

DAMAGE BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204371

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 81

Accession No. T 512

Author P 85-A

Title అగ్రహారము, మద్యము
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రము

This book should be returned on or before the date last marked below.

118 NOV 1980

~~16 FEB 1982~~

19 OCT 1982

ఆనందాశ్రమగ్రంథరత్నమాల.

శ్రీ

నరసింహస్వామిగారి తాతగారి పేరున

నామ సంకీర్తన

అంతుర పోతి నామాత్య ప్రతి

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

పంచమ, షష్ఠ, సప్తమ, అష్టమ, నవమ స్కంధములు

శ్రీ లంకాకాండము - తేనెపైరుచూళ్లయ్యగారిచే

వ్రాయబడినది

చాంతరంగులతో

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము - రామానుజయ్యగారిచే

వ్రాయబడినది

—

గ్రంథము

ఆనందముద్రణాలయముచే

ముద్రణము

— మూడు పాదములు సేటి లక్ష్మణుని

బ్రహ్మసంపాదము చేసి

ఈ క్రొత్త కూర్పు

ఎ. కిణ్ణన్ శెట్టి అండ్ కంపెనీవారిచే

వ్రాయబడినది

286, నాబాబు రోడ్డు

1925.

(Copyright Registered)

పంచమస్కంధము-ప్రథమాశ్వాసము.

విషయము.

పుట.

భగవంతుఁ డగు నారాయణుండు ఋషభావతార మెత్తుట ..	887
ఋషభుండు పుత్రులకు నీతి యుపదేశించుట .	391
భరతోపాఖ్యానము	397
భరతుండు హరిణజన్మంబు విడిచి బ్రాహ్మణుం డయి జనియించుట ..	401
వృషభి రాజసృత్యులు కాళికి బలియిచ్చుటకై భరతునిఁ గొనిపోవుట ...	403
భగతుండు రహూగణానిమాటలకుఁ బ్రత్యుత్తరంబు లిచ్చుట . .	405

పంచమస్కంధము - ద్వితీయాశ్వాసము.

శుకయోగి పరీక్షితున కుపదేశరూపమునఁ చెలుపుభూగోళస్వరూపాదికము .	416
ణవిషయము ..	429
శుకయోగి పరీక్షితున కుపదేశరూపమునఁ చెలిపెడినరకలోకవర్ణనము ..	439

షష్ఠస్కంధము

అజామిలోపాఖ్యానము	450
విష్ణునూతనమదూతలసంవాదము	451
దక్షిణఁడు స్తుతియించినహంసగుహ్యం బను స్తవరాజము	466
నారదుండు శబళాక్షులకు నివృత్తిహార్గంబు నుపదేశించుట ...	472
దత్తుండు నారగుని శపియించి ప్రజాసర్గం బొనరించుట .	473
దానవులు దేవతలతో యుద్ధము చేసి యోడించుట .	478
శ్రీమన్నారాయణకవచప్రారంభము ..	481
చిత్రకేతూపాఖ్యానము	505
చిత్రకేతుండు తపం బొచరించి భగవత్ప్రసాదంబు నొందుట .	510
చిత్రకేతుం డీశ్వరధిక్కారంబువలన గౌరిచే కాపంబు నొందుట	513
నలితృవంశ ప్రవచనాదికత .	516

సప్తమస్కంధము.

శ్రీహరిద్వారపాలకు లై నజయవిజయులకు సనకాగులవలన కాపంబు గలుగుట .	525
బాలవేషము దాల్చినయముండు చెలిపెడుసుయజ్ఞోపాఖ్యానము	528
బ్రహ్మదేవుండు హిరణ్యకశిపునకు వరంబు లిచ్చుట	532
ప్రహ్లాదచరిత్రప్రారంభము ✓ 115 to 350	537
హిరణ్యకశిపుఁడు ప్రహ్లాదుని వివిధోపాయంబుల హింసించుట .	544
శ్రీహరి నరసింహరూపంబున స్తంభంబునం దావిర్భవించుట .	557
శ్రీనృసింహమూర్తి హిరణ్యకశిపునితోఁ బోరి వధించుట .	559

విషయము.

పుట.

బ్రహ్మదిదేవతలు శ్రీనృసింహదేవుని వేటువేటుగా స్తుతించుట ~	...	561
ప్రహ్లాదుండు నరసింహమూర్తిని స్తుతించుట ✓		565
త్రిపురాసురసంహారము	..	572
నారదుండు ధర్మరాజునకు వర్ణాశ్రమధర్మంబు చెలుపుట		574
ప్రహ్లాదాజగరమునులసంపాదము	.	579
నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము		587

అష్టమస్తంధము.

గజేంద్రమోక్షానకథ		590
క్షీరసాగరమథనకథ	..	604
కూర్మావతారకథ	..	610
పాలకడలిఁ ద్రచ్చునెడ హోలాహలము జనించుట		612
ఈశ్వరుండు దేవబృందప్రార్థితుండై హోలాహలమును బాసముచేయుట	.	614
పాలకడలి తరుచునెడ నైరావతాదులు జనించుట	.	616
శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినిస్వరూపంబు నొందుట		620
దేవాసురయుద్ధము		622
శ్రీహరి తనమోహినిరూపంబుచేత నీశ్వరుని మోహింపఁజేయుట		630
వామనచరిత్రము ✓ 440 40694		636
వామనమూర్త్యానిర్భావఘట్టము	..	645
బలిచక్రవర్తికడకు వామనమూర్తి యేతెంచుట	646
వామనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విజృంభించుట		655
మత్స్యావతారకథ		663

నవమస్తంధము.

అంబరీషాపాఖ్యానము	.	679
ఇత్వేకువంశానుక్రమము	..	685
సగరచక్రవర్తికథ		691
శ్రీపరమేశ్వరజటాజాటనిర్గతగంగానదీప్రవాహమహిమానువర్ణనము		694
శ్రీరామచరిత్రము		700
భవిష్యదాశీతిహాసము	.	710
చంద్రవంశస్థులగురాజులయితీహాసము		712
శ్రీపరశురామునిచరిత్రము		718
యయాతిచరిత్రము	.	725
దేవయాని యయాతిని వరించుట		726
శుక్రాచార్యులు యయాతికి కాపం బొసంగుట	.	728
యయాతి దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనువ్యాజంబున స్వవృత్తాంతంబుఁ చెలుపుట	.	730
భరతునిచరిత్రము	...	735
రంతిదేవునిచరిత్రము	...	737
యదువంశచరిత్రము	...	745
తనుదేవునివంశక్రమానువర్ణనము	...	748

ఉ. మూఁపున వామకుండలము • మోవి నొకించుక మోక్షునందముం
 జాపెడునోరచూపు సోగఁసుంబొమ నొక్కట నిక్కు గన్నడం
 గ్రేపులు సొక్కఁ గల్పకముఁక్రిందఁ ద్రిభంగి నిల్చి యంసురీ
 వ్యాపితపంశపూర్తి యయి • పర్తిలుమోహనమూర్తిఁ గొల్చెదన్.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రగ్రీయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

పంచమ స్కంధము.

ప్రథమాశ్వాసము.

కర కరుణాసాగర

ప్రాకటలక్ష్మీకళత్ర భవ్యచరిత్ర

లోకాతీతగుణాశ్రయ

గోకులవిస్తార సందర్శగోపకుమారా.

1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగుసమ్మన్తైష్ఠ్యులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైననూతుం డి ట్లనియె.

2

క. భూవాభుః డుత్తరాత్మజాః, డైపరీక్షిన్నరేంద్రుః ఓ డభిమన్యుసుతుం డానంద మంది ఘనసు, జ్ఞానం డగుశుకునిఁ గాంచి ఓ సరసతఁ బలికెన్.

3

వ. మునీంద్రా పరమభాగవతుండు నాత్మారాముండు నైనప్రియవ్రతుండు గృహంబుననుండి యెట్లు రమించెఁ గర్మబంధంబు లయినపరాధవంబులు గలగృహంబులయందు ముక్తసంబంధులైనపురుషులకు సంతోషంబు కానేర దుత్తమశ్లోకుం డైనపుండరీకాక్షునిపాదచ్ఛాయంజేసి విర్వృతచిత్తు లయినమహాత్ములు కుటుంబంబునందు నిస్సృహత సేయుదురు గాన ప్రియవ్రతునికి సంసారంబునందుఁ దగులంబు గలుగు టెట్లు దారాగారసుతాదులందుఁ దగులంబు గలవానికి నెట్లు సిద్ధి గలుగు శ్రీహరియం దస్థలితమతి యెట్లు గలుగు నీసంశయంబుఁ దేటపటపు మని పరీక్షిన్నరేంద్రుఁ డడిగిన శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె.

4

క. హరిచరణంబుజమకరం, దరసావేశితమనగ్నప్రధానం డగున

1 'శ్రీసీతానయనోత్పల, శ్రీసతీసహజన్మ త్రిదశశీవితయాశా, వాసప్రకాశజయభా, సాసురపతిహరణ రామచంద్రనృపాలా' 2 'సకలపురాణార్థజ్ఞానవిఖ్యాతుం డగునూతుండు కానకాదిమహామునుల కి ట్లనియె' వ్రా.ప్ర.

త్పరుషుఁ డొకవేళ విష్ణుముఁ, బొరసినఁ దనపూర్వమార్గమును విడువఁడిలన్.

క. ధరణీవల్లభ వినుమా, సరవరుడు ప్రియవ్రతుండు శ నారిదమునిన
చ్చరణోపసేవఁ జెందుచు, నరుదు గ నధ్యాత్మన త్త్రియాగంబందున్. 6

సీ. దీక్షితం డై ధరిత్రీపాలనముఁ దండ్రి, పనిచిన సుజ్ఞానశభంగ మనుచు
నంగీకరింపమి శ సంతయుఁ దెలిసి ప, ద్వాసనుఁ డతనికి శ సతులరాజ్య

మందుల మిక్కిలిరయాన క్తిఁ బుట్టింతు, ననుచును దనచిత్తమందుఁ దలఁచి

తారకాపరివృతతారాధిపునిమాడ్కి, శ్రుతులతోఁ గూడి యశ్చ్యుతవిభూతి

తే. హంసనాహనుఁ డగుచునిం ద్రాదులెల్లఁగదిసి సేవింప బ్రహ్మలోకముననుండి
సన్ముసిందులు దన్నుఁ బ్రశంస సేయ, నల్లనల్లన యుడువీధి శ నరుగుదెంచె. 7

వ. మఱియు నాయాయీమార్గంబులయందు సిద్ధసాధ్యగంధర్వచారణగరుడకింపురు
షు లిరుదెసల స్తోత్రంబులు సేయు చుండ గంధమాదన ద్రోణులం బ్రకాశంబు
నొందించుచుఁ జనుదెంచినపద్మాసనునకు నారదుండు స్వాయంభువప్రియవ్రతు
లతోఁ గూడి ముకుళితకరకమలుండ్ల యెదురు చనుదెంచి సంస్తుతి స్తబకంబులం
బూజించిరి విరించి సంతసించి ప్రియవ్రతునిం జూచి నవ్వుచు నిట్లనియె. 8

క. హరి నాముఖమున నీకును, శిగర మెఱిగింపంగఁ బనిచె శ గావున నిదెను
స్థిరమతి విను మంతయు శ్రీహరివాక్యము గా నెఱిగి శ యవసీనాథా. 9

తే. కోరి వేడ్క నీవు శ నారదుండును నేను, సందటమును నీశ్వరాజ్ఞఁ బూని
యడుగ కెపుడుఁ జేయఁనున్నవారము గాన, యతనియాజ్ఞఁ దప్ప శ నలవిగాదు.

వ. మఱియు శ్రీహరియాజ్ఞను జీవుండు తపోవిద్యలను యోగజ్ఞానదానార్థధర్మంబు
లను దసచేత నొరులచేతం దప్పింప నమరుండు గాఁ డుత్పత్తిస్థితిసాశంబులకు
శోకమోహభయసుఖదుఃఖంబులకు నీశ్వరాధీనుండ కాని జీవుండు స్వతంత్రుం
డు గాఁడు శ్రీహరి వాగ్రూపంబు లయిన శ్రుతులందు గుణత్రయం బనురజ్జు
వున బంధింపబడినయస్మదాదులము ముకుంద్రాటిచేఁ బశువు మనుష్యులకు
వశం బయినచందంబున నీశ్వరాజ్ఞం బ్రవర్తించు చుందుము సరుండు సుఖదుః
ఖానుభవంబులకు నీశ్వరాధీనుండు నేత్రంబులు గలవానిచేతఁ దివియంబడిన
యంధుండునుంబోలె నీశ్వరుం డిచ్చినసుఖదుఃఖంబు లనుభవించు చున్నవారము
స్వప్నంబునం గన్నపదార్థంబు మేల్కొంచి మిథ్యగాఁ దలఁచినకరణి మోక్షార్థి
యైనసుజ్ఞానవంతుండు ప్రాప్తసుఖదుఃఖంబు లనుభవించుచు దేహారబ్ధకర్మంబు
లం బాయనొల్లఁడు వనవాసి యైనను జితేంద్రియుండు గాకుండనేనిఁ (గామా
దినహితుం డగుటంజేసి) సంసారబంధంబులు సిద్ధించు గృహస్థాశ్రమంబందు
జితేంద్రియుండై యాత్మజ్ఞానంబు గలపురుషునకు మోక్షంబు సిద్ధించు శత్రువుల
గెలువ నిచ్చుచుచినపురుషుండు దుర్గం బాశ్రయించి శత్రువుల జయించిన

మాడ్కిని మోతార్థి యగుపురుషుండు గృహ శ్రయం డగుచు శ్రీనారాయణ
చరణారవిందంబు లనుదుర్గం బాశ్రయించి యరిషడ్వర్గంబుల జయించు నీవును
ముక్తనంగుండవై యీశ్వరకల్పితంబు లగుభోగంబుల ననుభవించి ముక్తిం
జెందు మనినఁ బ్రియవ్రతుండు త్రిభువనగురుం డయినచతురాననువాక్యంబు
లవనతమస్తకుం డై బహుమానపూర్వకంబున నంగీకరించె నంత. 11

ఆ. సరసిజాననుండు శ్రీస్వాయంభువునిచేత, నధిక మైనపూజ శ్రీ లంది నార
దుండు నాప్రియవ్రతుండును జూడంగఁ, జనియెఁ దనదుపూర్వసదనమునకు.

ఆ. సత్యసంధుఁ డైనశ్రీస్వాయంభువుం డను, మనువు బ్రహ్మచేత శ్రీ మన్ననఁ దగ
నంది యంత నారక్షదానుమతంబునఁ, దనదునుతుని రాజ్యమునను నిలిపె. 13

వ. ఇట్లు స్వాయంభువమనువు భూచక్రపరిపాలనంబునకుం బ్రియవ్రతునిఁ బట్టంబు
గట్టి విషమంబు లగువిషయంబులవలన విముక్తుం డై వనంబునకుం జనియె నంత.

మ. ధరణీవల్లభుఁ డాప్రియవ్రతుండు మోగం బందుచున్ లీల నీ
శ్వరవాక్యంబునఁ గర్మతంత్రపరుఁ డై శ్రీ సంగంబులం బాపుశ్రీ
హరిపాదాంబుజచింతనం దగిలి నిశ్చల్యానందముం బొంది దు
ర్భరరాగాదులఁ బాటఁ దోలి ప్రజలం శ్రీ గాలించె సత్యవ్రతన్. 15

వ. ఇట్లు ప్రియవ్రతుండు రాజ్యంబు నేయచు విశ్వకర్మప్రజాపతిపుత్రిక యగు
బర్హిష్మతి (యనుదానిం బత్నిఁగాఁ బడసి యానతి)వలన శీలవృత్తగుణరూప
ర్యాదార్యంబులం దనకు సమాను లైనయాగ్నీధేధృజహ్వయజ్ఞబాహుమహః
వీరహిరణ్యకేతోఘృతపృష్ఠసవనమేధాతిధివీతిహోత్రకపు లనునామంబులు గల
పుత్రదశకంబును నూర్జస్వతి యనునొక్కకన్యకను గాంచె నందుఁ గవిమహా
వీరసవనులు మువ్వరు బాలకు లయ్యు నూర్ధ్వరేతస్కులై ¹ బ్రహ్మవిద్యానిష్ఠా
తులై యుపశమనశీలు రగుచుం బారమహంస్యయోగం బాశ్రయించి సర్వ
జీవనికాయవాసుండు భవభీతజనశరణ్యుడు సర్వాంతర్యామియు భగవంతుండు
నగువాసుదేవునిచరణారవిందావితస్తరణానుగతిపరమధర్మయోగానుభావంబు
న విశోధితాంతర్గతరణ లగుచు నీశ్వరుతాదాత్మ్యంబు నొంది రంత. 16

నీ. వసుధేశ యాప్రియవ్రతుఁ డొందుకాంతయం, దధికుల మన్వంతరరాధిపతుల
మఱియును త్తముండుతామసుండురైవతుఁ డను, సుతులను బుట్టించె శ్రీ సుమహి
మున్ను జన్మించినమువ్వరుపుత్రులు, నన్యయపదవికి శ్రీ నరుగుటయును త్రులను
నంతఁ బ్రియవ్రతుఁ శ్రీ డఖలశాత్రవకోటిఁ, దనబాహుబలముచేతను జయించి
తే. యతఁడు బర్హిష్మతీకాంత్రయందుఁ బ్రీతి, గలిగి యావనలీలావికాసహాస
హేలనాదులఁ జిత్తంబుగ్రీలుపఱిచి, గతివివేకుండుఁబోలె భోగములఁ బొందె.

1. 'బ్రహ్మవిద్యావాసనం జెంది పరమహంసయోగం బాశ్రయించి జీవాంతర్యామియగునీశ్వ
రుంబొంది రంత' బ్ర. ప్ర.

- వ. ఇట్లు ప్రియవ్రతుం డేకాదశార్బుదపరివత్సరంబులు రాజ్యంబు సేసి యొక్క నాఁడు మేరునగ ప్రదక్షిణంబు సేయుసూర్యునకు నపరభాగంబునం బ్రవర్తించు సంధికారంబు నివర్తింపం బూని 1 భగవదుపాసనాజనితాతిపురుష ప్రభావుం డై నవిత్యరథసన్మక్ష వేగంబు గలిగి తేజోమయం బైనరథంబు నారోహణంబు సేసి (రాత్రుల నెల్ల దివంబు లొనర్తు నని) సప్తరాత్రంబులు ద్వితీయతిషనుండునుం బోలె నరదంబు వజ్రపుటయుఁ గని చతురాసనుండు వారించె నారథ నేమిమార్గం బులు స్తప్తసముద్రంబులును నామధ్యభూసంధులు స్తప్తద్వీపంబులు నయ్యె నందు.
- సీ. వరుస జంబూష్టక్షివరకుశక్రౌంచముల్, శాక శాల్మలులు పుష్కరము సనఁగ నలరునాద్వీపంబులందు జంబూద్వీప, మొనరంగ లక్షయోజనము లయ్యె నట యుత్తరోత్తరాయతసంఖ్యఁ దాద్విగుణితమయి యొండొంటికతిశయిల్లు తూరేక్షురససురాభ్యక్షీరదధ్యుక, కంబులు గలుగుసాగరము లేడు
- తే. ద్వీపపరిమాణములు గల్గి 1 విస్తరిల్లు, సంధిసంధిని బరిఖలఁచందమునను గ్రమముదప్పక యొండొంటికఁగలయకుండు, సకలజీవుల కెల్ల నాశ్చర్యముగను.
- వ. అట్టిద్వీపంబులందుఁ బరిపాలనంబునకుం బ్రియవ్రతుం డాత్మభవులు (నాత్మస మానశీలురు) నైనయాగ్నీధేధృజహ్వా యజ్ఞగౌహు హిరణ్యరేతో ఘృతస్పృశ మేధాతిథి వీతిహోత్రుల (నొక్కొకని నొక్కొక్కద్వీపంబునకుం) బట్టంబు గట్టి యూర్జస్వతి యనుకన్యకను భార్గవున కిచ్చిన నాభార్గవునకు సూర్జస్వతియందు దేవయాని (యనుకన్యారత్నంబు జనించె) నట్టిబలఁ రాక్రమనంతరుండై నప్రియ వ్రతుండు విరక్తుం డై యొక్కనాఁడు నిజగురు వగునారదుని (చరణానుసేవా నుపతితరాజ్యాది ప్రపంచసంగ్రంబు)ఁ దలంచి (దుగ్గణించి) యిట్లనియె. 20
- సీ. అక్కట నో నింద్రియములచేఁ గట్టంగఁ, బడి యుండి యందులఁ గెలయ లేక యజ్ఞానివిరచితం 1 బగువిషయము లను, సంధకూపంబున 1 నడఁగియుండి తరుణుల కే విరోధదమృగంబ నై యుండి, యవి యెల్ల నేనొల్ల 1 ననుచు రోసి హరికృపచే నప్పు 1 డబ్బిసయాత్మవిద్యను గల్గి తనవెంట 1 నరుగుదెంచు
- తే. కొడుకులకు నెల్ల రాజ్యముగనుదుగుపటిచి, తనదుపత్నుల దిగనాడీధనమువిడిచి హరివిహారింబు చిత్తంబునందు నిలిపి, పరఁగ నల్లన నారదఁగదవి కరిగె. 21
- వ. ఇట్లు దసరథిమార్గంబులు సప్తద్వీపసాగరంబులు గాఁ జేసి సూర్యునకుఁ బ్రతి సూర్యుండై సరిద్గిరివనాదిచిహ్నములచేత (భూతినిర్వృత్తికొఱకుఁ బ్రతిద్వీపంబు నకు నవధులు గల్పించి) ద్వీపవర్ష నిర్ణయంబులం బుట్టించి పాతాళభూస్వర్గాది సుఖంబులు నరకసమానంబులు గాఁ దలంచి విరక్తిం బొంది 2 నిరంతరభగవద్ధ్యానవిమలీకృతాశయుం డగుచు హరిభక్తిప్రియుం డైనప్రియవ్రతునిచరిత్రం బు లీశ్వరునకుఁదక్క నన్యుల కెఱుంగఁదరంబు గా దతనిమహిమంబులు సేడునుం

గొనియాడుమి రిని శుకండు మఱియు ని ట్లనియె.

22

క. హరిసేవ చాప్రియప్రతిఁ, డరయంగఁ గైవల్యపదవిఁ నందుట యరుదే
ధరఁ జండాలుం డైనను, హరిహమస్త్వరణఁ జెందుఁ నవ్యయపదమున్.

23

ప. అని ఎలికి శుకండు మఱియు ని ట్లనియె.

24

మ. జనకుం డిట్లు విరక్తుఁ డై¹నను దదాశ్చంజేసి యాగ్నిధుఁడే

పునఁ ధర్మప్రతిపాలనుం డగుచు జంబూదీపము న్నేలుచుం

దిసెనత్పుత్రులమాడ్కి నెల్లప్రజలం న దాత్పర్యచిత్తంబుచక

ఘనతల బోచె ననేకకాల మిలఁ బ్రఖ్యాతంబు గాఁ భూవరా.

25

న. ఇట్లాగ్నిధుఁడు రాజ్యము సేయుచు నొక్కనాడు పుత్రికాముం డై మంద
రాద్రిసమీపంబున నఖిలోపచారంబుల నేకాగ్రచిత్తుం డై యర్పించినం గమల
సంభవుండు సంతసిల్లి తనసమ్ముఖంబున సంగీతంబు సేయుపూర్వచిత్తి యనునప్ప
రోంగనం బంపుటయు నాయప్పరోంగన ననుదెంచి² రమితేయవిధినిబిడవిడిపి
విటపసమాశ్లిష్టసమీపమువర్గి లతికారూఢ స్థలవిహంగమమిహినోచ్చార్యమాణ
షడ్జాదిస్వరంబులచే బోధ్యమానసలిలకుక్కుటకారండునాకి కలహంసాదివిచిత్ర
కూజతలకులంబు లయిననిర్మలలోకకమలాకరంబులు గలతదాశ్రిమిసంసృ
వచంబునందు కివిహరించుచు విలాసవిధిమగతివిశేషంబుల జలచంబు నొందు
స్వర్ణచరణాభరణస్వనం బన్నరదేవకుమారుం జాలించి యోగసమాధిఁజేసి
ముకుళితనేత్రుం డై యుండి యల్ల కనువిచ్చి చూచి తనసమీపంబున మధు
కరాంగనయంబోలెఁ బుష్పాఘ్రాణంబు సేయుచు దేవసూక్ష్మలమనోరయనం
బుల కాహ్లాదింబుఁ బుట్టించు చున్నగతివిహారవిచయావలోకినసుస్వరావయవం
బుల మస్మధశరపరంపరల నొందించుచు³ ముఖకమలవిగళితామృతసమానహాస
భాషణామోదమదాంధంబు లయినమధుకరమిఘనంబుల వంచించి శీఘ్రగమ
నంబునం జలించుకుచకచమేఖలలు గలదేవిం గనుంగొని చిత్తచలనంబు కొంది
మన్మథివరవశుం డై జడునిచండింబున ని ట్లనియె.

26

క. సతిని వెవ్వతె వీషర్యతమున కేమేనిఁ గోరి నెచ్చిఁపనదే
వతివో శారదవో కతివతి పంచినమాయవో తిలపన్నామవో.

27

ఉ. అంగజుఁ డెక్కు డించినశ్రరాసమున్ ధరియించి యంత నా
యంగజువెంట మానవమృగగావళిఁ జూచుచు నున్నదానవో
రం గగుసేదచర్యలతెఱుంగు నెఱుంగఁగ నాకుఁ బల్కుమా
యంగన నిన్ను గన్గొనినయంత నసంగుండు సందిడించెడున్.

28

1 న సతనాజ్ఞంజేసి. 2 'రమితేయవిధి' శాఖానికరనిటసిమీపమువర్గలితారూఢస్థలవిహంగ
మమిఘనసంచారంబును సలిలకుక్కుట... కలహంసాదిసంకులంబునుం గలనిర్మలలో' వ్రా. ప్ర.
'8 హరించుచుండ నన్నరదేవకుమ' వ్రా. ప్ర. 4 'ముఖకమల మిరామోదమదాంధ' వ్రా. ప్ర.

- క. పాలు పగు చున్న విలాసం, బులు గలయంగజుని బాణముల బోలెడిచం
చలసత్కటాక్షవీక్షణ, ముల నెవ్వనియింతి చిత్తముం గలచెడవే. 29
- చ. చెడరగ వేదముల్ సదువుశిష్యులపైఁ దగఁ బుష్పనృప్తి స
మృదమున సంతలోఁ గురియ్యమాడ్కిని మస్కధనామగాసముల్
సదివెడుశిష్యుల్ యనగఁ గ పట్టదపంక్తులు సేరి మ్రోయఁగాఁ
బదపడి మీఁద రాలుఁ గ పరభారమునందుల జాటుక్రొవ్వికుల్. 30
- క. 'లందియలు డిండిమంబుల, చందమునం బాడపంక్తజంబులయందు
న్నందంద మ్రోయచును నా, డెందంబునఁ దగిలి సందడించెడి దరుణీ. 31
- క. పాయక కదంబపుష్ప, చ్ఛాయం గలవస్త్రకాంతి క సల్లెఱుఁ గంటే
యామెడ నితంబరోచులు, గాయుచు నెడతెగక తఱిమి క కప్పెడుఁ దన్వీ. 32
- క. నిరతము సీతనుమధ్యము, గరమరుదుగ నరసి చూడఁ క గానంబడ దీ
కరికుంధంబుల బోలెడి, గురుకుచముల నెల్లు నిలుపు క కొంటి లతాంగీ. 33
- కి. పొంకము లగుచుచుముల్పైఁ, గుంతుమపంకంబు సొంపుకొని వాసనలం
గొంకక వెదచల్లెఱుసీ, బింకి బగుచన్నుదోలు క పెంపొ సొంపొ. 34
- శా. ఏలోకంబుననుండి వచ్చితివి నీ క విచ్ఛోటికిన్ మున్ను నీ
సేలోకంబునఁ జెప్పఁ జూప నెఱుంగ క న్నిమంఃరాకారము
స్వీలాలిత్యము లీవినోదములు నీ క కట్టొప్పస కామిని
భూలోకంబున కెల్లు వచ్చితివి నాకప్రణ్యం బగ్గణ్యంబు గన్. 35
- క. హాసావలోకనంబుల, భాసిత్రైవిధముఖులు క పలుమఱు నిపుడే
యూసలు పుట్టింపఁగ నే, నానగొనెద నిన్నుఁ జూచి క యంబుజనేత్రా. 36
- ఆ. 'కందులేనియిందుకేళ మించి నెమ్మోము, కాంతియుక్త మగుచుఁ క గానిపించె
గాని విష్ణుకలయుఁ క గాబోలు నని నామ, నంబునందుఁ దోచె క నళిననేత్ర. 37
- మ. పటుతాటంకర ధాంగయుగ్మమునకుం క బల్కాఱు భీతిల్లుచున్
నటనం బందెడుగిండుమీనములతో క వాసన్నసీలాలకో
త్కటధృంగావళితో ద్విజావళి లనకత్కాంతిన్ విడంబించుమా
అటకాసారముఁబోలె నెమ్మొగము దా క రంజిల్లు నన్నునిన్. 38
- చ. కరువలెఁ బాయవస్త్రమును క గట్ట నెఱుంగవు చూడ్కి దిక్కులం
బరపుమఁ జంచరీకములభాతిఁ జెలంగెనుఁ గంధరంగుం
బారలెడుముక్తి కేళభరముం దుఱుమంగిఁ దలంప విష్ణుడి
ట్లరుదు గ రన్నకందుకవిశహారము సల్పెను సంభ్రమంబునన్. 39

1 అందియలు టిట్టిగఁబులు; అందియల వెలయురత్నము, లందంబు గ లలితపదములకా మధగ
ము పై, యందంద మ్రోయ చును నా, డెందంబునఁ దగిలి సందడించుచు నున్నన్. 2 'కందు లేక
యండి కడమంచికమ్మోవి.

వ. మణియు నిట్లనుఁ దపోధను లగువారలతపంబులను సీరూపంబున నపహ్నువించి నదాన వీచక్కఁడనం బేమితపంబున సంపాదించితివి నాతోడం గూడి తపంబు సేయుము సంసారంబు వృద్ధిఁ బొందం జేయుము పద్మాసనుండు ¹మాకుం బ్రత్యక్షం బై నిన్ను నిచ్చినవాఁడు గావున నిన్ను విడువం ²జాలను సీసఖజనంబులు ³నావాక్యంబులకు ననుకూలించురు గాక నీవు చనుచోటికి ⁴నన్నుం దోడ్కొని చను మని స్త్రీలకు ననుకూలంబుగాఁ బలుక నేర్చినయాగ్నిధుగ్రిండు పెక్కుభం గులం బలికి(న)నాపూర్వచిత్తి(యు నతనియనునయవాక్యంబులకు నమ్ముతించి వీర శ్రేష్ఠుం డగునారాజవర్షుని బుద్ధిరూపశీతాదార్యవిద్యావయశ్శీలచేఁ బరాధీన చిత్త యగుచు జంబూద్వీపాధిపతి యగునారాజశ్రేష్ఠునితోడం గూడి శతసహస్రసంవత్సరంబులు భూస్వర్గభోగంబు లనుభవించి యాపూర్వచిత్తివలన నాభికింపురుష హరివ ఖేలావృత రమ్యక హిరణ్మయ కుటు భద్రాశ్వ కేశుమాలసగ్జలు గలకుమారులఁ (బ్రతిసంవత్సరంబు నొక్కొక్కవిగ్ర) దొమ్మండ్రు గాంచ నంత నాపూర్వచిత్తి (యాయర్థకుల గృహంబుఁ విడిచి) యాగ్నిధుగ్రిం బాసి బ్రహ్మలోకంబునకుం జనిన నామాగ్నిధుప్రపుత్రులు మాంత్రిసామర్థ్యంబునఁజేసి ⁵స్వభావంబున శరీరబలయుక్తు లగుచుఁ దండ్రిచేత ననుజ్ఞానులై తమతమరామంబులఁ బ్రసిద్ధంబు లయిఁజంబూద్వీపవంశంబులం బాలించు చుండి రంత నాగ్నిధుగ్రిండు నాపూర్వచిత్తివలనఁ గామోపభోగంబులం దృష్టిగొండక పూర్వచిత్తిండలంచుచు ⁶వేదోక్తంబు లగుకర్మంబులంజేసి (తస్యలోకంబగు) బ్రహ్మలోకంబునకుంజనియె నిట్లుదండ్రు పరలోకంబునకుఁజనిన నాభిప్రముఖు (లగునాగ్నిధుకుమారు)లు దొమండ్రును మేరుదేవియుఁ బ్రతిహాయు నుగ్రసంప్రయు లతయు రమ్యయు శ్యామయు నారియు భద్రయు దేవియు సనునామంబులు గల ⁷మేరుపుత్రిక లగుతోమ్మండ్రుకన్యకలను వివాహం బై రంత.

40

❖ భగవంతుం డగునారాయణుండు ఋషభావతారి మెత్తుట. ❖

ఆ. సరవరేణ్యుఁ డై సకనాభి సంతానార, మంగళయును దాను ౧ నధికనియతిఁ
యజ్ఞపురుషుఁ డయినకయావాసుదేవుని, శ్రద్ధతోడఁ బూజ ౨ సరవిఁ జేసి. 41
వ. మణియుం (బ్రవర్ణసంజ్ఞకంబు లగుకర్మంబులు శ్రద్ధావిశుద్ధద్రవ్య) దేశకాల మంత్రర్విగ్ధక్షీణావిధానయోగంబులం బరమేశ్వరుని మెప్పించిన నెవ్వరికిం బ్రసన్నుండు గానిపుండరీకాక్షుండు భక్తవత్సలుం డై సురుచిరావయవంబులతో యజనశీలం బయినయాతనివృద్ధయంబునందుఁ బాయనిరూపంబు గలిగి ³మనో నయనానందకరావయవంబులు గలతనస్వరూపం బాతనికిఁ జూపం దలంచి. 42

1 'మాకుం. 2 జాలము. 3 మావాక్య. 4 మమ్ముం. 5 సారూప్యంబునఁజేసి వయోబలయుక్తు' వ్రా. ప్ర. 6 'వేదోక్తంబున జన్మంబు చేసి. 7 మేరుదేవివిద్ధల వివాహ. 8 మనోనందకరం డైన తనస్వరూపంబు' వ్రా. ప్ర.

- సీ. అంత నావిష్కృతకాంతచతుర్భుజం, బులును బీతాంబరంగును వెలుంగ
శ్రీవత్సకాస్తుభశ్రీరమాచిహ్నంబు, లురమందు రమ్యమై యిరువుపడంగ
శంఖచక్రగదాంబుజాతఖడ్గాదిది, వ్యాయుధంబులు సేతులందు మెఱయ
నతులితవరత్నహాటకాంకితనూత్న, ఘనకిరీటద్యుతుల్ గడలుకొనంగ
- తే. గర్జకుండలకటినూత్రకనకరత్నహారకేయూరవరచూపుర్రాదిభూష
ణముల భూషితుడైన శ్రీనాయకుండు, దండతులకప్పుడెదురె బ్రత్యక్షమయ్యె.
- తే. ఇట్లు ప్రత్యక్షమయినరశమేశ్వరునిని, బెన్నిధానంబుఁ గనుగొన్నరపేదమాడ్కి
హర్ష మొందినబుద్ధిక్కులవనతాన్యులగుచు సభినుతిసేసిరి యట్లనుచు నపుడు.
- క. పరిపూర్ణుడవై యుండియు, మఱవక మాపూజ లెల్ల గమన్నింతువు నీ
చరణారవిండు సేవయు, ధరఁ బెద్దలు విచిన్దలులు గదగఁ జేసెద మా. 45
- క. ఏమిపుడు సేయుసంస్తుతి, నీమహిమ నెఱింగి కాదు గనిరతముఁ బెద్దల్
దా మెది యుపదేశించిరొ, యామతముఁ బ్రస్తుతించు మయ్య గమహాత్మా. 46
- వ. మఱియు నీవు సంసారాన క్తమతి ¹ గలిగినవారికి వశ్యుండవు గా వీశ్వరుండవును
బ్రకృతిపురుషవ్యతిరిక్తుండవును బరమపురుషుండవును నమునిన్నుఁ బొందని
ప్రపంచాంతర్గతంబు లయిననామరూపంబులు గలయస్యదాదులచేత నిరూపింప
నశక్యం బగు సర్వజీవులం జెందినదురితసంఘంబుల నిరసించుస్వభావంబు గల
నీయుత్తమగుణంబులయందు నేకదేశంబు గాని సర్వగుణనిరూపణంబు సేయ
నవ్వరికి శక్యంబు గా నేరదు నీభక్తులు మిక్కిలి భక్తింజేసి సంస్తుతించుగగదా
క్షరంబులను సలిలశుద్ధపల్లవతులసేదశదూర్వాంకురంబులును సంపాదించినపూ
జను నంతస్థితిగిసికు బహువిధద్రవ్యసంపాదనంబు గలిగి విభవయుక్తంబు లయిన
యశ్వమేధాదులును దృష్టికరంబులు గానేరవు స్వభావంబున సర్వకాలంబు
లందును సాక్షాత్కరించి యతిశయం బై వర్తించుచు నశేషపురుషార్థస్వరూప
మవు పరమానందరూపమవు నైనవాడ వగుటంజేసి యజ్ఞాదులయందు నీకుఁ
దృష్టిలేక యున్న నస్యదాదులకోరికల నాపాదించుకొంటకు యజ్ఞాదుల నొనరిం
తు మని మఱియు నిట్లనిరి. 47
- క. బాలిశుల మగుచు మిక్కిలి, మే లెఱు గవిమమ్ము నీదుఃఖించినదయచేఁ
బాలించి యిత్తు వెప్పుడు, జాలగ నిహపరములందు గ నకలసఖములున్. 48
- అ. ఇపుడు మేము నీకు గ నిష్టంబు లగుపూజ, లాచరింప కున్న గ నైన నధిక
మయిననీకృపాకృతాక్షవీక్షణములఁ, జక్కఁజూచి తగఁ బ్రసన్నుడగుచు. 49
- క. వర మీయఁ దలంచి మమ్ము, గరుణించితి గాక నిన్నుఁ గ గనుగొనుటకు నై
యరసి నుతింపగ మాకుం, దర మగునే వరద నీరశశ్యామాంగా. 50

1 గలిగి వకుండు గాని జీవుండు నీశ్వరుండవు నై సర్వస్వరూపంబు నిన్ను మట్టి నీప్రపం...
రూపంబుల నిరూపింప శక్యండు గాడు,

వ. మఱియు నిన్నగులై శిశితజ్ఞానంబునంజేసి బోషరహితులై భగవత్స్వభావులు నాత్మారాములు నగుమునులకు స్తుతియింపఁడగినగుణంబులు గలవాఁడ వగుచుం డియుఁ బ్రసన్నుండవు శిష్టలనక్షుతపతనజృంభణాదిదురవస్థలందును జ్వరమరణా దిదుర్దశలందును (వివశుల మగుమాకుం) గల్పషనాశకరంబు లయినభవద్దివ్య నామంబులు మావచనగోచరంబు లగుం గాక మఱియు సీరాజ్ఞి పుత్రకా ముం డై నీతోడ సమానుం డయినకుమారునిం గోరి కామంబుల స్వర్ణావర్ణం బుల నీ నోపినదినుగ బూజించి ధనకాముం డైనవాఁడు ధనవంతునిం జేరి తుష మాత్రం బడిగినచంఁదింబున మోక్షనాధుండై ననీవలన సంతానంబు గోరుచు న్నవాఁడు జయింప గానినీమాయచేత నెవ్వండు మోహంబు నొంది విషయాశక్తుండు గాక యుండు నరకాములము మదాంధులము నగుమేము నిన్ను నా హ్వనంబుసేసినయశరాధంబు (సర్వాత్మకుండు వగుటంజేసి సామ్యంబుచే) మన్నింపం గగుమప్ప మమ్ము నియజ్ఞాంబు మవి ప్రణమిల్లిన సర్వేశ్వరంబు వర్షాధిపతి యగునాభిచేతను ఋత్విక్కులచేతను నగ్నివ్యూహంబు డై దయాకలితుం డగుచు నీ ట్లనియె.

51

క. మునులార వేదనాకృతములను బ్రస్తుతి సేసి సర్వలక్షణముల నా క్షర యగుపుత్రుని నీ మృచి, విరల బలికితి రిపుడు మిగుల నీ వేడుకతోడన్. 52

క. 'నాకాదిబోకములలో, లోక' సరివచ్చునట్టి నీ కందను నేను నా లోకింప నీ గావున, నాకు' సరి నేనకా మగనము నెఱుంగుడి. 53

వ. అదియును గాక భూసురోద్దములు నాముఖం బగుటంజేసి విప్రనాకృతంబు దప్పింపరాదు మీను నాయీమకుమారు నడిగితిరిగావున నాభిపత్ని యగుమేరు దేవియంబు నేన పుత్రుండ నై జనియించెన నని పలికి పరమేశ్వరం 'డాగ్నిధీ' యపత్ని యగుమేరుదేవి సూచు చుండ నాయజ్ఞంబున చింతిర్ధానంబు నొంది యానాభిమీదిదయంజేసి (దిగంబరులును దవస్త్వలును జ్ఞానులును సూర్యరేత స్కులును వగునైష్ఠీకులకు) యోగధర్మంబుల నెఱింగింపం దలంచి పుండరీకాక్షుండు నాభిపత్ని యగుమేరుదేవిగర్భాగారంబునం బ్రవేశించె నాత. 54

ఆ. మేరుదేవియందు నీ మేరుధీరుండగు,హరి సమస్తలక్షణాన్వితుండు శమదమాదిగుణవిశారదుం డుడయించె, సకలజనుల కపుడు నీ సంతసముగ. 55

ఆ. అతనికాంతియుక్త నీ మయిన దేహంబును, మహితబలపరాక్రమంబు వీర్యమును దలంచి చూచిజనకుండు పేరిడె, సుతని ఋషభుఁ డనుచునాంపుతోడ.

క. ధరణీసురులును మంత్రులు, బరిహరము హితులుఁ బ్రజలు నీ బాంధవులును ను సిరమతి నాబాలకునిం, గర మనురాగమున రాజ్యగౌర జూచి రిలన్. 57

1 స్వప్నాదిదురదృష్టం. 2 బులకు గోచరంబులు గాకున్నను నీతోడ. 3 మునుల మగుమేము. 4 లోకాలోకములందును... నందవలను నెట్లాకాంక్షింపరు. 5 యు హోమగుండంబునంగు సంతర్ధానంబు.

- క. పురుహూతుఁ డతనిమహిమలు, సరగున విని చిత్తమునకు శ సహ్యము గామిం
బరికించి ఋషభుఁ డేలేడి,ధరణి ననావృష్టి మిగులకదట్టము సేసెన్. 58
- ఆ. అది యెఱింగి ఋషభుఁ శ డంతట యోగమా,యాబలంబుకతన శ సఖిలరాజ్య
మందుఁ గురియఁజేసె శ నత్యంతసంపూర్ణ,వృష్టి దినదినంబు శ వృద్ధి బొంద. 59
- వ. ఇట్లు ఋషభుండు పురందరుండు సేయు'చౌష్ట్యంబునకు నవ్వీ (యజనాథం బను)
తనమండలంబు సుభిక్షంబుగాఁజేసి నాభియుం దనకోరినచందంబునం బుత్త్రుండు
జనియించి వర్ధిల్లుటకు సంతసిల్లి తనచేత నంగీకరింపబడునరలోకధర్మగు గల
పుండరీకాక్షునిమాాయావిలసితంబునంజేసి బాలక నాతండ్రి యని మోహంబున
నుపలానించుచుఁ బ్రజానురాగంబున సర్వసమ్మతుం డయినపుత్తుని (సమయసే
తురక్షణంబునకుఁ) బూజ్యం బయినరాజ్యంబునం దభిషిక్తుం జేసి భూసురులకుఁ
బ్రధానవర్గంబునకు నప్పగించి మేరుదేవింగూడి నరనారాయణస్థానం బయినబద
రికాశ్రమంబునకుంజని యచ్చట మహాయోగసమాధిచే *నరనారాయణాఖ్యం
డుఁ బురుషోత్తమండు నగునాసుదేవు నారాధించి క్షీణదేహుం డై యానాభి
మాణితాదాత్మ్యంబు నొందె నంత. 60
- చ. సరసత సేనృపాలకునిజన్మమునందును భూసుగోత్తముల్
సరసిజనాభునిం దగఁ బ్రసన్నతఁ బెట్టిన నంత మెచ్చి యీ
శ్వరుడు దనంత గర్భమున శ వచ్చి తనూభవుఁ డై జనించె నా
సరపతి నాభికి* సరి యశనం గగునే సరనాథ యన్యులన్. 61
- వ. అంత. 62
- సీ. భూవరుఁ డగుఋషభుండు దనరాజ్యంబుఁ, గర్మభూమిఁగ నాత్మఁ శ గాంచి జనుల
కందఱకును బ్రియం శ బగునట్లు కర్మతం,త్రంబెల్లఁ డెలుపంగఁశదలచి కర్మ
ములు సేయుటకు గురువులయొద్ద వేడంబు, సదివి వారలయనుజ్ఞను వహించి
శతమన్యుఁ డిచ్చినశసతి జయంతీకన్యఁ, బరిణయం బై యట్టిపడఁతివలన
- తే. భరతుఁ డాదిగ సుతుల నూహ్యురను గాంచె, నట్టిభరతునిపేరనునవనితలము
పురవరాశ్రమగిరి*తరుఫూర్ణ మగుచు, సమరి భారతవర్ష నామమున మించె.
- వ. ఆమహాభారతవర్షంబునందుఁ దమతమపేరం బరగుభూములకుం గుశావర్త ని
లావర్త బ్రహ్మవర్త నార్యావర్త మలయకేతు భగ్రసేన నిద్రస్పృగ్విదర్భ కీక
టు లనుతోమ్మండ్రు కుమారులను *దక్కుం గలతోంబండ్రు పుత్తులకుఁ బ్రధా
నులం జేసె నంతం గవి హరి నంతరిక్ష ప్రబుద్ధ పిప్పలాయ నావిష్టోత్ర ద్రమిఠ
చమన కరభాజను లనువారు దొమ్మండ్రును *భాగవతధర్మప్రకాశకులైరి (భగ
వన్మహిమోపబృంహితంబు లగు) వారలచరిత్రంబులు ముంద రెఱింగించెదఁ

1 దుర్బుద్ధికి. 2 నీశ్వరోపాస్తి సేయఁచు క్షీణ. 3 కంజపుంజ మగుచు. 4 రాజులుగాఁ జేసె.
5 భగవద్ధర్మంబు గలవా డైరి.

దక్కినయెనుబదియిద్దఱుకుమారులు(పితౄ దేశికరులు నతివినీతులు)మహా శ్రోత్రి
యులు యజ్ఞశీలురుఁ గర్మనిష్ఠులు నయినబ్రాహ్మణోత్తములైరి ఋషభుండు స్వతం
త్రుండై సంసారధర్మంబులం బొరయక కేవలానందానుభవం డయినయోశ్వరుం
డై యుండియుఁ బ్రాకృతుండునుంబోలెఁ (గాలానుగతంబు లగు) ధర్మంబుల నాచ
రించుచు(ధర్మప్రవర్తకులకు సముండును నుపశాంతుండును మైత్రుండును గారు
ణికుండును నై ధర్మార్థయశః ప్రజానందామృతావరోధంబుచే గృహస్థాశ్రమంబు
లం బ్రజలనియమించుచుఁ)గొంతకాలంబు నీతిమార్గంబు దప్పక ప్రజాపాలనంబు
సేయుచు (వేదరహస్యంబు లగుసకలధర్మంబులు స్వవిదితంబు లయినను) బ్రాహ్మ
ణోపాదేశపూర్వకంబుగా ద్రవ్యదేశకాలవయశ్యధర్మవిధిదేశోపచితంబులు
గ నొక్కొక్కక్రతువును శతవారంబు యధావిధి గఁ జేసి సుఖం బుండె నంత.

క. జనవర ఋషభునిరాజ్యంబున నైహికఫలముఁ గోరుకపురుషుని నొకనిం
గనుఁగొన నెఱుంగ మెన్నఁచు. నిసతేజం డతనిమహిమ క లేమని చెప్పెన్. 65

ఋషభుండు పుత్రులకు నీతి యుపదేశించుట.

సీ. ఆఋషభుండు రాజ్యంబు సేయుచు నుండి, యంతట నొక్కనాఁడత్యయందుఁ
దలపోసి భూలోకకర్షణ మమేక్షించక, మోహంబు దిగరాడి క పుత్రులకును
దనరాజ్యమెల్ల నకప్పవచ్చేసి వెనువెంటఁగొడుకులు మంత్రులుఁ క గొలిచి రాఁగ
నల్లన యరిగి బ్రహ్మవర్తదేశంబు, నందుల నపుడు మహాత్ము లయిచ.

తే. యట్టిమునిజనసమ్ముఖంబుండుఁ జేరి, తనదుపుత్రుల నందఱ క దాయఁ బిలిచి
పరమపుణ్యండుఋషభుండుఁ ప్రణయమొప్పుసార్వ మందుచుఁపప్పడికట్లనుచుఁ బ
ఆ. తనయులార వినుఁడు క ధర్మలోనఁ బుట్టిన, పురుషులకును శునకకములకు లేనిలికె.
కష్టములను దెచ్చుఁగన కామంబుల, వలన బుద్ధి సేయ క వలకు మీరు. 67

చ. నరులకు నేతపంబున నకసంతసుఖంబులు గల్గు చుండు శ్రీ
కరమతి నాతపంబుఁ దగఁ క గైకొని చేసిన బ్రహ్మసౌఖ్యముం
దిరముగఁ గల్గు వృద్ధులను క దీనులఁ బ్రోవుడు దుష్టవర్తనక
జరుగుచు నుండుకాముకులకసంగతిఁ బోకుండు మీఁద మే లగున్. 68

వ. మఱియు (నంగనాసక్తు లగుకాముకులసంగంబు నిరయరూపం బయినసంసారం
బగు మహత్సంగంబు మోక్షద్వారం బగు నట్టిమహాత్ము లెవ్వ రనిన) శత్రు
మిత్రవివేకంబు లేక సమచిత్తులును శాంతులును (గ్రోధరహితులును) సకలభూ
తదయాపరులును సాధువులును సగువారలు మహాత్ము లనందగుమ రట్టిమహాత్ము
లు నాయందలిస్నేహంబె (ప్రయోజనంబుగాఁ) గలిగియుండుటంజేసి(విషయవా
ర్తాప్రవృత్తు లగుకుజనులందుఁ) దమదేహగృహమిత్రదారాత్మజాదులందుఁ బ్రీతి
లేక యుండుదురు విషయాసక్తు డయినవాడు వ్యర్థకర్మంబులం జేయు నట్టిదు

ష్కృతకర్మంబులం జేయనాఁ డెప్పుడును గాపకర్ముఁ డగుచుం (క్లేశదం బగు దేహంబు నొందు) చుండుఁ గావునఁ బాపమాలంబు లయినకామంబులు గోరకుఁ డీజ్ఞానం బెంతకాలంబు లేకయుండు నంతకాలంబు నాత్మతత్త్వం బెఱుంగ (ఁబడ దాతత్త్వం బెఱుంగ) కుండుటంజేసి దేహాకి దుగ్గళుం బధికం బై యుండు లింగదేహం బెంతదడ వుండు నంతదడవును మనంబు కర్మవశంబై జ్ఞానవంతంబు గాఁగి యవిద్యం బాయ కుండు శరీరంబు గర్మచూలం బగుటవలనఁ గర్మంబులు సేయఁ జనదు (నానుదేవుం డగు)నాయందుఁ బ్రీతి యెంతదడవు లేక యుండు నంతదడవును దేహధర్మంబులు బాధించు విద్వాంసుం డైనను దేహేంద్రి యాదులయందుఁ బ్రీతిసేసిన(మిథునీభావసుఖప్రధానం బగు)గృహస్థా శ్రమంబు నంగీకరించి (స్వరూపస్మృతిశూన్యం డై మూఢుం డగుచు) నందు సంసారతా పంబులఁ బొందుఁ బునఁపుండు స్త్రీతోడం గూడి యేకీభావంబు నొం (దుట) ది(పకు హృదయగ్రంథియై యుండు) నందు (జనునకు గృహక్షేత్రసుతాప్రవీర్తం బులందు నేను నాయది యవియెడిమోహంబు గలుగు సట్టిస్త్రీపురుషమిథునీ భావంబుచే) సంతానంబు గలుగు నాసంతానకారణంబున గృహక్షేత్రవితృ దులు సంపాదించంబడు నందు మోహం బధికం బగుటంజేసి మోక్షసూర్యంబు ది వ్యగు నిట్లు సంసారంబునం దుండియు మనంబున నెప్పుడు ముక్తిచింతం జేయు నప్పుడు సంసారంబునుం బాయు మోక్షోపాయంబులు పరమగురుండ నై సనాయందుల భక్తి సేయుటయు విగతతృష్ణయు ద్వంద్వతితిక్షయు ¹ సర్వలో కంబులందులజంతువ్యసరావగతియు ² సీశ్వరవిషయజ్ఞానాపేక్షయుఁ (దపంబును) విగతేచ్ఛయు (మత్స్యతకర్మంబులు) మత్స్యధలు వినుటయు నన్నె డై ఎంబు గా నెఱుంగుటయు నస్మద్గణకీర్తనంబులును ³ నిర్వైరత్వనామ్యోపశమంబులును దే హాగేహంబులందు నాత్మబుద్ధిహాసయు నధ్యాత్మయోగంబును నేకాంతసేవ యుఁ ⁴ బ్రాణేంద్రియాత్మల గెలుచుటయుఁ గర్తవ్యాపరిత్యాగంబును నచ్చిద్ధయు బ్రహ్మచర్యంబును గర్తవ్యకృత్యంబులందుల సప్రమత్తుం డగుటయు వాఙ్మయ మనంబును సర్వంబు నన్నకాఁ దలంచుటయు జ్ఞానంబును విజ్ఞానవిజృంభితం బైన యోగంబును (ధృత్యున్యమంబును) సాత్త్వికంబును నాదిగాఁ గలతెఱుంగులచేత లింగదేహంబు జయించి దేహి గుళలుం డగుచు నుండ వలయు. 69

ఆ. అరయఁ గర్మరూప శ్రమగునవిద్యాజన్మ, మైనహృదయబంధనాదిలతల
 నప్రమత్తియోగమును¹ మహాచ్ఛురికచే, ద్రెంప వలయు నంతఁ శ్ర ద్రెంపుతోడ.
 ఆ. బసర నిట్లు యోగము క్తుండు గురుఁ డైన, భూపుఁ డైన శిష్యశ్రవరూల

1 కర్మంబులం బాయకుండు. 2 సర్వజంతుకన్యసననీతిఁబంబును. 3 సీశ్వరదర్శనాపేక్షయు. 4 నిరహంకారంబును గర్మత్యాగేచ్ఛయు నధ్యాత్మ. 5 నాత్మఁబంబును శ్రద్ధయు. 6 మహాసురి యచే. 7 సరప డైన శిష్యవరుల నెల్ల.

- యోగయుతులఁ జేయ నొప్పుగా వలయును, గర్భిణులఁ జేయఁ గాదు కాదు.
- సీ. జను తెల్ల సర్పసాంఘికలఁజేసి యత్యంత, మూఁగు లై యైహికంబును ముంబు లందును గోరుదుఁ గల్పసౌఖ్యములకు, సన్న్యస్తవైరంబు కల ది దుఃఖ నెంతి ములఁబొందుదురుగానమునుకొని గురుఁడైన, నాఁడు మాయామోహవశుఁడు జడుఁడును నై నట్టిజంతువునందును, దయ గల్గి మిక్కిలిధర్మబుద్ధిఁ
- ఆ. గన్నులున్ననాడు క గాననివానికి, దేరువుఁ జూపినట్లు క దెలియఁ బలికి యతులమగుచు దివ్యమైనయోమోక్షమార్గంబుఁ జూపవలయు క రమణతోడ.
- వ. మఱియుఁ బితృగురుజఃసీబంధుపత్నిదైవతంబులలో నెవ్వ రైనను (సంసారరూప) మృత్యురహితం బైనమోక్షమార్గంబుఁ జూప కుండిరేని నా రెవ్వరును హతు లు గానేరరు నాదుశరీరంబు (దుర్విభావ్యంబు నాదుమనంబు) సత్త్వియుక్తం బును ధర్మసమేతంబును బాపరహితంబును నగుటంజేసి పెద్దలు నన్ను బూషణం డింపు గావున (శుద్ధసత్త్విమయం బైన) నాశరీరంబునం బుట్టినకుమారు లందఱును (సోదరులను మహాత్ములను గ్రంజించును) నైసర్గిక సన్నేకాఁ జూచి (యక్లష్టబుద్ధిచే భజింపుం డిదియ కు శుశ్రూషణంబు) ప్రజాపాలనంబు సేయుట మీకును బరమధర్మం బని మఱియు చిట్టనియె. 73
- సీ. భూతిజాలములందు క భూజముల్ వర్జముల్, భూరుహములకంటె క భౌగికులము భౌగిసంతతికిన్న క బోధవిష్ణులు బోధ, మాన్యులకన్నను క మనుజవరులు వీరికన్నను సిద్ధవిమలధగంధర్వులు, నారికన్నను సురల్ క నారికన్న నింద్రాదిదేవత క లిండితకన్నను, సకలసన్మృతుల్ క నిలంప నెక్కు.
- తే. డంతకిన్నను భక్తఁ డాయభక్తు క, గమలభవుఁ డెక్కు. క తనికంటె విష్ణుఁ డధికుఁ డాతఁడు విప్రుల క నానిండు, గాన విప్రుండు దైవంబు క మానవులకు.
- క. భూసురులకు సరిదైవం, బీసచరాచరమునందు క నెఱుంగను నాకుఁ భూసురులు గుఱుచునప్పటి, మూసంతోషంబు క రోఁడు క నన్నలయందుక. 75
- సీ. మంగళం బైన బ్రహ్మస్వరూపంబును. వేదరూపంబు ననాదిరూప మగు చున్ననాదుదేహముగ్రాహ్యోత్తిముల్. ధరియింతు రెప్పుడుఁడెత్తిబుద్ధి శమదమానుగ్రహసత్యతపస్తితీక్షణులు గల్గువిప్రుండు క సద్గురుండు గాన మిక్కిలిధక్తి క గల్గి యకించను, లై సభూసురులదేహములవలన
- తే. నందు చుండును నాదుదేహంబు గాఁగ, నెఱిగి వరులగువిప్రుల క నెల్ల ధక్తిఁ బూజసేయుటయేనన్నఁబూజసేయు, టనుచువినిపించి మఱియుచిట్లనుచుఁబలికె.
- క. ఈతెఱుగు దెలిసి భూసుర, జాలిం బూజించునట్టిజనుఁడును మాయా తీతుం డైన నిక్కంబుగ, భూతిలమున మోక్షమార్గమును బూడగాంచున్. 77

1 బుద్ధిమంతులు బుద్ధిమంతులకన్నను. 2 లేదు యజ్ఞములందుక. 3 యేకాంబు లావిక వరుల నెల్ల. 4 పేతులు నై. 5 నొడగందుక.

వ. ఇట్లు సదాచారు లగుకుమారులకు లోక ప్రసిద్ధినార్థం బాచారంబులు పదేశించి మహాత్ముండును బరమసుహృత్తును సగుభగవంతుండు ఋషభాపదేశంబునం గర్వ త్యాగంబు సేసి (యువశమశీలు రగు)మునులకు భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యలక్షణంబులు గలపారమహంస్యధర్మం బుపదేశించి గలనాఁ డగుచుఁ బుత్రిశతంబునం దగ్రజుండును (బరమభాగవతుండును భగవజ్జననరాయణుండును) సగుభరతుని (ధర్మపాలనంబునకు) బట్టంబు గట్టి (తాను గృహమండ) దేహమాత్రావలంబునంబు సేసి దిగంబరుం డై యున్నతాకారుం డగుచుం (బ్రహ్మకేశుండై) యగ్నుల నాత్మారోపణంబు సేసి బ్రహ్మవర్తిదేశంబును బాసి జడాంధబధిరమూకపిశాచోచ్ఛాదులుంబోలె నవభూతవేషంబునొంది జనులకు మాటు వలుకక మానవ్రతంబులం బుర గ్రామాకర జనుల దారామ శివీరవ్రజ ఘోష సార్థగిరి వ నాశ్రమాదులయందు వెంటఁ జనుదెంచు దుర్జనతర్జన తాడ నావమాన మేహాన నిష్ఠీన స పాపాణ శిశ్మ గ్రజుప్రక్షేపణ పూరితాత దుఃస్థులం బరిభూతుం డయ్యును గణనం బెట్టక వనమదేశంబు మక్కికాదికృతోపద్రవంబునుంబోలెఁ గైకొనకి దేహభిమానంబునం బుష్టిచలనంబు కొందకి యేకాక ధైర్య చరియించుచుండ నది సుకుమారంబు లగుకరచరణోరస్థలంబులు విపులంబు లగుబాహ్వానకంఠవిద నాశ్రవయవవిన్యాసంబులుం గలిగి ప్రకృతిసుందరం బగుచు స్వతిస్సిద్ధదరహాసరు చిరముఖారవిందంబై నవనశినదశంబులం బోలి శిశిరకసినికలం జెలువొంది యగు నాయతంబు లగునయనంబులచే నొప్పి యన్యూనాధికంబు లగు) కపోలకర్ణకిం రినాసాగండంబులచేఁ దేజరిల్లుచు) నిగూఢస్మితివదనవిభ్రమంబులం బ్రకాశించుతనవివృతంబుగవిగ్రహంబుచేఁ బరకాంతలచిత్తంబుల కత్యంతమోహంబు గలుగఁ జేయుచు.

78

- ఆ. ధూళిచేత మిగులభూసరితింబు లై, జడలు గట్టి కనుల బిగింకవర్ణము సగుకేశపాశమును నెలిగించుచు, నితరు లెవరుఁ దన్ను శ నెఱుంగకుండ.
- క. అవభూతవేషమున ని, ట్లవనిక మలినంబు లై నయవయవములతోఁ దవిలి చరించుచు నుండును, భువి భూతాక్రాంతిఁ డియినప్రభుఁడునిమాడ్కిన్.
- ఆ. జనుల కిట్లు యోగసంచార మెల్ల విహగ మనుచు నాత్మకీబుద్ధిఁ జూచి యజగంబునూడ్కి శ ననిష్ఠై నుండె బీభత్సకర్మమునకుఁ శ బాటుపడుచు. 81
- వ. ఇట్లు బీభత్సహంబున ననుంధుం బడి యుండి యన్నంబు భుజించుచు నిరుద్రావుచు మూర్ఛాపురీషంబులు విడుచుచు ఁవి శరీరంబున సంతం బొరలుచుండు మఱియుఁ దల్పికిప సౌగంధ్యయుక్తం బగునాయువు దశదిశల దశయోజనపర్యంతంబు ఁరిమఱింఁ జేయుచుండ గోమృగకాకచర్యలం జరియించుచు భగవదంశం బై నఋషభుండు మహానందంబు ననుభవించుచుఁ దనయందు సర్వభూతాం

1 మన్యభశరపరంబులు. 2 ధూళిభూసరములతోఁ గుటిలంబు లై. 3 రోసి.

తత్యామి యగునాసుదేవునిం బ్రత్యక్షుంబుగాఁ గనుంగొనుచు సిద్ధిం గొందిన
వైశాంపయనోజవపరకాయస్ర వేశాంతధానదూరగ్రహణశ్రవణాది యోగ
సిద్ధులు దమంత వచ్చిం గైకొనక యుండె నని పలికిన శుకయోగీంద్రునకుం
బరితీస్న రేంద్రుం డిట్లనియె. 82

క. మునివర యోగజ్ఞానంబునఁ జెఱుపం బడ్డకర్మములు గలపెద్దల్
గని యుండెడియైశ్వర్యంబును ఋషభుం డెఱిగి యోగ (హంగక యుండన్.

న. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 84

మ. ధరాశీవల్లభ నీదునాక్యములు తత్త్వం బింతయుం దప్ప దె
ట్లరయన్ వన్యమృగంబు పట్టువడి తా (నావేళి నాలుబుకున్
ధర వగించినమాడ్కి- వింద్రియములన్ (దంకించి చిత్తంబు వి
ర్భూకామాదుల కాన ముచ్చుం గడు సంగరంభంబుతోఁ గ్రమ్మఱన్. 85

క. చిరకాలతపము నై పను. హరియింకఁగ నోపుఁ జిత్తి (మని ప్సలు న
మ్మరు జారులకున్ జానినీ, కరణిని నడిరించు మనసు (కామాదులకున్. 86

క. కామక్రోధాదికముల్, భూమిశ్వర కర్మబంధములు మఱియును జే
తోమూలము లగుటను దా, రీమహిలో మనసు నమ్మ (రెప్పుడుఁ బెద్దల్. 86

కీ. అది గాన యెన్నడు (నైశ్వర్యములను జే, పట్టఁ జూడఁడు లోకకథవృత్తై న
నారలచే పభ్రవందనంబులు వొంది, వెలయంగ నవధూతప్రేమభ (ష
ణంబుల నెఱిగికోసఁగ ననిభగవత్స్వరూపంబు గలిగి యోగరూపమందుఁ
బరమయోగధ్యానక్షణలకు నెల్ల దే, హత్యాగనమయంబు (సంతిలోనఁ

తే. జూపుమండియు దేహంబుఁ బాపనిచ్చు, లుంచెచ్చట దివ్యయోగీంద్రుఁడొక్కఁ
డతులదిన్యద్ర కాశకుఁ (డమరగురుఁడు, పరమపురుషుండు ఋషభుండుఁ ప్రార్థివేంద్రి.

న. అంతి (విముక్తిలింగుండును భగవంతుండును నగుఋషభుండు మఱుబునం దేహభి
మానంబు విసర్జించి కులాలచక్రంబు గులాలునిచేత భ్రమియింపబడి విస్మయం
బయ్యును భ్రమియించుగతిం బ్రాచీనసంస్కారవిశేషం బగుసభిమానాభాసం
బున దేహచలనాదికంబుల నొప్పియుండియు యోగమాయావాసనచే యుక్తుం
డయ్యె మఱియు నాఋషభుం డొక్క దినంబునం గోంకణవంకపటంబు లను
దక్షిణకర్ణాటకదేశంబులకు యదృచ్ఛం జని కుటకాచలోపనంబున నిజాన్య
కృతశిలాకబళుం డగుచు నున్మత్తునిచందంబున వికీర్ణ కేశుండు దిగంబరుండు నై
సంచరింప నాయువేగవిధూత రేణుసంఘర్షణసంజాతం బగునుగ్రదానాంబు
తిద్వనంబు దహింప నందు దగ్ధుం డయ్యె సంత నతనికృత్యంబులు శద్దేశనాసు
లగుజనంబులు సెప్ప నర్హున్నామకుం డగుతద్రాష్ట్రాధికతి విని నిజధర్మంబులం
బరిత్యజించి స్వదేశసులతోడం గూడి దా నాయాచారంబుల సంగీకరించి యథ

ర్మబహుళం బగుకలియుగంబున భవితవ్యతచే విమోహితుం డై మనుజుల నస
మంజనం బగుపాపండుమతాభివేశులం జేసె) మఱియును గలియుగంబునం ద
ర్మస్మృతముల మనుజాధములు దేవహూయామోహితులై శాస్త్రోక్తశౌచాచారం
బులు విడిచి (నిజేచ్ఛంజేసి) దేవతానింగలు సేయుచు నన్నానాచమనాశౌచ కే
శోల్లుంఛనాదికాపవిత్ర నృతంబులంజేయుచు ¹నధర్మబహుళం బగుకలియుగంబు
నం జెఱుపంబడ్డబుద్ధిధర్మంబులు గలిగి వేదగ్రాహ్యణయజ్ఞ పుణిషుల దూషించుచు
లోకంబులం ²నమతిమమతంబులంకుండామె సంతసిల్లుచు (నవేదమూలం బగుస్వే
చ్ఛంజేసి ప్రవర్తించి యంధపరంబులచే విశ్వాసంబుసేసి తమంతన) యంధతమ
సంబునం బడుచునుండుదు రీటుషభునియవతారంబు ³రజోన్యాపు లగుపురుషుల
కు మోక్షమార్గంబు నుపదేశించుటకు నయ్యె నదియునుంగాక ⁴సప్తసముద్రపరి
వృతంబు లగునిభూద్వీపవర్షంబులందలిజనంబులు దిన్వానవతార ప్రతిపాదకంబు
శుద్ధంబు నగు నెవ్వనికృత్యంబులు గీర్తింతురు మఱియు నెవ్వనియంశంబున నతి
కీర్తిమంతం డగు ప్రయత్నండు గలిగె నెండు జగదాద్యుం డగుపురాణపురు
షుం డవతారంబు నొంది కర్మపేషింకంబు గానిమోక్షధర్మంబు దెలిపె వెండి
యు నెవ్వండు యోగమాయాశిషుల ససద్భూతంబు లగుటంజేసి నిరసించె చట్టి
ఋషభునితోడఁ దత్త్విద్ధిక్తతప్రయత్నంబు లగునితరయోగీశ్వరులు మనోరథంబున
నైన నెల్లు నరియగుదు రిట్లు సకలవేదలోక దేవగ్రాహ్యులకు గోవులకుం బరమ
గురుండు భగవంతుండు చగుఋషభునిచరిత్రం బెవ్వరు వినినను దుశ్చరితంబులు
దొలంగు మంగళంబులు సిద్ధించు మిక్కిలి శ్రద్ధతో నెవ్వండువిన్నను వినిపించినను
పారిభక్తి దృఢింబగు నట్టిహరిభక్తి తాత్పర్యమునం(బెట్లు భాగవతులగుటంజేసి
సంప్రాప్తసర్వపురుషార్థులగుచు వివిధవృజనహేతుకం బగు) సంసారతాపంబును
భాసి ⁵యవిరతంబుఁ డిద్భక్తి యోగామృతిన్నానంబు సేసి పరమపురుషార్థం బ
యింమోక్షంబును జెందుదు రని సప్తద్వీపంబులవారు నేడునుం గొవిందూడు
చుండుదురు.

89

ఆ. యాదవులకు మీకు శ్రీ సత్యంతకులగున, వై నకృష్ణుఁ డెచటకైన నె గలఁడు
కొలుచువారి కెల్ల గులభుఁ డై మోసంబు, నిచ్చుఁ జింతసేయ శ్రీ నేల నీకు. 90

1 నధర్మలక్షణంబులం గలిగి కలియుగ. 2 దంధపరంపరను దమతమ. 3 బ్రాహ్మణత్వత్రియు
లకు మోక్ష. 4 సతనియంశంబున సప్తద్వీపములండుఁ బ్రయత్నతునియంశంబునకు సరిచెప్ప నలవి
గా దేవంశంబున శ్రీహరి యవతరించి మహాయోగధర్మప్రకాశంబు సేసె నాఋషభునిచరితంబు మ
నోరథంబుననైన గాందలే రతండు యోగమానును నిరసించి మాయాకల్పితసకలసిద్ధుల ససత్యంబు
గాఁ దలంచె నిట్లు చర్వలోకపూజ్యులై నదేవగ్రాహ్యులకు. 5 హరికథామృతపానంబున నిర్వృతు
లై పరమపురుషార్థంబై నమోక్షంబు నపేక్షింప రని సప్తద్వీప — ఇట 'మోక్షంబు నపేక్షింప' ర
నుటకు 'తయైవ నిర్వృత్యా' పరంగా హ్యపవర్గ మాత్యంతికం పరమపురుషార్థ మని నోపవాదియై
అని మూలము. 6 డెక్క డైనఁ.

సీ. నిత్యానుభూతి మా¹నిజరూపలాభని, నృత్య మై తగుమహాకృత్యష్ట గలిగి
యతులితవిపులమోగయారచితం బైన, లాభంబునకుఁ దగుకలంబు లేని
మతి గల్గి లోకుల క్క సతివేడ్కిఁ గరుణించి, యభయదాసం బిచ్చి క్క యందఱు కిల
2నవ్యయం బై దివ్య క్క మై మహానంద మై, యత్యంతసేవ్య మై క్క యతుల మైన
తే. తనదులోకంబు సూపంగఁ క్క దగినయట్టి
మోక్షమార్గంబు నెఱిగించి క్క ముక్తదేహుఁ
డగుచుఁ దాదాత్మ్య మొందెఁ బ్రత్యక్షవిష్ణు
వై యబుషభుండు జనులకు క్క నద్భుతము గ.

91

— శ్లో ౧౦౦ పా శ్వాస ము శ్లో —

మ. భరతుం డంత ధరాతలంబుఁ గడఁకం క్క బాలించుచుకొ ధారుణీ
శ రచం ద్రుం డగువిశ్వహుపునకు ముక్త క్క సంజాత యై యుండి ని
ర్భరకాంతిక విలసిల్లుపంచజనిపేరం గల్లుకాంతామణిం
గర మర్థిక్ ధరఁ బెక్కిఁ గూడె శుభలగ్నంబందు భూవల్లభ.

92

న. ఇట్లు (వినాపితుం డై) యూపంచజనివలస నహంకారంబులం బంచతస్మాత్
లు జనించిన జెఱంగున సుమతి రాష్ట్రభుక్కుదర్శ నాచరణ ధూమ్రకేతువు లను
నేవురు పుత్రులం బుట్టించె నట మున్నజనాభం బనుపేరం బరిఁగున్నంబు
భరితుండు పాలించుకొంటుండు భారతవర్షంబు నాఁ బరఁగె నంత.

93

క. భరతుండు పూర్వజు లేలిక. కరణిని గర్భముల నెల్లఁ క్క గైకొని ప్రజలకొ
హరికృష్ణ నొందుచు నేలెను, ధరణీసురనరులు వొగడ క్క ధరణీనాథా.

94

సీ. భగవంతుఁ డగుజగత్కరితు 3నల్పంబులు, సధికంబు లై నపెక్కధ్వరముల
దర్శపూర్ణి మలచేఁ క్క దగను జాతుర్తాస్య, 4ముల నగ్నిహోత్రమునవలనఁ గడఁకఁ
బశుసోమములచేతఁ క్క బలమాటుఁ బూజించి, వేదోక్త మైనయోగవిమలకర్మ
ములఁగల్గుధర్మంబుఁబురుషోత్తమార్పణం, బుగఁజేయుచును మఖంబులనుమంత్ర
తే. ములను బలికెడునాడై నకములను శ్రీశు
నవయవంబులు గాఁగ భుక్తధవుండు ప్రేమ
ననుదినంబును బాయక క్క ఘనతఁ దలఁచి
యఖిలరాజ్యానుసంధానుఁ క్క డగుచు నుండె.

95

క. ఈరీతిఁ గర్మసింధుల, నారయ సత్యంతశుక్ల క్క మగుచిత్తముతో
నారాచపట్టి భరతుండు, ధారుణిఁ బాలించె సధికధర్మాని తుం డై.

96

న. మతియు నాభరతుండు శ్రీసత్యకౌస్తుభవసమాలాంకృతుండును సుదర్శనా
ద్యాయుధోపలక్షితుండును నిజభక్తజనహృదయారవిందనివాసుండును బరమ

1 నిజరూపుచేత నివృత్త. 2 నవ్యయంబును మహానందికరంబును, 3 నవ్యంబు సత్యంతసేవ్యమైన. 4 ని గణనాధికము లై నపెక్కుమఖములచేత. 5 లగ్నిహోత్రములచే నతిశిజనము. 6 మనంబంగు.

పురుషుండును నైనవానుదేవునియందు సధికభక్తి సనునింబును జేయుచు నేబదిలక్షలవేలేండ్లు రాజ్యంబుసేసి 1 పితృపితామహాద్యామూతం బగువాధనంబును యథార్థంబు గల బుత్త్రలకుఁ బంచి యిచ్చి బహువిధసంపదలు గలగృహంబును బాసి పులహాశ్రమంబును కరిగె నంతి. 97

సీ. ఏయాశ్రమంబును క విందిరాధీశ్వరుఁ, ఉచ్చటివారల క నొదరించి స్రుతిశ్రీమున వచ్చి క పాయ కెప్పుడు నుండు, సట్టిరమ్యం బైన యాశ్రమమున నిలిచి సాలగ్రామములు గల 2 గండకీ, నది యెందు నెంతయుఁ క గదిసి యుండు చచ్చట నేకాకి క యగుచును భరతుండు, బహువిధసంపుష్ప 3 పల్లవముల

తే. ననులతులసీనశంబుల క సంబువులను, గండమూలాదిఫలములఁ క గంజములను ఘనతి నర్పించి విచ్చలుఁ క దవివి లేక, సేవసేయుచు నుండె వాశ్రీశుఁ కేరి. 98

వ. దాకంజేసి విగతివిషయాభిలాషుండై శమకమాదిగుణంబులు గలిగి యధేచ్ఛంజేసి యెడతెగక సరమపురుషునిఁ దిచర్యాభిక్తి భరంబున శిథిలీకృతహృదయ గ్రంథి గలిగి సంతోషాతిశయ బుంబు బులకతాంగుండు నానందగాఢస్పనిరుద్ధావ లోకనయనుండు నగుచు విజస్వామి యైనవారి (వరాహరవిందాను)ధ్యాన (పరిచిత) భక్తి యోగంబునం బరమానంద గంధీరహృదయం బనునమృతికాసారంబున విమగ్నుండగుచుఁ దా నపుడు పూజించుపూజ నెఱుంగక ముల్లు భగవద్వ్రతింబు ధరియించి నే నాజునాన ప్రిషవణన్నాంబుల వాక్రకటిలకశశనర్ణ జూకలూపంబులు గలిగి మాతాండాంతర్యుం డయి 4 మేల్వేసి హిరణ్మయపురుషునిగాఁ దలండుచు నిట్టియె. 99

సీ. కర్మఫలంబులఁ క 5 గడఁక నిచ్చుచు మనో, న్యాపారమున నిట్టిరయభలలోకములజేసి యూలోకములకు సంతర్యామి, యగుచుఁ బ్రవేశించి క యంతిమింద నానందరూప మై నట్టి బ్రహ్మముఁగోరు, చున్నిజీవుఁ దనయం క దున్నయోగ శక్తిచేదగ సవిశంబుఁ బాలనసేయు, చుండి యంతటను మాత ర్తండమధ్య

అ. వర్తి యగుచు నిస్లక్ష్యవలలుచు జగముల,యందు నుండి ప్రకృతిఁబొంది కంత నతులదివ్యమూర్తియైనయానందరూ. 6 మును శరణ మొందె క భరతవిభుండు.

వ. అంత నాభరతుం డొక్కనాఁ డామహాదిం గృతాభిషేకుం డయి ముహూర్త త్రయం బంతర్జలంబులందుఁ బ్రణవోచ్ఛారణంబు సేయు చుండునమయంబున నిర్భరగర్భిణి యగునొక్కహరిణి జలార్థిని యై యెంటి జలాశయసమీపంబునకు వచ్చి జలపానంబు సేయనెడ నాసమీపంబున మృగపతి గర్జించి లోకభయం కరంబుగ నాడంబుసేయ నాహరిణి స్వభావంబున భీత యగుటంజేసి బెగ్గడిలి

1 సామ్రాజ్యంబు పుష్కలకుం. 2 చక్రతీ, రథంబుఁ జేయును బవిత్రంబుగాఁగ వ్రా. ప్ర.

3 గడుసమర్పణ. 4 వాగ్రూపమున నరు, లందు నుండి. 5 డాచక్రతీర్థంబునం.

(హరివిలోకవన్యాకులచిత్తైర్దైర్దగ్ధననుగరిగగనంబునకు ¹ నెగిరి యపగతితృష
యగుచు నది నుల్లంఘించునెడ నధికభయంబునగజేసి యాగర్భగుబు యోనిద్వా
రంబున గళితంబై జలంబులం బడియె నాహరణి(యల్లంఘనాదిభయంబునంజేసి)
తిత్తిరంబున (నుండుగిరికిరిం బడి) శరీరంబున గాన పుతి నాహరిణిపోతింబు జ
లంబులం దేలుచున్న భరతుండు గను విచ్చి చూచి కరణార్ద్రచిత్తుండై (మృతి
జనని యగునా)హరిణిపోతింబును ది యాశ్రమంబునకు గొంపోయి మిక్కిలి
ప్రీతి సేసి యుపలాలనంబుసేయఁచుండఁ బోషణపాలనప్రీణసలాలనానుభ్యానంబు
ల భరతునకు నాత్మవియమంబు లై సయప్తాంగయోగంబులును ²బరమపురుష
పూజాపరిచర్యాలు నొక్కొక్కటిగఁ గ్రమక్రమంబునం గొన్నిదినంబులక
సమస్తంబును నుత్సర్జిం బయ్యె పుతి.

101

క. ఘనతిపము చలన మొందులు, యను భరతుం డెఱుంగ కాత్మ్యయోగంబునఁ జ
య్యఁగ గాన హరిణిపోతిము, ³ నమదిలో బ్రీతిఁజేసి కతిప్పక పుతికె. 102
ఉ. అక్కట తల్లిఁ బాసి హరిణార్ధకి మూపులు సేమిఁజేసి నే-
గిక్కును పక యన్న నిట క దచ్చితి నాయెడ సీమృగార్ధకి
బెక్కుడుప్రేమ సేసి చరిఁగించుచు నున్నది నాదుసన్నిధి
మక్కువచేసి గీనిఁ గడుఁమన్నులం దగఁ బ్రోతు నెంతయున్.

103

కి. శరణని వచ్చినజంతివు, గరుణ గను విచ్చి చూచి క కాలచిఁ బుణ్యం
బరియఁగ నధికం గనిము. న్నెఱింగించిరి సన్మనీంస్తు క తెల్లం బ్రేమన్.

104

వ. అని యిట్లు హరిణాశ్రయంబుం గనయాశ్రమంబున ⁴చిత్యాస్తంబంబు యాచరియ
నాట, న్నానసమిక్కు శివసుమధిపలాశములోఁ కాహరిణిదేవపుంజాజనాదుల
యెడఁ దనయొక్క యుచికి నుచు వృకసాలావృకాగ్రక్రూరమృగంబులవలన
భయంబు, వనంబుల వెనునెటల దిరుగుచు (అధిక ప్రణయభరితహృదయం
డగుచు నెఱిసేసాంబునంజేసి కొంతసేపు స్వంధంబుల వహించుచు మఱి
కొంతెడ పురంబున నుత్సంగంబున నుచికొని లాలించుచు సంతసంబు
నొందు మఱియు నాభరతుండు చిత్త్యనై మిత్తికాచక్రయోకిలాపంబు చిర్వర్తిం
నెడ సంతి సంత లేచి హరిణకుణకంబుల జూచుచు గించిత్స్వస్థహృదయం దై
దాని నాశీషింపరల నభినందించుచు జాంబనాదులం బ్రీతిసేయుచు) పతిమో
హంబునం బెంచు చుండునెడ.

105

చ. గురువులువాటి బిట్టటికి క కొమ్ములఁ జమ్ముచు సంతి పుతి డ
గ్గఱుచును గాలుప్రవ్వచు సఖంబుల గీటుచు గాసి సేయుచు
నొకగుచు ధారణశ్రీరునియూరువులన్ శయనించి యంతిలో

1 నెగసిపడిన గర్భంబు స్రవించి జలం. 2 జలనంబు నొంపె నంత' వ్రా. ప్ర. కి కుం గొని
చని ప్నానసమి. 4 ఇది యచ్చుప్రతుల లేదు.

నటకడ మెక్కుచుం బొదలి యాడుచు నాహరిణంబు లీలతోన్. 106

తే. గరిమ నీగతి మెల్ల నరకెరలు వొడిచి, చెలగి యాడంగ భరతుండుగచి త్తిమందు
సంతసిల్లుచునుండె నాశ్రమముఁబాసి, హరిణశింధిక మంతలోననుటికి చనియె.

వ. భరతుం డంతం దస్మృగశాబకంబు గానంబడమికి (వ్యాకులించిస్త్రం డగుచు
నప్పధనుండునుంబోలె నతిదీనుం డై కరుణతోడం గూడి తద్విరిహవిహ్వలమతి
యై దానిన తలంచుచు నతిశోకంబుతో) మనంబున దుఃఖించి యిట్లనియె. 107

తే. హరిణపోతంబ పీకు వదనాతిమందుఁ

గ్రూరమృగబాధ లేకుండఁ గోరు చుండఁ

దలగి పోయి తె యనుచుఁ జరత్తింబునందు

రాజవృషభుండు భరతుఁ డాశ్రయ మంది. 108

తే. తల్లి చచ్చినహరిణపోతంబు వచ్చి, పుణహినుండ నగునన్నుఁ గబొంది పాసె
నేమి నేయుదు నేనిక గ నెట్లు గందుఁ, జేరి దే రీతిఁ గాంచి రక్షించుకొందు.

క. కట్టా యాయాశ్రమమునఁ, బుట్టినతృణవల్లి మేసి గ పొదిలినహరిణం

బిట్టలు దిరుగు చుండఁగఁ, బట్టి మృగేంద్రుఁడు గొట్టి గ్రహింప వొకో. 110

వ. ఇట్లు భరతుండు హరిణకుణకక్షేమంబు గోరుచు నెప్పుడు వచ్చి నన్ను సంతోష
పఱచు నానాశ్రకారంబు లై సతనగతులచేత నన్ను నెప్పు డెందంబు నొంది

చు ధ్యానసమాధి నున్నప్పుడు నన్నుఁ గొమ్ముల గోతుచు నుండునట్టివినోదంబు

లేప్పుడు గనుఁగొందు దేవపూజాద్రవ్యంబులు ప్రక్కె- మూర్ఖానినం గో

పించి చూచినం గుమారుండునుంబోలె దూరంబుననుం జని నిలిచి మరల

నేఁ బిలిచిన వెనుక నిలిచి యుండు నిట్టిమలత వస్వభావంబులు గలుగుట

యెట్లు లీభుదేవి యెంతతపంబు చేసిపదియో మూహరిణపాదస్పర్శంబులం

బవిత్ర యైవభూమి స్వర్గాపవర్గకాము లై సమునులకు యజ్ఞార్హ యగు నట్టిహరిణ

పోతంబు నెట్లు గనుఁగొందు పదియునుం గాకి భగవంతుం డగుచంద్రుండు

1మృగపతిభయంబున మృతిజననియు స్వాశ్రమపరిభ్రష్టంబు వై సమృగశాబకం

బును గొనిపోయి పెంచుచున్నవాఁ యున్న పుత్రవియోగతాపంబునం జం

గ్రకిరణంబులం బాపుదు నిపుడు హరిణపోతంబు దనశరీరస్పర్శంజేసి కళానిధి

కిరణంబులకన్న సధికం బగుచుం బుత్రవియోగతాపంబు నివర్తింపం జేసె నను

చుం బెక్కుభంగుల హరిణనిమిత్తంబులైనమనోరథంబులచేతం బూర్వకర్మవశం

బున యోగభ్రష్టుం డగుభరతుండు 2భగవదాశ్రాధనంబువలన విభ్రంశితం

డగుచు నితరజాతిం బుట్టినహరిణపోతంబుమీఁదిమోహం బగ్గలం బగుచుండ

నుండె నని పలికి శుకయోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె. 111

సీ. జననాథ మున్ను మోక్షక్షయిరోధ మని పాయఁ, గారానిపుత్రాదిరకంబు నెల్లఁ

- బాసి తపస్వియై శ భరతుండు హరిణశా, బకపోషణంబునఁ శ బాలమును
సటలాలు ప్రాణనానుషంగంబుల, మూషికబిల మతిక్రోషమునను
సర్పంబు సొచ్చిసంపదంబునను యోగవిఘ్నంబు మిక్కిలి శ విస్తరిల్లెఁ
ఉ. గాన యంతనాని శ కై నను గాలంబు, గడవ రామి నట్లు శ గాక పోదు
పరమమునుల కై నఁ శ బాయపు కర్మంబు, లోరు లనంగ నెంత శ సరవరేణ్య.
వ. ఇట్లు భరతుండు మృగవియోగతాపంబు కొందు చుండునెడ నామృగశా,
కంబు ననుదెంచు సంతసిల్లు చుండె నంత నొక్కవారే ప.
మ. భరతుం డెల్ల స యుత్యకాలము వెనఁ శ బ్రాసంపదగా నెప్పు డా
హరిణంబు గడుభక్తి బుక్తుగతి పత్యాన క్తి వీక్షించు నా
హరిణంబు దిసయూత్మిలో నిలిపి దేహం బంతటం బాసి తా
పరిణిగర్భమునక జనించి హరిణం శ బై యొప్పె బూర్వ
వ. ఇట్లు భరతుండు హరిణగర్భంబునం బుట్టియు భగవదా
దిసమృగత్వకారణంబు దెలిసి కడు దాపంబు నొందుచు ని
ఉ. రాజులు ప్రస్తునింప సురరాజసమానుడై నై తిమాజులక
రాజుల జేసి తాపములు శ రాజముపేంపుఁ డటంచు బల్కు
దేజము నొంది మూహరిణదేహమునునిలిపి ప్రియజేసి నా
యోజ సడంగ నే జెడితి శ యోగిజనులలలోన బేల నై.
వ. ఇట్లు శ్రీహరి శ్రీనాథమహాసంకీర్తనారాధనానుసరణాభియోగం
శూన్యనకలయూమం బగుకాలంబు గలనాకు హరిణపోతస్మరణం
యోగవిఘ్నంబు ప్రాప్తం బయ్యె మోక్షదూరుండ నైతి నని (నిగూఢం
డగుచు) డల్లిం బాసి క్రమ్మలు (నుషణమశీల)మునిగణసేవితం బయి భ.
శ్రేత్రం బై పాల (తిరునిబిడతము) గ్రామపర్వతసమీపపులస్త్యపులహస్త్రము
బులకుం (గాలాంజనపర్వతంబువలం) జనుదెంచి యందు మృగత్వాననానంబు
గోరుచు (సంగంబు విడిచి యేకాక యగుచు) శుష్క పర్వత్యణవీరుదాహోహృత్
(మృగత్వనిమిత్తం బగునానదీ)తీర్థంబునందు (నవసానంబు గోరుచు) దత్తకోక
క్లిష్ణం బగుచు నుండు)శరీరంబు విడిచె నని శుకయోగీంద్రుండు పరిశీల్నరేం
దునకు వినిపించి మఱియు నిట్లనియె.

117

—❀ భరతుండు హరిణస్థంబు విడిచి బ్రాహ్మణం డై ననినట. ❀—

- సీ. హరిణదేహముఁబాసి శ యంతి నాంగీరసా,స్వయండు పవిత్రై య శ వంశకరుడు
శమదమఘనతపస్వాధ్యాయనిరతుండు, గుణగర్వితుడు నీతిక్రోవిదుండు
నై నబ్రాహ్మణునకు శ నాత్మజం డై పుట్టి, సంగంబువలనను శ జకితుఁ డగుచుఁ

1 'బుక్తునిగతి' న్నాలించి వీక్షించుచుకా. 2. 'పెడుండితికా' భరతు' న్నా. 3. 3. 'యా
రాధనాను' స్మరణయోగంబులజేసి యల్ల కాలంబునుం గలనాను.

గర్భబంధంబుల క్ష ఖండింపఁ జాలుని, శ్వరుని సచ్యుతు సజు క్ష వణమనన [నిక
తే. ములను హరిచరణధ్యానములను విఘ్న భయముననుజేసి మనమందుఁ క్ష బాయ
నిలిపిసంస్తుతిసేయుచు క్ష నిలిచియుండె, భరితయశుఁడై చభరతగుండు క్ష పార్థివేంద్ర.
వ. ఇ (ట్లాంగిరిసుండు ప్రథమభార్యయందుఁ బుత్రి సవకంబును గనిష్ఠభార్యయందు
స్త్రీపురుషుల నిర్దోషను గలుగఁజేసిన నందుఁ బురుషుండు పరమభాగవతుండును
రాజుని ప్రవరుండును నుత్పృష్టమృగశరీరుండునుం జరిమశరీరంబునం గ్రాప్తవి
శ్రశరీరుండును నగుభరతుం డయ్యె సతం డ జన్మంబున సన్యజనసంగంబు జన్మ
పరలకుఁ గారణం బని యశ్యంతభయంబు నొంది కర్మబంధవిధ్వంసనశ్రీవణ
ముల శ్రీ) హరియనుగ్రహంబునం బూర్వజన్మపరింపరల సంస్మరించుచుం
గంబు నున్మత్తిజడాంధబధిరూపంబుల లోకులకుం జూపుచుండె నంత.

సుండు నాత్మజుని నాశ్శిల్పంబునం బెంచుచుం

బభూగ్ర్యకర్మములచేతన్ సంస్కృతుం జేసి పా

బువ పిచ్చులుం గడఁక శౌచాచారముల్ సెప్పినన్

భాగవతుం డనమ్మతిని దక్షత్కర్మంబులం గైకొనెన్. 120

గ్నాకుమారుండు గర్భంబులయందు నిచ్చ లేక యుండియును బిత్తి

ర్మంధంబునం(బిత్తసన్నిధియందె యసమీచీనంబుగా వ్యాహృతిప్రణాన

తిం బగునట్లు) గాయస్త్రీమంత్రోపదేశంబు నొంది 'చైత్రాదిచతుర్దాసం

పవేతంబుగ వేదంబుల సధ్యయనంబు సేయు చుండె జనకుం డాత్మజుని

రంబుచే శిక్షింప నలయు ననులోకాచారంబు ననువర్తించి (యోగ్య

ుం డగునాత్మజునందు నభినివేశితచిత్తుం డగుచు శౌచాచమరాధ్యయన

ప్రతినియమగుర్వనలశు శ్రూషణాదికంబు లనభియుక్తంబు లయినం బుత్తుని

చే నొసరించుచు సప్రాప్తమనోరథుం డయ్యె నంత). 121

క. ఈరీతిని గొడుకున కాచారంబులు గఱపి చింత క్షిప్తిహమున నం

సారి యగు చుండి విప్రుఁడు, బోరిన దేహంబుఁ బాసి క్ష పోయింమిందన్. 122

ఆ. తల్లి తండ్రితోడఁ క్ష దా నగ్నిఁ జొచ్చిన, సతినిమహిమ లెఱుంగ క్ష కంతిలోన

నవతితల్లికొడుకు క్ష లవిసీతు లగుచును, శాస్త్రవిద్య లతినిఁ క్ష జదువ నీక. 123

వ. ఇట్లు బ్రాహ్మణకుమారుని నవతితల్లికొడుకులు వేదవిద్యలవలనం బాపి గృహక

ర్మంబుల సతిని నియమించిన. 124

క. ధరణీసురోత్తముండు దా, నరుదుగఁ దమవారు సెప్పినవి యెల్లను సే

మఱ కందుఁ బ్రీతి సేయక, నిరతము గృహకర్మమట్లు క్ష నెఱపుచు నుండెన్. 125

వ. ఇట్లు గృహకర్మప్రవర్తనం డగుచు (నుండ మూఘు లగుద్విపాత్పశువులచే

1 'డౌటను విప్రుఁ డాతనిని వాత్స. 2 గాఁ జవులాదికర్మములచేతం బ్రీతిఁ బుట్టించి. 3 దాని ప్రసక్తుండు గైకొనియె సత్కర్మంబులన్ భూవరా' 4 యనుష్ఠాతయై యధ్యయ. వ్రా. ప్ర.

నున్న త్త జడ బధిర యని యుహాయమానుం డగునపుడు తదనురూపంబు
లగు సంభాషణంబుల నొనర్చుచుఁ బరేచ్ఛాయదృచ్ఛలంజేసి విష్టివేతనయాజ్ఞా
దులనలన నియుక్తకర్మంబులం ప్రవర్తించుచు.) 126

తే. అతులమృష్టాన్న మైశ శుశ్మాన్న మైశ

నెద్ది వెట్టిన శహ్వకుఁ గ హితివు గానె

తలఁచి భక్షించుఁ గా కొండుఁ గ దలఁచి మిగులఁ

బ్రీతి సేయఁడు రుచులందుఁ గ బెంపుతోడ.

127

స. మఱియు నావిప్రుం డాత్మ విత్త్యానందసుఖలాభంబు గలిగి యిహసుఖదుఃఖంబుల
యందు దేహభిమానంబు సేయక శీతోష్ణవాతనర్వాతపంబులకు నోడి పైచీర
గప్పక వృషభంబునుంబోలె (బీనుండును గరినాంగుండును నగుచు స్థండిలశాయి
యై 1 రజాపటలంబునం గప్పంబడినదివ్యమాణిక్యంబునుంబోలె సనభివ్యక్తబ్ర
హ్మవర్చసుం డై మలివాంబరపరీతకటితయిండు నతిమమీలిప్తయశోవీర్యంబునగు
టంజేసి యజ్ఞజనంబు లతిండు బ్రాహ్మణాభాసుండు మందుండు నవి పలుక సంచ
రించు చుండఁ గర్మమూలంబునం బరులవలన నాహారంబు గొనునపుడు) డమ
నారను నియమించినవ్యవసాయకర్మంబునందు 2 క్షేత్రవిహితసమవిషమన్యూ
నాధికంబుల నెఱుంగక ప్రవర్తిల్లుచు నూఁక తవుడు తెలికపిండి పట్టు మాఁడు
ద్రబ్బెడ యాదిగాఁ గల ద్రవ్యంబులయందు నరుచి సేయక యమృతసమానం
బుగా భక్షించుచుం జేనికావలి యుండు నెడ నొక్కనాఁడు. 128

—❧ వృషలరాభృత్యులు కావలికి భగతునిఁ గొంపోవుట. ❧—

క. పురిలోన వృషలపతి దా, నరుదుగ సంతానకాముఁ గ డై వేడుకతోఁ
బురుషుఁ డగుపశువుఁ గాళికి, దఱుముక గొనిపోవఁ బశువు గ దలఁగిన భృత్యుల్.

ఆ. అరసి కాన లేక గ యారాత్రి వీరాన, నమునఁ జేనికాపు గ విమలబుద్ధి
నున్న విప్రయోగి గ నొయ్యన పొడగాంచి, పశువు మంచి దనుచుఁ గబట్టిరతని.

క. ఆరీతిని భాసురవరు, నారయ నాకాళికాగృహమునకు భృత్యుల్
బోరనఁ గొనిచని నల్పిరి. చారుతరాభ్యంజనాదిశ్రసంస్కారంబుల్. 131

స. ఇట్లభ్యంజనాదికృత్యంబులు దీర్చి నూతనవనసంబు గట్ట నిచ్చి గంధపుష్పాభ
రణాక్షతాలంకృతునిం జేసి మృష్టాన్నంబులు భుజియింపఁ బెట్టి ధూపదీప(మాల్య
లాజకిసలయాంకుర ఫలోపహార)దులు సమర్పించి పంచమహావాద్యఘోషంబుల
తోడ నాపురుషపశువుం గాళికాదేవినమ్ముఖంబున నాసీనుం గావించి రావృషల
పతి పురుషపశువుర క్తంబున భద్రకాళి సంతోషపెట్టం దలఁచి కాళికామం

1 రజోనికరంబునఁ గప్పంబడినవాణియుంబోలె బ్రహ్మవిద్య గలిగి సర్వజనంబు లితండు నష్ట
బ్రహ్మబుద్ధిండు మందుం డని పలుక. 2. వైషమ్యపక్షపాతంబు లెఱుంగక,

త్రాభిమం త్రితంబు (నతికరాళంబు) నై నఖిద్దం బంది (నిజాభీష్టసిద్ధికి) హింసింపం
దలంచిన.

132

సీ. సర్వభూతములకు శ్రీ సఖుడును బ్రహ్మభూతాత్మ్యంబు నిర్వైరుక్తి డయినబ్రహ్మ
సుతుని తేజా బంతం శ్రీ జూడ దుస్సహ మైన, భయ మంది వడకుచు శ్రీ భద్రకాళి
క్రోధంబు ముమ్మడిగొనంగ హుంకారంబు, నలుపుచు నట్టహాసంబు సేసి
పాపాత్ములును దౌష్ట్యపరులును రాజన, తామసకర్మసంకథాను లగుచు

తే. విప్రవరు నట్లు హింసింపున వృషలపతిని, భృత్యవర్గంబు దోడలల్ పృథ్వీగూర్చి
యపుడు వృషంబు విశిరమంది లీల, బాడి యాడుచు నందంబు శ్రీ కీడసలిపె.

క. ధరలోన నెవ్వ రేనియు, ధరణీసురవరుల కెగ్గుం శ్రీ శ్రీ నలచిరయేనికొ
నెరయంగఁ దార చెనుమని, హరి ధరణీసురవ రే వ్యలం దుండుటచేన్. 134

స. మఱియును.

135

ఉ. అచ్చట విప్రహుండు భక్తయం బొక యందుక లేక చందంగా
చచ్చి నాచియును గరగనలముంబును గొలియందుఁ దా
చచ్చుకాభాన ము చి హృదయంబునఁ బుష్కలశోభి నెంతయున్
మచ్చికతోడి చిల్చి యనుమంబు నొందక యుండె నెంతయున్. 136

స. మఱియు నావిప్రనిగుండు చుండికాగృహంబు వెలువడి క్రమ్మలుం జని కావలి
యుండు నెడ.

137

సీ. అంతట గొన్నిహోయసములు ను సింధు, భూపాలనము సే రుక్మగోపంబు
ధీరతి నికమగ్రతీతీరమున నున్న, కపిలమహాముని శ్రీ గాంచి తత్త్వ
విజ్ఞాన మెఱిగె పరవేడ్కతోడుతి శిరి, కాగోహణము చేసి శ్రీ యుగంబు చుండ
నాలోన నాశిర్వికావహు లాచేనఁ గా పుష్పవిప్రుని శ్రీ గాంచి పచ్చి

తే. శిరిక మోపింత మీతినిచేతి ననుచు, బట్టి మూంపునఁ బల్లకి శ్రీ బెట్టి మోపు
మనుచు మోపించుచుతి ధరరామనింప, శిరిక మూంపున విడి యందుఁ గొంతిలేక.

క. తమ ససుకొలది నప్పుడు, మునుకొని యట్లప్రయత్నమున నడవంగ నా
జగపతి నిమ్నాన్నతి మై, చనుట యెఱిగి శిరిక మోమగజనలకు సవియెన్.

ఆ. మీర లిప్పు డిచట శ్రీ జేరి మిక్కిలి స్రయ, త్నింబుతోడఁ దగిలి శ్రీ నడచు చుండ
విషమ మగుచు గమనరేఖంబు నను బాధ, బ్రౌంచున్న దని శ్రీ బెస్త లవిరి.

వ. దేనా యీవిషమగమనంబు మావలన నై నది గా ³ దీతరీయవాహకుండు సుఖ
గమనంబు గా ⁴ నడవ నేరంబు వీనితోడ మేము నడవ నేర మనిన రహూగంబు
డనునారా జు(పాసితవృద్ధజనుం డైనను బలాత్కారంబునం బుట్టినకోపంబునం)
గోపించి విమర్శ దప్పి నీటు గప్పించుచునుబోలె నెటుంగ రానిబ్రహ్మతేజంబు

1 సముండు నెచ్చెలియును, నాబ్రహ్మముపినుతుం డైనవిప్ర. 2 కాగోహకులు చేసికాపున్న.
3 దీవంతవాడు, 4 నడవం డనిన నారాజు' వ్రా. ప్ర.

గలబ్రాహ్మణునికి గంటంకంబుగా నిష్ఠురవాక్యంబుల నిట్లనియె. 141

చ. అలసితి వెంతయున్ ముసలి నాకట డస్సితి ¹వెన్ను మిక్కిలిం
బలుచు యన్న నీశిబికభారము దూరము మోసి తేగనిక
నిలిచెద వంచు భూవరుడు నీ నిష్ఠురముల్ దగఁ బల్కు నాయెడం
బలుకక మోసె నాశిబిక నీ బ్రాహ్మణవర్యుడు పార్థివేశ్వరా. 142

వ. అప్పు డావిప్రవరుడు దళకుం గడపటిశరీరం బిటుక తేబరంబుచందు సహం
కారమమకారంబులం బొంద నీక మిథ్యాజ్ఞానరహితండ్లై బ్రహ్మభూతుం డై
మానవ్రతంబున నాశిబిక మోచు చున్నవిషమగమచంబుఁ జూచి యతికుపితం
డగుచు నాభూవరుడు వెండియు నిట్లనియె. 143

నీ. ఓరిదుర్మద విచ నీ రోరిజీవస్మృత, నా సూజ్ఞం దప్పించి నీ పడచె గీవు
సేవ క్రసూర్ణంబు నీ బిన్నయ విడిపించి, నడపింతు నిన్ను సత్కర్మామందు
ని రాజగర్వాంధుఁ నీ డగుచు గుణత్రయంబు నృద్ధి బొందిన భూవరుం డ
బిష్మిలాపముల్ వల్కు చుండిం జూచి, శమదమాదీలచే బ్రశస్తం డగుచు
తే. దగితి బ్రహ్మస్వరూపమై నీక లభాతి, ములకు సత్యంతపితం డై నీ భూసురుండు
యోగినర్తన దెలియ నేకకన్నరాజు. నీతి వీక్షించి యల్ల నిట్లనుచుఁ బలికె.

❖ భరతుండు సహూగజనినూటలకుఁ బ్రత్యుత్తరంబు నొప్పుట. ❖

వ. నేనెద్రా నీవు సెప్పునది సత్యంబు భారం బీశనీరంబుచకే కాని నాకుం గలుగ
నేర డై ను స్థాల్పకార్యంబులు న్యాధులు నాధులు యుత్తృష్ణులు నిచ్చావిరోధ
భయంబులు జరామరణంబులు రోషనిద్రాజాగరణంబులు సహంకారమమకార
మదశోషణాదులును దేహంబుతోడన జనించుచుం గాని నాకుం గలుగ నేరవు
జీవస్మృతుండ నేను కా(దాద్యంతంబులు గలుగుటంజేసి)యందటయందును గలిగి
యుండు స్వామిభృత్యసంబంధంబులు విధిక్రతుంబు లగుచు వ్యవహారంబులం
డేసి శరీరంబులకుం గలుగుం గాని జీవునికి లేకయుండు నదియునుం గాక రాజాభి
మానంబున నీవు నన్నాజ్ఞాపించెద వేనిం బ్రమత్తుండ వై ననీకుం బూర్వస్వభావం
బెట్లుండె నట్లు గాక యే నేమి సేయును నెఱింగింపు మున్నత(మూకాంధ)జడు
లుంబోలె సహజస్వభావంబునం బొందిననాయందు నీశిక్ష దోమిలాభంబుఁ
బొందింప నేర్చు నదియునుం గాక స్థబుండు మత్తుండు నైననాకు నీశిక్ష వ్యర్థం
బగు నని పలికి యుపశమశీలుం డైనమునివరుండు పూర్వకర్మశేషంబునం గల్లు
భారవాహకత్వంబుం దలంగం ద్రోయుటకు భారంబు వహించి శిబిక మోచు
చుం జనునెడ నారాజవల్లభుండు దిత్వజ్ఞానాపేక్షితం డై చనియెడివాఁ డగు
టం దనహృదయగ్రంథిమోచకంబులును బహుయోగగ్రంథసమ్మతంబులును
నగుబ్రాహ్మణవాక్యంబులు విని యాశిబిక దిగ్గన డిగ్గ నుటికి యావిప్రునికి

సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి సర్వగర్వవర్జితం డై ముకుళితహస్తుం
డగుచు నిట్లనియె. 145

సీ. ధరణీసురులలోనఁ గదలఁప నెవ్వఁడవు నీ, వవధూతవేషి నై కయవనియందు
నేమిటికై చరియింపంగ వచ్చితి, చట నొక్కఁడవు నొంటి కసనుట నేడు
ననుఁ గృతార్థునిఁ జేయననుకూలుఁడగుచున్న, యట్టియాకపిలమహామునీంద్రుఁ
డవా నీమహత్త్వంబు కదలిలి విచారింప, నెఱుంగక చేసితిఁ కగుణఁ జూడు

తే. తప్పు సైరింపు నేయమగ్దండమునకు, హరునిశూలంబునకును వగ్రజాయుధమున
కనలచంద్రార్కధనదశకస్త్రాస్త్రములకు, వెఱవ విప్రుని కేమది కెఱచినట్లు.

వ. మఱియు నిస్సంగుండ వయి జడుండునుంబోలె నిగూఢవిజ్ఞానంబు గలిగి చరి
యించుచు నున్ననాఁడవు నీవచనంబులు యోగశాస్త్రసమానంబు లై నాజ్ఞ
నసంబులకు నభేద్యంబు లయి యున్న వే (నవ్విష్ణుకళావతీర్ణుండు సాక్షాద్ధరియు
నగు)కపిలమహామునివలన బ్రహ్మవిద్య దెలియం గోరి చను చున్ననాఁడ నీవు
లోకనిరీక్షణార్థం బవ్యక్తలింగుండ నై చరియించు చున్నకపిలమహామునీంద్రుం
డవు గాఁ బోలుదువు మందుం డైనగృహస్థుండు యోగీశ్వరచరిత్రంబు లెట్లు
లెఱుంగ నేర్పుఁ గర్మవశంబున దృష్టంబై శ్రాంతి వహించుచు (నడచుచు)నున్న
యీయాశ్రమంబు నాకు(నుంబోలె) నీకు నగు నని తోచుచున్న దది యెట్లనిన
ఘటంబు లేక జలంబు దేరానితెఱంగున లేనివి గలుగనేరవు గావునం బ్రమాణ
మూలం బయినలోకవ్యవహారంబు సత్పథంబున సమృతం బై యుండుటంజేసి
నీ వాడునాక్యంబులు నాకు సమృతంబు గానేర వని సింధుదేశాధీశ్వరుండు విని
పించిన రావిప్రుండు లోకవ్యవహారంబునకు నిత్యత్వం¹ భాషాధికం బగుం గాని
నిత్యంబు గా నేర దని దృష్టాంతనిదర్శనంబు గా నిట్లనియె. 147

సీ. పావకశిఖలచే కభండంబు దాఁ దప్త, మగుఁ దప్తఘటముచే కనందు నున్న
జలము తపించు నాకజలముచేఁ దండులంబులు తప్త మొంది యశ్శుష్కు విశిష్ట
మైనయన్నం బగు కనాచందమునను దా, దేహేంద్రియంబులఁ కదలివితోడ
నాశ్రయించుక యున్నయట్టిజీవునకు దేహంబునఁ బ్రాణేంద్రియాదికమున

ఆ. జరుగు చుండు నిట్లు కసంసారఘటశిక్ష, రక్షకుండు నయినరాజు దుష్ట
కర్మములకుఁ బాసి కంజాక్షుపదనేవఁ, జేసె నేని భవముఁ కజెంద కుండు. 148

ఆ. అనుచు ధారుణీసురరాత్మజుఁ డీరీతిఁ, బలుకుటయును రాజు కపరిణమించి
వినయవాక్యములను కవినుతించి క్రమ్మఱ, బుణ్యుఁ డైనసింధుభూవరుండు.

వ. మహాత్మా నేను రాజు ననియెడియభిమానమదాంధుండ నై మహాత్ములం దిరస్క
రించిననన్నుఁ గరుణింపుము నీ వార్తబంధుండవు నీకృపాదృష్టింజేసి మహాత్ముల
నవమానంబు నేసినదురితంబువలన విముక్తుండ నయ్యెద విశ్వసుహృత్త వైన

నీకుం గోపంబు గలుగనేర దసమథు లయినమాబోటివారలు మహాజనావ
మానంబున శీఘ్రంబ నశింతురు గావున నీవు కృపాదృష్టి వయి నన్ను మన్నింపు
మనిన నావిప్రుం డి ట్లనియె. 150

క. కడువేడ్క నీ వవిద్యాం, సుండ వై యుండియును మిగులఁజోద్యము విద్యాం
సుండుఁబోలెను బలికెద వి, స్వప మే లన వచ్చు గొంత శ పురుషులలోనన్.

ఆ. పరఁగఁ జెద్దలీప్రకపంచ మంతయుఁ దథ్య, మనకు నీవు తథ్య శ మనుచుఁ బలికి
తల్లు గాన నిన్ను శ సధికుండ వని పల్క, రాదు నాకుఁ జూడ శ రాజచంద్ర. 152

సీ. యజ్ఞాదికములందుఁగనామ్నాయములయందుఁ, దఱుచుగాఁ ద త్వవాదంబులేదు
స్వప్నంబునందుల శ సౌఖ్య మాకారంబు, సందుల నిత్య మై శ యంత లేని
యట్టిచందమున వేదాంతవాక్యంబులు, త త్వంబు నెఱిగించి శ తలఁగుఁ గాని
నిత్యంబు లై యుండనేరవు పురుషుని, చిత్తంబు గుణములఁ శ జెంది యెంత

తే. కాల ముండును మఱి యంతశకాలమందు, నరయ విజ్ఞానకర్మేంద్రియములచేత
మరిగి ధర్మంబులను నధర్మంబులట్లు, దగిలి పుట్టించుచుండు నశత్యతమహిమ.

వ. మఱియు ధర్మాధర్మ నాసనాయుక్తంబు విషయమనర క్తంబు నై సచిత్తంబు గుణ
ప్రసాహంబులచేత వికారంబు నొంది దేవతిర్యక్భూతుష్యరూపంబు లయినదే
హంబులగా బుట్టించుచుఁ గాలప్రాప్తింబు లై సమఖియాఖియభయఫలంబుల
సనుభవించుచు నచవరితంబు జీవునికి బ్రత్యక్షం బగుచు స్థూలసూక్ష్మరూపం
బుల నుండు స్వాంతంబు గుణరహితం బై సముక్తకారణం బగు ఘృతనస్తులు
గలదీపంబు సధూమశిఖిలం బుట్టించు ఘృతవస్తులు నాశంబు నొందిన స్వరూపం
బుఁ బొందు నీతెఱంగున మనంబు గుణకర్తానుబంధం బై సనీజప్రాదులం బుట్టించు
గుణకర్తృత్వంబులం బొసె నేనిం బరతత్త్వంబు నొందు జ్ఞానేంద్రియంబు లే
నును విషయంబులమీఁదఁ దోచు బుద్ధు లేనును సభిమానంబును సనునేకా
దశవృత్తులం గూడినమనంబు జీవునికి ససంఖ్యంబు లయినజన్మంబులఁ బొందించు
మనోవృత్తుల సత్క్రమించిన జన్మాదు పరంజ్యోతి యైననారాయణస్వరూపంబు
గా నెఱుంగుము సావరజంగమంబు లయిన జీవులకుం బవనంబు ప్రాణం బై
యున్నచందంబున నీశ్వరుండు సర్వభూతాంతర్యామి యగుచు జీవాత్మస్వరూ
పంబున నుండు జీవాత్మండు జ్ఞానోదయంబుచందెసి మాయ నెంతకాలంబు
గెలువ కుండు సంతకాలంబు ముక్తసంగుండు గాఁ డరిషడ్వర్గంబును జమించి
పరతత్త్వంబు నెఱిగిన నీశ్వరుం డగుఁ జిత్తం బెంతకాలంబు విషయాసక్తం
బగు సంతదిడివు సంసారచక్రంబునందు సంచరించుం గావున మహావీరుండైనను
దనకు శత్రు నై సమనంబు సప్రమత్తం డయి యిచ్ఛావిహారంబున జరగ నీక
పరమగురుం డైన శ్రీహరిచరణోపాసనాస్త్రంబునం జిత్తంబు గెలిచిం బరత
త్త్వంబు నొందు నని విప్రుండు వలికిన నతనిమహిమకు వెఱు గంది బ్రాహ్మణ

నకు సమస్కారంబు సేయుచు భూవరుం డి ట్లనియె.

154

ఉ. కారణవిగ్రహంబు నుపకాయము నీయవధూత వేషమున్
భూరిధరామరత్నమును క బూర్వసమాగమ మాత్మభావముం
జారువిహారము స్మితలక్ష్మణతిగుణంబును గూఢనర్తనం
బారయఁ గల్గునీకు ససయంబును మ్రొక్కెదఁ జెక్కుభంగులన్.

155

మ. జ్వరితార్దుం డగురోగి కౌషధ మత్యేష్టం బై సచందంబునన్
1 ధరలో నాతపత ప్రదేహి కడుశీఘ్రం బై సతోయంబునున్
గరిమం గోరినరీతి నెంతయు సహంగకారహిదవృండు నై
పరగున్ నాకును నీవచోమృతము కింపు మందు వేలున్నదే.

156

ఆ. విప్రవర్య నేను క వేడ్కతో నానగళయంబు లెల్ల నిన్ను క నడిగి తెలియఁ
దలచి యున్ననాడఁ కదప్పకయెఱిగింపు, ముచితవృత్తి దత్త్వయోగ మెల్ల.

న. (అని యడిగిచూరారాజుచకు విప్రం డి ట్లనియె.)

158

తే. కాన వచ్చి సళములు క కర్మమూల, మనటఁజేసియు సంగసారకమింకఁ జత్త
మెపుడువర్గించుచుండఁగా నెఱుంగి లేవు, తత్త్వయోగంబుమిగులనిర్దిష్టంబుటంచు.

స. 1 మఱియు సీవసుంధర నున్నచరిణంబులకు నెక్కువ జంఘు లామీఁద మానువు
లాపాడవున నూచువు లందులకు నుపరిప్రదేశంబును మధ్యం బటమీఁద నుర
మందులకు నెక్కువ కంఠం బటమీఁద స్కంధం బందుల దారు నాదారువును
శిబిక శిబికయందు రాజ సనియెడియభిమానంబు గలిగి నీ వున్ననాడ విట్టిశోచ్య
లయు కష్టనిశం బొంది, జనులదయ లేక నిగ్రహించి నీవు ప్రజాపాలంబుసేయు
చున్ననాడ ననుగర్వంబును మావంటిమహాత్ములసభలలోనఁ బూజ్యుండవు గాక
యున్ననాడ వీధివరజుగమంబులకు నివాసస్థానంబు వసుంధర ధైర్యచందంబున
సత్త్రియలచేత నెఱుంగం 3 దగినజగత్కారణం బై సత్యత్త్వింబు నెఱిగించెదఁ
బరిమాణసముదయం బీధరిత్రి ధైర్యచందంబును 4 నవిద్యామంబులచేతం
గల్పితంబయినకృతస్థూలబృహదణునదిసజ్జీవాజీవ ద్రవ్యస్వభావాశయకాలనామ
బుద్ధిరూపం బై సమాయచే జగత్తు రెండవది ధైర్యకల్పింపబడియె 5 బాహ్యభ్యం
తరంబులం గలిగి స్వప్రకాశంబై భగవచ్చబ్దనాచ్యంబును విశుద్ధంబును బరమా
ర్థంబును జ్ఞానరూపంబును నై సప్రసంగం బొకటియ సత్యంబు జగత్తసత్యం

1 న్నరయ న్నాతపత ప్రదేహి గడుశీఘ్రం బై సతోయంబునన్. 2 అని యన్యర్థించిన విప్రం డి ట్లనియె మఱియు. వ్రాతప్రతుల 158-వ వచనము లేదు. 158-వ పద్యము రహూగణుఁ జెప్పినది గాను నవ్యతివచనము విప్రనిదిగాను గ నిసించుచున్నది. 3 వచ్చినవ్యవహారమూలంబు గలిగె నేని నెఱింగింపుము. 4 నవిద్యామయం బై సమనంబుచేతఁ. 5 బాహ్యభ్యంతరపరిపూర్ణంబును శుద్ధజ్ఞానస్వరూపం బును బరమార్థంబు నేకంబును సత్యంబును బ్రత్యగ్రూపంబును భగవచ్చబ్దసంజ్ఞకంబు నై సత్యబ్దంబు నానుదేవుం డని పెద్దలు వలకుదు రని శూరసేనసింధుదేశాధీశుం డైనరాజున కెఱింగించి మఱియు.

బగు నని ఎలికి మఱియును.

160

సీ. ధరలోన బ్రహ్మంబుఁ గ దపమున దానంబు, లను గృహధర్మంబులను జలాన్ని
సోమసూర్యులచేత గ శ్రుతులచే నైనను, బరమభాగవతులపాదసేవఁ
బొందినమాడ్కిని గ బొందంగ రా దని, పలుకుదు రాద్యులు గ బరమమునులు
ఘనతపోబాహ్యసౌఖ్యములకు విముఖులు, నయిపట్టిపుష్పములు గ హరిగుణాను
తే. మోదితాత్మను సగుబుధరపాదసేవ, ననుదినంబును జేసిన గ నంతమోద
మోక్షమార్గంబునకును బద్ధాత్మునందుఁ, బట్టువడియుండు నెప్పుడుఁబరంగ బుద్ధి.
వ. సరేంద్ర యేను బూర్వంబున భరతుం డనురాజును సర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసి
భగవదారాధనంబు సేయుచు మృగంబుతోడిస్నేహంబుకలన మృగంబు నై పు
ట్టియు నందును హరిభక్తి దప్పకుండినకతింబున నిప్పుడు మనుష్యుండు నై
మనుష్యసంసర్గంబును బాసి యేకాకి నై చరియించుచున్నవాడ సరుండు వృద్ధ
సంసేవజేసి సంసారమోహంబును బాసి హరిధ్యానకథలచే లబ్ధజ్ఞానం డై పుం
డరీకాత్మునిం బూజించుచుం బరలోకంబునం బొందు నని ఎలికి విప్రండు
మఱియు ని ట్లనియె.

162

సీ. ధరశీత మాయచేతను దాటగా రాని పదమునఁ బెట్టంగఁబడ్డజవుఁ
డెలమిమై గుణకర్మములఁ జేయుచును లాభ, మాశించి తిరుగు బేరహరిమాడ్కి-
నల మపేక్షించుచుఁ గ బాయక జీవుండు, సంసారిగగనసంగచారి యగుచు
సనవరతము నుండునామహావనమందుఁ, గామలోభాదిత్రస్కరులు గూడి
తే. ధరణి విజితేంద్రియుండుగానినీసరునిఁ బట్టి, ధర్మమనియెడియామహాధనము నెల్ల
సరసి కొనిపోవుచుండురనుదినంబుఁ, గాన సంసారమందు నాకాంతంబులను.
క. లరయఁగ సంసారాటవిఁ, దరలక ముపుత్రమిత్రదారాదు లను
బరగుచు నుండెడువృకములు, పరువడి నరబస్తములను గ భక్షించు విడిన్ .164
లరలము. మలసి సంస్మృతిఘోర కాననమందిరంబుల నెల్లచోఁ

జెలఁగి గుల్మలతాతృణాదులకేత గవ్వర మైనని
శ్చలనికుంజములందు దుర్జనసంజ్ఞలం గలమక్షికం
బులనిరోధము దన్ను సోకినఁ గ బొందు దుర్దశ నెప్పుడున్ .

165

అ. మఱియు నీగృహస్థమార్గంబునం దెల్ల, విషయములను బొంది గ విశ్వ మెల్లఁ
గడఁకతోడ నిట్లు గ గంధర్వనగరంబుఁ, గాఁ డలంచి మిగులమోద మందు.
ఆ. మరగి కాననమునఁ గొటవిదయ్యముఁగాంచి, యగ్నిగోరివెంటఁసరుగుమాడ్కిఁ
గాంచనంబు గోరి గ కలవారియిండ్లపం, చలను దిరుగు సరుండు గ చలన మంది.
ఆ. బహుకుటుంబి యగుచుఁబహుధనాపేక్షచే, నెండమావులఁ గనిగోరెఁగుమ్మగము

1 బుద్ధి నెప్పుడు భక్తి గలిగి. 2 బరఁగెడు-గోమాయువృకములు-మాయకవృకములు-పరువడి మానవునిఁ బట్టి భక్షించు.

కరణిఁ బ్రేమఁజేసి శ్రీ గురువులు నాఱుచు, నొక్కచోట నిలువకుండు నెపుడు.

ఆ. మఱయు నొక్కచోట శ్రీ మత్తుండై పవనర, జోహతాత్ముడగుచుఁ శ్రీ జూపు దప్పి
ది క్కెలుంగ కొండుదేశ కేగుపురుషుని, కరణిఁ దిరుగు నరుడు శ్రీ సరవరేశ్వరి.

ప. మఱయు నొక్కచోట నులూకర్చిల్లీస్వనంబులతోడ సమానంబు లయిన శ్రీ
రాజతిరస్కారంబులకు దుఃఖపడుచు నొక్కచోట తుఘార్ధితుం డై యపుణ్యఫల
వృక్షంబుల నాశించుమాడ్కిఁ బాపకర్మలు ద్రవ్యహీనులు సగునారి నాశ్ర
యించుచు నొక్కయెడం బివాసాతుకుం డై జలహీనం బయినసదికిఁ జనినరీతి
విహిపరిదూరుఁ డై నపాపండుని సేవించుచు మఱయు నొక్క ప్రదేశంబునం
దగ్గిచేతం దవుం డయినవాడు దానాగ్నిం జేరి వ్యథ నొందురీతి సన్నాధి
యగుచు దాయాదులం జేరి దుఃఖించుచు మఱయు నొక్కచోటఁ బరబాధంజేసి
మున్ను గానక రాజ్యాభిలాషం బ్రాణసఖులై నపత్నిపుత్రి భ్రాతృజ్యేష్ఠుల నై నను
విధియించుచు మఱయు శూరులచేతం గొట్టువడి సర్వధనంబును బోనాడి చింతా
పరవశుం డై దుఃఖించుచు నున్నంతి గంధర్వనగర ప్రాయం బై నసంసారిసుఖం
బు సనుభవించి మోదించుచు మఱయు సగారోహణంబు సేయవరుండు గంటక
పాపానాదులవలనం బాదపీడితం డగుచు దుఃఖించుచందంబున గృహశ్రమో
చితిమహానుస్థానంబునకు నుపక్రమించి వ్యసనకంటకశర్కరాపీడితుం డై దుః
ఖించుచు నొక్కచోటఁ జరిరాగ్నిపీడితుం డై కుటుంబంబుమీఁద నాగ్రహిం
చుచు వసుధాన నజగిరిదష్టం డై నిగ్గిరి డై నచందంబున రాత్రి గృహటవి
యందు ప్రద్రాపరవశుం డై యెలుంగక వర్తించుచు మఱయును నసంబుల
దృఢాదృష్టకూపపత్రితుం డగుచు సర్వదష్టం డై న పాటంగున సంసారియై దుర్జనుల
చేతి వ్యధితిహృదయం డగుచు నంధుం డై యజ్ఞానాంధకూపంబునం బడుచు నొ
క్కయెడ జుంటి తేనియకు నై మకీకాగాధ నత్యంతిగుఃఖతం డయినమాడ్కిని
సంసారి కాముం డై పరదార గ్రవ్యాభిలాషి యగుచు భూపాలకులచేత నై నను
గృహపతిచేత నై నను దాడితుం డయి సరకంబునం బడుచు యావసంబున
సంపాదించిన ద్రవ్యంబులు పట్టచేతం బోనాడినవిధంబున శీతవాతాద్యనేక
ప్రయాసలగుం బై నధనంబు వోనాడి సంసారి యతిచింతాక్రాంతుం డై యుండు
మఱయును వసుధున లుబ్ధకులు సంసృష్టం బయినయల్పమిషంబునకు నన్యోన్య
నైషమ్యంబునం గలహించినవిధంబున సంసృష్టవ్యవహారి యై యల్పద్రవ్యంబుల
కుం బోరాడు చుండు సని భూపాలునకు విప్రుండు సంసారాటవితేటం గెఱిం
గించి వెండియు నిట్లనియె.

170

ఆ. అల్పధనుడు విశ్రాంతాస్థానములఁ దృప్తి, బొంద కొరులధనముఁ శ్రీ బొందఁ గోరి
యరిగి వారివలన శ్రీ సమమానములఁ బొంది, యధిక మైనదుఃఖ శ్రీ మనుభవించు.

ఆ. అంతఁ గొంద అల్ల శ్రీ నన్యోన్యవిత్తాది, వినిమయమునఁ గడుఁ బ్రవృద్ధ మైన

వైరములను బొంది ఓ పోరాట పొందుదు, రాత్నచింత లేక ఓ యనుదినంబు.
 సీ. సంసారమార్గసంశ్చారుడై యధిక ప్రయాసంబునను గూర్చునర్థములను
 విహరించుచును గొండ్ల ఓటిహలోక ఫలముల, గోరుచు మోక్షంబుగోర కంఠం
 జెడి పోవు చుండు రోష్ట్రుడు గాని యందుకుం, గడపటియోగంబుం ఓ గావలేని
 మానవంతులు నసమానశౌర్యులు నగునాడు మిక్కిలి యుక్తవైరబుద్ధి
 తే. నాహనంబున మడియును ఓ రంతెకాని, మోక్షమార్గంబు గావని మూఢవృత్తి
 ననుచు సంసారగహవవిశేషం మెల్ల, దెలిసి క్రమ్ము ననియె ధాత్రి సుకుంఠ.
 న. మఱియుం గాలచక్రనియంత్రితృడై చక్రాయుధుని గొల్వక కాకగృధ్రబక
 సమానులై నపాపండులతోడిసఖ్యంబునంజేసి నారలచేత చచ్చిపండ్ల ప్రాప్తాణ
 కులంబునంజేసి శ్రోతస్తార్థకర్తానుష్ఠాన¹పండ్ల విషయసుఖబులందుడగులము
 నడి కాలంబుతుడ నెఱుంగక వృక్షంబులుగబోలె నైహికార్థంబులయందు దృ
 ష్ట గలిగి మైధుసనిమిత్తంబు సుతదారాదులయందు స్నేహంబునెయుచు బధి
 కుండు మాతంగంబులయందు భయంబున గీర్తి నిమ్మకూపంబునం²బడిన తెఱు
 గున సంసారమృత్యుగజభయంబు గిరికందరప్రాయం బుం యజ్ఞానతమంబు
 సం బడుం గావున మాయచేత సంసారమార్గం బై సరాజభావంబు విడిచి సర్వ
 భూతమైత్రి గలిగి జితేంద్రియుండు వై జ్ఞానాసిచే మార్గంబుకడపల గను మని
 పలికిన భాషాలుం డిట్లనియె.

174

క. అక్కట మానుషజన్మము, పెక్కున యై యుండు నెపు డభేదమతిం బెం
 పెక్కినయోగినమాగమ, మక్క జముగం గలిగెనేని ఓ ఖలాస్థులకున్. 175
 క. ధరణీసురవర నీశ్రీ, చరణంబుజయుగళ రేఖసంస్పర్శము నా
 దురితంబు లడచె నింతట, హరిభక్తియు సంతకంత ఓకధికం బయ్యెన్. 176
 న. మఱియు విప్రవరులయందు యోగీశ్వరు లవధూతవేషంబునం జరియించు చుం
 దురు గావున విప్రులు పిన్న పెద్ద లచక యందఱకు నమస్కారం బని స్తుతియుం
 చిన నాయోగీశ్వరుండును సింధుపతికి గరుణాన్వితం డగుచు దత్త్వజ్ఞానం బు
 పదేశించి యారాజుచేత వందితచరణండ్ల పూర్ణార్ణవంబునుంబోలె సంపూర్ణ
 కరుణారసపూరపూరితస్వాత్మండ్ల వసుంధరం జరియించు చుండె సింధుభూపతి

1. పరత్వంబున భగవదారాధనంబుసేయక విషయ. 2. బడుచుండి తక్కువగతలతాగ్రహ
 ణంబున నాసద్విముక్తం డై నచందంబున సంసారమయమృత్యుగజభయంబున గిరికందరప్రాయం
 బై నయజ్ఞానతమంబునంబడి కర్మవల్లు లవలంబించి పునర్భవంబు నొందు సంసారప్రవర్తకుండు గావున
 మాయచేత-ఇట, కర్మవల్లీ మవలంబ్యతత ఆపదః కథం చిన్నరకాద్విముక్తః పునరశ్వేవం సంసారా
 ద్వని వర్తమానః' అనుమూలమునకుఁ దెనుగు గానిపించుచున్నది. అచ్చుప్రతులందు శోధకులు దీనిని
 గబళించిరి కాఁబోలు. 3. జన్మం, పెక్కున యైయుండుఁ జాలపితమతితోఁ దెం' వ్రా. ప్ర.

యును సుజనసమాగమంబున లబితత్త్విజ్ఞానుండు డేహాత్మభీమం గాసె
నని పలికిన శుకయోగీంద్రునకుం బరీక్షింపఁజేర్చుచు డిట్లనియె. 177

చ. అరయఁగ మక్షికంబు విసృతాత్మజుఁ గూడఁగ లేనిరీతి యీ
భరితునిసచ్చరిత్రములు శ్రీ ప్రస్తుతి సేయఁగ నీవసుంధరక
నరపతు లెల్ల నోపరు మనంబున నైనను నెంచ నింక నా
భరితునిపుణ్యవర్తనముఁ శ్రీ ప్రస్తుతి సేయఁగ నాకు శక్యమే. 178

వ. నరేంద్రా భరితుండు సుతదారరాజ్యాదులను బూర్వకాలంబునంద విడిచి భగ
వత్పురుగు డగుచు యజ్ఞరూపంబును ధర్మస్వరూపంబును సాంఖ్యయోగంబును
బ్రహ్మతిపురుషస్వరూపంబును నైననారాయణునకు నమస్కారం బనుచు మృగ
రూపంబును గాసె నట్టిభరితునిచరిత్రం బెవ్వరు సెప్పిన నెవ్వరు వినిన నట్టి
వారలఁ బుండరీకాక్షుండు రక్షించు నాయురభివృద్ధి యగు ధనధాన్యసమృద్ధియు
నగు చుండ స్వర్గోపభోగంబులం బొందుదు రని. 179

మ. 1 నర దేవాసురయక్షరాక్షసమునీం గ్రస్తుత్య దిన్యాంబరా
భరితాలంకృత భక్తవత్సల కృపాపారీణ వైకుంఠమం
దిర బృందాననభాసురప్రియ ధరిత్రీనాథ గోవింద శ్రీ
కర పుణ్యాకర నానుదేవ త్రిజగత్కల్యాణ గోపాలకా. 180

క. పరమపదవాస ముక్కుత.హర కరుణాకర మహాత్మ్య హతదిశిసుత భా
సురగోపికామనోహర, సరసిజదళనేత్ర భక్తజనసుతగాత్రా. 181

మూలిని. సరసహృదయవాసా శ చాసులక్ష్మీవిలాసా
భరితశుభచరిత్రా శ భాస్కరాబ్జారినేత్రా
నిరుపమఘనగాత్రా శ నిర్మలజ్ఞానపాత్రా
గురుతరభవదూరా శ గోపికాచిత్రచోరా. 182

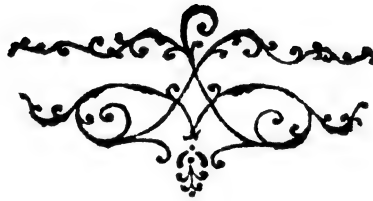
గద్యము. ఇది సకలసుకవిజనానందకర బొప్పనామాత్యపుత్ర గంగనార్యప్రణీతం
బైన శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందుఁ బ్రియవ్రతునిసుజ్ఞానదీక్షయు బ్రహ్మ
దర్శనంబును నాగ్నిధ్రాదులజన్మంబును నుత్తమతామసరైవతులజన్మంబును
ప్రియవ్రతుండు వనంబునకుం జనుటయు నాగ్నిధుగ్గిం డప్పరసం బరిగ్రహిం
చుటయు వర్షాధిపతులజన్మంబును నాగ్నిధుగ్గిండు వనంబునకుం జనుటయు నాభి
ప్రముఖులరాజ్యంబును నాభియజ్ఞంబును ఋషభునిజన్మంబును ఋషభునిరాజ్యా
భిషేకంబును భరితునిజన్మంబును ఋషభుండు దవంబునకుం జనుచు సుతులకు

1 ఈమాత్యసాంతగద్యపద్యములు పెక్కుప్రతులను గానిపింపవు. 179 వ గద్యమున 'హం
నును రని' యన్నపిదప 'సకలపురాణార్థవిజ్ఞాతం డగుసూతుం డిట్లనియె' నని యున్నది. 'కౌన
యీస్కంధ మేకాశ్వాసముగానే కొన్నిటఁ జూపట్టుచున్నది.

సతౌలజ్ఞానం బుపదేశించుటయు భరతునిపట్టాభిషేకంబును భరతుండు వనంబు నకుఁ జనుటయు భరతుండు హరిణపోతంబునందలిప్రీతింజేసి హరిణగర్భంబున జనియించుటయు మరల విప్రసుతుండ్ల జనియించుటయు విప్రుండు చండికాగృహంబున బ్రదికి వచ్చుటయు సింధుపతివిప్రసంవాదంబును ననుకథలు గల పంచమస్కంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

183

ఓం తత్సద్బ్రహ్మే శాంతిః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

పంచమ స్కంధము,

ద్వితీయాశ్వాసము.

కాంతాహ్వనయస్త్రియ

లోకాలోకప్రచార శ్రీలోకేశ్వర సు

ఖ్యోక భవభయచివారక

గోకులమందార వందనోపకుమారా.

1

వ. సకలపురాణార్థజ్ఞానవిఖ్యాతుం డగుచూడుం డిట్లనియె.

2

క. మునులారా బాసరాయణి, యశశూర్మకుం డైచెయు శ్రీరాత్మజునకు స

ద్వినయోక్తి భరణుచరితము, వివిపించుచు మఱియు నిట్లు శ్రీవివిపించె దగన్.

ఆ. పార్థివేంద్ర యట్లు శ్రీభరతాత్మజుం డైననుమతి ధర్మవర్తనమునఁ దిరుగ

నది యెఱిగి దుష్టు శ్రీతైనపాపండులు, నమమతంబు మిగులఁగదలంచి పొగడి.

క. ధరణీవల్లభ చిన్నను. నిరతంబును బుద్ధదేవునిం గొలిచినయా

తెఱఁగునఁ గొలిచెద మని భాసురమతి బోధించి రపుడు శ్రీసుమతిం బ్రీతిక్.5

వ. ఇట్లు పాపండుబోధితుం డైనసుమతికి ధ్వువసేనయందు దేవతాజిత్రనుపుత్రుండు

జనించె నానికి దేవద్యుమ్నుం డనుసత్పుత్రుం డాసురియం దుదయించె నమృతా

త్మనకు ధేనుమతియందుఁ బరమేష్ఠి జనియించె నానత్యసంధునికి సువర్చలయందుఁ

బ్రతీహుండు జనియించె నప్పరమపురుషుండు సకలజనులకు బ్రహ్మోపదేశంబు

సేసి తాను శుద్ధాత్ముం డై హరినామస్మరణంబు సేయుచు ¹యజ్ఞకరణిపురు

లగు ప్రతిహర్తృప్రస్తోత్రోద్ధాతృ లనుసత్పుత్రత్రయంబుం గాంచె నాప్రతిహ

ర్తకు స్తుతియందు ²వోవ్యవభూమనామకపుత్రద్వయం బుత్పన్నం బయ్యె నంగు

1 సువర్చలాదేవకుల్యావీకుత్సలయందు యజ్ఞకర్తలయిన. 2 బ్రతిభూముం డనుతనయండుడయ్యె నాధైర్యవంతునకు బుషికుల్యమం దుగీతి పుత్రుం డయ్యె నాధర్మాత్మనకు దేవకుల్యయందుఁ బ్రస్థాపుండనువాఁడు జనన మందె నాప్రస్థాపునకు వికుత్సయందు నతిపుణ్యుం డైనవిభుండుగలిగె నావిభునకు జరంతియందు హయశీర్షణుం డనువాఁడు పుట్టె నాపుణ్యాత్మనకు నాకూతియందు నత్తుం డనువాఁ డవరకుమారుం డయ్యె నాకీర్తిమంతునకు ధృతి యనువాఁడు మహాధీరుం డై పుట్టె నాధృతికి గయుం డనురాజవృషభుండు పుట్టె నంత.

భూమునకు ఋషికుల్యయందు నుద్గీర్ణం డనుసుతుండు జనించె నతనికి దేవకుల్య
యందుఁ బ్రస్తోత గలిగె నాప్రస్తోతకు వరరుత్సయందు విభం డనుతనయుం
డున్భవించె నతనికి భారతియందుఁ బృథుపేణుం డుదయించె నతనికి నాకూతి
యందు నక్తుండు గలిగె నానక్తునకు రాజర్షి శ్రేష్ఠుం డగుగయుం డనుమహాకీర్తి
సంపన్నుం డుదయించె.

6

- ఆ. అట్టిగయునివలన శ్రీ సఖిలజీవులఁ బ్రోవఁ గలఁచి నాత్విక ప్రాధాన మును
యట్టిమేను దాల్చి శ్రీ యాత్మోన్వేజ్ఞానుఁ డగుచు నుండె హరి ని జాంశిమునను.
- వ. (ఇట్టిమహానీయసుగుణాకరుం డగుగయునిగాధానువర్ణింపఁబు పురావిదు లగు
మహాత్ములచే నీ తెఱంగున నుతింపఁబడు చున్నది సావధానమనస్కుండ వై యాల
కింపు మని యి ట్లనియె.)

8

సీ. ధర్మమార్గంబున శ్రీ ధారుణీజనులను, బ్రేమతోఁ బోషణఁ ప్రేషిహాప
లాలనశాసనశ్రుతాదులఁ బ్రీతిఁ, బోషించుచును యజ్ఞశ్రములను యజ్ఞ
పుష్పింశ్వరుండు త్త్రమున నిల్పి సేవించి, స్వాంతమం దున్నయాశ్వసనిఁ గాంచి
యఖిలజనతతికి శ్రీ నానంద మొసఁగుచు, విరభిమానతిమెయి శ్రీ నేల దే లె

ఆ. సత్యమందు మిగులగ్రసస్సేనయంచును, ధర్మమందు యజ్ఞకర్మమందు
గయుండు వసుధలోనఁ శ్రీ గంజాతగుండే కాని, మాంసపుండు గాఁడు శ్రీ మాంసవేంద్ర.

వ. అట్టి(మహాపుష్పగుణగణపరిపూర్ణుం డగు)గయునికి (గతుకస్యక లగు) శ్రీధామై
త్రీదయాదులు దమయంతిం నచ్చి కోరిక లొనంగ నతని ప్రజలకు వసంధిర
కామధేను నై పిదుక వేదంబులు సకలకామంబుల నిచ్చు చుండ సంగిరింబు
భంగంబు నొందినరాజు లప్పంబు లొప్పంబు సేయ విప్రులు ధర్మం బొఱవ
పాలు పెంచి యిడి విరంతరసామపాచుంబును శ్రీధాభక్తయోగంబులుఁ గలిగి
యొనర్చుయజ్ఞంబుల వింద్రాదీదేవతలు గృప్తులై యజ్ఞఫలంబుల నొసంగ
బ్రహ్మదిత్యగుల్మలతాపర్యంతంబు సకలలోకంబులవారినిం గృప్తి బొంది
చుచు శ్రీహరిం దృష్టి బొందిఁ జేయుచు గయుండు పెక్కుకాలంబు రాజ్యంబు
సేసె నట్టిగయునికి జయంతియందుఁ శ్రీత్రిరథస్వాత్యవరోధను లనుమువ్వురు
గొడుకులు పుట్టిరి వాచిత్రిరథునికి నూర్జయందు సామ్రాట్టును వానికి నుత్కిశి
యందు మరీచియు నామేటిక బిందుమతియందు బిందుమతుండును నాబిందు
మతునకు సరభుయందు మధువును మధువునకు సుమచన యనుదానియందు
వీర వ్రతుండును నావీర వ్రతునకు భోజయందు మన్యుప్రమన్యువు లనునిరువు
రును నందు మన్యువునకు సత్యయందు భువనుండును నతనికి నోషయందుఁ
ద్వష్టయు నాధర్మాత్మునకు విరోచనయందు విరిజం డనువాడును జనియించె
సంత విఘ్నాచియందు.

10

- క. ఆవిరజున కుడయించిరి, భూవినుత జితారిలోకకృత్తశతంబున్
ఆవల నొకకన్యకయును, నావేశ సమస్తజనులు క హర్షం బందన్. 11
- క. ఘనుడు ప్రియవ్రతువంశం, బుసకుం దుదియై విరిజుడు క భూపతి వంశం
బును దా నలంకరించెను. విను మింద్రావరిజుఁ డయి కవిష్ణునిమాడ్కిన్. 12
- క. అని పలికిన శుకయోగిం, గనుఁగొని యభిమన్యుసుతుఁడు క గడు మోదముతో
వసజశాత్తునిమహిమలు, విని సంతస మంది యనియె క వేడుక మఱియున్. 13
- వ. ముసేంద్రా సూర్యరశ్మి యెందాఁకం బ్రవర్తిల్లు నక్షత్రయుక్తం బై సచంద్రకిర
ణంబులెంతమేరఁ దిరుగు సంతదూరంబు ప్రియవ్రతునిరథనేమిఘట్టసలచేత సప్త
ద్వీపంబులును సప్తసముద్రంబులు నయ్యె నని పలికితివి నాద్వీపసముద్రంబుల
పరిమాణంబులు నవిస్తరంబుగా నెఱింగింపుము గుణమయంబును స్థూలరూ
పంబును నయిన శ్రీహరిశరీరం బగునీలోకంబునందు నిలిపినచిత్తిం బగుణంబును
సూక్ష్మంబును నాత్మజ్యోతియు బ్రహ్మంబును నై నవాసుదేవునియందు నిల్చుం
గావున ద్వీపవర్షాదివిస్తారంబు వినిపింపు మనిన శుకయోగిం ద్రుం డిట్లనియె. 14
- క. ధరణీవల్లభ విను శ్రీహరిమాయాగుణవిభూతు క లగుజలనిధుఁడ
బరఁగినదీవులు వర్షము, లరయంగాఁ గొలఁదివెట్ట క సలవియె జగతిన్. 15
- ఆ. తెలిసినంత నేను క దెలిపెద సంతేప, ముసను జత్తగించి క వినుము దెలియ
సనుచుఁ జెప్పఁదొడఁగెన్ సభిమన్యుసుతునకు, 'నింపుగాను శుకముగనిం ద్రుఁడట్లు.

— శుకయోగి యుపదేశరూపమునఁ చెల్పుభూగోళింబునిర్ణయము. —

- వ. సరేంద్రా జంబూద్వీపంబు భూపద్మంబునకు మధ్యప్రదేశంబున లక్షయోజనం
బులవెడల్పు సంతియ నిడుపునం గలిగి కమలపత్రంబునంబోలె వర్తలాకారం
బయి (నవసహస్రయోజనపరిమితాయామంబు గల) నవవర్షంబులు సప్తమర్యా
దాగిరులునుం గలిగి విభక్తిం బయి యుండు నందు మధ్యవర్షం బిలావృత్తవర్షం
బగు నందు మధ్యమప్రదేశంబున సువర్ణమయం బయి. 17
- క. భూపద్మమునకు మేరువు, దీపించుచుఁ గర్ణికాకృతిని బెం పగుచుం
బ్రాపై కులగిరిరాజు గఁ, జూపట్టును సురగణాళి క చోద్యం బందన్. 18
- నీ. మఱియును నామేరుగిరి లక్షయోజనోన్నత మగు చుండి 'యానడిమిదశము
విదిత మై పదియాఱువేలయోజనములు, సంతియ పాఠు నై క యతిశయిల్లు
నామోడ విస్తార క మరయ ముప్పదిరెండు, వేలయోజనముల క వెలసి యుండు
నాగిరి కుత్తిరంబందు నీలశ్వేత, శృంగపర్వతములు క నింగి ముట్టి
- ఆ. యుండు రెండువేలయోజనంబులదాఁకఁ, బఱపు గలిగి పూర్వపశ్చిమాయ
తంబు దక్షిణోత్తరంబును విస్తార, మగుచు మిగులరమ్య క మై సరేంద్ర. 19

వ. ఇట్లు పూర్వపశ్చిమంబులు లవణనాగరాంతంబు లై యున్నసీమాపర్వతంబుల
యందు 'నీలశ్వేతశృంగపర్వతంబులు నిడివిని యథా క్రమంబుగ దశమాంశ
న్యూన ప్రమాణయోజనంబులు గలవిగా నుండు వీనిమధ్యప్రదేశంబున రమ్యక
హిరణ్మయకురువర్షంబు లనునామంబులు గలవర్షంబు లుండు వానివిస్తారం
బులు సవసహస్రయోజనంబులు గలిగి లవణసముద్రాంతంబు లై క్రమంబున
నీలాదిపర్వతదీర్ఘ పరిమాణంబుల నుండు చిలావృతవర్షంబునకు దక్షిణంబున
నిషధహేమకూటహిమవత్పర్వతంబు లనుసీమాపర్వతంబులును బూర్వపశ్చిమం
బులు నిడువును దక్షిణోత్తరంబులు విశాలంబును నగుచు నానీలాదిపర్వతంబుల
తీరున నుండు నాగిరులమధ్యప్రదేశంబున హరివర్ష కింపురుషవర్ష భారతివర్షంబు
లనునామంబులు గలవర్షంబు లుండు నాయిలావృతవర్షంబునకుఁ బశ్చిమంబున
మాల్యవత్పర్వతంబును బూర్వభాగంబున గంధమాదనంబును సీమాపర్వతం
బులు పూర్వపశ్చిమంబులు నిడువును దక్షిణోత్తరంబులు విశాలంబులు నగుచు
నీలపర్వతనిషధపర్వతంబులం గదిసి ద్వీపహస్రయోజనంబులవిస్తారం బై యుండు
మాల్యవత్పర్వతంబు పశ్చిమసముద్రాంతం బై కేతుమాలవర్షంబును గంధమా
దనపర్వతంబునకుఁ బూర్వభాగంబున సముద్రాంతం బగుచు భద్రాశ్వవర్షంబును
మేరువునకుం దూర్పు మందరపర్వతంబును దక్షిణంబున మేరుమందరపర్వతం
బులును బడమటిపార్శ్వంబుల నుత్తిరమునం గుముదపర్వతంబులు సనునామం
బులు గలిగి యయతయోజనోన్నతంబు లయి మేరునగం బనుమధ్యోన్నతమే
ధిస్తంభంబునకుం జటూర్మృఖంబుల హస్తస్తంభములుంబోలె నుండు నాచుతు
స్తంభంబులయందును బర్వతశిఖరంబుల వెలుఁ గొందు కేతువుననుంబోలెఁ
జాతజంబూకదంబన్యగ్రోధంబు లనువృక్షరాజంబులు క్రమంబున నొండొక్కొక్క
నేతాదశశతయోజనాయతంబును శతయోజనవిస్తారంబును గలిగి యుండు మఱి
యు నాపర్వతశిఖరంబులం క్రమంబునం బయోమధ్యతీరసమృష్టజలంబులు
గలిగి శతయోజనవిస్తారంబు లయిసహోవరంబులు దేజరిల్లు నందు సున్నాతు
లగువారలకు యోగైశ్వర్యంబులు స్వభావంబునం గలుగు మఱియు నందన
చైత్రరథ వైభాజిక సర్వతోభద్రంబు లనునామంబులు గలదేవోద్యానంబు
లాపర్వతశిఖరంబుల వెలుఁగొందు చుండు నందు దేవతాగణంబులు దేవాంగ
నలం గూడి గంధర్వులగీతిన్పత్వంబులు గనుంగొనుచు విహరింతు రంతి. 20

ఉ. మందరపర్వతంబుతుది ౧ మామిడిపం ధ్లమృతోపమాన మై
మందరశైలశృంగసుసమానము లై గిరిమీఁద వ్రాల మా
కందఫలామృతంబు గలఁగంబడి జాతీ మహాప్రవాహ మై

1 నీలపర్వతంబు పొడవులోఁకు తొంబదివేలయోజనంబులు శ్వేతపర్వతం బెనుబదివేలు శృంగ
పర్వతంబు డెబ్బదివేలు వీనిమధ్య.

- యం ¹దరు సోదనామమున శ నద్భుతి మై విలసిల్లు నెంతయున్. 21
- చ. కడుమధురంబునక సురభిగంధముచే నరుణ ప్ర కాశతక
వడిగొని మందరాచలము శ వ్రంతలచెంతల జాతీ యంతలోఁ
దొడిగి డి నాలులావృతముఁ శ దోచుచు వింతగఁ బూర్వనాహి యై
యడకుతిరంగసంతతుల శ నందతీ సచ్చటఁ జేయు ధన్యులన్. 22
- ఆ. ఆనదీజలంబు శ లాడిన ²యచ్చటి, యంబికానుచరులయంగగంధ
మంది ఁవనుఁ డంతి శ మనుజేశే పదియోజ, నములు సుట్టుఁ బరిమళముల నింపు.
ఆ. మేఘమందరములహింద జంబూఘలం, బులు మహాగజోపకములు గ నాల్లి
యవిని యంతఁ డి ద్రగసామృతం బల్లన, యమ్మహానగంబునందుఁ బొడమి. 24
- క. అనుఁమ మగుజంబూచిది, యనుపేరను వెలసి లీల శ సుగుచు సంతిక
ఘృతి నిలావృతవర్ష ముఁ, బనుపడఁ డిడుపుచును ధరణిఁ శ బ్రవహించుఁ దగన్.
ఉ. ఆనదీనటఁ దోగి పడ శ కిన్దై యగు మృ త్తనిలార్కసంగతిం
బూచి కిమిక్ విపాకమునఁ శ బొందుచు శుద్ధసువర్ణ జాతి జాం
బూచి రామ మొంది సురముఖ్యుల కెల్లను భూషణార్హ మై
మౌనుగి వన్నె మించి కడు శ మంచది యై విలసిల్లు నెంతయున్. 26
- న. మతీయు సుపార్శ్వసంగ్రామి⁴నందుఁ బంచన్యామపరీణాహబంధురంబు లగు
నైడి మధుధారా ప్రవాహంబులు పంచముఖంబుల వెడలి సుపార్శ్వసగశృంగం
బులగ బడి యిలావృతవర్షంబు పశ్చిమభాగంబుఁ దడుపుచుం బ్రవహించు నా
తేనియ సనుభవించువారలముఖవారసుగంధంబు శతయోజనపర్యంతంబు
పరిమళించు. 27
- సీ. కుముదపర్వతశిఖాశ్రగ్మున నుత్పన్న మై, కనుపట్టువటతిరుక్తగంధమునను
నుదయించునట్టిపరయోడిధిఘృతమధు. గుడివిశిష్టాన్నంబు శ లొడిక మైన
యంబరశయ్యాననాభరణాదిన, స్తుప్తులఁ గోరికలు దీర్చుచును గుముద
పర్వతాగ్రంబునఁ శ బడి యిలావృతవర్ష మున జనులకు నెల్లభోగ్యములను
ఆ. వదల కోనఁగు వారి శ సలిపలితంబులు, నలఁగు దుష్టగంధములును బాయు
మరిణాధి యము ముదిమిరపారయ దెన్నెయను శీ, తోష్ణ బాధ సెందరకుండు సధిప.
ఆ. దేవదాసవులును శ దివ్యమునీంద్రగం, ధర్మ లాది గాఁగఁ శ దగిలి యాశ్ర
యించి యుందు రాగిరీం ద్రమూలమునందు, హర్ష మంది ఘనవిహారలీల. 29
- వ. సరేంద్రా⁵కురంగ కురిర కుసుంభ వై కంకతి త్రికూట శిశిర పతంగ రుచక నిషధ

1 'దు రసోదనామమున. 2 వారలు, సుఖులు చటుల పుణ్యశుభము వృద్ధిఁ, బొంది దివ్యగంధ మందిం ద శతయోజనముల పరిమళించు రమణతోడ.' ప్రా. ప్ర. 3 సంగిన మేడిని యర్కదీప్తమై. 4 లలఁ గదంబతోటరంబుల వెడలిన మధుప్రవాహంబు లేనును సుపార్శ్వ. ఇట 'మహాకదంబ స్ను పార్శ్వనిరూఢ స్తవ్యతోటరే వినిస్సృతాః పంచమధుధారాః' అని మూలము. 5 ఇట 'కురంగ కురిర

శిలివాస కపిల శంఖాదు లయిచపర్వతంబులు మేరుపర్వతకర్ణికకుఁ గేసరంబులై పరివేష్టించి యుండు నామహామేరునగంబునకుఁ బూర్వభాగంబున జతరదేవ కూటంబులును బశ్చిమంబునం బవచపారియాత్రంబులు ననుపర్వతంబులు నాలుగు నొండొంటికి దక్షిణోత్తరంబుల సప్తాదశసహస్రయోజనంబులవిడుపును బూర్వపశ్చిమంబులు ద్వీపహస్రయోజనంబులవెడల్పు సగుచును దక్షిణంబునఁ గైలాసకరవీరంబులు నుత్తరంబునఁ ద్రిశృంగమకరంబు లనుపర్వతంబులు నాలుగును బూర్వపశ్చిమంబుల సప్తాదశసహస్రయోజనంబులవిడుపును దక్షిణోత్తరంబుల ద్వీపహస్రయోజనంబులవెడల్పు సగుచును నగ్నిపురుషునకుం బ్రదక్షిణా బగు చున్నపరిస్థరణంబులచందింబున మేరుపునకుం బ్రదక్షిణంబుగా నష్టనగంబులు విలిచి యుండు మేరుశిఖరంబున దశసహస్రయోజనంబులవిడుపు సంతియ విస్తారంబు సగుచు సువర్ణమయం బైన బ్రహ్మపురంబు దేజరిల్లుచుండు నాపట్టణంబునకు సప్తదిక్కులయందును లోకపాలురపురంబు లుండు. 30

క. పరమేష్ఠిపట్టణంబున, హరి మున్ను ద్రివిక్రమణము కలంబు సర్వేశ్వరచరణాగ్రనఖాహతిఁ, బరునడి సూర్ధ్యాండ మంతఃకబగితే నగేంద్రా. 31
వ. ఇట్లు చరణనఖస్పర్శంజేసి భేదింపఁబడ్డయూర్ధ్వకటాహవివరంబువలన సంతఃప్రవేశంబు సేయు చున్న శాహ్యాజలధార శ్రీహరిపాదస్పర్శంజేయుచుఁ జను దెంచి సకలలోకజనంబులదురితంబులు నాపుచు భగవత్పాద యనుపేరం బరంగి దీర్ఘకాలంబు స్వర్గంబున విహరించుచు విష్ణుపదంబుల నుత్తానపాదపుత్రుండును బరమభాగవంతుండును పై నధువుండు ననకులదేవత యైన శ్రీహరిపాదోదకప్రభావంబుఁ బ్రతిదిగంబును భక్తి విలిపి యోగంబున విమోచితాశ్రేష్ఠుండై యానందబాష్పంబులతో గోమాంచితాగ్రుండై యత్యాదరంబున నేడును శిరంబున ధరియించు చున్ననాఁ డతనికి నభోభాగంబున నుంచుమండలాధిపతు లైన సప్తగులును హరిపాదోదకప్రభావంబు నెఱింగి తాము పొందుతపస్సిద్ధి యాకాశగంగాజలంబుల స్నాతు లగుటయే యని సర్వభూతాంతర్యామి యగునీశ్వరునియంగు భక్తి సలిపి యితరపదార్థాపేక్ష సేయక మోక్షార్థ ముక్తి మార్గంబు బహుమానంబు సేయు తెఱంగున (బహుమానయుక్తంబు గాఁ) దమ జటాజూటంబులయందు నేడును ధరియించు చుందురు. 32

సీ. అంత ససంఖ్యంబు కై నదివ్యవిమాన, సంకులంబుల సువిశాల మైన
దేవమార్గంబున కిదిగి వచ్చి చంద్రమండలముఁ దోచుచు మేరుకగళిఖాగ్ర

కుసుంభ వైకంకత త్రికూట శిశిర పతంగ రుచికి నిషధ శిలివాస కపిల శంఖ వైడూర్య .. నారదాదయోమేగోః కర్ణికాయాః ఇవ కేసరాః' అని మూలము. నీవితేనుఁగచ్చుప్రశులంగఁ గానిసింపదు.

1. విహరింప నాకాశంబు విష్ణుపదం బనఁ బరఁగ నట్టినిష్ఠుపదంబున.

- మునను నా బ్రహ్మదేవునిపట్టణమునకు, వచ్చి యందులఁ జతుర్ద్వారములను వరుసతో దీర్ఘప్రవాహంబు లగుచును, బ్రవహించి యమలప్రభావములను ఆ. నగుగు లవణసాగరరాంతంబులు గ నాల్గు, మోములందు నాల్గునామములను డన్నుఁ గన్నవారిఁ గదనవారిఁ దోఁగిన, వారి కెల్ల నమృతశ్రవారి యగుచు. 33
- వ. 1 ఇట్లు సీత యనుపేర వినుతినొందినయమ్మహానదీ ప్రవాహంబు బ్రహ్మనదనపూర్వ ద్వారంబున వెడలి కేసరావలయంబుఁ దడుపుచు గంధమాదనాద్రికిం జని భద్రా శ్వవర్షంబుం బావనంబు సేయుచుఁ బూర్వలవణసాగరంబునం బ్రవేశించుఁ జక్షు ననుపేరం దేజరిల్లెడుదీర్ఘప్రవాహంబు పశ్చిమద్వారంబున వెడలి మాల్వన త్వర్వతంబు నుత్తరించి కేతుమాలవర్షంబుం బవిత్రంబు సేయుచుఁ బశ్చిమలవణాన్తరంబునం గలయు భద్ర యనుపేర వెలుఁ గొందినయతులప్రవాహం బుత్తరద్వారంబున వెడలి కుముద నీల శ్వేతాఖ్యోర్వతశిఖరంబులం గ్రమం బునఁ బ్రవహించుచు శృంగనగరంబునకుం జని మాససోత్తరంబు లగునుత్తర కురుభూములఁ బవిత్రంబు సేయుచు నుత్తరలవణసాగరంబుఁ జేరు నలకఁచంద యనం (బ్రాఖ్యైతి గాంచిన) యమ్మహానదీ ప్రవాహంబు బ్రహ్మనదనదక్షిణ ద్వారంబున వెడలి యత్యంతదుర్గమంబు శైవభూధరంబులఁ గడచి పేమకూట హిమకూటఁగంబుల నుత్తరించి యతివేగంబునఁ గర్తృక్షేత్రం బగుభారత వర్షంబుఁ బావనంబు సేయుచు దక్షిణలవణాంబుధిం గలయు నంతి. 34
- సీ. జగత్తో మేను నాదగఁ బర్వతములకుఁ, బుత్రిక లై నట్టిపుణ్యతీర్థములు వేలసంఖ్యలు గలవు జగబూర్ద్విషమందు భారతవర్ష గమరయఁ గర్త భూమి దక్కినవర్షముల దినంబుఁ నుగడి. భువికి వచ్చినవారు గ పుణ్యకేషములు భుజించుచు నుండ్రుభూస్వర్గ మునఁ దగు, నావర్షముల నుండ్రునట్టివార
- ఆ. లయుతసంఖ్యవత్సరాయువు లయుతమాతంగబలులు దేవతాసమాను లతులవ జ్రదేహు గ లభిక ప్రమోదితు. లప్రమత్తు లాఝ్య గ లఁఘు లభివ. 35
- వ. మఱియు సురతసుఖానందంబున మోక్షంబు నైనం గైకొనక నకృత్యసూతు లగుచు ననవరతంబును దేతాయుగకాలంబు గలిగి ప్రవర్తితు రీయప్తవర్షం బులయందు దేవతాగణంబులు గమభృత్యవర్గంబు లత్యుపచారంబులు సేయుచుండ నెల్లఋతువులయందుం గిసలయకుసుమఫలభరితంబు లై నలతాదుల శోభితంబు లగువనంబులు గలనర్ష నిధిగిరిద్రోణలయందును జలకుక్కుటకారండవ సారసవిసోదంబులు గలిగి మత్తాలిఝంకృతిమనోహరంబు లై నానావిధంబు లయినకొలంకులయందును దేవాంగనలకామోదేకజంబు లయినవిలాసహాస లీలావలోకనంబులం దివియంబడికమనోదృష్టులు గలిగి విచిత్రవినోదంబులం

1 'ఇ ట్లమ్మహానదీ ప్రవాహంబువలన బ్రహ్మనదనంబు పూర్వద్వారంబున వెడలునీతానది కేసరావలయంబు' వ్రా. ప్ర.

దగిలి యిచ్చావిహారంబులు నలుపు చుండుదురు.

36

క. ఈనవవర్షంబులయం, దానారాయణుడు వచ్చి శ్రీ యనవరతము లో
కానుగ్రహమునకై సుజ్ఞానం బీదలచి లీలఁ శ్రీ జరియించు దగన్.

37

సీ. వసుధ నిలావృతశవర్షాధిపతి యైన, పురహరుం డావర్షమున వసంబు
నందు నుండుటకు నాశ్రయంబికాశాపవ, శంబున నావనశ్శలములందు
నెవ్వరు వచ్చిన శ్రీనిత్యులై యుందు రా, వనమందుఁ బౌర్వతి శ్రీ యనుదినంబు
నంగనాజననహాస్యాస్పృహంబులతోడ. ననమలోచనం గొల్పు శ్రీ సతులభక్తి

ఆ. నట్టిశివుని గోరి శ్రీ గూయిలావృతవర్షమున జరించుజనులు శ్రీ మోదమునను
గదిసి తత్ప్రీతాశక్తికములై నమంత్రతం, త్రములఁ బూజ సేసి శ్రీ తలఁతు రెపును.

క. భద్రాశ్వవర్షమందుల, భద్రశ్రవుఁ డనెడిపేరఁ శ్రీ బరంగుఁడు దనసి
యాద్రీసమధైర్యుఁ డగుచు న, ముద్రాంతం బైనజగతిఁ శ్రీ బాలుపు గ నేలున్.

క. ఆనరవహికుఁ బ్రియతముఁ, డైనహయగ్రీవమూర్తి శ్రీ సనవరతింగున్
ధ్యానస్తోత్రజపానుస్థానాదులఁ బూజ సేసి శ్రీ సజ్జను లంతన్.

40

ఆ. తత్ప్రీతాశక్తికృత్ప్రీతానమత్రార్థసం, సిద్ధిజేసి ముక్తి జెంది రప్పు
డట్టివర్షమందు శ్రీ నాహయగ్రీవుని, దలచి కొలిచి మిగులశ్రధన్యు లగుచు.

41

సీ. హరివర్షపతి యైన, పురహరి నవిశంబు, సగున్నజనులు మహాత్ము లయిన
వైత్యదానవకులోత్తములు ప్రహ్లాదాది, వృద్ధులఁ గూడి సాక్షాత్ప్రీతితోడ
సున్నాశులై భక్తి శ్రీ జూచుచు నుందురు, రమ్యదుకూలాంగరములు దాల్చి
తత్ప్రీతాశక్తికమంత్రితంత్రజప్స్తోత్ర పరననుధ్యాసతోప ప్రధాన

తే. మైనసత్పుజలను జేసి శ్రీ యచలబుద్ధి, శ్రీ నృసింహుని జేరి పూజించి యతని
కరుణించుచు నతులప్రకాశు లగుచు, భుక్తిముక్తులఁ గైకొందు శ్రీ భూపవర్య.

వ. మఱియుఁ గేతుమాలవర్షంబునందు భగవంతుండు శ్రీ దేవికి సంతోషంబు నొసఁ
గుటకుఁ గామదేవరూపంబున ¹ నుండు సమ్మహాపురుషునియస్త్రతేజఃప్రకాశం
బునఁ బ్రజాపతిదుహిత లగురాత్ర్యధిదేవతలగర్భంబులు సంవత్సరాంతంబున
నిర్జీవంబులై స్రవించు నాకామదేవుండును దనగతివిలాసలీలావిలోకనసుందర
భూమిమండలసభగవదనారవిందకాంతలంజేసి శ్రీరమాదేవిని రమింపం జేయు
² భగవత్సాయారూపిణి యగు శ్రీ దేవియుఁ బ్రజాపతిపుత్రికలును బుత్రులు నైన
రాత్రులం బగల్గం గూడి కామదేవుని స్తోత్రపరనపూజాధ్యానాదులం బూజిం
చు చుండు మఱియును.

43

1 'నుండుటయు సమ్మహాపురుషునిసుదృశనప్రకాశతంజేసి ప్రజాపతిదుహితలును బుత్రులు నగు
సహారాత్రాద్యధిపతులగర్భంబులు. 2 భగవంతునిమాయారూపం బగు శ్రీదేవియుఁ బ్రజాపతిపుత్రి
కలం గూడి'. వ్రా. ప్ర.

- క. విమలమతిఁ జిత్తగింపుము, రమణీయం బైనవిమలశరమ్యక మనువ
ర్నమునకు నధిదేవత దా, నమరం గా మత్స్యరూపుఁ డగుహరి దలఁపన్. 44
- ఆ. అట్టివర్నమునకు శి నధిపతి యగుచున్న,మనువు పుత్రపౌత్రమంత్రవరులఁ
గూడి మత్స్యమైనకుంభినీధరుఁ జిత్తి, మతులభక్తియుక్తి శహత్తఁగొలుచు. 45
- ఆ. తత్ప్రకాశకృత్ప్రకాశమంత్రస్తోత్రములను ధర్మకర్మములను హోమ
ములను జనులు సేసికపుణ్యులై భుక్తిము, క్తులను బొందుచుందు శి రెలమితోడ.
- సి. వినుము హిరణ్మయవర్నంబున శ్రీకూర్మావతారమును చాల్చినయా
వనజోదరుఁ డధిదేవత, యనఘుఁడు సత్పతి మహాత్ముఁ డర్యముఁడు సృపా.
- క. ఆవర్ణమందు నర్యముఁ, డావర్ణజనంబు గూడి శి హరిఁ జిత్తముఁ
భావించి సంస్తవంబులు, 1గావించుచు భుక్తిముక్తి శి గాంతురు గడఁకన్. 48
- క. ఉత్తరకురుభూములఁ దను, హస్తాకొని వరాహదేవుఁ డధిపతి యైన
సస్తా గ భూపతి యతిని, శి త్తములో నిలిపి పూజ శి సేయుచు నుండున్. 49
- క. ఆవర్ణమందులను బ్రజ, లావిపులవరాహమూర్తి శి ననవరతంబు
సేవించి కొలిచి సంస్తుతి, గావించుచుఁ గాంతు రంతఁ శి వల్యంబున్. 50
- క. అరయఁగ నీతాలక్ష్మణ,పరివృతుఁడై వచ్చి రామభద్రుఁడు గడిమిం
బరఁగు నధిదేవతగఁ గిం,పురుషమహావర్ణమునకు శి భూషణరేణ్యా. 51
- ఆ. అట్టిరామభద్రు శి నంజనసుతుఁడు గిం,పురుషగణముఁ గూడి శి పూజ సేసి
తత్ప్రకాశక ప్రకాశమంత్రస్తోత్ర,పరనములను దగ నుకాపి సేయు. 52
- సీ. భారతవర్షాధిపతి యైనబదరికా, శ్రమమున నున్ననారాయణుండు
భూనాధి యామహాత్ముని నారదాదులు, భారతవర్ణంబుకప్రజలఁ బ్రేమఁ
బాయక చేరి యుకాపి సేయుచు సాంఖ్య,యోగంబు నుపదేశముచితవృత్తి
నంది యందఱును గృతార్థు లై యట్టినా,రాయణదేవు నారాధనంబు
- ఆ. సేసి యాత్మఁ జాలఁ శి జింతించి తత్ప్రకా,శకము లయినమంత్రసంస్తవములఁ
బూజ సేసి ముక్తి శి బొందుచు నుండుదు, రచల మైనభక్తి శి ననుదినంబు. 53
- క. భారతవర్ణమునందుల, సారాంశము లై నపుణ్యశైలంబులు గం
భీరప్రవాహములు గల, వారయ నెఱింగింతు వాని శి నవసినాథా. 54
- వ. మలయపర్వతంబును మంగళ ప్రస్థంబును మైనాకంబును ద్రికూటంబును ఋష
భపర్వతంబును గూటరంబును గోల్లంబును సహ్యాపర్వతంబును వేదగిరియును
ఋశ్యమూకపర్వతంబును శ్రీశైలంబును వేంకటాద్రియును మహేంద్రంబును
వారిధరంబును వింధ్యపర్వతంబును శుక్తిమత్పర్వతంబును ఋక్షగిరియును బారి

1 ఇట 48-వ పద్యమున 'గావించుచు' మొదలుకొని 50-వ పద్యమున 'సంస్తుతి' అను
వఱకుఁ గలపాఠ మచ్చుప్రతులందుఁ గానిపింపదు. ఇందులకుఁ ఈత్రులేఖ కురుఖ భగవాన్ యజ్ఞ
పురుషః కృతవరాహనూపః... అని మూల మున్నది.

యాత్రంబును ద్రోణపర్వతంబును జిత్రకూటంబును గోవర్ధనాద్రియును రైవత కంబును గుకుంధంబును నీలగిరియును గాకముఖంబును నింద్రకీలంబును రామ గిరియును నాదిగాఁ గలపుణ్యపర్వతంబు లనేకంబులు గల వాపర్వతపుత్రిక లైనచంద్రపటయుఁ దామ్రపల్లియు నవటోడయుఁ గృతిమాలయుఁ వైహాయసి యుఁ గావేరియు వేణియుఁ బయస్వినియుఁ బయోఽయు శర్కరావర్తయుఁ దుం గభద్రయుఁ గృష్ణవేణియు భీమరథయు గోదావరియు నిర్వింధ్యయుఁ బయోష్ణి యుఁ దాపియు రేవానదియు శిలానదియు సురసయుఁ జర్మణ్యతియు వేదస్మృతి యు ఋషికుల్యయుఁ ద్రిసమయుఁ గౌశికియు మందాకినియు యమునయు సర స్వతియుఁ దృషద్వతియు గోమతియు సరయువును భోగవతియు సుషమయు శత ద్రువును జంద్రభాగయు మరుద్వృధయు వితస్థయు నసిక్నియు విశ్వయు నను నీమహానదులును సింధుశోణంబు లనునదంబులు నిట్టిమహాప్రవాహంబు లీభార తవర్షంబునఁ గల నందు సున్నాత లైనమానవులు ముక్తిం జెందుదురు మఱి యు నీభారతవర్షంబున జన్మించినపురుషులు శుక్లలోహితకృష్ణవర్ణ రూపంబులగు త్రివిధకర్మంబులంజేసి క్రమంబుగ దేవమనుష్యచరకగళు లను(త్రివిధగతులం) బొందుదురు వినుము ¹రాగ ద్వేషాదిశూన్యండు నవాజ్ఞససగోచరుండు ననాధా రుండు నగు శ్రీవాసుదేవమూర్తియందుఁ జిత్తంబు నిలిపి భక్తియోగంబున నా రాధించెడుమహాత్ము లవిద్యాగ్రంధి దహనంబు గావించుటంజేసి పరమభాగవతో త్తములు పొందెడును త్తిమగళిం జెందుదురు గావున భారతవర్షంబు మిగుల నుత్తమం బని మహాపురుషు లిట్లు స్తుతించు చుండుదురు.

55

ఉ. భారతవర్ష జన్మపులభభాగ్యము లే మని చెప్ప వచ్చు నీ
భారతవర్షమందు హరి శ పల్లఱుఁ బుట్టుచు జీవకోటికిఁ
ధీరతతోడఁ దత్త్వ ముపదేశము సేయుచుఁ జెల్చి సేయుచు
న్నారయ బాంధవాకృతిఁ గృతార్థులఁ జేయుచు నుండు నెంతయున్.

56

కి. తనజన్మకర్మములనుం, గొనియాడెడివారి కెల్లఁ గ గోరిన ⁴వెల్లం
దనియఁగ నొనఁగుచు మోక్షం, బనయముఁ గృపసేయుఁ గృష్ణుఁడవనీనాథా.
వ. ఇట్లు భారతవర్షంబునందులజనంబులకు నెద్దియు ససాధ్యంబు లేదు నారాయణ
స్మరణంబు సకలదురితంబుల నడంచుఁ దన్నమస్మరణరహితంబు లైనయజ్ఞతపో
దానానులు దురితంబుల నడంపలేవు బ్రహ్మకల్పాంతంబు బ్రతికెడియితరస్థానం

1 సాత్త్వికరాజసతామ సకర్మంబులంజేసి. 2 బ్రహ్మవిద్యానిరతు లైనపురుషులు సాయుజ్యంబు నొందుదురు స్వర్గభూతాంతర్యామియు బ్రహ్మస్వరూపము వైనవాసుదేవునియందుల నిరతిశయభక్తి యోగంబున నవిద్యను గెలిచి విష్ణులోకంబుఁ జెందుదురు. కావున నాభారతవర్షం బుత్తమం బగు. 3 కర్మఫలమును. 4 వరముల్. 5 గాని హరివిరహితంబు లయినయజ్ఞ.

బునం¹ బునర్జన్మభయంబున భీతిల్లుచు నుండుటకన్న భారతవర్షంబునందు ఊణ
మాత్రంబు మనంబున సర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసినపుడుషశ్రేష్ఠునకు శ్రీమ
న్నారాయణపదప్రాప్తి యతిసులభంబుగ సంభవించుం గావున నట్టియుత్తమం
బగునీభారతవర్షంబె కోరు చుండుదురు మఱియు నెక్కడ వైకుంఠనికథావాస
న లేకుండు నేదేశంబున సత్పురుషు లై నపరమభాగవతులు లేకుండుదు రేభూ
మిని యజ్ఞేశ్వరునిమహోత్సవంబులు లేక యుండు నది సురేంద్రలోకిం బైన
నుండం దగదు జ్ఞానానుష్ఠానద్రివ్యకలాపంబులచేత మనుష్యజాతిం బొంది
తపంబున ముక్తిం బొంద కుండె నేనిమృగంబులమాడ్కి నతండు దనకుం దానె
బంధనంబు నొందు భారతవర్షంబునందుఁ బ్రజలచేత² శ్రద్ధాయుక్తంబుగా నను
ష్ఠింపంబడినయజ్ఞంబులయందు వేల్వంబడుహవిస్సులను బెక్కురూపంబులం బుం
డరీకాక్షుం డంది తనమీదిభక్తి యధికంబుగాఁ జేయు నట్టిభారతవర్షంబునందలి
ప్రజలమీఁదం గరుణించి నర్వేశ్వరుం డిహంపరసౌఖ్యంబుల నొసంగుచుండు జం
బూద్వీపంబున సగరాత్మజు లశ్వమేధాశ్వంబు నస్వేషింపం బూని భూఖననంబు
సేయుటఁ జేసి స్వర్ణప్రథ చంద్రశుక్లావర్తన రమణక మందేహాంబు పాంచజన్య
సింహళ లంకాద్వీపంబు లన నెనిమిదియుపద్వీపంబులు గలిగె. 58

- సీ. లక్షయోజనముల కిలవణాభిపరివృత్తి, మగుచు జంబూద్వీప కమతీశయిల్లు
విను రెండులక్షలవిస్తృతిము గను బ్లక్షద్వీప³ముండు నాగతొరసాగ
రముఁ జాటి యందులకరిమ్య మైయొప్పెడు, వృక్షంబు ప్లక్షంబు కి విదితముగను
దనరు నాద్వీపంబు కి దిరుచామమహిమచే, మిగులఁ బ్లక్షం బన కి మించి రహిని
ఆ. నందు సంచరించు కి నట్టినారిల కగ్ని, దేవుఁ⁴డమరు నాదికదేవతయు గ
నందులోన నాప్రయప్రతిపుత్రుండు. నిఘ్నజిహ్వఁ డగుమగ్ధహివరుండు. 59
వ. నరేంద్రాయుధ్యజిహ్వఁ డాప్లక్షద్వీపంబు⁵ నేడువర్షంబులుగ విభజించి
యందు నావర్షనామధారులుగా నుండుతిసపుత్రులగు శివ యశస్య సుభద్రశాం
త క్షేమాభయామృతు లనియెడనెడుగుర నేడువర్షంబుల కధిపతులం గావించి
తపంబునకుం జనియె నావర్షంబులయందు మణికూట వజ్రకూట నింద్రసేన జ్యోతి

1 బారలుజనులు పునర్జన్మభయంబున భీతిల్లు మందురు. భారతవర్షంబునందు ఊణమాత్రంచేసి
మనంబునఁ గర్మరహితుం డైనవానికి మనోధైర్యంబున నామస్మరణ సేసిన ముక్తి లభించు నని
భారతవర్షంబె కోరుచుందురు.

2 శ్రద్ధాయుక్తంబు లైనయజ్ఞంబులందు వేల్వంబడుహవిస్సులను బెక్కురూపంబులను బుం
డరీకాక్షునకు సమర్పణంబు సేయుపురుషు నిహపరంబు లొసంగుచుఁ దనమీదిభక్తి. 3 మిక్షుసాగర
ముఁ జాటి, యందుల రమ్యమై యమరు నేకాదశ, శతయోజనములయున్నతి వహించి, యాతరునా
మాంక మగుచు నవ్వలిది ప్ల, క్షద్వీప మనఁగఁ బ్రశస్త మయ్యె. 4 డతుల మైనదైవ మయ్యె.
5 నందుఁ దనపుత్రుల నామంబులు గల శివ యశస్య.

ష్టాధూమ్రవర్ణ హిరణ్యగ్రీవ మేఘమాల లనునామంబులు గలనప్తకులపర్వ
తంబులును సరుణయు సృమణయు నాంగిరసయు సావిత్రియు సుప్రభాతయు ఋ
తంధరయు సత్యంధరయు సన సప్తమహానదులును నానదులయందు సున్నాతు
లగుచు గతపాపు లైనహంసపతంగోద్ధ్వయనసత్యాంగు లనునామంబులు గల
చాతుర్వర్ణ్యంబును గలిగి యుండు నందుఁ బురుషులు సహస్రవత్సరజీవులును దే
వతాసములును దృష్టమాత్రింబునం ¹గ్లమస్వేదాగిరహితిం బగుపవత్యోత్పాద
నంబు గలవారి లగుచు వేద త్రియాత్మకుండును ²స్వర్గద్వారభూతుండును భగవ
త్స్వరూపియు నగుసూర్యుని వేద త్రియమ్మున సేవింపుదురు స్లక్షద్వీపం బాది గా
మీఁదటిద్వీపపంచకంబునందలిపురుషులకు నాయురిం ద్రియపగుత్వంబులును దే
జోబలంబులు దోడనె జనియించు చుండు.

58

క. స్లక్షద్వీపము ³ద్విగుణిత, లక్షేక్షురిసాధి సుట్టి ౧ రా విలసిల్లు

న్నిక్షురిసోదద్విగుణం, బక్షయము గ శాల్మలీమహాద్వీప మిలన్.

59

వ. అందు ⁴శాల్మలీవృక్షంబు స్లక్షాయామం బై తేజరిల్లు నావృక్షరాజంబునకు
సథోభాగంబునం బతి త్త్రిరాజుగా నుండుగరి త్కంతుండు నిలుకడగా వసించు నా
శాల్మలీవృక్షంబుపెర నాద్వీపంబు శాల్మలీద్వీపం బన విలసిల్లు నాద్వీపపతి యైన
(ప్రియవ్రతాత్మజుం డగు)యజ్ఞ బాహువు దనపుత్రు లగుసురోచన సౌమనస్య
రమణక దేవబర్హ పారిబర్హాప్రాయ నాభిజ్ఞాతు లనియెడువారిపేరి నేడువర్షం
బుల నేర్పిటిచి యావర్షంబులయం దేడ్చురిఁ గుమారుల నిభిషిక్తులం జేసె నావ
ర్షంబులయందు స్వరిస శతశ్శృంగ వామదేవ కుముద ముకుంద పుష్పవర్ష శత
శ్రుతు లనుపర్వతస స్తకంబును సనుమతియు సినివాలియు సరిస్వతియుఁ గుహు
పును రజనియు నందయు రాకయు సనుసప్తమహానదులును గల నందు శ్రుత
ధర విద్యాధర వసుంధ రేధ్యధరసంజ్ఞ లగునావర్ష పురుషులు భగవత్స్వరూపుండు
వేదమయుండు నాత్మస్వరూపుండు సగుసోముని వేదమంత్రంబులచే నారాధింపు
దు రాద్వీపంబు లక్షచతుష్టయపరిమితయోజనవిస్తృతం బయినసురాసముద్రం
బుచే నావృతం బై తేజరిల్లు నందు.

60

సీ. భూనాథ యాసురాంభోధికీ జట్టుగా, నుండుకుశద్వీప ౧ ముర్విమీఁదఁ

దోర మై తా ద్విచక్షుర్లక్షయోజనం, బులను విస్తార మై ౧ పోలుపు మిగుల

నందుఁ గుశస్తంభ ౧ మనిశంబు దేవతా, కల్పితం బై నట్టికాంతిచేత

1 గరోభీత్వత్తు లగుచు. 2 స్వర్గద్వారంబు నైనసూర్యభగవానుల వేదత్రయమ్మున. 3 దా ద్విర్గ
క్షే. 4 అట్టిశాల్మలీవృక్షం బేకాదశశతయోజనోన్నతంబున నుండు నాశాల్మలీవృక్షంబుపేరి. 5 వేద
మయుం డైనసోముని వేదాధ్వరంబులఁ గొలుచు శ్రుతధర...ధర్మలనునామంబులు గలచాతుర్వర్ణ్య
లుగలిగి యుండు రాద్వీపంబుఁ దిరిగి ద్విచక్షుర్లక్షయోజనవిస్తారం బై సురాసముద్రం బుండు.

- దిక్కులు వెలిగించు శ్రీ ద్వీపంబునకుఁ దసి, పేరిను సత్కీర్తి శ్రీ పెంపు సేయు
తే. నట్టిదీవికి నధిపతి శ్రీ యగుప్రియవ్రా, తతసయండు హిరణ్యరేతసుఁ డనం ద
నరేడిభూపతి తనసుతనామములను, నిర్ణములు సేస సత్యంతిహర్షమునను.
- వ. ఇట్లు హిరణ్యరేతసుండు ఎనుదాన దృఢుఁడని నాభిగుప్త సత్యవ్రత విప్ర వామ
దేవు లనునామంబులు గలపుత్రులనామంబుల సప్తవర్షంబులం గావించి యా
కుమారుల నందు నిలిపి తాను దపంబునకుం జనియె నాన్వంబునకుం బభు
చతుశ్శృంగ కపిల చిత్రకూట దేవాని కోర్ధ్వరోమ ద్రవిణంబు లనునామంబు
లు గల సప్తగిరులును రసకల్యాయ మధుకల్యాయ శ్రుతవిందయు మిత్రవిం
యు దేవగర్భయు ఘృతచ్యుతయు మిత్రమాలయు సనుసప్తమహాసదులును
గల నాగ్రీవలంబులఁ గృతమజ్జను లగుచు భగవంతుం డగుయజ్ఞ పురుషునిఁ
గుకలకోవిదాభియుక్తు లనుకులంబులు గలవర్షపురుషు లారాధించు చుందురు.
- సీ. ఆకుశద్వీపంబు శ్రీ సరికట్టుకోని యుండు, నెనిమిదిలక్షలకళుఁ ఘృతాబ్ధి
యాఘృతనాగరిం శ్రీ బవ్వల పోడిశె, లక్షయోజనముల శ్రీ లలిత మగుచు
నుండుఁ క్రాంచద్వీప శ్రీ ముర్వీశ యందు మధ్యప్రదేశంబుఁ శ్రీ నట్టిదీవి
పేరుగాఁ దనపేరిఁ శ్రీ బెంగుఁ జేసి. క్రాంచాద్రి గల దానగంబు మున్ను
- ఆ. పశ్చిమండు దివ్యశిరమున ఘననితంబుంబు దూయ నేయఁ శ్రీ బాలవెల్లి
గరిమఁ దడుపుచుఁడుశ్రీవరుణుండు రక్షిం, నందు మిగులభయమునొందకుండె.
- వ. సరేంద్రా యాక్రాంచద్వీపతి యగుఘృతసృష్టుఁడు దిగక్షమారుల నాపేళ్లంగల
యామోద మధువహ మేఘపృష్ఠ సుదామ ఋషిజ్య లోహితార్ద నసస్పృశు లను
ఎర్లంబుల కభిషిక్తులం జేసి పరిమకిల్యాణ గుణయుక్తుం డయిన శ్రీ హరిచరణార
విందంబుల సేవించుచుం దపంబునకుం జనియె నాన్వర్ణంబులయందు శుక్ల నిర్ధమా
స భోజ నోబర్హాణానంద నగం, సరభ్యతో గ్రంబు లనుసప్తసీమాంబర్వతిం
బులును సభయయు సమృతౌఘయు నార్యకియుఁ దీర్థపతియుఁ దృప్తిహాపయుఁ
బవిత్రవతియు శుక్లయు సనుసప్తసదులును గల ఎందులఁ బవిత్రోదకంబు లను
భవించుచు గురు ఋషభ ద్రవిణక దేవక సంజ్ఞలు గలిగి ఎరుణదేవుని నుడకాం
జలులం బూజించు చున్నచాతర్వక్ష్త్యలు గలిగి యుందును. 64
- సీ. జగతీశ వినుము క్రాంచద్వీపమును జుట్టి, యుండు పోడిశెలక్షలయోజనముల
విస్తార మై పాలవెల్లి యందునను శా, కద్వీప మగులప్రకాశ మొందు
దండిమై ముప్పదిరెండులక్షలయోజ, నములవిస్తారి మై శ్రీ యమరి యుండు
నందులశాకవృక్షామోద మాద్వీపమును సుగంధంబున శ్రీ బెనగఁ జేసి

1 'తాత్పర్యంబును బుణ్యంబు ♦ నగహిరణ్యగోమఁ డనువాడు పుత్రుల ♦ నామములను.

2 హిరణ్యగోమండు కుశద్వీపమునను. 3 సేవించుకుకలకోవిదాభియుక్తుకుశకసంజ్ఞలు గలచాతు
ర్వర్ణములు గలిగియుండును. వ్రా. ప్ర.

- తే. ¹యంతః దనపేర గీవి స్రక్ఖ్యాత మగుటఁ, తేసి యందుల మిగులఁ బ్రసిద్ధి కెక్కె-
నందుమేధాతిథియుఁగర్తయగుచునుండఁ, 2 విలివేడుకఁదనదుచంద్రదనులఁజూచి.
- వ. మఱియు నాప్రియ న్రతపుత్రుం డగునమేధాతిథి దనపుత్రులపేరంగలపురోజవ
మనోజవ వేషమీన ధూమ్రానీక చిత్రరథి బహురూప విశ్వచారంబు లనుసం
జ్ఞలు గలసప్తవర్షంబులయందు నారలకుఁ బట్టంబు గట్టి శ్రీహరిపాదసేవ సేయు
చుఁ దపోవనంబునకుఁ జవియె నాశాకగ్వీపంబుచందు నీశా నోరుశ్యంగ బలభ
ద్ర శతకేసరసహస్రస్తో తో దేవపాల మహానసనామంబులు గలసీమాగిరులును
నన ఘాయుర్దోభయస్య ప్త్యపరాజిత పంచపరీ సహస్రస్మతి నిజధృతు లనుసప్త
నదులును గల వానదీజలంబులుపయోగించి ²యచ్చటివారలు ప్రాణాయామం
బు సేసి విధ్వస్తరజస్తమోగుణు లయి పరమసమాధిని వాయురూపం దైనభగ
వంతుని సేవింతురు ఋతివ్రత సత్యవ్రత దానవ్రత సువ్రత నామంబులు గల
చాతుర్వర్ణ్యం బందుఁ గలిగి యుండు. 66
- సీ. అట్టిశాకద్వీప క్ష మదికట్టి తత్ప్రేమా,ణంబున దధిసముద్రంబు వెలుగు
నందుకుఁ బరివృతం క్ష బయి పుష్కరద్వీప, మిలఁ జతుష్పక్షిలక్షిలవిశాల
³మమృహాగ్వీపమం క్ష నియంతాంచనపత్రి,ములు గల్గి కమలగర్భునకు నాన
సగ బగుపగిక్రూపాం బుండు నాద్వీప,మధ్యంబునను నొక్కఁగూనసోత్త
- ఆ. రం బనంగఁ బరవ్యతీం బుండుఁ దనకుఁ బూర్వాపరముల నుండుఁకట్టివర్ష
ములకు రెంటి కట్లు క్ష నిలిచినమర్యాద, నగ మనంగఁ జాలఁగొగడ నెగడు. 67
- వ. ఇట్లు దనకు లోనివెలుపలివర్షంబులు రెంటికి మర్యాదాచలంబునుంబోలె
నున్నమానసోత్తరపర్వతం బయితయోజనవిస్తారంబును సంతియహాన్నత్యంబు
నుం గలిగియుండు నానగంబునకు నలుదిక్కులయందు నాలుగుకోకపాలురపు
రంబు లుండు నామానసోత్తరపర్వతంబుతుడ సూర్యరథచక్రంబు సంవత్సరా
త్తకం బయి యహోరాత్రంబులయందు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయు నగుదు నాపు
ష్కరద్వీపాధిపతి యగువీతిహోత్రుండు రమణకథాతకనామంబులు గలపుత్రుల
నిగుపుర నర్హద్యయంబునగ దభిషిక్తులం జేసి తాను బూర్వాజు లేగిన తెఱంగున
భగవత్కర్తవీలుం డగుచుఁ దపంబునకుఁ జవియె నంత. 68
- క. మనుజేశ్వర యానర్షం,బున నస్పదు సంచరించుపురుషులు పద్మా
ననునిఁ దగఁ గర్తకారా,ధన సేయుదు రిచలబుద్ధితాత్పర్యమునన్. 69
- క. ధరణీవల్లభ విను పుష్కర మనుద్వీపమున లేరు క్ష చాతుర్వర్ణ్యుల్

1 'మరయ సాంపాదియుండుఁ బ్రఖ్యాత. 2 వాయురూపుఁ దైనభగవంతుని సేవించు
చుం బ్రాణాయామంబునంజేసి విధ్వస్తరజస్తమోగుణంబులం గలిగి ఋతివ్రత ..చాతుర్వర్ణ్యులు
గలిగియుండురు. 3 మమృహాదధియంగు. 4 పుష్కరదీపిం దలఁప లేరు * చాతు.' వ్రా. ప్ర.

పరఁగఁగ ¹భేదము లేకే, సరసత సము లగుదు రందు శ సకలజనములున్. 70

న. మఱియుఁ ²బుష్కరద్వీపంబు చుట్టుప్పట్టిలక్షయోజనవిస్తారంబైన శుద్ధోదకసముద్రముద్రితంబగు చుండు నవ్వల లోకాలోకపర్వతంబుండు శుద్ధోదకసముద్రలోకాలోకపర్వతంబులనడుమ రెండుకోట్లయోజనవిస్తారంబయిన నిర్జనభూమి దర్పణోదరసమానంబైన (దేవతావాసయోగ్యంబుగా) నుండు (నాభూమి జేరిన పదార్థంబు మరలఁ బొంద నశక్త్యంబుగా నుండు) నటమీఁద లోకాలోకపర్వతంబైన మిదికోట్లయోజనంబులు సునర్ణభూమియు ³సూర్యాదిధ్రువాంతంబు లగు జ్యోతిర్గణంబులమధ్యంబున నుండుటంజేసి లోకాలోకపర్వతంబనం దగి యుండుఁ బంచాశత్కోటి (యోజనవిస్తృతంబగు) భూమండల (మాన)ంబునకుఁ ⁴దురీయాంశ ప్రమాణంబు గలయాలోకాలోకపర్వతంబుమీఁద నఖిలజగద్గురు వగు బ్రహ్మచేతఁ జుర్చి శలయందే ఋషభపుష్కరచూడవామనాపరాజితసంజ్ఞలు గలదిగ్గజంబులు నాలుగును లోకరక్షణార్థంబు నిర్మితంబైన యుండు మఱియును.

సీ. తనదవిభూతు లై శ తనరి యాదేన, బృందతేజశ్శ్రోత్యభ్రంహణార్థమై భగవంతుండు శ నాదిదేవుండును, నై నజగద్గురుం శ డచ్యుతుండు సరి లేనిధర్మవిజ్ఞానవైరాగాదు, లయినవిభూతుల శ నలరి యున్న యట్టివిష్వక్సేనుఁ శ డాది గాఁ గలుగువా, ర్షదులతోఁ గూడి ప్రశస్త మై న తే. నిజనరాయధదోర్దండగిరిత్యసత్త్వం, డగుచు నాపర్వతంబుపై శ నఖిలలోక రక్షణార్థంబుకల్పపర్వత మైన, యోగమాయావిరచితుండై శ యొప్పుచుండు. 72

న. ఇట్లు వివిధమంత్రగోపనార్థంబునగా గ్రంభున నున్న భగవంతుండు దక్క లోకాలోకపర్వతంబునకు నవ్వల నొరులకు సంచరింప నశక్త్యంబయి యుండు బ్రహ్మాండంబునకు సూర్యుండు మధ్యగతుండై యుండు నాసూర్యునకు నుభయ పక్షంబులయందు నిరున దేనుకోట్లయోజనపరిమాణంబున నండకటాహంబుండు నట్టిసూర్యునిచేత నాకాశదిక్స్వర్గాపవర్గంబులును సరకంబులును నిర్ణయింపంబడు దేవ తిర్యజ్మనుష్య నాగ పక్ష తృణ గుల్మ లతాదిసర్వజీవులకును సూర్యుం డాత్మయగుచు నుండు. 73

క. కర మనురాగంబున నీ, ధరణీమండలముసంవిధానం బెల్ల

'న్నటిఁగించితి నింతియ కా, 'దెఱిఁగించెద సర్గమాన శ మెల్ల నరేంద్రా. 74

1 'నెక్కువతక్కువ, లెఱుంగు సము లగుచు నుండు శ్శల్ల జనంబుల్. 2 మఱియు నందలి జనంబులు సంకల్పసిద్ధులు నయతాయుష్కులు నిత్యసత్తులగుచు దేవతలతోడ సంభాషణంబులు నలుపుచుండు రట్టిపుష్కరద్వీపంబు. 3 గలిగియుండు సూర్యాదిగ్రహ తేజోంధతమోమధ్యంబున నుండుటంజేసి లోకాలోక. 4 చతుర్థ భాగం బై యుండు నాపర్వతంబుమీఁద నఖిలజగద్గురు వగు బ్రహ్మచేత నిర్మితంబైన ఋషభపుష్కర...లోకరక్షణార్థంబుండు మఱియును. 5 సరసర యెఱుంగం జెప్పితి, మఱి వినిచెద వినుచు దివ్యరమానం బెల్లన్. 6 నెఱుంగును సర్గ ప్రమాణ మెల్ల.' 'నా.ప్ర.

భ గ వ య ము.

ఆ. కమలజాండమధ్యగతుఁడైనసూర్యుండు, భరిత మైనయాత్రపంబుచేత
మూఁడులోకములను శ్రముంచి తపింపంగఁ, జేసి కాంతి నొందఁజేయుచుండు. 75
వ. అట్టిభాస్కరుండు తత్తరాయణ దక్షిణాయన విషువు లనునామంబులు గల
మాండ్యతీప్రసమానగతుల నాగోహణావగోహణస్థానంబులయందు దీగప్రాప్త్య
సమానంబులు గాఁ జేయు చుండు. 76

ఆ. మేషతులలయందు శమిహిరుండు హోరాత్ర, మందుఁ దిరుగు సమవిశహారములను
బరఁగఁగవృషభాదిరపంచ¹మాసముల నొక్కొక్కగడియ రాత్రి గడియ నడచు.
ఆ. మించి వృశ్చికాదిరపంచ²మాసముల నొక్కొక్కగడియ రాత్రి గడియ నడచు
దినములందు నెల్ల రదిగజాటునొక్కొక్కగడియ నెలకుఁ దత్ప్రకారమునను. 78
న. మఱియు నివ్వధంబున దివసంబులు తత్తరాయణదక్షిణాయనంబుల వృద్ధిక్షయం
బుల నొంద నొక్కయహోరాత్రంబున³ నేకపంచాశదుత్తర⁴ ననకోటియోజనం
బులపరిమాణంబు గలమాససోత్తరపర్వతంబున సూర్యార్ధంబు దిరుగుచుండు
నామాససోత్తరపర్వతంబునందుఁ దూర్పున దేవధాని యనునింగ్రపురంబును
దక్షిణంబున సయమని యనుయమనగరంబును బశ్చిమంబున నిష్టాచని యను
వరుణపట్టణంబును నుత్తరంబున విభావరి యనుసోమునిపుటభేదనంబును దేజరి
ల్లుచుండు నాపట్టణంబులయందు నుదయమధ్యాహ్నస్తమయనిశీధంబు లనియెడు
కాలభేదంబులను భూతప్రవృత్తినివృత్తినిమిత్తంబు బచ్చట జనులకుఁ బట్టించు
చుండు సూర్యుం డెపు డింద్రనగరంబుననుండి గమనించు నది యాదిగాఁ బది
యేనుగడియలను రెండుకోట్లముప్పదియేడులక్షల డెబ్బదియైదు వేలయోజనంబులు
నడచు నివ్వధంబున నింద్రయమవరుణపురంబులమీఁదఁ జంద్రాదిగ్రహక్షే
త్రంబులం గూడి సంచరించుచుఁ బండ్రెండంచులు నాఱు⁵గమ్ములును మూఁడు
⁶దొలులుం గలిగి సంవత్సరాత్మకం బయి యేకచక్రం బయినసూర్యునిరధంబు
ముహూర్తమాత్రంబున ముప్పదినాలుగులక్షలు నెనమన్నాఱుయోజనంబులు
సంచరించు. 79

నీ. ఇనురధంబున కున్నయిరు సొక్కటియు మేరు, శిఖరంబునందును శ్ర జేరియుండు
నొనరఁ జక్రము మానససోత్తరపర్వతంబందులఁ దిరిగెడునారధంబు
⁷నిరుసున నున్నరెం శ డిరుసులు దగులంగఁ, బనసపాశంబుల శ బద్ధ మగుచు
ధ్రువమండలంబునందల సంతి యుండఁగా, సంచరించుచు నుండు శ సంతతంబు
తే. నట్టియరదంబు ముప్పదిరయాఱులక్ష, లందు సంతినకాడియు శ నన్నియోజ
నములవిస్తార మైతురంగములకంధరముల⁸దగులుచు వెలుఁగొందు శ్రమణతోడ.

1 రాసులకు. 2 రాసులకు. 3 దొంబదికోట్లయెనుబరియొక్కలక్షలయోజనంబుల. 4 నెమ్ములును.
5 నాభులుం. 6 నిరుసునందున నున్న యిరుసులు. 7 దగిలుండు మిగులంగ రమణ' వ్రా. ప్ర.
8 నెమ్ములును.

- వ. ఆరధంబునకు గాయత్రీచ్ఛందం గాదిగా సప్తచ్ఛందంబులు నశ్వంబులై సంచరించు భాగ్యనునకు నగ్రభాగంబును నరుణుండు నియుక్తుం డై రథంబు గడపుచుండు వెండియు నంగుష్ఠపర్వమా త్రశరీరంబులు గలయలునది వేలవాలఖల్యాఖ్యుల గుఱుపినరులు సూర్యునిముండట సౌరిసూక్తంబుల స్తుత్యింప మతియు ననేకమునులును గంధర్వకిన్నరకింపురుషనాగాప్సరఃపతంగాదులును నెలనెల వరుసకమంబున సేవింపం గొమ్మిదికోట్లు సేబదియొకలక్ష యోజనంబులపరిమాణంబు గల భూమండలంబునగ (నొకక్షణంబున సూర్యుండు రెండువేలకోటబదియోజనంబులు సంచరించుచు) నొకయహోరాత్రింబునందె యీభూమండలం బంతయు సంచరించు ననిన శుకయోగీంద్రుచకు బరీక్షింప రేండుం డిట్లనియె. 81
- క. మునివర మేగుధ్రివులకు, నొనరఁ బ్రదక్షిణము దిగుగు ౧ చుండెడునజుఁ డాయినఁ డభిముఖుఁ డై రాసుల, కనుకూలత నేగు నంటి ౧ నది యెల్లొప్పున్.
- క. అని పలికినభూవరుని, గనుంగొని శుకయోగి మిగులఁ ౧ గుణాన్వితఁ డై మనమున శ్రీచారిఁ బలంచుచు, విను మని క్రమ్మఱఁగ నిల్లి ౧ వినిపించె దగన్.
- వ. నశేంద్రా²యతివేగంబునఁ దిగుగు చుండుకులాలచ క్రంబునంబుఁ జక్రభ్రమణంబునకు వేత్తెనగతి నొంది బంతి నొగి తిరిగెడుపిఠికాదులచందమున నక్షత్రరాసులతోడం గూడినకాలచక్రంబు భ్రువమేగువులం బ్రదక్షిణంబు దిగుగునపు డాకాలచక్రంబువెంట సంచరించుసూర్యాదిగ్రహంబులకు నక్షత్రాంతరంబులయందును రాశ్యంతరంబులయందును నునికి³ గలుగుటంజేసి సూర్యాదిగ్రహంబులకుఁ జక్రగతిస్సగలులనలన గిదిద్వయంబు గలుగుచుండు మతియు నాసూర్యం డాదినారాయణమూర్తి యగుచు లోకంబులయోగక్షేమంబులకు వేదత్రియాత్మికం బై కర్మసిద్ధినిమిత్తం బై⁴ దేవర్షిగణంబులచేత వేదాంతార్థంబుల ననవరతంబు వితర్కమాణం బగుచున్నతనస్వరూపంబును ద్వాదశవిధంబులుగ విభజించి వసంతాదిఋతువుల⁵ నాయుగాకాలవిశేషంబులయందు గలుగఁజేయుచుండు (నట్టిపరమపురుషునిమహిమ నీలోకంబున మహాత్ములగుపురుషులు దమ తిమనర్ణాశ్రమాచారములచొప్పున వేదోక్తప్రకారంబుగా భక్త్యతిశయంబున నారాధించుచు షేమంబు నొందుచుండు రట్టియూదినారాయణమూర్తి జ్యోతిశ్చక్రాంతర్వర్తియై స్వకీయతేజఃపుంజదీపితాఖిలజ్యోతిర్గణంబులు గలనాఁ డై ద్వా

1 నాసూర్యునకును రాసుల కెదుర, య్యనుచందముఁ డేటపడఁగ ♦ నెఱింగింపు తగన్.

2 కులాలచక్రంబుతోడఁ దిగుగుపిఠికాదులకు భ్రమణవేగంబున స్థానాంతరంబునం దునికి దోఁపనిచందంబున నక్షత్రరాసులతోడం గూడిన. 3 గోచుం గాని రానికి నెదురు నడచుట లేదట్టిసూర్యుం డాదినారాయణ. 4 న తనస్వరూపంబు దేవర్షిగణంబులచేత ధ్యానంబు సేయంబడ్డ దగుచుండుఁ దనస్వరూపంబును ద్వాదశవిధంబులఁ బుట్టించు వసం. 5 నాకాశగతుం డై ద్వాదశమాసంబుల ద్వాదశరాసుల ననుభవించు చుండు.

దశరాసులయందు నొకసంవత్సరంబున సంచరించు చుండు నట్టియాదిపురుషుని గమనింపి శేషకాలంబును లోకు లయనముతుమాసపక్షతిథ్యాదులచే వ్యవహరించుచుండును మఱియు నప్పరమపురుషుని దాసలయందు పద్మాంశసంచారింబు నొందినమయంబును ఋతు వని వ్యవహరింపుదు దాసలయందు పద్మాంశ సంచారిమ్మున రాశిపట్కభాగం బొందినతఱి యయనం బని చెప్పదును సమగ్రంబుగా దాసలయందు సంచారి మొందినయెడల నట్టికాలంబును సంవత్సరం బని నిర్ణయింపుదు రిట్టిసమగ్రరాశిసంచారింబునందు శీఘ్రగతి మందగతి సమగతీ లనియెఁపఱి విధగతివిశేషంబులనలన వేషావడమనానత్సరంబును సంవత్సరంబు ఁరివత్సరం బిడావత్సరం బనునత్సరం బిద్వత్సరం బని పంచవిధంబులఁ జెప్పెనును చంద్రుండు నీతెఱంగున నాసూర్యమండలంబుమీఁది లక్షయోజనంబులనుండి సంవత్సరపక్షరాశినక్షత్ర భుక్తులు గ్రహించుచు నగ్రచారయై శీఘ్రగతిం జరించునంతి నృధిక్షయరూపంబునం బిత్యగణంబులకుఁ బూర్వవత్సర పక్షంబులచేతి సహారాత్రంబులఁ గలుగఁజయుచు నకిలజన ప్రాణం బై యొక్క నక్షత్రంబు ప్రశస్త్యహూర్తంబు లనుభవింపుచు ఖాడశకశిలు గల్గి మనోమయాన్నమయామృతమయదేహుల డై దేవవత్సరమనుష్యభూతిశుఁక్షసరీసృప వీరుత్పత్తి భృగో లకుఁ బ్రాణాప్రాయశీలుం డగుటంజేసి సర్వసముం డనం బడు.

క. చందరుసకు మీఁ డై యూనవంబున లక్షయోజనంబులఁ దారల గ్రందుకొని మేలుకైలం, బగది ప్రదక్షిణము దిగున ౧²సభిజన్ధముతో. ౧5 నీ. అటమీఁదిఁ దారల ౧ కిన్నిటి కిఁది యై. రెండులక్షల శుక్ర ౧²మండి భాస్కరునిముండుఁబఱుఁగఁడు నామ్యమృదుశీఘ్ర,సంచారి ములనుభాస్కరునిమాడ్కి జరియించుచుండును ౧ జనులకు ననుకూలుం, డై నృప్తి ౧²సంగుచు ౧ సంతసంతఁ జతురత నృప్తివిశేష్కం భకి గ్రహశాంతి, నొనరించుచుంబల ౧ కొనఁగు శుభము తే. లుండు నామీఁది బుధుండు దాఁరెండులక్ష,లనుజరించుచువిమండలంబుఁ గొని కానఁబడినను జనులకుఁతోమఱంబ,రాదిభయములఁ బుట్టించు నెఱులమహిమ. నీ. ధరణీతనూజుఁ డంతటిమీఁద రెండులక్షలనుండి మూఁడులక్షముల నొక్కరాశి దాఁటుచునుండఁగ్రమమున ద్వాదశ,రాసులు భుజయించు ౧ రాజసమున వక్రించి యైన నక్షత్ర నైనను, దఱుచుగాఁ బీడలు ౧ నరుల కొనఁగు సంగారకునకును ౧ అటమీఁది రెండులక్షలయోజనంబులఁ ౧ ఘనతి మించి తే. యొక్కరాశినుండియొక్కొక్కవత్సరం, బనుభవించుచుండు ౧ నమరగురుండు నక్షత్రమందునైన ౧ సనుభామరులకును, శుభము నొనఁగు నెపుడు ౧భిసవముగ.

2 బుతువులు పుచ్చుకొనుచు నగ్ర.. బితృదేవగణంబులకు భుక్తి నిచ్చుచు సకలజీవప్రాణం డై.....పశుపక్షిసవ్యవసలతాగల్గెదలకు. 2 సభిజన్ధహితమ్. 3 పృథ్వీగ్రహోపశాం, తొన రించుచును జను లుశనుఁ డనఁగి.

- ఆ. సురగురునకు మీఁదై భా, స్కరనుతుఁ¹డిరులక్షలను జగములకుఁ బీడల్
జరపుచుఁ ద్రింశన్తాసము, లరుదుగ నొక్కొక్కరాశియందు వసించున్. 88
- క. ప్రాకటముగ రవిసుతునకు, నేకాదశలక్షలను మఃహీసురులకు నీ
లోకులకు మేలు గోరుచుఁ, జోకగ మునిన ప్తకంబు న్ సాంపు వహించున్. 89
- క. మునిన ప్తకమున² కెగువం, దనరుచు నామీఁదఁ ద్రియుత్తదశలక్షలఁ బెం
పున శింశుమారచక్ర. బంఁగా నిన్నిటికి నుపరి యగు చుండు స్పృహ. 90
- సీ. ఆశింశుమారాఖ్యమగుచక్రమున భాగి, వతుఁడైనధృవుఁ డింద్రపరుణకిశ్య
పప్రజాపతియమృప్రముఖులతోఁ గూడి, బహుమానముగ విష్ణుపదముఁ జేరి
కణకనిచ్చలుఁ బ్రదక్షిణముగాఁదిరుగుచుఁ, జెలఁగియుండును గల్పజీవియగుచు
ననఘుఁ డుత్తానపాదాత్మజుఁ డాద్యుఁడు, నయినయాధునినిమఃసత్త్వి మెల్లఁ
తే. దెలిసి వర్ణింప బ్రహ్మకు న్సలవి గాదు, నే నెఱింగినయంతయు న్ నీకు మున్న
తెలియఁబలికితిఁ గ్రమ్మఱఁదలఁచిన్ నుము, జితరిపునాత శ్రీపరీక్షిన్నరేంద్ర.
- వ. మఱియు నాధునిపుండు కాలంబుచేత నిమిషమాత్రం బెడి లేక సంచరించుచు
జ్యోతిర్గ్రహులక్ష త్రంబులకు నీశ్వరునిచేత (ధాన్యాక్రమణంబునఁ బశువులకై
సేర్పఱచినమేధిస్తంభంబుతెఱంగున) మేటి గాఁ గల్పింపబడి ప్రకాశించు
చుండు గగనంబునందు మేఘంబులును శ్యేనాదిపక్షులును వాయువశంబునం గ
ర్మసారథులై చరించు తెఱంగున జ్యోతిర్గణంబులును బ్రకృతిపురుషయోగగృ
హీతాశులై కర్మనిమిత్తగతి గలిగి వసుంధరం బడ కుందురు. 92
- క. పొందుగ జ్యోతిర్గణముల, సందఱ నాశింశుమారకమందుల నుండం
గొందఱు దఱచుగఁ జెప్పుచు, నుందురు నెఱుఁగంగ విను మఃహాన్నత చరితా.
- క. తలక్రిందై వక్రువ డై, సలలిత మగుశింశుమారచక్రమునందుఁ
నెలకొని పుచ్చాగ్రంబున, నిలిచి ధృవుం డుండు నెపుడు న్ నిర్మలచరితా. 94
- వ. మఱియు నాశింశుమారచక్రపుచ్చంబునఁ బ్రజాపతియు నగ్నింద్రధర్మియును
బుచ్చమూలంబున ధాతృవిధాతలును గటిప్రదేశంబున ఋషినప్తకంబును
దక్షిణావర్తకుండలీభూతభూతశరీరంబునకు నుదగయననక్షత్రంబులును దక్షిణ
పార్శ్వంబున దక్షిణాయననక్షత్రంబులును బృథ్వంబున దేవమార్గంబును నాకాశ
గంగయు నుత్తరభాగంబునఁ బునర్వసుపుష్యంబులును దక్షిణభాగంబున నార్ద్రా
శ్లేషలును దక్షిణవామపాదంబుల సభిజిదుత్తరాషాఢలును దక్షిణవామనాసారం
ధ్రంబుల శ్రవణపూర్వాషాఢలును దక్షిణవామలోచనంబుల ధనిష్ఠామూలలును
దక్షిణవామకర్ణంబుల మఘాద్యష్టనక్షత్రంబులును వామపార్శ్వంబునదక్షిణాయ
నంబును దక్షిణపార్శ్వంబునఁ గృత్తికాది నక్షత్రయంబును నుత్తరాయణంబు

1 డిరులక్ష నుండి జగతికిఁ బీడల్. 2 కెక్కువఁ, దనరుచు శ్రీవిష్ణుపదము దశలక్షల. 3 ఆ శింశుమారాఖ్యమనుండి శ్రీభాగ.

ను వామదక్షిణస్కంధంబుల శతభిషజ్వైష్ణవులును నుత్తరహనువున నగస్త్యుండును
నపరహనువున యముండును (ముఖంబున సంగారకుండును గుహ్యంబున శనై
శ్చరుండును మేఘంబున బృహస్పతియును వక్షంబున నాదిత్యుండును నాభిని
శుక్రుండును మసంబునఁ జంద్రుండును స్తవంబుల నాశ్వినులును గ్రాణాపానం
బుల బుధుండును) గళంబున రాహువును సవ్యాంగంబులఁ గేతుగ్రహంబును
రోమంబులఁ దారలును నుండు ¹నది సర్వదేవతామయం బైనపుండరీకాక్షుని
దివ్యదేహంబు ధృవునిం గా నెఱుంగుము. 95

సీ. ఇట్టిదివ్యశరీర శ మెవ్వఁడు ప్రతిదివంబందు సంధ్యాకాల శ ²మతులభక్తి
మనమందు నిలిసి యేమటక మిక్కిలి ప్రయత్నింబున నియతుఁడై శ ³జ్యోతిస్వరూపమున నై
మహావ్రతంబునఁజూని వీక్షించుచు, నీసంస్తవంబు దా శ నెఱిపై మ గ్రహ
జపియించికడుఁ బ్రశస్తమును ⁴మునీంద్రునే, న్యమునుజ్యోతిస్వరూపమున వెలుఁ

ఆ. విపులశిశుమారశ్రవిగ్రహంబునకు నందనము నందినంబు శ లనుచు నిలిచి
సన్నుతించె నేని శ సకలార్థసిద్ధులఁ, బొందు మీఁద ముక్తిఁ శ జెందు నధిప. 96

క. ఇనమండలంబునకుఁ గ్రిందను దశసాహస్రయోజనంబుల స్వర్భా
నునిమండలంబు గ్రహమై, ఘనముగ నపసవ్యమార్గశ్రగతి నుండు నృపా. 97

క. అసురాధముఁ డగురాహువు, బిసరుహసంభవునివరముఁపెంపున నెంతో
ఁస యగునమరత్వంబున, నసమానం బైనగ్రహవిహారముఁ బొందెన్. 98

సీ. జననాథ రాహువుఁజన్మకర్మంబులు, వినిపింతు మునింబు శ విస్తరించి
యయతయోజనవిస్తృతార్థమండలము ద్విపట్నహస్రవిశాలశచంద్రమండ
లముఁ బర్యకాలంబులను ద్రయోదశసహస్రవిశాలమై ⁴మీఁదరాహుగవృ
నది సూచి యపరాగమనుచును బలుకుదు, రెల్ల వారును స్వధర్మేచ్ఛులగుచు

ఆ. సంతలోన నిసశశశాంకమండలములఁ, గరుణఁ బ్రోవఁ దలచి శ హరి సుదర్శ
నంబుఁ బుచ్చు ననుభయంబున నైదాటు, గడియలకును రాహుశోనడికితోలఁగు.

క. నరవర యారాహువునకు, సరసతి నాక్రింద సిద్ధశచారణవిద్యా
ధరు లయతయోజనంబులఁ, దిరముగ వసియించి వీలఁ శ ⁵దిరుగుదు రచటన్.

క. పరికింప సిద్ధవిద్యాధరులకుఁ బదివేలుక్రిందఁ శ దరిలక యక్షుల్
మఱియును భూతిప్రేతులుఁ, జరియింతురు రాక్షసులు పిశశాచులు గొలువన్.

ఆ. వారిక్రిందఁ దగిలి శ వాయువశంబున, మలయు చుండు మేఘమండలంబు
మేఘమండలంబు శ మీఁ దగుచుండు భూమండలంబు క్రింద శ నుండు నధిప.

వ. అట్టిభూమండలంబు క్రింద ⁶యోజనాయుతాంతరంబున నండకటాహాయామంబు

1 ని...ధృవంబుగా నెఱుంగుము. 2 ముతులభక్తి. 3 జ్యోతిస్వరూపమున నై పరబ్రహ్మమైన, విపుల...విగ్రహంబునకును, నధికవందనంబు లాచరించి, సన్నుతించెనేని. 4 రాహు జరిగి కప్పు, నది...మనుచుఁ బలుకుదు రెల్ల వారును స్వధర్మవర్తులగుచు. 5 విడిచి తలఁగు. 6 దిరుగుచునుండున్. 7 లతయోజనంబులవిస్తారంబు గలిగి కృమంబున.

గలిగి క్రమంబున నొండొంటికిం గ్రిందగుచు నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళలోకంబు లుండు నట్టిబిలస్వర్గంబులయందు నుపరి స్వర్గంబున కధికం బైనకామోపభోగంబుల నైశ్వర్యానందంబులను సుసమృద్ధ వనోద్యాన క్రీడావిహారస్థానంబుల (ననుభవించుచు) దైత్యదానవకాండ్ర వే యాది దేవయోనులు నిత్య ప్రముదితానురక్తులగుచుఁ గళత్రాపత్యసుహృద్బంధు దాసీదాసపరిజనులతోఁ జేరుకొని మఱిగణఖచితంబు లగునతిరమణీయగృహం బులయందు నీశ్వరునివలసం జేటు లేనికాయంబులు గలిగి వివిధమాయావిశేష వినిర్మితనూతన కేళీనదనవిహారణమండపవిచిత్రోద్యానాదులయందుఁ గేళీవినోదం బులు సలుపుచుఁ జరియింతు రంత.

103

సీ. అట్టిపాతాళంబులందును మయకల్పితము లగుపుటభేదనములయందు బహురత్ననిర్మిత ప్రకారభవనగో, పురసభాచైత్యచక్రత్వరవిశేష ములయందు 2 నానురాదులమిధునములచే, శుకపిక శారికానికరసంకు లముల శోభిల్లుకృత్రిమభూములనుగల, గృహములచే నలంకృతము లగుచుఁ
త. గునుమచయసుగంధికిసలయ స్తబకసం, తతులచేత 3 ఫలవిశ్రతులచేత నతులరుచిరనలగ్రతాంగనాలింగిత, విటపములను గలుగువిభవములను. 104

వ. మఱియు మానసేంద్రియంబుల కానందకరంబు లైననానావిధజలవిహంగమ మిధునంబులు గలిగి నిర్మలజలపూరితంబు లై మత్స్యకులసంచారక్షుభితంబు లై న కుమునకువలయకన్లరలోహితశతపత్రాదికంబులఁ (దేజరిల్లెడుసరోవరంబులు గలయుద్యానవనంబులయందుఁ) గృతనికేతను లై 4 స్వర్గభూముల నతిశయించి నవివిధవిహారంబులు గలిగి యహోరాత్రాదికాలవిభాగభయంబులు లేక మ హాహిప్రసరు లయినశేషాదులశిరోమణిగోచులచే 5 సందకాగోపద్రవంబు లేక యెల్లప్పుడు దివసాయమానంబుగా నుండు నాలోకంబునందు నఖిలజనులు దివ్యోషధిరసరసాయనంబుల ననవరతంబు నన్నపానంబులుగా సేవించుటంజేసి యచ్చటివారలకు నాధివ్యాధులును వలితపలితంబులును జరారోగంబులును శరీరవైవర్ణ్యంబులును స్వేదదౌర్గంధ్యంబులును గలుగక పరమకల్యాణమూర్తు లగుచు హరిచక్రభయంబునక్క నన్యం బగుమృత్యుభయంబు నొందక యుందు రదియునుం గాక.

105

1 దనుచరులం గలిగి గృహపత్ర లై. . గలిగి మాయావినోదు లగుచుఁ జరియిం. 2 నాగాను రులమిధునములచే. 3 నవనతంబు లై న, పాదపముల నొప్పుబహువనావళులచే, బుణ్యనదులచేతఁ బా లుపు మిగిలి. 4 యనేకవిహారంబులు గలిగి నిర్మలజలపూరితంబు లగుచు మధుకరనికరవివిధస్వనం బుల రమణీయంబు లయినస్వర్గభూముల నతిశయించి యహోరాత్రాది. 5 సర్వతోధికంబైనతమం బు చెల్లపంబడుచుండు నందులపురుషులకు దివ్యోషధంబులు రసాయనంబులుగా నాధివ్యాధులు... కల్యాణమూర్తు లగుచుందురు పాతాళపురవాసులకు హరిచక్రభయంబు దక్క నేవెంట నన్యద్రీమం బు లేకుండు.

తే. అట్టిపాతాళలోకంబునందు విష్ణు, చక్ర మెప్పు డేనియుఁ బ్రవేశంబు నొందు
సప్పుడెల్లను దైత్యకులొంగనలకు, గర్భనంపద లందంద కరఁగు చుండు. 106

చ. అతలమునందు సమ్యయునిరయా త్కజఁ డైనబలాసురుండు స
మృతిఁ జరియించు షణ్ణవతికమాయలఁ గూడి వినోద మందుచుం
గుతలములందు నేడు నొకకొందఱు సచ్చటిమాయఁ జెంది స
తతిముఁ జరించు చుండుదురు క దిప్పక మోహనిబుద్ధిత్తు లై. 107

వ. అట్టిబలునియావలంతలను స్వైరిణులు కామినులు పుంశ్చలులనుప్రీగణంబులు
జనియించి రాకామిసీజనంబులు పాతాళంబుఁ బ్రవేశించి పురుషునికి హాటక
రసం బనియెడుసిద్ధరసఘటిక నిచ్చి రససిద్ధునిం గావించి యతనియందు స్వవిలా
సావలోకనానురాగ స్థితసల్లాసోపగూహనాదుల నిచ్చావిహారంబులు సలుపు
చుండ ¹నాపురుషుండు మదాంధుం డై తానె సిద్ధుండ ననియును నాగాయుతి
బలుండ ననియును దలంచి నానావిధరత్నకీడలఁ బరమానందంబు నొందు
చుండు. 108

సీ. హాటకేశ్వరుఁ డైనయంబికాధీశుండు, వితలంబునందుల క వేడ్క నిలిచి
తనదుపార్షదభూతతత్తులతో ²బ్రహ్మసంగోపబృంహణమున క నొక్కచోటఁ
బార్యతీసంభోగకపరుఁ డగు చుండఁగా, వారలవీర్యంబుకవలనఁ బుట్టి
³నట్టిది హాటకి క యనియెడినది యని, లాగులు భక్షించి క యందు నుమియ

తే. నదియు హాటక మనుపేర క సతిశయిల్లి, వన్నె మీఱుచు శుద్ధసుకవర్ణ మయ్యె
నాసువర్ణంబు నాలోకమందు నున్న, జనుల కెల్లను వినుతభూషణము లయ్యె.

సీ. ఆ క్రింద సుతలంబు క నందు మహాపుణ్యుఁ, డగువిరోచనపుత్రుఁ క డైనయట్టి
బలిచక్రవర్తి యాకాశకాసనునకు, ముడ మొసంగఁగఁ గోరి క యదితిగర్భ
మున నామనాకృతిఁ క బుట్టి యంతటఁ ద్రివి. క్రమరూపమునను లోకక త్రయంబు
నాకమించినదానకవారాతిచేత ముం, దటన యీఁబడినయింద్రత్వ మిల్లు

ఆ. గలుగువాఁడు పుణ్యకర్త సంధానుండు, ⁴హరిపదాంబుజార్చనాభిలాషుఁ
డగుచు శ్రీరమేశు క నారాధనము సేయు, చుండు నెపుడు సతిమకహోత్సవమున.

వ. సరేంద్రా సకలభూతాంతర్యామియుఁ దీర్థభూతుండును సయినవాసుదేవునియం
దుఁ జిత్తంబు గలిగి యిచ్చినభూదానంబునకు సాక్షాత్కరించిన మోక్షంబు ఫ
లం బగుం గాని పాతాళస్వర్గరాజ్యంబులు ఫలంబులు గా నేర వయిన నెవ్వరికిని
మోక్షంబు సాక్షాత్కృతంబు గా కుండుటంజేసి లోక ప్రదర్శనార్థంబు పా

1 పురుషులందు స్వవిలాసావలోకన. 2 నాపురుషులు తామే యీశ్వరు లనియు సిద్ధు లనియు
నాగాయుతబలు లనియుఁ దలంచి గర్వించి మదాంధులై యుండురు. 3 భూతసంగోపబృంహణముకై.
4 హాటకి యనియెడునది యనిలాగులు, భక్షించి యెంతయుఁ బ్రాణముమియ. 5 హరిః, దార్శనాభి
లాషుఁ డగుచు, శ్రీరమేశుఁ బూజనీయుచు నుండును, నొసరి నెపుడు.

తాశస్వరరాజ్యంబుల నిచ్చె యుతపతన ప్రస్థలనాదులందును వివశుం డైనయెడల హరినామ స్మరణంబు సేయుపురుషుండు గర్హబంధంబువలన విముక్తుం డగుచు సుజ్ఞానంబునం బొందు నట్టివాసుడేవుం డాత్మజ్ఞానప్రమోషణంబు సేయు మా యామయంబు లైనభోగైశ్వరంబుల నెల్ల నెట్లానంగు నన వలవదు భగవం తుండు యాచనసేసి సకలసంపదలఁ జేకొని శరీరమాత్రావశిష్టునిం జేసి వాహణ పాశంబులం గట్టి విడిచినప్పుడు బలీం ద్రుం డి ట్లనియె. 111

సీ. పరమేశ్వరునకు నెఱపుటిపదార్థములందుఁ, దృష్ట లేకుండుట శ్రీ దెలిసినాఁడ నింద్రాదు లెల్ల నుశపేంద్రునిఁ బ్రార్థించి, యడిగిరి గాని శ్రీహరికిఁ గోరి కలు లేవు మిక్కిలిగంభీర మగుమహా, కాలస్వభావంబు శ్రీ గలుగు చుండు సరయంగ మన్వంతిరాధిపత్యమును లోకత్రయంబును నెంత శ్రీ గాన తలఁప

ఆ. మత్పితామహుండు శ్రీ మానవంతుండు ప్రస్థాదవిభునిఁ జూచి శ్రీ హర్ష మంది యెద్ది యైనఁ గోరు శ్రీ మిచ్చెన ననుటకు, నంతలోన నీశ్వరరాజ్యం దెలిసి. 112

వ. ఇట్లు 1 కృతార్థుం డై పితృయం బయినరాజ్యంబు నొల్లక పరమేశ్వరదాస్యంబకో రె నఁట యా ప్రసాద వరిత్రాకథనానసరమున సితం ద్రికిని నీకును విశేషంబుగా నేపురుషుండు భగవదనుగ్రహంబుఁ బొంద నోపు నని పుండరీకాక్షుం డానతిచ్చిన వాక్యంబులు 3 వక్ష్యమాణ గ్రంథంబున విస్తరించెద నాబలిచక్రవర్తిగృహద్వా రంబున సఖిలలోకగురుం డయిన శ్రీమన్నారాయణుండు గదాపాణియును నిజ జనానుకంపితుండును శింఖచక్రాద్యాయుధధరుండును నగుచు నేడు నున్నవాఁ డట్టిబలిద్వారంబున నున్నగరుడధ్వజుండు లోకంబుల గెలువ నిచ్చయించిన దశగ్రీవుం (డుల్లంఘితశాసనం డై ప్రవేశంబు గావింపఁ) డసపాదాంగుష్ఠంబున యో జనాయతాయతంబులం బాటం జమ్మె వినుము. 113

క. ఆసుతలమునకుఁ గ్రిందఁ బై, భాస్విం దలాతలంబు శ్రీ ప్రభు 4 వందు మయుం డ సురపురనిర్మాతగ, వాసిగఁ బొగ డొంది యేలు శ్రీ వసుధాధీశా. 114

చ. పురహరుచే రమేశ్వరుండు శ్రీ భూతిహితార్థముగాఁ బురత్రయం బరుదుగ నీటు సేసె శరణాగతు నామయుఁ గాచి యెంతయుం గరుణఁ దలాతలంబునకుఁ శ్రీ గర్తగ నిల్విన నున్నవాఁడు శ్రీ ధరునిసుదర్శనంబునకుఁ శ్రీ దప్పి విముక్తభయుండు గాఁ దగన్. 115

క. తలఁపఁగ నాక్రింద మహాతలమునఁ గద్రావధూటితనయులు సర్పం బులు గలవు పెక్కుశిరములు, నలరంగాఁ గ్రోధవశగణావళి యనఁగన్. 116

వ. మఱియును గుహక తక్షక కాళియ సుషేణాది ప్రధాను లయినవార లతులశరీ

1 సర్వలోభయం బై సకలసంపదలు గలరాజ్యంబు. 2 ంబు ననుసరించి తమతండ్రి నాతని కన్నభగవదనుగ్రహంబు నెప్పుడు పొందనోపు నని. 3 ఉత్తరోత్తరంబుగా వినిపింతు. 4 వందులకు న్నాసురపురత్రయంబును, వాసిగ నిర్మించె మయుండు † వసుధాధీశా.

రంబులు గలిగి యాదిపురుషునివాహనం బైనపతగరాజధయంబున 'ననవరతం
బు నుద్వేజితం లగుచు స్వకళత్రాపత్యసుహృద్బాంధవసమేతు లయి యుండుదు
రాక్రింద రసాతలంబున దైత్యులు దానవులు నగునివాతకవచకాలకేయు లను
హిరణ్యపురనివాసు లగుదేవతాశత్రువులు మహాసాహసులును దేజోధికులును
నగుచు సకలలోకాధీశ్వరుం డైనశ్రీహరితెజంబునం బ్రతిహతు లై వల్మీకంబు
నందు నడింగి యున్నసర్పంబులచందంబును నింద్రదూత యగుసరమచే జెప్పఁ
బడెడుమంత్రాత్మకవాక్యంబులకు భయంబు నొందు చుండుదురు. 117

క. ఇందుకులోద్భవ వినుమా, క్రిందటిపాతాళమునను ౧ గ్రీడించుచు నా
నందము నొందుచు నుండును, నందడిఁ బడి నాగకులము ౧ చతురతతోడన్. 118

వ. ఇట్లు వాసుకీ ప్రముఖు లైనశంఖ కుళిక మహాశంఖ శ్వేతి ధనంజయ ధృతిరాష్ట్ర
శంఖచూడ కంబ భాశ్వతర దేవదత్తాదు లయినమహానాగ పుంగవులు వీర మర్ష
ణంబున నైదు నేడు పది నూఱు వేయి శిరంబులు గలిగి ఫణమణికాంతులం
జేసి పాతాళతిమిరంబును బాపు చుండుదురు. 119

సీ. పాతాళలోకంబుఁజూతుచు శేషుండు, వెలయంగి ముప్పదిగవేలయోజ
నంబులవెడలుపురసను గోరక జుట్టగాఁ, జుట్టుక యుండు విశ్ణుని మహోగ్ర
మైనతాను శరీర ౧ మైనయనంతాఖ్య, సంకర్షణుం డుండు ౧ సంతతంబు
నట్టియనంతనామాభిధానునిమస్తకమున సిద్ధార్థంబుకరణి ధరణి

ఆ. 2యంత నావిభుండు ౧ సఖలలోకంబుల, సంహరింపఁ గోరి ౧ చండకోప
వశత సృజనఁజేయు ౧ విరున లేకాదశ, రుద్రమూర్తు లనెడురౌద్రమతుల. 120

ఆ. అట్టిరుద్రమూర్తు ౧ లోకులత్రినేత్రులు, సఖలశూలహస్త ౧ లగుచు నుండు
రందు నున్న ఫణికుశలాధిపుల శేషుని, పాదపంకి జముల ౧ భక్తి జేరి. 121

ఆ. నమ్మ లగుచు ననుదినంబును మాళిర, త్నములచేతఁ గడుముడింబు కొంది
కోరికలు దలిర్పి ౧ నిరాజనంబుల, నిచ్చుచుండు రెపుడు ౧ మచ్చికలను. 122

వ. మఱియు నాసంకర్షణమూర్తిం జేరి నాగకన్యకలు కోరికలు గలవారి లగుచు
నొప్పెడిశరీరవిలాసంబులంజేసి యగరుచందనకుంకుమపంకంబు లనులేపనంబులు
సేయుచు సంకర్షణమూర్తిదిర్బనస్పర్శనాదుల నుద్బోధితిమకరధ్వజావేశితచిత్తం
బులు గలిగి చిటునవ్వు లొలయ నధికాభిలాషంజేసి 3స్థితావలోకనంబుల సప్రీ
డిత లై యవలోకించు చుండ ననంతగుణంబులు గలయనంతదేవుండు పవనంహ
రింపంబడినక్రోధంబు గలిగి లోకంబులకు తేమంబు గోరుచు సురాసురసింహ
గంధర్వవిద్యాధరమునిగణంబు లనవరతంబు ధ్యానంబు సేయ సంతతసంశో

1 జకితులై స్వకళత్రాపత్యసుహృదులుంబనమేతులై 2 దేవియుండుబ్రహ్మదేవునిఁ జెందిన,
నందుఁ బ్రళయ మైననాగవిభుని, వలన నుదయ మైననార లేకాదశ, రుద్రమూర్తు. 3 మమముదిత
విఘ్నూరి తారుణకరుణావలోకననయనవదనారవిందంబులను సంప్రీతిఁ జేయుచుండ ననంతగుణంబులు.

పాతి¹శయంబున మ్రాగన్న వెట్టుచు నలలితగీతివాద్యంబుల నానందంబు నొందుచుఁ దనపరిజనంబుల నతిస్నేహంబున నవలోకించుచు నవతులసీగంధ పుష్పరసా మోదితమధురవాత్రితమధురగీతంబులు గలవై జయంతీవసమాళికల ధరియించుచు నీలాంబరధరుండును హలధరుండును సగుచు నితండు (మహేంద్రుండొ) హరుండొ యనుచు జనంబులు వలుకు చుండఁ గాంచనాంబరధరుండై ముముక్షువులు ధ్యానంబులు సేయ ²సాధ్యాత్మవిద్యాయుక్తం బయినయీనంద హృదయ గ్రంథిని భేదించునట్టిశేషుని స్వాయంభువుం డగునారదుండు తుంబురు ప్రభృతు లగుముషి శ్రేష్ఠులతోఁ జేరుకొని కమలాసనునిసభాస్థానంబునందు నిట్లు స్తుతియించు చుండు.

123

- నీ. ఓల్లిమై నెవ్వనిగీలావినోదముల్, జన్మసంరక్షణక్షయములకును హేతువు లగు చుండు శ నెవ్వనిచూపుల, జనియించె సత్త్వరజస్తమంబు లెవ్వనిరూపంబు శ లేక మై బహువిధంబులను జగత్తులఁ శ బోచు చుండు నెవ్వనినామంబు శ లెఱుంగక తలచిన,యంతన దురితంబు శ లడఁగు చుండు
- తే. నట్టిసంకర్షణాఖ్యుండు శ నవ్యయుండు, నైసశేషుని వినుతి సేయంగఁ దరమె తలఁప నెప్పుడు వాఙ్మనఃకంబులకు నింక, మూఁడులోకంబులందునుభూతతతికి.
- ఆ. మఱియుఁ బెక్కుగతులకమాబోటివారలఁ,బోవదలఁచి శేషకమూర్తి సాత్త్వి కస్వభావ మొందె శ గడఁకతో నట్టిశేషునకు మొక్కు చుండు శ సమదినంబు.
- వ. మఱియు నాశేషుని నెవ్వం డని నాకస్మికంబుగ నయినను నార్దుం డగుచునయి నను స్మరించినమాత్ర న యశులపాపంబులం బాసి సకలశ్రేయస్సులం బొందునట్టి శేషునినే ముముక్షువు ³లాశ్రయించి ధ్యానం బొనర్చి భవబంధనిర్ముక్తు లగుదు రతనిఘణంబులయందు భూగోళం బణుమాత్రం బగుచు నుండు సతనిమహా మహిమలు గణుతింప సహస్రజిహ్వలు గలపురుషుండై న నోపం డని⁴పలుకుచుం దు రాయనంతుండు పాతాళంబున నుండి సకలలోకహితార్థంబు భూమిని ధరి యించు నని లోకతిర్వజ్జనుష్యగతులను లోకస్థితియును శుకయోగీంద్రుండు వినిపించి యింక నేమి విన వలతు వెఱింగింపు మనినం బరీక్షిన్న రేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

126

- క. మునివర లోకచరిత్రం, బనుపమము మహావిచిత్ర శ మగునట్లుగ నా కును వినిపించితి వంతయుఁ, బనుపడి నాచి త్తమందుఁ శ బాయక నిలిచెన్.127
- వ. అనిన శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

128

ఆ. జంతుజాలములకు శ శ్రద్ధలు త్రిగుణాత్మికములు గాన వారికర్మగతుల

1 శయవిలోకంబునఁ గ్రోగన్న వెట్టుచు. 2 విద్యామయం బయిన హృదయగ్రంథిని భేదించు నట్టిశేషభగవంతుని బ్రహ్మదేవుండు తుంబురు నారదాదులం గూడి బ్రహ్మలోకంబునందుండి యిట్లని స్తుతియించుచుండు, 3 లాశ్రయింతు రతనిఘణ. 4 యజుండు వలుకు నాయనంతుండు.

- తారతమ్యములును శ్రీ దగిలి యిన్నియు ¹వివి, ధంబులగుచు సంతతంబు నుండు.
- వ. నరేంద్రా ప్రతిష్ఠిద్ధలక్షణం బగునధర్మం (బాచరించునరుని శ్రద్ధ విపరీతంబుగాఁ బ్రవర్తిల్లు నట్టివానికిఁ గలిగెడికర్మఫలంబును విపరీతంబుగా నెయుండుం గావున ననాద్యవిద్యాకామప్రవర్తనలవలనఁ జెక్కుతెఱగులఁ గలిగెడుకర్మగుతుల సంక్రహంబుగ) నెఱింగించెద చనిన (శుకునితోఁ బరీక్షి)న్నరేంద్రుం డి ట్లనియె.
- ఆ. మునినరేణ్య సరకశ్రములు ముజ్జగంబులయందొ యంతరాళశ్రమందొ వెలినొ యదియుఁగాక ²దేశశ్రమం దుండుభూప శ్రేష్ఠములయందొ తెలుపు శ్ర సంతసమున.
- వ. అనిన శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 132

శుకయోగి పరీక్షితునకుఁ శ్రీపెడినరకలోకవర్ణనము.

- క. ఎడతెగక ముజ్జగంబుల, కడపల నయ్యామ్యదిశను శ్రీ గడలక ³నిలుచుం గడుఘోరములుగ నరకము, లడరంగా సంతరాళశ్రమందుల నధిపా. 133
- వ. మఱియును దక్షిణంబున నగ్నిష్వాత్తాదిపితరులు దమతమగోత్రజులకు (మేలు గలుగుటకొఱకు సత్యంబు లగు)నాశీర్వాదంబుల నొసంగు చుండుదు రచ్చటి పితృసతి యగుశమనుండు దనలోకంబునకుం జనుదెంచుజగతువులకర్మంబులకుం దగినఫలంబుల నిచ్చిశీక్షించుచునుండు నందుఁ దామిస్రంబును సంధతామిస్రంబును రారవంబును మహారారవంబును గుంభీపాకంబును గాలసూత్రంబును ససిపత్రవనంబును సూకరముఖంబును సంధకూపంబును గ్రిమిభోజనంబును సంధంశంబును డిప్తోర్మియు వజ్రకంటకశాల్మలియు వైతరణియుఁ బూయోదంబును బ్రాణరోధంబును విశసంబును లాలాభక్షంబును సారమేయాదనంబును నవీచిరయంబును రేతఃపానంబును ననునేకవింశతిమఃసరకంబులును మఱియును తారకర్దమంబును రక్షోగణభోజనంబును శూలప్రోతంబును దండశూకంబును నవలనిరోధనంబును బర్వావర్తనంబును సూచీముఖంబును ననసప్తవిధనరకంబులతోడం గూడి యష్టావింశతినరకంబులు గల వని కొండలు నొడువుదు రందు.
- క. పరపుత్రికశత్రుంబులఁ, బరికింపక యపహసించునాపాత్తుండు దుష్కరపాశిబద్ధుఁడై యమ, పురుషులచే నధికబాధఁ శ్రీబొందుచు నుండున్. 135
- వ. మఱియు నివ్వీధంబున బాధితుం డగుచుఁ దామిస్రనరకంబునం బడి యనశనా ద్రిపాతనదండతాడనతర్జనాదిబాధలం జెంది కడుభయంబున మూర్ఛలం బొందు చుండు. 136
- క. పరకాంత నెవ్వఁడేనియు, ⁴బురుషుం దుండంగ మొఱిగి శ్రీ పొందిన యమకింకరు లతనిఁ బట్టి నడిఁ ద, త్తటమునఁ బడవైతు రంధ్రతామిస్రమునన్. 137
- వ. నరేంద్రా యెవ్వఁడేనిం గుఱుంబపోషణార్థంబు పరులకు ద్రోహంబు సేయు నాన

1 ద్రివిధంబు. 2 మఱియు నందులభూవిశేషములఁ జెలియఁ బలుకు. 3 నిలి చెప్పడుఁ బాయ కుండునరకము. 4 బురుషుండు దగ మోహమునకు బొందిన...వడిగాఁ, దఱుముచుఁ బడవైతు.

రుండు రౌరవనరకంబునం బడు నెవ్వం (డిహలోకంబునందు స్వేచ్ఛావిహారం
బున సంచరించుచు బరోప ద్రి వపరాజ్యుఖంబు లయి యుండు) పశుపక్షిమృగా
దుల బాధించు నాయామృగంబులు రురురూపంబులఁ దాల్చి ¹యట్టిపాపజనుల
నానావిధయాతనల బాధించుటంజేసి రౌరవమహారౌరవనరకంబు లనంబడు
నెవ్వం డేని ²దేహపోషణార్థంబు మూషికాదుల బిలనిరోధంబు సేసి వధించు
నానిష్కరుణుం డైనపురుషునిం గుంభీపాకనరకంబులయందుఁ గలతల్లతైలం
బులం బెక్కుబాధల నలయింతురు.

138

సీ. తల్లిదండ్రులకును శ ధరణీసురులకును, సహితంబు సేసినశయ్యట్టివాఁడు
కాలనూ త్రం బనుకకడుఁడీ వ్రనరకంబు, నందును నందంద శ యయుతయోజ
³నాయతపాత్రాదులందుల సూర్యుఁడా,మీఁదఁ గ్రిందను నహ్ని శ మిగుల మండ
నత్యంతక్షుత్పిపాసాదులచేతను, బాధితుం డగు చుండుఁ శ బాయ కెపుడుఁ

ఆ. బరువు వెట్టుచున్నఁ శ బడి యున్న నిలిచినఁ, గదల కున్నఁ జాల శ నొదిగియున్న
బాధఁబొందుచుండుఁ శ ⁴బశుఁ ఁమములలెక్క, వరుస నపరిమేయశ్రవత్సరములు.

వ. మఱియు వేదమార్గంబు విడిచి పాపండమార్గంబు లాదరించుపురుషుని నసిపత్ర
వనంబునందు యమకింకరులు తఱుట్ల నడుచుచుఁ బరిహసించుచు దోలునెడ
నాయసిపత్రంబు లిగుగెలంకుల శరీరంబు ద్రెంచుచుండ నడుగడుగునకు బిట్టు
మొఱివెట్టు చుండ బాధించు చుండుదురు.

140

క. దండింపఁ దగనివారల, దండించిన విప్రనరులశ్రుతినువులు ముట్టక
దండించిన దుర్జతుల. స్తండింతురు కాలనూ త్ర శనరకములందున్.

141

ఆ. మఱియు నట్టిదుష్టమానవుఁ గింకరుల్, విటిచి చెఱుకుఁగోల శ విటిచినట్లు
బాధఁపెట్టుచుండఁ శ బడి మూర్ఛఁ జెందుచు, మొఱిలువెట్టుచుండ శ భూపవర్య.

వ. నరేంద్ర యెవ్వంఁడేని నీశ్వరకల్పితవృత్తి గలజంతువుల హింసించు ⁵నట్టివాని
నంధకూపం బనునరకంబునం బడవై చిన నందు నతిండు దొల్లి తాను జేసినభూత
న్రోహంబున నచ్చట వివిధక్రూరపక్షిమృగపశుసర్పమృశకమత్కుణమక్షికాదుల
చేత హింసం బొందుచు మహాంధకారంబుచగచు నిద్రానుభవసుఖలేశంబును
లేక కుశరీరంబునందులజీవుండునుంబోలె మృతప్రాయుం డై యుండునంత.

143

క. తనకలిమి నెవ్వఁడేని, దనబాంధవవరులఁ గూడి శ తగఁ గుడువక తా
నును వాయనంబు భక్షిం,చినమాడ్కిం దిన్నవాని శ శీఘ్రమె యచటన్.

144

క. క్రిమిభోజన మనియెడినర,కమునగ బడి క్రిములె కూడుకగాఁ గుడుచుచుఁ దాఁ
గ్రిమి యగుచు లక్షపరిమాణముఁగలక్రిమిగుండమందు శ నాటుక యుండున్.

1 యట్టివాని బాధించుట. 2 పశు మృగాదులఁ బ్రాణనిరోధంబు సేసి 2 నాయసిపత్రాదు.

4 బశువుఁమము లెన్ని, వరుస నన్ని వేలవత్సరములు. 5 లదరంట నడుచుచు. 6 నెడ వానికిం దన
బుద్ధి బలంబునఁ బ్రతిహింస చింతించు.

వ. మఱియు నిభూలోకంబున నెవ్వఁ డేని 'నవిపన్నుం డై చౌర్యవృత్తిచే బ్రాహ్మణాదులహిరణ్యరత్నాదిద్రవ్యంబు లపహరించినను బ్రాహ్మణుఁ డితిరజాతివారల హిరణ్యద్రవ్యంబపహరించినను సట్టిపురుషుని నగ్నివర్ణంబు లగు¹ యపిండంబుల సగ్నితైత్తింబు లగుశూలంబుల నతినిశేరీరంబునం దివియుచుండుదురు మఱియును మదనాతురు లగుచు స్త్రీపురుషు లగమ్యాగమనంబు సేసిరేని నట్టివారిని యమ² లోకంబున³ నతితీక్షణికశాతాడితులం జేసి యగ్నిమయంబు లయినయక్కుప్రతిమల నాలింగనము సేయుదురు.

146

ఆ. ⁴సర్వజంతుజాలసంగమ మొందెడు, వానిఁ బట్టి కట్టి క్రవజ్రదంష్ట్ర) కములు గలుగునట్టికృషునతరశాల్లలీ,⁵ తరువులందుఁ జేర్చి కదంతు రెపుడు. 147

ఆ. పార్థివేంద్ర సరుఁడు క పాపండదర్శనుఁ, డగుచు ధర్మమార్గ క మడఁచె నేని వాఁడు నరకమందు క వై తరణిసది, నుడుగ కెపుడుఁ బొరలికపడుచు నుండు. 148

వ. మఱియు సట్టివై తరణిసదియందు జల గ్రాహంబులు దిగిచి భక్షింపం బ్రాణంబులు నిర్గమింపఁ దనపాపంబులుచ్చరించుచు విఘ్నాత్రిపూయశోణిత కేశసఖాస్థిమేదో మాంసవసాదులం దప్తుం డగుచు నుండు విప్రుండు శూద్రకామినులం బొంది శౌచాచారంబులం బొసి గతిలజ్జం డై పశువుంబోలెఁ జరియించె నేని సతిండు నరకంబునం బొంది యందుఁ బూయవిఘ్నాత్రిలాలోక్లేష్టపూర్ణార్ణవమందు (ద్రౌబ్యం)బడి యతిబీభత్సిత్రి(ంబు లగునా) ద్రవ్యంబుల భుజయించు చుండు.

క. శునకములఁ బెంచి యెవ్వం, డనయంబును వేలు సలిపి కయాత్కారముగా వనమృగములఁ జంపును నా, మనుజాధము నస్త్రములను క మర్చింతు రొగిన్. 150

ఆ. జృంభణమున సరుఁడు క దంభార్థ మై పశువులను జంపి జన్నకములను జేయు వానిఁ బట్టి యమునికవారిలు గోయుచు, నుండు రెపుడు మిగుల క సందడిలుచు.

వ. కామమోహితుం డై యెవ్వం డేనిఁ దనభార్యచేతఁ గోశఃపాసంబు సేయించు నాపాపాత్ముని రేతోహ్రదంబునం గ్రోచి యారేతింబునె పాసంబు సేయింపు దురు రాజపుత్రులైనను జోరు లైనను ధనికుల గ్రామంబుపైఁ బడి యందు గృహదాహంబు సేయువారలను విషాదులవలన నన్యులఁ జంపెడువారిలను వజ్రదంష్ట్రలు గలవింశత్యుత్తరసప్తశతశునకంబు లెడతెగక తిగిచి భక్షించుచుండు.

సీ. లంచంబుఁ గొని సాక్షి క వంచించి యన్యతంబు, ఎలికెడుపాపాత్ముఁ క బట్టి కట్టి యంత మానక వీచి క యనునరకమునందు, శతయోజనోన్నతశైలశిఖరమునఁ దలక్రిందుగా క నునిచి యధోముఖంబుగఁ బడి ద్రొబ్బి నాబొబ్బలిడుచుఁ గల్లోలములు లేనికమలాకరముఁబోలె, జగర మై యున్న పాపాణమందుఁ

1 స్నేహబలోద్బుద్ధుల ధరామరుల హిరణ్యాది. 2 నినుపతిండంబుల శరీరంబుఁ నొలియుచుండురు. 3 సతితిగ్మంబులై తప్తంబు లయినయక్కుప్రతిమల. 4 పర్వకాలమందుఁ బడఁతులఁ గిన, వానిఁ బట్టి కట్టి వజ్రకంట, కములు. 5 దారువులను జేర్చి త్రురెపుడు.

- తే. బడినయంతన దేహంబుకపగిలి పెక్కు, తునుకలై పాసి యది గూడికొనుచునుండ
దండియాకులతను బొందుకొందుఁగాని, చావు లేకుండు నాదుష్టజంతువునకు. 153
- ఆ. సోమయాజిభార్యఁ గ గామించి పొందిన, వానిఁ గపటమద్యకానసోమ
పాన మనుదినంబుఁ గ బానంబు సేయువి, బ్రహ్మియులను బట్టి క సంభ్రమమున.
- ఆ. తొమ్మిది గ్రోక్కి మోముకటిమ్మవట్టఁగ మోఁది, యనలముఖమునందుకన్నవర్ణ
ముగను గాఁచి వక్త్రమున నిండఁగా నుక్కు, నిరు వోతు రేచి క నిష్కరముగ.
- వ. మఱియు నీచనల్లండు నిష్ఠ సలుపుచుఁ దపోదానివిద్యాచారంబులఁ బెద్దల కవ
మానంబు సేయువాఁడు తొరకర్దమం బనునరకంబునందు నధోముఖుం డగుచు
బాధలం బొందు స్త్రీపురుషు లెవ్వరేని శరీరరక్షణార్థంబు పశువుల మానవుల
బలి యిచ్చిరేని వారల నిరయంబునందు యమకింకరులు సురియలం దునిమి
తస్త్రిక్తంబు పాంబు సేయుచుం బాతాడు చుందురు గామీరణ్యంబులయం
దు జంతువుల శూలప్రోతంబులం గావించి (హింసించుచు హరించు చున్న)
వారలను శూలసూత్రం బనునరకంబునందు శూలప్రోతులం జేసిన త్సుప్తిపా
సాపరవశు లగుచుండఁ గంకగృధ్రాదులు (దీక్ష్యులండాస్త్రింబులం) దిగిచి భక్షిం
చుచుండు మఱియు ధూర్తస్వభావంబున జంతుపీడనంబుఁ గావించెడుపాపా
త్ముల దందశూకం బనునరకంబునందు నైవ నైదు సేషముఖంబులసర్పంబులు
గలచు చుండు. 156
- ఆ. 157నయ దొడ్డిలోన క నిండ్లలో నైనను, బశుపతంగవారిణ్యంక్త నెల్లఁ
బట్టి హింస సేయుకపాత్ము విషవహ్ని, ధూమశిఖల ద్రౌబ్బుకదురు నృపాల. 157
- కి. తనయింటికి వచ్చినమను, జూని సతిధిం గ్రోధదృష్టిఁ క జూచినవానిం
గనుఁగవల వజ్రదంష్ట్రులఁ, దనరినయాకంకగృధ్రతతి భక్షించున్. 158
- మ. ధనవంతుం డగుమానవుండు గడఁకక క ధర్మోపకారంబులక
ఘనతం జేయక యుండ నేని యమలోకంబందు సూచీముఖం
బనునాదుర్గతిఁ బట్టి తోచి యిది గాక పై యున్నభూతం బట
న్చును బాశంబులఁ బట్టి కట్టి వడితో క నొప్పింతు రత్యుగ్రు లై. 159
- ఆ. నరవరేణ్య యిట్టికనరకముల్ యమలోక, మందుఁ గలవు మఱి సకహస్రసంఖ్య
లందు శమనదూత క లనిశంబు బాధింతు, రవని ధర్మదూరు క లయిననరుల. 160
- ఆ. ధర్మవంతు లెల్లఁ క దప్పక స్వర్గంబు, నందు భోగసమితిఁ క బొందు చుందు
రెలమిఁ బుణ్యపాపకములశేషములవల్లఁ, బుట్టుచుందు రవనిఁ క బుణ్యచరిత. 161
- వ. సరేంద్రా మోక్షమార్గంబు మున్నె వినిపించితి నిప్పుడు నీ కెఱిగించిన వెల్లను
బ్రహ్మాండకోశంబునం జతుర్దశకోశంబులు గల వని పురాణంబులు వలుకుచుండు
నట్టి బ్రహ్మాండంబు శ్రీమన్నారాయణనిఘాలశరీరం బగుటంజేసి బ్రహ్మాండంబెవ్వ

రు వర్ణింతు రెవ్వరు విందురు వారలకు సకల శ్రేయస్సులుం గలుగు నీశ్వరస్థుల
శరీరంబుఁ దెలిసినవారికి శ్రద్ధాభక్తులంజేసి స్థూలదేహంబు నెఱుంగవచ్చు భూ
ద్వీపవర్ష సరిదదినభ సృష్ణుద్రపాతాళదిబ్బరక తారాగణసంస్థితంబయినసకల
జీవనికాయ్యంబై యద్భుతంబైన శ్రీహరిస్థూలశరీర ప్రకారంబు వినిపించితి ¹నని.

చ. జలజగ్ధ నాదిదేవమునికనన్ముత తీర్థపదాంబుజాతి ని

ర్మలనవరత్ననూపురవిరరాజిత కౌస్తుభభూషణాంగ యు

జ్వలతులసీకురంగమదనవాసననాసితదివ్యదేహ ² శ్రీ

నిలయశరీర కృష్ణ ధరణీధర భానుశశాంకలోచనా.

163

క. శ్రీతరుణీహృదయస్థితి, పాతికహర సర్వలోకకపావన భువనా

తీతగుణా శ్రయ యతివి, భ్యతసురార్చితపదాబ్జ కంసవిదారీ.

164

మ త్తకోకిలము. యిది తారినమూహ భక్తినిర్ధాన దానవిహార ³మా

ర్తాండమండలమధ్యసంస్థితత్వస్వరూప గదాసిం

దండశంఖసుదర్శనాంగ సుకణాకరార్కసునేత్ర ⁴భూ

మండలోగరణార్త పోషణ క మత్తదైత్యనివారణా,

165

గద్యము. ఇది శ్రీ సకలసుకవిజనాండకర బౌద్ధనామాత్యపుత్ర గంగనార్యప్రణేతం

బైన శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణంబునందు భరతాత్మజుండై ననుమతికి రాజ్యాభి

షేకంబును బౌషండర్శనంబును సుమతిపుత్ర జన్మవిస్తారంబును గయునిచరిత్రం

బును గయునిసంస్తుతియు భూద్వీపవర్ష సరిదదినభ సృష్ణుద్రపాతాళదిబ్బరక

తారాగణసంస్థితియు నుకథలుగలపంచమస్కంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

ఓం తత్సద్బ్రహ్మర్పణమస్తు.

1 సర్వంబును విష్ణుమయం బని తెలియుము శ్రీహరిపాదారవిందంబులు నిరంతరంబును ధ్యా
నంబు నేయువారలు విష్ణుపదంబునం జెందంగలవారలుగావున నీవు పరమభాగవతుండవును నారాయ
ణపారాయణుండవును గావున నీకు వినిపించితి నీపరమపావనం బైనకథాప్రపంచంబు వినునతండు
విగతపాపుం డై వైకుంఠంబున వసియించు నని శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పె
నని నూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నిట్లు' వ్రా. ప్ర. 2 మరంచుచ. 3 'శ్రీనిలయ
నిశాచరేంద్రఘనసీరదమారత రాఘవేశ్వరా' అనియు, 4 'మార్తాండవంశసుధాభిపూరసుధామయూ
ఖ సదాసి' అనియు, 5 'భూమండలేక నతార్తిపోషణ' అనియు నీచూర్వాగమసంత్యపద్యములును
అదిపద్యముంబోలె రామాంకితముగాఁ జూపట్టెడి. మరియు నీస్కంధపురెండాశ్వాసములగద్యము
లును నేకగద్యముగాఁ గానిపించుచున్నవి.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మ దాం ధ మ హా భా గ వ త ము

ష ష్ఠ స్కంధ ము.

'వత్సాంతకౌస్తుభస్ఫురితలక్ష్మీచారునక్షస్థల
 శ్రీవిభ్రాజిత సీలవన్దు శుభరాజీవాత్సు గంజాతభూ
 చేవేంద్రాదినమస్తదేవమకుటోద్దిష్టార్ధరత్నప్రభా
 న్యవిద్ధాంఘ్రిననోజు నచ్యుతుః గృహానాసుం బ్రశంసించెదన్. 1

ఉ. నిండుమతిం దలంతుఁ గమనీయభుజంగమరాజమండలీ
 మండనుఁ జుగ్రఖండపరిమండితమస్తకుఁ దారమల్లికా
 పాండురవర్ణుఁ జండతరభండను సేమగిరిం ద్రచారుణో
 దండు మహేశు గంధగజదాననభంజను భక్తరంజనున్. 2

ఉ. హంసతురంగముఁ బరమహంసము సంచిత దేవతాసుఁ
 త్తంసము నాగమాంబివిదితధునివపుణ్యరమావతంసముం
 గంసజిఘాంసునంశమును శ గర్భరసాత్ర సమావృతాంసమున్
 హింస నడంచు¹ బ్రహ్మము నశహింశుభంబులకై భజించెదన్. 3

ఉ. మోదకహస్తనికా సమదశమూషకవాహను నేకదంతు లం
 బోదరు నంబికాతనయు శ మూర్జితపుష్ప గణేశు దేవతా
 స్తోదగరిష్ఠు దంతిముఖు శ సంచితభక్తఫలప్రదాయకున్
 మోదముతోడ హస్తములు శ మోడ్చి భజించెద నిష్టసిద్ధికిన్. 4

ఉ. కల్లతనంబు గాక పొడగట్టినపూర్వపురీతి నేడు నా
 యల్లమునందు నుండుము నశమున్నతతేజముతోడ భక్తి రం
 జల్లినచూపు గూడ విధిఁ శ జెందిన ప్రోడ బుధాళినిడ మా
 తల్లి దయామతల్లి ప్రణ శ తద్రుమకల్పకవల్లి భారతీ. 5

1 కొన్ని ప్రతుల నీపద్యమునకు మాటుగా 'క. భూతనయాహృదయస్థిత, పాతకహర సర్వ
 లోకపావన భువనా, తీతగుణాశ్రయ యతిని, ఖ్యాత సురార్చితపదాజ్ఞకరుణానిలయా' అని యున్నది.
 2 'నబ్బభవు నెల్ల శుభం' వ్రా. ప్ర.

- క. విలసత్కంకణరవరవ, కలితం బగునభయవరదక్షరముల బెరయం
జెలరేంగి భక్తులకు శల, కలుముల నయసేయుజలధికి న్యక గలఁజుచు. 6
- క. కాళికి బహునన్నతలో, కాళికి గమనీయవలయకరకీలితకం
కాళికి దాపనమానన, కేళికి వందనము సేసి కీర్తింతు మదిన్. 7
- వ. అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనంబు సేసి. 8
- చ. పరమసమాధిధుర్యుఁ బురుషావసకర్మవిధేయు దేవతా
వరసరవంద్యు సద్విమలనాకు జనార్దనకీర్తనక్రియా
భరణసమర్థు వేదచయకపారగు భవ్యుఁ డ్రికాలవేది భా
సురమతిఁ గొల్చు యొప్పు బుధశోభితఁ బుష్కర బరాళరాత్మజున్. 9
- క. న్యాసుని భగవత్పదనం, నాసుని నాగమపురాణవరవిష్ణుకథా
వాసుని విర్మలకవితా, భ్యాసునిపదపద్మయుగము క భావించు మదిన్. 10
- నీ. నరకవిత్వోద్ద్రేకి క నాల్మీకిఁ గొనియాడి, భాగవతార్థనైభవముఁ బలుకు
శుకమంజులాలాపు క శుకయోగిఁ బ్రార్థించి, గాణమయూరుల ప్రతిభ కాడివి
భానసామిల్లక కథారవిమాఘుల, ఘనసుధామధుర నాక్యములఁ దలంచి
కాళిదాసుఁ గవీంద్రకల్పవృక్షముఁ గొల్చి, నన్న పాచూర్య వర్ణనలఁ బొగడి
తే. వెలఁచుఁ దిక్కనసోమయాజుల భజించి. యెఱ్ఱనామాత్యుభాస్కరునిచ్చఁగొల్చి
సుకవిసోముని నాచనసోము నెఱిగి, కవిమనోనాథు శ్రీరాఘ క ఘనత మెచ్చి.
- ఉ. ఎమ్మెలు సెప్ప నేల జగ క మెన్నఁగఁ బన్నగరాజశాసునికే
సోమ్ముగి నాక్యసంపదలు క నూటలు సేసిననాసిభ క్తి లో
సమ్మిసనాని భాగవతకనైషికుఁ డై తగునానిఁ బేర్చితో
బమ్మెరపోతరాజుఁ గవికపట్టపురాజుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. 12
- వ. అని సకలసుకవినికరంబులకు ముకుళితకరకమలుండ నై. 13
- ఉ. ఎయ్యది కర్మబంధముల క నెల్ల హరించు విభూతికారణం
బెయ్యది సన్మనీంద్రులకు క నెల్లఁ గవిత్వసమాశ్రయంబు ము
న్నెయ్యది సర్వమంత్రముల క నేలిన దెయ్యది మోక్షలక్ష్మీరూ
పెయ్యది దానిఁ బల్కెద సుకహృద్యము భాగవతాఖ్యమంత్రమున్. 14
- వ. అని శ్రీమహాభాగవతపురాణంబునందు పపస్కంధం బాంధ్రభాష రచియిం
పం బూని యీకృతికిం బతిగా నద్దేవుండు గలం డని వితర్కించి నాకుం గవిత్వ
మహత్త్వంబు సంప్రాప్తం బగుకాలాబు దలంచి నారాయణుండై దైవం బని
యెఱింగి మనోరథంబు సఫలం బయ్యె నని యీకృతి గృష్ణార్పణంబు చేసితి
నది యెట్లనిన నేను విద్యాభ్యాసంబునం దగిలి కొండుక నై యుండ నొక్క
నాడు దివంబున, 15
- చ. కలితవిశేషవస్త్రములు క గట్టి హిమాంబుసుగంధచందనం

బలఁది వినుత్సఘాపణము శ లారఁగఁ దాల్చి వినోదలీల ని

పులమృదుశయ్య నిద్రఁ దగఁ శ బొందినచోఁ గనుపట్టె బల్మఱుం

దలమునఁ గ్రమ్ముకొమ్మెఱుఁగుతండము రూపున నిల్చుపోలికన్. 16

సీ. ఉరవడిఁ బ్రాగ్విధి శ నుదయించుమార్తాండ, కోటిబింబచ్ఛాయ శ గూడినట్లు

హరిహర బ్రహ్మలయాయాత్మలలో నుబ్బి, కరుణ యొక్కట మూర్తి శ బెరసినట్లు

ఖరకరకరతీ వ్రగతివి గరంగుచు, హేమాద్రి¹చెంతఁ బె శ లైగసినట్లు

ఫణిరాజఫణరాజమణిగణవిన్నూర్తి, సుషిరంపువెలిఁ దలఁచూపినట్లు

తే. లుట్టిపడ్డట్లు కట్టెట్లు శ నూఁదినట్లు, తేజ మెనఁగంగ నామ్రాల శ దివ్యనాణి

పూని సాక్షాత్కరించి సంపూర్ణ దృష్టిఁ, జూచి యిట్లనిపలికె మంజులముగాను.

ఉ. ఆటలుఁ బాటలుం జదుపు శ లద్భుతముల్ విన నొప్పునాద్యముల్

సాటి దలంప రానిబలుఁసాములు మున్నగువిద్య లెల్ల నీ

కాటలుఁ బాట లయ్యె విను శ మన్నిటికిఁ మెఱుఁ గిడ్డభంగి నా

చాటునఁ జాటఁకారపదసాధుకవిత్వముఁ జెప్పు మింపుగన్. 18

వ. అని యాన తిచ్చుజగన్మాతృకృపావలోకనసుశ్లోకుండు నై నే నొక్కశ్లోకంబు

నాక్షణంబ నుడివితి నది యెట్టి దనిన. 19

శ్లో. హంసాయ సత్త్వనిలయాయ² సదా శ్రయాయ

నారాయణాయ నిఖిలాయ నిరాశ్రయాయ

సత్సంగహాయ సగుణాయ సదీశ్వరాయ

సంపూర్ణ పుణ్యపతయే హరయే నమః స్తే. 20

న. ఈశ్లోకం బద్దేవి యగ్గీరించె నంత మేలుకాంచి నూనందభరితుండ నై నాట

నుండి చంద్రానుగత యగుచంద్రికయుంబోలె నారాయణాంకితం బయినకవి

త్వతత్త్వజ్ఞానంబు గోచరం బయ్యె దానికి ఫలంబుగా గోపికావల్లభుని నుల్లం

బున నిడుకొని. 21

ఆ. పలుకఁ గలిగె మొదల శ భాగవత్సాంగంబు, భర్త గృష్ణుఁ డయ్యెభాగ్యమొదవె

నమృతరసముఁ గోర శ నలరుచింతామణి, పాత్ర సంభవించుభంగి నిపుడు. 22

ఆ. (భాగవతము దేటఁపఱుప నెవ్వఁడు సాలు, శుకుఁడుదక్క నరునిసఖుఁడుదక్క

బుద్ధిఁ దోచినంత శ బుధులచే విన్నంత, భక్తి నిగిడినంత శ పలుకువాఁడ.) 23

ఉ. పుట్టిననాటనుండియును శ బుట్టఁ యెట్టియ దట్టు నై నఁ జే

పట్టి నుతింపఁ జిత్తము శుభం బగు మద్వరవాక్యసీమకుం

బట్టము గట్టినాడ హరిఁ శ బాయక తత్కథనామృతంబు నే

నుట్టిపడంగఁ జెప్పుదు బుభో³త్తము లానుడు శ్రోతపఠన్. 24

వ. అని. 25

- సీ. శ్రీవత్సగోత్రుండు శ శివభక్తియుక్తుఁడై, పుస్తంబసూత్రుఁడైన పారగుణుఁడు
నేర్పూరితాననుం శ డెఱున ప్రేగడ, పుత్రుండు వీరన శ పుణ్యమూర్తి
కాత్మజుండగునాదరయమాత్మ్యనకుఁ బోల, మాంబకు సందను శ లమితయశులు
కనువనాహూత్యుండుశకునుఁడు వీరనమంత్రి, సింగధీమణియు సంగచితగుణాధ్యు
తే. లుద్భవిచిరి తేజంబు శ లూర్జితముగ, సారిది మూర్తిత్రయం బన శశుభక్తి
బరగి రందులగసువన ప్రభువునకును, ముమ్మడి మునునాధ్వయియులను వెలసె.
ఉ. అడదు భర్తమాట కెదు శ రాడదు వచ్చినవారి వీడిగా
నాడదు పెక్కుభాష లెడనాడదు నాకిలి వెల్లి కల్ల మా
టాడదు మిన్నకేని సుగుణావళి కందర గాక నాటి యే
చేడియ లేదు చూరికులశశేఖరుకన్వయముమ్మడిమ్మకున్. 27
- క. ఆకసువయమంత్రికి బుణ్యాకల్పశుభాగి ముమ్మడిమ్మ మము న్ని
న్యాకులచిత్తుల నిరువుర, శ్రీకరగుణగుణుల బుణ్యాశీలురఁ గాంచెన్. 28
- క. అంగజనమలావణ్యశు, భాంగులు హరిదివ్యపదయఁ గాంబుజవిలస
ద్భృంగాయమాసచిత్తులు, సింగయతెలగయలు మంత్రిశేఖరు లనఁగన్. 29
- క. అం దగ్రజుండ శివపూజం దసరినవాఁడు విష్ణుశివితామృతని
ష్యందిపటువాగ్విలాసా, సందోచితమానసుండ శ నయకోవిదుఁడెన్. 30
- వ. కావునం గృష్ణపాదారవిందసందర్శనాదర్శితలాయమాసచిత్తుండె నయి. 31

— ❁ పద్యంతములు. ❁ —

- కి. శ్రీపతికి మత్పతికి నుతి, గోపతికిఁ ద్రిలోకిపతికి శ గురుజనబుధసం
తాపనివారణమతికిని. గ్రాపితసనకాదితతికి శ బహుతరధృతికిన్. 32
- క. హరికి గురుకలుషకుంజరి, హరికి బలాభీలహరికి శ సంగస్థితిగ
హ్వరికి నరహరికి రక్షిత, కిరికిఁ గరాగ్రస్థగిరికి శ ఘనతరకిరిన్. 33
- కి. గుణిక సమాశ్రితిచింతా, మణికి మహేంద్రాదిదివిజమండలచూడా
మణికిఁ బ్రకల్పితశయ్యా, ఫణికి నురోభాగకౌస్తుభప్రియమణికన్. 34
- క. కంసాసురసంహారున, కంసాంచితకర్ణ కుండలలాభరఘనకున్
హింసాపరవరమస్తక, మాంసక రాశితగదాభీమతహస్త రక్షిన్. 35
- క. వరయోగిమానసాంతః, కరణసుధాంభోధిభావశ్రేణ్లోలన
త్పరత త్త్వీశేషశాయికి, జరదాయికి నకలభక్తశ్రచింతామణికెన్. 36
- వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనినషష్టస్కంధంబునకుఁ గదా ప్రారంభక్రమం
బెట్టి దినిన హరిచరణస్తరణపరిణామవినోదు లయినశౌనకాదులకు నిఖలపురాణేతి
హాసనిర్ణయవిఖ్యాతం డైనసూతుం డి ట్లనియె. 37
- క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తుఁ డగుచుఁ శ బలికెఁ బరీక్షి
దూభరమణుఁ డాదరంబున, సూరిజనానందసాంద్రు శ శుకయోగీంద్రున్. 38

- సీ. షడ్గుణైశ్వర్యశాశ్వతమూర్తి వయినట్టి, మునినాథ దయతోడ క్రిముక్తి పదము
మున్నుగా నేమార్గమున వినిపించితి, వారయ నపవర్గభూరిమహిమఁ
గ్రమయోగసంభవ బ్రహ్మాంబుతోఁ గూడి, సనుహించి నగు సనిగివినుతికెక్క
మఱియు సత్త్వరజస్తమః ప్రభావంబులఁ గడిఁది యై యున్నట్టికిర్మిచయము
తే. నప్పటప్పటి కడిఁగనియట్టి ప్రకృతి, గలుగుపురుషునిభోగార్థఘటన దేహ
కారణారంభరూపమార్గంబు మొదలు, మాటిమాటికి నన్నియుఁ గ దేలపడఁగ.
వ. మఱియు ననేకపాపలక్షణంబు లగునానావిధసరకంబులును వాని కాద్యంతంబు
లును స్వాయంభువసంబంధి యగుమన్వంతరంబును బ్రియవ్రతోత్తానపాదుల
వంశంబును దచ్చరిత్రంబును ద్వీపవర్షసముద్రాదినద్యుద్యానవనస్పతులును
భూమండలసంస్థాపనంబును నానిపరిమాణంబును జ్యోతిశ్చక్రచలన ప్రకారం
బును విభం డియినపరమేశ్వరుం డెవ్విధంబున నిర్మించె నావిధం బంతయు
నెఱింగించినాఁడె విష్ణుడు. 40
- ఆ. కడిఁదివేదనలకుఁ గ గారణం బై యుండు, గుఱుతు లేనిసరక కరూపరాశి
పాలు గాక నరుండు గ్రదికెడుమార్గంబు, పరమపుణ్య తెలియఁగలుకవయ్య. 41
- వ. అనినం బరీక్షింప దేందునకు శుకయోగింద్రుం డిట్లనియె. 42
- క. కట్టాత్రికరణ మెఱుంగక, పుట్టినదురితముల నపుడ గ పొలియింపనియా
కట్టిఁడి దేహం బుడిగిన, గొట్టాడును బిట్టు సరక కరూపంబులలోన్. 43
- ఉ. కావునఁ గాలకింకరవికారము గానకమున్న మృత్యుడు
²ర్భావనఁ జిత్తముక వెడిఁగుఁగపాటును జెందకమున్న మేనిలో
జీవము వెల్లు చుండుఁ దనకెల్వము దప్పకమున్న పన్నుగాఁ
బావనచిత్తుఁడై యఘముఁ గ బాయు తెఱం గొనరింపఁగాఁ దగున్. 44
- క. కాలం బెడి గని పాపము, మూలముఁ జెఱుపంగ వలయు గ మును శోగములం
దేలినదోషము నెఱుఁగుచు, వాలాయము దాని నడిచుకొనెద్యునిధంగిన్. 45
- సీ. అనవుడు నాతని గ కనియె భూకాంతుండు, కనుకలి వినుకలి గ గలిగినట్టి
పాపము దనకు నోకప్పని దని కని చాలఁ, బరితిప్తుఁ డయ్యుఁ గ్రమ్మఱనొసర్చు
మూఢాత్మునకు దోషమోచనం బెయ్యది, యారయ నెఱింగింపుఁమదియుఁగాక
కలుషమొక్కొకచోటఁగూర్చు నొకచోటఁ, గావింపకుండుఁ దత్కర్మమెఱిగి
ఆ. యిట్టిజనుండు పుణ్య గ మేరీతిఁ జేసిన, నది ఫలింప నేర గ దని తలంతు
సలిలమందు మేనిగమలినంబు వో కుండు, గజము గ్రుంకువెట్టుగతియుఁబోలె.
వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 47
- క. కర్మము గర్మముచేతను, నిర్మూలము గాదు తెలియ గ నేరక తానే

1 'మలచే బుట్టిన. 2 ర్భావన చిత్తముక బెడిగుఁగపాటుగఁ జేయకమున్న. 3 దేహములం
దేలినదోషము నెఱుఁగుచు' వ్రా. ప్ర.

- కర్మము సేసినఁ దత్ప్రీతి, కర్మం బొసరింప వలయుఁ గలుపవిదూరా. 48
- క. హితవు గలకుడువు మఱి రు, స్వితతులఁ బొడమంగ నినివిధమున నతిన
ద్వితీయఁ డైనవాడు 'నిర్మల, మఱిచే నఘరాళి నెల్ల క మట్టము సేయున్. 49
- చ. తనమున బ్రహ్మచర్యమున క దానమునకొ శమనస్థమంబులకొ
జనమున సత్యశోచముల క నన్నియమాదియమంబులం గృహ
నిపుణులు ధర్మవర్తనులు క నిక్కముహృత్తనునాకృజంపుపా
పపుగుది ద్రుంతు రన్ని శతకర్మవనంబుల నేస్తుకై నడిన్. 50
- వ. అదియునుం గాక. 51
- ఉ. కొండలు పుణ్యవర్తనులు క గోపకుమారపదారవింశజా
నందమరందసానకలకారతపట్పదచిత్తు లాచు గో
విందపరాయణుల్ విమలశ్రవేషులు దోష మడంతు రాత్మలం
జెందినభక్తిచేత రవి క చేకొని మంచు నడంచుకై నడిన్. 52
- క. హరిభక్తిచేతఁ గొండలు, పరిమార్తురు మొదలు ముట్టఁ క బాపంబుల ని
ష్కరతరకరముల సూర్యుం, డరుదుగఁ జెనుమంచుఁ బించకమడఁచినభంగిన్. 53
- క. దంతిపురనాథ విను మొక, మంతన మెఱింగింతు శమద్రవ్యమంబులు నంహా
వంతు శుభవంతుఁ జేయవు, కంతునిగురుభక్తి ముక్తి క గలిగించుగతిన్. 54
- సీ. హరికి చర్యముఁ గ్రాణ మర్పితంబుగఁ జేయు, వానికై వల్య మోవ్వనికి లేదు
ననజుతోచనుభక్తనరుల సేవించిన, వానికై వల్య మోవ్వనికి లేదు
వైకుంఠనిర్మలశ్రవతపరుం డైనట్టి, వానికై వల్య మోవ్వనికి లేదు
సరసిజోడరుకథాశ్రవణలోలుం డైన, వానికై వల్య మోవ్వనికి లేదు
- తే. లేదు తనముల బ్రహ్మచర్యాదినియతి, శమద్రవ్యమందుల సత్యశోచముల దాన
ధర్మమఖముల సుస్థిరస్థాన మైన, వైష్ణవజ్ఞానజనితనిర్వ్యాణపరము. 55
- తే. అరయ న్నెన్నడుఁ జేటు లేకనట్టిముక్తి, వర్తి మీలోకమందు నోవ్వరికిఁగలదు
సాధులును బుణ్యశీలురు క నజ్జనులును, హరిపరాయణతత్పరు క లయినఁ గాక.
- క. అరుదుగ సరహరిభక్తిం, బొరయనియాపురుషసుకృతకృపంబులు వే
మఱుఁ బుణ్యం జేయ నేరవు, నరవర మధుఘటముఁ జెక్కు కనదులుంబోలెన్.
- చ. సతతిముఁ గృష్ణపాదజలకంబులయందు మనంబు నిల్పును
వ్రతులుఁ దదీయశుద్ధగుణారాగులుఁ గాలునియుగ్రపాశేసం
హతుల ధరించుతత్సభటకౌఘములం గలలోనఁ గాన రే
గతులను దుష్టకర్మములు క గైకొని వారలఁ జెంద నేర్చునే. 58
- వ. కావున నీయరంబునకుం బురాతనం బగునొక్కయితహాసంబు గల దిది విష్ణుదూ
తయమదూతసంవాదం బనంబడు దాని నెఱింగింతు నాకర్ణింపుము. 59

— శ్లోకా మి తో పా ఖ్యా న ము. శ్లో —

- సీ. నరనాథ వినుము కన్యాకుబ్జపురమునఁ, గలఁడు బ్రాహ్మణుఁ డజాతమిథుఁ డనంగఁ
బాతకుం డతులనిశ్శర్భాగ్యుం డవజ్ఞుండు. నప్తనదాచారి శ్రీ కప్తరతుండు
జూదంబులందు దుశ్శర్వాదంబులందును, శౌర్యంబునందు మశ్చరము గలిగి
తొత్తాత్మపత్నిగా శ్రీ మత్తుండై వరియించి, కొడుకులఁ బదుగురఁ బడసి చాల
- ఆ. మోహజలధిలోన శ్రీ మునిగి ముచ్చట దీఱి, బాలలాలనాదిశ్రీలఁ దగిలి
పెద్దకాల మతఁడు శ్రీ పెంపార సుఖయించి, 'బలిత మెల్ల వదలి శ్రీ పతితుఁ డయ్యె.
- సీ. నిర్మలంబునఁ జాల శ్రీ నెఱయించి త్రంబన, సల్లనివెండుకల్ శ్రీ డెల్ల నయ్యెఁ
దగుమోహపాశబంధంబు జాతినమాడ్కి, బొదిలినయంగముల్ శ్రీ వదలి వ్రేలె
నిం ద్రియంబులకోర్కు శ్రీ లిడి నొల్ల సనుభంగి, నుడుగకతిలచాలనడఁకజొచ్చె
దమకంబుప్రాయంబుఁడగిలిపోయినమాడ్కి, లోచనంబులచూడ్కి శ్రీ సీచమయ్యె
- ఆ. వగరు వ్రుట్టెనంత శ్రీ బెగలె దంతంబులు, నుక్కినయును దగ్గు శ్రీ బిక్కిటిల్లె
శిరసు నొవ్వఁ దొడఁగె శ్రీ జెదరె మనంబంతఁ, గడిది యైనముప్పశ్రీకాలమందు.
- ఆ. ఎనయ నతని కెనుబరదెనిమిదివర్షంబు, లంత నరుగుటయును శ్రీ భ్రాంతిఁడగుచుఁ
గోరి పిన్నకొడుకు శ్రీ నారాయణాఖ్యుండు, బాలుఁ డగుట మిగుల శ్రీ భక్తిజేసి.
- క. తననతియుఁ దానుఁ గూరిమి, మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నక్కుఁమారుని ననిశం
బును ముద్దుసేయు చుండెను, జనవర నాత్మల్య మాత్మ శ్రీ సందడిగొనఁగన్. 63
- క. బాలుని 2 ముగ్ధవచోబుజు, ఫాలుని నిజజనకబంధుఁడపరిణామకళా
శీలుని లోలతఁ గనుఁగొని, యాలరిబ్రాహ్మణుండు నందితాశ్వుం డగుచున్. 64
- క. అత్యంతపానభోజన, కృత్యంబులఁ బొత్తు 3 గలిగి శ్రీ క్రీడలఁ దత్సం
గత్యంబు వదల కాగత, మృత్యువుఁ గన నేరఁ డయ్యె శ్రీ మిక్కిలిజడుఁ డై. 65
- తే. వెలియ కీర్తి నతఁడు వర్షింపుచుండ, భయదమగుమృత్యుకాలంబుఁ ప్రాప్తమైన
భూగి నాత్మల్యవృత్తి నశ్చిత్తు 4 దలఁచి, యాత్మఁ బ్రలపించెనారాయణాయటంచు.
- వ. అస్పద.
- క. కింకరుల ధర్మరాజవ, శంకరుల దురంతపంకశ్రీసమధికజననా
శంకరుల సకలలోకభ, యంకరులం గనియె నింద్రియాకులుఁ డగుచున్. 68
- క. ఘాతుకుల దండదండిత, పాతకుల మహాగ్రకర్మభరనిష్కరుణా
జాతకులఁ బ్రేతనాయక, దూతకసంతతుల నతఁడు శ్రీ దూరమునందున్. 69
- మ. కనియె బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీరకణ్ గోపనిష్ఠాత్ములఁ
ఘనపీనోష్ణవికారవక్త్రవిలనగ్ధఁ డ్యేక్షణోపేతులఁ
జనసంత్రాసకరోద్యతాయతసుపాశశ్రేణికాపేతులఁ

1 'బలిత మెల్ల వదలి పతితుఁ డయ్యె. 2 నర్థవచోబుజు. 3 గలసి. 4 గూర్చి, యడి పల
వించు నారాయణాహ్వానముని' వ్రా. ప్ర.

హసనవ్యాపివిభీతులఁ ముపుర నాత్మానేతలఁ దూతలన్. 70

వ. ¹ ఇ ట్లతివికృతతుండగండాభోగవిభాగవిషమవివృతనేత్రులు నతిపుష్టనిష్కరతను
యష్టిసంవేష్టితమహోర్ధ్వరోములు సభ్యస్తనమస్తజీవాపహరణకరణప్రశస్త
హస్తవిన్యస్తపాశధారులు నగుయమభటుల ముప్పురం గనుంగొని యజామి
ఘండు వికలేంద్రియుండును వికంపితప్రాసండును వికృతిలోచనుండును విహ్వ
లాత్మకుండును నై. 71

క. దూరమున నాడుబాలుఁడు, బోరనఁ దనచిత్తసీమఁ గ బాడగట్టిన నో
నారాయణ నారాయణ, నారాయణ యనుచు నాత్మకసందను నొడివెన్. 72

చ. మరణపువేళ సద్దనుజగమర్దనుసంస్కరణంబు సేయఁ ద
త్పరిసరవర్తు లాత్మపరిశ్రవాలకునామము నాలకించి ని
ష్కరగతి నేఁగుదెంచి పొడకసూపి యదల్పిరి కాలుదాసులఁ
ఖరతరభాషులఁ వికటకల్పితవేషుల దీర్ఘరోషులన్. 73

క. దాసీధర్త సజామిశ, భూసురుఁ దత్తనుపువలస గ బోరన వెలికిం
దీసినయమభటులను బోఁ, ద్రోసిరి శ్రీవసనికూర్మిదూతలు కడిమిన్. 74

— విష్ణుదూతయమదూతలసంవాదము. —

వ. ఇట్లు విష్ణుదూతలవలస నిర్ధూతప్రయత్నులై యమదూత లి ట్లనిరి. 75

క. ఎవ్వరివారలు మాతోఁ, జివ్వకుఁ గతి మేమి యిట్లు గ చిక్కినివానిం
గ్రొవ్వస విడిపించితి రిక, నవ్వులకో జమునిశాసనసంబులు జగతిన్, 76

వ. అదియునుం గాక. 77

సీ. ఎవ్వరు మీ రియ్య గ యీధన్యరూపము గ, కన్నుల కద్భుతక్రమ మొనర్చె
²దివిజులో భువిజులో గ దేవతాప్రదులో, సిద్ధులో నాధ్యులో గ చెప్పరయ్య
దళితపాండురపద్మదళదీర్ఘనేత్రులు, ఎరవీతకౌశేయకనాసు లరయ
గండమండలనటకత్కుండలద్వయులును, బటుకిరీట ప్రభాకభాసితులును

తే. భూరిపుష్కరమాలికాకారునత్తు, లమితకోమలనవయశావనాధికులును
బాహుకేయూరమణిగణభ్రాజమాన, ఘనచతుర్భుజ లభిసంకాశరుచులు. 78

క. ధనువులు నిషంగచయములుఁ, గనదంబుజశంఖచక్రఖడ్గదాసా
ధనములు ధరియించినమీ, తనువులు లోకముల కద్భుతం బొనరించెన్. 79

క. శాంతంబు లయినమీతను, కాంతులు జగములను దిశలఁ గ గలిగినబహుళ
ధ్వాంతములఁ బాఱఁ దోలుచు, సంతస మొనరించె నిపుడు గ సర్వంకష మై.

వ. ఇ ట్లఖలలోకానందకరకమాకారులు సఖిలవిభ్రాజమానతేజోదుర్నిరీక్ష్యమా
ణులును నిఖిలధర్మపాలురును నగుమీరు ధర్మపాలపరిచారుల మమ్ము నడ్డపెట్టం
గతం బేమి యనిన (వారు ధర్మరాజానుచరులు గా రనుతలంపున) మందస్మిత

కందళితముఖారవిందు ల యి గోవిందునికందువమందిరంబు(కావలి)వారలు వారి
వాహగంభీరనిర్దోషపరిపోషణంబు లై సవిశేషభాషణంబుల నిట్లనిరి. 81

ఉ. మీరు పరేతనాయకునిగ్రమేలిమిదూత లటేనిఁ బల్కుఁ డా
తోరపుఁబుణ్యలక్షణము శ్రీ దుష్కృతభావము దండకృత్యము
బీరముతోడ సీతని కశ్రీభీష్టనివాసముఁ బూని దండ్యు లై
న్వారలొ సర్వభూతిముగ్ధులొ 1 వా రొకకొందఱుపాపకర్ములొ. 82

వ. అనిఁ యమభాసు లిట్లనిరి. 83

క. వేద ప్రణిహితమే యను, మోదంబుగ ధర్మ మయ్యె శ్రీ మున్ను తిదన్యం
బేది యగు నది యధర్మం, బాదియు హరిరూపు వేద శ్రీ మని వినుకతిసన్. 84

సీ. ఎవ్వనిచేఁ దనశ్రయిర వొందు త్రిగుణస్వభావ మైనట్టియొక ప్రాణిచయము
లనుగుణనామ క్రియాపములచేత, నేర్పడుగతిఁ దాన శ్రీ యెఱుంగఁబడును
సర్వముం డనలంబు శ్రీ నాకాశమును బ్రభం, జనుఁడు గోచయమును శశశధరుండు
సంధ్యలు దినములు శ్రీ శిర్వరీచయములుఁ గాలంబు వసుమతీజాలములును

తే. దేహధారికి సాక్షు లై శ్రీ తెలుపుచుండు, దండనస్థానవిధము సగ్ధర్మగతియుఁ
దిగులుమిరీ క్రమానురోధనముసేసి, యఖిలకర్ములు దండార్హు శ్రీలరయ నెపుడు.

తే. కోరికర్మంబునడపెడుగవారి కెల్లఁ, గలితశుభములు నశుభముల్ శ్రీ గలుగుచుండు
సరయఁగా దేహి గుణసంగియైనయపుడె, పూనికర్మంబు సేయకకమానరాదు.

క. ప్రకృతిమునఁ దా నొనర్చిన, సుకృతము దుష్కృతము నెంత శ్రీ చూడఁగ నంతే
2 వికృతి గని యనుభవించును, సకృతమతిం దత్ఫలంబు శ్రీ నతినిపుణుం డై. 87

వ. మఱియు వినుండు జన్మంబు శాంతఘోరమూఢగుణంబులచేత నై నను (సుఖ
దుఃఖగుణంబులచేతనై నను) ధార్మికాదిగుణంబులచేత నై నను సకలభూతంబులుఁ
దైవిధ్యంబు నేప్రకారంబునం బొందు నాప్రకారంబున జన్మాంతరంబునం
బొందుచుండు దేవుం డై నయముండు సర్వజీవాంతిర్యామియై ధర్మాధర్మయు క్తం
బై సపూర్వరూపంబుల 3 విశేషరూపంబులచేతం జూచు చుండి వాని కనురూపం
బులఁ జింతించు చుండు నవిద్యోపాధి జీవుండు తమోగుణయుక్తుం డై ప్రాచీన
కర్మంబులచేత నేర్పడినవర్తమానదేహంబు నే నని తలంచుచుండి నష్టజన్మస్మృతి
గలనాఁడై పూర్వపరంబు లెఱుంగం జాలకుండు మఱియుఁ గర్తేంద్రియంబుల
చేతఁ గర్మంబులం జేయు చుండి జ్ఞానేంద్రియంబులచేతఁ దమోవిషయంబు లైస
శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెఱుంగు చుండి పదియాఱవది యైనమనంబుతోఁ
గూడి పదియేడవవాఁ డగు చుండి షోడశోపాధ్యంతర్గతుం డై యొక్కఁడుం డై స
జీవుండు సర్వేంద్రియవిషయ ప్రతిసంధానంబుకొఱకు జ్ఞానేంద్రియకర్తేంద్రియ
మనోవిషయంబులఁ బొందు చుండి షోడశకళలు గలిగి లింగశరీరం బనం బరఁగి

గుణత్రయకార్యం బనునిమిత్తంబున హర్షశోకభయంబుల నిచ్చు చున్నసంసారంబు ధరియించుచుండు విజితషడ్వర్గం జ్ఞానదేహి కర్మంబు లొల్లనిబుద్ధి నెఱింగియు వినియుఁ గర్మంబులు సేయుచుండి తనసంచారకర్మంబునం జుట్టుకొన్న పసిరికాయపురువునుంబోలె నిర్గమోపాయం బెఱుంగిక నాశంబు నొందుచుండు వర్తమానవ సంతాదికాలంబు భూతిభావివసంతాదికాలయోగ్యం బైనపుష్ప ఫలాదులు తత్కాలజ్ఞానకలంబు నెల్లు సేయు నెల్లు భూతిభావిజన్మంబులకు ధర్మ ధర్మంబులు నిదర్శనంబులు సేయుచుండు నొక్కననుండు నొకక్షణంబును గర్మంబు సేయ కుండువాఁడు లేఁడు పూర్వసంస్కారంబులం గలగుణంబులచేతఁ బురుషుం డవశుండు గావున బలిమిఁ గర్మంబు సేయింపం బడుచుండు సవ్యక్త నిమిత్తంబు నొంది తదనురూపంబు లైనస్థూలసూక్ష్మశరీరంబులు మాతాపితృ సదృశంబు లగుచుండు నిట్టివిపర్యయంబు పురుషునికిఁ బ్రకృతినంగమంబునం గలుగుచుండు నాప్రకృతి పురాణపురుషుం జ్ఞానయప్పరమేశ్వరుని సేవించిపందలంగు చుండు.

88

- సీ. కావున నితఁడు సత్కీర్త్యవర్తనమున, భూదేవకలమునఁ గలుగినాఁడు
దాంతుఁ జ్ఞానాంతుఁ జ్ఞాన ధర్మసంశీలుఁ జ్ఞాన, సకలవేదంబులఁ గదవినినాఁడు
అనయంబు గురువుల సతిఘలఁ బెద్దలఁ జేరి శుశ్రూషులఁ జేసినాఁడు
సర్వభూతములకు సమబుద్ధియై చాల, బహుమంత్రసిద్ధులఁ బడసినాఁడు
తే. సత్యభాషణనియమంబు సజరపినాఁడు. నిత్యనైమిత్తికాదుల సేవపినాఁడు
దండిలోభాదిగుణములఁదరపినాఁడు, మంచిగుణములుదనయందు సమరపినాఁడు.
- క. సతతాచారసమంచిత, మతియై సుజ్ఞానమునకు సమరగెడుతటి నా
యతిగఁగి నాతని కంగజ, మతమై సవయావానాగ్రమం బెడిసాచ్చెన్. 90
- సీ. కడకంట యశావనగర్వంబు వొడగట్టె, మదిలోను నుద్రేకమదము గొట్టె
గడు మేనఁ గామవికారంబు దలచూపె, ముఖమునఁ జిలుసపుష్పమొలకలెఱై
సతిపుష్పి నిష్ఠురం సబయ్య దేహం బెల్లఁ, గచభారమున నెఱిగకప్పు మెఱసె
గతిభారమున నూరుకాండముల్ జిగి మీఱె, బాహుశాఖలు దీర్ఘభంగిఁ దోచె
- ఆ. నురము విపుల మయ్యె నుల్లసద్వరకాంతి, పూర మంగకమునఁ బొందుపడియె
భూరి తేజుఁ డయినభూసురాస్వయునకు, నభినవై కయశావనాగమమున. 91
- క. హృదయమునఁ బొడముయశావన, మదము వెలిగి దోచుభంగి మానితరుచి ద
ద్వదనమున నూగుమీసలు, వొదలుచుఁ గప్పడిరి చూడఁ గబంకం బయ్యెన్.
- వ. మఱియును. 93
- క. తమ్మివిరిమిఁది న్రాలిన, తుమ్మెదపంక్తియునుబోలెఁ గదలిపులీలం
గ్రమ్మకొని విప్రతనయుని, నెమ్మొగమునఁ గానఁబడియె స నెఱిమీసంబుల్.
- వ. అంత సనంగ బ్రహ్మాతంత్రంబునకు వసంతుం డొనర్చునంకురార్పణారంభంబునుం

జోతెలలితకినలయవినర ప్రసారభాసురబహుపాదపాదిపురోపవనపవనజవనప్రభా
వపరికంపితవిలవిటీజనహృదయప్రఫుల్లపల్లవభల్లంబును ననూనప్రసూననిర్భర
గర్భావిరూఢతసురభిపరాగపటలపటఘటితసభోమండలంబును నమందనిష్ఠ్యంద
మరిందబిందునందోహకందళితచిత్తమత్తమధుపసంకులర్పుంకారముఖరితసకలదిశా
వలయంబును నిరంతరధారాశరసభరితపరిషక్వఫలానుభవప్రభవసమ్మోదవాద
శుకప్రముఖపతంగకోలాహంబును నై మధుమాసంబు సర్వజనమనోహరం
బును నై నిఖిలవనపాదపంబుల నలంకరించె నయ్యవసరంబున సజామిళుండు
పితృనిర్దేశంబునం గుశనమిత్తుష్పఫలార్థంబు వనంబున కరిగి తిరిగి వచ్చుసమ
యంబున నొక్కలతాభవనంబున.

95

క. బద్ధానురాగ యై స్మర, యుద్ధంబున కలరుబుద్ధి నురుకామకళా
సిగ్ధ యగువృషలితోఁ బ్రియ, వృద్ధిం దగఁ గూడి యున్న విటు నొరుఁ గాంచెన్.

క. భటునిఁ రతిశాస్త్రకళా, ర్భటునిఁ వరయావనానుభవమదవిభవో
ద్భటునిఁ సురతేచ్ఛాసంఘటునిఁ విగతాంబరోరుక్మటునిఁ విటునిన్.

శా. హేలాఘూర్ణితనేత్రతో మదనతంత్రారంభసంరంభతో
1 భేలాపాలనయోగ్యభూవిభవతోఁ గిగ్ధాలకాజాలతో

హేలాలింగనభంగివేషవతితో గ్నిచ్చావతీమూర్తితోఁ
శేలి దేలుచు నున్నవానిఁ గనెఁ బుంభూభూతరోమాంచుఁ డై.

క. కలికి వరుమదనకదనపుఁ బలుకులకలకలము బెడఁగునెడుమేఖలము
వ్వలరవళిఁ దగిలి 4 గతిగొనఁ, గలకంతి రతంబు సలుపుగమకముఁ గనియెన్

క. కవకవ నై పదనూపుర, రవరవ లాగుబ్బుకొన్నరతిపతిగతులం
జవచివ నై విటుచెయ్యుల, రవళిఁ రతిసల్పురతులరవరవ గనియెన్.

చ. కురు లళికంబుపై నెగయఁ గ్రొమ్ముడి వీడఁగ గుబ్బదోయిపై
సరములు చొకళింపఁ గటిసంగతి మేఖల తాళింప స

త్కరవరకంకణావళులు గ్గరిలఁ గౌ నసియాడ మీఁదు గా
మరునివినోడముల్ నలిపె గ్గ మానిని యావనగర్వరేఖతోన్.

క. మవ్వపుసుకుమారాంగిని, జవ్వని నుపగూహనాదిరసముచితరతులఁ
నివ్వటిలుదానిఁ గని మది, నువ్వెల్లారంగ మన్మథోద్దీపనుఁ డై.

తరలము. బహుళదృక్పరిపాకమోహనిర్భద్రుఁ డౌచు మనంబులో
సహజకర్మము వేదశాస్త్రము గ్గ సాత్త్వికంబుఁ దలంచి త

న్నిహితచిత్తము వట్టి పట్టంగ గ్గ నేరఁ డయ్యె సదా మనో
గహనమందు మరుండు పావకుశ్మై వడిం జరియింపఁగాన్.

103

1 భేలాపాలనకోటివిభవతో. 2 మార్క్కితో. 3 కలికివగమదన. 4 గరిగొన; రతిగొన.

4 కవకవలై...రవరవలై గుబ్బుకొన్న.

- శా. అలీలావతిగండపాళికలపై శ హాసప్రసాదంబుపై
నాలోలాలకపంక్తిపై నళికపై శ వాకర్ణదృశ్యాత్మికపై
హేలాపాదికుచద్వయోరుకటిపై శ నిచ్చల్ పిసాళింపగా
జాలిం బొందుచు నాత్మ గుందుచు మనోజాతానలోపేతుఁ డై. 104
- తే. మఱి కులాచారవర్తన¹ మాలుచేసి, పరంగుసిత్తర్థములు దానికపాలు చేసి
సాధులక్షణగుణవృత్తి శ జాలుచేసి. లోలలోచనపసఁ జెంది శ లోలుండయ్యె.
- క. శ్యామఁ గుసుమాస్త్రఫేలన, కామఁ గులస్త్రీలలామఁ శ గమనీయగుణ
స్తోమ నిజభామ నొల్లక, ధామమున నటించె గ్రించుఁడన మెదఁ బొడమన్.
- ఉ. బంధులఁ దిట్టి సజ్జనుల శ బాధలఁ బెట్టి యవాధకోటిఁ బెం
బందెలు సుట్టి యీరములు శ వట్టి పథంబులు గొట్టి దిట్ట యై
నిందల కోర్చి సాధులకు శ నిందితుఁ డై గడియించువత్తి మా
సుందరి కిచ్చి మచ్చిగలు శ సాం పెదఁ గూర్చి వసించె దత్తపత్న్, 107
- సీ. సముచిత శ్రుతిచర్చఁ శ జర్చింప నొల్లక, సతికుచద్వయచర్చఁ శ జర్చసేయుఁ
దర్కకర్కశపారతర్కంబు గా దని, కలికితోఁ బ్రణయతర్కంబు సేయు
స్మృతిపదవాక్యసంగతి గాక తత్పతి, పదవాక్యసంగతి శ పరంగఁ జేయు
నాటకాలంకారశ్చైపుణం బుడిగి త, న్నాటకాలంకారశ్చాటిఁ దిరుగుఁ
- తే. బరంగఁ జరకాల మీరీతిఁ శ బాపనియతి, రమణ దాశీకుంబభారము వహించి
యదికుటుంబినిగాఁగఁ బాశపాశ్మండగుచు. నశుచియునునుష్టవర్తనఁడై మెలంగ.
- క. అటు గాన పాపకర్మనిఁ, గుటిలుని సుజనాన్తు ధూర్తుఁ శ గ్రూరుని సే మా
నటమునఁ గొని యెఁగెద మం, తట దండమువలన నితఁడు శ ధన్యుల నొందున్.
- వ. ఇట్లు వలుకుచున్న యమదూతల వారించి నయకోవిదులై నభగవద్దూత లిట్లనిరి.
- క. అపురా ధర్మవివేక, ప్రవగులపన గానఁబడియె శ బాపము పుణ్య
దృశ్యుల యదండులదండన, వివరం బొనరింపఁబడియె శ విధి యెఱుంగమిచేన్.
- చ. సములును సాధులు విహితశాసనులు సుదయాళురు శుభా
త్తములును నై నయట్టితలిదండ్రులు బిడ్డల కెగ్గు సేయుచోఁ
గ్రమ మఱి వార లెవ్వరికి శ గైకొని కుయ్యిడఁ జాలువారు సం
భ్రమమతి మీమనంబులఁ దిరంబుగఁ జర్చ యొనర్చి చూడుఁడా. 112
- ఆ. ఎఱుక గలుగునాతఁ శ డేది యొనర్చిన, నది యొనర్తు రితరు శ లై నవార
లతఁడు సత్య మిట్టి శ దనెనేని లోకంబుఁ, దత్ప్రేవర్తనమునఁ శ దగిలియుండు. 113
- ఆ. నెమ్మిఁ దొడలమీఁదగని ద్రించుచెలికాని, నమ్మఁదగినవాడు శ నయము విడిచి
ద్రోహబుద్ధిఁ జంపఁ శ దొడరునే యె డైనఁ, బ్రీతి లేక ధర్మదూతలార. 114

1 'మాటునేసి' అ. ప్ర. 2 ధామంబు నడంచుక్రించు. 3 ధర్మవిలోకప్రపరులకథఁ గానఁ.
4 వృథ యగునేతన్.

ఆ. చిత్త మెల్ల నిచ్చి శ చెలితనంబుల వచ్చి, నచ్చి కలయ మెచ్చి శ నమ్మునానిఁ
గరుణ గలుగువాఁడు శ కడుసౌమ్యుఁ డగువాఁడు, చింతసేయ కెట్లు సెలుప నేర్పు.

వ. అదియునుం గాక.

116

ఉ. ఈతఁడు కోటిసంఖ్యలకు శ నెక్కు డుప్పుపులులాదుఁ జెంది యీ
యాతము లై నపాపనివ్రహంబుల నన్నిటిఁ బాఱఁ దోలి ప్ర
¹భ్యాతమతిఁ మహామరణశకాలమునఁ హరిపుణ్యనామనం
భూతసుధామయాద్భుతవిభూతిక రాక్షరసం గ్రహంబునన్.

117

సీ. బ్రహ్మహత్యానేక శపాపాటవుల కగ్ని, కీలలు హరినామశ్రీ ర్తనములు
గురుతల్పకల్మషశూరినర్పములకుఁ, గేకులు హరినామశ్రీ ర్తనములు
తపసియచౌర్యాఘాతమనంబునకు సూర్యకిరణముల్ హరినామశ్రీ ర్తనములు
మధుపానకిల్బిషమదనాగనమితికఁ, గెనరుల్ హరినామశ్రీ ర్తనములు

తే. మహితయోగో గ్రనిత్యనమాధివిధుల, నలరు బ్రహ్మాదిసురులకు శ నందరాని
భూరినిర్వాణసామాజ్యభోగభాగ్య, ఘేలనంబులు హరినామశ్రీ ర్తనములు. 118

సీ. ముక్తికాంతై కాంతశ్రమాహనకృత్యముల్, గేలిమై హరినామశ్రీ ర్తనములు
సత్యలోకానందశసాభాగ్యయుక్తముల్, గేలిమై హరినామశ్రీ ర్తనములు
మహితనిర్వాణసామాజ్యభిషిక్తముల్, గేలిమై హరినామశ్రీ ర్తనములు
బహుకాలజనితతపఃఫలసారముల్, గేలిమై హరినామశ్రీ ర్తనములు

తే. పుణ్యమూలంబు లనపాయశ్రపోషకంబు. లభిమతార్థంబు లజ్ఞానహరణకరము
లాగామాంతోపలబ్ధంబులమృతసేవ, లార్థశుభములు హరినామశ్రీ ర్తనములు.

క. కామంబు పుణ్యవార్ధ, స్థేమంబు మునీంద్రసాంద్ర శచేతస్సరసీ
ధామంబు విష్ణునిర్మల, నామంబుఁ దలంచువాఁడు శ నాథుఁడు కాఁడే. 120

క. డెందంబు పుత్రువలనగ, జెందిన దని తలఁప వలదు శ శ్రీపతిపేరే
చందములఁ బలుకఁ గలిగిన, నందకథరుఁ డందుఁ గలఁడు శ నాథుం డగుచున్.

ఆ. బిడ్డపేరు వెట్టి పిలుచుట విశ్రామ, కేలినై న మిగులఁ శ గేలి నయినఁ
బడ్యగద్యగీతభావార్థములనై నఁ, గమలనయనుఁ దలఁపఁ శ గలుషహరము. 122

ఉ. కూలినచోటఁ గొట్టుపడి శ కుందినచోట మహాజ్వరాదులం
బ్రేలినచోట సర్పముఖ శ పీడల నందినచోట నార్తు లై
తూలినచోట విష్ణు భవనదూరునిఁ బేర్కొని రేని మీఁద న
క్కాలుని ²యాతనావితతిఁ శ గానరు పూనరు దుఃఖభారముల్. 123

సీ. అతిపాపములకుఁ బ్రయత్నపూర్వకముగఁ, దనుపాపముల కమితంబు గాఁగ
సన్మునివరులచే శ ³సంపాద్య మై యుండు, నిర్మలం బగుపాపనిష్క్రూతములు
గ్రమరూపమున నుపశమనంబు లగుఁ గాని, ⁴తత్త్వాపచయములుదలఁప లేవు

- సర్వకర్మంబుల క్ సంహార మొనరించి, చిత్తంబునకుఁ దత్త్వసిద్ధి నొనఁగు
ఆ. నొనర నిశుసేవ క్ యోగిమానసనరో, వాసుసేవ హేమరవాసుసేవ
వేదవేద్యుసేవ క్ వేదాంతవిభుసేవ, పరమపురుషుపాదకపద్మసేవ. 124
- క. హరి నెఱుంగనియూబాటుఁడు, హరిభక్తులతోడఁ గూడి క్ హరి యనునాఁడు
పరియై దోషము లడఁచును, గరువలితో నగ్ని దృఢముఁ క్ గాల్చినభంగిన్. 125
- ఉ. ఆరయ వీర్యవంత మగునౌషధ మెట్లు యద్భుచ్చఁ గొన్నఁ ద
చ్చారుగుణంబు రోగములఁ క్ జయ్యనఁ గౌపెఱుమాడ్కిఁ బుణ్యవి
స్మారువి సంబుజోదరునిఁ క్ బామరుఁ డెఱుఁ డవజ్జఁ బల్కినన్
నారక తత్ప్రభావము ధ్రివంబుగ నాత్మగుణంబుఁ జూపఁడే. 126
- క. ధృతి దప్పినతఱివి బుర్రా, కృతమునఁ గా కెట్లు దోచుఁ క్ కేశవుఁడు మదిన్
మితి లేనిజగముఁ దాల్చిన, యతఁ డొక్క నిమనములోన క్ నడఁగెడువాఁడే. 127
- మ. నిరతం బై నిరవద్య మై నిఖలచిత్తనిర్మాణమై నిత్య మై
నిరహంకారగుణాఢ్య మై నియమ మై క్ నిర్దోష మైనట్టిత్రే
హరినామస్మరణామృతం బితఁడు ప్రత్యక్షుంబు సేవింపఁ దా
మరణాంతంబున నిట్టిసజ్జనునిధర్మం బేల న్యర్థం బగున్. 128
- వ. అని యిట్లు శ్రీమద్భగవద్గీతలు భాగవతధర్మంబు నిర్ణయించి బ్రాహ్మణుని సతి
ఘోరం బయినయామ్యపాశబంధనిర్మక్తునిం గావించి యమభావలనియుదు
లు వాపి రంతి నాయమదూత (లంభగవద్గీతలసంభాషణ ప్రభావంబునఁ దమ
మనంబుల శాంతి నొంది భగవత్త్వజ్ఞాను లయి) చేయునది లేక (నిరాకృతు
లై) యమలోకంబునకుం జని సత్పక్షంబు సర్వంబును నెఱింగించి రు తి. 129
- క. అతఁడును భాశచ్యుతం డై, గతభయం డై ప్రకృతి నొంది క్ కడునుత్సవసం
గతిఁ జూచి మ్రొక్కి మదిలో, సమలతముద మొనవి చూడలి క్ హరిదాసులకున్. 130
- ఆ. నిలిచి కేలు మొగిచి క్ పలుక నున్యోగించి, చెలఁగు చున్నలోనితలఁపు దెలిసి
చక్రధరునికూర్చిసహచరు లరిగి ర, దృశ్యు లగుచు దేవదేవుకడకు. 131
- క. వేద త్రయసంపాద్యము, మోదంబు గుణాశ్రయంబు క్ మొగి భగవద్ధ
ర్మాదేశం బగుతదృట, వాదంబు నజామిళుండు క్ వదలక వినుచున్. 132
- క. శ్రీమన్నారాయణపద, తామరసభ్యాసనలికథాతమహాఘ
స్తోమం డై సద్భక్తికి, ధామం బగు చుండఁ దెలిసి క్ తత్తణమాత్రన్. 133
- క. బరవసమున సరికట్టిన, దురితంబులఁ దలఁచి తలఁచి క్ తేదిఁ దాపమునన్
హరి నిశు నాశ్రయించుచు, బరితాపము నొంది పలికె క్ బ్రాహ్మణుఁ డంతన్.
సీ. వృషలియం దనురాగవృద్ధి బిడ్డలఁ గని, కులము గోదావరిఁ క్ గూలఁ ద్రోచి

1 హరిభక్తుఁడు భక్తితోడ హరియన గెండున్. 2 యాయర్థంబున మీకు సంశయంబు గలదేని
మీరాజు నడుగఁ జూడని పలికి బ్రాహ్మ. 3 మృత్యువువలనియెడరు వాపి. 4 దురు పెల్లాదవన్.

- రచ్చల కెక్కి పెక్కరజ్జుసేతల సరి, వారిలోపలఁ దలఁవంపు చేసి
కట్టిడిముదుక నై శ కర్మబంధంబుల, పుట్ట నై నిందలఁ ప్రోవ నగుచుఁ
ఁ దులులలోతలఁ ద్రవ్వ భోగించిన, కడిదిగాజన్మంబు శ గాలి పోయె
- ఆ. జదువు చట్టువడియె శ శాస్త్రంబు మన్నయ్యె, బుద్ధి పురువుమేసెఁ బుణ్యమడఁగె
నీతి మట్టువడియె శ నిర్మలజ్ఞానంబు, 'ముట్ట నుడిగె బోధ శ మూరిఁ బోయె.
- క. చిక్కనిచక్కనిచన్నుల, మక్కువయిల్లాలి విడిచి శ మాయలు గలయీ
నెక్కసపుమన్యపాపపు, డొక్కపనఁ పిలి దుర్వ్యక్తులఁడ నై చెడితిన్. 136
- ఉ. అక్కట ఘోరమష్కృతమహానలకీలలు నన్ను ముట్టి పే
రు క్కడఁగింప కిట్లు ధృతి శ నుండఁగ నిచ్చె నహో దూరాత్తునిఁ
గ్రక్కునఁ దల్లిదండ్రుల నశక ల్లపచిత్తులఁ బెద్దలఁ మ తే
దిక్కును లేనివారిఁ బలుక² త్రిక్కులఁ బెట్టుచుఁ బాటఁ దోలితిన్. 137
- క. అకృతజ్ఞుడ నై విడిచితిఁ, బ్రకృతిం గలబంధువులను శ బాల్యమునను దు
ర్వికృతిఁ బడ కుండఁ బెంచిన, సుకృతుల మజ్జనకవరుల శ శోభనకరులన్. 138
- వ. అప్పుడు. 139
- ఆ. పెక్కు పాతకముల శ భృశ దారుణం బైన, దొడ్డనరకమందుఁ బెట్టెనన్ను
నాపదలకుఁ బాపి శ యరికట్టి రక్షించి, రిట్టిధర్మ పురుషు శ లేందువారొ. 140
- శా. చోద్యం బై కలవోలె నీక్షణమునం శ జూడంగఁ బ్రత్యక్ష మై
వేద్యం బయ్యెను నన్ను నీడ్చినమహావీరుల్ భృశోదగ్రు లా
యుద్యోగంబులవారు పాశధరు లీయత్సాహముల్ మాని సం
పాద్యానేకవికారరూపకుటిలప్రఖ్యాతు లెం దేగిరో. 141
- ఉ. దారుణపాశబంధనవిధానములన్ సరకార్ణవంబులొఁ
గూరినవాని నన్నుఁ జెడ శ కుండ నొనర్చినపుణ్యమూర్తు లం
భోరుహనేత్రు లుజ్జ్వలనభోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
చారుదయాసమంచితవిచారులు నల్వరు నెందుఁ బోయిరో. 142
- మ. నను రక్షించినపుణ్యవంతులు కనఁన్నాళికపత్రాత్ము లం
జనసంకాశులు శంఖచక్రధరు లాజానూరుబాహుల్ స్థితా
నను లాలంబితకర్ణ వేష్టనసునగ్ర చ్ఛాయదివ్యాంబరుల్
ఘనకారుణ్యరసైకపూర్ణులు సమగ్రస్ఫూర్తి నెం దేగిరో. 143
- వ. పాతకుండ నగునాకు నవ్విబుధోత్తమదర్శనంబు పురాకృతంబు లగుపుణ్య(విశే
ష)ంబులం గాని దొరక నేరదు తత్సందర్శనం బాత్మకు నతిసుప్రసన్నం బయి
యొప్పె నట్లు గా కుండె నేనిఁ గలుషవర్తనంబున వృషలీభర్త నై యుండిమృ

తిఁ బొందు చున్ననాదుజహ్వాకు శ్రీమన్నారాయణనామగ్రహణంబు సంభవిం
ప నేరదు మఱియును. 144

ఆ. పాతకుండ జడుడఁ గ్ బ్రహ్మఘాతుకుండను, మానలోభమోహామత్సిరుండ
నాకు నెట్లు దొరకు గ్ నారాయణానిదివ్యనామవిమలకీర్తనంబు మదికి. 145

సీ. దారుణమోహంధరకారపూరితుండను, హరివిస్మయస్మరణార్హమతినె
పంచమహాతీవ్రపాతకోపేతుండ, హరివిస్మయస్మరణార్హమతినె
కౌటిల్యకితవవరకారపారీణుండ, హరివిస్మయస్మరణార్హమతినె
యఖిలదుఃఖైకఘోరార్ణవమగ్నుండ, హరివిస్మయస్మరణార్హమతినె

తే. నిందలకు నెల్ల నెల వై నగ్నినిండు, మందభాగ్యుండ నే నేడ గ్ మధువిదారి
దివ్యగుణనామకీర్తనశతఘ్నఁ గ దేడఁబూర్వసుకృతంబుగాకెట్లు గ్ పొందఁగలుగు.

న. అని వితిర్కించి. 147

మ. యతిచిత్తేంద్రియమారుతులడఁ గగుచు గ్ యత్నిం బొనర్చుచు హరి
వ్రతసంప్రీతికఁ బుణ్యవృత్తికఁ బదావసోన్ముఖుని క్రికి
యుతినిర్వాణపదాదురక్తికి సుఖోద్యోగక్రియాశక్తికి
ధృతిలబ్ధతమముక్తికి సకలధాత్మీధుర్యసర్వక్తికిన్. 148

క. విడిచితి భవబంధంబుల, ¹నడఁచితి మాయావిమోహా గ్ మైత్రిమంబు
న్నడిచితి నరివర్గంబులఁ, గడిచితి నాజన్మదుఃఖరక్తార్ణవమున్. 149

క. యోషద్రూపంబున నను, ²నేషణముఖగహ్వరమున గ్ నెగమ్రంగి కడు
ద్వేషమున గోతి నేసిన, దోషది యగునాత్మమాయఁ గ్ దోలఁగం గంకిన్. 150

వ. అని యిట్లు వైష్ణవజ్ఞానదీపం బాత్మిన్మహంబునం దోచిన నాబ్రాహ్మణుండు.

మ. భగవద్గర్భపరాయణోత్తములసంభాషైకమంత్రంబుల
మిగులఁ జ్ఞానము పుట్ట మోహభవసర్వమృతాత్మబంధంబులం
దెగ ఖండించి సబంధమిత్రసుతిపత్నీమోహవిశ్రాంతుఁడై
జగతీనాథు రమేశు కృష్ణనిదయైశ్వర్యంబులం గోరుచున్. 152

క. హరిభక్తులతో మాటలు, ధర నెన్నఁడుఁ జెడనిపుణ్యధనములమాటల్
వరముక్తికాంతతేటలు, నరిషడ్వర్గంబు చొరనియరు దగుకోటల్. 153

సీ. అనుచు నాబ్రాహ్మణుం గ్ డతితత్త్వవేది యై, భవబంధముల నెల్లఁ గ్ బాఱఁద్రోచి
మొనసి గంగాద్వారమున కేగి యచ్చటఁ, ³బ్రబ్బిన దేవతాభవనమందు
నాసీనుఁడై యోగగమాశ్రయించి చెలంగు, దేహేంద్రియాదులగ్ తెరువువలనఁ
దనుఁ బొపుకొని పరతత్త్వంబుతోఁ గూర్చి, మానుగా యోగసమాధిచేత

ఆ. గుణగణంబు బాసి గ్ ⁴కొమ రొప్పినభగవదనుభవాత్మయందు గ్ నాత్మగలిపి

1 'జడిసితి మాయావిమోహాఽసంతమంబున్' వ్రా.ప్ర. 2 నేషణ...మింగుచు బద్వేషమున.

3 పంజినదేవాలయంబునందు. 4 కొనుచును భగవంతుఁడైనయాత్మ' వ్రా. ప్ర.

రమణః దన్ను మొదలగరక్షించినట్టియా, పురుషవరులఁ గాంచిరహసంగమై క్కె.
 వ. అట్లజామిళుండు యోగమార్గంబున దేహంబు విడిచి పుణ్యశరీరుం డై యగ్ర
 భాగంబునం బ్రాగులబ్ధు లైనమహాపురుషకంకరులం గాంచి సమంచిత¹ో
 మాంచితచలచ్చటాపింజరితస్వేదబిందుసందోహమిషనివ్యంధమహానందవల్లికామ
 తల్లికాంకురసంకులపరిశోభితతనుండును హర్ష నికర్ష మాణమానసోద్యోగయోగ
 ప్రభావోత్సాహవిస్మయమందస్మితకండళితముఖారవింరకండళితండును సిఖిల
 జగజ్జగీయమానాఖండశుభ ప్రదశుభాకారసందర్శనసమాసాదితకుతూహలమాన
 సుండును నై ప్రణామంబులాచరించుచు భాగీరథీతీరంబునఁ గళేబరంబు విడి
 చెం గావునఁ దత్తణంబ హరిపార్శ్వవర్తులైనదాసవరులస్వరూపంబుఁ దాల్చి యా
 విష్ణుసేవకులతోడఁ గూడి (దివ్యమణిగణఖచితంబై) సువర్ణ(మయం బైనయన
 మాన)విమానం బెక్కి సకలమహాసందభోగభాగ్యానుభవాకుంఠితం బైనవైకుంఠ
 నగరంబునకు శ్రీమన్నారాయణపదారవిందసేవాచరణపరిణామస్థితికిం జనియె
 నిట్లు విష్ణావితసర్వధిర్ముండైనదాసీపతి గర్హితకర్మంబులచేతఁ బరితంపను హత
 వ్రతుండును నై నరకింబునం గూలుచుండి భగవన్నామగ్రహణంబున సద్యో
 ముక్తుం డయ్యెఁ గావున. 155

క. కర్మంబు లెల్లఁ బాయను, మర్మము డెలుపంగ లేరు ॥ మధురిపుపేరే
 పేర్కొ బరించుటకంటెను, దుర్మదమునఁ జత్త మెన్నిఁ త్రోవలఁ జన్నన్. 156

ఉ. పాండనవంశపావన నృపాలక యీగితిహాస మెవ్వఁడే
 సంహృతభక్తి లేక విను ॥ నోర్పుమొయిం బరయించు నాతిఁ డు
 గ్గండిత ముక్తకామినిఁ ॥ దాసక మై దనుజారిలోకమం
 దుండు మహావిభూతి యమగదూతలచూడ్కి కగోచరాకృతిన్. 157

తే. అరయఁ బుత్రోపచారిత ॥ మైనవిష్ణు, రామ మవనానకాలంబుగనను భవంచి
 శార్ఙ్గనిలయంబుఁ జేరె సకజామిళుండు, నిట్లు సదృశ్కై బలికిన ॥ నేమి సెప్ప. 158

క. కోరినవారల కెల్లను, జేరువ కైవల్యపదము ॥ శ్రీవరుని మదిం
 గోరనివారల కెల్లను, దూరము మోక్షాప్తి యెన్నిఁ త్రోవల నైసన్. 159

వ. అనినం బరీక్షింపరేంద్రుం డిట్లనియె మునీంద్రా యాజ్ఞాభ్రష్టుండై యమధర్మరా
 జు శ్రీవిష్ణునిగైశకులచే విహతు లై సభటులచేత వర్ణింపంబడిననారాయణదేవుని
 మహానుభావం బాకర్ణించి వారల కే మనియె మఱియు నెన్నఁ జేసి యమదం
 డంబు విఫలం బై పోయినతెఱంగు గల దేని వినవలయు నీసం దేహంబుఁ బాప
 (మహాత్మా) నీవు దక్కఁ దక్కినవారలు చాలరని తలంచుచున్నవాడఁ జిత్తం

1 'రోమాంచచ్చటాపింజరితస్వేదకిణసందోహ. 2 దలితలోచనోత్సవక రాకారసందర్శనమానసా
 రేయండును నై ప్రణా' వ్రా. ప్ర.

బును బ్రసాదాయత్తింబుగా భవదీయవచనసుధాధారలం బ్రసాదింప వలయు ననిన శుకుం డిట్లనియె. 160

క. శ్రీకృష్ణభటులచేత నిరాకృతులై యామ్యభటులు కయమునకు నాత్మ స్వీకృతవిప్రకథాక్రమ, మిక్రియ ముకతెలిపి రదియ్యనెఱిగింతుఁ దగన్.

తే. చేరి ¹శ్రీవిధ్యమున మించుజీవతతికిఁ, గర్మఫలములఁ దెలిపెదురకారణంబు లగుచుశిక్షించువార లీయవనిమూఁద, దేవయందఱు గలరయ్యనెలియవలయు.

క. దక్షిణదిశాధినాయక, శిక్ష దగం జేయువారు క్షితిఁ బెక్కుఁజేసి యమును సత్తయమును. సాక్షాత్తుగ నెందు రెండు క సంపన్న మగున్. 163

తే. దట్ట మైనట్టికర్మబంధముల నెల్ల, నాజ్ఞవెట్టెడువారు ఎ క్కై నచోట సకట శాస్త్రస్వముపచారమయ్యెగాదె, శూరు లై నట్టిమండలేశులకుఁబోలె.

ఉ. కావున నీవ యొక్కడవ కర్తవు మూఁడుజగంబులందు సం భావితభూతకోటిఁ బరిపాకవశంబున శిక్షి సేయఁగా నివరశాసనం బశ్చలనిర్ణయ మై తనరానిచుండి నేఁ డీవలఁ గ్రమ్మఁప మఱి కైవ్వయ్య శిక్షయ్య ధర్మపాలనా. 165

క. చండకిరతనయ యెరులకు, దండధరత్వంబు గలదె క తగ జగమున ను ద్దండధరవృత్తి నొత్తిలి, దండింతువు నిన్ను దండధరుఁ డని పొగడన్. 166

సీ. ఇట్టినిదండంబ క యీమూఁడుజగములఁ, దగువమై నేడు వరల్లిల్లు చుండ మనుజులొకంబున కమహితాన్యుతాకారి, సిద్ధుల మిగులఁ బ్రసిద్ధులైన నారు నెల్వరు వేగ క వచ్చి విద్యశంబు, భంగించి మ మ్మంత క చంగఁ దోలి నీశాసనంబున క నేమిడ్చికోని వచ్చు, స్మారచిత్తునిఁ బుచ్చికోని యదీప్తి

తే. పాశబంధంబులీసునఁ క బట్టి శ్రమించి, బలిమి మిగులంగ మమ్మును క బాఱఁదోలి యిచ్చఁ జనినారు వారు దా క మెచటివార,లాదరమ్మున మాకు నేఁ క నతిమ్ము.

వ. అని రని మఱియు శుకుం డిట్లనియె స్ట్లు దూతలు పరితాపనమేతు లై పలికిన దండధరుండు పుండరీకాక్షునిచరణకమలంబులు దమమాసనంబున నన్నిహితంబు లుగఁ జేసికొని వందనం బాచరించి పరమధక్తిపరుండై వారల కిట్లనియె. 168

సీ. కలఁడు మదన్యండుకృషునుడొక్కఁడతఁడందు, వెలికిఁ గానఁగరాక క విశ్వమెల్ల నతిలీలమై మహాద్భుతసమగ్రస్ఫూర్తి, నుండును గోక నూ క లున్న భంగి దామెనఁ బశువులు క దగిలి యుండెడుమాడ్కి, నామసంకీర్తనకృష్ణమగతుల విహరించు నెవ్వఁడు క విలసితమత్స్వజ, లెవ్వనిపదముల క నివ్వటిల్లుఁ

ఆ. గనుట మనుట చనుట క గల్గు నెవ్వనిలీల, లందు లోక మెవనియందుఁ బొందు నెన్నఁబడుచుఁ బుడమి క నెవ్వనినామముల్, గర్మబంధనములకేర్పి నడఁచు.

తరలము. వినుడు నేను మహేంద్రుఁ డప్పతి క వీతిహోత్రుఁడు రాక్షసుం

- డనిలుఁ డర్కుఁడు చంద్రుఁడుం గమలూసనుండు మరుద్గణం
బును మహేశుఁడు రుద్రవర్ణము క భూరిసంయమిసిద్ధులున్
మొనసి కన్గొనఁ జాల రెన్వవిమూర్తి విశ్రుతకీర్తిమై. 170
- క. సత్వైతరగుణపాశవ, శత్త్వింబునఁ బొంద వీరు క జలజాత్యునదై
కత్త్వింబు గాన నోపరు, సత్త్విప్రాధాన్య లితరజనములతరమే. 171
- చ. అభవు సమేయు సవ్యయు సకనంతు ననారతుఁ బూని మేనిలో
నుభయము నై వెలుంగుపురుషోత్తముఁ గానరు చిత్తకర్మవా
గ్విభవగరిష్ఠు లై వెదకి క వీటిఁడి ప్రాణులు సర్వవస్తువుల్
శుభగతిఁ జూడ నేర్చి తనుఁ క జూడఁగ నేరనికంటిపోలికన్. 172
- చ. పరముని భక్తలోకపరిపాలనశీలుని దుష్టలోకసం
హారుని పతింగపుంగవవిహంగునికుంఠిమిదూతి లామనో
హారులు సురేంద్రవందితులు క నా హరిరూపగుణస్వభావు లై
తిరుగుచు నుండు రెల్లఁడల క దిక్కులఁ దేజము కక్కుటిల్లఁగన్. 173
- ఉ. లెక్కకు ¹నెక్కు వై కనఁబు క లేనిమహద్భుత తేజ మెల్లఁడం
చిక్కటిలం జరింతు రతిభీమబలాఘ్నలు విష్ణుదూత లా
చక్కనిధర్మశాంతు లతిసహసవంతులు దేవపూజతుల్
గ్రిక్కిటి సీజగంబునను క శేషవసేవకరిక్షణార్థ మై. 174
- క. నావలనను మీవలనను, దేవాసురగణమువలనఁ క ద్రిజగంబులలో
నేవగలఁ బొంది కుండఁగఁ, గావం గలనారు పుడమిఁ క గలవైష్ణవులన్. 175
- క. భగవత్ప్రణిహితధర్మం, బగపడి దెన్వరిమతిక క ననిమిషగరుడో
రగసిద్ధసాధ్యసరసుర, ఖగతాపసయక్షదివిజ్రఖచరుల కై నన్. 176
- క. ఎన్నఁడుఁ దెలియఁగ నేరరు, పన్నగపతిశాయితత్త్వభావము మేనం
గన్నులవేల్పును జాపలఁ, జన్నమరిసవేల్పు ముదుకకచదువులవేల్పున్. 177
- సీ. వరమహద్భుత మైసత్వైష్ణవజ్ఞానంబుఁ, దిరముగా నెవ్వరు క పలియఁ గలరు
దేవాదిదేవుండుకృత్రిపురసంహరుఁడొండె, గమలసంభవుడొండె క గార్తికేయ
కపిలనారదులొండెకంగాత్మజుండొండె, మనువొండెబలియొండెజనకుండొండె
బ్రహ్మాదుండొండె నేర్పాటుగా శుకుండొండె, భాసురతరమతి క వ్యాసుండొండె
తే. గాక యన్యులతరమె యీలోకిమందు, నీనుబోధంబు సద్బోధ క మీపదార్థ
మింసదానందచిన్మయ క మీయగమ్య, మీవిశుద్ధంబు గుహ్యంబు క నీశుభంబు.
- క. ఈపన్నిదలు దక్కఁగ, నోపరు తక్కురులు దెలియ క నుపనిషదుచిత
శ్రీపతి నామమహద్భుత, దీపితభాగవతధర్మదివ్యక్రమమున్. 179
- తే. ఏది జపియింప సమృతమైయెనఁగుచుండు, నేది సద్ధర్మపథమనియోలుఁగఁదగిన

దదియె సద్భిక్తియోగంబు శ నలవరించు, మూర్తిమంతంబు దా హరిశ్రీర్తనంబు.
తే. కంటిగేమిరు సుతులార శ కమలనేస్త్రు, భవ్య మగునామకీర్తనఫలము నేడు
దవిలి మృత్యువుపాశబంధములవలన, జాణతనమున నొడవ నజామిళుండు. 181

ఉ. ఏటికి జాలి బొంద నరు శ లీక్రియ గృష్ణునికీర్తనంబు పా
పాటవులక దహింపఁ గల శ దౌటకు సందియ మేల యిప్పు డీ
తూటరి దోసకారి పెనుదోషి యజామిళుఁ డంత మొందుచుం
బాటిగ విష్ణునామసుతుఁ శ బల్కుచుఁ కేవలము క్తి కేఁగఁడే. 182

క. ఇంతయును దధ్య మని మది, నింతయుఁ దెలియంగ లేకు శ హీనాత్ములు దు
ర్గాంతరఘటితమాయా, క్రాంతాత్యంత ప్రకాశకౌరవజడు లై. 183
మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

1 ఈవిధమునక విబుధు శ లేకతమచి త్తముల శ నేకతము లేక హరి నీశుక
భావమున నిల్చి తగుభాగవతయోగపరిపాకమున నొందుదురు వారిం
దే వలదు దండనగతిం జనదు మాకు గుణితింప నఘముల్ దలఁగు మీఁదక
శ్రీవరునిచక్రము విశేషగతిఁ గాచు సురశేవీతులు ము క్తిఁ గడుఁబెద్దల్.

ఉ. ఎవ్వఁ సిద్ధసాధ్యులచ శ రేశలసత్పరిగీతగాధిలం
దెవ్వఁ ముక్తిభాగతల శేమమనోహరచంద్రిశాలలా
దెవ్వఁ శంఖచక్రగురుశేతిగదారుచిరోగ్రపాణు లా
మవ్యపురూపనంబు లసనూనులు వో ధరలోనివైష్ణవుల్. 185

నీ. శ్రుత్యంతివి క్రాంతమత్యనుక్రమణీయ, భగవత్ప్రసంగతుల్ శ భాగవతులు
సనకాదిమనియోగిజనసదానందైక, పరమభాగ్యోయుల్ శ భాగవతులు
కృష్ణపదధ్యానశ్రీవలామృతపాన, పరిణామయుతులు శ్రీభాగవతులు
బహుపాతికానీకపరిభవప్రక్రియా, పరుషోగ్రమూర్తులు శ భాగవతులు

తే. భావతత్త్వార్థవేదులు శ భాగవతులు, బ్రహ్మనాదానువాదులు శ భాగవతులు
సిరులు దొలఁకంగ నెన్నఁడుఁజేటులేని, పదవి నొప్పొరువారు వో శ భాగవతులు.

క. అది గాన విష్ణుభక్తులఁ, గదియఁగఁ జన వలదు మీరు శ కరివరదులన
త్వదపద్మవినతివిముఖులఁ, దుది నంటఁగఁ గట్టి తెండు శ ధూర్తులు వారల్.

నీ. ఎకనక్కెమునకైన శ నిందిరారమణునిఁ, బలుకంగ లేనిదుర్భాషితులను
గలలోన వైన శ్రీకాంతునిసత్వాద, కమలముల్ సూడనికర్మదృశుల

1 ఇది 'ఈవిధమునక విబుధులేచి తమచిత్తముల నేకతము లేక పరమేశుహరి నీశుక, భావమున నిల్చి తగు భాగవతయోగపరిపాకమున నొందుదురు పాలుపడి వారిం. దే వలదు దండనగతిం జనదు మాకు గుణితింప నఘముల్ దొలఁగుఁకెల్ల ముమీఁదక, శ్రీవరునిచక్రము విశేషగతిఁ గాచు సురశేవీతులముక్తిఁ గడుఁపెద్దల్' అని వ్రాతప్రతుల లయగ్రాహిగా నున్నది.

నవ్వుచు నైనఁ గృష్ణప్రశంసకుఁ జెవి, ¹దార్ప నేరనిదుష్కథాప్రవణుల
యాత్రోత్సవంబుల శ్రీ నై న నీశునిగుడి, త్రోవఁ దొక్కఁగ లేనిదిదుష్పదులను

ఆ. బరమభాగవతులకపాదధూళినమస్త, తీర్థసార మనుచుఁ శ్రీ దెలియ లేని
వారి వారివారి శ్రీ వారిఁ జేరినవారి, దొలుతఁ గట్టి తెండు శ్రీ దూతలార. 188

ఆ. ఎల్లపాపములకు శ్రీ ని లై నయింటిలో, బద్ధతృష్ణు లగుచు శ్రీ బుద్ధి దలఁగి
పరమహంసకులము శ్రీ గుటి దప్పి వర్తించు, ధూర్తజనులఁ దెండు శ్రీ దూతలార.

ఆ. అరయఁ దనదుజహ్ను శ్రీ హరిపేరు నుడువదు, చిత్త మతనిపాదశ్చింతఁ జనదు
తలఁపఁ దమకు ముక్తి శ్రీ తం గేటిజన్మకో, సకలవిష్ణుభక్తులకునుబోలె. 190

ఆ. పద్మనయనుమీఁదిరభక్తియోగంబెల్ల, ముక్తియోగమనుచు శ్రీ మొదలెఱుంగు
వారి వారివారి శ్రీ వారిఁ జేరినవారి, త్రోవఁ దలఁచు నలదు శ్రీ దూతలార. 191

వ. అని పలికె నని చెప్పి మఱియు శుకుం డి ట్లనియె శ్రీకృష్ణనామకీర్తనంబు జగ
న్మంగళం బనియును ²(జగన్మోహనం బనియును) జగజ్జీయమానం బనియును
నిఖలసాపైకనిష్కృతి యనియును నిఖలదుఃఖవివారణం బనియును నిఖలదారిద్ర్య
నిర్మూలనం బనియును నిఖలమాయాగుణవిచ్ఛేదకం బనియును నుద్ధామంబు లగు
హరివీర్యంబుల నాకర్ణించువారలచిత్తంబు లతివిర్మలంబు లగుభంగిం దక్కిన
వ్రతాచరణంబులం గా వనియును శ్రీకృష్ణపదపద్మంబులు హృత్పద్మంబుల
నిలుపువార లన్యపాపకర్మంబు లగునవిద్యావ్యసనంబులం గొరయనేర రనియును
నిజస్వామి యైన(యమ)ధర్మరాజుచేతఁ గీర్తింపంబడిచభగవద్గోపత్వంబు నాక
ర్ణించి విస్మయింపఁ తలఁచుకొనియు నాటనుండియు నైష్ఠవజనంబులం దేటి చూడ
వెఱుతురు సరేంద్రా పరమగుహ్యం బగునీయతిహాసంబును బూర్వకాలంబున
సకలవిజ్ఞానగోచరుం డైనకుంభసంభవుండు సకలదుఃఖవిలయంబును (సకలపుణ్య
నిలయంబును) నైనమలయంబునఁ బురాణపురుషుం డైనపురుషోత్తము నారాధ
నంబు సేయు చుండి నా కెఱింగించె నని చెప్పిన విని విస్మయానందహృదయుం
డైన పరీక్షిజ్ఞనపాలుం డి ట్లనియె. 192

క. స్వాయంభువమనువేశల, నోయయ్య సురాసురాండ్రజోరగనరశివ
గ్రాయతనర్గము దెలిపితి, పాయక వినవలయుఁ దెలియఁ శ్రీ బలుకం గదవే. 193

క. ఉత్తరకొడు కి ట్లడిగిన, నుత్తరమును నమ్మునీంద్రుఁ శ్రీ డుత్తమచేతో
వృత్తి ముద మంది పలికెను, దత్తపాదబడిగి వినుడు శ్రీ తాననవద్యుల్. 194

సీ. పూని ప్రచేతసుకపుత్రులు పదుగురు, ప్రాచీనబర్హిమకప్రాఖ్యం గలుగు
వారు మహాంభోధివలన వెల్వడి వచ్చి, తగ వృక్షవృత మైనధర్మాఁ జూచి
మేదిసీజములపై శ్రీ మిక్కిలి కోపించి, మదిలోన దీపితమనున్మ లగుచు

1 జోలవేయనిదుష్కథాభిరతుల. 2 'జగజ్జయం బనియు జగచ్ఛరణ్యం బనియు జగచ్ఛాస్త్వ
తంబనియు నిఖలసాపై. 3 సర్గాయతము గలిగె నంటివి.

వక్త్రంబులను మహానామసంయుత మైన, యనలంబుఁ గల్పించియవనిజములఁ
తే. ²బెల్లు వడఁ గాల్చుఁ దొడఁగినఁ కదల్లడిల్లి, వారికోపంబు వారింతునాడపోలఁ
బలికెఁ జందురుఁ ధోమహాభాగులార, దీనమగువృక్షములమీఁదఁ దెగుటదగునె.

తే. మొదల వర్ధిష్ఠు లగుమిమ్ముఁ నదయహృదయు
లగు ప్రజాపతు లనుచు సర్వాస్థుఁ డనియె
నట్టిమీరు ప్రజాసృష్టి కై నవార
లీవనస్పతీతతుల దగహింపఁ దగునె.

196

సీ. ఆదికాలంబున క నా ప్రజాపతి²పని, యైనలోకేష్వరుం క డచ్యుతుండు
పద్మనేత్రుఁడు వనశోస్పతుల నోషధిముఖ్యజాతంబు మిషము చూర్జంబుఁ గోరి
కల్పించె నందు ముఖ్యం బైనయన్నంబు, సచరంబు, లైనట్టియపడ మెల్లఁ
బాదచారులకును క బాల్యైట్టి యిరుగాళ్లు, చేతులు గలిగినజీవంతికి

తే. ⁴పాణు లొగిలేనియాచతుష్పాత్తులెల్ల, సన్నముగఁ బూనికావిం చెననియుఁగాక
నామహాభాగుఁ డచ్యుతుఁ క డాదరమున, మీకు ననఘాఖ్యవిఖ్యాతిజి కిటిచె.

క. నిజముగ దేవాధీశ్వరుఁ, డజుఁడు ప్రజాసర్గమునకు క సనఘుల మిమ్ముకొ
సృజించె నిట్టివారికిఁ, గుజదహసము సేయ నెల్లు క గోరిక వొడమెన్. 198

చ. సతత మహత్త్వసత్త్విగుణసత్పురుష స్త్వలిఁ బొందరయ్య మీ
పితరులును బితామహులుఁ క బెద్దలు నెన్నఁడుఁ బొందనట్టిదు
ష్కృతమతి మైనకోపమునఁ క గిల్పిషభావము మానరయ్య సం
ధృతకరుణావలోకిమున క భీతితిగు ప్రకరంబుఁ జూచుచున్. 199

ఉ. తప్పక కయర్భకావళికిఁ క దల్లియుఁ దండ్రయు నేత్రపం క్తికొ
తెప్పలు నాటికిం బతియు క తెఱడు ప్రజావలి కెల్ల సర్ది కిం
పొప్ప గృహస్థు చూఢులకు క నుత్తము లెన్న సమ స్థబాంధవుల్
ముష్టునఁ గావ లేనికడుకమాఘులు గారు నిజాలచుట్టముల్ 200

సీ. లఖలభూతిముల దేహాంతస్థమగునాత్మ, యీశుఁడచ్యుతుఁడనియెఱుఁగనలయు
నెఱిగి సర్వం బైనయిందిరారమణు లోచూపులఁ దనివిగాఁ క జూడ వలయుఁ
జూచినచిద్రూపశుద్ధాత్మ లగుమిమ్ము, నెనసినవేడ్కతో క నిచ్చ మెచ్చు
మెచ్చినసర్వాత్మ క మీ రెఱింగినచోటఁ, గోపగుణంబులఁ క బాప నలయుఁ

ఆ. బాపి దగ్ధశేషపాదపజాలంబు, దియ్య మెనఁగ బ్రదుక క నియ్యవలయు
సనఘులార మీర కలస్తదీయప్రార్థనంబు పరఁగఁ జేకొనంగ వలయు. 201

క. ఇదె వృక్షసముద్భవ యగు, మదిరేక్షణ నాస్పరసి గురమారిక నిత్యైక
వదలక పత్నిగఁ జేకొని, ముద మందుడు పాదపములమోసము వాయన్.

1 'పాల్లు నెడ. 2 తండ్రి యైన. 3 స్పతులనునోషధీజాతంబు. 4 బాహువులు లేనియాచతుష్ప
దుల నెల్ల. 5 యెల్ల వారలకు. 6 బతి ♦ విరించి ప్రజాశక్తి భిక్షుకోటికిం. 7 నాస్పరీకుమారిక 'వ్రా.ప్ర.

వ. అని యిట్లామంత్రణంబు సేసి మారిష యనుకన్యకను వారల కిచ్చి చంద్రుం
డు సనియె నప్పుడు. 203

క. వారలు పర్యాయంబున, నీ రేజముఖున్ వరించి ఓ నెటి రమియింపన్
భీరుడు ప్రాచేతిసుండై, వారక దత్తుండు వుట్టె ఓ వనజజనముండై. 204

క. ఎవ్వనిసంతానంబులు, నివ్వటిలెన్ వసుధ నెల్ల ఓ నెటి నానత్తుం
డివ్వలన జగము లన్నిటఁ, బ్రవ్వ జలము నిలిపినట్లు ఓ ప్రజఁ బుట్టించెన్. 205

ఉ. వారనివేడ్కతో దుహిత్యవత్సలదత్తుండు దత్తుఁడొత్తలో
గోరి సృజించె గొన్నిటి నగకుంఠితవీర్యముచేతఁ గొన్నిటిన్
బోరన భేదరంబులను ఓ భూచరముఖ్యువ సేచరంబులన్
సీరచర వ్రజంబు రజనిచరజాలదివాచరంబులన్. 206

క. నరసురగరుడోరగకి, న్నరదానవయక్షపక్షీనగవృక్షములం
దర మిడి సృష్టి యొనర్చెను, దిరముగ దక్ష ప్రజాపతి వితతకీర్తిన్. 207

క. బహువిధముల బహుముఖముల, బహురూపములై న ప్రజల ఓ బహులోకములన్
బహుళముగఁ జేసి మదిలో, బహుమానము నొందఁడయ్యెఁ ఓ బ్రాహ్మతముగన్.

తే. 1 ఆ ప్రజాసర్గబృంహితం ఓ బయినజగము
దత్తుఁ డీక్షించి మదిలోనఁ ఓ దాప మొంది
మఱియు జననంబు నొందించుమతము రోసి
పరమపురుషుని నాశ్రయింపంగఁ దలఁచె. 209

వ. ఇట్లు దక్ష ప్రజాపతి ప్రజాసర్గంబు సాలక చింతించి మంతనంబున లక్ష్మీకాంతుని
సంతుష్టస్వాతుం జేయువాండై. 210

క. మోదంబై పరిదూషితి, భేదం బై శాబరీగిరికిలికించితిదృ
గ్భేదంబై బహుసౌఖ్యాపాదం బై యొప్పవింధ్యపాదంబునకున్. 211

వ. ఇట్లు వింధ్యపాదంబున కరిగి యం దఘమర్షణం బనుతీర్థంబు సర్వదురితహరం
బయి యొప్పదాని ననుసవనంబు సేవించి యతిఘోరం బై నతపంబు సేయుచు
హరిం బ్రసన్నుం జేసి హంసగుహ్యం బనుస్తవరాజంబున నిట్లని స్తుతియించె.

— ఓ దత్తుండు స్తుతియించినహంసగుహ్యం బనుస్తవరాజము. —

తే. పరమునికి వందనము సేతుఁ ఓ బరిధివించి
మున్న వితథానుభూతికి ఓ మొక్కికొందు
మెఱయ గుణములఁ 2 దేలునిమిత్తమాత్ర
బంధువై నట్టివానికిఁ ఓ బ్రణతి సేతు. 213

ఆ. తవిలి గుణులచేతఁ ఓ దత్తబుద్ధులచేత, నిగిడి కాన రానినెలవువాని
మొదలఁ దాన కలిగి ఓ ముక్తిమానావధి, రూపుఁజెందువానినీ ప్రాపుఁ గందు. 214

- ఆ. ఎల్లతనువులందు శ నిర వొంది తనతోడఁ, బొందుసేసి నట్టి పొందుకాని
పొందువొందలేడు శ పురుషుండు ¹గుణము నా, గుణినిబోలునట్టి గుణి భజింతు.
- ఉ. పూని మనంబునుం దనువు శ భూతములు మఱి యింద్రియంబులుం
గ్రాణములు వివేకగతిఁ శ బాహుక యన్యముఁ దమ్ము నెమ్మెయిం
గానఁగ నేర నాగుణనికాయములం బరికించునట్టిస
ర్వానుగతుఁ సమ స్తహితు శ నాదిమపూరుషు నాశ్రయించెదన్. 216
- వ. మఱియు ²న నేకవిధనామరూపనిరూప్యం బగుమనంబునకు దృష్టిస్మృతులనాశం
బువలనఁ గలిగెడు నుపరామం బగుసమాధియందుఁ గేవలజ్ఞానస్వరూపంబునఁ
గోచునిర్మల ప్రతీతిస్థానం బైన హంసస్వరూపికి నమస్కరింతుఁ దారువందు నతి
గూఢం బైనవీతిహోత్రుని బుద్ధిచేతం బ్రకాశంబు నొందించుభంగి బుద్ధి
మంతులు హృదంతరంబున సన్నివేశుం డయిన పరమపురుషుని ³నాత్మశక్తిత్ర
యంబుచేతం దేజరిల్లఁ జేయుదు రట్టిదేవుండు సకలమాయావిచ్ఛేదకం బయిన
చిత్వాణుభానుభవంబునం గూడి యుచ్చరింపం గొలంది గావితక్తి గలవిశ్వ
రూపుడు నాకుం బ్రసన్నుం డగు గాక నాగుబ్ధింద్రియచూనసంబులచేతం
జెప్పను చిట్టిదని నిరూపింపను నలవి గాక యెవ్వనిగూఢానంబులు వర్తించు
నెవ్వండు నిర్గుణుండు సర్వంబు నెవ్వనివలన నుత్పన్నం బగు నెవ్వనివలన స్థితిం
బొందు నెవ్వనివలన లయం బగు నట్టిపరాపరంబులకుం బరమం బైన యనన్యం
బైన (ప్రా)కృసిద్ధం బైన యదియ బ్రహ్మం బైన యాదికారణం బైన యున్నతత్త్వంబు
నాశ్రయింతు నెవ్వని ప్రభావంబు మాట లాడెడువారలకు నాదంబు సేయునార
లకు విసాదస్థలంబు లగుచు నప్పటప్పటికి మోహంబు నొందించు చుండు నట్టి
యనంతగుణంబులు గలమహాత్మునకు నతిభక్తిం బ్రణామంబు సేయుదు నస్తి
నాస్తి యనువస్తుద్వయనిష్ఠలం గలిగి యొక్కటన యుండి విరుద్ధధర్మంబులుగఁ
గనంబడునుపాసనాశాస్త్రసాంఖ్యశాస్త్రంబులకు సమంబైన వీక్షింపఁదగినపరమం
బు నాకు ననుకూలం బగుం గాక యెవ్వండు జగదనుగ్రహంబుకొఱకు జన్మ
కర్మంబులచేత నామరూపంబు లెఱుంగంబడ కుండియు నామరూపంబులు గలిగి
తేజరిల్లు నట్టియనంతం డయిన భగవంతుండు ప్రసన్నుం డగుం గాక యెవ్వండు
జనులకుఁ బరాకృతిజ్ఞానపదంబులచేత సంతర్ధతుం డై మేదిని గలుగుగంధాది
గుణంబుల నాశ్రయించినవాయువుభంగి మెలంగు చుండు నాపరమేశ్వరుండు
మదీయమనోరథంబు సఫలంబు సేయుం గాక యనుచు భక్తిపరవశుం డయి

1 'గుణకర్త, గుణముఁ బోలునట్టి. 2 నామరూపంబుల రూపవిభవంబునకు దృష్టిస్మృతిసం
ప్రమోషంబువలన నేప్రకారంబునఁ బొందరాక తమందులం గలసజ్జ్ఞానంబుచేత నేని యెఱుంగంబ
డుచుండు నట్టితేజోధామం బైన పరమహంసంబునకు నమస్కరింతు. 3 నాత్మశక్తులైన నపద్ర
వ్యంబులచేత నశక్తిత్రయంబులచేతను దేజరిల్లు' వ్రా.వ్ర.

యుక్తివిశేషంబున స్తుతియించుచున్నదక్షునికి భక్తవత్సలుం డైన శ్రీవత్సలాంభ నుండు ప్రాదుర్భావంబు నొందె నప్పుడు. 217

- సీ. భర్మాచలేంద్రప్రపాతద్వయంబునఁ, గలిగిననీలంపురగను లనంగ
మొనసి తార్జ్యునియిరుగ్మూఁపుపై నిడినట్టిపదములకాంతులు శపరిధవింపఁ
జండదిజ్ఞుండలశుంజాలకరముల, కై నడి నెనిమిదికరము లమరఁ
జక్రకోదండాసిగ్గశంఖసందకపాశ, చర్మగదాదుల శ సరవిఁ బూని
- ఆ. నల్లమేను మెఱయ శ నగుమొగం బలరంగఁ, జల్లచూపు విబుధశసమితిఁ బ్రోవ
బసిడికాసఁ బూని శ బహుభూషణకిరీట, కుండలములకాంతి శ మెండుకొనఁగ.
- సీ. కుండలమణిదీప్తగండస్థలంబులు, పూర్ణేందురాగంబుఁ శ బొనుఁగుపఱుప
దివ్యకిరీటాంతరీదీప్తు లంబరరమా, సతికిఁ గౌసుంభవశ్రుంబు గాఁగ
వక్షస్థలంబుపై శ వసమాలమాలిక, శ్రీ వత్సకౌస్తుభశ్రీల నొఱయ
నొంద్రఁ జెనఁగొని శ నిలిచినవిద్యుల్లతలభాతిఁ గనకాంగదముఁబు మెఱయ
- ఆ. సఖలలోకమోహనాకారయుక్తుం డైన, నారదాదిమునులు శ సేరి యొగడఁ
గదిసి సురలు గొలువ శ గంధర్వకిన్నర, సిద్ధగానరవము శ సెపుల నలర. 219
- క. సర్వేశుండు సర్వాత్ముండు, సర్వగతుం డచ్యుతుండు శ సర్వమయుం డైన
సర్వంబుఁ జేరి కొలువఁగ, సర్వగుం డైన దక్షునకుఁ బ్రసన్నుం డయ్యెన్. 220
- వ. ఇట్లు ప్రసన్నుం డయినసర్వేశ్వరుని సర్వంకపంబును మహాశ్చర్యధుర్యంబును
నఱు సేజరిల్లుదివ్యరూపంబుఁ గాంచి భయంబును హర్షంబును విస్మయంబును
జిత్తింబున ముప్పిరిగొని చొప్పు దప్పింపం దెప్పితే కప్పరపాటునం బుడమిపై
నిడుసాఁగిలం బడి దండ ప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిచ్చి సెల
యేఱులతోట్టినఁ గొట్టుపడి యిట్టుబుఁ బట్టుచాలక నిట్టవొడిచి మున్నీరు దన్ని ని
లిచినపెన్నీరునుంబోలె సర్వాంగంబులుం దొంగలింపఁ జిత్తంబు నాత్మాయత్తం
బు సేసి పిక్కటిల్లినసంతోషంబుచేత భగవంతుం బలుకను నత్యంతమంగళసం
దోహాపాదకంబు లైనతన్నామంబు లుగ్గడింపను నతినిర్మలంబు లయినతదీయ
కర్మంబులు దడవను విబుధహర్షకరంబు లైనతత్పైరుపంబులు వొగడను నా
త్మీయమనోరథంబు వాక్రువ్వనునోపక ప్రజాకాముం డైన యూర కున్నప్రజా
పతిం జూచి సర్వజీవదయాపరుండును సర్వసత్త్వహృదంతరస్థుండును సర్వ
జ్ఞుండునుం గావున నతనిభావంబు దెలిసి జగన్నాథుం డార్తపోషణంబు లైనభాష
ణంబుల నిట్లనియె. 221

- క. మెచ్చిఁ బ్రాచేతన తప, మిచ్చట ఫలసిద్ధి యయ్యె శ నిట్లతిభక్తి
హెచ్చగుమద్భవవిభవము, నచ్చుపడం బొంద నెవ్వఁ శ డర్బుండు జగతిన్. 222
- ఆ. తపము సాలు నింకఁ శ దగ భూతతతికివి, భూతు లొనరుఁ గాక శ పొందుపడఁగ
నిదియ సుమ్ము మాకునిచ్చలోఁ గలకోర్కి, పొనఁగ నీదువలనఁబొందుపడియె.

వ. వినుము బ్రహ్మయు భగ్గుండును బ్రజాపతులును మనువులును నింద్రులును నిఖిల భూతంబులకు భూతిహేతువు లయినమద్భూతివిభవంబులు మఱియు నాకు (యమనియమాదినహితసంధ్యావందనాదిరూపం బగు)తపగబు ¹హృదయంబు సాంగజపవద్ధ్యానరూపం బగువిద్య శరీరంబు ధ్యానాదివిషయపుంవ్యాపారం బు గా నుండుభావనాదిశబ్దనాచ్యం బగుక్రియ యాకృతి క్రతుజాతంబు లం గంబులు ధర్మం బాత్మ దేవతలు స్థానంబులు నిగమంబు మత్స్వరూపంబు (జగదుత్పత్తికి నానియందు నే నొక్కండన తేజరిల్లు చుంటి) బహిరంతరంబుల (వే ఱొక్కటి) లేక (సుషుప్త్యవస్థయందు) సర్వంబు ²లీనం బగుటంజేసి సం జ్ఞామాత్రుండును నవ్యక్తుండునుగా నుండుజీవునిభంగి నొక్కండన యుండుదు ననంతండు నై యనంతగుణంబులు గలమాయాగుణంబువలన గుణవిగ్రహం బగు బ్రహ్మాండంబును నయోనిజుండు స్వయంభువునగు బ్రహ్మయును నుద్భవించిరి మదీయవీర్యోపబృహితుం డయి మహాదేవుం డగునా బ్రహ్మ యసమండునుం గోత్ర వశ్యతార్థమృత్యుమానమచస్కుం డయి సృజింప నుద్యమించుతఱి దశగణా చరింపు మని గాచేత బోధితుం డై ఘోరం బైనతపం బాచరించి ఱొలుత సృష్టి కర్తృత్వంబు నహించినమిమ్ము సృజియించె నంతఁబంచజన ప్రజాపతితనూజ య గునసిక్ని యనుపేరిట వినుతి నొందియున్నయిక్కన్యకను నీ కచ్చితి దీనిం బత్నిఁ గాఁ గైకొని మిగునవ్యవాయధర్మంబు గలవాఁడ వై మిగునవ్యవాయధర్మం బు గలయూనానియందుఁ బ్రజాసర్గంబు నతివిపులంబుగఁ గావించెం గలవాఁడవు మఱియు నీకుఁ బిదప ని క్రమంబున నిఖిల ప్రజలును మర్మామామోహితుల యు మిగునవ్యవాయధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధి నొందించి మదారాధనపరులై యుండఁ గలనా రని పలికి విశ్వభావనుం డైనహరి స్వప్నోపలగ్ధార్థంబునుంబోలె నంత ధ్రావంబు నొందె నప్పుడు దత్తుండు విష్ణుమాయోబృంహితుం డై (పాంచజని యగు)నసిక్నియందు హర్యశ్వసంజ్ఞల (వినుని జెంది యున్నయయతసంఖ్యాపరి

1. బ్రహ్మంబు శరీరంబు క్రియ యాకృతి. 2. 'నేన నై యుండుదు నవ్యక్తింబు సంజ్ఞామాత్రం బు గలిగి యెఱుక సాలక నిద్రించువానిభంగి విశ్వంబువలన నేమియు బహిరంతరంబులు లేక యుం డుదు ననంతండు నై యనంతగుణంబులు గలనాగుణంబువలన గుణవిగ్రహంబుపుట్టె నావిగ్రహంబువల న నాథుండై స్వయంభు వైనయజుం డయ్యె మదీయవీర్యోపబృంహితుం డై మహాదేవుం డై క్యసర్గక ర్మంబులయం దుగృహ్యం డై యఖిలంబును నన్నుఁ గాఁ దలంచె దారుణం బైనతపంబువలన నా కిభి మతంబుగాఁ జేసి నవబ్రహ్మలై నమమ్ము నేవిధిఁబ్రభువై సృజించెనట్టిసంచజనప్రజాపతికిదుహితయైన యసిక్ని యనంబడునిక్కన్యక నిచ్చితి దీనిం బత్నిగాఁ గైకొని మిగునవ్యవాయధర్మంబు గలిగి ప్రజాస ర్గంబు గావించుము మిగునవ్యవాయధర్మిణియందు భూతసంఘంబులు గలిగింప నిశ్చయించిననీవలన నుత్పన్నం బైనప్రజ లెల్ల ను మిగునీభూయంబు లై మదీయమాయచేతం బుట్టుచు మ త్సేవాపరు లగుదురు గాక యని పలికి విశ్వభావనుం డైనహరి' బ్రా.ప్ర.

గణితం లై న)పుత్రులం దశసహస్రంబులఁ బుట్టించె నప్పు డాధర్మశీలు రై న
దాతౌయఁబులు పితృనిర్దేశంబునం బ్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దపంబు సేయువా
రై పశ్చిమదిశకుం జని యచ్చట నారాయణసర స్సనంబరంగుతీర్థరాజం బై సిం
ధుసముద్రసంగమంబున నొప్పుచుండి నమ స్తదేవమునిసిద్ధగణసేవితం బై దర్శన
స్వర్ణనాలాకనమాత్రంబున నిర్ధూతకల్మషులను నిశ్చలధర్మపరులను నిర్మలచిత్తు
లనుం జేయు చున్నయప్పుణ్యతీర్థంబున సవగాహనంబు సేసి నిర్మలాంతరంగులై
పరమహంసధర్మంబునందునుత్పన్నమతు లై ప్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దండ్రియను
మతంబున నుగ్రతపంబు సేయుచుండి నారికడకు నారదుండు వచ్చి యిట్లనియె.

- సీ. మీ రతిమూఢులు శ్రీమీఁదటిగతి గాన, రెన్నంగఁ బసిబిడ్డ శ్రీలన్నలార
పుడమి దానిం తని శ్రీకడఁ బరికింపరు, ప్రజలఁ బుట్టింప నేత్రప్రతిభ గలదు
అట్లైన నొక్కమఠహాత్ముండు పురుషుండు, బహురూపములు గలభామయొకతె
1 పుంశ్చలి గర్తంబుఁ శ్రీ బురణింప నుభయప్రవాహంబు గలనది కవలఁ గదల
ఆ. నంచ యొకటి యిరువర్షదై దింటిమహిమలఁ, గలిగి యుండుతెరువు శ్రీగాన రాక
నజ్రనిబిడ మగుచు శ్రీ వరుసఁ దనంతన, తిరుగుఁ 2 గాష్ట్రబిలము శ్రీ దేటపడఁగ.
క. వినుఁ డందుల ననురూపము, నను వొందఁగ నెఱుంగ కాత్మగ నాత్మగురూక్తిం
గానసాగించెద మను మి, మృన నేమియు లేదు మూఢులని తెలిసి తగన్. 226
వ. అని నారదుండు బోధించిన హర్యశ్వులు సహజబుద్ధిచేత నారదవాక్యంబులఁ
దమో నిట్లని వితర్కించిరి. 227

- తే. సారిది త్రేతజ్ఞుఁ డన నతిసూక్ష్మబుద్ధి, నరయ నజ్ఞానబంధనం శ్రీబగుచు లింగ
దేహ మన నెద్దిగల దదిదెలియకున్నఁ, గలదెమోక్షంబుదుష్కర్మగోళులచేత.
తే. కలఁచుజగ దేకసన్నతశ్రీకారణుండు, స్వామిభగవంతుండభవుండుశ్వాశ్రయుండు
పరముఁడాతనిఁ, జూడక శ్రీబ్రహ్మకై నఁ, గలుగునేముక్తిపదముదుష్కర్మగతుల.
ఆ. పురుషుఁ డెట్లు లేనిఁ శ్రీ బూని బిలస్వర్గ, గతుండుఁబోలె వర్తకంబు మాను
నట్టిబ్రహ్మ మెఱుంగనయ్యకు స్వరోగ, కర్మగతుల నేమి శ్రీ గానఁబడును. 230
శా. తన్నిష్టాగతి లేనివానికి నసత్కర్మప్రచారంబుచే
ము న్నే మయ్యెడి నాత్మబుద్ధిగుణసమోహంబునం దోచుచున్
వన్నెల్ వెట్టుక వింతబాగులతటిన్ శ్రీ వర్తిండుదార్పణ్యం
పన్నశ్రీయునుబోలె నెల్లగతులం శ్రీ బ్రహ్మత మై యుండఁగన్. 231

- సీ. అను వొంద సృష్టి నశవ్యయముగఁ జేయుచు, బ్రచుర ప్రవాహంశ్రవతిత మైన
నెఱయఁ గూలం బనుననిర్గమస్థానంబు, నందు వేగము గలశక్రండుమాయఁ
3 గదలి యహంకారశ్రీగతివశంబునఁ జాల, వివశుఁ డై బోధకు శ్రీ విపరి యైన
వానికి నీరీతి శ్రీ వలవంత కర్మప్ర, చారంబులను మీఁదఁ శ్రీ జక్క నైన

- ఆ. జన్మమరణముఖ్యజాడ్యంబుతోఁ బాసి, నిఖిలసౌఖ్యపదవి క నెఱసి కమ్ర
మార్గ మైనయట్టికమహానీయధామంబు, జిత్తిమార నెట్లు క నేరఁ గలఁడు.
- తే. దానిసంసర్గగుణములు క దప్పి నడచు,కుచ్చితపుభార్యఁ జేకొన్నకమతివోలఁ
దివిరి సుఖదుఃఖములఁ గూడి కతిరిగి జీవ,రూప మెఱుంగనివారికిఁ క బ్రాపు గలఁడె.
- మత్తకోకిలము. పంచవింశతితత్త్వరాశి కకపారదర్పణ మయ్యుఁ దా
గొంచె మై పురుషుండు తత్త్వముఁ క గోరి పట్టఁగ నేరకే
మంచుఁ గించుఁ దలంచు¹నార మకమార్గకర్మము సేయఁగా
మంచిలోకము వారి కేటికి క మానుగా నమకూరెడిన్. 234
- క. బంధానుమోక్షణక్రమ, సంధానైశ్వర్యధుర్యకశాస్త్రసమగ్ర
గ్రంథంబు మాను చిద్రూపాంధునకును గర్మగతుల క సగునే శుభముల్.
- మత్తకోకిలము. చూడ నీజగ మంతయు² వెనఁ క జుట్టి పట్టుక లీల నే
జోడు లేక రయంబునం ³గుడికనుట్టునట్టిస్వతంత్రముం
గూడి యుండినకాలచక్రముఁ క గోరి చూడినివారి కే
చాడఁ గల్గును గర్మసంగతిఁ క జారుమోక్షపదం బిలన్. 236
- ఆ. జన్మపేతు వై నకజనకునిచ్చేశంబు, తనకుఁ జేయ రాని క దనుచుఁ దెలిసి
గుణమయప్రవృత్తి క ఘోరాధ్వనిశ్వావస,నిరతుఁ డగుచుఁ జేయకనేరి డతఁడు.
- న. అని తమలో విచారించి యాకుమారు లప్పడు. 238
- సీ. విననయ్య భూపాల క మునివరేణ్యునిమాట, లనువొందఁ దలపోసి కవినయ మలర
వలగొని యతనికి క నందనంబు లొనర్చి, తిరిగి యెన్నఁడు రానికెరువు వట్టి
చయ్యన నేగిరి క ⁴సహజసత్త్విబ్రహ్మ, మయ మైనపంకజకనయనుపాద
పద్మమరందంబు క పానంబు సేయుచు, మత్తిల్లి నిలిచినమాననాళి
- ఆ. పరిణమింప విష్ణుఁ క బాడుచుఁ దత్క్రిత్తి, సరణి మ్రాయమహతి క సంఘటించి
నారదుండు గుణవిశారదుం డెందేనిఁ, జనియెఁ దన్ను జగము క సన్నుతింప.
- క. అప్పుడు దత్తుండు దనయులు, దప్ప మహాపిఠము గనుటఁ క దగ నారదుండే
చెప్పినఁ గప్పినశోకము, ముప్పిరిగొని చిత్తవృత్తి క మూరింబోవన్. 240
- చ. అడలుచు నున్న వచ్చి కమలలాసనుఁ డూఱడిలంగఁ బల్కి ముక్
పడిసినలీలఁ బుత్రుల నకపారగుణాధ్యులఁ గాంచు చున్న నా
⁴పడఁతుకయందుఁ బల్కురను క బన్నుగఁ దా శబళాశ్వసంజ్ఞలక్
బెడఁ గగువారిఁ బుణ్యములఁ క బేర్చినవారి సహస్రసంఖ్యలన్. 241
- క. పుట్టించిన జనకునిమది, బుట్టినతలఁ పెఱిగి వారు క పూనికఁ బ్రజలం
బుట్టించువ్రతముఁ గైకొని, గట్టిగఁ దప మాచరింపఁగఁ జనిరి వెనన్. 242

1 'వాడు కదధ్వకర్తము' అ.ప్ర. 2 'సుడిసుట్టు. 3 'సహజస్వరబ్రహ్మ, భాసితికాశేయ
వాసు పాద. 4 'పడఁతుకవల్లఁ గ్రమ్మఱను బల్కురఁ దా శబళాశ్వసంజ్ఞలక్' వ్రా.ప్ర.

వ. ఇట్లు శబళాశ్వులు ప్రజాసర్గంబుకొఱకుఁ దండ్రిపంపునం దపంబు సేయువారై
యేతీర్థంబు తీర్థరాజం బై సకలతీర్థఫలంబుల నాలోకనమాత్రంబున ననుగ్ర
హించుచు సకలపాపంబుల నిగ్రహించు నేతీర్థప్రభావంబున నగ్రజన్మలు ఫల
సిద్ధిం బొందుదు రట్టినారాయణసర స్సనుపుణ్యతీర్థంబునకుం జని పొదుపస్పర్శమా
త్రంబున విహృతమలాశయు లై. 243

శా. బ్రహ్మాండ్రాదులు నంద నేరనిపరక బ్రహ్మాంబుఁ జింతించుచు
బ్రహ్మానందముఁ బొంది జిహ్వికలపై క బ్రహ్మణ్యమంత్రంబులక
బ్రహ్మలోకనవాంఛతో నిలుపుచుక క బ్రహ్మం బితం డించు ముక
బ్రహ్మజ్ఞానగురుక హరిం ²దపముసం క బాటించి రబ్బాలకుల్. 244

సీ. ఏకపాదాంగువృ క మిలమీఁది నవరించి, నిశ్చలకాయు లై క నిక్కి నిలిచి
కరములు గీలించి క సరవి మీఁదికి నెత్తి, గుఱుతుగాఁ బెనుబయల్ క గుట్టి పట్టి
నిడివిగాఁ గ్రూర మై క నిగిడినచూఁకులఁ, గడుదీప్రభానునిఁ క బొడిచి పట్టి
వడిఁగొంతకాలంబు క వాయువు భక్షించి, యంతనుండియు నిరాహు లగుచు

ఁ. సకలలోకములకు క సంహారకరమును, బేర్చి దేవతలకు క భీతికరము
గాఁగ ఘోరతపముఁ క గావింపఁ దొడఁగిరి. మహితచిత్తు లక్కుమారవరులు.

— ఓ నారదుఁడు క బళాశ్వులకు నివృత్తిమార్గంబు నుపశేసించుట. —

వ. ఇట్లతిథయంకరం బై సతపంబు సేయుచు నెడతెగక భగవన్మంత్రంబులు నొడు
పుచుఁ బ్రజాసర్గకాము లై యన్నయచ్చిన్ని బాలురకడకు నారదుండు సనుదం
చి పూర్వవిధంబునం బలుకుచు ని ట్లనియె భ్రాతృవత్సలులై యన్నమీరలు వే
దాంతసారం బాలుకు చున్ననావచనంబు లాదరించి తోఁబుట్టువులు సనినమార్గం
బునఁ జనుం డెవ్వఁ డేని దనయగ్రజులు సన్నమార్గంబునం దానుచుం దప్పక
వర్తించె నేని సట్టివానిని విశేషధర్మం బెఱింగినవాఁ డగు సతతంబును బుణ్య
బంధువు లై సదేవతలం గూడి సుఖం బుండుఁ డిని పల్కి నారదుండు సనియె
వారలును సర్వకర్మంబులయందు నిర్మోహితు లై పరమపదంబునకు నాస్పదంబు
లయిన దేవర్షి వాక్యంబుల నాశ్రయించి. 246

ఉ. అప్పుడు లజ్జతోడ శబళాశ్వులు పూర్వజు లేగినట్టియా
చొప్పున నెన్నఁడుం దిరిగి క చూడనిత్రోవ విశేషవద్ధతిం
దప్పక పోయిరయ్య గుణభాములు నేఁడును మళ్ల రేమి నేఁ
జెప్పెదఁ గాక రాక కడకసేరినరాత్రులఁ బోలి భూవరా. 247

క. దక్షున కాకాలంబున, లక్ష్మిత మై యుండెఁ బెక్కులొగుల నుత్పా
తతోభంబులు వానికి, రూక్షవ్యధ నొంది యాపుర్రుషనాశంబున్. 248

1 కల్మషు లై. 2 దలఁపులం. 3 బొందుగా భానుని. 4. బంధుం డై దేవతలం గూడి సుఖం
బుండు నని పల్కి.

క. నారదకృతి మని యెఱిగి మహాగోపముతోడ నేగి శయాతనిఁ గనిదుః
ఖారూఢచిత్తుఁడై మది, నూఱడిలం దెరువు లేక శయుగ్రం డగుచున్. 249
ఆ. మోము జేవుటింప శముడివడ బొమ్మలు, చూపువెంట మంట శ సుడి గొనంగఁ
బెదిలు లదరఁ బండ్లుపెటపెటఁగొఱుకుచు, దక్షుఁడంగ్రహించి శ తపసిఁ బలికె.
చ. నెఱయంగ సాధురూపమున శ నీ వతిబాలుర కాత్మజాలికిం
గఱకున భీక్షుమార్గ మగుకందున సెప్పితి వేల ధూర్త వై
మఱుంగక యుండ వచ్చునె కుమారుల ¹సిదురితింబు వొంద ని
న్నొఱులంగఁ ద్రోతు నాదునమదోగ్రమహాగ్రహశాపవహ్నులన్. 251

—❧— దక్షుండు నారదుని శపియించి ప్రజాస్థగం నొనరించుట. —❧—

వ. అది యెట్లం లేని దేవర్షి పితృబుణంబులు దీర్పక ²మీమాంసితకర్మంబులు గల
బాలురకు బుద్ధి జెఱచి నారలకు సుభయలోకంబుల శ్రేయోహాని నొనర్చితి
విట్టిపాపంబున భాగవతోత్తములలో లజ్జాహీనుండ వై యశోహాని బొంది చ
రింతింపు గాక సకలభూతంబులును గ్రహంబులును దారకంబులును నిన్నందఱి
పట్టునఁ గలహంకారి వని తలంపుదురు గాక యతికుతూహలంబున నిచేతి స్నే
హపాశనికృంతనం బై సమిత్రి భేదంబై కాని తిదుపశమనంబు గా కుండెడు నింతి
నుండియుఁ బురుషుండు విషయతీక్ష్ణత్వంబు లనుభవింపక కాని తెలియకుండెడు
జ్ఞానంబు తనంతనెకాని యొరులచే బోధింపబడి తెలియరాకుండెడి నిరంతరం
బును జరియించు నీకు నేలోకంబును నునికిపట్టు లేకుండుం గాక యని నిర్దయుం
డై శాపం బిచ్చె సంత నారదుండు తతోక్తి గ్రహవాక్యంబుల కలుగక యట్ల కా కని

1 కీ దురితంబు నేడు నిన్నులంగఁ ద్రోతు. ఇంచులకు మీమాంసితకర్మణాం విఘాతశ్రేయ
సఃపాపహాకయో రుభయోః కృతః॥ ఏవం త్వం నిరసుక్రోశో బాలానామతిక్లిష్ఠరేః॥ పార్షదమధ్యే
చరసి యశోహని రపత్రపః॥ ననుభాగవతానిత్యం భూతానుగ్రహకాతరాః॥ ఋతేత్వాం సౌహృదఘ్నం
వై వైరంకర మవైరిణామ్॥ నేత్యంపుంసో విరాగస్సాన్యత్వయాకేవలి నా మృషా॥ మన్యసే యద్యప
శమం స్నేహపాశనికృంతనం॥ నానుభూయ నజానాతి పుమాన్ విషయతీక్ష్ణతాం॥ నిర్విద్యేతస్వయంతస్తా
న్నతథాభిన్నధీఃపరైః॥ అని మూలము. ఇందు 'ననుభాగవతా నిత్యంభూతానుగ్రహకాతరాః' అనుట
కు, 'నను...భూతానుగ్రహతారకాః' అని పారము గ్రహించి కవి తెనిగించియుండునని తోచెడిది.
ఇది యట్లుండ నచ్చుప్రతులందు కర్మవిచారంబు సేయనిబాలరమనంబులకు నైహికేచ్ఛలయందు నైరా
శ్యంబు గలుగం జేసి నివృత్తిమార్గం బుపదేశించి వారలకు సుభయలోకములయందుఁ జెందఁగల
శ్రేయోహాని నొనర్చితి విట్టిపాతకంబున భాగవతోత్తములలో లజ్జాహీనుండ వై యశోహాని బొంది
చరింపుదు గాక నిరపరాధులై వైరంబు లేని నాపుత్రులపట్ల ద్రోహకృత్యం బొనర్చినపుడు దక్క
నభాగవతోత్తములు సకలభూతానుగ్రహపరవశులుగావున నిరంతరంబును లోక సంచారి యైననీకు' అని
యున్నది. ఈపాతమున 'భూతానుగ్రహతారకాః' అనుదానిని సరిగాఁ దెనిగించుట యొకటితప్ప మూల
ములోఁ దక్కిన 'మన్యసేయద్యపశమమ్' ఇత్యాదిపారమునకుఁ జెనుఁగు గానిపింపదు. వ్రాతప్రతు
లం దిందులకుఁ జెనుఁగు గానిపించెడిని గాన యదియై గ్రంథమునఁ జేర్చబడియె.

సమ్యుతించి చనియె నిట్టిశాంతభావం బెవ్వనివలనం గలుగు సతండు సర్వాతీతుం డయినసర్వేశ్వరుం డనంబడు మఱియు దత్తుండు దనమనోరథంబు విఫలం బగు టంజేసి యతిదుఃఖతిమనస్కుం డై పొగులు చున్న బితామహుండు సనుదెంచి మఱియు బ్రజాసగ్గోపాయం బెఱిగించిన నా ప్రజాపతి ప్రియభామ యైనయసిక్కి యందుఁ బితృవత్సల తై నకూతుల నఱువదుండ్రం బుట్టించి వారిలో ధర్మనకుం బదువురను గత్యవునకుం బదుముప్పురను జంద్రునకు నిరువదేడ్వరను భూతున కు నాంగిరసునకుఁ గృతాశ్వునకు నిద్దతేసిచొప్పున నార్వురను దాక్ష్యం (ఁజను నామాంతరంబుఁ దాల్చినకత్యవు) కు (మరలఁ గడమ)నలువురను సీ క్రమం బున నిచ్చె వారినామంబు లాకర్ణింపుము. 252

- ఆ. ఎట్టిపుణ్యవతులూ 1 యీచేడియలు సెప్ప, సవతు లేనియట్టిసవతు లయ్యుఁ గడుపు వడసి రెట్టికడుపునఁ బుట్టిరో, కడిది త్రిజగమెల్లఁగడుపు గాఁగ. 253
- వ. వార లెవ్వరనిన భానువు లంబయుఁగకుష్ప జామియు విశ్వయు సాధ్యయు మరుత్వ తియు వసువు ముహూర్తయు సంకల్పయు ననంబగురు ధర్మనకుఁబట్టులై కొడు కులం బడసిరి వార లెవ్వరం బని భానువునకు 1 వేదముషభుండువుట్టెనతనికినిండ్రసే నుండుదయించె లంబకు విద్యోహండు గలిగె నతనికి స్తనయిత్తువు లనువారు పుట్టిరి కకుద్దేవికి సంకుటుండు పుట్టె సంకుటునకుం గీటకుండు పుట్టె గీటకునకు దుగ్ధాభి మానిను లయిన దేవతలు జన్మించిరి జామిదేవికి 2 దుర్గభూముల కధిపానదేవ తలు జనియించిరి వారికి స్వర్గుండును నండియు జన్మించిరి విశ్వ యనుదానికి విశ్వే దేవగణంబు జనియించె వార లపుత్రకు లనంబరఁగిరి సాధ్య యనుదానికి సాధ్య గణంబులు పుట్టె వానికి సర్థసిద్ధి యనువాఁడు పుట్టె మరుత్వతి యనుదానికి మరు త్వంతుండు జయంతుం డనువార లుదయించి రందు జయంతుండు వాసుదేవాం శజుం డై నయుపేంద్రుం డనం బడి వినుతి నొందె ముహూర్త యనుదానికి సకల భూతంబులకు నాయాకాలంబులం గలిగెడు నాయాఫలాఫలంబుల నిచ్చుమా హూర్తికు లనియెడుదేవగణంబులు పుట్టిరి సంకల్ప యనుదానికి సంకల్పుం డుది యించె నాసంకల్పునకుఁ గాముండు జనియించె వసు వనుదానికి గ్రోణుండును బ్రాణుండును ధృవుండును సర్కుండును సన్నియు దోషుండును వస్తువును విభా వసువును సస నెనమండ్రు వసువు లుదయంబు నొంది రందు గ్రోణునకు సభి మతి యనుభార్యయందు హర్ష శోక భయాదులు పుట్టిరి ప్రాణునకు భార్య యైన యూర్జస్వతియందు సహుండును నాయువును బురోజవుండును ననువారు గలిగిరి

1 వేడుండును ఋషభుండును నిండ్రసేనుండు వసుముప్పురు పుట్టిరి. ఇందులకు 'భానోస్తు వేద ఋషభ ఇండ్రసేన స్తతోనృప' అనుమూలమును 'భానోస్తు వేదో ఋషభ, ఇండ్రసేన స్తతోనృప' అని గ్రహించి కవి తెనిగించె నని తోచుచున్నది. 2 దుర్గంబులు పుట్టె.

ధువునకు భార్య యగుధరణియందు ¹వివిధంబు లగుపురంబులుపుట్టె నర్కునికి భార్య యగువాసనయందుఁ దర్వాదు లుదయించి రగ్నికి భార్య యైనవసుధార యందు ద్రవిణకాదులు పుట్టిరి మఱియుఁ గృత్తికలకు స్కందుండు (గలిగె నా స్కందునకు) విశాఖాదు లుదయించిరి దోషునకు శర్వరి యనుభార్యయందు హరి కళ శింశుమారుం డుదయించె వస్తువునకు నాంగిరసయందు విశ్వకర్మ యనుశిల్పా చార్యుం డుదయం బందె నావిశ్వకర్మకు నాకృతి యనుసతియందుఁ జాక్షుషుం డనుమనువు జనియించె నామనువువలన విశ్వలు సాధ్యు లనువారలు పుట్టిరి విభానసునకు నుష యనుభార్యయందు వ్యష్టియు రోచియు నాతవుండును జనించి రందు నాతవునికి బంచయాముం డనుదివసాభిమానదేవత జనియించె శంక రాంశజుం డయినభూతునకు సురూప యనుభార్యయందుఁ గోల్లసంఖ్య లై నరుద్ర గణంబు లుదయించిరి మఱియు రై వతుండు నజుండు భవుండు భీముండు వా ముండు నుగ్రుండువృషాకపియు నజై కపాత్తు నహిర్బధ్నుండు బహురూపుండు మహాంశుండు ననువారలును రుద్రపారిషదులును సతిభయంకరు లయినప్రేతు లును వినాయకులును బుట్టి రంగిరసుం డను ప్రజాపతికి స్వధ యనుభార్యయందుఁ బితృగణంబులు పుట్టిరి సతి యనుభార్యకు నధర్వవేదాభిమానిదేవతలు పుట్టిరి కృశాశ్వనకు నర్చి యనుభార్యయందు ధూమ్రకేశుం డనుపుత్రుం డుదయించె వేదశిరునకు ధిషణ యనుభార్యయందు దేవలుండును వయునుండును మనువునుం బుట్టిరి తార్క్ష్యునకు వినత కద్రువ పతంగి యామిని యన నలుపురు భార్య లందుఁ బతంగికిఁ బక్షులు పుట్టె యామినికి శలభంబులు పుట్టె వినతకు సాక్షాత్కరించిన యజ్ఞధిపతికి వాహనం బయినగరుడుండును సూర్యునకు సారథి యైనయనురూం డును జనియించిరి కద్రువకుఁ బెక్కు తెఱంగు లగుభుజంగమంబులు పుట్టెఁ జంద్రు నకుఁ గృత్తికాదినక్షత్రంబులుభార్యలై నను నారలయందుఁ జంద్రుండు గోహిణి యందు మాత్రము మోహితుం డగుటం జేసి దక్షశాపంబున క్షయనోగ గ్రస్తుం డై సంతానంబు వడయ నేరఁ డయ్యె సంత దక్ష ప్రసాదంబున క్షయపీడితంబు లగుషోడశకళల మరలం బొందె మఱియును.

254

నీ. కామితప్రదుం డైనకళ్యపుకొంగిట, ముచ్చట దీర్తు రేముద్దరాంధ్రు రఖిలలోకములకు శ్రవణంబై జగ మెల్లఁ, బూజింప నుండు రేపువ్వఁబోండ్లు బలియు రై పుత్రులుకౌత్తులు త్రిజగంబు, లేలంగఁ జూతు రేయిందుముఖులు ముంగొంగుపసిఁడి యై శ్రీమూర్తిపుణ్యాబుల, విష్ణువీగుడు రెట్టివింతరాంధ్రు తే. వారి కలగంపకడుపుల శ్రీ ²నేరుపటుప, నరిది బిడ్డలఁ బడసినశిరుదునతుల నామములునన్వయంబులుగ్రసేమనంబు, పూనఁజెప్పదు వినవయ్యమానవేంద్ర.

1 'ఇందులకు ధరణీవ్యాసూతవిధాః పురాః' అని మూలముఁ పురాః = పురాణి' అని వ్యాఖ్యానము. దీనికి 'వివిధులగు పురుషు లనువారు, జనించిరి' అని ఆ.ప్ర. 2 'ఏరుపటుచ' అని యాకవిప్రయోగము.

తరలము, ¹అదితియుఁ దితి గాఢయుఁ దను శ వ్యుత్పయ్యుఁ దామ్రయు
న్నదనఁ గ్రోధవశాఖ్యయుఁ సురశాఖ్యయుఁ సురభిఁ మునిఁ
మొదలుగాఁ దిమియు న్నిశాఖ్య సుకముఖ్య యాసర మాదిగా
ముదిత లెన్నఁగఁ గన్నసంతతి శ ముజ్జగంబుల భూవరా. 256

సీ. చాలంగఁ దిమికిని శ జలచరంబులు పుట్టె, ²శ్వాపదంబులు పుట్టె శ సరిమయగును
సురభికి మహిషాదిసురభులు జనియించె, దామ్రకు శ్వేనగృధ్రములు గలిగె
మునికి నప్పరసలమాఁకలు జనియించె, నిశ గనె భూరుహాశ్రములను గ్రోధ
³వశ కుద్భవిల్లె దుశ్రావరస్వంబులు, సరి యాతుధానులు శ సురస కరయ
తే. నుప్పతిల్లిరి గంధర్వలోకమొగి న, రిప్తుకు సుతుల్ దనువునకుఁ ద్రిదిశరిపులు
పదియు నెనమండు నై నట్టివిదితబలులు, వారినామాన్వయంబులఁ గోరివినుము.
వ. ద్విమూర్ధుండును శంబరుండును నరిష్టుండును హయగ్రీవుండును విభావసుండును
నయోముఖుండును శంకుశిరుండును స్వర్భానుండును గపిలుండును నరుణియుఁ బు
లోముండును నృపపర్వుండును నేకచక్రుండును ననుతాపకుండును ధూమ్రకే
శుండును విరూపాక్షుండును దుర్జయుం డగుప్రచిత్తియు ననువారలు సీరలలో
న స్వర్భానునకు సుప్రభ యనుకన్యక పుట్టె దాని నముచి వివాహంబయ్యె నృప
పర్వునకు శర్మిష యనుకూతురు పుట్టె దాని నహుషపుత్రుం డైనయయాతి
పెండ్లి యయ్యె వై శ్వానరునకు నుపదానవి హయశిరస పులోమ కాలక యను
నలువురుపుత్రిక లుదయించి రందు నుపదానవి హిరణ్యాక్షునకుం బత్ని యయ్యె
హయశిరసను గ్రతువు వివాహం బయ్యె పులోమకాలక లనునిరువురను గశ్యప
ప్రజాపతి చతుర్ముఖునివాక్యంబునఁ గైకొనియె నాయిరువురకును సమరకోవిదు
లయినదానవులు పోలోమకాలకేయు లనం బుట్టిరి మఱియు నాయిరువురకు నలు
నదివేలరాక్షసులు జన్మించిరి వారు యజ్ఞకర్మంబులకు విఘాతుకు లై వర్తింప
వారి నిండునకుం బ్రియంబుగా నీపితామహుం డగునర్జునుండు నధించె మఱి
యు విప్రచిత్తి సింహిక యనుదానియందు రాహుప్రముఖంబుగాఁ గలకేతుశ
తంబును బడసె వారలు గ్రహత్వంబుఁ గైకొనిరి మఱియుం బురాణపురుషుం
డైన శ్రీమన్నారాయణుండు దనయంశంబునఁ బరమభాగ్యవతి యయినయదితి
గర్భంబున నుదయించె నాయదితివంశంబునువిదితంబుగా వినిపించెద సావధానుం

1 ఈతరలమునకు మాటుగా 'అదితియు దితియుఁ గాఢయు నరిష్టుయు సారసయు నిశయు
మునియుఁ గ్రోధవశయుఁ దామ్రయు సురభియు సరమయననఁ బదుమువ్వరు గల రందు' అని వచ
నమే వ్రాతప్రతులఁ గానిపించెడి. 2 'మఱి శ్వాపదులు సరమకును బ్రజలు' అ.ప్ర. 3 'వశకు సర్ప
ములు దుర్వారాసురులు సార, సకును గంధర్వులు సతి కరిష్ట, కలరుఁ గాష్టకుఁ బంచశఘాదు లుద్భ,
వించెఁ ద్రిదిశారివర్గ మావిర్భవించె, దనువు కలువదియొక్కరుదారబలులు' వ్రా.ప్ర. ఇందు 'అటు
వదియొక్కరు' అనుటకు 'సుతాదనో రేకషష్టిః' అని మూలము.

డ వయి వినుము వివస్వంతుండును సర్యముండును బూషుండును ద్వష్టయు సవితయు భగుండును ధాతయు విధాతయు నరుణుండును మిత్రుండును శక్రుండును నురుక్రముండును సనుమనువులు జన్మించి రండు వివస్వంతునకు శ్రాద్ధదేవుండునుమనువు సంజ్ఞాదేవియందు నుదయించె మఱియు యముండు యమియు నను నిగువును మిగునగులుగా నుచయంబు నొందిరి వెండియు నాసంజ్ఞాదేవి బడగాస్వరూపంబు నొంది యశ్వదేవతలం గనియె ఛాయాదేవియందు శనైశ్చరుండును సానర్ణి యనుమనువును దపతి యనుకన్యయుం బుట్టి రాతపతిని సంవరుణుండు నరియించె సర్యమునకు మాతృక యనుకన్యాయందు జరణు లుదయించిరి వారి మూలంబున మనుష్యజాతి యీలోకంబున స్థిరంబుగా స్థిండుస్థుల బ్రహ్మదేవుని చేర గల్పింపబడె బూషుండు భర్గుని జూచి దంతంబులు వివృతంబులుగా నగిన నతండు క్రోధించి దంతంబు లూడ నడిచిన నాటనండియు భగ్నదంతం డయి యనపత్యం డయి పిష్టాదులు భక్షించుచుండె ద్వష్టకు దైత్యానుజ యైనరచన యనుకన్యకకు నధికబలాభ్యుం డగువిశ్వరూపుండు వుట్టె నంతి నాదేవతలు బృహస్పతి గోపించి తలంగి పోయినం దమకు నావిశ్వరూపుని నాచార్యునిగా వరియించి రిని చెప్పిన విచి శుకయోగీంద్రునకుం బరీక్షింప రేంద్రుం డి ట్లనియె.

సీ. అరయంగ యోగీంద్ర శ్రీ యదృశం బయ్యెడు, సురలపై నేటికి శ్రీ సురగురుండు గోపించె నీతిండు శ్రీ గురుభావమున దేవతల కేమియాపదె శ్రీ దలంగ జేసె నెఱిగింపు మనవుడు శ్రీ నింద్రుండు త్రిభువనై, శ్వర్యమదంబున శ్రీ సత్పుంబు గానక నసురుద్ర శ్రీ గణములు నాదిత్య, మరుదశ్వదేవ దిగ్విమండలములు

తే. సిద్ధచారణగంధర్వజిహ్వాగాది, సురులు మునులును రంభాదిగ్రుండరాంగు లూడఁబాడంగవినుతి సేయంగఁగొలువ, మ్రొక్క భద్రాసనంబున ననుక్కుమిఱి.

సీ. నిండుపున్నమనాడు శ్రీ గండరించినచంద్ర, మండల శ్రీ తోడ శ్రీ మాఱు మలయు భద్రవిద్యోతాతరపత్రంబు గ్రాలంగ, మిన్నేటితరంగల శ్రీ మేలుకొలుపఁ గలితదిన్యాంగచారకరతలచాతుర్య, చామరశ్రేణులు శ్రీ జాడపడఁగఁ జింతామణిస్ఫుటరకాంతరత్నా నేక, ఘటితసింహాసనాశ్ర గంబునందు

తే. నూరుపీరంబుపై శచి శ్రీ యుండ నుండి, వరుస దిక్పాలకాదిదేవతలు గొలువ సాటి సెప్పంగరానిరాజసముతోడ, నింద్రుఁడొప్పారె వై భవరసాంద్రుఁడగుచు.

వ. అప్పుడు.

261

క. గురుతరధర్మక్రియ నయ, గురుండు మరుస్మంత్త విషయగురుండు నచశ్రీ గురుండు సమస్తసురావలి, గురుండు గురుం డగుగుడెంచె శ్రీ గొల్వునకు నృపా.

చ. అమితతపః ప్రభావుఁ గరుణాత్ముని గీష్యతిఁ జూచి రాజ్యదుర్దమమదరేఖ నింద్రుండు వృథా తనగర్దియ లేవ కుండె నె

య్యమున నెరుక్కొనం జనక శ్రయానన మీయక గౌరవోపచా

రములఁ బ్రసన్నుఁ జేయక నిరంబుగ దివ్యసభాంతరంబునన్. 263

క. అప్పుడు మహేంద్రుకన్నులఁ, గప్పినసురరాజ్యపదవిశకారంబునకుం

జప్పుడు సేయక గృహమున, కప్పుఁబుడు దిరిగి పోయె శ్రనతిఁబున్నుం డై. 264

చ. ఎఱుంగమిఁ జేసినట్టిగురుశేషం మంత నెఱింగి యింద్రుఁ డ

చ్చెరువడి భీతి నొంది యతిఁచింతితుఁ డై తలపోసి పల్కె న

ప్పరమపవిత్ర లోకనుతభవ్యచరిత్ర విశేషపాదపం

కరుహముఁ బూజ సేయక యశకర్మముఁ జేసితి నప్రబుద్ధి నై. 265

క. త్రిభువనవిభవమదంబున, సభలో మద్గురువునకుఁ బ్రసన్నునకు లన

త్ప్రిభువునకు నెగ్గు సేసితి, శుభములు దొలంగంగ నే నశ్రురభావమునన్. 266

ఆ. 'పారమేష్ఠ్య మయినశపదవి నొందినభూవు, లెట్టివారి కైన శ్రలేవ వలదు

విబుధు లిట్లు సెప్పువదిధ మెన్న వారలు, ధర్మవేత్త లనుచుఁ శ్రదలఁపఁబడరు.

ఆ. కుపధనర్తు లగుచుఁ శ్ర గుత్పితదుర్వచో, నిపుణు లయినవారు శ్రనియతి విడిచి

తొలంగ లేక తా రశ్రధోగతిఁ బడదురు, తప్పు లేక రాతిశ్రెష్ఠభంగి. 268

ఉ. కావున లోకవందితుని శ్ర కార్యవిచారునియింటి కేఁగి త

త్వావనపాదపద్మములకపై మకుటంబు ఘటిల్ల ముక్తికి త

త్సేవ యొనర్చి చిత్తము శివశించి ప్రసన్నునిఁ జేతు నంచు న

ద్దేవవిభుండు వోయె నతిశీఘ్రగతిఁ గురుధామసీమకున్. 269

సీ. ఈరితిఁ దనయింటి శ్ర కేతెంచుదేవతా, పతిరాక యాబృహస్పతి యెఱింగి

యథ్యాత్మమాయచే శ్ర నడఁగి యదృశ్యుఁ డై, పోయె నప్పుడు దేవశ్రుంగవుండు

నకలంబుఁ బరికించి శ్ర జాడఁ గానక గురుఁ, జింతించి తలపోసి శ్ర చిన్నఁబోయెఁ

బోయినవిధ మెల్ల శ్ర దాయలు రాక్షస, వీరులు వేగులనారివలనఁ

తే. దెలిసి మిక్కిలితమలోనఁదెలివినొంది, యందఱునుగూడి భార్గవునా శ్రయించి

తత్ప్రపాదృష్టిఁ దమశక్తి శ్రదట్టమైన, దేవతలమీఁదిదాడికిఁ శ్ర దెరువువెట్టి. 270

~~దానవులు దేవతలతో యుద్ధము సేసి దేవతల నోడించుట.~~

క. ధూర్తులు సమస్తకిల్బిష, మూర్తులు వరధర్మకర్మముంచితమార్గా

వర్తులు దుర్ణయనిర్మిత, కీర్తులు దానవులు సనిరి శ్రగీర్వాణులపై. 271

సగ్ధర. దండిం గోదండకాండ్కోద్ధతరభహయవేదండతండంబుతోడఁ

దం డైఁజై మెండుగా నశ్రద్దనుజనికరముల్ శ్రద్దైవవర్గంబుమీఁదం

1 'పారమేష్ఠ్య మైనశపదవి నొందినవారు, లెస్స వారి కెదురులేవ రనుచు, విబుధజనులవలన శివనఁబడేసేనియ, నదియ పరమధర్మమండ్రు మొదల' వ్రా. ప్ర. 2 'నిడివి దెలిసి' ఆ. ప్ర. 3 'వశించు' 'చేతును' అని కవిప్రయోగములు. 4 'మాచిత' కు 'ముంచిత' అని కవి ప్రయోగించి నాడు. 5 'దైవతాకోటిమీఁద' వ్రా. ప్ర.

- జండబ్రహ్మాండభేద్యోఽచ్చాయజయరవముల్ శ సర్వదిక్ష్మభగాను
ద్దండప్రఖ్యాతలీలం శ దలపడిరి సురల్ శ దర్పులై వారితోడన్. 272
- చ. మదమున దేవదాసవులు శ మచ్చరులై కడుఁ బిచ్చలించి సం
పదలకుఁ గోరి పోరునెడ శ భార్గవమంత్రి కళావిశేషులై
1యదరులు వాటున స్త్రీముల శ నార్చి మహాసురు లేర్చి యేసి పెం
గుదులుగఁ గ్రువ్వ దేవతలు శ గోల్తల కోర్వక పాటి రయ్యెడన్. 273
- ఆ. దనుజవీరు లేయదారుణదిన్యాస్త్ర, దళితదేహు లగుచుఁ శ దలలు వీడ
నోడి పాటి రద్భుతోపేతబలులైన, త్రిదశవరులు బిట్టి శ దిట్టిన్లు. 274
- క. ఒకమొగము గాక దివిజులు, తికమక గొని వైరులెల్ల శ దీకొని తమ్ముం
2బకపక నగ నకనకలై, లుకలుకఁ బరు వెత్తి రోడి శ లోఁగొనుభీతిన్. 275
- చ. దనుజులగర్వరేఖయను శ దాసవవీరులయంపజోకయున్
మనుజవిశేషభోజనులశమచ్చరికంబు నిశాటకోటియే
చినబలశౌర్యముం దమకు శ సిగ్గును హాని మహాభయంబు ని
ర్గుణతను జేయునుమ్మలికఁ శ గోల్తల కోర్వక పాటి రాత్తులై. 276
- క. అమరులు విసృష్టదారుణ, సమరులు శరభిన్న దేహాసంతాపగుణ
ధ్రుమరులు దైత్యకిరాతక, చమరులు కమలజునికడకుఁ శ జనిరి భయార్తిన్. 277
- ఉ. ధాతకు దేవతావిభవధాతకుఁ బుణ్యజనానురాగసం
ధాతకు సర్వలోకహితధాతకు వై దికధర్మమార్గని
ణేతకు నుల్లసద్విభవనీతకు సర్వజగజ్జయాంగజ
భ్రాతకుఁ బుణ్యయోగిజనభావవిజేతకు మ్రొక్కి రయ్యెడన్. 278
- క. ఆఖండలుండు మొదలుగ, లేఖానికముల బ్రహ్మ శ లేనగవున ని
త్యాఖండసత్కృపారస, శేఖరవాక్యముల వారిరసేదలు దేర్చెన్. 279
- వ. ఇట్లు బ్రహ్మదేవుండు దేవేంద్రప్రముఖు లయినదేవతల కనుకంపాపిశయవిభ
వంబున సభయం చొసంగి యిట్లనియె. 280
- ఉ. నెట్లన పాపకర్మమున శ నేరమిఁ జేసితి రేమి సెప్ప మీ
పుట్టిననాటనుండియును శ బుద్ధులు సెప్పి జగంబు లేలఁగాఁ
బట్టముఁ గట్టి పెంచినకృతపానిధి బ్రహ్మకళావిధిజ్ఞఁ జే
పట్టక గుట్టు జాటి సిరిపట్టునఁ దొట్టినపొట్టకొవ్వనన్. 281
- వ. బ్రహ్మిష్ఠుం డైన బ్రాహ్మణు నాచార్యుం గైకొనక గురుద్రోహంబు సేసితిరి తన్దో
షం బిపుడు మీకుఁ జేసేత శత్రుకృతం బై యనుభవింపం జేసె సతిబలవంతు
లయినమిమ్ము 3నతిక్షీణు లయినరాక్షసులు జయించుట దమయాచార్యుండైనశు

1 'యెదురులు... నేయ మహాసురు లేచియేసి...కోర్వక వీరి రయ్యెడన్' అ.ప్ర. 2 బికపిక
లై నకనక లై' అ. ప్ర. 3 నతిక్షీణులు లయినరాక్షసులు.

క్ర నారాధించి తన్మంత్ర ప్రభావంబునఁ బునర్లబ్ధవీర్యులై యిప్పుడు మదీయం బయిననిలయంబు నా క్రమింపం గలవారు నై మదోదేకంబున నెదురులేక వర్తిల్లుచున్నరక్షోనాయకులకుం ద్రిదివంబుఁ గొనుట తృణప్రాయం బభేద్యమంత్ర బలంబు గలభార్గవునకు వారు శిష్యు లగుటంజేసి విప్రగోవిందగవేత్వరానుగ్రహంబు గలవారలకుఁ దక్కం దక్కినరాజుల కరిష్టం బగుం గావున మీ రిప్పుడు త్వష్ట యనుమనువుత్రుం డగువిశ్వరూపుం డనుముని నిశ్చలతపోమహాత్మ్యనత్త్విస్వభావుం డతని నారాధించిన మీకు నభీష్టార్థంబుల నతండు సంఘటించు నెట్టి దుర్దశల నైన నడంచు నని చెప్పిన దిక్పాలకాదులు డెందంబులు డిందుపడి కమల గర్భుని వీడ్కొని విశ్వరూపుకడకుం జని యిట్లనిరి.

282

తే. అన్న మే లగు నీకు నిశ్చిన్నడుగఁ గోరి

వచ్చినారము భవదీయకవనమునకును

దండ్రులకు నేడు సమయోచితంబు లైన

కోర్కు లొడఁగూడఁ జేసి చేకొమ్ము యశము.

283

కి. సుతులకుఁ బితృశుశ్రావణ, మతిపుణ్యము సేయు చుండు శనాత్మజులు గుహాన్మతి బ్రహ్మచారు లేనియు మతిలో గురుసేనకన్న శ్రమజీయం గలదే.

284

ప. అదియునుం గాక.

285

సీ. అరయ నాచార్యుండు శ పరతత్త్వరూపంబు, దండ్రు దలంపంగ శ ధాతరూపు

హాపింప భ్రాత మరుత్పతిరూపంబు. దెలియంగఁ దల్లి భూదేవిరూపు

భగిని కరుణరూపు శ భావంబు ధర్మస్వ, రూపంబు దా నర్థిరూపు మొదల

నభ్యాగతుండు మున్నయగ్ని దేవునిరూపు. సర్వభూతములుఁ గేగివునిరూపు

ఆ. గాన తండ్రు వేగ శ కడు నార్తు లగుపితృజనుల మైనమమ్ముఁ గల్గఁ జూచి పరభయంబు వాపి శ నిరుపమం బగుతపో, మహిమచేత మెఱసి శ మనుపవయ్య.

ప. ఇట్టి బ్రహ్మిష్టుండ వైనని న్నాచార్యునింగా వరియించి భవదీయతేజోవిశేషంబు చేత వైరివీరులం బరిమార్చెద మాత్మీయార్థం బయినయవిష్టపాదాభివందనంబు నిందితంబు గా దని వేదవాక్యంబు గలదు గావున నీకు నమస్కరించు చున్న దేవవరులం గైకొని పౌరోహిత్యంబు సేయు మనినం బ్రహ్మసితవదనుం డై యమ్మునీశ్వరుం డిట్లనియె.

287

తే. బ్రహ్మతేజంబు వోయెడిశ్రాధనంబు, ధర్మగుణగర్హితం బని శ తా నెఱింగి సారిదిననుబోడితపసియీశురలచేతఁ, బ్రకటమధురోక్తి నేటికిఁ బలుకఁబడియె.

ప. విశేషించియు.

289

క. గురుధనముఁ గూర్ప నేటికి, గురుశిక్షం దగిలి మంత్రకోవిదు లై న ధ్గురుధర్మనిరతు లేనియు, గురువులకును శిష్యవరులై శ కూర్చినధనముల్.

290

సీ. అరయ నకించను శ లై నట్టివారికి, బంబినట్టిశిలోంఛనంబె ధనము

- దానిచే నిర్వర్తితప్రియసాధుసత్క్రియ గలవారలై యీ ప్రీతి నుండు
రది గాన సద్గర్భితాచార మైనయాచార్యత్వ మిపుడు మీశాసనమునఁ
గైకొంటి గురువులకామంబు ప్రాణార్థవంచనములు లేక యవడి నొనర్తు
ఆ. ననుచు విశ్వరూపుఁ యడవియెడిముని ప్రతిష్ఠాక్షిఁ బలికి వారి యనూటడించి
మహితి మైనతత్సమాధిచే గురుభావ, మమరఁ జేసె దేవదాసమితి కవుడు.
- క. భార్గవవిద్యాగుప్తస్వర్గశ్రీద్విగుణదనుజసమధికసంప
ద్వర్గముల విష్ణుమాయా, నర్గళగతిఁ దెచ్చి యింద్రునకు నిచ్చె నృపా. 292
- క. ఏవిద్యచేత రక్షితుఁ డై వజ్ర దురంబులోన యనసురులఁ ద్రుంచెన్
భావింప నట్టివిద్యను, శ్రీవరమాయామతింబుఁ యజెప్పెను హరికిన్. 293
- ఉ. నాపుడుఁ బాండవాన్వయుఁడు యనమ్మినభక్తి జగన్నివాసు రా
జీవదళాక్షుఁ గృష్ణుఁ దనఁచి త్తమునన్ భజియించి పల్కె నో
దేవగణార్చితాంఘ్రియుగ యదివ్యమునీశ్వర విశ్వరూపుఁ డ
పావన మైనవిద్య సురపాలున కేక్రియ నిచ్చె జెప్పవే. 294
- ఉ. ఎందును రక్షితుం డగుచు యనింపిండు లీలయపోలె వైరిసే
సం దునుమాడి దేవతలు యన్ని సుఖంబుగ నిష్టసంపదం
జెంది సమస్తలోకములఁ యజేకొని యేలె మునిం ద్రు దాని నే
విందు సుఖంబుఁ గందు నిక యవీనులు సంతస మండఁ బల్కవే. 295

— శ్రీమన్నారాయణకవచప్రారంభము. —

- క. వరనారాయణకవచము, సరిభీకరవజ్రకవచ యాశ్రితసంప
త్పరిణామకర్తృసువచము, పురుహూతున క్లెలు మాని యబోధించె దగన్. 296
- వ. అనిసం బరిక్షిజ్జనపాలునకు మునినాథుఁ డిట్లనియె. 297
- సీ. వినవయ్య సరనాథ యమునినాథుఁ డింద్రు, కను వొండి నారాయణాఖ్య మైన
కవచంబు విజయసంకల్పంబు నెమ్మేయన్వహుంబు మహాహుంబు
మంత్రగోప్యము హరిమామూవిశేషంబు, సాంగతతోడ న్నెఱుంగఁజేసె
దాని నే వినిపింతుఁ యబూని తదేకాగ్రచి త్తంబుతోడుతఁ యజిత్తిగింపు
- తే. మొనర ధౌతాంఘ్రిపాణియైయుత్తిరంబు, ముఖముగాను త్రమాసనమునవసించి
కృతనిజాంగకరన్యాస యమతీశయిల్ల, మహితనారాయణాఖ్యవర్కము నొనర్చె.
- వ. ఇట్లు నారాయణకవచంబు ఘటించి పాదంబులను జానువులను నూరువులను
నుదరంబునను హృదయంబునను నురంబునను ముఖంబునను కేరంబునను ని
ట్లప్రాంగంబులం బ్రణవపూర్వకం బైనయష్టాక్షరీమం త్రరాజంబు న్యాసంబు సేసి
(ద్వాదశాక్షరవిద్యలచేతం గరన్యాసంబు సేసి)మం త్రమూర్తియైభగవచ్ఛబ్దవా

1 'భగవచ్ఛబ్దవాచ్యం బగుషట్పక్షిసంయుతుండగుచు విద్యామూర్తియై నను మేర్పగ నంగు
భావించి, శ్రీనారాయణకవచాఖ్య' వ్రా.ప్ర.

చ్యంబై నప్రణవాదియకారాంత మగుమహామం త్రంబుచేత సంగుశ్యంగుష్ఠపర్వ సంధులయం దుపన్యసించి మఱియు హృదయంబున నోంకారంబు వికారంబు మూర్ధంబున షకారంబు భూమధ్యంబునందు ణకారంబు శిఖయందు వేకారంబు నేత్రంబులయందు సకారంబు సర్వసంధులయందు మఱియు సప్త్రము నుద్దేశించి మకారంబు నుపన్యసించెనేని మంత్రమూర్తి యగు మఱియును సప్త్రాయఫ ట్టనుమం త్రంబున దిగ్బంధనంబు సేసి పరమేశ్వరునిం దనభావంబున నిల్చి విద్యామూర్తియుఁ దపోమూర్తియు సగుప్త్యుక్తి సంయుతం బయిననారాయణ కవచాఖ్య మైనమంత్రరాజంబు ని ట్లని పరియించె.

299

చ. గరుడునిమూఁపుపైఁ బదయుగంబు ఘటిల్లఁగ శంఖచక్రవ
ర్తరుచిరశార్ఙ్గధ్వజరశరాజితపాశగదాదిసాధనో

త్కిరనికరంబు లాత్మకరకంజములఁ ధరియించి భూతిసం

భరితమహాష్ట బాహుఁడు కృతపామతితో ననుఁ గాచుఁ గాపుతన్.

300

అ. ¹ ప్రకటమకరవరుణాపాశంబులందుల, జలములందు నెందుఁ గ బొలియ కుండఁ
గాచుఁ గాకి నన్ను క ఘనుఁ డొక్కఁ డై నట్టిమత్స్యిమూర్తి విద్యమానకీర్తి.

క. వటుఁడు సమాశ్రితమాయా,నటుఁడు బలిప్రబలశోభన ప్రతిఘటనో
దృఢుఁడు త్రివిక్రమదేవుఁడు, ²చటులస్థలమందు నన్ను నంరక్షించున్.

302

చ. అడవుల సంకటనలుల క నాజముఖంబుల సన్నికీలం

దెడరుల నెల్ల నాకు నుతి క కెక్కఁగ ది క్కగుఁ గాకి శ్రీసృసిం

హుఁడు సురశత్రుయాధపవనధోగ్రుఁడు విస్ఫురితాట్టహాసవ

క్తుఁడు ఘనదంష్ట్రపావకవిధూతిదిగంతరుఁ డప్రమేయుఁ డై.

303

చ. అరయఁగ నెల్లలోకిములు కనంకిలి నొండ మహర్ణవంబులో

⁴నొరగి నిమగ్న మైనధర క నుగ్ధతిఁ గొమ్మున నెత్తిసట్టియా

కిరిపతి యగ్నికల్పుఁ డురుశ్ఠేలుఁడు సూర్జితమేదినీమనో

హరుఁడు గృపావిధేయుఁడు సరదాధ్వములఁ ననుఁ గాచుఁ గాపుతన్.

304

క. రాముఁడు రాజకులై కవి,రాముఁడు భృగుసత్కులాభిరరాముఁడు సుగుణ

స్తోముఁడు నను రక్షించును, ⁷శ్రీమహితోన్నతుఁడు నద్రీశిఖరములందున్.

సీ. తాటక మర్దించి క తపసిజన్మముఁ గాచి, హరువిల్లు విఱచి ధైర్యమున మెఱసి

ప్రబలు లై నట్టివిరరాధకబంధోగ్ర,ఖరదూషణాదిరాక్షసులఁ దునిమి

వాసరవిభు నేలి క వాలిఁ గూలఁగ నేసి, జలరాశిగర్వంబుఁ క జక్కఁజేసి

సేతువు బంధించి క చేరి రావణకుంభ,కర్ణాదినీరులఁ క గడిమిఁ ద్రుంచి

తే. యలవిభీషణు లంకకు క సధిపుఁ జేసి

1 'వరుస జలధిహాప'వరుణపాశ ములందు. 2 'చటులస్థలివలన. 3 కనకాక్షరాక్షసవధో. 4 సురుత

రమగ్న మైనధర. 5 యజ్ఞ కర్షుఁ డురుశ్ఠేలుఁడు డూర్జిత. 6 శాంతి. 7 శ్రీమహితోన్నతుల నద్రీ'వా.ప్ర.

గర్భంబులు గర్భస్థానానికి ర్భేదంబులుగా నవియ బ్రహ్మాండభాండభీకరం బయిన భూరినాదంబున మోదింపు మతితీవ్రధారాదళితనిశాటకోటికఠోరకంఠకరాశర క్తధారాఛౌతిమలీమనవిసరంబ వై సనందకమహాసిశేఖరంబ జగదీశస్మరితంబ వై మద్విద్వేషివిషమపూహంబుల మెండుగడికండలుగఁ జెండి చెండ్లుము నిష్కళంకనిరాతంకనిశ్శృంగసాంద్ర చంద్రమండలపరిమండితసర్వాంగరక్షణవిచ ిక్షణధర్మనిరతంబ వయినచర్యంబ దుర్మదమదైవ్విరోధభీకరాలోకంబులను సమాకులనిబిడసిరంధ్రనిష్ఠురతిమఃపటలపఃఘటనం (బులం) గుటిలఽఽఽపు ము నిఖిలపాపగ్రహంబులవలనను సకలసరమృగసర్పక్రోడభూతాదులవలనను సగుభయంబులు భగవన్నామరూపయానదివ్యాస్త్రంబులవలనం బొంద కుండుఁ గాక బృహద్రథంతరాదిసామంబులచేత స్తోత్రంబుసేయంబడు చున్నఖగేంద్రం డు (రక్షణదత్తుం డై) నన్ను రక్షించుఁ (గాక) శ్రీహరినామరూపనాహనదివ్యా యుధపారిషదోత్తమప్రముఖంబు లస్తదీయబుద్ధిం ద్రియమనః ప్రాణంబుల సంగ ించు భగవంతుం డయినశేషుండు సగోపద్రవంబుల నాశంబు సేయు జగ దైక్యభావం బయినధ్యానంబు గలవానికి వికల్పరహితుం డై భూషణాయుధ లింగాఖ్య లగుశక్తులం దనమాయచేత ధరియించి శతేడరిల్లు చుండులక్ష్మీకాంతుండు వికల్పవిగ్రహంబులవలన నన్ను రక్షించుఁ(గాక లోకభయంకరాట్టహాస భాసురవదనగహ్వరుం డగుచు సమస్తతేజోహరణధురీణతేజఃపుంజసంజాతదివ్యస్థ సింహావతారుం డగునప్పరమేశ్వరుండు సర్వదిగ్భాగంబులవలన సమస్తబహిరం తిరంబులవలన నన్ను రక్షించు చుండుఁ(గాత) మని నారాయణాత్మకవచస్ర భావం బితిహాసరూపంబున నింద్రుండు దెలిసికొని ధ్యానంబు సేసి తద్విద్యాధా రణమహిమవలన సరాతుల నిర్జించె గావున నెవ్వ రేని నిర్మలాత్మ్య లగువార లేతద్విద్యాధారణు లై యనుదినంబును బరియించిన సతిఘోరరణంబుల నత్యుత్కిటసంకటంబులను సర్వగ్రహనిగ్రహకర్మమారణకర్మాదోదుష్కర్మజన్యకే శంబులను వదలి యవ్యాకులమనస్కు లై విజయంబు నొందుదురు మఱియును సర్వగోగంబులకు సగమ్యశరీరు లై సుఖంబు నొందుదు రదియునుం గాక. 307

- సీ. అతిభక్తిఁగొనికుండనుబ్రాహ్మణుండు దొల్లి, యీవిద్యధరియించియెలమి మించి మరుభూమియందు నిర్మలచిత్తుం డై యోగ,ధారణంబున బిట్టరతనువు విడిచె దానిపై నొకఁడు గంగధర్మవరేణ్యుండు, చిత్రరథాఖ్యుఁ డరజేయుఁ డొంటి చదలఁ జనంగఁ డరచ్చాయ తదస్మిపైఁ, గదిసిన నాతఁడు శ్ర గళవళించి
- ఆ. యవిదసిండుతోడ శ్ర సవవిమానముతోడఁ, దనదువిద్యతోడ శ్ర ధరణిఁ ద్రెల్లి

1 'ధర్మంబు. 2 డయ్య నప్పరమేశ్వరుండు భూషణాయుధచిహ్నిత మైనశక్తిం. 3 విశేష విగ్రహంబు గలలక్ష్మీకాంతుండు నన్ను రక్షించు. 4 ముసింద్రుండు వ్యాఖ్యానంబుసేసి యింద్రున కుపదేశించిన నతండు తద్విద్యా. 5 దుష్కర్మంబులకు సతిభయంకరు లై విజయంబు. 1 వా. ప్ర.

- తివిచి లేవలేక ౧ తికమక గుడువంగ, వాలఖిల్యమాని ౧ వానిఁ జూచి. 308
- క. నారాయణకవచసమా,ధారణపుణ్యాస్థి దీని ౧ దగ్గఱ నీకుం
గూరెడిన విష్ణుభక్తుల, వారక చేరంగ నెట్టివారికిఁ దరమే. 309
- ఇంద్రవజ్రము. సంధించి నీయంగకసంధులెల్ల, బంధించి తన్మంత్రి బలంబుపేర్చి
న్నందంబు మాన్పింపఁ దగదన్యమేదీ, సింధు స్రవాహోన్నతి¹ చేతఁ దీరున్. 310
- వ. కావున నీ విష్ణు డీపుణ్యశల్యంబులు భక్తియుక్తండవై కొనిపోయి ప్రాజ్ఞుఖంబు
నఁ బ్రవహించెడుసరస్వతీజలంబుల² నిక్షేపణంబుసేసి కృతస్నానూడవై యాచ
మనంబు సేసిన నీసర్వాంగబంధనంబు లుడుగు ననిన నతం డట్లచేసి తనవిమానం
బెక్కి నిజస్థానంబున కరిగెం గావున. 311
- క. అనుదినము దీని నెవ్వరు, విని రేనిఁ బఠించి రేని ౧ విస్మయ మొనవఁ
ఘనభూతజాల మెల్లను, మునుకొని వారలను గాంచి ౧ మ్రొక్కుచు నుండున్.
- ఆ. విశ్వరూపునలన ౧ నైశ్వర్యకర మైన, యిట్టివిద్యఁ దాల్చి ౧ యింద్రుఁ డపుడు
మూఁడులోకములకు ౧ మాండలై నట్టిశ్రీ, చనుభవించి మించె ౧ నధికమహిమ.
- సీ. భూపాల యావిశ్వరూపున కరు డైన, తలలు మూఁడను వొందఁ ౧ గలిగియుండు
సారిది సురాపానసోమపానంబులు, కిన్నాద మనగను ౧ నమరవరుల
తోఁ గూడి భుజియించి ౧ తూకొని వారితో, యజ్ఞ భాగంబు ప్రత్యక్ష మొంది
కై కొను చుండి చుక్కర్చుఁ డై యాయజ్ఞ, భాగంబు రాక్షసప్రవరులకును
- ఆ. నల్లిమిఁదఁ గలుగుతాత్పర్యవశమున, దివిజవరుల మొఱిగి ౧ శేచ్చి యిచ్చు
నది యెఱింగి యింద్రుఁ డతిభీతచిహ్నుఁ డై, తనకుఁ గానియతనితలలు ద్రుంచె.
- క. భాసురుఁ డనక మహాత్మాగ్రేసరుఁ డన కతఁడు పూర్వకృతకర్మగతి³
వేసరఁ డనక మహేంద్రుఁడు, భాసురుతల లపుడు రోషమునఁ దెగ నడిచెన్.
- వ. ఇట్లయ్యింద్రుండు క్రోధంబు సహించు జాలక విశ్వరూపుతలలు ఖడ్గంబునం దెగ
నడిచిన సోమపానంబు సేయుశిరంబు గపింజలం బయ్యె సురాపానంబు సేయు
శిరంబు గలవింకం బయ్యె నన్నంబు భక్షించుశిరంబు తిత్తిరి యయ్యె నిట్లు
త్రివిధక్షీన్వరూపంబు దాల్చి బ్రహ్మహత్య యేతెంచి యింద్రునిఁ జట్టుకొని
తమ్ముఁ బరిగ్రహింపు మని నిర్బంధింప నపు డింద్రుం డతిభీతచిహ్నుఁ డై త్రిలోక
నాయకుం డైన దానిం దప్పించుకొనం జాలక యంజలి యొగ్గి యమృహాదో
షంబుఁ గైకొని తగ్గోషం బొక్కనవత్సరం బనుభవించి యంతం బాపుకొను
వా డై భూజలవృక్షస్త్రీలం బ్రార్థించి మద్దురితంబు చతుర్విధంబులం బుచ్చి
కొనుండనిన భూమి తనయందుఁ జేయంబడినఖాతంబు తనంతన పూడునట్టివరంబును
జలంబు సర్వంబు దనయందుఁ బ్రతౌళితం బైన బావనం బగునట్టివరంబును
వృక్షంబులు భేదింపబడి పునః ప్రరోహంబు గలుగువరంబును స్త్రీ లెల్లపుడుం

దమకుఁ గామసుఖంబు గలుగునట్టివరంబును గోరిన నతం డట్ల కా నొనంగిన నత నిదుష్కృతంబు ధరణి¹ యీరిణవిధంబునను నుదకంబు బుద్బుద ఫేనరూపంబు నను మహిమంబులు నిర్వాసభావంబునను నింతులు రజోవికారంబునను నిట్లు చతుర్భాగంబులం బంచికొని రంత.

316

మ. హతపుత్రుం డగువిశ్వరూపజనకుం శ్రీ డాత్యష్ట దుఃఖాయతో
దృతరోపానలదహ్యమానుఁ డగుచుం శ్రీ దా నిం ద్రుపై మారణ
క్రతుహోమం బొనరింప నందుఁ బొడమెం శ్రీ గల్పాంతకాకారవి
శ్రుతకీలానలనిష్ఠురేక్షణగుణభక్తుభ్యత్రిలోకోగ్రుఁ డై.

[చుఁ

సీ. యుగము ద్రుంగెడునాఁడు శ్రీజగములువొలియిండు, నంతకుమూర్తిపై శనింతయగు
బలుపునుబొడవును శ్రీ బ్రతిదినంబును నొక్క, శరపాత మంగంబుగిరివిగొనుచుఁ
గడునగ్ధశైలనంగకాశ దేహమునందుఁ, గరము సంధ్యారాగరకాంతి బెరయ
మునుగాఁక రాగిచేఁగనుమించుమించులఁ, గఱకుమీసలుకచాశ్రములుమెఱయఁ

తే. జండుమధ్యాహ్నమార్తాండ్రోమండలో గ్ర, చలులనిష్ఠురలోచనాంగచలవిధూత
దశదిశాభాగుఁ డుజ్జ్వలతరక రాశ, భిదురసునిశితగంఢోరుగవదనగుహుఁడు. 318

ఉ. నింగికి నేలకుం బొడవు శ్రీ నిచ్చల మై శిఖలందుఁ బర్యవస
త్తుంగతరాగ్నిజాలములఁ శ్రీ దొట్రిలుచుక గ్రహపంక్తి జాఱ ని
స్సంగక రాశ శాతఘననదృష్టిమండలచండశూల ము
హ్వాంగుచుఁ గేల లీలఁ గొని శ్రీ భూమి చలింపఁగ సోలి యాడుచుక.

319

సీ. వదలక విరివిగా శ్రీ వదనంబుఁ దెఱచుచు, నాకాశ మంతయు శ్రీ నప్పళించుఁ
గడనాల్క నిగిడించి శ్రీ గ్రహతారకంబుల, నయ మెల్ల దిగజాఱ శ్రీ నాకి విడుచు
నలవోకయునుబోలె శ్రీనట్టహాసము సేసి, మెఱసి లోకము లెల్ల శ్రీమ్రుంగఁ జూచుఁ
దనరుదిగ్దంతింగతములు సెక్కలు వాఱ, నుగ్రదంష్ట్రలు ద్రిష్టానుక్కుమిగిలి

తే. త్వష్టబలితంపుఁడమునఁబుష్టినొంది, యఖిలలోకంబు లెల్లఁ దా శ్రీ నాక్రమించి
వృత్తనామాఖ్యదేవతాశత్రుడగుచు, దారుణాకారుఁడఖిలదుర్దముఁడుమెఱసె.

మ. త్రోకిలము. అట్టివృత్తనిమిఁద దేవత శ్రీ లల్కతోఁ బెనుమాఁక లై
చుట్టి ముట్టి మహాస్త్రవిద్యలు శ్రీ సూపి యేపున నేయ నా

గొట్టువీరుడు వార లేసినక్రూరశస్త్రము లన్నియుం

జుట్టి పట్టుక మ్రుంగి శూరత శ్రీ జోక నార్చె మహోగ్రుఁ డై.

321

క. భక్షితదివ్యాస్త్రుం డగు, రక్షోనాయకుని నమరరరాజప్రముఖుల్
వీక్షింప వెఱచి పఱచిరి, రక్షకుఁ జింతించికొనుచు శ్రీ రయ మొప్పారన్.

322

ప. ఇట్లు సర్వసాధనంబుల(తోడ సాధుజనంబుల) వృత్తాసురుండు మ్రుంగిన నచ్చెరు
వడి చేయునది లేక తత్తేజోవిశేషవిభవంబునకు భయంబు నొంది కందినడెం

దంబునం గుందుచుం బురందర ప్రముఖు లార్తరక్షకుం డగువుండరీకాక్షునకుం
గుయ్యిడువార లై. 323

లయ గ్రాహి. వీడు కడుదుర్దముడు శ వాడిమనకై దువులు

శ పోడి చెడఁగా మెనవి శ యీడు గన కున్నాఁ
డేడ బ్రదు కింకఁ బెనుఁగ్రీడు వొడమెన్ మనకుఁ

శ దోడుపడ నొక్కరుఁడు శ లేడు పారి దక్కన్
వేడుద ము శ్రీధరునిఁ శ గూడుదము నదృటులఁ

శ బాడుదము గీతముల శ జోడుపడ సంతన్
వీడు చెడుత్రోవ దయఁత్రోడ నెఱిగించు ఘనుఁ

శ డోడక సురాలయము శ పాడువడ దొకన్. 324

క. అని తలపోయుచుఁ దమలో, మునుకుచుఁ దికమకలు గొనుచు శ మురరిపుసభకున్
గునుకుచుఁ గునుకుచు నేగిరి, ఘనరాక్షసుఁ గన్నకన్నుఁగవ బెగ్గిలఁగన్. 325

వ. ఇట్లు భయార్తు లై యమర్త్యవ్రాతంబు సని చని ముందట నభంగభంగ
రంగదుత్తుంగడిండీరమండలనముద్దండంబు విడంబితనారాయణవింతరక్షీర్జితా
కుసుమగుచ్ఛస్వచ్ఛంబును సనవరతగోవిందచరణారవిందసేవాసమాకులకలిత
ఫలితమహాపుణ్యఫలాయమానసముద్దీప్సితావర్తవర్తిదక్షిణావర్తరుచిరశంఖమం
డలమండితంబును సతినిష్ఠురకరినపారీసప్యధురోమరాజీవశకులతిమితిమింగిలకర్క-
టకమరకచ్ఛపమకరనక్రవక్రగ్రహగ్రహణ ఘుమఘుమాయమానదారుణ
గమనవిషమితివిషమతరంగఘట్టనఘట్టితసముద్ధాతశీకరనికరసిరంగ్రతారికితతా
రాపథంబును మహాచ్ఛ్రయశిలోచ్ఛయశిఖరాగ్రప్రవహితుగ్ధనిర్ఘ్నరసస్తూ-
ర్జితపురాణపురుషవిశుద్ధశుద్ధాంతవిహరణధురీణసవసుధాధాతధావశ్యధగద్ధగాయ
మాసరమ్యహర్త్యనిర్దాణకర్తృంబును సతిపవిత్రగుణవిచిత్రనిజకళత్రప్రేమా
నందసందర్శితముకుందపరిస్తవదంతరంగకరుణారస పరిమళితభావబంధురవిద్రు-
మవల్లిమతల్లి కాంకురిశోభితంబును బ్రసిద్ధసిద్ధరసాంబువాహనంగమసముత్థిగంభీ-
రఘోషపరిపూరితసకలరోదోంతరాళంబును సముద్రమేఖలాఖిలప్రదేశే విలసితి
సవీనదుకూలాయమానంబును హరిహరప్రముఖ దేవతానిచయపరిలభ్యామృత
మహైశ్వర్యదాసధౌరేయమహానిధానంబును వైకుంఠపురపౌరవార మనోహర
కామ్యఫలఫలితమందార పారిజాత సంతాన కల్పవృక్ష హరిచందన ఘనవనాను
కూలకూలంబునునై యెప్పుచుఁగు బేరుభాండంగారంబునుంబోలె బద్ధమహాపద్మ
శంఖమకరకచ్ఛపముకుందకుందసీలవరసమగ్రం బై విష్ణుకరణమలంబునుంబోలె
సుదర్శనావర్తప్రగల్భం బై కైలాసమహీధరంబునుంబోలె నమృతకళాస్థాన
శేఖరపదార్పణం బై యింద్రవైభవంబునుంబోలె గల్పవృక్షకామధేనుచిం
తామణిజనితవిశేషం బై సుగ్రీవసైన్యంబునుంబోలె సపరిమితనిబిడహరిసంచా

రం బై నారాయణోదరంబునుంబోలె నిఖిలభువనభారభరణసమర్థం బై శంకరు
జటాజూటంబునుంబోలె గంగాతరంగిణీసమాశ్రయంబై బ్రహ్మలోకంబునుంబో
లె బరమహంసకులసేవ్యం బై పాతాళిలోకంబునుంబోలె ననంతభోగిభోగయో
గ్యం బై నందనవనంబునుంబోలె నైరావతిమాధవీరంభాధిసంజనసకారణం బై
సాదామిసీనికరంబునుంబోలె సభ్రంకషం బై విష్ణునామకీర్తనంబునుంబోలె ని
ర్మలస్వభావం బై క్రతుశతగతుండునుంబోలె హరిపదభాజనం బై యొప్పుచున్న
దుగ్ధవారాశి జాసి శ్వేతిద్వీపంబు దర్శించి యందు సకలదిక్పాలకాదిదేవతలు
దేవదేవు నాశ్రయించి యిట్లని స్తుతియించి రంత.

326

సీ. పంచమహాభూతిః పరినిర్మితం బై న, ముజ్జగంబుల కెల్ల శ నోజ్జ యైన
బ్రహ్మయు సేమునుఁబరంగ 'నంబిటుఁ గూడి, యెవ్వనికై పూజ శలిత్తు మెపుడు
నట్టిస ద్వేష్టరుం శ జగమవినుతుండు, సర్వాత్మ కుండు 2 మాకు శ శరణ మగును
అతిపూర్ణ కాము సకలంకారదూరుని, సముని శాంతునిఁ గృపాస్పదుని గురుని
తే. మాని యన్యుని సేవింపఁ శ బూనునట్టికి పటశీలుని సతిపాపకర్త బుద్ధి
శునక వాలంబు వట్టుక శ ఘనతిరాబ్ది, దరియఁజూచుటగాదె తాఁగదామనమున.

చ. ఉదకమయంబునకొ వసుధ శ నోడగఁ జీసి తనర్చుకొ మ్మునకొ
వదలక యిటుఁ గట్టి మనుగవల్లభుఁ గాచినమత్స్యమూర్తి స
మృదమున మమ్ముఁ బోచు సనుమానము మానఁగ వృత్తుచేతియా
పద దొలఁగించి నేడు సురప్రాలుర పాలిటిభాగ్యదైవ మై.

328

మ త్తకొకలము. రంతు సేయుచు వాతధూతికరాలభంబురంభంగదు
ద్ధాంతసంతతసాగరోదకశ్రతిల్ప మొంది వసించుధా
తంతవానిని బాష్పఁదమ్మిన కయూచి కాచిననేర్పి యి
తంతనాఁ డనరానియెంటరి శ యూదరించు మముగ గృపన్.

329

తే. దేవతల మైనమే మిట్టిదేవదేవు, సర్వలోకశరణ్యుని శ శరణు చొచ్చి
బలితి మైనట్టివీనియారపదలఁ బాసి, మీటి శుభములఁ జేకొనునార మిపుడు.
వ. ఇట్లు స్తుతియించు చున్న దేవతలకు భక్తవత్సలుం డైనవై కుంఠుండు ప్రసన్ను
డయ్యె నప్పుడు.

331

సీ. తగుశంఖచక్రగ్రదాధరుం డగువాని, శ్రీవత్సకౌస్తుభశ్రీలవానిఁ
గమనీయమాణిక్యకంఠసకీర్తమువాని, దివ్యవిభూషణశ్రీప్తివాని
మండితకోటీర కుండలంబులవాని, సిరి యురఃఫలమునఁ శ జెలఁగువానిఁ
దనుఁ బోలుసేవకశ్రతండంబు గలవాని, జిలుఁ గైనపచ్చనిరవలువవానిఁ
ఆ. దెల్లదమ్మివిరులఁ శ దెగడుకన్నులవాని, సవసుధాద్రవంపురసవృష్టవానిఁ
గనియె వేల్పుపిండు శ కప్పరపాటుతోఁ, గన్నులందు నున్నకలపు దీఱ.

332

సీ. తనసేవకులలోనఁ గదడఁబడురూపంబు, శ్రీవత్సకౌస్తుభశ్రీలఁ దెలుప
వికచాబ్జములతోడఁ గవీడ్వడుకన్నుల, కడలు దైవాతేడుకరూపఁ దెలుప
నెల్లలోకములకుఁ గని లైసభాగ్యంబుఁ, గాఁపురం బుండెడుకమల దెలుప
మూఁడుమూర్తులకును గమొదలై నతేజంబు, తాతఁ బుట్టించినతమ్మి దెలుప
ఆ. బుద్ధిఁ బోల్పరానిపుణ్యంబుఁ దత్పద, కమలజనితి యైనగంగ దెలుప
నప్రమేయుఁ డభవుఁడవ్యక్తుఁ డవ్యయుఁ, డాదిపురుషుఁ డఖిలమోదియొప్పె.
వ. ఇట్లు జగన్మోహనాకారుం డయిననారాయణునికృపాపలోకనాష్టాదశకతస్వభావ
చరితులై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి ఫాలభాగపరికీలితకరకమలు
లై యుట్టనిరి. 334

ఆ. దుర్గమంబు లయినస్వర్గాదిఫలములఁ, బుట్టఁ జేయఁ జాలునట్టిగుణము
గలిగి మెలఁగు చున్నభునుండ వై నట్టిని, కరయ మ్రొక్కువారి గమాదిపురుష.
సీ. దండంబు యోగిం ద్రుమండలనుతునకు, దండంబు శార్ఙ్గకోదండనునకును
దండంబు మండితకుండలదవ్యయునకు, దండంబు నిఘ్నరభండనునకు
దండంబు మత్తవేదండరక్షకునకు, దండంబు రాక్షసక్షండనునకు
దండంబు పూర్ణేంద్రమండలముఖునకు, దండంబు తేజఃప్రచండనునకు
తే. దండ మద్భుతపుణ్యప్రభానునకును, దండ ముత్తిమవైకుంఠభామునకును
దండ మాశ్రితరక్షణతత్పురునకు, దండ మురుభోగినాయకతెల్పునకును. 336
ఉ. చిక్కిరి దేవతావరులు గచిందటవందట లైరి ఖేచరుల్

సుక్కిరి సాధ్యసంఘములు గసోలిరి పన్నగు లాజిభూమిలో
మక్కిరి దివ్యకోటి గడు గమగిరి యతులు వృత్తుచేత ని
చిక్కినవారి నైన దయ గసేయుము నొవ్వక యుండ నోహరి. 337

క. మొదలఱిసరక్కసులకు, మొదలై మా కాపదలకు గమూలం బగుచుం
దుద మొదలు లేనిరక్కసు, తుదిఁ జూపఁ గదయ్య తుదకుఁ గదుది యైనహరి.
తే. అకట దిక్కుల కెల్ల దిగ్దైత్యమాకు, నొక్కదిక్కును లేదు కాకలూడ నైన
దిక్కు గావయ్య నేడు మాదదిక్కుఁ జూచి, దిక్కు లేకున్నవారలదిక్కు నీవ.
క. నీదిక్కు గానివారికి, నేదిక్కును లేదు వెదక గయిహపరములకున్
మోదింపఁ దలఁచువారికి, నీదిక్కే దిక్కు సుమ్ము గనిరజనాభా. 340

తే. అరయ మాతేజములతోడ గనాయుధములు
మ్రొంగి భువనత్రయంబును గమ్రొంగు చున్న
భీకరాకారు వృత్తునిఁ గబీచ మడఁచి
యెల్లభంగుల మాబన్న గమీఁగు మభివ. 341

ఆ. పరమపురుష దుఃఖభంజన పరమేశ, భక్తవరద కృష్ణ గభవవిదూర
జలరుహాక్ష నిన్ను గళరణంబు వేడెద, మభయ మిచ్చి కావగవయ్య మమ్ము.

వ. 1 నమస్తే భగవన్నారాయణ వాసుదేవ యాదిపురుష మహానుభావ పరమమం
గళ పరమకల్యాణ దేవ పరమకారుణికు లయినపరమహంస లగుపరి వ్రాజకులచేత
నాచరితంబు లగుపరమసమాధభేదంబులఁ బరిభావితపరిస్ఫుటం బయినపరమహం
సధర్మంబుచేత నుద్ఘాటితం బగుతమఃకివాటద్వారంబున నపావృతం బయిన
యాత్మలోకంబున నుపలబ్ధమాత్మండు వై నిజసుఖానుభవుండ వై యున్ననీ వా
త్మసమవేతంబు లై యుపేక్షింపబడనియీశరీరంబులకు నుత్పత్తిస్థితిలయకా
రణుండ వై యుండుదువు గుణసర్గపతితుండ వై యపరిమితగుణగణంబును గల
నీవు దేవదత్తునిమాడ్కిఁ బారతంత్య్రంబున స్వకృతంబు లై నకుశలాకుశలఁగలం
బుల ననుభవించువు షష్ఠశైశ్వర్యసంపన్నుండ వై ననీ వాత్మారామస్వభావుండవ
యి యపరిమితగుణగణంబులు గలిగి యీశ్వరాహ్వయానవగాహ్యమాహాత్మ్యం
బందు నర్వాచీనవికల్పవితర్క-విచార ప్రమాణాభాసంబు లగుతర్కశాస్త్రంబులఁ
గర్కశంబు లయిన ప్రజ్ఞలు గలిగి దురవగ్రహవాదు లై నవిద్వాంసులవివాదావ
సరంబులయందు నుపరితంబు లగున స్తినాస్తీత్యాదివాక్యంబుల సమస్తమాయా
మయుండ వై నిజమాయచేతఁ గానంబడక యుక్తిగోచరుండవై సమవిషమరూ
పంబులఁ బ్రవర్తించువు దేవా రజ్జుఖండంబునందు సర్పభ్రాంతి గలుగునట్లుండు
ద్రవ్యంబున ద్రవ్యాంతరభ్రాంతి గలుగు చుండు సర్వేశ్వర సర్వజగత్కారణ
రూపంబ వై ననీవు సర్వభూతప్రత్యగాత్మ్య వగుటంజేసి సర్వగుణావభాసోపలక్షి
తుండవై కానంబుచుండువు లోకేశ్వరా భవస్వహిమను మహామృతిసముద్ర
విప్పడనకృత్యాసమాత్రంబున సంతుష్టచిత్తులై నిరింతరసుఖంబున విస్మరితదృ
ష్టశుభవిషయసుఖలేశాభాసు లై నపరమభాగివతులు భవచ్ఛరణకమలసేవా

1 ఇందులకు 'సతీయును భగవన్నారాయణ... ఛేదంబులఁ బరిస్ఫుటం బయినపరమహంస
ధర్మంబుచేత ననువాదింప బగుపరిమళపాంశ్వరంబున నావృతం బయినయాత్మలోకంబున... సమవే
తంబు లై యుపేక్షింపబడనిశరీరంబులకు... గుణసర్గభావతుండ వై .. పారతంత్య్రంబున నవ్వివకుశల
ఫలంబులు ననుభవించి చింతించువు షష్ఠశైశ్వర్యసంపన్నుండ వై ననీ వాత్మారామండు వయి యుం
డువు గుణసర్గభావతుండ వయి యపరిమితగుణగణంబులర్వాచీనవికల్ప-విచార ప్రమాణాభావంబు లగు
తర్కశాస్త్రంబులఁ గర్కశంబు లై నప్రజ్ఞ గలిగి దురాగ్రహవాదు లై నవిద్వాంసుల వివాదానుసర
ణంబులయందు... గోచరుండవై సమస్తవిషయరూపంబులఁ బ్రవర్తించువు. దేవా రజ్జువునందు సర్ప
భ్రాంతిగలుగునట్లు ద్రవ్యాంతరంబులచేత బ్రహ్మంబయిననీయందుఁ బ్రపంచభ్రాంతిగలిగిడి ననియట్ల
తిమనోహరచతురవచనంబులు' అచ్చుప్రతి. ఈపాఠము'ఓంనమస్తే ఆంధ్రభగవన్నారాయణాయ...'
అనుమూలమునకు అనుగుణముకామిచేతను వ్రాతప్రతులపార మనుగుణ మగుటంబట్టియు, రెండవపా
ఠమే గ్రంథమునఁ గూర్చుంబడియె మతీయు మూలమునందు 'సవితహి పున స్సర్వవస్తుభు వస్తుస్వ
రూప స్సర్వేశ్వర స్సకలజగత్కారణ...' మొదలుకొని'గ్రస్తానియేననఁ కృష్ణ తేజాంస్యస్త్రియుధా
నిచ' అనువఱకుఁ గలగొప్పగ్రంథమునకు వ్రాతప్రతులంజే తెనుఁగు గానిపించు చున్నది కాని
యచ్చుప్రతులఁ గానిపింపదు.

ధర్మంబు విడువరు త్రిభువనాత్మభవనత్రివిక్రమత్రిణయన త్రిలోకమనోహరానుభావ భవదీయవైభవవిభూతిభేదంబులైనదనుజాదులకు ననుపక్రమనమయం బెఱింగి నిజమాయాబలంబున సురసరమ్మగజలచరాదిరూపంబులు ధరియించి తదీయావతారంబుల ననురూపం బైనవిధంబున శిక్షింతువు భక్తవత్సలా భవన్ముఖకమలనిర్గతమధురపచనామృతకళావిశేషంబుల నిజదాసుల మైన మాహృదయతాపం బడంగింపుము జగదుత్పిన్నస్థితిలయకారణప్రదానదివ్యమాయావిరోధవర్తి నైన సర్వజీవనికాయంబులకు బాహ్యభ్యంతరంబులయందు బ్రహ్మప్రత్యగాత్మస్వరూపప్రధానరూపంబుల దేశకాలదేహావస్థానవిశేషంబులఁ దదుపాదానానుభవంబులు గలిగి సర్వప్రత్యయసాక్షివై సాక్షాత్పరబ్రహ్మస్వరూపుండవై యుండెడినీకు నేమని విన్నవించువారము జగదాశ్రయంబైన వివిధవృజన సంసారపరిశ్రమోపశమనం బైన భవదీయదివ్యచరణశతపలాశచ్ఛాయ నాశ్రయించెద మని పెక్కువిధంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 343

క. తేజంబు నాయువును విభ్రాజితిదివ్యాయుధములుఁ గ బరువడి వృత్తం
డాజిముఖంబున మ్రింగెను, మాజయ మిం కెందుఁ జెప్పగమా జగదిశా. 344
వ. అని యిట్లతిమనోహరంబులైనవచనంబుల భక్తిపరనశులయు వినుతినేయుచున్న దేవతలం జూచి యప్పరమేశ్వరుం డమృతప్రాయంబు లగుగంభీరభాషణంబుల నిట్లనియె. 345

క. మదుపస్థానం బగుమీ, సదమలసుజ్ఞానమునకు గ సంతోషమునం
బాదలె మదిఁ బ్రీతి నొందితి, వదలక నాభక్తి మాడమి గ వ్యర్థం బగునే. 346
వ. మఱియును బ్రీతుండ నైననాయందు భక్తులకుం బొందరానియర్థము లేదు విశేషించి నాయందు నేకాంతమతి యైనతత్త్వవిదుం డన్యంబులం గోర కుండు గుణంబులయందుఁ దత్త్వజ్ఞానగోచరుం డైనవాడు విషయనివృత్తచిత్తుం డైన సంసారమార్గంబు నిచ్చింపండు కావున మీకు శుభం బయ్యెడు దధీచి యను ఋషిసత్తముండు గలం డతనిశరీరంబు¹ మద్విద్యాతిశయమహత్త్వంబునను దేజోవిశేషంబునను సారవంతం బై యున్నయ దతని నడిగి తచ్చరీరంబుఁ బుచ్చి కొనుం డతిండు పూర్వకాలంబున సర్వదేవతలకు నశ్వశిరోనామం²బను బ్రహ్మస్వరూపం బగునిష్కళంకం బయినవిద్య యుపదేశించిన వారలు జీవన్ముక్తిత్వంబు నొందిరి మఱియుఁ ద్వష్టపుత్రుం డయినవిశ్వరూపునకు మదాత్మకం బయినయ భేద్యకవచంబు నిచ్చెఁగావున నతిం డతివదాన్యం డశ్వదేవతలచేత యాచింపం బడి దేహంబు వంచింపక మీ కిచ్చు నతినిశల్యంబులు విశ్వకర్తనిర్మితంబులైన శతధారలు గలయాయుధశ్రేష్ఠం బయి మఱేజోపబృంహితం బయి వృత్రాసుర

1. మద్విద్యాతిశయంబునను సద్వృత్తాతిశయంబునను దేజోమహత్త్వంబునను సారం బై యున్నయని. 2 బసు నిష్కళంకం బైనబ్రహ్మవిద్య.

శిరోహరణకారణం బయి యుండు దానంజేసి మీరు పునర్లబ్ధతేజోస్థాయుధసం
పదలు గలిగి వెలింగెదరు విశేషించియు మద్భక్తవరు లయినవార లేలోకం
బుల నెవ్వరికి నజయ్యులు కావున మీకు భద్రం బయ్యెడు మని యాదేశించి
భూతిభావనం డై నభగవంతుండు వారల కదృశ్యం డయ్యె నప్పుడు దేవతలు
దధీచిమునికడకుం జని యశ్వలం బురస్కరించుకొని యి ట్లనిరి. 347

ఆ. దేహి సుఖము గోరి ఓ దేహంబు ఘటి యించు, దేహి విడువలేడు ఓ దేహమెపుడు
దేహి యస్తదీయదేహంబుకొఱకు నై, దేహి మీఁ గనయ్యె ఓ దేవతలకు. 348

ఉ. ఎక్కడ నెల్లలోకముల ఓ నెవ్వరుఁ గోరనికోర్కి నేడుమా
తెక్కలిపాటు కై తివిరి ఓ దేహము వేడఁగ వచ్చినార మే
మెక్కడఁ దీవ్రకర్మగతి ఓ యెక్కడ దైవకృతంబు గాక యీ
1 రొక్కపుదాన మీవరున ఓ గోయక వేడుదురే జగంబులన్. 349

క. నీచగతి యెల్లభంగుల, యాచన యని తెలిసి తగని ఓ దడుగుదురేనికా
యాచకవర్గములోపల, 2 నీచకు లనఁబడరె యెంత్రనేర్పరు లై నన్. 350

క. అడుగంగ రానివస్తువు, అడుగరు బతిమాలి యెట్టిరయర్థులు నిను నే
మడిగితిమి దేహ మెల్లను, గడు నడిగెడువారి కేడ ఓ కరుణ మహాత్మా. 351

ఉ. నావుడు వాదధీచియు మననంబున సంతస మంది నవ్వి స
భావితవాక్యపద్ధతులఁ ఓ బల్కుచు ని ట్లనెఁ బేర్చి తోడ నో
దేవతలార ప్రాణులకుఁ ఓ దెక్కలిమృత్యుభయంబు పూను తే
భావములం దలంపరు కృపామతి నెన్నడు మీమనంబులన్. 352

ఆ. ఎలమిఁ బ్రదుక నిచ్చరయించినవారికి, దేహ మెల్లభంగిఁ ఓ దీపు గాదె
యచ్యుతుండు వచ్చి ఓ యర్థించె నేనియు, దన్ను నిచ్చునట్టిదాత గలఁడె. 353

వ. అదియునుం గాక. 354

సీ. అర్థంబు వేడెడు ఓ నర్థులు గలరు గా, కంగంబు వేడెడిరయర్థి గలఁడె
తగుకోరికల నిచ్చుదానశీలుండు గాక, దనదేహ మీనేర్చుదాత గలఁడె
యీ నేర్చువాడు ద ఓ న్నిచ్చిన రోయక, చంపెడునట్టియారచకుండు గలఁడె
చంపియుఁ బోవక ఓ శల్యంబు లన్నియు, నేటి పంచుకపోవునవారు గలరె

ఆ. రమణ లోక మెల్ల ఓ రక్షించువారికి, హింస సేయుబుద్ధి ఓ యెట్లు వొడమె
బ్రాతి యెనయట్టిప్రాణంబుపైఁ దీపు, తమకుఁబోలె నెదిరిఁ ఓ దలఁప వలదె.

వ. అనిన దేవత లి ట్లనిరి. 356

తే. సర్వభూతదయాపరస్వాంతులకును, బుణ్యవర్తను లగుమిమ్ముఁబోటివారి
కమితసత్కీర్తికాముల ఓ కలఘుమతుల, కియ్యరానిపదార్థంబు ఓ లెవ్వి గలవు.

ఆ. అడుగరానిసాము ఓ నడుగ రా దని మానఁ, డడుగువానిమాట ఓ లడుగ నేల

- భ్రాంతి నడుగుచోటఁ గ్ర బ్రాణంబు లేనియు, నిచ్చువాఁడు దాఁపఁగఁడిచ్చుఁగాని.
- వ. అని పరసంకటంబు దలంపక నిలింపులు (గార్యపరతః సవినయ) వాక్యపరంపరలఁ బ్రార్థించిన నతండు దరహాసితభాసితవదనం జై యఖిలలోకధర్మం బెఱింగియు నొక్కొంతకాలంబు ప్రతివాక్యం బిచ్చితి దీని సహింపం దగుదురు మియట్టివార లకుం బ్రియం బగునేని నెప్పుడైన విడువం దగినశరీరంబు విడుచుట యేమిదుర్లభం బధ్రువం బైనయీశరీరంబుచేతం గీర్తిసుకృతంబుల నెవ్వం డాన్తింప కుండు నతండు పాపాణాదులకంటె సతికష్టండు మియట్టిపుణ్యశ్లోకులచేత నాశింపంబడినయీశరీరం బస్మమేయధర్మార్జితం బేదేహంబుచేత నేనియు సకల భూతంబులు శోకానుభవంబున శోకించు హర్షానుభవంబున హర్షించు నట్టి మహాకష్టదైన్యాకరం బైనయీశరీరంబు కాకశునకస్యగాలాదులపాలు గాకుండ మే లయ్యెనని నిశ్చితాత్మండుయి దధీచి దత్వానలోకనంబుచేత నిరసితబంధనం జై బుద్ధీర్ధ్రియమానసంబులతోఁగూడినక్షేత్రజ్ఞుని బర బ్రహ్మస్వరూపం బైన భగవంతునిండు నేకీభూతంబునెసి యోగజ్ఞానంబున శరీరంబువిడిచె నప్పు డింద్రుం డతనిశల్యంబుల విశ్వకర్మనిర్మితం బైన నిశితశతధారాసమావృతం బైన వెలుంగు వజ్రాయుధంబుఁ గైకొని భగవత్తేజోపబృహితుం డయి యైరావతారూఢుం జై సకల దేవోత్తమగరుడగంధర్వఖచరకిన్నరకింపురుషసిద్ధవిద్యాధరపరిసేవితుం జై సకలమునిజనంబులు వినుతింపఁ ద్రిలోకహర్ష కారి యై (భగవదనుగ్రహసం ప్రాప్తమహోత్సాహవికసితనదనారవిందుం జై) వృత్రానురుపై నడిచె నప్పుడు.
- ఉ. వృత్రుఁడు మాననాన్వయపరవిత్రుఁడు లోకజిహ్వాంసకక్రియా సూత్రుఁడు విగ్రహగ్రహణసుస్థిరవాక్యవివేకమానచారి
రిత్రుఁడు దేవతోరగదగ్రీకృతవక్త్రుఁడు రోషదూషితా
మిత్రుఁడు శత్రురాకఁ గని శ్ర మిక్కిలి యైనయుగాంతకాకృతిన్. 360
- క. మెండు గలదనుజనాయక, మండలములు గొల్వ నడచె శ్ర మహితోద్ధతి వే
దండములనడుమఁ జనునడ, గొండయునుంబోలె నిబిడకోపోద్ధతుం జై. 361
- క. కాలగళుఁ డడరి కడువడిఁ, గాలునిపైఁ గవయుమాడ్కి శ్ర ఖరతరరవసం
1 చాలితపూర్వదిగంతరుఁ, జై లీల మహేంద్రమూఁద శ్ర నతఁ డరిగె నృపా. 362
- వ. ఇట్లు గుద్రగణంబులు మరుగ్గణంబులు నాదిత్యగణంబులు నశ్వీదేవతలుఁ బితృ
దేవతలు విశ్వేదేవులు నహ్ని యమ నైరృతి వరుణ వాయు కుబేరేశానాదులు
సిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుషగరుడగంధర్వభేచర ప్రముఖంబులగునిం ద్రుపై న్యంబుల
తోడ నముచియు శంబకుండును కనర్వుండును ద్విమూర్ధుండును వృషభుండును
నంబకుండును హయ గ్రీవుండును శంకుశిరుండును విప్రచిత్తియు నయోముఖుం
డును బులోముండును వృషపర్వుండును హేతియుఁ బ్రహేతియు నుత్కటుండు

ను ధూమ్ర కేశుండును విరూపాక్షుండును గపిలుండును విభావసుండును నిల్వ
లుండును బల్వలుండును దండశూకుండును వృషధ్వజుండును గాలనాభుండును
మహానాభుండును భూతసంతాపనుండును వృకుండును సుమాలియు మాలియు
మున్నగు దైతేయదానవయక్షరాక్షసా న్యసంఖ్యంబు లగునృత్రాసురుబలంబు
లంతంతం దలపడి సమరంబు నేసి రప్పుడు. 363

చ. అసురులకుఁ సురావలికి శ సయ్యో మహారణ మప్పు డొండొరుల్
ముసల గ దాసి కుంత శర శ ముగ్ధర తోమర భిందిపాల ప
ట్టినపటుశూలచక్రముల శ రేవలు సూపి యదల్చి యార్చుచున్
మసలక కప్పి రస్త్రముల శ మాన్కిని మంటలు మింట నంటఁగన్. 364

క. ఒండొరులఁ గడవ నేసిన, కాండము లాకాశపథముఁ శ గప్పి మహోల్కా
1 దండంబు లొలసి నిష్ఠుర, భండనముఖ మొప్పెఁ జూడఁ శ బ్రశయోచిత మై.

చ. సురవరు లేయుబాణములు శ సూడ్కి కగోచర మై నభస్థలం
బటిముటిఁ గప్పి 2 లేసి దివ్యసాంతముఁ జేసినలీల నాసురే
శ్వరబలీయాధవీరులును శ సాయకపంక్తులచేత నాని రూ
పఱ 3 శతధూళిఁ జేసి పఱ శ పై నతమం బొనరించి యార్చుచున్. 366

చ. సమరమదాంధు లై సురనిశాచరవీరులు సైనికాంఘ్రిసం
క్రమితమహీపరాగములు శ గ్రమ్మిన నుమ్మలికంపుఁజీకటుల్
దమకనుదోయి కడ్డముగఁ శ దార్కొనినం జల మూఁది పోరి రా
క్రమితనిజాంతరంగపరిఘట్టితగోపమహాన్నిపెంపునన్. 367

క. అతిగళితర క్షధారా,క్షతములతోఁ గానఁబడిరి శ సైనికులు మహో
ద్ధతగోపనహ్నికీలలు, వితతం బై పిక్కటిల్లి శ వెడలెడిభంగిన్. 368

సీ. రవణించుశింజినీరటుంకారరవములు, భటసింహనాదంబుఁ శ బరిధవింప
భీషణోత్తమహయశహేషావిఘ్నోపంబు, కరిబృంహితస్ఫూర్తిఁ శ గ్రందుకొలుప
సమరనిశ్చంకాంకశశంఖనినాదంబు, నేమిన్వనంబుల శ నిహ్నవింప
దుముల మై చెలఁగెడుగ్రుందుభిధ్వానంబు, లట్టహాసంబుల శ నాక్రమింప

తే. ఘటితశస్త్రాస్త్రనిష్ఠురఘట్టినోత్థ, ఖరకగోగోరువిస్ఫులింగంబు లడరి
దివ్యకోటిరమణీఘృణి శ ధిక్కరింప, సమర మొనరించి రసురులు శ సమరవరులు.

న. ఇట్లు ప్రశయసంరంభవిజృంభితసముత్తుంగరంగ త్తరంగితభైరవారావనిష్ఠ్యాతని
ష్ఠురమహోర్ధ్వ వంబునుంబోలె యుగాంతసంక్రాంతయుగ్భూపవనపరికంపితదీర్ఘ
నిర్ఘాతనివిడనిష్ఠురినీరదంబులుంబోలె నుభయపైన్యంబులుం గలసి సంకులసమ
రంబునలుపునమయంబున యుగాంతకృతాంతనకల ప్రాణిసంహార కారణలీలయుం

1. దండములువోనినిష్ఠుర. 2 లేని. 3 యాధవీరులును. 4 శరధూళితోడఁ బఱపైన. 5 నిస్సా
కాంక. 6 నోగ, ఖరకరకగోరు.

బోలెఁబడాతిరాహు త్రగజాఁహకరధికమహారధికవీరు లొండొరులు చండగతిం
గాండంబులు పఱపుచు గదలం జడుపుచుఁ గత్తులఁ గత్తళంబులఁ జనుఁగం బొడు
చుచు నడివంబుల నడుచుచుఁ గుంతంబులం గ్రుచ్చుచుఁ గురారంబుల వ్రచ్చుచు
ముసలంబుల మోదుచు ముద్గరంబులం బొందుచుఁ జక్రంబులం ద్రుంచుచు
నబళంబుల నొంచుచు సురియల మెఱుముచు శూలంబులఁ దుఱుముచు వాజుల
కుటికియు వాలంబుల నటికియుఁ గొడలు తుండించియుఁ దొండంబులు ఖండిం
చియు మెడ లెడయించియు మెదల్లి గెడయించియు నడుములు ద్రుంచియు నా
సికలు ద్రొంచియుఁ బదంబుల విఱిచియుఁ బార్శ్వంబులం జఱిచియు గజంబులఁ
బఱిపియు గాత్రింబుల నుఱిపియుఁ గుంభంబులఁ బగిలించియుఁ గొమ్ములఁ బెక
లించియు హస్తంబులఁ దుండించియు నంగంబులఁ జించియు రథంబుల నలియిం
చియు రథకులం బొలియించియు సారథులం జంపియు సైంధవంబుల దంపియు
శిరంబుల నొగిలించియు సీసకంబు లగిలించియు ఛత్త్రంబుల నుఱుమాడియుఁ జామ
రంబులం దుఱుమాడియు సైన్యంబులఁ జదిపియు సాహసుల మెదిపియు (నడు
ములు ద్రుంచియు మఱియును) బరస్పరగుణవిచ్ఛేదనంబును సన్యోన్యకోదండఖం
డసంఘాత్త్యంబును నుభయసైంధవధ్వజసారథిరధికరథవికలనంబును నొండొరుల
పాదజానుజంఘాహస్తమస్తకనిర్దళిసంబును రక్తమాంసమేదఃపంకసంకలితసమ
రాంగణంబును నై యతిఘోరభంగిం బెసంగి రిప్పడు.

370

చ. సమజయమున్ సమాజయసామ్యపరిశ్రమమున్ సహాపి
క్రమము సమాస్త్రశస్త్రబలగర్వము నై కడుఘోరభంగి నా
సముచిహారాగ్రస్తన్యగణనాధులతోడ నిశాచరేశ్వర
త్తములు నురంబు సేసి రొగిఁ క దార్కొని వృత్తబలంబు ప్రాపునన్.

371

వ. అప్పడు.

372

లయగాఁహి.

మొత్తిముగఁ బాఱుపెను నెత్తురుమహానదులఁద త్తముతో నుఱికి కుత్తుకలు మోపం
జిత్తముల నుబ్బి వెసఁ నెత్తుకొనుభూతములఁనెత్తుకొని శాకినులు క్షాత్తిలెడిమాంసం
బుత్తిలముతో మెసఁగి నృత్తములు సేయుమదఁమత్తిఘనడాకినులు నృత్తగతిఁ బ్రేవుల్
బిత్తరములందిగిచి క్ష మెత్తి మెదడుల్తో నసిగ్గుత్తిగొనుచుండ భయవృత్తి గల నొప్పెన్.

వ. ఇట్లు దేవదానవులు సర్మదాతీరంబునఁ గృతయుగంబునం దలపడి త్రేతాయు
గంబు సొచ్చునంతకాలంబుఁ బోరు దారుణంబుగాఁ జేయు చుండ నంత వృత్తా
సురుభుజబలంబుపెంపునఁ దెంపుసేసి కంపింపక నిలింపులపై రక్కసులగుంపులు
సొంపుపెంపు చూపి మహావృక్షపాషాణగిరిశిఖరంబులు వర్షించిన.

374

మ. గిరిపాషాణమహాజముల్ గురియఁగా క గీర్వాణు లన్నింటి ని

ఘరనారాచపరంపరల్ వజ్రపుచుం శ జూర్ణంబుఁ 1గావింప ని
రభరలీలం దమచేయున త్వములు దోర్భంగంబు లై పోవఁగాఁ
దెరలఁ రాక్షసయోధవీరులు మదోర్ద్రేకంబు సంఛిన్న మై.

375

క. ప్రచురముగ రాక్షసావళి, ఖచరులపై నేయునిబిడకాండావళి దు
ర్వచనుఁ డెడనాడుమాటలు, సుచరిత్రునియందుఁబోలె శ జొర వయ్యె సృషా.
వ. అప్పుడు.

377

వసమయూరము.

అంత సుర లేయునిబిడఁత్రములపాలై, పంతములుదక్కిహతిరేపారుషముతో ని
శ్చింతగతి రక్కసులుగని గుడిగిభూమిఁ, గంతుగొని పాతీరపరకారపరులార్వన్.

క. కొండలఁ బోలెడురక్కసు, లొండొరులం గడవఁ బాతీ శ 2రు క్కటి పటుకో
దండముఖసాధనంబులు, భండనమున వైచి దివిజరేపతు లార్వంగన్.

379

వ. ఇట్లు సమరతలంబు నాసి తన ప్రాపు దూసి తీసి పలుచు చుండుచిండనాయకులం
జూచి యకుటిలమతిం బకపక నగి వృత్రాసులుం డిట్లనియె.

380

ఉ. తుల్లకవృత్తి మీ కగునె శ శూరుల కిమ్మెయిఁ గీ ర్తిభోగముల్
గొల్ల గఁ జేయుచావు మదిఁ శగోరిననారల 3కేను గల్గ నీ
తల్లడ మంది యీసమరధర్మము మాని తలంగఁ బాడియె
మల్లుడు దుర్దమప్రధనమత్తుడు వృత్రునిప్రా పెఱుంగరే.

381

క. చావు ధ్రువ మైన ప్రాణికి, జావులు రెం డరసికొనుడు శ సమరమునందున్
భావింప యోగమందును, జావంగా లేనిచెడుగురచావుం జావే.

382

వ. అని వాసుదేవతేజోవిశేషవిశేషము లై దవానలకీలంబోలె వెలుగుచు వెఱచి
వె న్నిచ్చి పలుచునసురల వెనుకొని తిలుముసురవీరులం జూచి హుంకరించి
స్వర్గానుభవంబున నిచ్చు లే కుండనేని మదవలోకనస్పర్శనమాత్రంబు ముందర
నిలుతురు గాక యని యేచి కల్పాంతానల్పఘనఘనాటోపంబునుంబోలె గఠోర
కంఠహుంకారభర్తనంబులఁ గర్జిల్లుచుఁ బ్రళయకాలపవనపరిభాసితమహాశిఖి
ఖావళులఁ దృణీకరించుకుటిలావలోకనంబుల నాలోకించుచుం గాలపరిపక్వలీలా
లోలుం డయినశూలిపోలిక నాభీలమూర్తి యై సకలజీవభారభరణదుర్భరభగ్న
బ్రహ్మాండభాండమహాధ్వానంబుగా నాస్ఫోటించిన.

383

ఉ. కూడ జగంబు లన్నియును శ గ్రుంకిరి సూర్యసుధాంశు లద్రు లూ
టాడె నభస్సలం బగిలె శ సంబుధు లింకె నుడుగ్రహాళిఫ
ట్టాడె వడిక దిశల్ వగిలె శ నుర్వర క్రుంగె నజాండభాండ మ
ల్లాడె విధాత బెగ్గడిలె శ నార్చుచు వృత్రుడు బొబ్బ వెట్టినన్.

384

1. గావించి నిర్భర... సత్త్వములతోభంగంబులై... దెరలె 2 రుక్కటపటు. 3 కై నఁ గల్గునె.

లయగ్రాహి.

కూలిరివియచ్చరులుసోలిరిదిశాధిపులున్రాలిరమరవ్రజముదూలిరురగేంద్రుల్
1 ప్రేలిరి మరుత్తులెడగజాలిగొని రాశ్వసులుకాలుడిగిరుద్రులవశీలఁ బడిరార్తిన్
ప్రేలిరి దినేశ్వరులు క్షీణింపఁబడినట్లు సురజాలములు పెన్నిదురపా లగుచు ధారా
భీలగతితోడఁ దమకేలిధనువులవిడిచి నేలఁ బడి మూర్ఖులనుఁ దేలిరి మహాత్మా.

వ. ఇట్లు కఠోరకంఠనాదం బొనర్చిన నశనిపాతంబునం గూలు ప్రాణిచయంబుభంగి
నంగంబు తెలుంగక రణరంగంబునం బడి బిట్టు మూర్ఖులైన దివిజరాజునైన్యం
బుల వృత్తానురుండు సంగరరంగదుర్దముండై మహివలయంబు పదాహతుల గజ
గజ వడంక నిశితశూలంబు గేల నంకించుచు మదించినభద్రమాతంగంబు కమ
లవనంబు చొచ్చి మట్టి మల్లాడువిధంబున నిమిలితాక్షుం డయి తనపదతలం
బుల రూపంబులు మాయం జమురుచు వెక్కనంబుగఁ గ్రీడించువానిం గని వ
జ్ర నజ్ర(శతోపమ)నిష్ఠురగదాదండం గాభీలభంగిఁ బ్రళయకాలమార్తాండ
చండఁడరివేషఘోరంబుగాఁ ద్రిప్పి వైచిన. 386

మ. అది మింటం బెనుమంట లంటఁ బఱ పై శ యాభీలవేగంబునం
గదియన్ వచ్చిన లీల వామకరసాక్షాతంబు గావించి బె
ట్టిదుఁ డై చేరి సురారి దానిఁ గొని కార్తిన్యోగుపాతంబులం
జదియన్ మోఁదె గజేంద్రమస్తకము నుత్సాహైకసాహాయ్యుండై. 387

ఆ. అగ్గజంబు గులిశహతిఁ గూలుకులమహీ, ధ్రంబుఁ బోలె ర క్తధార లురుల
మస్తకంబు నగిలి శ మద మఱి జిఱజిఱ, దిరిగి భీతితోడఁ శ డెరలి పఱచె. 388
ఉత్సాహము. గజము డెరలి దాని కొఱలి శ కంప మొంది పాఱఁగా
భజన నింద్రుఁ డంకుశమునఁ శ బట్టి బిట్టు నిల్పుచుం
నిజసుధాశీరసై కపాననర్ణయార్ద్రకరమునన్
ఋజుత మీఱ నిమిరె నదియు శ కిరీతి మెఱసి క్రమ్మఱన్. 389

వ. ఇవ్విధంబున నైరావతంబును సేద దేర్చుచు నెదుర నిలుచున్నభిదురపాణిం గని
తోఁబుట్టువుఁ జంపినశౌంపుఁ దలంచి మోహశోకంబుల విపర్యాసంబుగా నవ్వ
చు నాహవకామ్యార్థి యై వృత్తం డిట్లనియె. 390

శా. నాకుం బెద్దన నీకు సగ్గుచువు దీక్షన న్రాతరక్షున్ శుభా
లోకుం జంపితి విల్లు పాపమతి వై శ లోభంబుతో నియ్యెడన్
లోకుల్ నవ్వగ మద్భుజాపటిమకున్ శ లో నైతి వీశూలమం
దాకంపింపగ నిన్ను గ్రుచ్చి ఋణముక్తాత్ముండ నై పేర్చెదన్. 391

1 ప్రేలిరి దివోకసులకాలుడిగిరుద్రులవశీలఁబడిరాశ్వసులుజాలిగొని రార్తిన్. 2 రసార్ద్ర
వాస్తవిభృత మైనకరమునన్- 3. రూఢిఁ జెలిసి క్రవ్వుఱన్,

- క. ఎట్టితులు వయినఁ గానీ, నెట్టన తనబ్రదుకుకొఱకు శ్రీ సీవలె గురువుం
జాటమును బుష్ప బ్రాహ్మణుఁ, బట్టి వధింపంగఁ గలఁడె శ్రీ పశువుంబోలెన్. 392
- చ. దయయును సత్యమున్ విడిచి శ్రీ ధర్మము మాని యశంబుఁ బాసి శ్రీ
జయములఁ బాటఁ దోలి పురుషత్వము గానక లోకనిందితా
హ్వయుఁ డగువానిచావునకు శ్రీ నార్యులు గుందుదురే సృగాలముల్
ప్రియమున నంటునే శవముఁ శ్రీ¹ బ్రేలక చేరునె కంకగృధ్రముల్. 393
- క. నిక్క మగుపాపములచేఁ, జిక్కితివి నిశాతశూలశిఖరాగ్రమునన్
మక్కించి నీదుమాంసము, గుక్కలు నక్కలును బెఱికికొని తినఁజేతున్. 394
- ఉ. దీక్షాని నీకు నేఁ డిచట శ్రీ ది క్కని వచ్చినవారు గల్గి రే
నేకమతిం బిశాచముల శ్రీ కెల్లను దృష్టిగ మన్ని శాతశూ
లైకమహాగ్నికీలల నశ్రనేకవిధంబుల సోమయాజి నై
మేఁకలఁ జేసి వ్రేల్చెద నశ్రమేయమగోగ్ధతి న్రాలి యియ్యనిన్. 395
- క. కాక ననుఁ గులిశధారల. దీక్షాని నిర్జింపఁ గలిగితేనియు భూతో
ద్రేకంబు సేసి శూరుల, ప్రాకటపదపద్మధూళి² భాగం బగుదున్. 396
- వ. అనిమఱియు వాసుదేవకృపాలబద్ధదుర్నిరీక్ష్యుం డైనవజ్రహస్తునిం గని యిట్లనియె.
నీ. నందియం బేటికి శ్రీ జంభారి వేవేగ, భిదురంబు వ్రేయు మాశ్శీలభంగి
నతిలోభి నడిగినయర్థరాశియుఁబోలె, గడపకు మిది వృధ శ్రీ గాదు సుమ్ము
మురమర్దనునితేజఃమున నాదధీచి వి, ద్యాతిశయంబున శ్రీ సధిక మయిన
యది గాన హరిచే నిశయంత్రితోన్నతుఁడ వై, గెలుపుము శత్రుని శ్రీ గీ టడంచి
- ఆ. యెందుఁ గలఁడు విష్ణుఁ శ్రీ డందు జయ శ్రీలు, వొందుగాఁగ వచ్చిపొందుచుండుఁ
గాన భక్తవరదుఁ శ్రీ గమలాక్షు సర్వేశు, పదములందు మనముఁబదిలపఱుతు.
- వ. ఇపుడు వజ్రధారలం ద్రెంపంబడినవిషయభోగంబులు గలవాడ నయి శరీరంబు
విడిచి భగవద్ధామంబు నొందెద నారాయణునిదాసుండ నై ననాకు స్వర్గమర్త్య
పాతాళంబులం గలసంపదోగంబులు నిచ్చగింపంబడవు త్రైవిధికాయాసర
హితం బయినమహైశ్వర్యంబు ప్రసాదించుం గావున ననుపమేయం బయిన
భగవత్ప్రసాదం బన్యుల కగోచరం బద్రేవునిపాదైకమూలంబుగా నుండుదాసుల
కు దాసానుదాసుండ నగు చున్నవాడ నని యప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి. 399
- చ. అరయఁగ భక్తపాలనము శ్రీ లై స⁴ భవద్గణజాల మాత్మిసం
స్మరణము సేయ వాక్కు నిను శ్రీ సన్నతి సేయ శరీర మెల్లఁ గిం
కరపరివృత్తి సేయ మదిఁ శ్రీ గాంక్ష యొనర్చెదఁ గాని యెల్ల నే
నరిది ధువోన్నతస్థలము శ్రీ⁵ నబ్జజుపట్టణ మింద్రభోగమున్. 400

1. క్రేలఁగ; వ్రేలఁగ 2. భరియింతుఁ డలన్. 3. నిచ్చునుంపఁబడు 4. భవచ్ఛరితంబు లాత్మ్య.
5. నబ్జజుపట్టణ మింద్ర.

- ఉ. ఆకలి గొన్న క్రేపులు రక్తయంబున నీకలు రానిపక్షులున్
దీకొని తల్లికి మఱి విరదేశగతుం డగుభర్త కంగజ
వ్యాకులచిత్త యైనజవరాలును దత్తఱ మందుభంగి నో
శ్రీకర పంకజాక్ష నినుఁ శ జీరఁగ నామది గోరడుం గదే. 401
- క. ¹నాకును సఖ్యము పుణ్యశ్లోకులతోఁ గాని తత్త్విశూన్యము సంసా
²రైకవిమోహులతోడం, గాకుండు నొనర్చు మయ్య శ కంజదళాక్షా. 402
- వ. అని పలుకుచు. 403
- మహాస్థగర. హరిపై సర్వాత్మపై సత్త్యగణితగుణుపై శ సంతరంగంబు పర్వ
సరిమే నుప్పొంగఁ జావున్ శ జయమును సరిగా శ సంతసం బందుచున్ భీ
కరుఁడై కాలాగ్నివోలెం శ గలుచుఁ గవిసెన్ శ గర్వదుర్వారుఁడై దు
ర్భరలీలన్ భూమి గంపిఁగఁ దిశ లద్రువన్ శ భండనోద్దండవృత్తిన్. 404
- క. దొరఁగొని ప్రశయోదకమున, హరిపైఁ గైటభుఁడు గవియుఁహంకారమునన్
సురనాథుమీఁద వృత్తా, సురుఁడు మహోద్వృత్తి నడచె శ శూలాయుధుఁడై .
- శా. కల్పాంతాగ్నియఁబోలె నుల్కు లెగయం శ గాఁ ద్రిష్పచున్ దీన ³నో
యల్పా చావు మటంచు శూలము రయం శ బారంగఁ బై వైచినం
బోల్పం గోటిరవిప్రకాశత దివిం శ బోవంగ వీక్షించి యీ
⁴వేల్పుల్ వొంగఁగ వజ్రధారఁ దునిమెన్ శ విన్నాణ మొప్పారఁగన్. 406
- ఆ. శూల మప్ప డతఁడు శ స్రుక్కక ఖండించి, పూనితోన కదిసి శ భుజముఁ ద్రుంచె
నసుర గనలి యేక శ హస్తఁడై పరిఘంబు, గొనిమహేంద్రుగిట్టిరహనువులడిచె.
- స. ఇట్లు ప్రశయకాలభీషణపరివేష వేష్టంబు గా నోపంబునం బరిఘంబుఁ ద్రిప్పి కు
ప్పించి గజకుంభస్థలంబు భగ్నంబుసేసి యింద్రుహను ప్రదేశంబును నిష్కరాహతి
నొంచిన. 408
- క. గజము మద ముడిగి తిరుగుచు, గుజగుజనై గీఁకవెట్టఁ శ గులిశము నేలన్
భజన చెడి విడిచె నింద్రుఁడు, గజబిజతో బెగడె నసుర కడిమి జగంబుల్. 409
- క. గరుడుఁడు పొదివినసర్పము, కరణిన్ వృత్తాసురేంద్ర కడిమికి లో నై
తిరుగుడు వడ్డహరిం గని, పురపుర నాహా యటంచుఁ శ బొగిలిరి దివిజుల్. 410
- వ. అప్పుడు. 411
- ఆ. గజముపాలు సూచి శ కడుదీనగతిఁ జూచి, పవి కరంబు జాతీ శ పడుటఁ జూచి
యుగధర్మ మెఱిగి శ యున్నవృత్తునిఁ జూచి, సిగ్గుతోడ వజ్ర శ శిరమువాంచె.
- వ. ఇట్లు యుగరంగంబున శత్రుసన్నిధిం గరంబు జాతీఁడినవజ్రంబుఁ బుచ్చికొనక
నివ్వెఱపడి లజ్జించి యున్నపాక శాసనం జూచి వృత్తుం డిట్లనియె. 413
- క. దురమునఁ గైదువు వైచిన, శరణన్నను వైరిజనులఁ శ జంపము మది ని

వైష్ణవ గండ నేల కులిశము, కర మరుదుగఁ బుచ్చికొనుము శ కాచితి నింద్రా.

సీ. వజ్రంబుఁ గైకొని శ వైరి నిర్జింపు మి, ట్లడలంగ వేళ గా శ దమరినాధ.

యెనయ దేహాధీను శ లై న¹ మూర్తుల కెల్ల, నీశు లక్ష్మీశు సశ ర్వేశుఁ బాసి
కడతేట జయములు శ గల్గునె యెం దైనఁ, దలపోసి చూడుమా శ తి త్వబుద్ధి
2 నీలోకపాలకు శ లెవ్వనివశగతి, వలఁ బడ్డపక్షులనె ర్తనమునఁ

తే. జిక్కి చేష్టలు సేయుచుఁ శోజిత గాంతు, రట్టిమృత్యుబలంబుల శ నాత్మజయము
తమది గాఁ గోరి యజ్ఞానతంత్రు లగుచుఁ, గమలలోచనులీలావిరకారములను.

తే. మెఱయ యంత్రమయం బైన నమృగముభంగి, దారునిర్మిత మైనట్టితరణిపోల్కి
శ క్రయెఱుఁగుమ యీభూతరజాలమెల్ల, ధనశపం కేరుహాక్షుతంత్ర ములుగాఁగ.

ప. మఱియు భూతంబులచేతను నింద్రియంబులచేతను నవశుం డైనపురుషుండు ప్ర
కృతిచేత వేఱు సేయఁగడినయాత్మ పరమేశ్వరాను గ్రహంబు వాసి సుఖించు
చుండు సవిద్యాంసుం డైనవాఁ డనవరతంబుఁ దన్ను స్వతంత్రుంఁగాఁ దలంచు
చుండు భూతంబులవలన భూతంబులు వుట్టు చుండు నాభూతంబులు భూతంబు
లచేత భక్షింపంబడుచుండుఁ బురుషున కాయువు శ్రీయును గీర్తియు నైశ్వర్యం
బును మొదలయినివి యనుభవింప నెంతగాలంబు ప్రాప్తం బంతగాలంబు నివ
సించు నాప్రాప్తంబు దీక్షింఁ బురుషుండు జాలిం గొందిన సవి యుండకపోవు
చుండుంగావున (గుణంబును నవగుణంబును) గీర్త్యపకీర్తీలును జయాపజయం
బులును సుఖదుఃఖంబులును ⁵జావుబ్రదుకులును సమంబు లయి కలుగు చుం
డు నజ్ఞాని యైనవానికి సత్త్వరజస్తమోగుణంబులు గలిగి యుండు సట్టివానికి
గుణమయంబు లైనయింద్రియాదులె యీత్మ యని తోచు చుండుం గావున
నాఁ డగుణంబులచేత బద్ధుం డగు నాగుణంబులకు సాక్షిమాత్రం బగుశరీరం
బు వేఱని యెవ్వఁ డెఱుంగనోపు వాఁ డగుణంబులచేత బద్ధుండు గాఁడు గా
వున గుణంబులును గుణియును భోక్తయును భోగ్యంబును జయంబును నపజ
యంబును హర్తయును హన్యంబును నుత్పత్తిస్థితిలయకర్త యై సర్వోత్కృష్టం
డైనయపురమేశ్వరుండె కాని యన్యంబు లేదిప్పు డొక్కహస్తంబు నాయుధం

1. 'భూర్తుల కెల్ల 2. నీలోకచయమెల్ల నెవ్వని కి. జితనేతు, రమృతమర్త్యబలంబును నాత్మ.

6. భూతేంద్రియాంతఃకరణంబులును ప్రకృతి పురుషుండు నై నధిగవంతునియనుగ్రహంబు లేమి
స్వర్గాదులయందు సమర్థంబులు గావు ప్రకృతిచేత వశుం డైనపురుషుండు సుఖగుఃఖంబుల సనవరతం
బనుభవించుచుండితన్ను స్వతంత్రుని గాఁదలఁచుచుండుఁగాని స్వతంత్రుండుగాఁడు స్వతంత్రుండైన
యీశ్వరుండు భూతంబులవలన భూతంబులఁ బుట్టించుచుండు నాభూతంబులు భూతంబుల భక్షించు
చుండుఁ బురుషునకు' వ్రా. ప్ర. 5 'మృత్యుజీవితంబులును ననుద్వంద్వంబులకు సమంబు గావలయు
సత్త్వరజస్తమంబులు ప్రకృతిగుణంబు లాగుణంబులకు సాక్షిమాత్రం బైనయాత్మ నెవ్వఁ డెఱుంగ
నోపు వాఁ డగుణంబులచేత' అని కొన్నిప్రతులు.

బునుం బోయినను భవత్ప్రాణాపహరణంబునకు) సమర్థుండ నగు చున్ననన్నుం
జూడు మని (వృత్రాసురుండు) మఱియు నిట్లనియె. 417

తే. వాహనంబులుసారెలు శ వాడిశరము, లూర్జితాక్షము లనువులె శ యొడ్డసములు
గాఁగఁబోరెడునీద్యూతశక్త్యమందు. నెనఁగుజయముఁబరాజయశ్చ మెవ్వఁడెఱుఁగు.

చ. అనవుడు వృత్రమాటలకు శ నద్భుత మంది సురేంద్రుఁ డెంతయుం
దనమదిఁ గుత్సితం బుడిగి శ దైవముగా నతనిం దలంచి కై
కొనియెఁ గరంబుచక దిగువఁ శ గూలినవజ్రము సప్ప డాత్మభోఁ
దనరె జగంబు లన్నియు ముగ్ధంబునఁ బొందిరి ఖేచరావళుల్. 419

క. రాహుగ్రహవక్త్రగుహా, గేహంతము వాసి వచ్చి శ కిరణావళి స
ద్భాహుశ్య మొప్ప వెలిగెడు, నాహరిదశ్వుండుఁబోలె శ హరి యొప్పె నృపా.

వ. ఇట్లు కరకలితవజ్రాయుధరుజ్మండలమండితిదిజ్మండలుం డయి జంభారి గంభీరవా
క్యంబుల విస్తయమందస్థితిముఖారవిందుం డయి వృత్తిస కిట్లనియె. 421

క. ఓదానవేంద్ర నిమతి, వేదాంతముఁబోలె ద త్త్వవిజ్ఞానకళా
మోడము నీ వతిభక్తుఁడ, వాచిమపుటపునకుఁ బతికి శ నజ్ఞాత్సునకున్. 422

ఉ. లోకము లెల్ల నిండి తనలోనుగ సర్వముఁ జేసి ప్రాణులకొ
గీకులఁ బెట్టి యెల్లెడలఁ శ గీపులు సూపడివిష్ణుమాయ నేఁ
జేకమనిం దలంచి తిది శ గేల మహాసురురూపు మాని సు
శ్లోకుఁ బురాణపూరుషుని శ శోభనమూర్తి ధరింపు మింపునన్. 423

ఉ. నీవియమంబు సల్పితిహా శ యెట్టిమహాతిప మాచరించిహా
పూని రిజోగుణాభిరసెఁ శ బొందిననిమతి శాంతిదాంతిన
న్మానసమానసానుభవమత్తమరాళుని లోకభావన
మ్మాను సమేయు నాదనుజ్యమర్దనుభక్తి పాసంగ నెంతయున్. 424

కి. నారాయణరూపామృతి, పారావారమునఁ 2 దేలుభక్తుఁడు దా భూ
దారకరఖాతకోదక, పూరంబుల నేల త్ప్రియఁ శ బొందు మహత్తా. 425

వ. అని పలుకుసురేంద్ర నుపలక్షించి వృత్రాసునిం డయోధనదుర్మర్షణసంఘ
ర్షమాణమానసుం డై వైరిం బురికొల్పుకొని వామహ స్థంబునం బరిఘంబుఁ
ద్రిష్టాచు నుప్పరింబునకుం గుప్పించుచు బ్రహ్మాండకిర్పరంబు నిష్కర్షభైరవారా
వంబునం బగిలించుచు సముష్టింగమ త్తిమాతంగ(పుంగవ)ంబు 3 వృషభంబుపైఁ
గవియుభంగి సురవృషభుపేరుం బుపలక్షించి భీషణాశనినిపాతవేగంబునం గొ
ట్టిననిండుండు కులిశిధార సప్పరిఘంబుఁ దునిమి లోడన శేషశణావిశేషభాసురం

1 'మరాళుఁ డిహాపభావన, మ్మానుఁ డిమేయుఁ డాదనుజ.' 2 'ప్ర. 2 'నొనగు పటుభక్తి
యితే, యారి త్తఖాదకోదక.' 3 సింగంబుపై.

బయినబాహుదండంబు ఖండించె నప్పుడు వృత్తుండు భిన్న బాహుద్వయమూ
లుం డై ర క్తధారావలించోగుచు వజ్రచేతఁ బక్షహతం బై దివంబుననుండి
జాటు చున్నకులపర్వతంబునుంబోలెఁ జూపట్టి ప్రళయకాలసంహారనిటలచ్చట
చ్చటార్భటకరోరకీలాభీలాగ్నిసమానకూగ్రిరకుటిలనిరీక్షణదుర్నిరీక్షుం డయి భూ
మిం గ్రిందిదాడను నాకాశంబు మీఁదిదాడను హత్తించి సభోమండలంబు
నుంబోలెఁ దుది మొదలెఱుంగ రాక వికృతంబుగా వక్త్రంబు దెఱచి మంద
రమథనమధ్యమానవిషధరజనితవిషవిషమజహ్వభీలం బగునాలుక సభంబు
నాకుచుఁ గాలసంహారకారణుం డయినకాలునిభుజాదండమండింతం బగుకాల
దండంబునుం బోనిదంష్ట్రలచేత జగత్త్రియంబును మ్రింగెడువాఁడునుంబోలె
సతిమాత్రమహాకాయుం డయి పర్వతంబులం దలంగ మీటుచు నడగొండ
యుంబోలె సభోభాగభూభాగంబుల నాక్రమించి యప్పుడు.

426

ఉ. కాలమునాటిమృత్యువుముఖంబునఁబోలెను విస్ఫులింగముల్
గ్రాలంగ దేవసంఘములు శ గంపము నొంద జగంబు లెల్ల నా
హలులితారవం బెనంగ శ సభగజంబును నాయుధంబుతో
నాలుకఁ జుట్టిపట్టి సురశనాథుని మ్రింగె మహద్భూతాకృతిన్.

427

ఆ. లోక మెల్ల నపుడు శ చీకాకుపడెఁ దమం, బడరె నుడుగణంబు శ లవనిఁబడియె
1సోనవాన గురిసె శ సూర్యచంద్రాగ్నుల,రశ్మి లడఁగె దిశలు శ రథస మయ్యె.
వ. అప్పుడు.

429

ఉ. కంఠిండు భీతిఁ గుండఁడు ప్రకంపము నొందఁడు పెద్దనిద్దురిం
జెందఁడు తత్తఱింపఁడు విశేషముఁ దప్పఁడు వైష్ణవీజయా
నందపరై కవిద్యను మనసంబునఁ దాల్చుచు నుండఁ గాని సం
క్రందనుఁ డానిశాచరునిగ్రరభములో హరిరక్షితాంగుఁ డై.

430

వ. ఇట్లు కవచరూప శ్రీనారాయణకృపా²పాలితం డై యోగబలంబున బలభేది య
తనియుదరంబు వజ్రాయుధంబున భేదించి యైరావణసహితం డై వెడలి యతని
కంధరంబు తెగ నడువ వజ్రంబుఁ బ్రయోగించిన సతినిష్ఠురవేగంబున వృత్త
హరణార్థంబుగం దిరుగుచు సూర్యాదిగ్రహనక్షత్రంబులకు దక్షిణోత్తరగతి
రూపంబయినసంవత్సరసంధియందు సహోరాత్రమధ్యంబున వృత్తశిరంబు ప
ర్వతశిఖరంబునుంబోలెఁ ద్రుంచి కూలం ద్రోచె నప్పుడు.

431

మ. మొర సెన్ దుందుభు లంబరంబునఁ గడున్ శ మోదించి గంధర్వులున్
సురలున్ సాధులు సిద్ధులు మునివరుల్ శ సాంపార వృత్తఘ్ను భీ
కరతేజోవిభవ ప్రకాశకరవిశ్వాజైకమంత్రంబులం

1 'ర క్తవృష్టి గురిసె రవిచంద్రవహ్నాల, ప్రభలు మానె దిశలు భస్మ మయ్యె' వ్రా. ప్ర.

2 దంకితుం డై,

దిర మొప్పుం బరియించుచుం గురిసి రెంతే గ్రొత్తపూసోనలన్ 432

ఆ. ఏమి సెప్ప నప్పు ఓడింద్రాతనువున, నొక్కదివ్యతేజ శ్రముబ్బి వెడలి
లోక మెల్లఁ జూడ శ్రలోకులు నూడ నీ, లోక మరసి విష్ణులోను సొచ్చె. 433

వ. ఇట్లు లోకభీకరుం డై వృత్రాసుగుండు గూలిన సఖలలోకంబులుఁ బరితాపంబు
లుడిగి సుస్థితిం బొందె దేవరి పితృగణంబులు (దానవులతోడం) గూడి యిం
ద్రునకుం జెప్పక తమతమస్థానంబునకుం జని రనిన విని పరీక్షింపనేరెందు
శుకయోగీంద్రుని కిట్లనియె. 434

ఆ. ఏమి కారణమున శ్రనిందుతోఁ బలుకక, సురలు వోయి రట్టిసురగణంబు
తెందుచేతి సుఖముఁ శ్రజెందిరి వజ్రికిఁ, జేటు గలుగు తెల్లు శ్రసెప్పవయ్య. 435

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె వృత్రపరాక్రమచకితు లయిననిఖలదేవతలును మహర్షి
గణంబులును మున్ను వృత్రవధార్థం బిందునిం బ్రార్థించిన నతండు బ్రహ్మహా
త్యకుం జాలక తొల్లి విశ్వరూపునిం జంపినపాపంబు త్రులయందును భూమియం
దును జలంబులందును ద్రుమంబులందును విభజించి పెట్టితి నిపు డీహత్య యేమి
టం బాపుకొనువాడ నా కశక్యం బనిన మహర్షు లశ్వమేధయజ్ఞంబు సేయించి
యజ్ఞపురుషుం డయిన శ్రీవారాయణదేవుని సంతృప్తునిం జేసి యీహత్యం బాపం
గలవారము స్వభావంబున బ్రాహ్మణపితృగోమాత్మసజ్జనహంత లైనవార లేదే
వునిం గీర్తించి శుద్ధాత్ము లగుదు రదేవుని సశ్వమేధమహామఖంబున శ్రద్ధాన్వి
తుండ వై మాచేతి ననుష్ఠితుం డై సేవించిన నీకు ఖలుం డైనయిద్దురాత్ముని
హింసించినహత్య యేమి సేయం గల దని యొడంబడిచిన నిందుండు నల్లె యని
యవ్విధంబున మార్తునిం బరిమార్చి బ్రహ్మహత్యం బొంది యప్పాపంబు భరి
యింప నోపక దుర్దశం బొందె నప్పుడు. 436

సీ. పాపంపుఁజండాల్గరూపంబు గలదాని, ముదిమిచే నొడ తెల్లఁ శ్రగదలుదాని
క్షయకుష్ఠరోగసంశ్చయకృతం బగుదాని, నురుర క్తపూరంబు శ్రదొరంగుదాని
నరసినవెండుకల్ శ్రబెరసినతలదాని, నటఁ బోకు పో కుండు శ్రమనెడుదానిఁ
గదురుకంపునఁ బ్రేవు శ్రలదరఁజేసెడుదానిఁ, దా నెందుఁ బాటినఁడటుముదాని

ఆ. నాగుణంబు తెల్ల శ్రభోగింప కేరీతి, నగుగ నెంతవాడ శ్రవనెడుదాని
బిట్టు దిరిగి చూచి శ్రభీతిల్లి సిగ్గుతో, దేవనాయకుండు శ్రదెగచి పటచె. 437

వ. ఇట్లతివికృతత్వంబుతో బ్రహ్మహత్య వెనుతగుల నిందుండు నభోభాగభూభాగ
దిగ్భాగంబు తెల్లం దిరిగి చొరం దెరువు లేక దీర్ఘనిర్దాతాటోపనిశ్వాసనదూషి
తుం డై యీశాన్యభాగంబునకుం బఱచి యదైన సమేయపుణ్యగణ్యం బయిన
మానససరస్సునం బ్రవేశించి యం దొక్కకమలనాళంబు సొచ్చి యందుఁ దం
తువులం గలసి రూపంబు లేక యలబభోగుం డై బ్రహ్మహత్యావిమోచనంబుఁ

జింతించికొనుచు సహస్రవర్షంబులుండెనాచండాలియు నది పరమేశ్వరదిగ్భాగంబగుటంజేసి యందుం జొర రాక కాచి యుండె నంతకాలంబుఁ ద్రిదివంబున న హుఘండు విద్యాబలతపోబలయోగబలంబులం బాలించుచుండి సంపదైశ్వర్య మదాంధుం డై యింద్రపత్నిం గోరి యింద్రుండు వచ్చునందాఁక నాకుం బత్నివి గమ్మనిన నాశచీదేవి బృహస్పతిసేరితయై బ్రహ్మర్షి వాహ్యశిబిక నెక్కివచ్చినన్న భోగింపు మనిన నతం డట్లచేసి కుంభసంభవశాపహతుండ్లై యజగరయోనియం దుఁ బుట్టె నంత నింద్రుండు బ్రహ్మర్షి గణోపహూతుం డై త్రిదివంబునకు వచ్చె నంతగాలంబు నారాయణచరణారవిందధ్యానపరుం డై చింతించుచుఁ దద్దిశాధి నాయకుం డై నశంకరుచేత రక్షితుం డై యుండుటంజేసి తద్గోపబలంబు దఱిగి సహస్రాక్షుం బీడింప లే దయ్యె నప్పు డింద్రుండు నిజైశ్వర్యంబునుం బొంది బ్రహ్మర్షి పరివృతుం డై మహాపురుషారాధనంబు సేసి హయమేధాధ్వ రంబునకు దీక్షఁ గైకొని బ్రహ్మవాదులచేత యజంపఁబడుచున్నవాఁ డయి సర్వ దేవతామయుం డై నవారాయణం బరిత్యక్తుం జేసి మంచు విరియించుమాత్రాం శునిచందంబునఁ దాష్టప్రవధరూపపాపంబు నాశంబు నొందించి సకలదివిజయత్వ గంధర్వసిగ్ధమునిజనసంస్తూయచు నుం డ యి త్రిభువనైశ్వర్యభోగభ గ్యంబులం గలుగొనియె నప్పుడు.

438

చ. సతతమరీచిముఖ్యమునిఁసంఘముచేత యథోచితంబుగాఁ

గృతఘనవాజిమేధమునఁ ౧ శేషపు నీశుఁ బురాణపూరుషుఁ

హితు జగనీశు యజ్ఞపతి ౨ నిష్కల స్రుదు నంతరంగసం

గతు భజియించి నజ్రి గతరకల్మషుఁ డై నెగడెఁ మహేశ్వరా.

439

సీ. మఱియుఁ బుట్టింపంగ ౩ మనసు వెట్టినయట్టికూరకర్తాంభోధికుంభజుండు

అంగారములు సేయ ౪ నాహుతిఁ గన నోపు, బహుపాపకాననశ్రపావకుండు

కందక దిగ మ్రింగి ౫ గట్టునఁ ద్రేపంగఁ, గల్తపగరళగంఠగాధరుండు.

ఘనగుహంతరములఁ ౬ గాలూన నియ్యని, కలుషదు స్తరతమోగ్ర హవిధుండు

ఆ. సకలము క్తిలోకకసామ్రాజ్యసమధిక, సహజభోగభాగ్యసంగ్రహైక

కారణాప్రమేయ, కంజాక్షసర్వేశ, కేశవాదినామకీర్తనంబు.

440

సీ. అఖిలదుఃఖైక సంహారకారణమును, నఖిలార్థసంచయార్హదకరము

విమలభక్త్యుదేకవిభవనందర్శనం, బనుపమభక్తవర్ణనరతంబు

విబుధర్షభానేకవిజయసంయుక్తంబు, గ్రస్తామరేంద్రమోక్షక్రమంబు

బ్రహ్మహత్యానేక ౭ పాపాన్ధితారణ, కారణసజ్జనకాంక్షితంబు

తే. నై నయాయితిహాసంబు ౮ నధికభక్తి, వినినఁ జదివిన ౯ వారికి ౧౦ ననుదినంబు

1. 'గీర్తితుఁడైనపురాణ. 2. నీశు గమేశు నిజాంతరంగ' వ్రా.ప్ర. 3. 'పాపనిర్మలగుంబు, గమనీయసజ్జనకాంక్షితంబు. 2 వ్రాసిన... నాయకారాజోగ్యభాగ్యభోగాభివృద్ధి... గల్లననఘ' అ.ప్ర.

- నాయురారోగ్యకరము జరయాభివృద్ధి, కర్మనాశము సుగతియుఁ గ గల్గు చుండు.
- సీ. నావుడు యోగీంద్ర గ నామనం బీవృత్తు. వివరంబు నీచేత గ విన్న మొదలు
కడు నద్భుతంబునఁ గ గతవశం బందెడుఁ, గొఱలు రజ స్తమోగ్గుణములందు
వ ర్తించునీపాపవ ర్తికి నేరీతి, మాధవపదభ క్తి గ మది వసించె
స త్త్వస్వభావు లై గ సమబుధు లై తపో. నియమ ప్రయత్ను లై గ నిష్ఠచేత
తే. నిర్మలాత్మ కు లై నట్టిధర్మ పరుల, కమరులకుఁ బుణ్యమునులకు గ సంబుజాక్షు
భూరికై వల్యసం ప్రాప్తిఁచూల మైన, భ క్తి వీనికిఁ బోలె నేర్పాటు గాదు. 441
- సీ. భూస్థలిఁ గల రేసువులకన్న దట్ట మై, కడు నొప్పుజీవసంక్రమములు గలవు
ఆజీవములఁగోన గ సరయ ధర్మాయత, మతి వసించినవారు గ మనుజజాతి
యామనుష్యులఁగోనఁ గామంబుఁ బెడఁ గాసి, మోక్షోగులగువారు గ మొదల నరిది
మోక్షమార్గం బా త్మగమాలంబుగా నుండు, నారిఁగో ముక్తులు గ లేరు తఱచు
తే. ముక్తు లై నట్టివారిలో గ యుక్తిఁ దలఁపఁ, బాలదుర్లభుఁ డమిత స్త్ర గాంతిపగుడు
పరమసుజ్ఞాననిరతుండు గ భ ద్రగుణుఁడు, రమణ శ్రీ వాసు దేవపరాయణుండు.
తే. సకలబోకాపకారి దుఃస్సంగతుండు, వృత్తుఁ జే క్రియ సుజ్ఞానశ్రవేది యయ్యె
సమరమునఁ బొగుమంబుచేసమరవిభుని, నెల్లుమెప్పించెదీనాఁ కెఱుంగఁజెపుము.

— చిత్రకేశాపాఖ్యానము. —

- న. అని పరీక్షింప కేం ద్రుండు శుకయోగీంద్రు నడిగె నని సూతుండు శౌనకాదిమును
లకుం జెప్పి మఱియు ని ట్లనియె నట్లు గజపురనల్లభుండు సంప్రశ్నంబు సేసిన
శాదరాయణి హరిస్తరణ శ్రద్ధాపరుం డయి యుట్లనియె దొల్లి కృష్ణద్వైపాయన
నారద దేవల మహర్షులు నా కెఱింగించినయితిహాసంబు గలదు దాని నెఱింగి
చెద సానధానుండ నై యాకర్ణింపుము. 444
- చ. అమితవిభూతిఁ జాల నమగ్రాధిపుఁ బోలుచు శూరసేనదే
శములకు భ ర్త యై ప్రజలు గ సంతస మండఁగ సార్వభాముఁ డై
క్షుమ దన కెల్లకాలమును గ గామదుహంబు గఁ జి త్రకేతునా
మమునఁ బ్రసిద్ధి కెక్కె గుణగమండనుఁ డంచితకీర్తి కాముఁ డై. 445
- సీ. మంనితతారుణ్యమదనతరుంగులు, కందర్పవిజయైక క్షిప్రదలతలు
మదనసమ్మోహనమంత్రాధిదేవతల్, పంచశలీముఖుఁబందెక నై
లసమాస్త్రుఁ డఖిలంబు గ నడకించుబొమ్మలు. నాత్మ సంభవునిక క్షిప్రాయితములు
పుంజేక్షుకోదండుభూరి తేజంబులు, శంబరవిద్వేషి సాహసములు
తే. నాఁగఁగొలుపారునొకకోటి నలినముఖులు, దనకుఁబత్నులుగాఁగ నశ్రత్యంతవిమల
కీర్తివై భవనస్వార్థవ ర్తి యగుచు, జగతిఁ బాలించు చుండె నాఁజనవిభుండు. 446
- తే. కడిమి వేవేలుభార్యలు గ గలిగి యుండి, పరఁగ సంతతి యొకరందుఁబడయలేక

చిత్తమునఁ జాలఁబాయనిఁగింత వొడమి, బడలఁజొచ్చెను వేనవిఁమడువుఁబోలె.

ఉ. రూపము సత్ప్రతిపాదము మగరుత్పత్తిభోగము యశావనంబు సం

దీపితచారువ ర్తనము శ దిగ్విజయంబును సత్యముఁ జగ

ద్వాపితకీర్తియుఁ సతులు శ వైభవముఖ్యము లెల్ల మాన్వఁగా

నోపక యుండె నాన్యపతి శ నొందినసంతతి లేనిదుఃఖమున్.

448

న. ఇట్లు సంతతి లేక యతిదుఃఖమానసుం డయినయూన రేం ద్రునిమందిరంబున కంగి
రసమహాముని వచ్చి యతనిచేత నతిధిసత్కారంబులు నడపి కుశలం బడిగి రా
జ్యంబు భవదధీనంబ కదా పృథివ్యప్రేజోవాయ్యాకాశమహాదహంకారంబు లని
యెడియెడింటిచేత రక్షింపంబడ్డజీవుండునుంబోలె నమాత్యజనపదదుర్గద్రవిణ
సంచయదండమిత్రంబు లనెడిన పృథ్వీకృతులచేత రక్షితుండ వై ప్రకృతిపురు
షులయందు భారంబు వెట్టి రాజ్యసుఖంబు లనుభవించువు గదా మఱియు దార
ప్రజామాత్యభృత్యమంత్రిపౌరజానపదభూషాలురు నీకు వశవర్తులుగదా సర్వం
బునుం గలిగి సార్వభౌమండ వైసనీనదనంబును విన్నదనంబు గలిగి యున్న
యది కతం బేమి యనిన నాముని ప్రనరునకు సతం డిట్లనియె మీతపోబలంబున
మీకు నెఱుంగరాకయున్నయదియుం గలదే యని తల వంచి యూరకున్న నతని
యభిప్రాయం బెఱింగి యాభగవంతుం 'డైనయంగిరసుండు దయాళుండై పుత్ర
కామేష్టి వ్రేల్చి యజ్ఞశేషం బహియ గ్రమహిషియయినకృతద్యుతి కిచ్చి నీకుం
బుత్తుండు గలిగెడి నతనివలన సుఖదుఃఖంబు లనుభవింపంగల వని చెప్పి యమ్మ
హత్తుండు సనియె నాకృతద్యుతి యనుదేవి గర్భంబు ధరియించి నవమాసావ
సానంబునం గుమారునిం గనియె నాకాలంబున రాజును సమస్తభృత్యా
మాత్యజనంబులుఁ బరమానందంబుఁ గొంది రపుడు చిత్త కేతుండు గృతస్నానం
డై సకలభూషణభూషితుం డై సుతునకు జాతకర్కంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణులకు
నపరిమితహిరణ్యరజతదానంబులు వస్త్రాభరణంబులును గ్రామంబులును గజం
బులును వాహనంబులును ధేనువులును నాతేసియర్పదంబుల(ద్రవ్యంబును) దా
నంబుసేసి ప్రాణిసముదయంబునకుం బర్జన్యండునుంబోలె దక్కినవారలకు నిష్ఠ
కామంబులు వర్షించి పరమానందహృదయుం డై యుండెఁ గుమారుండును మా
తృప్తితృబంధుజనంబులకు సంతోషంబు సేయుచు దినదిన ప్రవర్ధమానుం డై పెరుఁ
గు చుండె నంతం బుత్రమోహంబునం గృతద్యుతియందు బద్ధానురాగుం డై
మహీధవుండు వర్షించుచుండె దక్కినభార్యలు సంతానసంతోషవికలలై యీ
మోహంబునకుం గారణంబు పుత్తుండ యని యీర్ష్యంజేసి దారుణచిత్త లై
కుమారునకు విషంబుఁ బెట్టించిన సుఖనిద్రితుండునుంబోలె బాలుండు మృతిఁ
బొందె నప్పుడు వేగులయు దాది బోధింపం జని యాకుమారునివికృతాకారం

- బుఁ జూచి విస్మయశోకభయా ర్థయై పుడమిం బడి యా క్రందించె నప్పడు.
 తరలము. పుడమి నిట్టకనిల్వనం బడి శ పొక్కుచుం గడుదీన యై
 యడఁకు వేమియు లేనివాక్కుల శ నావు రంచు విలాపమం
 1 దెడరు దోప భృశాతురోన్నతి శ నేడ్చినన్ విని భీతితోఁ
 గడుపు బి ట్టవియంగ భూపతిశకాంతి గ్రక్కున నేఁగుచున్. 450
- ఆ. బాలుఁ డొక్కరుండు శ పరిణామశీలుండు, వంశక ర్త తపస్వివరమువలనఁ
 బుట్టి మిన్న కట్లు శ వొలిసి యున్నట్టియా, కడుకుఁ జూచి తల్లి శ యడలఁజొచ్చె.
 డి. కుంకుమరాగరమృకుచశకుంధములం గడుఁ గజ్జలంబుతోఁ
 బంకిల మైనబాష్పములపాల్పడ మజ్జన మాచరించుచుం
 గంకణపాణిపల్లవయుగంబున వక్షము మోదికొంచు నా
 పంకరుహాక్షి యేడ్చెఁ బరిభావితిపంచమసుస్వరంబునన్. 452
- క. ఆయా ర్తరవమునకు భూనాయకుండు భయంబు నొంది శ నయ ముడిగి సుశోన్
 డాయఁగ వేగంబునఁ జని, పాయనిమోహంబుతోడ శ బాలునిమోడన్. 453
- స్వగిణి. వ్రాలి యోపుత్ర సీతవార్త దంభాళియై, కూలఁగావేయి కీకొద్దినన్నేటికిఁ
 జాలి నొందించె నాశాడ యిం కెట్టిదో, తూలుమితల్లికేంద్రదుఃఖ మెల్లాఱునో.
 వ. అని తల మొల యెఱుంగక పలవించుచు భృత్యామాత్యబంధుజనంబులం గూడి
 యడలుచు నున్నయారాజుదుఃఖం బెఱింగి యంగిరసుండు నారదునితోడం గూడి
 చనుదెంచి మృతం డైనపుత్రునిపదతలంబున మృతుండునుంబోలెఁ బడియున్న
 యారాజుం గనుంగొని యి ట్లనియె. 455
- సీ. నికు వీఁ డెవ్వఁడు శ నీ నెవ్వనిక శోక,సంతాప మందదు శ సార్వభామ
 పుత్రమిత్రాదులు శ పూర్వజన్మంబున, నెవ్వనివారిలో శ యెఱుంగఁ గలనె
 మొదల నదీవేగమున నాడ కాడకు, సికతంబు గూడుచుఁ శ జెడరు చుండు
 నారీతిఁ బ్రాణుల శ కతికాలగతిచేతఁ, బుట్టుట చచ్చుట శ పొసఁగు చుండుఁ
 ఆ. గాన భూతములకుఁ శ గలుగు భూతంబులు, మమతతోడ విష్ణుమాాయఁజేసి
 దీని కడల నేల శ ధృతిఁ దూలఁగా నేల, బుద్ధిఁ దలఁప వలదె శ భూతస్పృష్టి. 456
- వ. మఱియు నేము నీవును దక్కినవారిలును బ్రవర్తమానకాలంబునం గలిగినజన్మం
 బు నొంది మృత్యువువలన విరామంబు నొందం గలవార మై యిపుడ లేక పోవు
 దుము చాపువ్వువలకు నిక్కువంబు లే దీశ్వరిండు దినమాయచేత భూతజా
 లంబులవలన భూతంబులం బుట్టించు నాని నాభూతంబులచేతన రక్షించు నాని
 నాభూతంబులచేతన హరించు స్వతంత్రులు లేనితనస్పృష్టిచేత బాలుండునుం
 బోలె నపేక్ష లేక యుండు దేహి యైనపితృదేహంబుచేత దేహి యైనపుత్రదే
 హంబు మాతృదేహంబువలనం గలుగు చుండు నాప్రకారంబున బీజంబువలన

బీజంబు వృట్టు చుండ దేహికి నివి శాశ్వతంబై జరుగుచునుండుఁ బూర్వకాలంబున
 1 సామాన్యవిశేషంబులు సత్కారంబై నవస్తువులం దేవిధంబునంగల్పింపబడియె
 నాప్రకారంబున దేహంబునకు జీవునకు నన్యోన్యవిభాగంబు (పూర్వకాలంబున)
 నజ్ఞానకల్పితం బయ్యె 2 జన్మస్థలంబులను జూచు చున్నవారికి నహానక్రియల నన్ని
 పెక్కురూపంబులం గానంబడుభంగి నొక్కండైనజీవుండు పెక్కుభంగుల వెలుం
 గు చుండు నివి యన్నియు నాత్మజ్ఞానంబు సాలక దేహి దేహసంయోగంబు
 స్వప్నంబునందు భయావహం బైనప్రయోజనంబు నడపు చుండి మేల్కొంచి
 యాస్వప్నార్థం బైనప్రయోజనంబు తనది గాదని యెఱుంగుభంగి జీవుండే తా
 నని జ్ఞానగోచరుం డైనవాఁ డెఱుంగుం గావున నన్నియును మనోమాత్రం బని
 తెలిసి మోహతమంబు వాసి భగవంతుం డైనవాసుదేవునియందుఁ జిత్తంబు
 వెట్టి నిర్మలాత్మకుండ వగు మని బోధించినఁ శ్రీకృతుండు లేచి వారల కిట్లనియె.
 సీ. యతివేషములు పూని శ్రీ యతిగూఢగతి నిందు. నేనెఱచినట్టిమీఁ శ్రీ రెవ్వరయ్య
 కడఁగి 3 నా బోలినగ్రామ్యబుద్ధుల నెల్ల, బోధింప వచ్చినపుణ్యమతులూ
 రమణఁ గుమార నాకరం 4 ఋషభాదులూ, దేవలాసికు లనుకీర్తరమతులూ
 వ్యాస వసిష్ఠ 5 దుర్వ్యాసో మృకండుజ, గౌతమ శుక రామకపిలమునుగూ
 ఠే. యాజ్ఞవల్క్యుండుఁ దరణియు శ్రీ నారణియును, జ్యోతసరోమశు లాసురికాతుకర్ణ
 దత్త మైత్రేయ వరభరణద్వాజబోధ్య, పంచశిఖులూ పరాశర శ్రీ భృతిమునుగూ.
 క. వీరలలూ నెవ్వరు సుర,చారణగంధర్వసింధుసంఘంబులూ
 వారలూ యీసుజ్ఞానము, కారణ మై యవరియందుఁ శ్రీ గలదు తిలంపన్ . 459
 క. పొందుగ గ్రామ్యపశుత్వముఁబొంది మహాశోకతమత శ్రీ బ్రుంగిననాకుఁ
 ముందట దివ్యజ్ఞానముఁ జెందించినవారి మిమ్ముఁ శ్రీ జెప్పఁడు శాలియన్ . 460
 ప. అనిన నంగిరసుం డి ట్లనియె నేను బుత్రకాంక్షి వైననీకుం బుత్రుం బ్రసాదిం
 చినయంగిరసుండ నితండు బ్రహ్మపుత్రుం డయిననారదభగవంతుండు దుస్తరం
 బైనపుత్రశోకంబున మగ్నుండ వైననిను ననుగ్రహించి పరమజ్ఞానం బుపదే
 శింప వచ్చితిమి నీదుఃఖంబెఱింగి పుత్రు నిచ్చితిమేనిఁ బుత్రవంతు లైనవారితా
 పంబు నీచేత ననుభవింపబడు నీప్రకారంబున లోకంబున నతులును గృహం
 బులును సంపదలును శబ్దాదు లయినవిషయంబులును రాజ్యవైభవంబును జంచ
 లంబులు మఱియు రాజ్యంబును భూమియును బలంబును ధనంబును భృత్యా
 మాత్యసుహృజ్ఞసంబులును మొదలైనవి శోకమోహభయపీడితులం జేయుచుం
 డుఁగాని సుఖంబుల నీ నేరపు గంధర్వనగరంబునుంబోలె స్వప్న లబ్ధమనోరథంబు

1 'హతివృత్తి విభాగంబులఁ దస్మాత్త్రంబు లైన. 2 దారువికారంబు లైన దీర్ఘత్వవక్రత్వాదు
 లగ్నియందుఁ గానంబడుభంగి నసద్ధర్మంబు లయిననానాత్వంబును త్తయవృద్ధులును గ్రియాఫలంబుం
 జూచుచున్నయాత్మయందుఁ గానంబడు. 3 నన్యోఽపైన. 4 శివాంగిరసదేవలా. 5 దుర్వాసమార్కండేయ.

నుంబోలె సర్వంబును బాసి కానంబడుచు మనోభవంబు లయినయర్థంబులంగూడి
స్వార్థంబు లై కానంబడనేరవు కర్మంబులచేత ధ్యానంబులు సేయుచుండు 'మ
నంబులు నానాకర్మంబు లగుచు నుండు నీ దేహి దేహంబు ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మ
కంబై దేహికి వివిధక్లేశసంతాపంబులం జేయుచుండుగ గావున నీవు నిర్మలం బయి
నమనంబుచేత నాత్మగతి ¹వెదకి ధృవం బయినపడవి నొందు మనియె నప్పడు
నారదుం డిట్లనియె నుపనిషత్సంప్రదించు నేనిచ్చుమంత్రిం బెవ్వంజేని సస్తరాత్రిం
బులు పరియించు నతండు సంకర్షణుం డైనభగవంతునిం జూచు నెవ్వనిపాదమూ
లంబు సర్వాశ్రయం బైయుండు నట్టిశ్రీమన్నారాయణునిపాదంబులు సేవించి
యీమోహంబు వదలి యతిశీఘ్రంబున నుత్తమపదంబు నొందు మిప్పు డిక్కు
మారునకును నీకును బ్రయోజనంబు గల దేనిం జూడు మని నారదుండు మృత
బాలకునికి శేబరంబుఁ జూచి యోజీవుండ నీకు శుభం బయ్యెడు మిందుఁ బ్రవే
శించి మీతల్లినిం ప్రల బంధుజనులం జూచి వీరలనుఁజూచు లార్చి యీక శేబరం
బునందుఁ బ్రవేశించి యాయుశ్యేషంబు ననుభవించి సత్క్రిదీనిం బైనరాజ్యాన
నంబునఁ గూర్చుండు మనిన సబ్బాలుం డిట్లనియె.

461

తే. కర్మవశమున నెందు సుఖంబు లేక, దేవశిర్యజ్ఞుయోనులఁ గ దిరుగునాకు
వెలయ నేజన్మమందునొ క వీరు తల్లి,దంష్ట్ర లగువారు చెప్పవేళ తాపసేంద్ర.

తే. బాంధవజ్ఞాతిసుతులును క బగతు రాత్రి,వరు లుదాసీనమధ్యస్థవర్గములును
సరవికగనుచుందురొక్కొక్క జన్మమునను, నెలయఁ గ్రాణికిరొక వావినిజముగలదె.

తే. రత్నములు హేమములు సమస్తరాగలీల

సమృద్ధంబుల నీవల క నావల నగు

భంగి సరులందు జీవుండు కప్రాప్తుఁ డగుచు

నెలమిఁ దిరుగుచు నుండుఁ దా క నెందుఁ జెడెడు.

464

నీ. ఒక్కండై నిత్యుండై కయెక్కడఁ గడలేక, పొరిది జన్మాదుల క శూన్యం డగుచు
సర్వంబునం దుండి క సర్వంబుఁ దనయందు, నుండంగ సర్వాశ్రయం డనంగ
సూక్ష్మమై స్థూలమై కసూక్ష్మాధికములకు, సామ్యమై స్వప్రకాశమున వెలిగి
యఖిలంబుఁజూచుచుకనఖిలప్రభావుండై, యఖిలంబుదనయంద కయడఁచికొనుచు

తే. నాత్మమాయాగుణంబుల క నాత్మమయము

గాఁగ విశ్వంబుఁ దననృప్తి క ఘనతఁ జెందఁ

జేయు చుండును సర్వసంకేతవనుండు

రమణ విశ్వాత్ముఁ డయిననారాయణుండు.

465

క. సతు లెవ్వరు సుతు లెవ్వరు, పతు లెవ్వరు మిత్ర శత్రు బంధు ప్రియసం

1 మనంబునకు- నానాకర్మంబులు గలుగుచుండు- నాకరంబులగుచుండు. 2 వెదకి చైతన్యభాం
తి విడిచి ద్రువం బయన, 3 నగుచుంగు-దగుచుండు, 4 భుటననొంద.

గతు లెవ్వరు సర్వాత్మక, గతుఁ డై గుణసాక్షి యైనభునుఁ డొక్కనికిన్. 466

❦ చిత్రకేతుండు తపం బాచరించి భగవత్ప్రసాదంబు నొందుట. ❦

వ. మఱియు సుఖదుఃఖంబులం బొందక సర్వోదాసీనుం డై పరమాత్మ యై యుండు నప్పరమేశ్వరరూపుండు నయిననాకును మీకు నెక్కడిసంబంధంబు మీకు దుఃఖ బునకుం బని లేదని పలికి యాజీవుండు వోయినం జిత్రకేతుండును బంధువులు నతివిస్మితచిత్తులై శోకంబులు విడిచి మోహంబులం గాసి యమునానదియందు నక్కుమారునకు నుత్తరకర్మంబులు నిర్వర్తించిరి చిత్రకేతుండు గాఢపంకంబు సం బడి వెడలినయేనుంగునుంబోలె గృహంధకూపంబునందుండి వెడలి కాళిందీ నదికిం బోయి యందు విధిపూర్వంబుగఁ గృతస్నానం డై మానంబుతోడ నార దునకు నమస్కరించిన నతండు ప్రసన్నుం డై భగవద్గోత్రంబు విధిపూర్వకం బుగా సతనికి నుపదేశించి యంగిరసుతోడఁ గూడి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని యెఁ జిత్రకేతుండును నారదోపదేశమార్గంబున నిరాహారం డై సమాధినియ తుం డై నారాయణరూపం బయినయావిశ్వ నారాధించి సప్తరాత్రాంతంబున న ప్రతిహతం బయినవిద్యాధరాధిపత్యంబును భాస్వద్రత్నదివ్యవిమానంబునుం బడసి నారాయణానుగ్రహంబునుం బొంది మనోగమనంబునం ద్రిజగంబులం జరియించు చుండఁ గొన్నిదిసంబులకు నొక్కచోట.

467

సీ. తారహారపటీరభద్రవళి దేహమువాని, రమణీయసిలాంబరంబువాని
మణికిరీటస్ఫురన్మస్తకంబులవాని, గంకణకేయూరభరమువాని
గర్జురమయదీప్తకటిసూత్రములవాని, దరళియజ్ఞోపవీతములవాని
సతిసుప్రసన్నవక్త్రాంబుజంబులవాని, దగుణవివృత్తనేత్రములవాని
ఆ. సిద్ధమండలంబునసేవింపఁ బుణ్యప్రసిద్ధి నెలసినట్టికైయిగ్ధచరితుఁ
బస్మలోచనునకుఁ శబాదపీఠం బైస, ఘనునిఁ బన్నగేంద్రుఁ శగాంచె నతఁడ.
ఆ. కన్నమాత్ర సతఁడు శకల్పంపంబులఁ గాసి, విమలచిత్తుఁ డగుచు శ విశదభక్తి
నిట్టగోమములకుఁ శ బట్టగు చానంద, బాష్పనేత్రుఁ డగుచు శ బ్రణుతి సేసె.
క. సంతోషాశ్రులచేత స, నంతునిఁ బరిషిక్తుఁ జేసి శయతఁడు ప్రమోదం
బెంతయు సరికట్టిన నొక, కొంతయుఁ బలుకంగ లేక శ కొండొకవడికిన్. 470
చ. మది నొకయింతమాత్రము సకమంబుగఁ జేయుచు బాహ్యవర్తనం
గదిసినయింద్రియంబుల నొకంతకుఁ దెచ్చి వచోవిలాసముల్
గుదురుగఁ ద్రోచి తత్త్వమునఁ శ గూర్చుచు శిశాశ్వతవిగ్రహంబు నా
సదయుఁ బ్రశాంత లోకగురు శ సన్నతి సేయఁ దొడంగ నిమ్ములన్. 471

1 నిర్వర్తించి రాధాపాలుభార్యలు బాలహత్యాదోషంబు బ్రాహ్మణోత్తమనిరూపితవ్రతం బున నివర్తించి రంత. 2 వికారము మాన్చి. 3 సాత్త్వికవిగ్రహంబు.

- క. అజితుఁడ వై భక్తులచే, విజితుఁడ ¹వైనాఁడ విపుడు ౧ వేడుక వారుక
విజితులు నీచే గోర్కులు, భజియింపనివారు నిన్ను ౧ బడయుదురె హరి. 472
- ఉ. నీవిభవంబు లీజగము ౧ నిండుట యుండుట నాశ మొందుటల్
నీవిమలాంశజాతములు ౧ నెమ్మి జగంబు సృజించువార లో
దేవ భవగ్గుణాంబుధులతీరముఁ గానక యీశ బుద్ధితో
వావిరిఁ జర్చ సేయుదురు ౧ నారికి వారలు దొడ్డవార లై . 473
- క. పరమాణువు మొదలు గఁ గొని, పరమము దుది గాఁగ మధ్యఁపరికి ర్తనచే
స్థిరుఁడవు త్రయీవిరుఁడ వై, సరి సత్యావ్యంతమధ్యఁసద్ధివగతి వై. 474
- తే. ఉర్వి మొదలై నయేడు నొండ్రిఁకొటికం బ, చశగుణాధికమై యుండుదాని నండ
కోశమందురజాండంబుకోటలెవ్వ, నందునణుమా త్రమగునంతాఖ్యుఁడతఁడు.
- వ. మఱియు నొక్కచోట విషయత్ప్రస్థాపగు లై ననరపశువులు పరతత్త్వంబ వై న
నిన్ను మాసి యైశ్వర్యకాము లై తిక్కినదేవతల భజియింపుదురు నా రిచ్చున
పదలు రాజకులంబునుంబోలె నారలగ గూడి నాశింబున బొందు చుండువిష
యకాము లేని నిన్ను సేవించి కేని వేచినవి త్తనంబునుంబోలె దేహాంతరోత్పత్తి
నొంద కుండుదురు నిగ్గుఁండ వై (జ్ఞానవిజ్ఞానరూపంబు నొందియున్ననిన్ను గుణ
సమేతునిగ గా జ్ఞానులు భావింపుదురు) నిభజనం బేరూపున నయిన మోక్షంబు
ప్రసాదించు జతిమతి వై ననివు భాగవతధర్మం బే ప్రకారంబున నిర్ణయించితి నా
ప్రకారంబున సర్వోత్కృష్టంబుండ నయిననిన్ను ససత్కుమా రాదులు మోక్షంబు
కొఱకు సేవించు చున్నా రీభాగవతధర్మంబునందు జ్ఞానహీనుం డొక్కఁడును లే
డన్యకామ్యధర్మంబులందు విషమబుద్ధిచేసి నేను నీవు నాకు నీకు నని ²నచియిం
చు చున్నవాఁ డధర్మనిరతుండై త్సయించు చుండు ధ్వావరజంగమప్రాణిసమూ
హంబునందు నమం బైనభాగవతధర్మంబుల న గ్రించు చున్నమనుజునికి భవద్ద
ర్మనంబువలనఁ బాపంబు త్సయించుట యేమిచి త్తం బిపుడు భవత్పాదావలోక
నంబున నిరస్తాశయమయిండ వై తి మాఘుండ నయిననాకుఁ బూర్వకాలంబున
నారదుం డనుగ్రహించి భగవద్ధర్మంబు దయసేసె నది నేఁగు నాకు వరదుండ
వైననీకతంబున దృష్టం బయ్యె ఖిద్యోతంబులచేత సూర్యుండు గోచరుండు గాని
మాడ్కి జగదాత్మకుండ వై ననీమహాత్త్వంబు మనుజులచేత నాచరింపంబడి ప్ర
సిద్ధం బైనది గా దుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ వై భగవంతుండ వై ననీకు నమ
స్కరించెద నని మఱియును. 476
- తే. అరయ బ్రహ్మదులెవ్వనిననునయించి, భక్తియుక్తుల భయమునఁ బ్రస్తుతించు
రవని యెవ్వనితలమీఁద ౧ నావగింజఁ, బోలు నావేయశిరములభ్రోగి గొల్తు.

1 'వై యుంటి విపుడు వేడుకతోడక', విజితాత్ములగుచుఁ గోర్కులు. భజియింపనివారు నిన్నుఁ
బడయుదురు హరి. 2 రచియింపఁబడుచున్న.

- క. ఈవిధమున వినుతింపఁగ, నావిద్యాధరులభర్త కనియె ననంతం
 ధోవిమలబుద్ధి నీదగు, ధీవిధవంబునకు మెచ్చితిం బ్రియ మారన్. 478
- ఆ. అరయ నారమండు క నంగిరసుండును, దత్త్వ మొనఁగినారు క దానికతన
 నన్ను జూడఁ గల్గె క నాభక్తిమదిఁ గల్గె, నాంధంబు నీకు క నమ్మఁ గలిగె. 479
- నీ. పూని నారూపంబు క భూతజాలంబులు, భూతభావనుడ నే క బొందువడఁగ
 బ్రహ్మంబు మఱియు శబ్దబ్రహ్మమును శాశ్వ, తంబై నతనువులు క దగిలె నాకు
 సఖలలోకములందు క ననుగతిం బైయుండు, లోకంబు నాయందు క జోకఁజెందు
 నుభయంబు నాయందు క నభిగతంబై యుండు, సభిలీనమగుదునియ్యభయమందు
 తే. వెలయని ద్రించువాఁడాత్మవిశ్వమెల్ల, జూచిమేల్కొంచితాకొక్కచోటివానిఁ
 గా వివేకించుమాడ్కి నీకీజీవితేశ, మాయదిగనాడి పరమధర్మంబుఁ దెలియు.
- ఆ. నిద్ర పోవువేశ క నిరతుఁ డై దేహి దా, నెట్టిగుణముచేత క నింద్రియములఁ
 గడచినట్టిసుఖముఁగను నట్టి బ్రహ్మంబుఁ, గడిమి మెఱయ నన్నుఁగా నెఱుంగు.
- ఆ. స్వప్నమందు నెల్లు క సంచారమొనరించు, మేలుకాంచి దృష్టమోలి నెఱుంగు
 నుభయ మెఱుంగునట్టియై తమజ్ఞానంబు, తత్త్వ మట్టి దై నకలిలఁపు నేను.
- నీ. అరయంగ నెవ్వని కలవి గానట్టియీ, సలలితమానుషజాతిఁ బుట్టి
 యాత్మతత్త్వజ్ఞానహతుఁ డైనవానికిఁ, గలుగునె యెందు సుఖం బొకింత
 వెలయఁ బ్రవృత్తివివృత్తివార్గంబుల, సుఖములు దుఃఖంబు క సారిదిఁ దెలిసి
 పనిచెడినంకల్పకలచూలమునఁ బాటు, కడు సుఖదుఃఖమోక్షములకొఱకు
- ఆ. దంపతి క్రియామఃకంబు వర్తింతురు, దాన మోక్ష మేల క దక్కి యుండు
 సఖిలదుఃఖహేతు క నయినయాకర్మంబు, నెఱింగి నన్నుఁ దలఁపకరిచ్చులోన.
- న. మఱియు విజ్ఞానాభిమాను లయినమనుష్యులకు నతిసూక్ష్మం బయినయాత్మగతి
 నిజస్థాన త్రయలక్షణంబునఁ జతుర్థాంశంబు నెఱింగి యైహికాముష్మికవిషయం
 బులచేతను కివివేకబలంబులచేతను నియుక్తుం డై జ్ఞానవిజ్ఞానసంతృప్తుం డై నపుడు
 ముందు నాకు భక్తుం డగు నీవిధంబులు గలవారలు యోగనైపుణబుద్ధి గలవా
 రలు నై స్వార్థం బయినయాత్మచేతం బరమాత్మను దెలియుచుందురు నీవునీక్ర
 మంబున మద్యక్తిశ్రద్ధాపఁగండవై విజ్ఞానసంపన్నంబు లై నవాక్కులచేత నన్ను
 స్తోత్రంబు సేసి ముక్తుండవైతి వని యాశేషభగవంతుండు విద్యాధరపతి యైన
 చిత్రకేతుం బలికి యతని కదృశ్యుం డై పోయె నేదిక్కున సర్వాత్మకుం డైనయ
 నంతం డంతర్ధానంబు నొందె నాదిక్కునకు విద్యాధరభర్త సమస్కరించి గగ
 నచరుం డై చని లక్షలసంఖ్య లై నదివ్యవర్షంబు లవ్యాహతబలేంద్రియుం డై
 పరమయోగిపురుషులును దివ్యముసీంద్రులును సిద్ధచారణగంధర్వులును వినుతి
 సేయం గులద్రోణాదిశైలంబులను రమ్యప్రదేశంబులను సంకల్పసిద్ధప్రదేశంబు

లను వినోదించుచు శ్రీనారాయణవత్సం బగుదివ్యవిచారానంబునందుఁ జరియిం
చుచు నుండి. 484

శా.అడించుకొ హరిదివ్యనాటకగుణావ్యాపారవృత్త్యంబులం
బాడించుకొ జలజాతనేత్రబిరుదప్రఖ్యాతగీతంబులం
గూడించుకొ సతతంబు జిహ్వలతుదికొ శ్రీ గోవిందనామావళుల్
1 క్రీడం గిన్నరయక్షకామినులచేఁ శ్రీ గృష్ణార్పితస్వాతుఁడై. 485

సీ. వాసించు నాత్మక బో శ్రీ వైష్ణవజ్ఞానంబు, నాశించు భాగవత్తార్పణంబు
భూషించు నేప్రాద్దుఁ శ్రీ బుండరీకాక్షుని, భాషించు హరికథాప్రౌఢి మెఱసి
ఘోషించు హరినామగృణనికాయంబులు, పోషించుఁ బరతత్త్వబోధ మరసి
సేవించు శ్రీకృష్ణసేవకాసీకంబు, సుఖమునఁ జేయు నీశసునకు బలులు
తే. పాడుఁ బాడించు వైకుంఠరథ ర్తనటన, రూపవర్తనగుణనామదీప్తిహారు
గీతజాతప్రబంధసంగీతవిధులఁ, గేశవప్రీతి గాఁ జిత్త్రకేతుఁడపుడు. 486

—ఛిత్రకేతుం డీశ్వరధక్కారంబున గారిచే శాప మొందుట.—

మ. హరిఁ గీర్తించుచు నల్లనల్ల మదిలో శ్రీ నబ్జాక్షు 2 సేవించుచుం
బరమానందము నొందుచుకొ జగములం శ్రీ బ్రహ్మతీ వర్తించుచుకొ
సురరాజోపమమూర్తి యక్షగణముల్ శ్రీ సాం పార విద్యాధరా
పురసల్ గొల్వఁగఁ బాడఁగా సితగిరిప్రాంతంబున స్నేహించున్. 487

శా.అవిద్యాధరభర్త గాంచె హరనీహరామృతాహసముకొ
శ్రీవిభ్రాజితముకొ నిరస్తగిరిజాతసేవాగతాయాసముకొ
దేవాసీకవికాసముకొ శుభమహాదేవాంఘ్రిసంవాసముకొ
భూవిఖ్యాతవిలాసముం ద్రిభువనీపూతంబుఁ గైలాసమున్. 488

క. ఆరజతభూధరంబున, నీరేజభవామరాదినికరము గొల్వం
జేరోలగమున నుండిన, గౌరీయుతుఁడయినహరునిఁ శ్రీ గనియె నరేంద్రా. 489

సీ. తననిజరూప కిమింతయు నున్ని దెలియక, వాదంబు సేసెడుశవేదరవముఁ
గరుణావలోకనాశకాంక్షితు లై యున్న, బ్రహ్మాదిసకనంశ్రుతిరవము
సారశివానందశ్రవణపముల నొప్పు, ప్రమధగణాళియార్యుటరవంబు
డమరుమృదంగాదిధమధమధ్వనితోడి, పటుభృంగినాట్యవిస్ఫారవము

తే. మానుగాఁ జామరలు వీచుకమాతృకాది, కామినీజనమహితకంఠకణరవంబు
మొందుఁజెలఁగంగఁగన్నులపండువయ్యె, గొండరాచూలిపెనిమిటికనిండుకోల్వ్య.

వ. ఇట్లు బ్రహ్మాదిసురనికరసేవితం డై యూహపీరంబున నున్నభవానిం గాఁగిటం
జేర్చికొని యొడ్డోలగంబున నున్నపరమేశ్వరుం జూచి చిత్రకేతుండు పకపక
నగి యద్దేవి విను చుండ నిట్లనియె. 491

1 గ్రీడించుకొ నరయక్ష. 2 నీక్షించుచుం. 3 మిఠిం తని.

- సీ. కొమ రొప్పుగా లోకశగురుడును గడలేని, ధర్మస్వరూపంబుఁ శ దాన యగుచు
జడలు ధరించియు శ సరిలేనితపమునఁ, బొడ వై నయియోగిపుంగవులును
బ్రహ్మవాదులుఁ గొల్వ శ భాసిల్లుకొల్వులో, మిథునరూపంబున శమెలఁతతోడఁ
బ్రాకృతుండునుబోలె శ బద్ధానురాగుఁ డై, లాలితుం డయ్యె నిశ్చలజ్ఞత నిట
- ఆ. నకట ప్రకృతిపురుషుఁ శ ¹డై నఁ దా నేకాంత, మందు సతులతోడ శ నలరుఁ గాని
యిట్లు ధర్మసభల శ నింతులతోఁ గూడి, పరిధవింపలేడు శ భ్రాంతి నొంది. 492
- క. అన విని సర్వేశ్వరుఁ డా, తని నేమియు ననక నవ్వి శ తత్సభ వారల్
గనుఁగొన నూరక యుండెను, మనుజేశ్వర యీశుడై ర్యశమహి మెట్టిగయో.
- వ. ఇట్లు దనపూర్వకర్మ కేషంబున నింద్రియజయుండ నని పుట్టినయహంకారంబున
జగద్గురువుం బెక్కుప్రల్లదంబు లాడుచున్నచిత్ర కేతుం జూచి భవాని యిట్లనియె.
- క. మముబోఁటిలజ్జ లుడిగిన, కుమతులకుం గర్త యగుచుఁ శ గోపింపంగా
నమితాజ్ఞానిపుణుం డగు, శమనుండా వీడు నేడు శ జగముల కెల్లన్. 495
- క. భృగువారదకపిలాదులు, నిగమాంతజ్ఞులును యోగనిర్ణయనిపుణుల్
త్రిగుణాతీతు మహేశ్వరు, నగ రెన్నడు వారు ధర్మశయ మెఱుంగ రొకో.
- సీ. ఎవ్వనిపదపద్మ శ మింద్రాదివిబుధుల, చూడగ్రపంక్తులనీడఁ జూచు
నెవ్వనితత్త్వం బ శ దెనయంగ బ్రహ్మాది, యోగిమానసపంక్తి శ నోల లాడు
నెవ్వనిరూపంబు శ నేర్పాటు గానక, వేదంబు లందంద శ వాడ మడుచు
నెవ్వనికారుణ్య శ మీలోకముల నెల్లఁ, దనిపి యెంతయు ధన్యతములఁ జేయు
- తే. నట్టిసర్వేశుఁ బాపసంహారు ధీరు, శాశ్వతైశ్వర్య నాత్మసంహారు నీశు
నెగ్గు వల్కినవాపాత్ముఁ శ డెల్లభంగి, దండనార్హుండు గా కెల్లు శదలఁగఁగలఁడు.
- తే. నిఖిలలోకాశ్రయంబు సగ్నిహితసుఖము, నకలభద్రైకమూలంబు శసాధుసేవ్య
మై నకంజాక్షుపాదపరద్ధార్చనంబు, ననుచరింపంగ ఖలుండు వీఁ శ డర్హుఁ డగునె.
- వ. కావున నోరిదురాత్మక యీవాపంబునం గాపస్వరూపం బైనరాక్షసయోనిం బు
ట్టి మని శపియించి యింతనుండి మహాత్ములకు నవజ్ఞ సేయ కుండు మని పలికినఁ
జిత్ర కేతుండు విమానంబు డిగ్గి వచ్చి యద్దేవికి దండప్రణామంబు లాచరించి
కరకమలంబులు దోయిలించి యిట్లనియె నోజగన్మాతా భవచ్ఛాపవాక్యంబు
లట్ల కై కొంటిఁ గ్రాచీనకర్మంబులం బ్రాప్తంబై నసంసారచక్రంబుచేత నజ్ఞానమో
హితు లై తిరుగు చున్నజంతువులకు సుఖదుఃఖంబులు నై జంబులై ప్రవర్తిల్లు
చుండు నిందులకుఁ బరతంత్రు లైనవా రాత్మపరసుఖదుఃఖంబులకు నెవ్వరు కర్త
లీగుణంబులనిమిత్త మై శాపానుగ్రహంబులును స్వర్గనరకంబులును సుఖదుఃఖం
బులును సమంబులు భగవంతుం డొక్కండ తనమాయచేత జగంబు సృజియిం
చుచుండు వారివారికి బంధాదిరాగంబులు గలుగఁజేయుచుఁ దాను వానికి లోను

గాక నిష్కళంకుం డై యుండు నీవిధంబునం బుట్టు చున్ననరునకుం బత్నీబంధుశ్రమిత్రోదాసీనత్వంబు లెక్కడివి వారివారికర్థవశంబునం బరమేశ్వరుండు గల్పించుచు సర్వంబునందు సర్వసముం డై యుండునప్పురమేశ్వరునకు సుఖదుఃఖంబులచేత రాగంబు లేదు రాగానుబంధం బైనరోషంబును లేదతనిమాయాగుణ విసర్గంబు జంతువులకు సుఖదుఃఖంబులను బంధమోక్షంబులను గల్పించుచుండుం గావున నీకు నమస్కరించుచున్ననన్ను ననుగ్రహింపుము శాపభయశంకితుండం గాను జగన్మాత వై ననిన్నుఁ బలికినదోషంబునకు శంకించు చున్నవాడ నని దండ ప్రణామంబు లాచరించి పార్వతీపరమేశ్వరులం బ్రసన్నులం జేసి తనవిమానం బెక్కి చనియె నప్పుడు పరమేశ్వరుండు బ్రహ్మాదిదేవర్షిదైత్యదానవప్రమథ గణంబులు వినుచుండఁ బార్వతికి నిట్లనియె నీకు నిప్పుడు దృష్టం బయ్యె గదా నారాయణదాసదాసానుచరులనిస్సృహభావంబు హరితుల్యార్థదర్శను లై నిస్సృహు లై నభాగవతులకు స్వర్గాపవర్గనరకభేదభావంబులు లేవు ప్రాణులకు దేహసంయోగంబువలన నారాయణలీలంజేసి యుండి ద్వంద్వాదిసుఖదుఃఖంబు లాత్మయందు నజ్ఞానంబున భేదంబుసేయంబడియె నిట్టివిషయంబులు భగవంతుండయిన వాసుదేవునిభక్తి గలవారిం జెందవు మఱియును.

499

ఉ. నేనుఁ గుమారనారదులు నీరజగర్భుండు దేవహాసుఁ

మానితయోగివర్తమునిమండలి మున్నగున
దానవవిద్విడంశజన్మితంబుల మయ్యుఁ దదీయ
గానఁగ నేర మీశు ఘనగర్వమునం దలపో

క. ఆతనికిం బ్రియుఁ డప్రియుఁ, జేతెరువున లే
భూతిముల కాత్మ యగుటయు, భూతిప్రియుఁ

ఆ. అరయఁ జిత్రకేతుఁ నీ డతిశాంతిఁ డతిలోక
నితని నేమి నెప్పు నీ నీశుండ నగునేను, నువి

క. కావున భగవద్భక్తుల, భావమునకు విస్మయ
ధీవిభవశాంతచిత్తులు, పావనపరతి త్త్వనిపు

వ. అనిన విని యద్రినందన విస్మయంబు మాని
గవతుం డయినచిత్రకేతుం డద్దేవికిం బ్ర
మరల శపింపక యతిశాంతరూపంబునఁ ద
సాధులక్షణంబులు నారాయణపరాయణు
గలుగనేర్చునే యట్లు శాపహతుం డయిఁ
దక్షిణాగ్నియందు దానవయోనిం బుట్టి
భగవద్దానపరిణతుం డయ్యెం గావున.

- సీ. సరనాథ యీవృత్తునకు రాక్షసాకృతి, కలిగినయీపూర్వకారణంబు
చిరపుణ్యుడయిసట్టిచిత్త కేతుమహానుభావంబు భక్తితోఁ గ బరంగ విన్న
చదివినవారికి నకలమమ్మర్చముల్, శిథిలంబు లై కడుఁ గ జెడరి పోవు
సకలవై భవములు న సమకూరుఁ దమయంతఁ, గొల్కొడుకోర్కలతోడఁగూడి
- ఆ. నిర్మలాత్మ లగుచు న నిత్యసత్యజ్ఞాన, నిరతు లగుచు విగతదురితు లగుచు
బంధుమిత్రపుత్రపౌత్రాదులను గూడి, యనుభవించు చుండు న రధికసుఖము.

—ఐ స వి త్ప వం శ ప్ర వ చ నా ది క థ. ఐ—

- సీ. వినవయ్య సరనాథ న విశదంబుగాఁ ద్వష్ట్రవంశంబు సెప్పితి న వానివెనుక
సవితృండు పృశ్నియు న సావిత్రి వ్యాపృతి, యనుభార్యలందు నింపారువేడ్క
నగ్నిహోత్రంబుల న సరయంగఁ బశుసోమ, పంచయజ్ఞంబులఁ గ బరంగఁ గనియె
భగూడు సిద్ధి క యనుభార్యకుమహిమానుభవులవిభవులఁ దాఁ గ బడసెముపురఁ
- ఆ. దనయ నొకఁడె గాంచె న దదనంతరిమున నా, తరళితేత్రి ¹నద్వితీయధామ
పుణ్యశీల సుగుణాపూరితచారిత్ర, యఖిలలోకపూజ్య న యాశిషాఖ్య. 506
- వ. మఱియు ధాతికుఁ గల కుహూ సినీవాలీ రా కానుమతు లనియెడునలుపురుభార్య
లలోఁ గుహూదేవి సాయ మనుసూరిని గాంచె సినీవాలి దర్శాఖ్యనిం బడసె

సరనాథుని గాంచె ననుమతి పూర్ణిమాఖ్యనిం గనె విధాత క్రియ యను
లం గనియె వరుణునకుఁ జర్చి యనుభార్యయందుఁ
డయినభృగువును వల్మీకంబునం జనియించిన
వరుణులకు సూర్యసియందు రేతి ఉగ్రమం బైన
జేయ నందు సగస్త్వండును వసిష్ఠుండును జని
రేవతియందు నుత్పర్గసంభవు లైనయరిష్టయుఁ
యించిరి శక్రసకుఁ ఖలోమియందు జయంతియు
వామనుం డయినయరుక్రమదేవునకుఁ గీర్తియ
పపుట్టె నాబృహచ్చోకునకు సౌభగాదులు వుట్టిరి
కశ్యపప్రజాపతికి నదితియందు శ్రీమన్నారా
వెనుక వివరించెద దితిసుతు లైనదైతేయుల
శంబునం దైనను ప్రహ్లాదబలులు పరమభాగవ
లసిరి దితికొడుకులు హిరణ్యకశిపుహిరణ్యాక్షు
కశిపునకు జంభాసురతనయ యైనదత్తకుఁ బ్ర
లుగురుగొడుకులును సింహిక యనుకన్యకయు
నియించె నారాహుపుశిరం బమృతపానంబు సే
సంస్లాదునకు గతి యనుభార్యయందుఁ బంచ
రాత్రు, దనర శక్తియనెడుదాని నతఁడు వ్రా.ప్ర.

జనుండు పుట్టె స్లోదునకు దమని యనుభార్యయందు వాతాపీల్చలులు పుట్టిరి వా
రల సగస్తుండు భక్షించె ననుష్లోదునకు సూర్తి యనుభార్యయందు బాష్క
లమహిషులు గలిగిరి ప్రస్లోదునకు దేవి యనుభార్యయందు విరోచనుండు పుట్టె
నతనికి బలి జన్మించె నాబలికి సశన యనుభార్యయందు బాణుండు జ్యేష్ఠుండు
గా నూర్వురు గొడుకులు పుట్టి రాబలిప్రభావంబు వెనుక వివరించెద బాణాసు
రుండు పరమేశ్వరు నారాధించి ప్రమధగణంబులకు ముఖ్యుం డయ్యె మఱియు
నాదితినంతానంబు లగుమరుత్తు లేకోసపంచాశత్సంఖ్య గలవార లందఱు సనప
త్యులై యింద్రుతోఁ గూడి దేవత్వంబు నొంది రనిన విని పరీక్షింప రేంద్రుండు
శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

507

ఆ. ఏమికారణమున శనింద్రునికిని మరు, చ్చయము నాప్త మగుచు శశాంతి నొంది
యరయఁ దత్సమానమగుచు వర్తించెను, దీని వినఁగ వలయుఁ శ దెలుపవయ్య.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

509

సీ. సరనాథ విను తనశనందను లందఱు, సమరేంద్రుచే హాతు శ లగుచు నుండఁ
గోపశోకంబులఁ శ గ్రుణ్ణుఁడ నలోన, మండుచు దితి సాల శ మఱుఁగఁదొడఁగె
భ్రాతృహంతకుఁ డతిప్రతాపకుం డీయింద్రుఁ, జంపక నా కేల శ సాంపు గలుగు
వీని భస్మము సేయునానిఁ గా నొకసుతుఁ, బడిసెద నని చాల శ భర్తఁ గోరి

ఆ. ప్రియముసేయఁ దొడఁగెఁ శ బెక్కుభావంబుల, భాషణముల నధికప్రహణములఁ
భక్తియుక్తిచేతఁ శ బరిచర్యగతిచేత, నుతులచేత నతులగ్రతులచేత.

510

చ. కలికికటాక్షవీక్షణవికారములన్ హృదయానురాగనం

కలితవిశేషవాఙ్మధురగర్జనలన్ లలితాననేందుమం

డలపరిశోభితామృతవిడంబితసన్నితసుప్రసన్నతా

ఫలరుచిరప్రధానముల శ భామిని భర్తమనంబు లోఁగొనెన్.

511

తే. అఖిల మెఱిగినకశ్యపుశనంతవాని, హితవు తల కెక్కురతులసంగతులచేతి
నవశుఁ గావించె వ్రేల్చిడి శ నబ్జవదన, పతుల భృమియింప నేరనిశనతులుఁ గలరె.

క. ఏతలఁ పెఱుఁగక నిలిచిన, భూతంబులఁ జూచి ధాత శ పురుషులమనముల్

భీతి గొలుపంగ యవతి, వ్రాతంబు సృజించె బతులు శ వారల కరుదే.

513

వ. ఇట్లు నిజసతిచేత నుపలాలితుం డై కశ్యప్రజాపతి యాసతికిం బరమప్రీతుం డై
యిట్లనియె నోతస్య నీకుఁ బ్రసన్నుండ నైతి వరంబు గోరు మిచ్చెద నాథుండు
ప్రసన్నుం డైన స్త్రీలకుం గోరిక సంభవించుట కేమి గొఱంత సతికిం బతియె
దైవంబు సర్వభూతంబులమానసంబులకు వాసుదేవుండె భర్త నామరూపకల్పితు
లై ననకలదేవతామూర్తులచేతను బురుషులచేతను భర్తృరూపధరుం డయినభగ
వంతుండు సేవింపంబడుచుండు విశేషించి స్త్రీలచేతఁ బతిరూపంబున భజియింపం
బడుఁగావునం బతివ్రతలైనసుందరులు శ్రీయస్కామలై యేకచిత్తంబుననాత్మేశ్వ

రుం డయినయప్పరమేశ్వరుని భర్తృభావంబున సేవించుచుండుదు రేనును నీ కీ
భావంబున వరదుండ నైతి దుశ్శీల లయినవనితలకుం బొందరా నివరంబు నీ
కిచ్చెద వేడు మనిన నాకశ్యపునకు దితి యిట్లనియె. 514

ఆ. వరము గోర నాకు య వరదుండ వేనియు, నింద్రుఁ డ్రుంచునట్టియిద్ధబలుని
నమితతేజుఁ దనయు య నమరత్వసంప్రాప్తు, నెందుఁ జెడనివాని య నిమ్ము నాథ.
వ. అనవుడు. 516

క. ఉట్టిపడునట్టివర మీ, కట్టిఁడి న న్నెట్లు వేఁడెఁ య గటకట యనుచుఁ
మిట్టిపడి యతఁడు మదిలోఁ, బుట్టినతల్ల డముతోడఁ య బొక్కుచు నాత్మన్. 517

చ. ప్రకృతిని గర్మపాశముల య బద్ధుండ నైతిఁ గ దయ్య నేడు నే
వికటనతీస్వరూపమున య వేడుటు గొల్చినమాయ నింద్రియా
ధికమతి యైనవాడు దనఁతెంపునఁ జిత్తము వెచ్చపెట్టి పా
తకములఁ గూల కున్నె నను య దైవము నవ్వడె లోలితాత్మనిన్. 518

సీ. ఖండశర్కరలోడఁ య గలహించుపలుకులు, బద్ధవిలాస మేర్పఱచుమోముఁ
దుహినాంశుకళతోఁగదులఁదూఁగుచెయ్యులు, జెమటఁగొన్నెత్తురు సేయుమేను
నిలు వెల్లఁ గరఁగించునేర్పుల ముంపులు, పువ్వుల కరుదైనఁ ప్రోది సేతి
తిమకంబు రెట్టించునతరితీపుతలఁపులు, నెనసినమదిలోనిఁగొల్చుగింత

ఆ. గలిగి కఱవ నున్నకాలాహిపోలికిఁ, జెలఁగు చున్న సతులఁచి తృప్తిఁ
దెలియ వశమె యెంతఁధృతి గలవారికి, నాక కాదు నిఖిలలోకములకు. 519

ఆ. కోరి సతుల కెల్లఁ య గూర్చువా రెవ్వరు, పతుల నైన సుతుల య హితుల నైన
బలిమిఁజేసి యైనఁ య బరహస్తమున నైన, హింస సేతు రాత్యహితముకొఱకు.

వ. అని చింతించి దీనికి నే మని ప్రతివాక్యం బిచ్చువాడ మద్వచనం బెందు నమో
ఘంబు త్రిలోకపరిపాలనశీలుం డయినభీదురపాణి వధాన్తుండె యేను దీనికి
నైనది యొకటి గల్పించెద నని దితిం జూచి యోతనుమధ్య నీకు నట్ల దేవ
బాంధవుం డయిన ముంద్రసంత యగుపుత్రుండు గలిగెడు నొక్కసంవత్సరం బీ
వ్రతంబు నాచరింపుము దాని ప్రకారం బెల్ల నేను జెప్పెద విను మెల్లజీవుల
వలన హింసాభావంబు లేక యతిధ్వనివాక్యంబు లుడిగి కోపంబు మాని య
సృతంబులు వలుకక సఖిరోమచ్చేదనంబు సేయక యస్థికపాలాదు లయినయ
మంగళంబుల సంఠక జలంబులు సొచ్చి కాని ఘటోదకకూపోదకంబుల స్నా
నంబు సేయక దుర్జనసంభాషణంబు వర్జించి కట్టినకోకను ముడిచినపువ్వులను
గ్రవ్వుట ధరియింపక భోజనంబులయందు నుచ్చిష్టాన్నంబును జండికానివేదితా
న్నంబును (గేశశునకమాధ్వారకంక క్రిమి)పిపీలికాదివిదూషితాన్నంబును సామి
పాన్నంబును వృషలాహితాన్నంబును సనునీపంచవిధనిషిద్ధాన్నంబులు వర్జించి
దోయిట నీళ్లు ద్రావక సంధ్యాకాలంబుల ముక్తకేశి గాక మితభాషిణి యె

యలంకారవిహీనగాక వెలుపలందిరుగక పాదప్రత్యౌశనంబు సేసికొని కాని శయ నింపక యార్ద్రపాద యై పవ్వళింపక పశ్చిమశిరస్కయయును నగ్నయయును సంధ్యాకాలంబుల నిద్రింపక నిత్యంబును ధౌతవస్త్రంబులు గట్టి శుచి యై సర్వ మంగళసంయుక్త యై ప్రాతఃకాలంబునఁ దూర్పుమొగంబై లక్ష్మీనారాయణుల నారాధించి యావాహనార్ఘ్యపాద్యోపస్పర్శసనుస్నానవాసడపవీతభూషణపుష్ప ధూపదీపోపహారాద్యుపచారంబులనర్పించిహవిశ్లేషంబుద్వాదశాహుతులవేల్పిం చి దండప్రణామంబు లాచరించి భగవన్మంత్రంబును దశవారంబు లనుసంధించి స్తోత్రంబు సేసి గంధపుష్పాక్షతంబుల ముఛ్చైదునలం బూజించి పతిని సేవించి పు త్రుం గుక్షిగతుంగా భావించి యివ్విధంబున మార్గశీర్షశుద్ధప్రతిపదారంభంబుగా నొక్క సంవత్సరంబు సలిసి యాద్వాదశమాసాంత్యదివసంబున విధ్యుక్తంబుగా నుద్వాపనంబు సేయ వలయు నీ వీపుంసవనం బనియెడివ్రతంబు ద్వాదశమా సపర్యంతం బేమఱక సల్పిన నీవు గోరినకుమారుండు గలిగెడు ననిన దితి యా వ్రతంబుతోడనె గర్భంబు ధరియించి వ్రతంబు సలుపుచు నుండ నింద్రుండు మాత్రభిప్రాయం బెఱింగి యాయమ్మ నహారహంబును రహస్యంబున సేవించుచు వ్రతంబునకుం దగినపుష్పఫలసమిత్తుశపత్రాంకురంబులు మొదలగునవస్తు వితతిం ద్రికాలంబులం దెచ్చియుచ్చుచుఁ బుండరీకంబు హరిణికిం బొంచి యున్న భంగిఁదద్వితీయభంగంబునకై కాచి శుశ్రూషసేయుచు నాయమ్మగర్భంబు ధరియిం చినతేజోవిశేషంబునకు దిగులుగుడుచుచుఁ గృశించుచు నుండె నొక్కనాఁడు.

సీ. వామాక్షి యనుదినవ్రతధారణోన్నత, పరిచర్యవిధులచే శ్రీ బడలి యలసి యొంటి సంధ్యావేళ శ్రీ నుచ్చిష్ట యై పద, ప్రత్యౌశనాదులఁ బాసి మఱచి తనకర్మమోహంబుఁదలలి నిద్రింపంగ, నింద్రుండు నయ్యన శ్రీ నెడరు గాంచి యోగమాయాబాంధ్యక్షుండై రూపింతి, యుదరంబుఁజొరబడియున్గుండగుచు

తే. దివిరి దేదీప్యమాన మై శ్రీ తేజరిల్లు
నర్భకుని వజ్రధారల శ్రీ నడిచె నేడు
దునుకలు గ వాఁడు దునిసియుఁ శ్రీ దునుక దునుక
చెడక యొక్కొక్క బాలుఁడై శ్రీ చెలఁగు చున్న.

522

క. వా రేడ్వ రగుచుఁ గుయ్యడ, నోరేడ్వకుఁ డనుచుఁ ద్రుంచెనొక్కొక్కని నా శూరుం డేడేసి దునుక, గా రయమున వారు సెడకఁబ్రాడితు లయ్యున్. 523

క. ఖండము లన్నియు నందఱుఁ, జండాంశుసమప్రకాశశ్రీశాశ్వతు లగుచున్
మెండుకొని నిల్చి యని రా, ఖండలునకుఁ గరుణ పూర్వగతి మతిఁ దోపన్. 524

వ. అందఱు ముకుళితకరకమలు లై నీకుం దోడంబుల్టువులము మమ్ము హంసింపం బనిలేదు నీకుం బారిషదులమై మరుగ్గణముల మై నిన్ను సేవించెదము మమ్ము ర ఖింపు మనిన నారాయణప్రసాదంబునం జెడనిమరుగ్గణంబులపలుకులకుం గృపా

భుండై యింద్రుండు వారల సహోదరులం గాఁ గైకొని మఱి హింసింపకమానె
 నశ్వత్థామశరాగ్నివలన నారాయణరక్షితుండ వయినసీవునుంబోలెఁ గులిశధా
 రలశకలంబు లయినకుమారుం డన్నిరూపంబు లై సంవత్సరంబునకు నొక్కింతక
 డమగా హరిం బూజించిన నుద్భవించినవారు గావున నింద్రుతోడం గూడ నేకోస
 పంచాశద్దేవత లయినమధ్యణంబులు దితిగర్భంబు వెలువడి రంత దితి మేల్కొంచి
 యనల్పప్రకాశులై యింద్రుతోడంగూడి వెలుంగుచున్నకుమారులం జూచి సం
 తోషింపక యింద్రుం జూచి నీకు మృత్యురూపం బయినపుత్రుం గోరి దుస్తరం
 బయినవ్రతంబు సలిపితి సంకల్పించినపుత్రుం డొక్కరుం డీనస్తనస్తనంఖ్య గల
 కుమారు లగుట కేమికతంబు నీ వెఱింగినభంగిన తధ్యంబు వలుకు మనిన నిం
 ద్రుం డిట్లనియెఁ దల్లి భవద్వ్రతంబుఁ జింతించి సమయవిచ్ఛేదనంబున గర్భం
 బుఁ జొచ్చి పాపచిత్తుండ నై వజ్రధారల గర్భంబు విదళనంబు సేసిన నాశకలం
 బులు సెడక మహాశ్చర్యంబు గా నివ్విధంబునం గుమారకు లైరి మహాపురుష
 పూజాసంసిద్ధి కార్యానుషంగి గా కుండునే భగవదారాధనంబు గోరికలఁ బాపి
 యెవ్వరు గావించురు వా రిహపరంబుల సర్వార్థకుశలు లగుదు రమృహాపురుష
 వ్రతసముత్పన్న తేజంబు నడంప నెవ్వం షోపుఁ గావున దుర్మనంబున బాలిశ
 స్వభావుండ నై దోషంబు సేసిననాదౌర్జన్యకర్మంబు సహింపఁ దల్లికన్న నెవ్వరు
 సమస్థులు పాపాత్ముండ నగునన్నుం గావుము నేను వీరలతోడివాడ నని నిష్క
 పటంబుగాఁ గ్రాధించిన నద్దేవి యట్లు కాక యని శాంతచిత్త యయ్యె నింద్రుం
 డును వారలం గూడి త్రిదివంబునకుం బోయి సోమపానహవిర్భాగంబులు వార
 లకుం బంచి పెట్టి కూడి సుఖం బుండె నని చెప్పి పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుక
 యోగీంద్రుండు వెండియు నిట్లనియె.

525

- క. హరి వరదుఁ డయినవ్రత మఁట, హరియంశజు లగుచు నెగడునమరులజన్మ
 స్ఫురణం బఁట పరియించిన, నరయఁగ నురుదీర్ఘ కర్మకహర మగు టరుడే. 526
- వ. అని విష్ణుకథాశ్రవణకుతూహలాయమానమానసులై నశౌనకాదిమహామునులకు
 సూతుండు సెప్పె నని శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుఁ జెప్పెననుటయు.

క. రాజీవరాజపూజ్యశ్రీజిత గోపీకటాక్షురసేవాంతరవి

భాజితమూర్తి మదోగ్ధత, రాజకులోత్సాహ¹రామకరాజాఖ్యనిధి.

528

తరలము. మురవిదారణ ముఖ్యకారణ ౧ మూలతత్త్వవిచారణా

దురితతారణ దుఃఖవారణ ౨ దుర్మదాసురమారణా

గిరివిహారణ కీర్తిపూరణ ౩ కీర్తనీయమహారణా

ధరణిధారణ ధర్మతారణ ౪ తాపసస్తతిపారణా.

529

తోటకము. కరుణాకర శ్రీకర శ్రీకంబుకరా, శరణాగతనంగతజాడ్యహరా

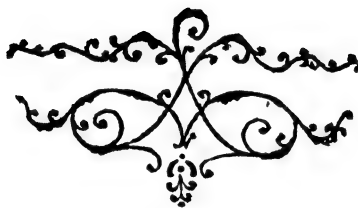
పరిరక్షితశీతశ్రీతరభక్తమురా, కరిరాజశుభప్రదశాంతిధరా.

530

గద్యము. ఇది శ్రీనకలనుకవిజనమిత్ర శ్రీవత్సగోత్రపవిత్ర కనువయామాత్యపు
త్ర బుధజనప్రసంగానుషంగ సింగయనామధేయప్రణీతం బైనశ్రీమహాభాగవత
పురాణంబునందు నజామిశోషాఖ్యానంబును బ్రచేతనులఁ జంద్రుం డామంత్రణం
బుసేయుటయు దక్షోత్పత్తియుఁ బ్రజాసర్గంబును దత్తుండు శ్రీహరింగూర్చి తపం
బు సేయుటయు సతనికి నప్పరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం బగుటయు హర్యశ్వశబళా
శ్వలజస్కంబును వారలకు వారదుండు బోధించుటయు నారదువచనప్రకారం
బున వారు మోక్షంబు నొందుటయుఁ దద్వృత్తాంతంబు నారదువలన విని
దత్తుండు దుఃఖాక్రాంతం డగుటయుఁ దదనంతరంబ బ్రహ్మవరంబున దత్తుండు
శబళాశ్వసంజ్ఞుల సహస్రసంఖ్యాకు లగుపుత్రులం గాంచుటయును సృష్టినిర్మాణే
చ్ఛానిమిత్రంబున దత్తుపంపున వార లగ్రజన్ములు సిద్ధిం బొందినతీర్థరాజం బైన
నారాయణసరస్సునకుం జనుటయు వారికి నారదభగవంతుండు బ్రహ్మజ్ఞానం
బు నుపదేశించుటయు వారు పూర్వజు లేగినస్మకారంబున మోక్షంబు నొం
దుటయుఁ దద్వృత్తాంతంబును దత్తుండు దివ్యజ్ఞానంబున నెఱింగి నారదోపదిష్టం
బుని తెలిసి నారదుని శపించుటయు నారదుండు దత్తుశాపంబు ప్రతిగ్రహిం
చుటయు దత్తునకు మరల బ్రహ్మవరంబున సృష్టివిస్తారంబుకొఱకుఁ గూఱు
లఱువండు జనియించుటయు నందుఁ గశ్యపునకు నిచ్చినపదుమువ్వరవలన నక
లలోకంబులు నిండుటయు దేవాసుర సర తిర్వ్యజ్ఞుగ ఖగాదులజన్మంబులును
దేవేంద్రతీర్థస్కారంబున బృహస్పతి యధ్యాత్మమాయచేతం గానరా కుండుట
యుఁ దద్వృత్తాంతంబు రాక్షసులు విని శుక్రోపదిష్టు లై దేవతలపై నెఱ్ఱి
వచ్చుటయు దేవాసురయుద్ధంబును నాచార్యతీర్థస్కారంబున దివిజరాజపలాయ
నంబును బలాయమాను లైనదేవతలు బ్రహ్మసన్నిధికి జనుటయును బ్రహ్మవా
క్యంబునఁ ద్వష్ట్రకుమారుం డయినవిశ్వరూపు నాచార్యునిం గా దేవతలు
వరించుటయును విశ్వరూపుప్రసాదంబున నింద్రుండు నారాయణవర్మం బను
మంత్రకవచంబు ధరియించి రాక్షసుల జయించుటయుఁ బరోక్షంబున రాక్ష
సులకు ననుకూలుం డయినవిశ్వరూపు నింద్రుండు వధించుటయు విశ్వరూపవ
ధానంతరంబున నింద్రునకు బ్రహ్మహత్య సంప్రాప్తం బయిన నింద్రుండు శ్రీ
భూజలద్రుమంబులయందుఁ బంచి పోట్టుటయు విశ్వరూపుండు హతుం డగుట
కుఁ ద్వష్ట్ర గోపించి యింద్రవధార్థంబు మారణహోమంబు సేయ వృత్రాసు
రుండు జనించుటయు వృత్రాసురయుద్ధంబునఁ బరాజితు లై యింద్రసహితు
లయినదేవతలు శ్వేతద్వీపంబునకుం జనుటయు నందు శ్రీహరి ప్రసన్నుం డయి
దధీచివలన భిదురంబు గైకొన నుపదేశించుటయు నింద్రుండు వజ్రాయుధంబున

వృత్తుని సంహరించుటయు నింద్రుండు బ్రహ్మహత్యాపీడితుం డయి మానస సరస్సు ప్రవేశించుటయును సహుషుండు శతాశ్వమేధంబులం జేసి యింద్రాధి పత్యంబు వడయుటయు సహుషుం డగ నృశౌపంబున సుర రాజ్యచ్యుతుం డై యజగరయోనిం బుట్టుటయు నింద్రాగమనంబును సశ్వమేధంబును నింద్రుం డు మరిలఁ ద్రిలోకాధిపత్యంబు వడయుటయును జుత్రికేతూపాఖ్యానంబును మరుద్గణంబులజన్మప్రకారంబును ననుకథలం గలషష్ఠస్కంధము.

ఓం త త్స ద్భిహ్మార్పణ మస్తు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

సప్తమ స్కంధము.

మద్విభూతిలతా

క్రామితకోదోంతరాభ కమనీయమహా

జీమూతతులితదేహ

శ్యామలరుచిజాల రామచంద్రస్మపాలా.

1

న. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్ముని శ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణన్యాయాభిరసమే
తుం డయిననూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్ఠుం డయినపరీక్షిన్నరేం
దుగిండు శుకయోగీందుని నవలోకించి.

2

నీ. సర్వభూతములకు శ్రీ నముండు నెచ్చెలి ప్రియుం. డైనవైకుంఠుం డకనంతుం డాద్యుం
డిందునికొఱకు దైత్యేంద్రుల నేటికి, విషమునికై వడి క వెనకి చంపె
ససురులం జంపంగ శ్రీ సమరులచే దన, కయ్యెడిలాభ మిం శ్రేణెనం గలదె
నిర్వాణనాథుండు కనిగ్గుణుం డగుతన, కసురులవలనిభక్తయంబుల బగయుం

ఆ. గటుగ నేర వట్టిఘనుండు దైత్యులం జంపి, సురులం గాచుచునికి శ్రీ చోద్య మనుచు
సంశయంబు నాకు శ్రీ జనియించె మునినాథ. ప్రజ్ఞ మెఱసి శైలియం క బలుకనయ్య.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె.

4

శా. నీసంప్రశ్నము వర్ణనీయము గదా క నిక్కంబు రాజేంద్ర ల
శ్రీసంభావ్యునినచ్చరిత్రము మహాకవిత్తంబు చింతింప ద
ద్దాసాఖ్యానము లొప్పు విష్ణుచరణధ్యానస్రధానంబు లై
శ్రీసంధానము లై మునీశ్వరవచోజేగీయమానంబు లై.

5

క. చిత్తంబులు శ్రోతోక్యప, విత్తంబులు భవలతాలభిత్తంబులు స
న్ధిత్తంబులు మునిజనవన, చైత్తంబులు విష్ణుదేవుఁడచారిత్తంబుల్.

6

వ. నరేంద్రా కృష్ణద్వైపాయనునకు నమస్కరించి హరికథనంబులు సెప్పెద విను
ము వ్యక్తుండు గాక గుణంబులు లేక ప్రకృతిం జెందక భవంబుల నొందక పర
మేశ్వరుండు దనమాయవలన నయినగుణంబుల నావేశించి గాధ్యభాధకత్వం

బుల నొందు నతండు గుణరహితుండు సత్త్వరజస్తమంబులు ప్రకృతిగుణంబు లాగుణంబులకు నొక్కొక్క కాలంబున హానివృద్ధులు గల వాయీశ్వరుండు సత్త్వంబున దేవఋషులను రజోగుణంబున నసురులను దమోగుణంబున యక్షరక్షోగుణంబులను విభజించె సూర్యుండు పెక్కెడలం గానంబడియు నొక్కరుం డయినశైటంగునఁ దద్విభుండును సర్వగతుం డయ్యును భిన్నుండు గాఁడు తత్త్వవిదు లయినపెద్దలు దమలోనం బరమాత్మస్వరూపంబున నున్న యీశ్వరు నివ్విధంబున నెఱుంగుదురు జీవాత్మకుఁ బరం డైనసర్వమయండు దనమాయచేత రజంబును విశ్వంబు సృజయింపం గోరి సత్త్వంబును స్ర్రిడింపం గోరి తమంబును నిద్రింపం గోరి యుత్పాదించి చరమైనకాలంబును సృజయించు నాకాలంబున సర్వదర్శనుం డయినయీశ్వరుండును గాలాహ్వయుండును నై హరి సత్త్వగుణం బయినదేవానీకంబునకు వృద్ధియు రజస్తమోగుణం బయిన రాక్షసులకు హానియుం జేయు చుండు.

7

క. జననాయక యీయర్థము, ఘనయశుఁ డగుధర్మజునకుఁ శ్రగ్గుతుకాలమునఁ మును నారదుండు సెప్పెను, వినిపించెద వినుము చెవులు శ్రవిమలత నొందన్.

వ. మున్ను ధర్మరాజు సేయురాజసూయయాగంబున బాలుం డైనశిశుపాలుండు హరిని నిందించి నిశితనిర్వక్రచక్రధారాదళితమస్తకుం డయి తేజోరూపంబున వచ్చి హరిదేహంబు సొచ్చినం బొచ్చి వెఱుంగుపడి ధర్మజుండు సభలో నున్న నారదునిం జూచి యిట్లనియె.

9

ఆ. ఎట్టివారి కైన శ్రీ నేకాంతులకు నైన, వచ్చి చొరఁగ రానికవాసుదేవు తత్త్వమందుఁ జేదీధరణీశుఁ డహితంఁ డై, యెట్లు సొచ్చె మునివశ్రేణ్య నేడు.

ఉ. వేనుండు మాధవుం దెగడి శ్రవిప్రులు దిట్టిన భగ్నుం డై తమో లీనుండు గాఁడె తొల్లి మదఁలిప్తుండు చైద్యుండు పిన్ననాటనుం డేనియు మాధవున్ విన సహింపండు భక్తి వహింపఁ డట్టివాఁ డేనివిడప్రభావమున శ్రీనీపరమేశ్వరునందుఁ జొచ్చెనో.

11

మ. హరి సాధింతు హరిన్ గ్రసింతు హరిఁ బ్రాణాంతంబు నొందింతుఁ దా హరికిన్ వైరి నటంచు వీడు పటురోహయత్తుం డై యెప్పుడుం దిరుగుం బ్రవ్వదు నోరు వ్రీలి పడదున్ శ్రీదేహంబు దాహంబుతో సరకప్రాప్తియు నొందఁ డక్రియ జగన్నాథుం బ్రవేశించెనో.

12

వ. అదియునుం గాక దంతవక్త్రుండును వీడును నిరంతరంబు గోవిందు నింద సేయు దురు నిఖిలజనులు సందర్శింప నేడు వీనికి విష్ణుసాయుజ్యంబు గలుగుట కేమి హేతువు వినిపింపుము పవనచలితదీపశిఖయునుంబోలె నాహృదయంబు సంచ లించు చున్న దనిన ధర్మనందనునకు నారదుం డిట్లనియె ద్రూపాభూషణతిర స్కారంబులు శరీరంబునకుం గాని పరమాత్మకు లేవు శరీరాభిమానంబునంజేసి

దండవాక్పారుష్యంబులు హింసయై తోచుటెఱంగున నేను నాయది యని యెడువైషమ్యంబును భూతంబులకు శరీరంబునంద సంభవించు నభిమానంబు బంధంబు నిరభిమానం డై వధించినను వధంబు గాదు కర్తృత్వ మొల్లని వానికి హింసయు సిద్ధింపదు సర్వభూతాత్మకుం డైనయాశ్వరునికి వైషమ్యంబు లేదు గావున.

13

- ఆ. అలుక నైనఁ జెలిమి శ నైనఁ గామంబున, నైన బాంధవమున శ నైన భీతి నైనఁ దగిలి తలఁప శ నఖిలాత్ముఁ డగుహరిఁ, జేర వచ్చు వేఱు శ సేయఁ డతఁడు.
- క. వైరానుబంధనంబునఁ, జేరినచందమున విష్ణుఁ శ జరతరథక్తిం జేరఁగ రా దని తోచును, నారాయణభక్తియు క్తి శ నాచిత్తమునన్.
- క. కీటకముఁ దెచ్చి భ్రమరము, పాటవమున బంభ్రమింప శ భ్రాంతం బై త త్కీటకము భ్రమరరూపముఁ, బాటించి నహించుఁ గాదె శ భయయోగమునన్.
- వ. ఇవిధంబున.

17

శా. కామోత్కంఠత గోపికల్ భయమునం శ గంసుండు వైరక్రియా సామగ్రి శశుపాలముఖ్యస్పృహతుల్ శ సంబంధు లై వృష్ణులుం బ్రేమక్ మీరలు భక్తి నేము నిదె చక్రిం గంటి మె టైన ను ద్దామధ్యానగరిష్ఠుఁ డైనహరిఁ జెందక వచ్చు ధాత్రీశ్వరా.

18

శ్రీహరిద్వాగపాలకలన సవకాదులవలన శాపంబు గల్గుట.

వ. మఱియుం బెక్కండు కామద్వేషభయస్నేహసేవాతిరేకంబులఁ జిత్తంబు హరి పరాయత్తంబుగాఁ జేసి తగ్గతిం జెందిరి హరి నుద్దేశించి క్రోధాదు లైనచోనింటి లోపల నొక్కటి యైన వెన్నునికి లేనినిమిత్తంబున నతండు వ్యర్థం డయ్యె మీ తల్లిచెలియలికొడుకు లయినశశుపాలదంతనక్రలు దొల్లి విష్ణుమందిరద్వార పాలకులు విప్రశాపంబునఁ బదభ్రష్టు లై భూతలంబునక జన్మించి రనిన విని యుధిష్ఠిరుండు నారదున కిట్లనియె.

19

మ. అలుగం గారణ మేమి విప్రులకు ము శ న్నావిప్రు లెవ్వారు ని శ్చలు లేకాంతులు నిర్జితేంద్రియులు నిశ్సంసారు లీశానువర్తులు వైకుంఠపురీనివాసు లస వింధుక్ వారి కెబ్బంగి నీ ఖలజన్మంబులు వచ్చె నారద వినం శ గౌతామాలం బయ్యెడిన్.

20

వ. అనిన నారదుం డిట్లనియె నొక్కనాఁడు బ్రహ్మమానసపుత్రు లైనసనకసనంద నాదులు దైవయోగంబున భువనత్రయంబునందును సంచరించుచు నైదాతేం డ్లప్రాయంపుబాలకులభావంబున దిగంబరు లయి హరిమందిరంబునకు వచ్చి చొచ్చునెడ మొగసాల నున్నపురుషు లిరువురు వారలం జూచి.

21

క. డింభకుల ననర్గళవి,స్రంభకుల రమాధినాథశనల్లాపసుఖా

- రంభకుల ముక్తమానస, దంభకులం జొరంగ నీక శ్రీతఱిమి రథీశా. 22
- క. వారింఛినతమకంబున, వారింఛుక నిలువ లేక శ్రీవడిఁ దిట్టిరి దా
వారికుల ననురయోని న, వారితులై పుట్టుఁ డనుచు శ్రీవసుధాధీశా. 23
- వ. మఱియు నాపిన్నపెద్దలు వారలం జూచి మీర లీయెడ నుండ నర్హులు గారు
నారాయణచరణమూలంబు విడిచి రజస్తమోగుణులై రాక్షసయోనిం బు
ట్టుం డని శపియించిన వారు నాశాపవశంబునఁ బదభ్రష్టులై కూలుచు మొఱ
లిడిన నమ్మహాత్ములు దయాళువులై క్రమ్మఱం గరుణించి మూఁడుజన్మంబులకు
వైరంబున భగవత్సన్నిధానంబు గలిగెడు మని నిర్దేశించి చని రివ్వధంబున
శాపహతులై హరిపార్శ్వచరులై నపురుషు లిరువురు హిరణ్యకశిపు హిర
ణ్యాక్షులన దితికి జన్మించి రందుఁ గనిష్ఠుం డైనహిరణ్యాక్షుని హరి వరాహ
రూపంబున సంహరించె నగ్రజుం డయినహిరణ్యకశిపుండు నరసింహమూర్తి
యయినశ్రీహరిచేత విదళితుం డయ్యె నతనినొడుకు ప్రస్థాదుండు దండ్రీచేత
హింసితుం డయ్యును నారాయణపరాయణుం డై శాశ్వతుం డయ్యె రెండవ
భవంబునఁ గైకేశి యనురాక్షసికి రావణకుంభకన్ఠులయి సంభవించిన విశ్వం
భరుండు రఘుకులంబున రాఘవుం డయి యవతరించి వారల వధియించె
నమ్మహాత్మునిపరాక్రమంబులు మార్కండేయఋషివలన నెఱింగెదవు తృతీయ
జన్మంబున మీతల్లిచెలియలికి శిశుపాలదంతవక్త్రులన నుద్భవించి. 24
- శా. వక్త్రం నింతయు లేక పాయనిమహాశ్రవైరింబునన్ నిత్యశా
తకోధస్తరణంబులన్ విదళితోద్యత్పాపసంఘాతులై
చక్రచ్ఛిన్నశిరస్కులై మునినచక్రాపావధిప్రాప్తులై
చక్రిం జెందిరి వారు పార్శ్వచరులై శ్రీసారూప్యభావంబునన్. 25
- వ. అనిన విని ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 26
- క. బాలున్ హరిపదచింతా, శీలున్ సుగుణాలవాలు శ్రీమన్మేధా
జాలున్ సంతోషింపక, యేలా శిక్షించె రాక్షసేంద్రుం డనఘా. 27
- క. పరిభూతవ్యధనంబులు, నిరుపమసంసారజలధినిర్మధనంబుల్
నరకేసరికథనంబులు, పరిరక్షితదేవయక్షభీతిమిథునంబుల్. 28
- వ. మునీంద్రా వినిపింపు మనిన నారదుం డిట్లనియెఁ గమలోదరుచేతం దన
సహోదరుండు హతుం డయ్యె నని విని హిరణ్యకశిపుండు గోషశోకదండవ్యా
మానమానసుం డయి ఘూర్ణిల్లుచు నాభీలదావదహనజ్వాలాకరాశంబు
లయినవిలోకనజాలంబుల గగనంబునం బొగ లెగయ నిరీక్షించుచుఁ దట్టిల్లతాం
కురసంకాశధగగ్ధగితదంతసఁదప్టదశనచ్చదుండును నదభ్రభయంకరభృకుటిత
ఫాలభాగుండును నిరంతరాశాంతదురంతవైరవేగుండును నై మహాప్రభా
జాలజటాలం బగుశూలంబుఁ గేల నందుకొని నభామండపంబున నిలువంబడి

త్రిమస్తక త్రిలోచన శకుని శంబర శతబాహు నముచి హయగ్రీవ పులోమ విప్ర
చి త్రిప్రముఖు లైనదైత్యదానవుల నాలోకించి యిట్లనియె. 29

శా. నాకుం దమ్ముడు మీకు నెచ్చెలి రణనాథుడైకరక్షుండు బా
హుకుంఠీకృత దేవయత్నుడు హిరణ్యాత్ముండు హనికా మహా
సౌకర్యాంగము దాల్చి దానవవధూత సౌకర్యముల్ నీలు గా
వైకుంఠుండు వధించి పోయె సటు యీశనాత్మాస్థితా వింటిరే. 30

చ. వనముల నుండు జోచ్చు మునిశవర్గములోపల ఘోషి గాఁడు సం
జనన మెటుంగ రెవ్వరును శ బాడ యొకింతయు లేదు తన్ను జా
సిన మఱి జాయు ¹వెంటఁ బడి శ చిక్కక చిక్కఁడు వీని నొక్కఁడే
లున మన మెల్ల లోఁబడిక శ లోఁబడిఁ బట్టుకొనంగ వచ్చునే. 31

నీ. భుజశక్తి నాతోడఁ శ బోరాడ శంకించి, మున్నీట మునిగిస శ మునుఁగుఁ గాక
యలయించి పెనఁగునాయచలసం భ్రమమున, ²కెఱిగి వెన్నిచ్చినచిచ్చుఁగాక
జగడంబు సైఁచక శ సౌకర్యకాంక్షి యై, యిల క్రంద నీగిస శ నీగుఁ గాక
క్రోధించి యటు గాక శ కొంత పౌరుషమున, హరిభంగి నడలెన శ నడఁగఁ గాక

ఆ. కరిసశూలధారిఁ శ గంఠంబు విదళించి, ఎనిశోణితమున శ వాఁడి మెఱసి
మత్స్యహోదరునకు శ మహిఁ దర్పణము సేసి, మెఱసి వత్తు మీకు శ మేలు దెత్తు.

క. ఖండితమూలద్రుమముల, యెండినవిటఁములభంగి శ నిలెడు నడిన నా
ఖండలముఖ్యులు వడుదురు, భండనమున నితఁడు దమకుఁ శ వ్రాణము లగుటన్ .

నీ. పొండు దానవులార శ భూసుర త్రేత్రసం, గత యైసభూమిక శ గములు గట్టి
మఖితఁస్వాధ్యాయ శ మానవ్రతస్థుల, వెదకి ఖండింపుడు శ విష్ణుఁ డొంగ
సన్మృదొక్కఁడు లేడుఁయజ్ఞంబు వేదంబు, నతిఁడె భూదేవ క్రియాదిమూల
మతఁడె దేవస్థిపిత్రాదిలోకములకు, ధర్మాదులకు మహాధారి మతిఁడె

తే. యోస్థలంబుల గోభూసురేంద్ర వేద, వర్ణధర్మాశ్రమంబులు శ వసున నుండు
నాస్థలంబుల కెల్ల మీ శ రరిగి చెఱిచి, దగములు సేసి రంప మీదెర్ప మొప్ప.

వ. అని యిట్లు నిర్దేశించిన దివిజమర్దనునిర్దేశంబులు శిరంబుల ధరియించి రక్క
సులు పెక్కండ్లు భూతిలంబునకుం జని. 35

నీ. గ్రామ పుర త్రేత్ర శ ఖర్బుల ఘేట ఘో, పారామ సగ రాశ్రయమాదికములు
గాలిచి కొలఁతులు శ గలఁచి ప్రాకార గో, పుర సేతువులు ద్రవ్వె శ పుణ్యభూజ
చయములు ఖండించి శ సౌధ స్రపా గేహ, పర్ణశాలాదులు శ పాడు చేసి
సాధుగోబ్రాహ్మణసంఘంబులకు హింస, గావించి వేదమాత్సర్గములు సెఱచి

ఆ. కుతిల మెల్ల నిట్లు శ కోలాహలంబుగా, దైత్యు లాచరింపఁ శ దల్లడించి
నప్తమూర్తు లగుచు శ నాకలోకము మాని, యడవులందుఁజొచ్చి శ రమరవరులు.

వ. అంతి హిరణ్యకశిపుండు దుఃఖతుం డై మృతుం డయినసోదరునకు నుదకప్రదా
నాదికార్యంబు లాచరించి యతనిబిడ్డల శకుని శంబర కాలనాథ మదోత్కృచ
ప్రముఖుల నూటడించి వారలతల్లితోఁ గూడ హిరణ్యాక్షునిభార్యల నందఱ
రావించి తమతల్లి యైనదితి నవలోకించి యిట్లనియె. 37

శా. నీరాగారనివిష్టపాంథులక్రియఁ గనిక్కంబు సంసారసం
చారుల్ వత్తురు గూడి విత్తురు సదా శనంగంబు లే దొక్కచో
శూరుల్ వోయెడిత్రోవఁ బోయెను భవశ్రూనుండు దల్లి మహా
శూరుం డాతఁడు తద్వియోగమునకుఁ గళోకింప నీ కేటికిన్. 38

నీ. సర్వజ్ఞుఁ డీశుండు శ సర్వాత్ముఁ డవ్యయుం, డమలుండు సత్పుఁ డశనంతుఁ డాఘ్నుఁ
డాత్మరూపంబున శ నశ్రాంతమును దన, మాయాప్రవ ర్తనమహిమవలన
గుణములఁ గల్పించి శ గుణసంగమంబున, లింగశరీరంబు శలీలఁ దాల్చి
కంపితజలములోఁ శ గదలెడిక్రియఁ దోచు, పాదపంబులభంగి శ భ్రామ్యమాణ
ఆ. చక్షువుల ధరిత్రి శ చలిత యై కానంగఁ, బడినభంగి వికలభావరహితుఁ
డాత్మమయుఁడు గంపితాంతరంగంబునఁ, గదలినట్ల తోచుఁ శ గదల కుండు.

❦ బాలవేషము దాల్చినచుముందు దెలిపెదగుచు స్థోపాఖ్యానము. ❦

ఎ. అన్వ యివ్యధంబున లక్షణవంతుండు గానియీశ్వరుండు లక్షితం డై కర్మసం
సరణంబున యోగవియోగంబుల నొందించు సంభవవినాశశోకవివేకావివేక
చింతాస్మరణంబులు వివిధంబు లీయర్థంబునకుఁ బెద్దలు ప్రేతబంధుయమసంనా
దం బనునితిహాసంబు నుదాహరింతురు వినుండు చెప్పెద నుశీనర దేశంబునందు
సుయజ్ఞం డనురాజు గలం డతండు శ త్రువులచేత యుద్ధంబున నిహతుం డయి
యున్నయెడ. 40

నీ. చిరిగినబహురత్నీకచిత్ర సర్వముతోడ, రాలిసభూషణరజితోడ
భీకరభాణనిర్భిన్నవక్షముతోడఁ, దఱచు గాతెడుశోణితంబుతోడఁ
గీర్ణ మై జాతినశకేశబంధముతోడ, రయరోషదప్తాధరంబుతోడ
నిమిషహీనంబై సరనేత్రయుగ్మముతోడ, భూరజోయుతముఖాంక్షుజముతోడఁ

ఆ. దునిసి పడినదీర్ఘదోర్దండములతోడ, జీవరహితుఁ డగునుశీనరేంద్రుఁ
జుట్టి బంధుజనులు శ సారిది నుండఁగ భయా,క్రాంత లగుచు సతనిశకాంత లెల్ల.

శా. స్రస్తాకంపితకేశబంధములతో శ సంఘిన్నహారాళితో
హస్తాబ్జంబులు సాచి మోదికొనుచుఁ శ హా నాథ యంచుఁ బహు
ప్రస్తావోక్తులతోడ నేడ్చిరి వగం శ బ్రాణేశుపాదంబుపై
సస్తాక స్తనకుంకుమారుణవికీర్ణాస్త్రంబు వర్షించుచున్. 42

మ. అనఘా నిన్ను నుశీనరప్రజల కశ్రధానందసంధాయిఁ గా

- మును నిర్మించినబ్రహ్మ నిర్దయత¹నుకన్యాలించెనే వీరికిం
దనయశ్రేణికి మాకు దిక్కు గలదే శ్రీధాతృత సీబోటికిం
జనునే పాసి చనంగ² భాతృజనుల³ నన్త్రులం బుత్తులన్.⁴ 43
- మ. జనలోకేశ్వర నిన్ను బాసిననిమేషంబుల్ మహాబంబులై
చను లోకాంతరగామి వై మరల కీచందంబున⁵ నివు వో
యిన మే మెట్లు చరింతు మొల్లము గదా శ్రీయాలోకవృత్తంబు నే
డనలజ్వాలల జొచ్చి వచ్చెదము నీయంఘ్రిద్వయిం జూడఁగన్.⁶ 44
- వ. అని యిట్లు రాజభార్య లారాజశవంబు డగ్గటి విలపింపం బ్రొద్దు గ్రంకెడుసమ
యంబున వారలవిలాపంబులు విని బ్రాహ్మణశాలకుం డై యముండు సనుదెంచి
ప్రేతబంధువులం జూచి యిట్లనియె. 45
- ఉ. మచ్చిగ వీరికెల్ల బహుమాత్రము జోద్యము దేహి పుట్టుచుం
జచ్చుచు నుంటఁ జూచెదరు శ్రీచావక మానెడువారిభంగి ని
చచ్చిసవాని కేడ్చెదరు శ్రీచావున కొల్లక శ్రీగ వచ్చునే
యెచ్చుటఁ బుట్టె⁷ నచ్చటికి శ్రీనేగుట నైజము ప్రాణికోటికిన్.⁸ 46
- క. జునిజనకులఁ బాసియు, ఘనవృకములబాధ పడక శ్రీగడుబిన్నుల మై
మనియెద మెవ్వఁడు గర్భంబున మును వోషించె వాడె శ్రీపోషకుఁ డడవిన్.⁹
- క. ఎవ్వఁడు సృష్టించుఁ బ్రాణుల, నెవ్వఁడు రక్షించుఁ ద్రుంచు శ్రీనెవ్వఁ డనంతం
డెవ్వఁడు విభుఁ డెవ్వఁడు నాఁ, డిద్విధమున మనుచుఁ బెనుచు శ్రీహేలారతుండై.¹⁰
- ఆ. ధనము వీధిఁ బడిన శ్రీదైవవశంబున, నుండుఁ బోవు మూల శ్రీనున్న నైన
నడివి రక్ష లేనియబలుండు వర్ధిల్లు, రక్షితుండు మందిరమునఁ జచ్చు. 49
- క. కలుగును మఱి లేకుండును, గలభూతియు తెల్లఁ గాలకర్తవశములై
నిలువఁబడుఁబ్రకృతిఁ దద్గుణ,కలితుండు గాఁ డై త్తిమయుఁ డశగమ్యుఁడుడలఁచన్.¹¹
- సీ. పాంచభౌతిక మైశ్రధవనంబు దేహంబు, పురుషుండు దీనిలో శ్రీబూర్వక శ్రీ
వశమున నొకవేళ శ్రీవర్తించు దీపించు, దటి యైన నొకవేళ శ్రీదలఁగి పోవు
జెడనేని దేహంబు శ్రీసెడుఁ గాని పురుషుండు, సెడఁ జాతనికి నింతరసేటు లేదు
పురుషునికిని దేహాశ్రయజంబునకు వేటు, గాని నేకత్వంబు శ్రీగానరాదు
- ఆ. దారువుల వెలుంగుగదహనునికై వడిఁ, గాయములఁ జరించుఁగాలిభంగి
నాళలీన మైనశనభముచాడ్చున వేటు, దెలియవలయు దేహిదేహములకు. 51
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 52
- సీ. భూపాలకుండు నిద్రవోయెడి¹² నాం డేమి, విలపింప నేటికి శ్రీవెట్టులార
యెవ్వఁడు భాషించు శ్రీనెవ్వఁ డాకర్ణించు, సట్టివాఁ డెన్నఁచో శ్రీయరిగినాడు

1 'సున్యాలింప నీవీటికిం. 2 బ్రాతృజనుల - నాత్మజనుల. 3 భృత్యుల. 4 నయ్యెడల
కేగుట. 5 మముఁ బోషించు. 6 మనువు - బెనువు - ఎనువు. 7 నో యేమి వా. ప్ర.

- ప్రాణభూతుం డైవరపవనుఁ డాకర్ణింప, భాషింప నేరఁడు శ్రీ ప్రాణదేహములకు వేతై తాన శ్రీ ముఖ్యుఁడై యింద్రియ, వంతుఁడై జీవుండుగవలనుమెఱయఁ
- ఆ. బ్రాహ్మవమున భూతరపంచకేంద్రియమనో, లింగదేహములను శ్రీ లీలఁ గూడు విడుచు నన్యుఁ డొకఁడు శ్రీ విభుఁడు దీనికి మీరు, వొగుల నేల వగలఁబొరలనేల.
- క. ఎందఁక నాత్మ దేహము, నొందెడు సందఁకఁ గర్తయోగము లటపైఁ జెందవు మాయాయోగ, స్పందితు లై రిత్త జాలిఁ శ్రీ బడ నేమిటికిన్. 54
- మ. చెలులుం దల్లులు దిండ్లు లాత్తజులు సంశసేవ్యుల్ సతుల్ చారుని ర్థలగేహంబు లటంచుఁ గూర్చు మహామాయాగూణభ్రాంతు లై కలలోఁ గోచినయోగముల్ నిజములే శ్రీ కర్తానుబంధంబులం గలుగున్ సంగము లేక మానుఁ బడపం శ్రీ గర్భాంతకాలంబునన్. 55
- ఎ. మఱియు మాయాగూణప్రపంచంబు నెఱింగెడుతత్త్వజ్ఞులు నిత్యానిత్యంబులం గూర్చి సుఖదుఃఖంబులం జెంది రజ్జులు గొందఱు యోగవియోగంబులకు సుఖదుఃఖంబుల నొందుదురు తొల్లి యొక్కమహాగహసంబున విహంగంబులకు సంతకభూతుం డైనయెఱుకు గలఁ డతిం షొక్కనాడు ప్రభాతంబున లేచి వాటం డైన వేటతిమకంబున. 56
- క. వల లుగులు జగురుఁగండలుఁ జలిదియుఁ జిక్కింబు ధనువుశరములుఁగొనుచుం బులుఁగులఁ బట్టడువేడుక, యలుఁగులు వెడలంగఁ గదలి శ్రీ యడవికిఁ జనియెన్. 57
- వ. ఇట్లడవికిం జని తప్పిదేశంబునందు. 58
- క. కట్టలుకఁ దడుకుచాటునఁ, బిట్టల నురిగోలఁ దిగిచి శ్రీ బిటుసున తెక్కల్ ఎట్టి విఱిచి చిక్కములోఁ, బెట్టుచు విహరించె లోకభీకరలీలన్. 59
- వ. మఱియు నానావిధంబు లగుశకుంతంబుల సంతంబు నొందించుచు సకలపక్షి సంహార¹సంరబ్ధకుం డైనలుబ్ధకుండు దినముందటఁ గాలచోదితిం బై సంఘరించు చున్నకుళింగపక్షిమిధునంబు గనుంగొని యందుఁ గుళింగి నురిం దిగిచి నొక్కచిక్కంబులో వైచినం జూచి దుఃఖించి కుళింగపక్షి యిట్లనియె. 60
- చ. అడవులమేఱ మేసి మన శ్రీ మన్యుల కెన్నడు నెగ్గు సేయ కిక్కడ విహరింప నేఁ డకట శ్రీ కట్టఁడిబ్రహ్మ కిరాతుచేతిలోఁ బడు మని నాసెనే నుదుటఁ శ్రీ బాపపుడైవముకంటి కింతయెక్కుడుబరు వయ్యనే బ్రదుకు శ్రీ గోమలి యే మన నేర్తుఁ జెల్లరే. 61
- క. ఒకమాటు మనల నందఱు, బ్రకటించి కిరాతువలలఁ శ్రీ బడఁ జేయక నిన్నొకటిన్ వలఁ బడఁ జేసిన, వికటికృతదక్ష మైనవిధి నే మందున్. 62
- ఉ. తెక్కలు రావు పిల్లలకు శ్రీ తేపటనుండియు మేఱ గానమిం బొక్కెడుఁ గూటిలో నెగసి శ్రీ పోవఁగ నేరవు మున్ను తల్లి యీ

- దిక్కున నుండి వచ్చు నని శ్రీప్రసిచాద్ముల నిక్కి నిక్కి న
ద్విక్కులుఁ జూచుచున్న వతిగదీనత నెట్లు భరింతు నక్కటా. 63
- వ. అని యివ్వధంబున. 64
- క. కుంతినాదముతోడను, గంఠము శోషింప వగచుఖగమును హననో
త్కంఠం డై నకిరాతుఁ డ, కుంతితగతి చేసె నొక్కకోలం గూలన్. 65
- క. కాలము వచ్చిన శబదని, కోలను ధరఁ గూలె ఖగము శ్ర ఘోషముతోడం
గాలము డాసిన నేలం, గూలక పో వశమె యెట్టిగుణవంతులకున్. 66
- ఉ. కావున మీరు చచ్చుతటిఁ శ్ర గానరు చచ్చి ధరిత్రిఁ బడ్డధా
శ్రీవిభుడేహముం గదిసి శ్ర దీనత నేడువ నేల పొండు చిం
తావతులార వత్సరశతంబుల కైన నిజేగుచక్కికిం
బోవుట దుర్లభంబు మృతిఁ శ్ర బొందినవారలు సేర వత్తుకే. 67
- వ. అని యిట్లు కడటబాలకుం డై క్రీడించుచున్న యమునియుపలాలచాలాపంబులు
విని సుయజ్ఞానిబంధువులెల్ల వెఱఁగుపడి సర్వస్వపంచంబు నిత్యంబు గాదని తలంచి
శోకింపక సుయజ్ఞానికి సాంపరాయికకృత్యంబులు సేసి చని రంతి నంతకుం డంత
ర్హితుం డయ్యె నని చెప్పి హిరణ్యకశిపుండు దనతల్లిని దమ్మునిభార్యలం జూచి
యిట్లనియె. 68
- క. పరు లెవ్వరు దా మెవ్వరు, పరికింపఁగ నేక మగుట శ్ర భావింపని త
త్పరమజ్ఞానము లేమిని, బరులును నే మనుచుఁ గోంచుఁ శ్ర బ్రాణుల కెల్లన్. 69
- వ. అని తెలియం బలికిన హిరణ్యకశిపునివచనంబులు విని దిటి గోడంపునుం దా
నును శోకంబు మాని తి త్త్వవిలోకనంబు గలిగి లోకాంతరగతుం డైనకొడుకు
నకు వగవక చనియె నని చెప్పి నారదుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 70
- క. అజరామరభావంబును, ద్విజగద్రాజ్యంబు నప్రతిద్వంద్వము గో
ర్విజితాఖిలశాస్త్రవమును, గజరిపుబలమును హిరణ్యకశిపుండు గోరెన్. 71
- వ. ఇట్లు గోరి మందరాచలగ్రోణికిం జని యందుఁ గాలిపెనువ్రేల నేల నిలువంబడి
యూర్ధ్వబాహుం డయి మిన్ను చూచుచు నాఁడిమయూఖంబులతోడి శ్రీశయ
కాలభానుండునుంబోలె దీర్ఘజూరణస్రభాజాలంబులతోడ నెవ్వరికిం దేటి
చూడ రాక పరిమదాగుణం బైనతంబు సేయు చుండె నిర్జరులు నిజస్థానంబుల
నుండి రంత. 72
- మ. అదరెం గుంభిని సాద్రి యై కలఁగె నేడంభోనిధుల్ దారకల్
సెదరెన్ సగ్రహసంఘు లై దిశలు విఛ్ఛిన్నాంత లై మండఁ బె
ల్లదరెన్ గుండెలు జంతుసంహతికి నుగ్రచారదై త్యేంద్రమూ
ర్ధదిశోద్ధూతసదూమ హేతిపటలోదంచ త్తిపోవహ్నిచేన్. 73
- వ. ఇట్లు త్రైలోక్యసంతాపకరం బైనదైత్యరాజతిపోవిజృంభణంబు సైరింపక నిలిం

పులు నాకంబు విడిచి బ్రహ్మలోకంబునకుం జని లోకేశ్వరుం డయినబ్రహ్మకు
వినతు లయి యి ట్లని విన్నవించిరి. 74

క. దితికొడుకుతపమువేడిమి, నతితప్తుల మైతి మింక 1 నలజడి నమరా
వతి నుండ వెఱుతు మెయ్యది, గతి మాకును దేవదేవ 2 కారుణ్యనిధి. 75

మ. శంకాలేశము లేదు దేవ త్రిజగత్సంహారమున్ దేవతా
సంకోచంబును వేదశాస్త్రపదవీసంక్షేపమున్ 1 లేక యే
సంకన్ లేవ నటంచు దుస్సహతపోవ్యావృత్తి చిత్తంబులో
సంకల్పించె నిశాచరుండు ప్రతిసంస్కారంబు చింతింపవే. 76

శా.నీ వేరీతిఁ దపోబలంబున జగత్నిర్మాణముం జేసి యీ
2 దేవాధీశులకంటె నెక్కుడుసిరిం 1 దీపించి తిబ్బంగిఁ దా
నీవిశ్వంబుఁ దపస్సమాధిమహిమన్ 1 హింపించి వే యొక్కవి
శ్వావిర్భావకరత్వశక్తి మదిలో 1 నర్థించినాఁ డీశ్వరా. 77

వ. అదియునుం గాక కాలాత్మకు లగుజీవాత్మల కనిత్యత్వంబు గలుగుటంజేసి తపో
యోగసమాధిబలంబునం దనకు నిత్యత్వంబు సంపాదించు నని తలఁచినాఁ డవి
మఱియు ని ట్లనిరి. 78

మ. భవదీయం బగునున్నతోన్నతమహాబ్రహ్మైకపీఠంబు సం
స్తనసీయం బగుభూతియున్ విజయమున్ 1 సౌఖ్యంబు సంకోషమున్
భవన శ్రీశికి నిచ్చు దైత్యనితపఃస్ఫూర్తి నివారించి యో
భవనాధీశ్వర కావవే భవనముల్ 1 పూర్ణప్రసాదంబునన్. 79

.. ❀ బ్రహ్మదేవుండు హిరణ్యకశిపునకు వరంబు లిచ్చుట. ❀—

వ. అని దేవతలు విన్నవించిన స్వయంభూతుండును భగవంతుండును నైననలుమొ
గంబులపోడ భృగుదత్తాదులతోడ మందరపర్వతంబునకు వచ్చి యందు నియ
మయు క్తుండును బివీలికాహృతమేదోమాంసచర్మరక్తుండును వల్గికత్పణవేణు
పటలపరిచ్ఛన్నుండును మహాతపఃప్రభావసంపన్నుండును నై నీరంధ్రనిబిడనీరద
నికరనివిష్టనీరజబంధుండునుంబోలె నివసించి యున్న నిర్జరారాతిం జూచి వెఱు
గుపడి నగుచు ని ట్లనియె. 80

మ త్తకోకిలము. ఓసురారికులేంద్ర నీక్రియ 1 నుగ్ర మైనతపంబు మున్
చేసి చూపినవారు లే రింక 1 జేయువారును లేరు నే
నీసమాధికి మెచ్చితిన్ విను 1 నీయభీష్టము లిత్తు నా
యాస మేటికి లెమ్ము లెమ్ము మహాత్మ కోరుము కోరికల్. 81

శా.దంశనాతములుం బివీలికలు మేఘద్రవ్యరక్తంబులన్
సంశీరంబులు నేసి పట్టి తినఁగా 1 శల్యావశిష్టుండ వై

ఫంశచ్చన్నతృణావళీయతమహావల్మీకమం దింద్రియ

భ్రంశం బింతయు లేక నీకు నిలువంక బ్రాణంబు ¹లెట్లుండెనో.

82

ఉ. ఉత్సుకతఁ జలాన్నములకొనొల్లక యీక్రియ నూఱుదివ్యసం
వత్సరముల్ శరీరమునకొనాయువులకొనిలుపంగ వచ్చునే
యత్సవ మయ్యెఁ జూచి మముకొనుగ్రతపంబున గెల్చి తీవు నే
వత్సలతఁ నినుం గదియకొనచ్చితిఁ గోరిక లెల్ల నిచ్చెదన్.

83

వ. అని పలికి వనమక్షి కాపివీలికాభక్షితం బైనరక్షి విభునిదేహంబుమీఁదం గమం
డలుజలంబులు ప్రోక్షించిన నద్దానవేద్యండు గమలాసనకరికమలకమనీయకనక
మయదివ్యామోఘకమండలునిర్గతనిర్మలసీరధారాబిందునందోహసంసిక్తనకలాం
గుం డయి తపంబు సాలించి సాంద్రకీచక సంఘాతసంఘాదితవామూయ
మధ్యంబు వెలువడి మహాప్రభావబలసౌందర్యతాపణ్యసహితుండును వజ్ర
సంకాశదేహుండును నస్త్రసువర్ణవర్ణుండును నై నీరసేంద్రవనికరనిర్గతనన్నియు
నుంబోలె వెలుంగుచుం జనుడెంచి.

84

మ. దివిజానీకవిరోధి మ్రొక్కెఁ గని నాకన్గేవీమనోనేతకఁ
సవిశేషాత్సవసంవిధాతకు సమత్సంత్రాతకఁ సత్తపో
నివహాభీష్టవరప్రదాతకు జగన్నిర్మాతకుఁ ధాతకఁ
వివిధప్రాణిలలాటలేఖనమహావిద్యానుసంధాతకున్.

85

వ. ఇట్లు దైత్యేశ్వరుండు దివి నున్నహంసనాహనుచు ధరణీతిలంబున నండ్రుచా
మంబు లాచరించి సంతోషబాష్పసలిలసంవర్ధితపులకాంకురుండై యంజలి సేసి
కంజగర్భునిమీఁద దృష్టి యిడి గగ్గదస్వరంబున విట్లని వినుతించె.

86

సీ. కల్పాంతమున సంధికారసంవృత మైన, జగము నెవ్వఁడు ననగసంస్రకాశ
మున వెలిగించుచుగమూఁడుభంగుల రజస్సత్త్వితమోగుణసహితుఁ డగుచుఁ
గల్పించు రక్షించుఁగడపటఁ బ్రహరించు, నెవ్వఁ జాద్యుఁడు సర్వరహేతువగుచు
శోభితుం డై స్వయంజ్యోతి యై యొక్కట, విలసిల్లు నెవ్వఁడుకొవిభుత మెఱసి

ఆ. సమయ మయిన మానసప్రాణబుద్ధింద్రియములతోడ నెవ్వఁడలఘుమహిమ
నడరు నట్టిసచ్చిదానందమయునకు, మహితభక్తి నే నగమస్కరింతు.

87

వ. దేవా నీవు ముఖ్యప్రాణం బగుటంజేసి ప్రజాపతివి మనోబుద్ధిచిత్రేంద్రియంబు
లకు నధీశ్వరుండవు మహాభూతగణంబులకు నాధారభూతుండవు త్రయీతను
వునం గ్రతువులు విస్తరింతువు సకలవిద్యలు నీతినువు సర్వార్థసాధకులకు
సాధసియుండ వాత్మనిస్థాగరిష్ఠులకు ధ్యేయం బగునాత్మవు కాలమయుండ వై
జనులకు నాయుర్నాశంబు సేయుభువు జ్ఞానవిజ్ఞానమూర్తి నాద్యంతరహి
తుండ వంతరాత్మవు మూఁడుమూర్తులకు మూలం బగుపరమాత్మవు జీవలో

కంబునకు జీవాత్మపు సర్వంబును నీవ నీవు గానిది లేశంబును లేదు వ్యక్తుం
డవు గాక పరమాత్మ వై పురాణపురుషుండ వై యనంతుండ వై ననీవు ప్రాణేం
ద్రియమనోబుద్ధిగుణంబుల నంగీకరించి పరమేష్ఠిపదవిశేషంబున నిలిచి స్థూల
శరీరంబునంజేసి యింతయుం బ్రపంచితువు భగవంతుండ వై ననీకు మొక్కడ
నని మఱియు నిట్లనియె. 88

క. కోరినవారలకోర్కులు, నేరుపుతో నిచ్చి మనుపరసిక్రియ నన్యుల్
నేరరు కరుణాకర నేఁ, గోరెన నీ విచ్చె డేనిఁ గోరిక లభవా. 89

శా. గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నాశకాశస్థలిక దిక్కులక
రేలక ఘస్రములం దమస్పృభల భూరిగ్రాహరక్షోమృగ
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహావ్యాప్తిక సమస్తాస్త్రశ
స్త్రాభిక్ మృత్యువు లేనిజీవనము లోకకాశీశ యిప్పింపవే. 90

న. అని మఱియు రణంబులందుఁ దన కెదురు లేనిశౌర్యంబును లోకపాలుర నతిక్ర
మించుమహిమయును భువనత్రయజయంబును హిరణ్యకశిపుండు గోరిన నతని
తపంబునకు సంతోషించి దుర్లభంబు లయినవరంబు లన్నియు నిచ్చి కరుణించి
విరించి యిట్లనియె. 91

శా. అన్నా కశ్యపపుత్ర దుర్లభము లీయర్థంబు లెవ్వారికిఁ
ము న్నెవ్వారుఁ గోర రీవరములకఁ గ్రమోదించితిక నీయెడక
నన్నుం గోరిన వెల్ల నిచ్చితిఁ బ్రవీణత్వంబుతో బుద్ధిసం
పన్నత్వంబున నుండుమీ సుమతి వై గ్రభద్రైకశీలుండ వై. 92

వ. అని యిట్లమోఘంబు లయినవరంబు లిచ్చి దితిసందనుచేతం బూజితం డై
యరవిందసంభవుండు బృందారకసందోహపంద్యమానుం డగుచు నిజమందిరం
బునకుం జనియె నివ్విధమ్మున నిలింపారాతి వరపరంపరలు సంపాదించుకొని. 93

క. సోదరుఁ జంపినపగ్గకై, యాదర మించుకయు లేక గ్రయసురేంద్రుఁడు గం
జోదరుపై వైరము దు, ర్నాదరతుం డగుచుఁ జేసి గ్రమనుజాధీశా. 94

సీ. ఒకనాఁడు గంధర్వాయూధంబుఁ బరిమార్చు. దివిజుల నొకనాఁడు గ్రదెరలఁదోలు
భుజగుల నొకనాఁడు గ్రభోగంబులకుఁబాపు, గ్రహముల నొకనాఁడు గ్రట్టివైచు
నొకనాఁడు యక్షుల గ్రనుగ్రత దండించు, నొకనాఁడు విహగుల గ్రనొడిసిపట్టు
నొకనాఁడు సిద్ధుల గ్రనోడించి బంధించు, మనుజుల నొకనాఁడు గ్రమద మడంచుఁ
తే. గడిమి నొకనాఁడు కిన్నరగ్రఖచరసాధ్య, చారణస్త్రీతభూతపిశాచవన్య
సత్త్వవిద్యాధరాదుల గ్రసంహరించు, దితితనూజుండు దుస్సహ గ్రతేజుఁ డగుచు. 95

క. అట్టళ్లతోడఁ గోటలఁ, గట్టలుకం గూఱుఁ ద్రోచి గ్రక్రవ్యాదులతోఁ
జట్టు విడిసి దిక్పాలుర, పట్టణములు గొనియె నతఁడు గ్రబలమున నధిపా. 96

క. కృత లై సంప్రీతితదుర్దశలై సర్వంకషాగ్రదై తేయాజ్ఞా

వశతై నిశలును దివములు, దిశతైల్లను గట్టువడియె దీనత ననఘా. 97

వ. మఱియు నద్దానవేంద్రుండు విద్రుమసోపానంబులును మరకతమణిమయప్రదేశంబులును వైదూర్యరత్నస్తంభసముదయంబులును జంద్రికాసన్నిభస్ఫటికసంఘటితకుడ్యంబులును బద్ధరాగపీఠకనకకవాటగేహళీవిటంకవాతాయనంబులును విలంబమానముక్తాఫలదామవితానశోభితధవళపర్యంకంబులును వివిధవిచిత్రవిమానంబులును నిరంతరసురభికుసుమగలభరితపాదపమహోద్యానంబులును హేమారవిందసౌగంధికబంధురసరోవరంబులును రమణీయరత్నప్రాసాదవిశేషంబులును మనోహరపరిమళశీతలమందమారుతంబులును మృదుమధురనినదకీరకోకిలకులకోలాహలంబులును గలిగి విశ్వకర్మనిర్మితం బై ప్రైలోక్యరాజ్యలక్ష్మీశోభితం బైనమహేంద్రభవనంబు సొచ్చి. 98

మ. దితిపుత్రుండు జగత్ప్రయైకవిభుఁడై దేవేంద్రసింహాసనోగ్రతుఁడై యుండ హరాచ్యుతాంబుజభవుల్ గదప్పించి భీతిక సమాగతులై తక్కినయక్షకిన్నరమరుగంధర్వసిద్ధాదులారా సతులై కానిక లిచ్చి కొల్లు రతనిక గనాప్రకారంబులన్. 99

శా. ఏదిక్పాలురఁ జూచి నేఁ డలుగునో గ నేదేవు బంధించునో నోదిగ్భాగముమీఁద దాడి చనునో గ యేప్రాణులం జంపునో యీదైత్యేశ్వరుఁ డించు నొండొరులు దా గరింద్రాదు లాస్థానభూవేదిక మెల్లన నిక్కి చూతురు భయావిరూపితరోమాంచులై. 100

సీ. కోలాహలము మాని గ కొలువుఁడి సురలార, తలఁగి దీవింపుఁడి గ తపసులార గణ లెత్తికుండు నిక్కి గ పన్నగేంద్రములార, ప్రణామిలై ననుడి దిక్పాలురార గానంబు సేయుఁడి గంధర్వవరులార, సందడిఁ బడకుఁడి గ సాధ్యులార యాడుఁడి సృత్యంబు గ లప్పరోజనులార, చేరిక మ్రొక్కుఁడి గ సిద్ధులార

తే. శుద్ధకర్పూరవాసిత్తసురభిమధుర, భవ్యనూతనమై రేయఃపానజనిత సుఖవిలీనత సమరారి గ సొక్కినాడు, శాంతి లే దండ్రి నిచ్చలుఁ గ జారు లభి.

శా. లీలోద్యానలతానివాసములలో గ లీలావతీయుక్తుఁడై హాలాపానవిపర్ధమాసమదలోకలావృత్తతామ్రాక్షుఁడై కేళిం దేలఁగ నేనుఁ దుంబురుండు సంకీర్తనసంగంబులక 1 నాలాయంబుఁ గరంగఁ జేయుదుము దేవద్యేష్టి నుర్వీశ్వరా. 102

క. యాగములు బుధులు ధరణి, భాగములం జేయు చుండఁ గ బజతెంచి హవిర్భాగములు దాస కై కొనుఁ, జాగింపఁడు దైత్యుఁ డమరగంఘంబునకున్. 103

సీ. సకలమహాద్వీపగ్రసహితవిశ్వంభరా, స్థలిని దున్నక పండు గ సన్యచయము గామధేన్వాదులగళకరిణి సర్దులు గోరు, కోర్కులు గగనంబు గ గురియు చుండు

- వసనిధు లేడును శ వాహినీసంఘాత, మును వీచులను రత్నములు వహించు
నుర్వీరుహంబులు శ నుగిలతాజాలంబు, నఖలర్చుగుణముల శ సతిశయిల్లు
తే. సంబుసంపూరితి గ్రోలు శ లగుచు నొప్పు, బర్వతంబులు సర్వదిక్పాలవివిధ
గుణములెల్లనుధానైకై కోనుచుదైత్యవిధుడు ప్రైలోక్యరాజ్యసంవృద్ధినుండ.
వ. ఇట్లు సకలదిక్కులు నిర్జించి లోకైకనాయకుం డై తనయిచ్చాప్రకారంబున
నింగ్రియసుఖంబు లనుభవించుచుం దనియక శాస్త్రమార్గంబు సత్కిరమించి
విరించివరజనితదుర్వారిగర్వాతిరేకంబున సుపర్వారాతి యైశ్వర్యవంతుం డై
పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేయునెడ. 105
- ఉ. ఎన్నడు మాకు దిక్కు గల శ దెన్నడు దైత్యునిబాధ మాను మే
మెన్నడు వృద్ధి బొందఁ గల శ మెవ్వరు రక్షకు లంచు దేవతా
కిన్నరసింధుసాధ్యమునిశ్చలచరనాయకు లాశ్రియించి రా
పన్నగతల్పు భూరిభవబంధవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 106
- వ. ఇట్లు దానవేంద్రునియృద్ధిండుంబునకు నెఱచి యనన్యశరణ్యులై రహస్యంబున
సందెఱుం గూడికొని. 107
- ఉ. ఎక్కడ నున్నవాఁడు జగదీశ్వరుఁ డాత్మమయుండు మాధవుం
డెక్కడ కేగి శాంతలు ముగిసిశులు భిక్షులు రాకు క్రమ్మఱుం
దిక్కుల నెల్ల నెక్కుడుతుఁదిం బొర దిక్కుగు నట్టిదిక్కుకై
మ్రొక్కెడ మేము హస్తయుగముల్ ముకుళించి మదీయరక్షకున్. 108
- స. అని మఱయు నాహారనిస్త్రి మాని చిత్తంబులు పరాయత్తంబులు గా నీక స
మాహితిబుద్ధులై భగవంతుండును మహాపురుషుండును మహాత్ముండును విశుద్ధ
జ్ఞానాసంతమయుండు నై సప్రాప్తకేశునకు సమస్కరించు చున్నయెడ మేఘ
రవసమానగంధీరినిసదంబున దిశలు మ్రోయించుచు సాధులకు సభయంబు
గావించుచు దృశ్యమానుండు గాక పరమేశ్వరుం డైనహరి యిట్లనియె. 109
- మ. భయముం జెందకుఁ డయ్య నిర్జరవరుల్ శ భద్రంబు మీ కయ్యెడున్
జయమున్ లాభము భూతసంతతికి మరల్పిందర్శనప్రాప్తి న
వ్యయ మై చేరు నెఱుంగుదున్ దితిసుతరవ్యాపారభాషావిప
ర్యయముల్ గాలము గూడఁ జంపెదఁ జనుం శ డందాఁక మీత్రోవలన్. 110
- ఆ. శుద్ధసాధులందు శ సురలందు శ్రుతులందు, గోవులందు విప్రకోటియందు
ధర్మపదవియందు శ దగిలి నాయందు వాఁడెన్నఁడుగు నాఁడె శ హింసనొందు.
క. కన్నకొడుకు శమదమసం, పన్నుడు నిర్వైరుఁ డనక శ ప్రహ్లాదుని వాఁ
డెన్నఁడు రోషంబున నా, పన్నత నొందించు నాఁడె శ పట్టి వధింతున్. 112
- శా. వేధోదత్తవరప్రసాదగరిమన్ శ వీఁడింతవాఁ డై మమున్
బాధం బెట్టెచు నున్నవాఁ డని మదిన్ శ భావించు భావించి నే

నాధింపం దటి గాదు గావునఁ గడున్ శసైరించితిన్ మీఁదటన్
సాధింతున్ సురలార నేడు సనుఁడా శ శంకింప మీ కేటికిన్. 113

వ. అని యిట్లు దనుజమర్దనుండు నిర్దేశించిన నిలింపులు గుంపులు గొని మొక్కి
రక్కసుండు మ్రక్కుట నిక్కం బని తమతమదిక్కులకుం జనిరి హిరణ్యకశిపు
నకు విచిత్రచరిత్రులు నలువురు పుత్రు లుద్భవించి రందు. 114

— ❀ ప్ర స్థో ద శ రి త్ర ము. ❀ —

సీ. తనయందు నఖిలభూతములందు నొకభంగి, సమహితత్వంబున శ జరగువాఁడు
పెద్దలఁ బొడగన్న శ భృత్యునికై వడిఁ, జేరి సమస్కృతుల్ శ సేయువాఁడు
కన్నుదోయికి నన్యకాంత లడ్డం బైన, మాతృభావన సేసి శ మరలువాఁడు
తల్లిదండ్రులభంగి శ ధర్మవత్సలతను, దీనులఁ గావఁ జింతించువాఁడు
తే. సములయెడ సోదరస్థితీజరపువాఁడు, దైవతము లంచు గురువులఁదలఁచువాఁడు
లీలలందును బొంకులు శ లేనివాఁడు, లలితమర్యాదుఁ డైనప్రస్థోదుఁ డధిప. 1
వ. మఱియును. 116

సీ. ఆకారజన్మవిద్యార్థవరిష్టుఁ డై, గర్వసంస్తంభసంగోఁగుఁడు గాఁడు
వివిధమహా నేకవిషయసంపన్నుఁ డై, పంచేంద్రియములచేఁ శ బట్టువడఁడు
భవ్యవయోబలశ్రాభవోపేతుఁ డై, కామరోషాదులఁ శ గ్రంధుకొనఁడు
కామిసీమముఖభోగము లెన్ని గలిగిన, వ్యసనసంసక్తి నావంకఁ బోఁడు
ఆ. విశ్వమందుఁ గన్నవిన్నయర్థములందు, వస్తుదృష్టిజేసి శ నాంభ యుడఁడు
ధరణినాథ డై త్యతనయుండు హరిపర,తంత్రుఁ డై హతాన్యతంత్రుఁ డగుచు.
ఆ. సద్గుణంబు లెల్ల శ సంఘంబు లై వచ్చి, యసురరాజతనయుఁడనందు నిలిచి
పాసి చనవు విష్ణుఁ శ బాయనివిధమున, నేడుఁ దగిలియుండు శ నిర్మలాత్మ.

మ. పగవారై నసురేంద్రులన్ సభలలోఁ శ బ్రహ్మాదసంకాశులన్
సుగుణోపేతుల నెందు నే మెఱుంగ మంగచున్ 'వృత్తబంధంబులం
బాగడం జొత్తురు సత్కవీంద్రులక్రియన్' శ భూనాథ మీబోఁటిన
దృగవదృక్తులు డై త్యరాజతనయుం శ గాటించి కీర్తింపరే. 119

క. గుణనిధి యగుప్రహ్లాదుని, గుణము లనేకములు గలవు శ గురుకాలమునన్
గణుతింప నశక్యంబులు, ఫణిపతికి బృహస్పతికిని శ భాషాపతికిన్. అశుకాచారి 120
వ. ఇట్లు సద్గుణగరిష్ఠం డయినప్రహ్లాదుని భగవంతుం డయినవాసుదేవునియందు
సహజసంపర్కమాననిరంతరధ్యానరతుం డై. 121

సీ. శ్రీవల్లభుఁడు దన్నుఁ శ జేరినయ పైనఁ, జెలికాండ్ర నెవ్వరిఁ శ జేర మఱచు
నసురారి దనమ్రాల శ నాడినయ పైన, నసురబాలురతోడ శ నాడ మఱచు

భక్తవత్సలుఁడు సంభాషించినట్లైనఁ, బరభాషలకు మాఱు శ పలుక మఱచు
సురవంద్యుఁ డనలోనఁ శ జూచినయట్లైనఁ, జీక్ష్మి సమ స్తంబుఁ శ జూడ మఱచు
శే. హరిపదాంభోజయుగచింతనామృతమున, సంతరంగంబు నిండినట్లైన నతఁడు
నిత్యపరిపూర్ణుఁడగుచు నశ్నియును మఱచి, జడతలేకయునుండునుజడవిభంగి.

శా. పానీయంబులు ద్రావుచుం గుడుచుచు శ భాషించుచు హాసలీ
లానిద్రాదులు సేయుచుం దిరుగుచు శ లక్ష్మించుచు సంతత
శ్రీనారాయణ పాదపద్మయుగళీఁచితామృతాస్వాదనం
ధానుం డై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డేతద్విశ్వము భూవరా. 123

సీ. వైకుంఠచింతావిశవర్జితచేష్టుఁ డై, యొక్కఁడు నేడుచు శ నొక్కచోట
నశ్రాంతిహరిభావనానూఢచిష్టుఁ డై, యుగతుఁ డై పాడు శ నొక్కచోట
విష్ణుఁ డింతియకాని శ పోంప లే డని, యొద్దిలి నగుచుండు శ నొక్కచోట
నలినాత్ముఁ డనునిధానముఁ గంటి నే నని, యబ్బిగంతులువె చునొక్క చోట

ఆ. బలుకు నొక్కచోటఁ బరమేశు గేశవుఁ, బ్రణయహర్ష బానిత్యభాష్పసలిల
మిళితపులకుఁ డై నిఘోలితనేత్రుఁ డై, యొక్కచోట నిలిచి శ యూర కుండు.

వ. ఇట్లు పూర్వజన్మపరమభాగవతసంసర్గసమాగతం బైనముకుంగచరణారవిందసే
నాతిరేకంబున సఖర్వనిర్వాణభావంబు విస్తరించుచు నప్పటప్పటికి దుర్జనసంసర్గ
నిమిత్తంబునఁ డనచిత్తిం బన్యాయత్తంబు గానక నిజాయత్తంబు సేయుచు
నప్రమత్తుండును సంసారనివృత్తుండును బుధజనవిధేయుండును మహాభాగధే
యుండును సుగుణమణిగణగరిష్ఠుండును బరమభాగవతశ్రేష్ఠుండును గర్మబంధ
లతాలవిత్తుండును (బవిత్తుండును) నై సపుత్రునియందు విరోధించి సురవిరోధి
యనుకంప లేక చంపం బంపె నని పలికిన నారదునకు ధర్మజుం డి ట్లనియె. 125

శా. పుత్రుల్ నేర్చిన నేర కున్న జనకుల్ శ పోషింతు రెల్ల స్పృహ
మిత్రత్వంబున బుద్ధి సెప్పి దురితోనైవంబు వారెంతు గే
శత్రుత్వంబుఁ డలంప రెట్టియెడ నాసౌజన్యరత్నాకరం
బుత్తుల్ లోకపవిత్రుఁ డండ్రి నెగులుం శ బొందింప నె ట్లొచ్చెనో. 126

ఉ. బాలుఁ బ్రభావిశాలు హరిపాదపయోగుహచింతనక్రియా
లోలుఁ గృపాళు సాధుగురులోకపదానతఘాలు చిర్మల
శ్రీలు సమ స్తసభ్యనుతఃశీలు విఖండితమోహవల్లికా
జాలు న దేల తండ్రి వడిఁ శ జంపంగఁ బంపె మునీంద్ర చెప్పవే. 127

వ. అనిన నారదుం డి ట్లనియె. 128

- శా. లభ్యం ¹జై నసురాధిరాజపదమున్ శ లక్ష్మింపఁ డశ్రాంతమున్
సభ్యత్వంబున నున్నవాఁ డబలుఁ డై శ జాడ్యంబుతో వీఁడు వి
ద్యాభ్యాసంబునఁ గాని తీవ్రమతి గాఁ శ డండున్ విచారించి డై
త్యేభ్యం డొక్కదినంబునం బ్రయసుతున్ శ వీక్షించి సోత్కంఠుఁ డై. 129
- క. చదువనివాఁ డజ్ఞుం డగుఁ, జదివిన సదసద్వివేకశతతరత గలుగుం
జదువఁగ వలయును జనులకుఁ, జదివించెద నార్యులొద్దఁ శ జదువుము తండ్రి.
- వ. అని పలికి యసురలోకపురోహితుండును (భగవంతుండును)నయినశుక్రాచార్యు
కొండుకులఁ బ్రచండవిత్తులఁ జండామర్కుల రావించి సత్కరించి యిట్లనియె.
- శా. అంధప్రక్రియ ²నున్నవాఁడు వలుకం శ డస్మత్ప్రీతాపక్రియా
గంధం బించుక లేదు మీరు గురువుల్ శ గౌరుణ్యచిత్తుల్ మనో
బంధుల్ మాన్యులు మాకుఁ బెద్దలు మముం శ బాటించి యీబాలకున్
గ్రంధింబుల్ సదివించి సీతికుశలుం శ గావించి రక్షింపరే. 132
- వ. అని పలికి నారలకుఁ బ్రహ్లాదు సప్పగించి తోడ్కొని పొం డనిన నాగును
దనుజరాజకుమారునిం గొనిపోయి యతనికి సవయస్కు లగుసహశ్రోతల
ససురకుమారులం గొండ్లఁ గూర్చి. 133
- ఉ. అంచితభక్తితోడ దినుజాధిపగెహసమీపముం బ్రవే
శించి సురారిరాజసుతుఁ శ జేకొని శుక్రకుమారకుల్ పఠం
పించిరి పారయోగ్యములు శ పెక్కులు శాస్త్రము లాకుమారుఁ డ
లించి పఠంచె సన్నియుఁ జగ్గలింపనివైష్ణవభక్తిపూర్ణుఁ డై. 134
- క. ఏపగిది నాగు సెప్పిన, నొపగిదిం జనువుఁ గాని శ యట్టి ట్టని యా
క్షేపింపఁడు దా సన్నియు, రూపించిన మిథ్య అని నిరూఢమనీషన్. 135
- శా. అంతం గొన్నిదినంబు లేగిన సురేంద్రద్రాణి శంకాన్విత
స్వాంతం డై నిజసందనున్ గురువు లేజాడం బరింపించిరో
భ్రాంతం జేమి పఠంచెనో పిలిచి సంభాషించి విద్యాపరి
శ్రాంతిం జూచెడఁ గాక నేఁ డని మహాశౌధాంతరాసీనుఁ డై. 136
- ఉ. మోదముతోడ డైత్యకులముగ్ధుడు రి మ్మని చీరఁ బంచె బ్ర
హ్మాదకుమారకున్ భవమహార్హవతారకుఁ గామరోషలో
భాదివిరోధివర్గపరిహారికుఁ గేశవచింతనామృతా
స్వాదకరోరకుం గలుషజాలమహోగ్రవసీకుతారకున్. 137
- వ. ఇట్లు చారులచేత నాహూయమానుం డై ప్రహ్లాదుండు సనుదెంచిన. 138
- శా. ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తియుత మై శ యుద్యోగ మారూఢనం
విత్సంపన్నుడ వైతివే చిదివితే శ వేదంబులున్ శాస్త్రముల్

- వత్సా ర మ్మని చేరఁ జీరి కొడుకున్ శ వాత్సల్యసంపూర్ణఁ డై
యత్సంగాగ్రముఁ జేర్చి దానవవిభుం శ డుత్కంఠ దీపింపఁగన్. 139
- క, అనుదినసంతోషణములు, జనితశ్రమతాపదుఃఖశనశోషణముల్
తనయులసంభాషణములు, జనకులకుం గర్జయుగళనద్యూషణముల్. 140
- వ. అని మఱియుఁ బుత్రా నీ కెయ్యది భద్రం బై యున్నది సెప్పు మనినఁ గన్న
తండ్రికిఁ బ్రియనందనుం డిట్లనియె. 141
- ఉ. ఎల్లశరీరభారులకు శ నిల్లనుచీకటిసూతిలోపలం
ద్రైశ్లక మీరు మే మనుమశ్రతిభ్రమణంబున భిన్నులై ప్రవ
ర్తిల్లక సర్వమున్ సత్విద్రవ్యకళామయ మంచు విష్ణునం
దుల్లముఁ జేర్చి తా రడవి శ నుండుట మేలు నిశాచరాగ్రణీ. 142
- వ. అని కుమారకుం డాడినప్రతిపత్నానురూపంబు లయినసల్లాపంబులు విని దాన
వేంద్రుండు సగుచు నిట్లనియె! 143
- క. ఎట్టాడిన నట్టాడుదు, ¹రిట్టిట్టని పలుక నెఱుంగ శ రితిరుల శిశువుల్
దట్టించి యెవ్వ రే మని, పట్టించిరొ బాలకునకుం శ బరపక్షంబుల్. 144
- శా. నాకుం జూడఁగఁ జోద్య మయ్యెడిఁ గదా శ నాతిండ్రి యీబుద్ధి దా
నీకున్ లోపలఁ దోచెనో పరులు దుశ్శీతుల్ పరింపించిరో
యేకాంతంబున భార్గవుల్ వలికిరో శ యీదానవశ్రీణికిన్
వైకుంఠండు గృతాపరాధుఁ డతనిన్ శ వర్ణింప నీ కేటికిన్. 145
- మ. సురలం దోలుటయో సురాధిపతులన్ శ స్మృక్కించుటో సిన్ధులం
బరివేధించుటయో మునిప్రవరులన్ శ బాధించుటో యక్షుకి
న్నరగంధర్వవిహంగనాగపతులన్ శ నాశంబు నొందించుటో
హరి యంచున్ గిరి యంచు నేల చెడ మోక్షహంధుండై వై పుత్రికా. 146
- వ. అనినఁ దండ్రిమాటలకుఁ బురోహితు నిరీక్షించి ప్రస్థాదుం డిట్లనియె మోహ
నిహూలనంబు నేసి యెవ్వనియందుఁ దల్పిరు లయి యెఱుక గలపురుషులకుం
బరులు దా రనియెడుమాయాకృతం బయినయసద్దాహంబు గానంబడ దట్టిపర
మేశ్వరునకు సమస్కరించెద. 147
- శా. అజ్ఞుల్ గొందఱు నేము దా రనుచు మాత్రయం జెంది సర్వాత్మకుం
²బ్రజ్జాలభ్యు దురస్వయక్రమములన్ శ భాషింపఁగా నేర రా
జిజ్ఞాసాపథమందు మూఢులు గదా శ చింతింప బ్రహ్మాదివే
దజ్ఞుల్ తత్పరమాత్ము విష్ణు నితరుల్ శ దర్శింపఁగా నేర్తురే. 148
- తే. ఇను మయస్కాంతసన్నిధి శ నెట్లుభ్రాంత,మగు హృషీకేశునన్నిధినావిధమునఁ

1 రిట్టిట్టని మాటు పలుక నెఱుంగరు - రిట్టిట్టని పలుక నెఱుంగ రెల్ల-శిశువు. 2 బ్రజ్జాలభ్యు దురస్వయక్రమములన్.

- గరఁగుచున్నదిదైవయోగమునఁజేసి, బ్రాహ్మణోత్తమచిత్తంబుభ్రాంతిమగుచు,
 నీ. మందారమకరందమాధుర్యమునఁ దేలు, మధుపంబు వోవునే శ్రమదనములకు
 నిర్మలమందాకినీవీచికలఁ దూఁగు, రాయంచ సనునె తరంగిణులకుఁ
 లలితరసాలపల్లవఖాది యై చొక్కు, కోయిల సేరునే శ్రమటజములకుఁ
 బూర్ణేందుచంద్రికాస్ఫురితచకోరక, మరుగునే సాంధ్రనీరహరిములకు
 తే. సంబుజోదరదివ్యపాదారవింద, చింతనామృతపానవిశేషమత్త
 చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ శ్ర జేర నేర్పు, వినుతగుణశీల మాటలు శ్రవేయు నేల.
 వ. అనిన విని రోపించి రాజసేవకుం డై సపురోహితుండు ప్రస్థోదుం జూచి తిర
 స్కరించి యిట్లనియె. 151
- ఉ. పంచశరద్వయస్కుండవు శ్ర గాలుండ వించుక గాని లేవు భా
 పించెదు తర్కవాక్యములు శ్ర సెప్పినశాస్త్రములోనియర్థ మొ
 క్కించుక యైనఁ జెప్ప వసురేంద్రనిముందట మాకు నొదిల
 వంచుకొనంగఁ జేసితివి శ్రవైరివిభూషణ వంశదూషణ. 152
- చ. తనయుడు గాఁడు శాత్రవుడు శ్ర దాసవధర్తికు వీడు దైత్యచం
 దనివనమందుఁ గంటకయ్యతక్షితిజాతిముఖంగి బుట్టినాఁ
 డనవరతంబు రాక్షసకులంతుకుఁ బ్రస్తుతి సేయు చుండు న
 డనమునఁ గాని శిక్షలకు శ్ర డాయఁడు వట్టుడు కొట్టుఁ డుద్ధతిన్. 153
- క. ఈపాపనిఁ జదివెనుము, నీపాదము లాన యింక శ్ర నిపుణతతోడఁ
 గోపితుము దండితుము, కోపింపకు మయ్య దనుజకుంజర వింటే. 154
- ప. అని మఱియు నారాచపాపనికి వివిధోపాయంబులం బురోహితుండు వెఱపుఁ
 జూపుచు రాజసన్నిధిం బాపి తోడుకొని పోయి యేకాంతంబున. 155
- క. భార్గవనందనుఁ డతనికి, మార్గము సెడి కుండఁ జెక్కుమాటులు నిచ్చల్
 వర్గత్రితయము సెప్పె న, నర్గళ మగుమతివిశేష శ్ర మమర సరేంద్రా. 156
- ప. మఱియు గురుండు శిష్యునకు సామదానభేదిదం పోపాయంబు లన్నియు నెఱిం
 గించి నీతికోవిదుం డయ్యె నని సమ్మి నిశ్చయించి తల్లికి నెఱింగించి తల్లిచేత
 సలంకృతుం డయినకులదీపకు సవలోకించి. 157
- ఉ. త్రిప్పకు మన్న మామతము శ్ర దీర్ఘము లై నత్రివర్గపారముల్
 దప్పకు మన్న నేడు మనశ్చైతన్యవరేణ్యనిమోగిల నేము మున్
 చెప్పిననీతిఁ గాని మఱి శ్ర సెప్పకు మన్న ¹విరోధనీతులన్
 విప్పకు మన్న దుష్ట మగువిష్ణుచరిత్రకథార్థజాలముల్. 158
- వ. అని బుజ్జగించి దానవేశ్వరునిసన్నిధికిం దోడితెచ్చిన.
- నీ. అడుగడ్డనకు మాధరవానుచింతనసుధా, మాధుర్యమున మేను శ్ర మఱ

నంభోజగర్భాదు కలభస్తింపఁగ లేని, హరిభక్తిపుంభావ క మైనవాని మాతృగర్భము సొచ్చి కమన్నది మొదలుగాఁ, జత్తమచ్యుతుమిఁడఁ కజేర్చువాని నంకించి తనలోన కనఖలప్రపంచంబు, శ్రీవిష్ణుమయ మని క చెలఁగువాని

తే. వినయకారుణ్యబుద్ధివికవేకలక్ష, గాదిగుణముల కాటవ కట్టయినవాని మ్రనుచు, శిష్య బుధలోకసంభావ్యుఁడేరి గురుఁడు, ముందటికిఁగ్రొచ్చి తండ్రికి క మొక్కుక. శిష్యించితి మన్యము లగు, పక్షంబులు మాని నీతికపారగుఁ డయ్యెరఁగో వంశాధీశ్వర, వీక్షింపుము నీకుమారుఁడవిద్యాబలమున్. 161

వ. అని పలికిన శుక్రకుమారకువచనంబు లాకర్ణించి దానవేంపుండు దనకు దండ ప్రణామంబు చేసి నిలుచున్నకొడుకును నీవించి బాహుదండంబు సాచి దిగ్గనన్ డగ్గఱం దిగిచి గాఢాలింగనంబు సేసి తనతోడలమిఁడ నిడుకొని చుంచు దువ్వి చిబుకంబుఁ బుడికి చెక్కిలి ముద్దుగొని శిరంబు మూర్కొని ప్రేమాతిరేకసంజనితబాష్పసలిలబిందుసంవోహంబుల సతినివదనారవిందంబు దడుపుచు మందమధురాలాపంబుల నిట్లనియె. 162

శా. చోద్యం బయ్యెడి నింతికాల మరిగెన్ క శోధించి యే మేమి సం
1 వేద్యాంశంబులు పెప్పిరో గురువు లేకవెంటం 2 బరింపించిరో
విద్యాసార మెఱుంగఁ గోరెన్ భవద్విజ్ఞాతశాస్త్రంబులోఁ
బద్యం బొక్కటి పెప్పి నార్థముగఁ దాత్పర్యంబు భాషంపుమా. 163

శా. నిన్నున్ మెచ్చరు నితిపారిమహిమన్ క నీతోడిదైత్యార్థకుల్
గన్నా రన్నియుఁ జెప్పనే యరు గదా క గ్రంథార్థముల్ నట్లు నై
యన్నా యెన్నఁడు నిపు నీతివినుఁ డో క దంచున్ మహానాంఛతో
నున్నాఁడెన్ ననుఁ గన్నతిండ్రి భవదీయోత్కర్షముగ జూపవే. 164

వ. అనినం (గన్న)తండ్రికిఁ (ప్రియ)నందినం డయిన)ప్రస్థాదుగ డిట్లనియె. 165

క. చదివించిరి నను గురువులు, చదివితి ధర్మార్థముఖరశాస్త్రంబులు నేఁ
చదివినవి గలవు పెక్కులు, చదువులలో మర్మ మెల్లఁజదివితిఁ దండ్రి. 166

మ. తనుహృద్భావల సఖ్యమున్ శ్రవణమున్ క దానత్వమున్ వందనా
ర్చనముల్ సేవయు నాత్మిలో నెఱుకయున్ క సంకీర్తనల్ చింతినం
బనునీతోమ్మిదిభక్తిమార్గముల సకర్వాత్మున్ హరిన్ నమ్మి న
జ్ఞనుఁ డై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతున్ క సత్యంబు దైత్యోత్తిమా. 167

శా. అంధేందూరయముల్ మహాబధిరశంఖారావముల్ మూకన
ఁగింథాఖ్యాపనముల్ సపుంసకవధూకాంక్షల్ గృతిష్ణావలీ
తే. ఇనుత్వయలు భస్మహవ్యములు లుభ్యద్వివ్యముల్ క్రోడన
1 కట్టిల్ల హరిభక్తివర్జితులరికత్తవ్యర్థసంసారముల్. 168

- సీ. కమలాక్షు నర్చించుకరములు కరములు, శ్రీనాథు వర్ణించుజిహ్వా జిహ్వా
సురరక్షకునిఁ జూచుకూడులు చూడులు, శేషశాయికి మ్రొక్కుకొరము
విష్ణు నాకర్ణించువీనులు వీనులు, మధువైరిఁ దవిలినమనము మనము [శిరము
భగవంతు వలగొనుకదములు పదములు, పురుషోత్తమునిమీదిబుద్ధి బుద్ధి
తే. దేవదేవునిఁ జింతించుదినము దినము, చక్రహస్తనిఁ బ్రకటించుచదువు చదువు
కుంభినీధవుఁ జెప్పెడిగురుఁడు గురుఁడు, తండ్రి హరిఁజేరుమనియెడితండ్రి తండ్రి.
- సీ. కంజాక్షునకుఁ గానికాయంబు కాయమే, పవనకుంభితచర్మధస్త్రీ గాక
వైకుంఠుఁ బొగడనివక్త్రంబు వక్త్రమే, ధమధమధ్వనితోడిఁగిధక్కుగాక
హరిపూజనము లేనిహస్తంబు హస్తమే, తిగుశాఖనిర్మితదర్వి గాక
కమలేశుఁ జూడనికన్నులు కన్నులే, తనుకుడ్యజాలరంగధములు గాక
- ఆ. చక్రిచింత లేనిజన్మంబు జన్మమే, తరళనలిలబుద్బంబుగాక
విష్ణుభక్తి లేనివిబుధుండు విబుధుఁడే, పాదయుగముతోడిఁపశువు గాక, 170
- సీ. సంసారజీమూతోనాఘంబు విచ్చునే, చక్రిదాస్యస్థభంజనము లేక
తాపత్రయాభీలదానాన్న లాటునే, విష్ణుసేనామృతవృష్టి లేక
సర్వంకపాపహాఘజలరాసు లింకునే, హరిమనీపాబడగబాగ్ని లేక
ఘనవిపద్ధానాంధకారంబు లడఁగునే, పద్మాక్షనుతిరవిస్రభలు లేక
- తే. నిరుపమాపునరావృత్తినిష్కళంక, ముక్తినిధిఁ గాన వచ్చుచేతముఖ్యమైన
శార్ఙ్గకోదండచింతనాంజనము లేక, తామరసగర్భునకు నైన నదానవేంద్రు. 171
- వ. అని యివ్వధంబున వెఱపు మఱపు నెఱుంగక యులుకు సెడి పలికెడికొడుకునుడు
వులు సెవులకు ములుకులక్రియ నొడవినఁ బెంపు లనరం గమఁచు నుదరిపడి
గూరుసుతునిం గనుంగొని విమతకథనంబులు గఱపరాఁడి వని దానవేంద్రుం
డి ట్లనియె. 172
- చ. పటుతరనీతిశాస్త్రచయఃపారగుఁ జేసెద పంచు గాలు నీ
వటు గొనిపోయి వానికి నకన్వర్తిము లైనవిరోధిశాస్త్రముల్
కుటిలతఁ జెప్పినాడవు భృగుప్రవరుండ వటంచు నమ్మితిం
గటకట బ్రాహ్మణాకృతివిగ్ధాకాయధార్థపు బ్రాహ్మణుండవే. 173
- క. ధర్మేతరవర్తనులును, దుర్మైత్రులు నైనజనుల నదురితము లొందుకొ
మర్తములు గలఁచి కల్గెను, కన్గల రోగములు వొందుకై వడి విప్రా. 174
- వ. అనిన రాజునకుఁ బురోహితుం డి ట్లనియె. 175
- ఉ. తప్పులు లేవు మావలన నదానవనాథ విరోధిశాస్త్రముల్
సెప్పము కూర్చు లై పరులుఁ నెప్పురు మీచరణంబులైన సు

మౌప్పుడు మీకుమారునకు శనితయు నై జమనీష యెవ్వరుం

జెప్పెడిపాటి గాదు ప్రతిశచింతఁ దలంపుము నేర్పుకై వడిన్. 176

క. మిత్రులము పురోహితులము, పాత్రుల మే మదియుఁ గాక శ భార్గవులము నీ
పుత్రుని నిలువలెఁ జేయఁగ, శత్రులమే దైత్యజలధిఁచంద్రము వింటే. 177

వ. అనిన గురునందనుం గోపింపక దైత్యవల్లభుండు గొడుగు నవలోకించి యిట్లనియె.

క. ఒజ్జలు సెప్పనియీమతి, మజ్జాతుండ వై ననీకు శ మతి యెవ్వరిచే
నుజ్జాత మయ్యె బాలక, తజ్జనులం బేరుకొనుము శ తగ నామోలన్. 179

వ. అనినఁ దండ్రికిఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 180

ఉ. అచ్చపుఁజేకటిం బడి గృహవ్రతు లై విషయప్రవిష్టు లై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరలఁ శ జర్వితచర్వణు లైనవారికిం
జెచ్చెరఁ బుట్టునే పగులు శ సెప్పిన నైన నిజేచ్ఛ నైన నే
మిచ్చిన నైనఁ గానలకు శ నేగిన నైన హరిప్రబోధముల్. 181

ఉ. కాననినాని నూతగొని శ కాననివాడు విశిష్టనస్తువుల్
గాననిభంగిఁ గర్మములు శ గైకొని కొందఱు కర్మబద్ధు లై
కానరు విష్ణుఁ గొందఱు అటఁ శ గందు రకించినవైష్ణవాంఘ్రిసం
స్థానరజోభిషిక్తు లగుఁసంహృతకర్ములు దానవేశ్వరా. 182

శా. శోధింపం బడె సర్వశాస్త్రములు రక్షింప నాధ వేయేటికిన్
గాధల్ మాధవశేముషీతరణిసాంగత్యంబుసం గాక దు
ర్మేధన్ దాటఁగ వచ్చునే సుతనధూమినోగ్ర నాంఘామద
క్రోధోగ్ధోలవిశాలసంస్పృహమహాఘోరామితాంభోనిధిన్. 183

వ. అని పలికినకొడుకును ధక్కరించి మక్కున నేయక రక్కసులతోడఁ దనతోడఁ
పై నుండనీక గొబ్బున దిగద్రొబ్బి నిబ్బరంబు లగుకోపతాపంబులు 'దీపింప
వేడిచూపుల మింట మంట లెగయ మంత్రులం జూచి యిట్లనియె. 184

శా. క్రోడం బై పినతండ్రిఁ జంపె నని తాఁ శ గ్రోధించి చిత్తంబులో
1వీడం జేయఁడు బంటుభంగి హరికిన్ శ విద్వేషికిన్ భక్తుఁ డై
యోడం డక్కట ప్రాణవాయువులు వీఁ శ డొప్పించుచున్నాడు నా
తోడన్ వైరము వట్టె నిట్టిజనకశ్రద్ధోహిన్ మహిం గంటిరే. 185

వ. అని రాక్షసవీరుల నీక్షించి యిట్లనియె. 186

—ఐ హిరణ్యకశిపుండు ప్రహ్లాదుని వివిధోపాయంబుల హింసించుట. ఐ—

శా. పంచాబ్దంబులవాడు తండ్రి నగువారైతంబు నిందించి య
త్కించిదీప్తియు లేక విష్ణు నహితుం శ గీర్తించు చున్నాడు వ
ల్లంచుం జెప్పిన మానఁ డంగమునఁ బుత్రాకారతన్ వ్యాధి జ

- న్మించెన్ వీని వధించి రండు దనుజుల్ శ్రమిమిపటుత్వంబులన్. 187
- శా. అంగస్త్రాతములోఁ జికిత్సకుఁడు దుశ్శ్రాంగంబు ఖండించి శే
పాంగశ్రేణికి రక్ష సేయక్రియ నీరయజ్ఞం గులద్రోహి దు
స్సంగుం గేశవపక్షపాతి నధముం శ్ర జంపించి వీరప్రతో
త్తుంగఖ్యాతిఁ జరించెదన్ గులము నిగ్రహింపంబు గావించెదన్. 188
- క. హంతవృక్షుడు రక్షింపను, మంతవృక్షుడు గాఁడు యమునిమందిరమునకున్
గంతవృక్షుడు వధమున కుప, రంతవృక్షం డనక చంపి శ్ర రం డీపడుచున్. 189
- ప. అని దానవేంద్రుం డానతిచ్చిన వాఁడికోటలు గలరక్కసులు పెక్కుండు శూల
హస్తై వక్త్రంబులు దెలిచిగాని యుబ్బి బొబ్బి లిడుచు ధూమసహితదావ
దహనంబునుంబోలె దాన్త్రసంకాశంబు లయినకేశంబులు మెలయ భేదన
వాదనచ్చేదనంబులు సేయుచు. 190
- ఉ. బాలుఁడు రాచబిడ్డఁడు కృపాశుఁడు సాధుఁడు లోకమాన్యసం
శీలుఁడు వీఁ డవధ్యుఁ డని శ్ర చిక్కక స్త్రుక్కక కూరిచిత్తు లై
శూలములం దదంగముల శ్ర సుస్థిరు లై స్రహరించి రుగ్రవా
చాలత నందఱుఁ దివిజశత్రుఁడు నల్లనఁ డయ్యె భూవరా. 191
- చ. పలువురు దానవుల్ వొడువ శ్ర బాలునిదేహము లేశమాత్రిము
1న్నలియదు లోపలఁ రుధిర శ్ర ముబ్బదు కందదు శల్యసంఘముల్
సలియదు దృష్టివైభవము శ్ర నష్టము గాదు ముఖేందుకాంతియుం
బొలియదు సూతనశ్రమము శ్ర వుట్టదు 2పట్టదు దీనభావమున్. 192
- ఉ. తన్ను నిశాచరుల్ వొడువ శ్ర దైత్యకుమారుఁడు మాటిమాటి కొ
పన్నగశాయి యోదనుజశ్రంజన యోజగదీశ యోమహా
పన్నశరణ్య యోనిఖిలశ్రీపావన యంచు నుళించుఁ గాని తాఁ
గన్నుల నీరు దేఁడు భయశకంపనమేతుఁడు గాఁడు భూవరా. 193
- ఉ. పాటఁడు లేచి దిక్కులకు శ్ర బాహువు లొడ్డఁడు బంధురాజిలోఁ
దూటఁడు ఘోరకృత్య మని శ్ర దూటఁడు తండ్రిని మిత్రవర్గముం
జీరఁడు మాతృసంఘము వశించునువర్ణగృహంబులోనికిం
దాటఁడు కావరే యనఁడు శ్ర తాపము నొందఁడు కంటగింపడున్. 194
- ప. ఇట్లు నర్వాతకం బై యిట్టి దట్టి దని నిగ్దేశింప రానిపరి బ్రహ్మంబు దాన యై
యమృహావిష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి తన్నయం డయి పరమానందంబునం
బొంది యున్నప్రహ్లాదునియందు రాక్షసేంద్రుండు దనకింకరులచేతం జేయించు
చున్నమారణకర్తంబులు పాపకర్మనియందుఁ బ్రయుక్తంబు లైనసత్కారంబు
లుంబోలె విఫలంబు లగుటం జూచి. 195

1 న్నలియదు. 2 మోమున దీనభావము. 3 భావన.

- ఉ. శూలములఁ నిశాచరులు శ్రుక్కక దేహము నిగ్రహింపఁగా
బాలుఁడు నేలపైఁ బడఁడు శ పాటఁడు చావఁడు తండ్రి నైన నా
పాలికి వచ్చి చక్రధరుపక్షము మానితి నంచుఁ బాదముల్
ఫాలము సోఁక మ్రొక్కఁ డననపాయత నొందుట కేమి హేతువో. 196
- వ. అని శంకించుచు. 197
- సీ. ఒకమాటు దిక్కుంభిరయూధంబుఁ దెప్పించి, కెరలి డింభకునిఁ ద్రోగ్గింపఁబంపు
నొకమాటు విషభీకరరగశ్రేణులఁ, గడువడి నర్భకుఁ శ గజవఁ బంపు
నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రానలములోన, విసరి కుమారుని శ వ్రేయఁ బంపు
నొకమాటు కూలంకఃప్రోల్లాలజలధిలో, మొత్తించి శాబకు శ ముంపఁ బంపు
- ఆ. విషముఁ బెట్టఁ బంపుఁ విదళింపఁగాఁ బంపు, దొడ్డకొండచఱులఁ ద్రోయఁబంపుఁ
బట్టి కట్టఁ బంపు శ బాధింపఁగాఁ బంపు, బాలుఁ గినిసి దనుజఃపాలుఁ డధిప.
- సీ. ఒకవేళ నభిచారఃసహోమంబు సేయించు, నొకవేళ నెండల శ నుండఁ బంచు
నొకవేళ వానల శ నుపహతి నొందించు, నొకవేళ రంధ్రంబు శ లుక్కఁబట్టు
నొకవేళఁ దనమాయనొడివించి బెగడించు, నొకవేళ మంచునననొంటి నిలుపు
నొకవేళఁ బెనుగాలికున్నుఁ గావించు, నొకవేళఁ బాఁతించు శ నుర్వియందు
- తే. నీరు నన్నంబు నిడ నీక శ నిగ్రహించుఁ
గళల నడిపించు అువ్వించు శ గండశిలల
గదల వ్రేయించు సేయించు శ ఘనశరములఁ
గొడుగు నొకవేళ నమరారి శ శ్రోధి యగుచు. 199
- వ. మఱియు ననేకమారణోపాయంబులఁ బాపరహితుం డైనపాపనిరూపు మాప
లేక యేకాంతంబున దురంతచింతాపరిశ్రాంతం డయి రాక్షసేంద్రుండు దన
మనంబున. 200
- ఉ. ముంచితి వార్ధులఁ గదల శ మొత్తితి శైలతటంబులందు గ్రొ
బ్బించితి శస్త్రరాజు బాడినపించితి మీఁద నిభేంద్రపంక్తి యొ
ప్పించితి ధిక్కరించితి శకపించితి ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో
యించితిఁ బెక్కుపాట్ల నలరయించితిఁ జావఁ డి దేమి చిత్రమో. 201
- చ. ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషధము శ లెవ్వరు భర్తలు లేరు బాధలం
దరలఁడు నైజతేజమునఁ శ దధ్యము జాడ్యము లేదు మిక్కిలిఁ
మెఱయుచు నున్నవాఁ డొకనిగ్రమేషము దైన్యము నొందఁ డింక నే
తెఱుఁగునఁ ద్రుంతు వేనరితి శ దివ్యము వీనిప్రభావ మెట్టిదో. 202
- వ. అదియునుం గాక తొల్లి శునశ్శేపుం డనుమునికుమారుండు దండ్రిచేత రూగ
పశుత్వంబునకు దత్తుం డయి తండ్రి తనకు నపకారి యని తలంపక బ్రదికిన
చందంబున. 203

క. ఆగ్రహమున నేఁ జేసిన, నిగ్రహములు పరులతోడ ॥ నెఱి నొకనాఁడున్
విగ్రహము లనుచుఁ బలుకఁ డ, నుగ్రహములుగా స్మరించునొవ్వఁడు మదిలోన్.
వ. కావున వీఁడు మహాప్రభావసంపన్నుండు వీని కెందును భయంబు లేదు వీని
తోడివిరోధంబునం దనకు మృత్యువు సిద్ధించు నని నిర్ణయించి చిన్నబోయి
ఖన్నుం డై ప్రసన్నుండు గాక క్రిందు సూచుచు విషణ్ణుం డై చింతనంబు
సేయు చున్న రాజునకు మంతనంబునఁ జండామర్కు లిట్లనిరి. 205

శా. శుభ్రఖ్యాతివి నీప్రతాపము మహాశోచోద్యంబు దైత్యేంద్ర గో
షభ్రామ్యగృవిజృంభణంబున దిగ్విప్రతాపముం బోరులన్
విభ్రాంతంబుగఁ జేసి యేలితి గదా ॥ విశ్వంబు వీఁ డెంతి యీ
దభ్రోక్తుల్ గుణకోష హేతువులు చింతితం బొంద నీ కేటికిన్. 206

శా. వక్రం డై నజనుండు వృద్ధగురుసేవం జేసి మేధాసయో
పక్రాంతిక్ విలసిల్లు మీఁదట నయశ్చపాకంబుతో బాలకున్
శక్రద్వేషణబద్ధుఁ జేయుము మదిం జాలింపు మీరోషమున్
శుక్రాచార్యులు వచ్చునంత కితిఁడున్ ॥ సుశ్రీయుతుం డయ్యెడున్. 207

వ. అని గురువులు వలికిన రాక్షసేశ్వరుండు గృహస్థులైన రాజులకు నుపదేశింపఁ
దగినధర్మార్థకామంబులు ప్రహ్లాదునకు నుపదేశింపుం డని యనుజ్ఞ సేసిన వారు
నతినికి ద్రివర్గంబు నుపదేశించిన సతిండు రాగద్వేషంబులచేత విషయాసక్తు
లైనవారలకు గ్రాహ్యంబు లైనధర్మార్థకామంబులుఁ దనకు నగ్రాహ్యంబు లని
యును వ్యవహారప్రసిద్ధికొఱ కై నభేదంబు గాని యాత్మభేదంబు లే దనియును
నసర్థంబులయం దర్థకల్పన సేయుట దిగ్భ్రమం బనియును నిశ్చయించి గురూప
దిష్టశాస్త్రంబులు మంచి వని తలంపక గురువులు దమగృహస్థకర్మానుష్ఠానం
బులికుం బోయినసమయంబున. 208

క. ఆటలకుఁ దన్ను ర మృని, పాటించి నిశాటసుతులు ॥ భాషించిన దో
పాటకులేంద్రకుమారుఁడు, పాటనమున వారిఁ ¹జేరి ॥ ప్రజ్ఞాన్వితుం డై. 209

క. చెప్పఁ డొకచదువు మంచిది, చెప్పెడిఁ దగులములు సెవులు ॥ సిందఱగొనఁగాఁ
జెప్పెడు మనయెడ నొజ్జలు, సెప్పెద నొకచదువు వినుడు ॥ చిత్తము లలరన్.

వ. అని రాజకుమారుండు గావునఁ గరుణించి సంగడికాండ్రతోడ నగియెడిచందం
బునఁ గ్రీడలాడుచు సమానవయస్కు లైనదైత్యకుమారుల కెల్ల నేకాంతంబున
నిట్లనియె. 211

ఉ. బాలకులార రండు మనఃప్రాయపుబాలురు కొందఱుర్విపైఁ
గూలుట గంటిరే గురుఁడు ॥ కూర్చుఁ డనర్థచయంబునందు
శీలత సర్థకల్పనముఁ ॥ ²జేసెడి గ్రాహ్యము గాదు శాస్త్రముల్

మే లైటింగించెనన్ వినిన శ్రీమీకు నిరంతరభక్త మయ్యెడిన్.

212

వ. వినుండు సకలజన్మంబులందును ధర్మార్థాచరణకారణం బయినమానుషజన్మంబు దుర్లభం బందుఁ బురుషత్వంబు దుర్లభం బదియు శతవర్షపరిమితం బైనజీవిత కాలంబున నియతం బైన యుండు నందు సగ మంధకారబంధురం బయి రాత్రి నూపంబున నిద్రాదివ్యవహారంబుల నిరర్థకం బయి చనుఁ జిక్కినపంచాశ ద్వత్సరంబులందును బాల్య కైశోరి కౌమారాదివయోవిశేషంబుల వింశతి హేయనంబులు గడచుఁ గడమముప్పదియబ్దంబులు నింద్రియంబులచేతఁ బట్టు వడి దురవగాహంబు లయినకామక్రోధలోభమోహమదమత్సరంబు లను పాశంబులం గట్టువడి విడివడ సమర్థుండు గాక ప్రాణంబులకంటె మధురాయ మాణ యైనతృప్తికు లో నైన భృత్యతస్కరవణిక్పర్మంబులఁ బ్రాణహాని యైన నంగీకరించి పరార్థంబుల సర్పించుచు రహస్య సంభోగచాతుర్యసౌందర్యవిశేషం బుల ధైర్యవల్లికాలవిత్రంబు లయినకళత్రంబులను మహానీయనుంజలమధురాలాపంబులు గలిగి వశు లయినశిశువులను శీలవయోరూపధన్య లగుకన్యలను వినయవివేకవిద్యాలంకారు లయినకుమారులను గామితఫలప్రదాత లగుభ్రాత లను మమత్వప్రేమదైన్యజనకు లయినజననీజనకులను సకలసౌజన్యసింధువు లయినబంధువులను ధనకనకవస్తువాహనసుందరంబు లయినమందిరంబులను సుక రంబు లైనపశుభృత్యనికరంబులను వంశపరంపరాయత్తంబు లయినవిత్రంబు లను వర్జింప లేక సంసారంబు నిర్జించునుపాయంబుఁ గానక తంతువర్గంబున నిర్లమద్వారశూన్యం బయినమందిరంబుఁ జేరి చుట్టువడి వెడలెడిపాటవంబు సాలక తగులువడుకీటకంబుచండంబున గృహస్థుండు స్వయంకృతకర్మబద్ధుం డై శిశోద్దరాదిసుఖంబులఁ బ్రమత్తుం డయి నిజకుటుంబపాపహరవశ్యంబున విరక్తి మార్గంబుఁ దెలియ నేరక స్వకీయపరకీయభిన్నభావంబున సంధికారంబునం బ్రవేశించుం గావునఁ గౌమారసమయంబున మనీషాగరిష్ఠుండై పరమభాగవతధర్మం బు ననుష్ఠింప వలయు దుఃఖంబులు వాంఛితంబులు గాక చేకులుభంగి సుఖంబు లును గాలానుసారంబు లై లబ్ధంబు లగుంగావున వృధాప్రయానంబున నాయు ర్వ్యయంబు సేయంజనదు హరిభజనంబున మోక్షంబు సిద్ధించు విష్ణుండు సర్వ భూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రియుండు ముముక్షు వైనదేహికి దేహావసాన పర్యంతంబు నారాయణచరణారవిందసేవనంబు గర్తవ్యంబు.

213

సీ. కంటిరే మనవారు శ్రీ ఘనులు గృహస్థులై, విఘలులై కైకొన్నశివైతితనము
భద్రాక్షులై యుండి శ్రీ పాయకు సంసార,పద్ధతి నూరక శ్రీ పట్టువడిరి
కలయోనులం దెల్ల శ్రీ గర్భాద్యవస్థలఁ, బురుషుండు దేహి యై శ్రీ పుట్టు చుండుఁ
ద న్నెఱుంగఁడు కర్మతంత్రుం డై కడపట, ముట్టఁడు భవశత్రములకు నయిన
ఁ, దీన శుభము లేదు శ్రీ దివ్యకీర్తియు లేదు, జగతిఁ బుట్టి పుట్టి శ్రీ చచ్చి చచ్చి

పౌరల నేల మనకుఁ బ్రట్టని చావని, త్రోవ వెదకికొనుట యొడ్డబుద్ధి. 214
శా. హాలాపానవిజృంభమాణమదగఁగర్వాతీతదేహోల్లస

ద్బాలాలోకసశృంఖలానిచయసంబద్ధాత్ముఁడై లేశముఁ
వేలానిస్సరణంబు గానక మహావిద్యాంసుడుం గామినీ
హేలాకృష్టకురంగశాబక మగుఁగ్రహీనస్థితి వింటిరే. 215

ఆ. విషయనక్తులైనవిబుధాహితులతోడి, మనికి వలదు ముక్తిమార్గవాంఛ
నాదిదేవు విష్ణు య నాశ్రయింపుడు ముక్తి, సంగజనులఁ గూడి శైశవమున.
వ. కావున విషయంబులఁ జిక్కువడినరక్కసులకు హరిభజనంబు శక్యంబు గాదు
రమ్య మయ్యును బహుతరప్రయాసగమ్య మని తలంచితినేని జెప్పెద సర్వ
భూతాత్మకుం డై సర్వదిక్పాలసింధుం డై బ్రహ్మ కడపలగాఁ గలచరాచరస్థల
సూక్ష్మజీవసంఘంబులందును సభోవాయకుంభినీనలీలతేజంబు లనియెడుమహా
భూతంబులయందును భూతవికారంబు లయినఘటపటాదులయందును గుణసా
మ్యం బయినప్రధానమందును గుణవ్యతికరం బైనమహత్తత్త్వాదియందును రజ
స్సత్త్వతమోగుణంబులయందును భగవంతుం డవ్యయం డీశ్వరుండు పరమాత్మ
పరబ్రహ్మ మనియెడునాచకశబ్దంబులు గల్గి కేవలానుభవానందస్వరూపకుండు
నవికల్పితుండు ననిర్దేశ్యుండు నయినపరమేశ్వరుండు త్రిగుణాత్మకం బైనతనదివ్య
మాయచేత సంతర్హితైశ్వర్యం డై వ్యాఘ్రావ్యాపకరూపంబులంజేసి దృశ్యం
డును స్పృశ్యం భోగ్యండును భోక్తయు నయి నిర్దేశింపం దగి వికల్పితుం డై
యుండుఁ దత్కారణంబున నాసురభావంబు విడిచి సర్వభూతంబులందును ద
యాసుహృద్భావంబులు గర్తవ్యంబులు దయా(సుహృద్భావంబులు) గల్గిన సభో
క్షుణండు సంతసించు ననంతం డాద్యుండు హరి సంతసించిన నలభ్యం జెయ్యది
యు లేదు జనార్దనచరణసరసీరుహాయుగళస్మరణసుధారసపానపరవశుల మైతిమే
ని మనకు దైవవశంబున సకాంక్షితంబులై సిద్ధించుధర్మార్థకామంబులుఁ గాంక్షి
తం బై సిద్ధించుమోక్షంబును నేల త్రివర్గంబును నాత్మవిషయం దర్కదండనీతి
జీవికాదు లన్నియుఁ ద్రైగుణ్యవిషయంబు లైనవేదంబులవలనం బ్రతిపాద్యం
బులు నిస్త్రైగుణ్యలక్షణంబునం బరమపురుషుం డైనహరికి నాత్మసమర్పణ
సేయుట మేలు పరమాత్మతత్త్వజ్ఞానోదయంబునంజేసి స్వపరభాగ్య
పురుషుండు యోగావధూతత్వంబున నాత్మవికల్పభేదంబునం గలలోక
మంబులభంగిందధ్యం బనక మిధ్య యని తలంచు నని మఱియుఁ
డి ట్లనియె.

మ. నరుడుం దానును మైత్రితో మెలఁగుచుఁ గ నారాయణుం డింత
వరున నారదసంయమిశ్వరునకుఁ గ న్యాఖ్యానముం జేసె మ
హరిభక్తాంఘ్రిపరాగశుద్ధతను లేకాంతుల్ మహాకించనుల్

పరతత్వజ్ఞులు గాని నేరరు మదిన్ భావింప నీజ్ఞానమున్.

218

వ. తొల్లి నేను దివ్యదృష్టి గలనారదమహామునివలన సవిశేషం బయినయీజ్ఞానం
బును బరమభాగవతధర్మంబును వింటి ననిన వెఱుగుపడి దైత్యబాలకు లద్దనుజ
రాజకుమారున కి ట్లనిరి.

219

ఉ. మంటిమి గూడి భార్గవకురమారకులొద్ద ననేకశాస్త్రముల్
వింటిమి లేడు సద్గురుడు భ వేఱుకఁ డెన్నఁడు రాజశాల ము
క్కంటికి నైన రాదు సారఁ భ గా వెలికిం జన రాదు నీకు ని

మృంటకవృత్తి నెవ్వఁడు ప్రగల్భుఁడు సెప్పె గుణాధ్య చెప్పమా.

220

క. సేవించుము ని న్నేప్పుడు, భావించుము రాజ వనుచు భ బహుమానములం
గావించుము పాలియము నీ, కీవించుమతిప్రకాశ భ మేక్రియఁ గలిగెన్.

221

వ. అని యిట్లు దైత్యనందనులు ద న్నడిగినఁ బరమభాగవతకులాలంకారుం డైన
ప్రహ్లాదుండు నగి తనకుఁ బూర్వంబునందు వినంబడిననారదుమాటలు దలంచి
యి ట్లనియె.

222

శా. అక్షిణోగ్రతపంబు మందరముపై భ నర్థించి మాతండ్రి శు
ద్ధతాంతిం జని యుండఁ జీమగమిచేతన్ భోగించందంబునన్
భక్షింపంబడెఁ బూర్వపాపములచే భ బాపాత్మకుం డంచు మున్
రక్షస్సంఘముమీఁద నిర్జరులు సంగరంభించి యుద్ధాఘ తై.

223

శా. ప్రహ్లాదోచితభేరిభాంకృతులతోఁ భ గాకారియుం దారు శౌ
ర్యస్థైర్యంబుల నేగుడెంచినఁ దదీయాటోపవిభ్రాంతు తై

స్వస్థేమల్ దిగ నాడి పుత్రధనయోగపామిత్రసంపత్కశా

224

ప్రహ్లాదంబులు డించి పాటి రసుకుల్ భ ప్రాణాననోద్యుక్తు తై.

మత్తకోకిలము. ప్రల్లదంబున వేల్పు లుద్ధతిఁ భ బాటి రాజనివాసముం

గొల్ల వెట్టి సమస్తవత్తముఁ భ గూరతం గొని పోనఁగా

నిల్లు సొచ్చి విశంకుఁ డై యమరేశ్వరుం డదలించి మా

శల్లిఁ దాఁ జెఱపట్టె సిగ్గునఁ భ దస్త యై విలపింపఁగాన్.

225

చుకేంద్రుండు మాతల్లిం జెఱగొని పోవు చుండ నమ్ముగున కురరి యను

గుక్రియ మొఱ లిడినఁ దెరువున దైవయోగంబున నారదుండు పొడగని

వియె.

226

రాధినాథ సురగన త్తమ వేల్పులలోన మిక్కిలిన్

మూర్తివి సుగసీతివి మానినిఁ బట్ట నేల యీ

రెన్ విడువు భ కల్మషమానసురాలు గాదు నీ

- దుర్భరరోషమున్ నిలుపు యుద్ధయుఁ డైననిలింపవైరిపై. 227
- వ. అనిన వేల్పుడపనికి వేయిగన్నులు గలగలువ యిట్లనియె. 228
- ఉ. అంతనిధాన మైనదివిజాధిపువీర్యము దీనికుఁజ్ఞీ స
త్యంతసమృద్ధి నొందెడి మహాత్మక కావునఁ దత్ప్రసూతిప
ర్యంతము బద్ధఁ జేసి జనితార్భకు వజ్రముధారఁ ద్రుంచి ని
శ్చింతుఁడ నై తుదిన్ విడుతున్ సిద్ధము దానవరాజవల్లభన్. 229
- వ. అని పలికిన వేల్పుఁడేనికిం దపసి యిట్లనియె. 280
- శా.నిర్భీకుండు ప్రశస్తభాగవతుఁ డున్నద్రుండు జన్మాంతరా
విరూపాచ్యుతపాదభక్తిమహిమావిష్టుండు దైత్యాంగనా
గర్భసుం డగుబాలకుండు బహుసంక్రమాద్యుపాయంబులన్
దుర్భావంబునఁ బొంది చావఁడు భవద్దోర్దండవిభ్రాంతుఁ డై. 231
- వ. అని దేవముని నిర్దేశించిన సతనివచనంబులు మన్నించి తానును హరిభక్తుండు
గావున దేవేంద్రుండు భక్తిభావంబున మాయవ్వను విడిచి వలగొని సుర
లోకంబునకుం జనియె మునింద్రుండును మజ్జననియందుఁ బుత్రకాభావంబు సేసి
యాటడించి నిజాశ్రమంబునకుం గొనిపోయి నీవు పతివ్రతివు నియుదరింబు
నఁ బరమభాగవతుం డయిన ప్రాణి యున్ననాఁడు తపోమహత్త్వంబునం గృతా
ర్థుం డై నీపేనిమిటి రాఁ గలం డందాఁక నీ విక్కడ నుండు మనిన సమ్మతించి.
శా.యోషారత్నము నాధదైవత విశాఖలోద్యోగ మాతల్లి ని
ర్వైషమ్యంబున నాఘరాక మదిలో య వాంఛించి నిర్దోష యై
యీషద్భీతియు లేక గర్భపరిరక్షేచ్ఛన్ విచారించి శు
శ్రూషల్ సేయుచు నుండె నారదునకున్ య సువ్యక్తశీలంబునన్. 233
- వ. ఇట్లు దనకుఁ బరిచర్య సేయుచున్నదై త్యరాజకుటుంబినికి నాశ్రితిరితూవిశారదుం
డైననారదుండు నిజసామర్థ్యంబున సభయం బిచ్చి గర్భసుండై నైనన్న నుద్దే
శించి ధర్మత్వతింబును నిర్మలజ్ఞానంబును నుపదేశించిన సమ్మద్దియ దద్దయుం
బెద్దకాలంబునాఁటివినికి గావున నాఁడుది యగుటంజేసి పరిపాటి దప్పి సూటి
లేక మఱచె నారదుండు నాయెడఁ గృప గలనిమిత్తంబున. 234
- క. వెల్లిగొని నాటనుండియు, నుల్లసితం బైనదైవయోగంబున శో
భిల్లెడు మునిమత మంతయు, నుల్లంబున మఱపు వుట్ట య గొకనాఁ డైనన్. 235
- ఆ. వినుఁడు నాదుపలుకు య విశ్వసించితిరేని, సతుల కయిన బాలకజనుల కయినఁ
దెలియ వచ్చు మేలు య దేహాద్యహంకార,దళననిపుణ మైనతపసిమతము. 236
- వ. అని నారదోక్తప్రకారంబున బాలకులకుఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె నిశ్వరమూర్తి
యైనకాలంబునంజేసి వృక్షంబు గలుగు చుండ ఫలంబునకు జన్మసంస్థానవర్ధ
నాపక్షీణత్వపరిపాకనాశంబులు ప్రాప్తంబులయిన తెఱంగున దేహంబులకుం గాని

షడ్భావవికారంబు లాత్మకు లే వాత్మ నిత్యుండు తయరహితుండు శుద్ధుండు
 త్రేత్రజ్ఞుండు గగనాదులకు నాశ్రయుండుఁ గ్రియాశూన్యుండు స్వప్రకాశుండు
 సృష్టిహేతువు వ్యాపకుండు నిస్సంగుండుఁ బరిపూర్ణుండు నొక్కండు నని వివేక
 సమర్థంబు లగునాత్మలక్షణంబులు పండ్రెండు నెఱుంగుచు దేహదులందు
 మోహజనకంబు లగునహంకారమమకారంబులు విడిచి పసిండిగనులు గలనెల
 వున విభ్రాజమానకనకలేశంబు లైనపాపాణాదులందుఁ బుటంబు వెట్టి వహ్ని
 యోగంబునఁ గరంగ నూఁది హేమకారకుండు పాటవంబున హాటకంబుః
 బడయుభంగి నాత్మకృతకార్యకారణంబుల నెఱింగెడినేర్పరి దేహంబునం దాత్మ
 సిద్ధికొఱకు నయినయపాయంబునంజేసి బ్రహ్మభావంబుఁ బడయు మూలప్రకృతి
 యు మహదహంకారంబులును బంచతన్మాత్రంబులు నివి యెనిమిదియుం బ్రకృ
 తు లనియును రజస్సత్వతమంబులు మూడును బ్రకృతిగుణంబు లనియును
 గర్భేంద్రియంబు లయినవాక్పాణిపాదపాయూపస్థంబులును జ్ఞానేంద్రియంబు
 లైనశ్రవణనియననసాత్త్విగ్ధాణుంబులును మనంబును మహీసలిలతేజోవాయు
 గగనంబులును నివి పదాఱును వికారింబు లనియును గపిలాదిపూర్వాచార్యుల
 చేతఁ జెప్పం బడియె నాత్మీత్వంబున నీయిరువదేడింటిని నాత్మ గూడి యుండుఁ
 బెక్కింటికూడవ దేహ మదియు జంగమస్థావరరూపంబుల రెండువిధంబు
 లయ్యె మూలప్రకృతి మొదలయినవర్గంబునకు వే తై మణిగణంబులం జొచ్చి
 యున్నసూత్రంబుచందంబున నాత్మ యిన్నింటియందునుం జొచ్చి దీపించు
 నాత్మకు ఒన్నస్థితిలయంబులు గల వంచు మిథ్యాతత్పరులు గాక వివేకశుద్ధ మైన
 మనంబునంజేసి విచారించి దేహంబునం దాత్మ వెదక వలయు నాత్మకు నవస్థలు
 గలయ ట్లుండుఁ గాని యవస్థలు లేవు జాగరణస్వప్నసుషుప్తులనువృత్తు లెవ్వని
 చేత నెఱుంగంబడు నతం డాత్మ యండ్రు కుసుమధర్మంబు లయినగంధంబుల
 చేత గంధాశ్రయం డయినవాయువు నెఱింగెడుభంగిం ద్రిగుణాత్మకంబు లయి
 కర్మజన్యంబు లయినబుద్ధిభేదంబుల నాత్మ నెఱుంగం దగు నని చెప్పి. 237

సీ. సంసార మిది బుద్ధిసాధ్యము గుణకర్మ, గణబద్ధ మజ్ఞానకారణంబు
 గలవంటి దింతియ శ కాని నిక్కము గాదు, సర్వార్థములు మనశ్సంభవములు
 స్వప్నజాగరములు శ సమములు గుణశూన్యుఁ, డగుపరమునికి గుణాశ్రయమున
 భవవిశాళంబులు శ వాటిల్లిన ట్లుండుఁ, బట్టి చూచిన లేవు శ బాలుకార

తే. కడఁగి త్రిగుణాత్మకము లైనకర్మములకు, జనకమైనచ్చునజ్ఞానసముదయమును
 ఘనతరజ్ఞానవహ్నిచే శ గాల్చి పుచ్చి, కర్మవిరహితు లై హరిఁ శ గనుట మేలు.

వ. అది గాఢున గురుశుశ్రూషయు సర్వలాభసమర్పణంబును సాధుజనసంగమంబు
 ను నీశ్వర ప్రతిమాసమారాధనంబును హరికథాతత్పరత్వంబును వాసు దేవునియం

దలిపేమయు నారాయణగుణకర్మకథానామకీర్తనంబును వైకుంఠచరణకమల
ధ్యానంబును విశ్వంధరమూర్తివిలోకనపూజనంబును మొదలయినవిజ్ఞానవై
రాగ్యలాభసాధనంబులైనసభాగవతధర్మంబులపై రతి గలిగి సర్వభూతంబుల
యందు నీశ్వరుండు భగవంతుం డాత్మ గలం డని సమ్మానంబు సేయుచుఁ గామ
క్రోధలోభమోహమదమత్సరంబులకొగెలిచి యింద్రియవర్గంబును బంధించి
భక్తి సేయు చుండ నీశ్వరుం డయినవిష్ణుదేవునియందలిగతి సిద్ధించు. 239

- సీ. దనుజారిలీలావ్రతారంబులందలి, శౌర్యకర్మంబులు శ సద్గుణములు
విని భక్త డగువాఁడుకేవేడ్కతోఁ బులకించి, కన్నుల హర్షాశ్రికణములొలుక
గగదస్వరముతోఁ శ గమలాక్ష వైకుంఠ, వరద నారాయణ శ వాసుదేవ
యనుచుకొ ణ్ణిలిపాడునాడు నాగోశించు, నగుఁ జింతనము సేయునతియొనర్చు
తే. మరులుకొనియుండుఁడనలోనమాటలాడు, వేల్పుసోకినపురుషునివృత్తి దిరుగు
బంధములఁబాసియజ్ఞానకటలించాల్చి, విష్ణుఁ బ్రాపించుచుది భక్తివినశుఁడగుచు.
వ. కావున రాగాదియక్తమనస్కుం డయినశరీరికి సంసారచక్రనివర్తకం బయిన
హరిచింతనంబు బ్రహ్మమందలినిర్వాణసుఖం బెట్టి దట్టి గని బుధులు దెలియు
దురు హరిభజనంబు దుర్గమంబు గాదు హరి సకలప్రాణిహృదయంబులయందు
సంతర్వామి యి యాకాశంబుభంగి నుండు విషయాద్వందంబుల నయ్యెడిది తేదు
నిమిషభంగురప్రాణు లయినమన్త్రులకు మమతాస్పదంబులును జూచలంబు
లును నైనపుత్రమిత్రకళత్ర పశుభృత్యబలబంధురాజ్యకోశమణిమందిరమంత్రి
మాతంగమహాప్రముఖవిభవంబులు చిరర్థకంబులు యోగప్రముఖపుణ్యలబ్ధంబు
లైనస్వర్గాదిలోకభోగంబులు పుణ్యానుభవక్షేణంబులు గాని నిత్యంబులు గావు
నగుండు విద్వాంసుండు నవి యభిమానించి కర్మంబు లొనరించి యమోఘంబు
లయినవిపరీతఫలంబుల నొందుఁ గర్మంబులు గోరక చేయ నలయుఁ గోరి చేసిన
దుఃఖంబులు ప్రాప్తించుఁ బురుషుండు దేహంబుకొఱకు భోగంబుల నపేక్షించు
దేహంబు నిత్యంబు గాదు శోడ రాదు మృతం బయినదేహమును శునకాదాలు
భక్షించు దేహి గర్మంబు లొనరించి కర్మబద్ధుం డయిక్రమృతం గర్మానుకూలం
బయినదేహంబుఁ చాల్చు నజ్ఞానంబునంజేసి పురుషుండు గర్మదేహంబుల విస్త
రించు నజ్ఞానతంత్రంబులు ధర్మార్థకామంబులు జ్ఞానలభ్యంబు మోక్షంబు
మోక్షప్రదాత యగుహరి సకలభూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రియుండు నన
చేత నయినమహాభూతంబులతోడ జీవనంజ్ఞతుం డయి యుండు నిష్కాము లై
హృదయగతుం డయినహరిని నిజభక్తిని భజింప నలయు. 241

- క. దానవదైత్యభుజంగమ, మానవగంధర్వసురనామాజములో ల
క్షీనాథుచరణకమల, ధ్యానంబున నెవ్వఁ డయిన శ ధన్యత నొందున్. 242

- క. చిక్కెడు న్రతములఁ గ్రతువుల, జిక్కెడు దానముల శౌచశీలతపములం

- జక్కెడు యుక్తిని భక్తిని, జిక్కినక్రియ నచ్యుతుండు సద్ధము నుండి. 243
- క. చాలదు భూదేవత్వము, సాలదు దేవత్వ మధికశాంతత్వంబు
జాలదు హరి మెప్పింప వి, శాలోద్యములార భక్తి సాలినభంగిన్. 244
- ఆ. దనుజభుజగయక్షుడై త్యమ్మగాభీర, సుందరీవిహంగశూద్రశబరు
లైన బాపజీవులైన ముక్తికి జోదు, రఖలజగము విష్ణుడనుచు దలచి.
- క. గురువులు దమకను లోబడు, తెరువులు సెప్పెదగు విష్ణుదివ్యపదవికిం
దెగువులు సెప్పరు చీకటికి, బగువులు వెట్టంగ నేల శ బాలకులారా. 246
- క. తెం డెల్లపు న్నకంబులు, నిం డాచార్యునకు మరల శ నేకతమునకు
రండు విశేషము సెప్పెనె, బొం డొల్లనివారు కర్మపుంజముపా లై. 247
- క. ఆడునము మనము హరి రతికి, శాడున మే ప్రాప్తు విష్ణుభద్రయశంబుల్
వీడుదము దనుజనంగతికి, గూడునము ముకంద భ క్తకోటి సూటిన్. 248
- క. విత్తము సంస్కృతిపటలము, వ్రత్తిము కామాదివైరినర్థంబుల నే
డిత్తము చిత్తము హరికిని, నొత్తము నిర్వాణపదము శ శుభ మగు మనకున్.
- వ. అని యిట్లు ప్రస్థాదుండు రహస్యంబున నయ్యెవేళల రాక్షసకుమారులకు నప
వర్గమార్గం బెఱిగించిన నాగును గురుశిష్యితంబు లైనచదువులు సాలించి నా
రాయణభక్తి చిత్తంబులం గీలించి యుండుటం జూచి నారలదోకాంతభావంబు
దెలిసి వెఱచి వచ్చి శుక్రనందనుండు శక్రవైరి కిట్లనియె. 250
- శా. రక్షోబాలుర నెల్ల నీకోడుకు నేరం జీరి లోలోన నా
శిక్షామార్గము లెల్ల గల్గి లని యాక్షేపించి తా నంగఱు
మోక్షాయత్తుల జేసినాడు మనకు శ మోసంబు వాటిల్లె నీ
దక్షత్వంబున జక్క జేయ వలయు శ దై తేయవంశాగ్రణి. 251
- క. ఉల్లసితవిష్ణుకథనము, లెల్లప్పుడు మాకు జెప్పె శ డీగురు డని న
న్నుల్లంఘించి కుమారకు, లొల్లరు చదువంగ దాననోత్తమ వింటే. 252
- క. ఉడుగఁడు మధురిపుకథనము, విడివడి జడుపగిది దిరుగు శ వికసనమున నే
నొడివిననొడువులు నొడువఁడు, దుడుకని జదివింప మాకు శ దుర్లభ మధిపా.
- క. చొక్కపురక్కసికలమున, వెక్కుగు జన్మించినాడు శ విష్ణునియందున్
నిక్కపుమక్కువ విడువం, డెక్కడినుతుం గంటి రాక్షసేశ్వర వెట్టిక్. 254
- వ. అని యిట్లు గురునుతుండు సెప్పిన గొడుకువలనివిరోధవ్యవహారంబులు గర్జరం
ధ్రంబుల ఖడ్గప్రహారంబు లయి సోకిన బిట్టు మిట్టిపడి పాదాహతం బైనభుజం
గంబుభంగి బవనప్రేరితం బైనదనానలంబుచందంబున దండతాడితం బయిన
కంగీరవంబుకై వడి భీషణరోషరసావేశజాఙ్మల్యమానచిత్తుండును బుత్రసంహా
రోద్యోగాయత్తుండును గంపమానగాత్తుండును నరుణీకృతనేత్తుండును నై

కొడుకును రప్పించి సమ్మాసకృత్యంబులు దప్పించి నిర్దయుం డై యశనిసంకాశ భాషణంబుల నదల్పుచు. 255

శా. సూనుఁ శాంతగుణప్రధాను సతిసంశుద్ధాంతజ్ఞాను స
జ్ఞానారణ్యకృశాను సంజలిపుటీసంభాజమానుఁ సదా
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీతచింతామృతాస్వాదనా
ధీనుఁ ధిక్కరణంబు సేసి పలికెఁ ర దేవాహితం డుగ్రతన్. 256

సీ. అన్యదీయం బగునాదేశమునఁ గాని, మిక్కిలి రవి మింట ర మెఱయ వెఱచు
నన్నికాలములందు ర ననుకూలుఁ డై కాని, విద్వేషి యై గాలి ర వీవ వెఱచు
మత్పితాపానలక్షమందీకృతార్పి యై, విచ్ఛలవిడి నగ్ని ర వెలుగ వెఱచు
సతిశాత యైననాకయాజ్ఞ నుల్లంఘించి, శమనుండు ప్రాణులఁ ర జంప వెఱచు

తే. నింద్రుఁ డొదల నామ్రాల ర నెత్త వెఱచు, సమరకిన్నరగంధర్వయక్షవిహగ
నాగవిద్యాధరావలి ర నాకు వెఱచు, నేల వెఱవపు నలువ నీ ర కేది దిక్కు.

శా. ప్రజ్ఞావంతులు లోకపాలకులు శుంభద్వేషు లయ్యుఁ మదీ
యాజ్ఞాభంగము సేయ నోడుదురు రోషాపాంగదృష్టిఁ వివే
కజ్ఞానచ్యుతి మై జగత్త్రితయముం ర గంపించు ని విట్టిచో
నాజ్ఞల్లంఘన మెల్లు సేసితివి సాహంకారతఁ దుర్మతి. 258

శా. కంఠక్షోభము గాఁగ నొత్తిలి మహాగ్రాధంబుగా డింభ వై
కుంతుం జెప్పెదు దుర్జయుం డనుచు వైకుంఠుండు వీరవ్రతో
త్కంఠాబంధురుఁ డేని నే సమగులఁ ర ఖండింప నండింపఁగాఁ
గుంభాతుండు గాక రా వలదె మధ్నోరాహవక్షోణికిన్. 259

శా. ఆచార్యోక్తము గాక శాలురకు మోక్షమైన క్తిఁ బుట్టించి ని
వాచాలత్వముఁ జూపి విష్ణు నహితుఁ ర వర్ణించి మద్దెత్యవం
శాచారంబులు నీటు సేసితివి మూఁధాత్ముం గులగ్రోహి నిఁ
నీచుం జంపుట మేలు చంపి కులముఁ ర నిగోషముం జేసెదన్. 260

క. దిక్కులు గెలిచితి నన్నియు, దిక్కెవ్వఁడు రోరి నీకు ర దేవేంద్రాదుల్
దిక్కులరాజులు వేఱొక, దిక్కెఱుంగక కొలుతు రితఁడె ర ది క్కుని నన్నున్.

క. బలవంతుడ నే జగముల, బలములతోఁ జనక వీరభావమున మహా
బలుల జయించితి నెవ్వని, బలమున నాడెదవు నాకుఁ ర బ్రతివీరుడ వై. 262

వ. అనినఁ దండ్రికి మెల్లన వినయంబునఁ గొడు కి ట్లనియె. 263

క. బలయుతులకు దుర్భలులకు, బల మెవ్వఁడు నీకు నాకు ర బ్రహ్మదులకుఁ
బల మెవ్వఁడు ప్రాణులకును, బల మెవ్వం డట్టివిభుఁడు ర బల మసురేంద్ర.

- క. దిక్కులు గాలముతో నే, దిక్కున లే కండుఁ గలుగుఁ దిక్కులమొదలై
దిక్కు గలలేనివారికి, ¹ది క్కుయ్యెడువాఁడు నాకు శ్రీ దిక్కు మహాత్మా. 265
- సీ. కాలరూపంబులఁ శ్రీ గ్రమవిశేషంబుల, నలఘుగుణాశ్రయం శ్రీ డయినవిభుఁడు
సత్త్వబలేంద్రియశనహజప్రభావాత్ముఁ, డై వినోదంబున శ్రీ సఖిలజగము
గల్పించు రక్షించు శ్రీ ఖండించు నవ్యయుం, డన్నిరూపములందు శ్రీ సతిఁడు గలఁడు
చిత్తంబు సమముగాఁ శ్రీ జేయుము మార్గంబుఁ, దప్పి వ ర్తించుచిత్తంబుకంటె
తే. వైరు లేవ్వరు చిత్తంబు శ్రీ వైరి గాక, చిత్తమును సీసు వశముగాఁ శ్రీ జేయవయ్య
మదయుతాసురభావంబునమానవయ్య,యయ్యనిమోలమేలాడఁరయ్య జనులు.
- ఉ. లోకము లన్నియు² గడియఁలోన జయించినవాఁడ వింద్రియా
నీకముఁ జత్తము³ గెలువ శ్రీ నేరిపు నిన్ను నిబద్ధుఁ జేయు నీ
భీకరశత్రు లార్వురఁ బ్రభిన్నులఁ జేసినఁ బ్రాణికోటిలో
నీకు విరోధి లేఁ డొకఁడు శ్రీ నేర్పునఁ జూడుము దానవేశ్వరా. 267
- క. పాలింపుము శేముషి ను,న్యూలింపుము కర్మబంధగముల సమదృష్టిం
జాలింపుము సంసారముఁ, గీలింపుము హృదయమందుఁ శ్రీ శేవభక్తిన్. 268
- వ. అనినఁ బరమభాగవతశేఖరునకు గోపాచరి శేఖరుం డిట్లనియె. 269
- క. చంపినఁ జచ్చెద ననుచును, గంపింపక యోరిపడుచ శ్రీ కఠినోక్తుల నక
గుంపించెను చావునకుం. దెంపరి యై వదరువానిశ్రీ శైటఁగునఁ గుమతీ. 270
- శా.నాతోడం బ్రతిభాష లాడెను జగత్సాధుండ నాకంటె నీ
భూతశ్రేణికి రాజు లేఁ డొకఁడు సంకపూర్ణప్రభావుం ప మ
ద్భాతిం జంపిన మున్ను నే వెదకితిం శ్రీ బల్లాలు నారాయణుం
డేతిద్విశ్వములోన లేడు మఱి వాఁ శ్రీ డెం దుండురా దుర్మతీ. 271
- క. ఎక్కడఁ గలఁ డేక్రియ నే.చక్కటి వ ర్తించు నెట్టిజాడను నచ్చుం
జక్కడుతు నిన్ను విష్ణునిఁ, బెక్కలు నై,లేదపు వానిభృత్యునిపగిదిన్. 272
- వ. అనిన హరికింకరుండు శంకింపక హర్షపులకాంకుసంకలితివిగ్రహుం డై యాగ్ర
హంబు లేక హృదయంబున హరిం దలంచి సమస్కరించి బాలవర్తనంబున
నర్తనంబు సేయుచు నిట్లనియె. 273
- మ. కలఁ డంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ డాశ్రకాశంబునం గుంభినిం
గలఁ డగ్ని⁴ దిశలం బగల్గ నిశల⁵ శ్రీ ఖద్యోతచంద్రాత్మలం
గలఁ డాంకారమునం ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలింగవ్యక్తులం దంతిటం
గలఁ డీశుండు గలండు తిండ్రి వెదకం శ్రీ గా నేల యాయాయెడన్. 274
- క. ఇందుఁ గలఁ డందు లేఁ డని, సందేహము వలదు చక్రి శ్రీ సర్వోపగతుం
డెందందు వెదకి చూచిన, సందందే కలఁడు దానశవాగ్రణి వింటె. 275

- వ. అని యివ్వధంబున. 276
- మ. హరి సర్వాకృతులం గలం డనుచుఁ బ్రశ్నాదుండు భాషింప న
త్వరుఁ డై యెందును లేడు లేఁ డని సుతుఁ డై తుల్యుండు దర్జింప శ్రీ
నరసింహాకృతి నుండె నచ్యుతుఁడు నానాజంగమస్థావరో
త్కరగర్భంబుల నన్ని దేశముల నుద్దండస్రభావంబునన్. 277
- వ. అయ్యవసరంబున నద్దానవేంద్రుండు. 278
- క. డింభక సర్వస్థలముల, సంగభూమి నేత్రుఁ డుండు ధనుచు మిగుల సం
రంభంబునఁ బలికెడ వీ, స్తంభంబునఁ జూపఁ గలవె ధ చక్రన్ గిక్రన్. 279
- క. స్తంభమునఁ జూప వేనిం, గుంభిని నిశిరిముఁ ద్రుంచి ధ కూల్పంగ రత్నా
రంభమున వచ్చి హరి వి, స్తంభంబున నడ్డపడింగ ధ శక్తుం డగునే. 280
- న. అనిన భక్తవత్సలునిభటుం డిట్లనియె. 281

- శా. అంభోజాననుఁ డాది గాంగఁ దృణపర్యంతంబు విశ్వత్సృజై
సంభావంబున నుండుప్రోడ విపులః స్తంభంబునం దుండఁడే
స్థంభాంతర్గతుఁ డయ్యు నుండుటకు నేకసం దేహమున్ లేదు ని
ర్దంభత్వంబున నేడు గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్. 282
- వ. అనిన విని కరాళించి గ్రద్దనలేచి గర్జయ డిగ్గి నుటికి (యెఱఁ బెట్టిన) ఖడ్గంబు (నెఱి
కి) కేలనమర్చి జళిపించుచు మహాభాగవతశిఖామణి యైన ప్రహ్లాదునిధిక్కరించుచు.
- మ. వినరా డింభక మూఢచిత్త గరిమన్ ధ విష్ణుండు విశ్వాత్మీకుం
డని భాషించెడ వైన నిందుఁ గలఁడే ధ యంచున్ మహోద్రేకి యై
దనుజేంద్రుం డటచేత వ్రేసెను మహోదగ్రస్రభాశుంధమున్
జనదృగ్భీషణదంధమున్ హరిజనుఃస్సంరంభమున్ స్తంభమున్. 284

— శ్రీహరి నరసింహరూపమున స్తంభంబునం దావీర్భవించుట. —

- వ. ఇట్లు దానవేంద్రుండు పరిగృహ్యమాణునై రుండును వై రానుబంధజాఙ్మల్యమాన
రోషానలుండును రోషానలజంఘన్యమానవిజ్ఞానవినయుండును వినయగాంభీర్యధై
ర్యజేగీయమానహృదయుండును హృదయచాంచల్యమానతామసుండును దామ
సగుణచంక్రమ్యమాణ సెద్యుండును వై విస్తంభంబున హుంకిరించి గాలుని ధిక్క
రించిహరి నిందుఁ జూపు మని కనత్కనకమణిమయకంకణ క్రేంకారశబ్దపూర్వకం
బుగా దిగ్దండిదంతభేదనపాటవస్రశస్త్రం బగుహస్తంబున సభామండపస్తంభంబు
వ్రేసిన వ్రేటుతోడన దశదిశలను మిడుంగులులు సెదరం జటిలి పెటిలి పడి బం
భజ్యమానంబగునమృహస్తంభంబువలనఁ బ్రళయవేశాసంభూతస్తప్తస్కంధబంధుర
సమీరణసంఘటితి ఘోరజోఘుష్యమాణ మహావలాహకవర్గనిర్గత నిలిడనిష్ఠుర

దుస్సహనిర్ఘాతసంఘనిర్ఘోషనికాశంబు లై నఫటచ్చటస్ఫటస్ఫటధ్వనిప్రముఖభ
యంకరారావపుంజంబులు జంజన్యమానంబు లయి యెగసి యాకాశకుహారాం
తరాళంబు నిరవకాశంబు నేసి నిండినం బట్టు సాలక దోఢాయమానహృద
యంబు లయి పరవశంబు లై నపితామహమహేంద్రవరుణవాయుశిఖిముఖర
చరాచరిజగతుజాలంబులతోడ బ్రహ్మాండకటాహంబు వగలి పరిస్ఫోటితంబు
గాఁ బ్రఫుల్లపద్మయుగళినంకాశ భాస్వర చక్ర చాప హల కులిశ జలచర రే
ఖాంకితచారుచరణతలుండును జరణచంక్రమణఘనవినమితవిశ్వవిశ్వంభరాభార
ధౌరేయ దిక్కుంభి కుంభీనన కుంభినీధర కూర్మకుల శేఖరుండును జలరాశిజాత
శుండాలశుంజాదండమండితి (ప్రకాండప్రచండ) మహోరుస్తంభయుగళిండును
ఘుణఘణాయమానమణి(కింకిణీగణముఖరితి) మేఖిలావలయవలయిత పీతాంబర
శోభితకటిప్రదేశుండును నిర్జ్వరనిమ్నగావర్తవర్తులకమలాకరగంభీరనాభివివరుం
డును (ముష్టిపరిమేయవినత)తనుతరస్నిగ్ధమధ్యుండును గులాచలసానుభాగనదృ
శకర్కశవిశాలవక్షుండును దుర్జనదనుజభటధైర్యలతికాలవిత్రాయమాణరత్నో
రాజ వర్షోభాగవిశంకట శ్చేత్రివిలేఖనచంగ లాంగలాయమాన ప్రతాపజ్వలన
జ్వాలాయమానశరణాగతనయనచకోర చంద్ర రేఖాయమాణవజ్రాయుధప్రతిమా
న భానమాననిశాతి(ఖరతిరముఖ)నఖరుండును శంఖచక్రగదాఖడ్గకుంతతోమ
రప్రముఖ నానాయుధ మహితి మహోత్తుంగ మహీధరశృంగనన్నిభ వీరసాగర
వేలాయమాన మాలికావిరాజమాన నిరర్గళానేకశతభుజార్గళుండును మంజు
మంజరమణిపుంజరంజితమంజులహార కేయూర కంకణకిరీటమకరకుండలాదిభూషణ
భూషితుండును గ్రివళియుతశిఖరిశిఖరాధపరిణద్ధబంధురకంధరుండును బ్రకంపన
కంపితపారిజాతిపాదపంల్లవప్రతీకాశకోపావేశసంచలితాధరుండును శరత్కూల
మేఘజాలమధ్యధగగ్ధగాయమానతటిల్లతానమానదేదీప్యమాన దంష్ట్రాంకురుం
డును గల్పాంతకాలనకలభువనగ్రననవిలసనవిజృంభమాణనైజహృజహృత్తు
లితితిరలతరాయమాణవిభ్రాజమానజహ్వండును మేరుమందరమహాగుహాంత
రాశివిస్తారవిపులవక్త్రినాసికారంధ్రుండును నాసికారంధ్రనిస్సరన్నిబిడనిశ్వాస
నికరసంఘట్టనసంతోభితిసంతప్యమాననైసాగరుండును బూర్వపర్వతవిద్యోత
మానఖిద్యోతమండలనదృక్షనమంచితలోచనుండును లోచనాంచలనముత్యీ
ర్యమాణవిఘోలకీలాభీలవిస్ఫులింగవితానరోరుధ్యమాన తారకాగ్రహమండలుం
డును శక్రచాపసురుచిరాదభ్రమహాభూతితాబంధబంధురభయంకరవదనుండు
ను ఘనతరగండశైలతుల్యకమనీయగండభాగుండును సంధ్యారాగరక్తధారా
ధరచూలికాప్రతిమమహాభ్రంకషతంతనృమానపటుతరసటాజాలుండును సటా
జాలనచాలనసంజాతవాతిఘోలాయమానవైమానికవిమానుండును నిష్కంపిత
శంఖపరమహోర్ధ్వకర్ణుండును మంథదండాయమానమందరవసుంధరాధరపరి

భ్రమణ వేగసముత్పన్నమాన వియన్తండలమండితసుధారాశిక్ల్యోల శీకరాకార
భాసుర కేసరుండును బర్వాఖర్వశిశిరకిరణమయూఖగౌరతనూరుహుండును నిజ
గర్జానినదనిర్దళిత కుముద సుప్రతీక నామ నైరావణ సార్వభౌమ ప్రముఖదిగిభ
రాజకర్ణకోటరుండును ధవళధరాధరదీర్ఘదురవలోకనీయదేహుండును దేహ
ప్రభాపటలనిర్త్యద్యమానపరిపంథియాతుధాననికురుంబగర్వాంధకారుండును బ్ర
హ్మాదహిరణ్యకశిపురంజనభంజననిమిత్తాంతరంగబహిరంగజేగీయమానకరుణావీర
రససంయుతుండును మహాప్రభావుండును సయినశ్రీస్థసింహదేవుం డావిర్భవిం
చినం గనుంగొని.

285

క. సరమూర్తి 1గాదు కేవల, హరిమూర్తియుఁ 2గాదు మానకవాకారముఁ గే
సరియాకారము నున్నది, హరిమాయారచిత మగు యథార్థము సూడన్.

ఉ. తెంపున గాటుఁ 3డాడినను శ్రీధీరత సర్వగతత్వముం బ్రతి
ష్ఠింపఁ దలంచి యిందు సరకసింహశరీరముఁ దాల్చి చక్రి శి
క్షింపఁగ వచ్చినాఁడు హరిశచే మృతి యంచుఁ దలంతు నైన నా
సాంపును బెంపు నందఱును 4 జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్.

287

— శ్రీస్థసింహమూర్తి హిరణ్యకశిపుతోఁ బోరి కథించుట. —

వ. అని మెత్తంబడినచిత్తంబున గద యెత్తికొని తత్తటంబున నార్పుచు నకుంఠిత
కంఠీరవంబు డగ్గలుగంధసింధురంబుచందంబున సక్తంచరకుంజరుండు సరసింహ
దేవున కెదురు నడచి తగీయదివ్యతేజోజాలనన్నికర్షంబునంజేసి దనానలంబు
డగ్గటిసఖిద్యోతంబునుంబోలె (గర్తవ్యాకర్తవ్యంబులు దెలియక) నిర్గతప్రభుం
డయి యుండె నప్పుడు.

288

మ. ప్రకటం బై ప్రళయావసానమున ముక్త బ్రహ్మాండభాండావనో
ధక మై యున్నతమిస్రముఁ జగము నుత్పాదించుచోఁ ద్రావి సా
త్త్వికతేజోనిధి యై నవిష్ణునెడ నుద్దీపించునే నష్ట మై
వికలం బై చెడుఁ గాక తామసులప్రావీణ్యంబు రాజోత్తమా.

289

వ. అంత నద్దానవేంస్తుండు మహోద్గండం బగుగదాదండంబు గిరిగిరం ద్రిప్పి సర
మృగేంస్తుని ప్రేసిన నతండు నర్పంబున సర్పంబు నొడిసిప్పునర్పపరిపంథినే
ర్పున దిట్టిపట్టిం బట్టికొనిన మిట్టివడి దట్టించి బిట్టకట్టలుక నయ్యసురవరుండు
దృఢబలంబున నిట్టట్టు జడిసి ప్పు దప్పించుకొని విడివడి దిటపు దప్పక
కుప్పించి యుప్పరం బెగసి విహంగకులరాజచరణనిర్గళితభుజంగంబుతెఱంగునం
దలంగ నుఱికి తనభూజాటోపంబున సరకంఠీరవుండు గుంఠితుం డయ్యెడి నని
తలంచి కలంగక చెలంగుచుఁ దన్ను నిబిడనీరదనికరంబులమాటున నిలింపులు
గుంపులు గొని డాఁగి మూఁగి క్రమ్మట నాత్మీయజీవనశంకాకళంకితు లై మంత

నంబులఁ జింతనంబులు సేయుచు నిరీక్షింప నక్షీణసమరదక్షతావిశేషం గుప
లక్షించి ఖడ్గవర్మంబులు ధరింపించి భూసభోభాగంబుల వివిధవిచిత్రలంఘన
లాఘవంబులం బరిభ్రమణభేదంబులం గరాళవదనుం డయి యంతరాళంబునఁ
దిరుగుసాళునపుడేగచందంబున సంచరించిన సహింపక. 290

- సీ. పంచాననోద్ధూతశ్రవావకజ్వాలలు, భూసభోంతర మెల్లఁ గ బూరితముగ
దంష్ట్రాంకురాభీలధగధగాయితదీప్తి, నసుకేంద్రునేత్రము క లంఘములు గఁ
గంటకనన్నిభోక్తృటకేసరాహతి, నభ్రసంఘము భిన్న క మై చలింపఁ
బ్రళయాభ్రచంచలారస్తతిమభాస్వరము లై, ఖరనఖరోచులు క గ్రమ్ముదేర
తే. నటలు జళిపించి గర్జించిసంభ్రమించి, దృష్టిసారించి గోమలు బంధించి కెరలి
జిహ్వా యూడించి లంఘించి క చేతి నొడిసి, పట్టె నరసింహుఁ డాదితిశపట్టి నధిప.
క. సరికు గొనక లీలాగతి, నురిగేంద్రుఁడు మూషికంబు క నొడసినపగిది
నరకేసరి దను నొడిసిన, సురవిమతుఁడు ప్రాణభీతి క సుడివడియె నృపా. 292
క. సురరాజవైరి లోఁబడెఁ, బరిభావితసాధుభక్తృపటలాంఘనకుఁ
నరసింహునకు నుదంచ, త్థరతరజిహ్వాన కుదగ్రఘనరంహునకుఁ. 293
వ. అంత. 294

మ. విహగేంద్రుం డహి వ్రచ్చుకై వడి మహోద్వృత్తిఁ నృసింహుండు సా
గ్రహుఁడై యూహపులందుఁ జేర్చి నఖసంఘాతంబులఁ న్రచ్చె దు
స్సహు దంభోళికకోరదేహు సచలోత్సాహుఁ మహాగాహు నిం
ద్రహుతాశాంతకభీకగుఁ ఘనకరుఁ కదై త్యాస్వయశ్రీకరున్. 295

శా. చించుఁ హృత్కమలంబు శోణితము నక్షింపుఁ ధరామండలిం
ద్రెంచుం గర్కశనాడికావళులు భేదించుఁ మహానక్షముం
ద్రుంచుఁ మాంసము సూక్ష్మఖండములుగా కదుస్తాసురుఁ న్రచ్చి ద
ర్పించుం బ్రేవులు కంఠమాలికలు గల్పించుఁ నఖోద్భాసి యై. 296

సీ. వక్షుకనాటంబు క నక్కులు సేయుచో, ఘనకుగారంబులకరణి నొప్ప
గంభీరహృదయపంక్తజము భేదించుచో, గుడ్డలములభంగి క గొమరు మిగులు
ధమనీవితాసంబు క దవిలి ఖండించుచో, బలులవిత్రంబులకపగిది మెఱయు
జరరవిశాలాంత్రజాలంబుఁ ద్రెంచుచో, గ్రకచసంఘంబులకగరిమఁ జూపు
తే. నంకగతుఁడై నదై త్యుని క నాగ్రహమున, శస్త్రచయములనొంపక క సంహరించి
యమరునరసింహునఖరంబులతివిచిత్ర, సమరముఖరంబులై యుండెదజనవరేణ్య.
క. స్ఫురితవిబుధజనముఖములు, పరివిదళితదనుజనివహాపతితనుముఖముల్.
గురురుచిజితశిఖిశిఖములు, నరహరిఖరనఖము లమరు క నతజనసఖముల్. 298

వ. ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును మృగరూపంబును గానినరసింహరూపంబున
రేయునుం బవలునుం గానిసంధ్యాసమయంబున సంతరంగంబును బహిరంగం

బునుం గానిసభాద్వారంబున గగనంబును భూమియునుం గానియూరమధ్యం
బునఁ బ్రాణసహితంబులును బ్రాణరహితంబులునుం గానిసఖంబులం దైహ్యోక్త్య
జనహృదయభల్లుం డయినదైత్యమల్లుని వధించి మహాదహనకీలాభీలదర్శనం
డును గరాళవదనుండును లేలిహానభీషణజహ్నుండును శోణితపంకాంకితకేసగుం
డును నై ప్రేవులు కంఠమాలికలుగ ధరించి కుంభికుంభవిదళనంబు సేసి చను
దెంచుపంచాననంబునుంబోలె దనుజకుంజరహృదయకమలవిదళనంబు సేసి తదీ
యరక్తసిక్తంబు లైనసఖంబులు సంధ్యారాగరక్తచంద్రరేఖలచెలుపు వహింప
సహింపక లేచి తనకట్టెదుర నాయుధంబు లెత్తుకొని తత్త్రిటంబున రణంబు
నకు నురవణించురక్కసులం బెక్కుసహస్రంబులం జక్రాదికినిర్వక్రనాథనం
బుల నొక్కనిఁ జిక్క కుండం జక్కడిచె నివ్వధంబున.

299

శా. రక్షోవీరుల నెల్లఁ స్తుంచి రణసంఘంభంబు సాలించి దృ
ష్టిక్షేపంబు భయంకరంబు గ సభాసంహాననారూఢుఁ డై
యక్షిణాగ్రహుఁ డై నృసింహుఁడు కరాళశాస్త్రంబుతో నొప్పెండఁ
వీక్షింపం బలికింప నోడి యితరుల్ శ విభ్రాంతు లై శౌర్యగం.

300

క. సురచారణవిద్యాధర, గరుడోరగయక్షసిద్ధగణములలో నొ
క్కరుఁ డైన డాయ వెలుచును, నరహరి నయ్యవనరమున శ నరలోకేశా, 301

క. తర్జంబుల సరసింహుని, హర్షంబులఁ జూచి నిర్జరాంగనలు మహా
త్కర్షంబులఁ గుసుమంబుల, వర్షంబులు గురిసి రుత్సవంబుల నధిపా.

302

వ. మఱియు నయ్యవనరంబున మింట ననేక దేవతావిమానంబులును గంధర్వ
గానంబులును సప్సరోగణనర్తనసంవిధానంబులును దివ్యకాహళభేరిపటహముర
జాద్దిధ్యానంబులును బ్రకాశమానంబు లయ్యె సునందకుముదాదు లయినహరి
పార్శ్వచరులును విరించి మహేశ్వర మహేంద్రపురస్సరు లగుత్రిదశ కిన్నర కిం
పురుష పన్నగ సిద్ధ గరుడ గంధర్వ చారణ విద్యాధరాదులును బ్రజాపతు
లును సరకంఠీరవదర్శనోత్కంఠ లయి చనుదెంచి.

303

—ఓ బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీనృసింహదేవుని వేటువేట స్తుతించుట. ఓ—

క. కరకమలయుగళకీలిత, శిరు లై డగ్గఱక భక్తిఁ శ్ర జేసిరి బహుసం
సరణాబ్ధితరికి నఖరికి, నరభోజనహస్తహరికి శ నరకేసరికిన్.

304

వ. ఆసమయంబున దేవత లందఱు వేటువేట వినుతించి రండుఁ గమలాసనుం డి
ట్లనియె.

305

మ. ఘనలీలాగుణచాతురిక్ భువనముల్ శ గల్పించి రక్షించి భే
దనముం జేయుదురంతశక్తికి నసంఘోతజ్యోతికిం జిత్రవీ
ర్యునికి నిత్యపవిత్రకర్షునికి నే శ మత్కంఠో నవ్యయా

- త్తునికి వందన మాచరించెడఁ గృహముఖ్యప్రసాదార్థి నై. 306
- వ. రుద్రుం డి ట్లనియె. 307
- చ. అమరవరేణ్య మీఁదట సకహస్రయుగాంతమునాఁడు గాని కో
పమునకు వేళ గాదు సురభాధకుఁ డైనతమస్వీసీచరుఁ
సమరమునక వధించితివి శ చాలుఁ దదాత్మజుఁ డైనవీఁడు స
ద్విములుఁడు నీకు భక్తుఁడు పరివిత్తుఁడు గావుము భక్తవత్సలా. 308
- వ. ఇంద్రుం డి ట్లనియె. 309
- సీ. ప్రాణినంఘములహృత్పద్మధ్యంబుల, నివసించి భాసిల్లుకొనెన యెఱుఁగు
దింతకాలము దానకవేశ్వరుచే బాధ, పడి చిక్కి యున్న యాశన్నజనుల
రక్షించితివి మము శ రాక్షసుఁ జంపితి, క్రతుహవ్యములు మాకుఁగలిగె మరల
మంటిమి నీసేవ శ మరగినవారలు, కై నల్యవిభవంబు శ కాంక్ష సేయ
- ఆ. రితరసుఖము లెల్ల శ నిచ్చయింపఁగ నేల, యస్థిరంబు లివి యశనంతభక్తిఁ
గొలువ నిమ్ము నిన్ను శ ఘోరకైత్యానీక, చిత్తభయదరంహ శ శ్రీనృసింహ.
- వ. ఋషు లి ట్లనిరి. 311
- మ. భవదీయాదరలీల లోకముల నుత్పాదించి రక్షింప నేఁ
డవి దైత్యేశునిచేత భేదితము లై శ హ్రస్వంబు లై యుండ నీ
యవిసీతుఁ నరసింహరూపమున సంహారంబు నొందించి వే
డవిధిం గ్రమ్మట నుద్ధరించితి గదా శ ధర్మానుసంధాయి వై. 312
- వ. పితృదేవత లి ట్లనిరి. 313
- శా. చండక్రోధముతో దైత్యుఁడు వడిక శ్రాద్ధంబులక మత్సుతుల్
పిండంబుల్ నతిలోదకంబులు గ నశర్పింపంగ మా కీక యు
ద్దండత్వంబునఁ దాన కైకొను మహోదగ్రుండు వీఁ డిక్కడక
ఖండింపంబడె నీనఖంబుల నుతుల్ శ గావించు మా త్రేవ్వరా. 314
- వ. సిద్ధు లి ట్లనిరి. 315
- క. క్రుద్ధుం డై యణిమాదిక, సిద్ధులు గైకొనినదైత్యుఁ శ జీరితివి మహా
యోధపు నీకృప మాకును, సిద్ధులు మరలంగఁ గలిగె శ శ్రీనరసింహ. 316
- వ. విద్యాధరు లి ట్లనిరి. 317
- క. దానపునిఁ జంపి యంత, ధానాదికవిద్య లెల్ల శ దయతో మరలం
గా నిచ్చితివి విచిత్రము, నీనిరుపమవైభవంబు శ నిజము నృసింహ. 318
- వ. భుజంగు లి ట్లనిరి. 319
- క. రత్నములను మత్కాంతా, రత్నంబులఁ బుచ్చికొన్నరక్కసునురముక
యత్నమున ప్రచ్చివైచితి, పత్నలు రత్నములుఁ గలిగి శ బ్రదికితి మీశా. 320

- వ. మనువు లిట్లనిరి. 321
- క. దుర్జయుని దైత్యుఁ బొరిగొని, వర్ణాశ్రమధర్మాసేతుఁవర్గము మరలం
బూర్ణము సేసితి వేమని, వర్ణింతుము కొలిచి బ్రదుకునవారము దేవా. 322
- వ. ప్రజాపతు లిట్లనిరి. 323
- మ. ప్రజలం జేయుటకై సృజించితి మముం య బాటించి దైత్యాజ్ఞచే
బ్రజలం జేయక యింతకాలము మహాభారంబుతో నుంటి మీ
కుజనుక వక్షముఁ జీరి చంపితివి సంకోచంబు లే కెల్లచో
బ్రజలం జేయుచు నుడువారము జగదృద్ధద్రాయమాణోదయా. 324
- వ. గంధర్వు లిట్లనిరి. 325
- క. ఆడుదుము రేయుఁ బగలుం, బాడుదుము నిశాటునొద్ద య బాధించు దయం
జూడఁడు నీచే జమునిం, గూడె మహాపాతకునకుఁ య గుశలము గలదే. 326
- వ. చారణు లిట్లనిరి. 327
- క. భువనజనహృదయభల్లుఁడు, దివిజేంద్రవిరోధి నేడు య జెగె నీచేతఁ
భవరోగనివర్తక మగు, భవదంఘ్రియుగంబుఁ జేరి య బ్రదికెద మీశా. 328
- వ. యక్షు లిట్లనిరి. 329
- ఉ. భ్రంశము లేనినీభటుల య భంగవిముక్తుల మమ్ము నెక్కి ని
స్సంశయవృత్తి దిక్కులఁ బ్రచారము సేయుచు నుండు వీడు ని
స్త్రింశముతోడ వీనిఁ గడఁతేర్చితి వాదయు మానె నోచతు
ర్వింశతితత్త్వశాసక త్రివిష్టపముఖ్యజగన్నివాసకా. 330
- వ. కింపురుషు లిట్లనిరి. 331
- క. పురుషోత్తమ నేరము కిం, పురుషుల మల్పులము నిన్ను య భూషింపంగ దు
ష్పురుషుక నకలసుజనహృత్పురుషుం జంపితివి జగము య బ్రదికె నధీశా. 332
- వ. వైతాళికు లిట్లనిరి. 333
- క. త్రిభువనశత్రుఁడు వడియెను, సభలందును మఖములందు య జగదీశ్వర నీ
శుభగీతములు పఠించుచు, సభయుల మై సంచరింతు య మార్తశరణ్యా. 334
- వ. కిన్నరు లిట్లనిరి. 335
- క. ధర్మము దలఁపఁడు లఘుతర, కర్మము సేయించు మమ్ముఁ య గలుషాత్మకు దు
ష్కర్మనిఁ జంపితి పున్నత, శర్తుల మై నీదుభక్తి య సలిపెదము హరీ. 336
- వ. విష్ణుసేవకు లిట్లనిరి. 337
- ఉ. సంచితివప్రళాపమునఁ య జండనిశాచరుఁ డైనవీని శి
క్షించుట కీడు గాదు కృప య సేసితి వీశ్వర భక్తితోడ నే
వించుటకంటె వైరమున య వేగమ చేరంగ వచ్చు నిన్ను నీ

యంచితనారసింహతను శ్రవద్భుత మాపదఁ బాసి రందఱున్. 338

వ. ఇట్లు బ్రహ్మరుద్రేంద్రసిద్ధసాధ్యపురస్సరు లైనదేవముఖ్యులందఱు నెడ గలిగి
యనేకప్రకారంబుల వినుతించి రోషసంరంభవిజృంభమాణుం డయిననరసింహ
దేవునిడగ్గఱఁ జేర వెఱచి లక్ష్మీదేవిం బిలిచి యిట్లనిరి. ✓ 339

క. హరికిం బట్టపుదేవివి, హరిసేవానిపుణమతివి శ్రహరిగతివి నదా
హరిరతివి నీవు నని నర,హరిరోషము డింపవమ్మ శ్రహరివరమధ్యా. 340

వ. అనిన నియ్యకొని మహోత్కంఠతోడ నాకలకంఠకంఠి సరికంఠీరపునియుప
కంఠంబునకుం జని. 341

సీ. ప్రళయార్కబింబంబుఁపగిది నున్నదిగాని, నెమ్మోము పూర్ణేందుశ్రుతిభము గాదు
శిఖిశిఖాసంఘంబుఁచెలుపు సూపెడుఁ గాని, చూడ్కి ప్రసాదభాగసురము గాదు
వీరరాద్రాద్భుతావేశ మొప్పెడుఁ గాని, భూరికృపారసస్ఫూర్తి గాదు
భయదడంప్తాంకురప్రభలు గప్పెడుఁ గాని, రహసితాంబుజాతంబు గాదు
తే. కఠిననఖరనృసింహవిగ్రహము గాని, కామినీజనసులభవిగ్రహము గాదు
విన్నదియుఁగాదు తొల్లి నేవిష్ణువలనఁ, గన్నదియుఁగాదు భీషణాకారమనుచు.

క. పలికెద నని గమకము గొనుఁ, బలికినఁ గడు నలుగు విభుఁడుప్రతివచనములం
బలుకఁ డనినిలుచు శశిముఖ,బలువిడి హృదయమునఁజనపురభయమునుగదురన్. 342

వ. ఇట్లు సరహరిరూపంబు వారిజనివాసిని వీక్షించి శంకించి శాంతం డైనవెనుక
డగ్గఱెద నని చింతించు చున్నవారిజసంభవుం డదేవునిరోషంబు నివారింప
నితరుల కలవి గా దని ప్రహ్లాదుం జేరి యిట్లనియె. 344

క. తీండ్ర మగురోషమున మీ, తండ్రి నిమిత్తమునఁ జక్రి శ్రదారుణమూర్తి
వేండ్రిము విడువఁడు మెల్లన, తండ్రి శీతలునిఁ జేసి శ్రవయసేయఁగదే. 345

వ. అనిన నౌఁగాక యని మహాభాగవతశేఖరుం డయినబాలకుండు గరకమలంబులు
ముకుళించి మండగమనంబున నమండవినయవివేకంబుల సరసింహదేవునిసన్నిధి
కిం జని సాష్టాంగదండప్రణామంబు సేసిన భక్తపరాధీనుం డగునయ్యాశ్వరుం
డాలోకించి కరుణాయత్తచిత్తుం డై. 346

ఉ. ప్రాభవ మొప్పు నుత్కటకృపామతి యై కదియంగఁ జీరి సం
శోభితదృష్టిసంఘములఁ శ్రజూచుచు బాలునిమాళియందు లో
కాభినుతుండు వెట్టై నసురరాంతకుఁ డుద్భటకాలనర్పభీ
తాభయదానశస్త్రము నశనగ్గళమంగళహేతుహస్తమున్. 347

వ. ఇట్లు హరికరస్పర్శనంబున భయవిరహితుండును బ్రహ్మజ్ఞానసహితుండును బుల
కితదేహుండును సముత్పన్నసంతోషబాష్పనలీలధారాసమూహుండును బ్రే
మాతిశయగ్గదభాషణుండును వినయవివేకభూషణుండును నేకాగ్రచితుండును

భక్తిపరాయత్తుండును నయి యద్వేపునిచరణకమలంబులు దనహృదయంబున నిలిపికోని కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె. 348

— యి ప్రహ్లాదు సరసింహమూర్తిని స్తుతించుట. యి—

మ. అమరుల్ సిద్ధులు సంయమిశ్వరులు బ్రహ్మాదుల్ సతాత్పర్యచి
త్తములక్ నిన్ను బహుప్రకారముల నిత్యంబు విచారించి పా
రము ముట్ట నుతి సేయ నోప రఁట నే రక్ష స్తసూజుండ గ
ర్వమదోద్రిక్తుడ బాలుడక్ జడమతిక్ శ వర్ణింప శక్తుండనే. 349

మ. లెపముక్ వంశముఁ దేజముక్ శ్రుతము సౌందర్యంబు నుద్యోగముక్
నిపుణత్వంబుఁ బ్రతాపపౌరుషములుక్ శ నిష్టాబలప్రజ్ఞలుక్
జపరూగంబులుఁ జాల వీశ్వర భవత్సంతృప్తికై దంతియూ
ధపుఁజందంబున భక్తి సేయ వలయుం శ దాత్పర్యసంయుక్తుడై. 350

మ. అమలజ్ఞానత దానధర్మరతి సత్తత్వతొంటినిర్మతస్ర
త్వములక్ యజ్ఞతపోససూయలఁ గడుక్ శ దర్పించుధాత్రిసురో
త్తముకంటెక్ శ్వపచుండు ముఖ్యుఁడు మనోర్థప్రాణానాక్య ర్మముల్
సమతక్ నిన్ను సయించె నేని నిజవంశశ్రీకరుం డొఁ దుదిన. 351

మీ అజ్ఞుండు సేసినరయపరాధములను జే, పట్టఁ డీశ్వరుండు కృపాశుఁ డగుటఁ
జేపట్టు నొకచోట శ సిద్ధి మీశ్వరునకు, సర్థంబు లేకున్న శ సతఁడు పూర్ణుఁ
డైన సర్థము లీశ్వరార్పణంబులు గాఁగఁ, జేయుట ధర్మంబు శ సేసె నేని
నద్దంబుఁ జూచిన శ సళికలలామంబు, ప్రతిబింబితం బగుఁపగిది మరల

తే. సర్థములు దోచుఁ గావున శ సధికబుద్ధి, భక్తి సేయంగవలయును శ భక్తిఁ గాని
మెచ్చఁడర్థంబులొసఁగెడుఁమేరలందుఁ, బరమకరుణుండుహరి భక్తభాంధవుండు.

క. కావున నల్పుడ సన్స్తుతిఁ, గావించెద వెఱపు లేక శ కలనేరువునక్
సీవర్ణ సముస ముక్తికిఁ, బోవు నవిద్యను జయించి శ పురుషుఁ డనంతా. 353

సీ. సత్త్వాకరుడ వై సతసర్వేశ సీయాజ్ఞ, శిరముల నిడుకొని శ చేయువారు
బ్రహ్మాదు లమరులు శ భయ మందు చున్నారు, నీభీషణాకృతి శ నేడు సూచి
రోషంబు మాను నీరుచిరవిగ్రహములు, కల్యాణకరములు శ గాని భీతి
కరములు గావు లోకములకు వృశ్చిక, పన్నగంబులభంగి శ భయముఁ జేయు
తే. ససుర మర్దించితివి సాధుఁహర్ష మయ్యె, సవతరించిసపని దీతె శ నలుక యేల
కలుషహారివి సంతోషకారి వనుచు, నిన్నుఁ డలఁతురు లోకులు శ నిర్మలాత్మ.

మ. ఖరదంష్ట్రాభ్రకుటీసహసఖయు సుగ్రధ్వాసయుక్ రక్తకై
సరయుక్ దీర్ఘతరాంత్రమాలికయు భాగ్యస్నేత్రయు నై ననీ
సరసింహాకృతిఁ జూచి నే వెఱవఁ బూర్ణకూరదుర్వార్డు
ర్భరసంసారదవాగ్నికి వెఱతు నీకపాదాశ్రయం జేయవే. 355

వ. దేవా సకలయోనులందును సుఖవియోగదుఃఖసంయోగసంజనితం బైనశోకా
నలంబున దండహ్యమానుండ నై దుఃఖనివారకంబు గాని దేహోద్యభిమానంబున
మోహితుండనై పరిభ్రమించుచున్నయేను నాకుం బ్రియుండవు సఖుండవుఁ బర
దేవతవు నై ననీ వగుబ్రహ్మాగీతంబు లయినలీలావతారకథావిశేషంబులఁ బఠి
యించుచు రాగాదినిర్మక్తుండ నై దుఃఖపుంజంబులఁ దరియించి భవదీయచరణ
కమలస్మరణసేవానిపుణు లై సభక్తులం జేరి యుండెద బాలునిఁ దల్లిదండ్రులును
రోగిని వైద్యుడతం బయినయాషధంబును సముద్రంబున మునింగడివాని నావ
యును వక్కింతులు రక్షింప నేరనితెలుగున సంసారతాపసంతప్యమానుం డై
నీచేత నుపేక్షితుం డయినవాని నుద్ధరింప నీవుదక్క నన్యండు సమర్థుండుగాఁడు
జగంబుల నెవ్వం డేమిక్పత్యంబు నెవ్వనిచేతం బ్రేరితుం డై యేయింద్రియంబులం
జేసియే మిటికొఱకు నెవ్వనికి సంబంధి యై యేస్థలంబున నేసమయంబునం
దేమిరూపంబున నేగుణంబున" నపరం బయినజనకాదిభావంబున నుత్పాదించి
పరం బయినబ్రహ్మాదిభావంబున రూపాంతరంబు నొందించు నట్టివివిధప్రకారంబు
లన్నియు నిత్యముక్తుండవు రక్షకుండవు నై ననీవ నీయంశం బైనపురుషునికి నీ
యన్గుహంబునఁ గాలంబుచేతం బ్రేరిత యై కర్మమయంబును బలయుతంబును
బ్రహ్మసలింగంబును నై నమనంబును నీమాయా సృజించుచు నవిద్యార్పితవికారం
బును వేనోక్తకర్మప్రధానంబును సంసారచక్రాత్మకం బైనయీమనమును నిన్ను
సేవింపక నియమించి తరియింప నొక్కండును సమర్థుండు లేడు ¹విజ్ఞాననిర్జిత
బుద్ధిగుణుండవు నీవు నీవలన వశీకృతకార్యసాధనశక్తి యైనకాలంబు మాయ
తోడం గూడ షోడశవికారయుక్తం బయినసంసారచక్రంబుఁ జేయుచుండు
సంసారదావదహనతంతప్యమానుండ నగునన్ను రక్షింపుము. 356

నీ. జనులు దిక్పాలురకనంపదాయుర్విభవములు గోరుదురు భక్తవ్యంబు లనుచు
నవి యంత రోషహాసవిజృంభితం బైన, మాతండ్రిబామముడిమహిమఁజేసి
విహతంబు లగు నట్టిరవీరుండు నీచేత, నిమిషమాత్రంబున క నేడు మడిసెఁ
గావున ధృవములు క గావు బ్రహ్మాదుల, శ్రీవిభవంబులు క జీవితములుఁ
తే. గాలరూపకుఁ డగునురుక్రమునిచేత, విదళితము లగు నిలువవు క వేయు నేల
యితరమేనొల్ల నీమీఁదియెఱుకగొంత, గలిగియున్నదిగొలుతుఁగింకరుండనగుచు.
మత్తకోకిలము. ఎండమావులవంటిభద్రము క లెల్ల సార్థము లంచు మ
ర్త్యుండు రోగనిధానదేహముతో విరక్తుఁడు గాక యు
ద్ధండమస్త్రధవహ్ని నెప్పుడుఁ కదవుఁ డై యొకనాఁడుఁ జే
రండు పారము దుష్టసౌఖ్యపరంపరాక్రమణంబునన్. 358

1 ఈశాక్యము మూలనిరుద్ధము. 'విజ్ఞా...గుణుండవు వశీ...కాలంబు వగునీవు మాయతోడం
నూడి...చక్రంబునఁ బరిభ్రమించుచున్నవన్ను రక్షింపుము' అని మూలము.

- ఉ. శ్రీమహిళామహేశ్వరసరస్వీరుహగర్భుల కై న సీమహా
ద్దామకరంబుచే నభయదానము సేయవు నేను బాలుడం
దామనవంశసంభవుడ శరదైత్యుడ నుగ్రరజోగుణుండ ని
స్సీమదయం గరాంబుజము శశీర్షముఁ జేర్చుట చోద్య మిశ్వరా. 359
- వ. మహాత్మా సుజను లయినబ్రహ్మాదులందును దుర్జనులై సమాయందును సేవాను
రూపంబుగం బఠోపక్షంబులు లేక కల్పవృక్షంబుచందంబునం ఫలప్రదానంబు
సేయుదువు కందర్పసమేతం బగుసంసారకూపంబునం గూలు చున్నమూఢజను
లం గూడి కూలెడినేను భవదీయభృత్యుం డగునారదునియనుగ్రహంబునం
జేసి నీకృపకుఁ బాత్రుండ నైతి నన్ను రక్షించి మజ్జనకుని వధియించుట నా
యందులఁ బక్షపాతంబు గాదు దుష్టదనుజసంహారంబును శిష్టభృత్యమునిజన
రక్షోప్రకారంబును నీకు నైజగుణంబులు విశ్వంబు నీవ గుణాత్మకం బయిన
విశ్వంబు సృజించి యందుం బ్రవేశించి హేతుభూతగుణయుక్తుండ వై రక్షక
సంహారకాదినానారూపంబుల నుండుదువు సదసత్కారణకార్యాత్మకం బయిన
విశ్వంబునకుం బరమకారణంబు నీవ సీమాయచేత వీడు దా ననియెడిబుద్ధి
వికల్పంబు దోచుఁ గాని నీకంటె నొం డెద్దియు లేదు బీజంబునందు వస్తుమా
త్రభూతసాక్ష్యంబును వృక్షంబునందు నీలత్వాదివర్ణంబునుం గలుగుతెఱుం
గున విశ్వంబునకు నీయంద జన్మస్థితిప్రకాశనాశంబులుం గలుగు నీచేత నయిన
విశ్వంబు నీయంద నిలుపుకొని తొల్లి ప్రళయకాలపారావారంబునఁ బన్నగేంద్ర
పర్యంకంబునఁ గ్రియారహితుండ వై నిజసుఖానుభవంబు సేయుచు నిద్రితుని
భంగి యోగనిమిలితలోచనుండ వై మెలంగుచుఁ గొంతకాలంబునకు నిజకాల
శక్తిచేతం బ్రేరితంబులై ప్రకృతిధర్మంబు లయినసత్త్వాదిగుణంబుల నంగీకరించి
సమాధి సాలించి విలసించు చున్నసీవాభియందు వటబీజంబువలన నుద్భవించు
వటంబుతెఱుంగున నొక్కకమలంబు సంభవించె నట్టికమలంబువలన నాల్గు
మోములబ్రహ్మ జన్మించి దిశలు వీక్షించి కమలంబునకు నొం డయినరూపంబు
లే కుండుటఁ జింతించి జలాంతరాళంబుఁ బ్రవేశించి జలంబులందు నూఱు
దివ్యవత్సరంబులు వెదకి తనజన్మంబునకు నుపాదానకారణం బైననిన్ను దర్శింప
సమర్థుండు గాక మగిడి కమలంబుకడకుం జని విస్మయంబు నొంది చిరకాలం
బు నిర్భరతపంబు సేసి పృథివియందు గంధంబు గనుచందంబునఁ దనయందు
నానాసహస్రవదనశిరోసయననాసాకర్ణవక్త్రభుజకరచరణుండును బహువిధా
భరణుండును మాయాకలితుండును మహాలక్ష్మణులక్షీతుండును నిజప్రకాశదూ
రీకృతతత్ముండును బురుషో త్ముండును నయిననిన్నుదర్శించె నయ్యవసరంబున.
- క. ఘోటకవదనుండ వై మధు, కైటభులం ద్రుంచి నిగమగణముల నెల్లం
బాటించి యజన కిచ్చిన, కూటస్థుండ వీశ్వరుండవు శోవిదవంద్యా. 361

వ. ఇష్టిధంబునఁ గృతశ్రేతాద్వాపరంబు లనుమూఁడుయుగంబులందును దిర్యజ్ఞానవమునిజలచరాకారంబుల నవతరించి లోకంబుల నుద్ధరించుచు ధరించుచు హరించుచు యుగానుకూలధర్మంబులం బ్రతిష్ఠించుచు నుండుదువు దేవా యవధరింపుము. 362

సీ. కామహర్షాదిసంఘటిత మై చిత్తంబు, భవదీయచింతనప్రపదవి సారదు మధురాదిరసముల శ్రమరగి చొక్కుచు జహ్వ, సేవర్ణనమునకు శనిగుడ నీదు సుందరీముఖములఁజూడఁ గోరెడిచూడ్కి, తావకాకృతులపైఁ శ్రదగులువడదు వివిధదుర్భాషలు శ్రవన గోరువీనులు, వినవు యుష్మత్కథావిరచనములు

తే. ఘ్రాణ మురవడిఁ దిరుగు దుర్గంధములకుఁ దనివు గొలుపదు వైష్ణవధర్మములకు నడఁగి యుండవు కర్తృంద్రియములు పురుషుఁ గలఁచు సవతులు గృహమేధిఁ శ్రగలఁచునట్లు. 363

వ. ఇష్టిధంబున నింద్రియంబులచేతఁ జిక్కునడి స్వకీయపరకీయశరీరంబులందు మిత్రామిత్రభావంబులు సేయుచు జన్మమరణంబుల నొందుచు సంసారవైతరణీ నిమగ్నం బయినలోకంబు నుద్ధరించుట లోకసంభవస్థితిలయకారణుండ వైన నీకుం గర్తవ్యంబు భవదీయసేనకుల మునునూయందుఁ బ్రియభక్త లయిన వారల నుద్ధరింపుము. 364

మ. భగవద్దివ్యగుణానునర్తనసుభాషప్రాప్తైకచిత్తుండ వై బెగడన్ సంసరహృద్వైతరణికిన్ శభిష్మాత్మ లై తానకీ యగుణస్తోత్రపరాజ్ఞుభిక్షమున మారయాసౌఖ్యభావంబులన్ సుగతిం గాననిమూఁడులం గని మదిన్ శోకింతు నర్వేళ్వరా. 365

వ. దేవా మునీంద్రులు నిజవిముక్తకాము లయి విజనస్థలంబులం దపంబు లాచరింతురు కాముకత్వంబు నొల్లరు విశ్వంబున వీరికి నీకంటె నొండు శరణంబు లేదు గావున నిన్ను సేవించెదరు కొందఱు కాముకులు గరద్వయకంఠూతిచేతం దని యనిచందంబునఁ దుచ్చం (బయి పశుపక్షిక్రిమికీటసామాన్యం బయిన) మైథునాదిగృహమేధిసుఖంబులం దనియక కడపట నతిదుఃఖవంతు లగుదురు నీప్రసాదంబు గలసుగుణుండు నిష్కాముం డయి యుండు మానవ్రతజపతపశ్శ్రుతాధ్యయనంబులును నిజధర్మవ్యాఖ్యానవిజనస్థలనివాససమాధులును మోక్షహేతువు లగు నయిన నివి పదియు నింద్రియజయంబు లేనివారికి భోగార్థంబు లయి విక్రయించువారికి జీవనోపాయంబు లయియుండు జాంబీకులకును వార్తాకరంబు లయినఫలంబులు గావు భక్తి లేక భవదీయజ్ఞానంబు లేదు దూపరహితుండ వైననీకు బీజాంకురంబులకై వడిఁ గారణకార్యంబు లయిన సదసద్రూపంబులు

రెండును బ్రకాశమానంబు ల
మంతులు మథనంబున దారువు
గందురు పంచభూతతన్మాత్రంబు
ధ్వహంకారచిత్తంబులును సీవ
లయి జన్మమరణంబుల నొందువి
వైనని న్నెఱుంగరు తత్త్వజ్ఞు ల
బులు మాని వేదాంతప్రతిపాద్యుం
వింతు రది గావున.

సీ. సిగృహాంగణభూమి శనిటలంబు మో
సీమంగళ స్తవశనికరవర్ణంబులు, హ
సీయధీనములుగా శనిఖలకృత్యంబు
సీపదాంబుజముల శనిర్మలహృదల

తే. నిన్నుఁ జెపులార వినఁడని శనికు
యోగి యైనఁ దపోవ్రతశ్రయోగి

ప. కావున భవదీయదాస్యయోగంబు
వర్ణనంబులకు మెచ్చి నిర్గుణుం
శా.నంతోపించితి నీచరిత్రమునకు

యంతర్వాంఛితలాభ మెల్లఁ గల
జంతం జెందకు భక్తకామదుండ
జంతుశ్రేణికి నన్నుఁ జూచినఁ బు

ఆ. సకలభావములను శ సాధులు వి
గోర్కు లి మ్మటంచుఁ శ గోరుదు

ప. అని పరమేశ్వరుండు ప్రహ్లాదు
వంచించి యిట్లానతిచ్చిన న
గామంబు భక్తియోగంబునకు న
మొదలు కామాద్యనుభవానక్తి
సారబీజంబులును హృదయబంధ
ఝండ నై సేమంబుకొఱకు సేమ
బులును మనశ్శరీరధైర్యంబులు
లక్ష్మీసత్యతేజోవిశేషంబులును
లయి రాజుల సేవితరు రాజులు
బు లొనంగుదు రవ్వీధంబు గా

భా గ వ త ము

ద వేనిఁ గామంబులు వృద్ధిఁ బొం
డిచినపురుషుండు నీతోడ సమాన
త్తమ యని ప్రణవపూర్వకంబుగా

371

లు నాయందుఁ శ్ర గోర నొల్ల
సాగి మన్వంతర శసమయ మెల్ల
య్యణబుద్ధి నాశకథలు వినుము
న్ను, యజ్ఞేశు సీశ్వరు శ నా త్త నిలిపి
మాచరింపు మీశ్వరారాధనముగ
, బాపనంచయములు శ పాయు నిన్ను.
బరంబు విడిచి శ్రీలోక్యవిరాజమా
హరితిదశదిశంబును సమనయశంబు
వినుము.

373

, నీయుదారగీతినికరములను
బంధచయముఁ శ గడిచిపోవు. 374

375

నిపు సంపుటఁ జేసి శ నిగ్రహమున
వ్వరుఁ బరము ని శ న్నెఱుఁగ లేక
రములు సేసె శ నతఁడు నేడు
పునఁ బాపసంఘంబువలనఁ
రము వేడెద నా కిమ్ము శ వనజనేత్ర
ల్లపవల్లికాకావలవిత్త.

376

377

ండి త్రిస్సప్తపూ
ర్తించు విజ్ఞానదీ
నోదించుదే

త్యంబు దైత్యోత్తమా. 378

వాంఛలు మాని శ యెవ్వ రయిన
ంద్భక్తు లగుదురు శ మత్పరులకు
డ, వేదచోదిత మైనవిధముతోడఁ
బ్రేతకార్యములు సంప్రీతిఁ జేయు
మున నిర్మల దేహుడైనవ్యమహిమ

నపగతాఖలకల్పముఁ గడై తనర్చి, పుణ్యలోకంబులకు నేఁగుఁ గ బుణ్యచరిత.

వ. అని యిట్లు నరసింహదేవుం డాన తిచ్చిన హిరణ్యకశిపునకుం బ్రహ్మాదుండు పర
లోకక్రియలు సేసి భూసురోత్తములచేత నభిషిక్తుం డయ్యె నయ్యెడం బ్రసాద
సంపూర్ణముఖుం డైనశ్రీనృసింహదేవునిం జూచి దేవతాప్రముఖసహితుం డైన
బ్రహ్మదేవుం డిట్లనియె. 880

సీ. దేవదేవాఖలదేవేశ భూతభావన వీడు నాచేత క వరము వడసి
మత్స్యప్రజనులచే క మరణంబు నొందక, మత్తుఁ డై సకలధర్మములుఁ జెఱచి
నేడు భాగ్యంబున క నీచేత హతుఁ డయ్యె, గల్యాణ మమరె లోకముల కెల్ల
బాలు నీతని మహాభాగవతశ్రేష్ఠు, బ్రదికించితివి మృత్యుభయముఁ బాపి
తే. వరము గృప సేసితివి మేలు క వారిజాక్ష, నీనృసింహవతారంబు క నిష్ఠతోడఁ
దగిలి చింతించువారలు క దండధరుని, బాధ నొందరు మృత్యుపురబారిఁ బడరు.

వ. అనిన నరసింహదేవుం డిట్లనియె. 882

క. మన్నించి దేవశత్రుల, కెన్నఁడు నిఁజువంటివరము క లీకుము ప్లాప్తో
త్పన్నులకు వరము లిచ్చుట, పన్నగముల కమృత మిడుట క పంకజగర్భా. 883

వ. అని యిట్లునతిచ్చి బ్రహ్మాదిదేవతాసమూహంబుచేఁ బూజితుం డై భగవంతుం
డైనశ్రీనృసింహదేవుండు దిరోహితుండుడయ్యె బ్రహ్మాదుండును శూలికిఁ బ్రణమిల్లి
తల్లిచూలికి వందనంబులు సేసి ప్రజాపతులకు మొక్కి భగవత్కళ లైన
దేవతలకు నమస్కరించినం జూచి బ్రహ్మదేవుండు శుక్రాదిమునీన్ద్రసహితుం
డై త్తైత్వదానవరాజ్యంబునకుం బ్రహ్మాదుం¹ బట్టంబు గట్టి యతినిచేతఁ బూజి
తుం డై దీవించె సంత నీశానాదినిఖలదేవతలు వివిధంబు లగునాశీర్వాదం
బులచేత నాప్రహ్మాదునిఁ గృతార్థుం జేసి తమ్మిచూలిన ముందట నిజుకొని నిజ
స్థానంబులకుఁ జని రిట్లు విష్ణుదేవుండు నిజపార్శ్వచరు లిరువురు బ్రాహ్మణశాపం
బునంజేసి ప్రథమజన్మంబున దితిపుత్రులై నహిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులను వరాహ
నారసింహరూపంబుల నవతరించి వధియించె ద్వితీయభవంబున రాక్షసజన్మం
బు దాల్చినరావణకుంభకర్ణులను శ్రీరామరూపంబున సంహరించె దృతీయ
జన్మంబున శిశుపాలదంతక్రు లనుపేరులం బ్రసిద్ధి నొందినవారలను శ్రీకృష్ణ
రూపంబున ఖండించె నివ్విధంబున మూఁడుజన్మంబుల గాఢవైరానుబంధం
బున నిరంతరసంభావితధ్యాను లై వారలు హరినిందాదిపాపవిముక్తు లై హరిం
గదిసి రని చెప్పి నారదుం డిట్లనియె. 884

ఉ. శ్రీరమణీయ మైననరసింహవిహారము నింద్రశత్రుసం
హారముఁ బుణ్యభాగవతుఁ క డైననిశాచరనాథపుత్రుసం
చారము నెవ్వఁ డైన సవిశ్చారత విన్నఁ బఠించినా శుభా

1 బట్టంబు గట్టె నతనిచేతం బ్రతిపూజకు లై దీవించి బ్రహ్మాదులు నిజస్థానంబులకుం జనిరి' వ్రా.ప్ర.

కారముతోడ నేభయముఁ గల్గనిలోకముఁ జెందు భూవరా.

385

మ. బలజాతప్రభవాదులున్ మనములోఁ గ జర్పించి భాషావళిం

బలుకక లేనిజనార్దనాహ్వయపరబ్రహ్మంబు నీయింటిలోఁ

జెలి యై మేనమఱుది యై సచివుఁ డై గ చిత్తప్రియుం డై మహా

ఫలసంధాయకుఁ డై చరించు టది సీతభాగ్యంబు రాజోత్తమా.

386

శ్రీపురాసురసంహారము.

క. బహుమాయుఁ డైనమయుచే, విహతం బగుహరునియశము గ విఖ్యాతజయా
వహముగ నీభగవంతుఁడు, మహితాత్ముఁడు ము న్నొనర్చె గ మనుజునరేణ్య.

వ. అనిన ధర్మనందనుం డి ట్లనియె.

388

క. ఏకర్తంబున విభుఁ డగు, శ్రీకంఠునియశము మయునిరచే సుడివడియెన్

వైకుంఠుఁ డెవ్విధంబునఁ, గైకొని తత్కీర్తి చక్కఁగ నొనరించెన్.

389

వ. అనిన నారదుం డి ట్లనియె.

390

క. చక్రాయుధబలయుతు లగు, శక్రాదుల కోహటించి గ శ్రమమున నసురుల్
సాకోశంబున నరిగిరి, విక్రమములు మాని మయునిరవెనుకకు నధిపా.

391

వ. ఇట్లు రక్కసులు దనవెనుకఁ జొచ్చిన మాయానిలయుండును దుర్ణయుండును
నైనమయుండు దనవిద్యాబలంబున నయోరజతసువర్ణమయంబు లై యెవ్వరి
కిని లక్షింప రానిగమనాగమనంబులును వితర్కింప రానికర్మశపరిచ్ఛదం
బులును గలిగినత్రిపురంబుల నిర్మించి యిచ్చిన నక్తంచరులందఱు నందుంబ్రవే
శించి కామసంచారు లై పూర్వవైరంబుఁ దలంచి సనాయకానీకంబు లయిన
లోకంబుల నస్తోకంబు లయిననిజబలాతిరేకంబున శోకంబు నొందించిన.

392

క. లోకాధిపాఘ లెల్లను, శోకాతురు లగుచు శరణుఁ గ జొచ్చిరి దుష్టా

నీకవిదళనాకుంఠ, శ్రీకంఠు భువనభరణచిత్తోత్కంఠున్.

393

వ. ఇట్లు సకలలోకేశ్వరుం డగుమహేశ్వరుం జేరి లోకపాలకులు ప్రణతు లై పూ
జించి కరకమలంబులు ముకుళించి.

394

క. త్రిపురాలయు లగుదానవు, లపరాజులు లగుచు మాకు గ నశ్రాంతంబున్
వపురాదిపీడఁ జేసెద, రపరాధికులను వధింపు గ మగజాధీశా.

395

క. దీనులము గాక యుష్మదధీనుల మై యుండుమేము గ దేవాహితదో

ర్గీనుల మైవారము బల, హీనుల మగుమమ్ముఁ గావు గ మీశాన శివా.

396

వ. అనిన భక్తవత్సలుం డగుపరమేశ్వరుండు శరణాగతు లైనగీర్వాణుల వెఱవకుం
డని దుర్వారబలంబున బాణాననంబుఁ గేల నందికొని యొక్కదివ్యబాణంబు
సంధించి త్రిపురంబులపయి నేసిన మార్తాండమండలంబున వెలువడు
మయాఖజాలంబులచందంబునఁ దద్బాణంబువలన దేదీప్యమానంబులై యనేక

బాణసహస్రంబు ¹లుప్పతిల్లి కకుష్పలు నిండి మండి తెప్పలుగాఁ గుప్పలుగొని
త్రిపురంబులఁ గప్పె నప్పుడు తద్బాణపావకహేతిసందోహదండవ్యూహాను లై
గతాను లైనత్రిపురనివాసులం దెచ్చి మహాయోగి యైనమయుండు సిద్ధరస
కూపంబున వైచిన. 397

క. సిద్ధామృతరసమహిమను, శుక్లమహావజ్రతుల్యశోభితను లై
వృద్ధి బొందిరి దానవు, లుద్ధతేనిర్హతపావకోపము లగుచున్. 398

క. కూపామృతరససిద్ధిని, దీపితు లై నిలిచి యున్న శ్రీ దేవాహితులఁ
రూపించి చింత నొందెడు, గోపధ్వజఁ జూచి చక్రి శ్రీ కుహనాన్వితుఁ డై. 399

శా. ఉత్సాహంబున నొక్కపాడిమొద వై శ్రీ యూధంబు ఘ్రాణించుచున్
వత్సం బై తనవెంట బ్రహ్మ నడవన్ శ్రీ వైకుంఠుఁ డేతెంచి యు
ద్యత్సత్త్వంబునఁ గూపమధ్వరసముం శ్రీ ద్రావే విలోకించుచుం
దత్సేభాగ్యనిమగ్ను లై మఱచి రాక్షసైత్యుల్ నివారింపఁగన్. 400

ప. ఇట్లు విష్ణుండు మోహనాకారంబున ధేను వయి వచ్చి త్రిపురమధ్యకూపామృ
తరసంబు ద్రావిన నెఱింగి శోకాకులచిత్తు లయినరసకూపపాలకులం జూచి మ
హాయోగి యైనమయుండు నెఱఁగుపడి దైవగతిం జింతించి శోకింపక యిట్లనియె.

ఆ. అమరు లైన దనుజు శ్రీ లైనను నరు లైన, నెంతనిపుణు లైన శ్రీ నెవ్వరైన
దైవికార్థచయముఁ శ్రీ దప్పింపఁగా లేరు, వలదు దనుజులార శ్రీ వగవ మనకు.

ప. అని పలికె నంత విష్ణుండు నై జంబులై సధర్మజ్ఞానవిద్యాతపోవిరక్తిసమృద్ధిక్రియా
శక్తివిశేషంబుల శంభునికిఁ బ్రాధాన్యంబు సమర్పించి రథసూతకేతువర్మబాణా
ససప్రముఖసంగ్రామసాధనంబులు సేసినం గైకొని. 403

మ. శరి యై కార్ముకి యై మహాకవచి యై శ్రీ సన్నాహి యై వాహి యై
సరథుం డై సనియంత యై సబలుఁ డై శ్రీ సత్కేతనచ్చత్తుఁ డై
పరమేశుం డొక బాణమున్ విడిచెఁ దదబాణానలజ్వాలలం
బురముల్ గాలె ఛటచ్చటధ్వని సభోభూమధ్వముల్ నిండఁగన్. 404

ప. ఇట్లు హరుండు దురవగాహంబు లైనత్రిపురంబుల సభిజన్ముహూర్తంబున భస్మం
బు సేసి కూల్చిన సమరగరుడగంధర్వసిద్ధసాధ్యయక్షవల్లభులు వీక్షించి జయ
జయశబ్దంబులు సేయుచుఁ గుసుమవర్షంబులు వర్షించిరి ప్రజలు హర్షిం
చిరి బ్రహ్మాదులు గీర్తించి రప్పరసలు సర్తించిరి దివ్యకాహళదుందుభిరవంబు
లును మునిజనోత్సవంబులును బ్రచురంబు లయ్యె నిట్లు విశ్వజనీనం బగు
త్రిపురాసురసంహారంబున సఖిలలోకులును సంతసిల్లి యుండ నయ్యవసరంబున.

ఆ. తృణకణములభంగిఁగ్రద్రిపురంబులదహించి, పరముండవ్యయుండు శ్రీ భద్రయశుఁడు
శివుఁడు పద్మజాదీశజగీయమానుఁ డై, నిజనివాసమునకు శ్రీ నెమ్మిఁ జనియె. 406

వ. ఇట్లు నిజమాయావిశేషంబున మర్త్యలోకంబున విడంబించు చున్నవిష్ణునివరా క్రమవిధానంబులు మునిజనవంద్యమానంబు లై సకలలోకకల్యాణప్రదానంబు లై యుండు ననిన విని నారదునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 407

—❖ నారదుండు ధర్మరాజునకు వర్ణాశ్రమధర్మంబులు జెలుపుట. ❖—

సీ. అనఘాత్మ సకలవర్ణాశ్రమాచారసమ్మతధర్మ మెయ్యది శ మానవులకు నేధర్మమున నరుం శ డిగవిజ్ఞానము, భక్తియుఁ బ్రాపించుఁ శ బద్మజునకు సాక్షాత్సుతుండవు శ సర్వజ్ఞుడవు నీవు, నెఱుంగరానిది ధర్మ శ మింత లేదు నారాయణపరాయణస్వాతు లనఘులు, శాంతులు సదయులుశాధువృత్తి

ఉ. మెఱయుచున్నఘనులు శ మీవంటినా రెద్ది, పరమధర్మమనుచు శ భక్తిదలఁతు రట్టిధర్మరూప శ మఖలంబు నెఱింగింపు, వినఁగ నిచ్చ గలదు శ విమలచరిత. 408

వ. అనిన నారదుండు ధర్మరాజుం జూచి దాక్షాయణియందు నిజాంశంబున నవ తరించి భువనశోభనంబుకొఱకు బదరికాశ్రమంబునఁ దపోనిరతుం డయి యు న్ననారాయణునివలన సనాతనధర్మంబు వింటి నది సెప్పెద సకలవర్ణం బులజనులకు సత్యంబును దయయును నుపవాసాదితపంబును శౌచంబును సైర ణయు సదసద్వివేకంబును మనోనియమంబును బహిరింద్రియజయంబును హిం స లేమియు బ్రహ్మచర్యంబును దానంబును యథోచితజపంబును సంతోషం బును మార్దవంబును సమదర్శనంబును మహాజనసేవయు గ్రామ్యంబు లయిన కోరికలు మానుటయు నిష్ఫలక్రియలు విడుచుటయు మితభాషిత్యంబును దేహంబు గానితన్ను వెదకికొనుటయు నన్నోదకంబులు ప్రాణులకుం బంచి యిచ్చుటయుఁ బ్రాణులందు దేవతాబుద్ధియు నాత్మబుద్ధి జేయుటయు శ్రీరా రాయణచరణస్మరణకీర్తనశ్రవణసేవార్చన సమస్కారదాస్యాత్మసమర్పణసఖ్యం బు లనియెడిత్రింశల్లక్షణంబులు గలుగ వలయు నందు సత్కులాచారుం డయి మంత్రవంతంబు లైనగర్భాధానాదినంస్కారంబు లవిచ్ఛిన్నంబులు గాఁ గల వాఁడు ద్విజుండు ద్విజునకు యజనయాజనాధ్యయనాధ్యాపనదానప్రతిగ్రహంబు లనుషట్కర్మంబులు విహితంబులు రాజునకుఁ బ్రతిగ్రహవ్యతిరక్తంబు లయిన యజ్ఞాదికర్మంబు లయిదును బ్రజాపాలనంబును బ్రాహ్మణులు గానివారివలన దండశుల్కాదులు గొనుటయు విహితకర్మంబులు వైశ్యునికిఁ గృషివాణిజ్యగో రక్షణాదికర్మంబులును బ్రాహ్మణకులానుసరణంబును విహితంబులు శూద్రునకు ద్విజశుశ్రూష సేయ వలయు. 409

సీ. విను కర్షణాదికప్రవృత్తికంటెను మేలు, యాచింప నొల్లనిరయట్టివృత్తి ప్రాప్తంబుఁగై కొనికొనబ్రదుకుకంటెను లెస్స, యనుదినంబును ధాన్యమడిగికొనుట యాయావరముకంటెనధికకళ్యాణంబు, పఱిగయెన్నులధాన్యభక్షణంబు

- శీలవృత్తికంటెను శ్రేయ మాపణములఁ బడ్డగింజలు దిని శ్ర బ్రదుకుఁ గనుట
 ఆ. యెడరుచోట సృపతి శ్ర కీనాల్లువృత్తులు, దగుఁ బ్రతిగ్రహంబునదగదు తలఁప
 నాపదవసరముల శ్ర సధముఁ డెక్కువజాతి,వృత్తి నున్న దోషవిధము గాదు.
- వ. వినుము శీలవృత్తియు నుచితవృత్తియు ఋత మనియు సయాచితవృత్తి యమృ
 త మనియు యాయావరవృత్తి మృతమనియుఁ గర్షకవృత్తి ప్రమృత మనియు
 నెన్నుదు రట్టివృత్తు లెఱింగి జీవించుట మేలు వాణిజ్యంబు సత్యాసృత మనియు
 శ్వవృత్తి నీచసేవ యనియుఁ బలుకుదురు సర్వవేదమయుండు బ్రాహ్మణుండు
 సర్వదేవమయుండు క్షత్రియుండు బ్రాహ్మణక్షత్రియులకు నీచసేవనంబు గర్త
 వ్యంబు గాదు. 411
- క. దిమమును శౌచముఁ దపమును, శమమును మార్దవముఁ గృపయు శ్ర సత్యజ్ఞాన
 క్షమలును హరిధ క్తియు హ, ర్షము నిజలక్షణము లగ్రజాతికి నధిపా. 412
- ఉ. శౌర్యము దానశీలముఁ బ్రసాదము నాత్మజయంబుఁ దేజముఁ
 ధైర్యము దేవభ క్తియును శ్ర ధర్మము సర్థముఁ గామముఁ బుధా
 చార్యముకుండ సేవలును శ్ర సత్కృతియుఁ బరితోషణంబు స
 గ్వీర్యము రక్షణంబుఁ బృథగ్వినిర శేఖర రాజచిహ్నముల్. 413
- క. ధర్మార్థకామవాంఛయు, నిర్మలగురుదేవవిప్రనివహార్చనముల్
 నిర్మనభావముఁ బ్రేమదము, శర్మకరత్వమును వైశ్యజనలక్షణముల్. 414
- ఉ. స్త్రీయము లేనివృత్తియు శుశ్రీతియు సన్నతియుఁ నిజేశులఁ
 మాయలు లేక డాయుటయు శ్ర మంత్రిము సప్పక పంచయజ్ఞముల్
 సేయుటయుఁ ధరామరులశసేవయు గోవులరక్షణంబు స
 న్యాయము లేమియుఁ మనుజునాథ యెఱుంగుము శూద్రధర్మముల్. 415
- నీ. నిలయము వాటించి శ్ర నిర్మలదేహి యై, శృంగార మేస్తాద్విఁ శ్ర జేయనలయు
 సత్యప్రియాలాపకతుర యై ప్రాణేశు, చిత్తంబు ప్రేమ రంజింప వలయు
 దాక్షిణ్యసంతోషధర్మమేధాదుల, దైవత మని ప్రియుఁ శ్ర దలఁప వలయు
 నాథుఁ డేపద్ధతి శ్ర నడచు నాపద్ధతి, నడచి తద్బంధుల శ్ర నడప వలయు
- ఆ. మార్దవమునఁ బతికి శ్ర మజ్జనభోజన, శయనపానరతులు శ్ర జరప వలయు
 విభుఁడు పతితుఁడైన నెలఁచి పాతివ్రత్యమహిమఁ బుణ్యం జేసికనుమపవలయు.
- క. తరుణి దనప్రాణవల్లభు, హరిభావముగా భజించి శ్ర యతఁడును దానుఁ
 సిరికై వడి వర్తించును, హరిలోకమునందు సంతోతానందమునన్. 417
- క. ఉపనాసంబులు వ్రతములు, దపములు వే దోల భర్త శ్ర దైవత మని ని
 మ్కపటతఁ గొల్పిసాధ్యకి, న్నివెర దుర్లభము లేదు శ్ర నిఖిలజగములన్. 418
- వ. మఱియు సంకరజాతు లయినరజక చర్మకారక సట బురుడక కైవర్తక మ్లేచ్ఛ
 భిల్లు లగుసంత్యజాతు. లేద్వరకును జండాల పుల్కన మాతంగజాతులకును

నాయాకులాగతంబు లయినవృత్తులఁ జౌర్యహింసాదులు వర్జించి సంచరింప వలయు మానవులకుఁ బ్రతియుగంబున నైసర్గికంబు లైనధర్మంబులు రెండు లోకంబులందును సుఖకరంబు లని వేదవిదు లైనపెద్దలు సెప్పుదురు కాఱుకా ఱున దున్నెడుక్షేత్రంబు లాపు సెడు నందుఁ జల్లినబీజంబులు నిస్తేజంబు లై యుండి లెస్సగ నంకురింపవు నిరంతరఘృతధారావర్షంబున దహనునకు దాహకత్వంబు లేక శాంతిం జెందు నందు వేల్చినహవ్యంబులు ఫలింపవు తద్వి ధంబున ననవరతకామానుసంధానంబునఁ గామోన్ముఖం బైనచిత్తంబు కామం బులం దనిసి నిష్కామం బైన విరక్తి నొందుం గావున సత్త్వస్వభావంబుతోడ నెప్పుడుఁ దప్పక నిజవంశాచారవిహితధర్మంబున వర్తించునరుండు మెల్లన స్వాభావికకర్మపరత్వంబు విడిచి ముక్తి నొందు జాతిమాత్రంబునఁ బురుషునికి వర్ణంబు నిర్దేశింపం బని లేదు శమదమాదివర్ణలక్షణవ్యవహారంబులఁ గన వలయు నని మఱియు నారదుం డిట్లనియె.

419

- క. శ్రమమున నిర్ణంబులచి,హ్నుము లెల్లను జెప్పఁబడియె శ్ర నాశ్రమములధర్మము లెఱిగించెద నన్నియు, సమదాహిత్యాదయశూల శ్ర సకమలశీలా.420
- ఎ. వినుము బ్రహ్మచారి మాంజీకౌపీనయజ్ఞోపవీతకృష్ణాజనపలాశదండకమండలు ధరిండును సంస్కారహీనశిరోమణుండును దర్భహస్తండును శీలప్రశస్తం డును మానియు నై త్రిసంధ్యంబును బ్రహ్మగాయత్రి జపించుచు సాయం ప్రాతరవసరంబుల నర్కపావకగురుదేవతోపాసనంబులు సేయుచు గురుమందిరం బునకుం జని దాసునిచందంబున భక్తివినయసౌమనస్యంబులు గలిగి వేడింబులు సదువుచు సధ్యయనోపకృమావసానంబుల గురుచరణంబులకు నమస్కరించుచు రేపు మాపును విహితగృహంబుల భిక్షించి భైక్షంబు గురువునకు నివేదించి య నుష్ణ గోని మితభోజనంబు గావించుచు స్వర్ణకాలంబుల నుపవసించుచు సంగన లందు సంగనాసక్తులందుం బ్రయోజనమాత్రభాషణంబు లొనర్చుచు గురు పరాంగనలవలన సభ్యంగనకేశప్రసాధనశరీరమర్దనమజ్జనరహస్యయోగంబులు వర్జించుచు గృహంబున నుండక జితేంద్రియత్వంబున సత్యభాషణం దయి సంచరింపవలయు.

421

- ఆ. పౌలతి దావవహ్ని శ్ర పురుషుఁ జాజ్యఘటంబు, కరఁగ కుండ రాదు శ్ర కదిసెనేని బ్రహ్మ యైనఁ గూఁతుఁ శ్ర బట్టక మానఁడు, వడుగు కింతిపొత్తు శ్ర వలదు వలదు.
- వ. వినుము స్వరూపసాక్షాత్కారంబున దేహి బహిరింద్రియాదికం బయినయింత యు నాభాసమాత్రంబుగా నిశ్చయించి యెందాఁక జీవుండు స్వతంత్రుం డయిన యాశ్వరుండు గాకుండు సంతదడవు సంగన యిది పురుషుండ నే ననియెడిభేదబుద్ధిమానుటకర్తవ్యంబు గాదు బ్రహ్మచారియతిగృహస్థులం దెవ్వఁడైనఁ జిత్తంబు

పరిపక్వంబు గాక యద్వైతానుసంధానంబు సేసిన మూఢుం డగుం గావున
రహస్యంబునఁ బుత్రిక నైనఁ డాయ కుండ వలయు. 423

చ. శిరమున మేన సంస్కృతులు १ సేయక చందనభూషణాద్యలఁ—
కరణము లెల్ల మాని ఋతుశకాలములఁ నిజభార్యఁ బొందుచుం
దరుణులఁ జూడఁ బాఱక ధృతవ్రతుఁ డై మధుమాంసవర్జి యై
గురుతరవృత్తితో మెలఁగుకోవిదుఁ డొక్కగృహస్థ భూవరా. 424

వ. మఱియు ద్విజుండు గృహస్థుం డై గురువులవలన నుపనిషదంగసహితం బైన
వేదత్రయంబును బఠించి నిజాధికారానుసారంబుగ నర్థవిచారంబు సేసి తన
బలంబుకొలంది గురువులకు నభీష్టంబు లొసంగి గృహంబున నొండె వనంబున
నొండె నైష్ఠికత్వంబు నాశ్రయించి యొండె బ్రాణులతోడ జీవించుచు గురువునం
దు నన్నియందు నాత్మయందు సర్వభూతంబులందు నచ్యుతదర్శనంబు సేయుచు
నింద్రియవ్యసనాదిమగ్నుండు గాక యెఱుకగలిగి వర్తించుచు బ్రహ్మంబు నొందు.

క. వినుము వనప్రస్థునకుఁ, మునికథితము లైననియమములు గల వాచొ
ప్పన వనగతుఁ డై మెలఁగెడి, ఘనుఁడు మహర్లోకమునకు १ గమనించు నృపా.

వ. అటమీఁద గృహస్థాశ్రమంబు విడిచి వనంబునకుం జని దున్నక పండెడినీవారా
దికంబు లగ్నిపక్వంబు సేసి యొండె నామంబులు సేసి యొండె నర్కపక్వంబు
లైనఫలాదు లొండె భక్షించుచు వన్యాహారంబుల నిత్యకృత్యంబు లఱునచరు
పురోడాశంబు లొనర్చుచుఁ బ్రతిదినంబును భూర్వసంచితంబులు పరిత్యజించి
సూతనద్రవ్యంబులు సంగ్రహించుచు నగ్నికొఱకుఁ బర్ణశాల యైనఁ బర్వతకం
దరం బయిన నాశ్రయించుచు హిమ వాయు వహ్ని వర్షాతపంబులకు నహిం
చుచు సఖిశ్మశ్రుకేశతనూరుహంబులు ప్రసాధితంబులు సేయక జటిలుం డై వసి
యించుచు దండాజనకమండలువల్కలపరిచ్ఛదంబులు ధరియించి పండ్రెం డైన
నెనిమి దైన నాలు గైన రెం డైన నొకవత్సరం బయినఁ దపఃప్రయాసంబున
బుద్ధినాశంబు గా కుండ ముని యై చరించుచు దైవవశంబున జరారోగంబుల
చేతఁ జిక్కి నిజధర్మానుష్ఠానసమర్థుండు గానిసమయంబున నిరశనవ్రతుం డయి
యగ్నుల నాత్మారోపణంబు సేసి సన్న్యసించి యాకాశంబునందు శరీరరంధ్రంబు
లును గాలియందు నిశ్వాసంబును దేజంబులోపల నూష్ణంబును జలంబుల రసం
బును ధరణియందు శల్యమాంసప్రముఖంబులును వహ్నియందు వక్తవ్యంబు
తోడ వాక్కును నింద్రునియందు శిల్పంబుతోడఁ గరంబులును విష్ణునియందు
గతితోడఁ బదంబులును బ్రజాపతియందు రతితోడ సుపస్థంబును మృత్యువం
దు వినర్గంబుతోడఁ బాయువును దిక్కులందు శబ్దంబుతోడ శ్రోత్రంబును
వాయువందు స్పర్శంబుతోడఁ ద్వక్కును సూర్యునియందు రూపంబుతోడఁ

జక్షువులును సలింబులందుఁ బ్రచేతస్సహిత యయినజిహ్వయు క్షీతియందు గంధసహితం బయినఘ్రాణంబును జంద్రునియందు మనోరథంబులతోడ మనంబును గవి యైనబ్రహ్మయందు బోధంబుతోడ బుద్ధియు రుద్రునియం దహంకారంబుతోడ మమత్వంబును క్షేత్రజ్ఞనియందు సత్త్వంబుతోడఁ జిత్తంబును బరంబునందు గుణంబులతోడ నైకారికంబును డిందించి యటమీఁదఁ బృథివిని జలంబునందు జలంబును దేజంబునందుఁ దేజంబును వాయువునందు వాయువును గగనంబునందు గగనంబును సహంకారతత్త్వంబునందు సహంకారంబును మహతత్త్వంబునందు మహతత్త్వంబును బ్రకృతియందుఁ బ్రకృతిని నక్షరుం డైనపరమాత్మయందు లయంబు నొందించి చిన్మాత్రావశేషితుం డయినక్షేత్రజ్ఞని నక్షరత్వంబున నెఱింగి ద్వయరహితుం డై దగ్ధకావ్యం డైనవహ్ని చందంబునఁ బరమాత్మ యైననిర్వికారబ్రహ్మంబునందు లీనుండు గా వలయు. 427

క. అనఘ వనప్రస్థం డై, చని తథర్థంబు ల్లిస్లు శ సలుపుచు మఱియున్
మనె నేని సన్న్యసింపం, జను నటమీఁదటను ముక్తశసంగత్వమునన్. 428

వ. ఇట్లు వానప్రస్థాశ్రమంబు జరిపి సన్న్యసించి దేహమాత్రావశిష్టండును నిరపేక్షుండును భిక్షుండును నిరాశ్రయుండును నాత్మారాముండును సర్వభూతసముండును శాంతుండును సమచిత్తుండును నారాయణపరాయణుండును నైకాపీనంబునకు నాచ్ఛాదకమాత్రం బైనవస్త్రంబు ధరియించి దండాదివ్యతిరిక్తంబులు విసర్జించి యాత్మపరంబులు గానిశాస్త్రంబులు వర్జించి గ్రహనక్షత్రాదివిద్యల నభ్యసింపక భేదవాదంబులైనతర్కంబులు దర్శింపక యెందును బహిరంపక శిష్యులకు గ్రంథంబులు వంచించి యుపన్యసింపక బహువిద్యల జీవింపక మత్తాదివ్యాపారంబుల నుల్లసిల్లక పెక్కుదినంబు లొక్కయెడ వసియింపక యాదూర నొక్కొక్కరాత్రి నిలుచుచుఁ గార్యకారణవ్యతిరిక్తంబైనపరమాత్మయందు విశ్వంబు దర్శించుచు సదసన్మయం బైనవిశ్వంబునందుఁ బరబ్రహ్మం బయినయాత్మ నవలోకించుచు జాగరణస్వప్నసంధిసమయంబుల నాత్మ నిరీక్షణంబు సేయుచు నాత్మకు బంధమోక్షణంబులు మాయామాత్రంబులు గాని వస్తుప్రకారంబున లేవనియును దేహంబునకు జీవితంబు ధ్రువంబు గా దనియును మృత్యువు ధ్రువం బనియు నెఱుంగుచు భూతదేహంబులసంభవనాశంబులకు మూలం బయినకాలంబుఁ బ్రతీక్షించుచు నివ్వీధంబున జ్ఞానోత్పత్తిపర్యంతంబుఁ జరియించి యటమీఁద విజ్ఞానవిశేషంబు సంభవించినఁ బరమహంసుం డై దండాదిచిహ్నంబులు ధరియించి యెండె ధరియింపక యెండె బహిరంగవ్యక్తచిహ్నుండు గాక యంతరంగవ్యక్తం బైనయాత్మానుసంధానంబు గలిగి మనీషియై బాహ్యనుసంధానాభావంబున మనుష్యులకుఁ దనవలన నున్మత్తబాలమూకులతెఱంగుఁ జూపు చుండ వలయును. 429

—ఐ ప్రహ్లాదాజగరసంవాదము. ఐ—

- క. మునివల్లభుఁ డజగరుఁ డను, సునయుండు హిరణ్యకశిపునూనుండును ము
న్నొనరించినసంవాదము, విను మీయర్థంబునందు శ వెలయు నరేంద్రా. 430
- ‘వ. తొల్లి భగవత్ప్రియుం డయిన ప్రహ్లాదుండు గతిపయామాత్యసమేతుం డయి
తాకితత్త్వంబు నెఱింగెడికొఱకు లోకంబుల సంచరించుచు నొక్కనాఁడు
కావేరీతీరంబున సహ్యాపర్వతతటంబున ధూళిఘాసరితంబు లయినకరచరణా
ద్యవయవంబులతోడ గూఢం బైననిర్మలతేజంబుతోఁ గర్మాకారవచోలింగవర్ణా
శ్రమాదుల నెవ్వరికి నెఱుంగఁ బడక నేల నిద్రించుచు నజగరవ్రతధరుం డైన
మునిం గని జాయం జని విధివత్ప్రకారంబున నర్చించి మునిచరణంబులకు శిరంబు
మోపి మొక్కి యతనిచరిత్రంబు నెలియ నిచ్చయించి యిట్లనియె. 431
- సీ. భూమి నుద్యోగి యై శ భోగి యై యుండెడి, నరునికై వడి మునినాథ నీవు
ఘనశరీరము దాల్చి శ కదలపు చిత్రము, ద్యమయిక్తునకుఁ గాని శ ధనము లేదు
ధనవంతునకుఁ గాని శ తగుభోగములు లేవు, భోగికిఁ గాని సంపూర్ణమైన
తనువు లే దుద్యోగధనభోగములు లేక, నేల మారక పడి శ నిద్ర వోవు
- ఆ. నీకు నెట్లు గలిగె శ నిరుపమదేహంబు, సముండ నార్యుండవు విశారదుండవు
బుద్ధినిధివి జనులఁ శ బాగడవు దెగడవు, నిద్ర ప్రతిదినంబు శ నిలుపనేల. 432
- వ. అని యిట్లు ప్రహ్లాదుం డడిగిన వికసితముఖుండయి మునీంద్రుండు దదీయమధు
రాలాపనుధారనప్రనాహంబులు గర్లంబులఁ బరిపూర్ణంబు లైన నతని నవలో
కించి యిట్లనియె. 433
- సీ. ఆంతరంగికదృష్టిసంతయు నెఱుఁగుదు, నార్యసమ్మతుండ వీ శ సురవర్య
విశ్వజంతువులప్రశవృత్తివివృత్తిలక్షణములు నియెఱుంగనివి లేవు
భగవంతుఁ డగుహరి శ పాయక నీమనో, వీధి రాజిల్లుచు శ వెలుఁగుతేని
క్రమమున బహుళాంధ్రకారంబుఁ బరిమార్చు, బరమసాత్త్వికుండవు శ భద్రబుద్ధి
- ఆ. నైననీవు నన్ను శ నడిగెదు గావున, విన్నధర్మ మెల్ల శ విస్తరింతు
నిన్నుఁ జూడఁ గలిగె శ నీతోడిమాటల, నాత్మశుద్ధి గలిగె శ ననఘచరిత. 434
- వ. వినుము ప్రవాహకారిణి యై విషయంబులచేతం బూరింప రానితృప్తచేతం బడి
కర్మంబులఁ బరిభ్రామ్యమాణుండ నై సనేను నానావిధయోనులందుఁ బ్రవేశించు
చు వేడలుచు నెట్టకేలకు మనుష్యదేహంబు ధరియించి యందు ధర్మంబున
స్వర్గద్వారంబును సధర్మంబున శునకసూకరాదితిర్యగ్జంతుయోనిద్వారంబుల
నొందిక్రమ్మఱ మనుష్యుండై పుట్ట వలయు నని వివేకించి సుఖరక్షణదుఃఖమో
క్షణంబులకొఱకు ధర్మంబు నేయుదంపతులవ్యవహారంబు గని సర్వక్రియా
నివృత్తి గలిగినజీవుండు స్వతంత్రుం డై ప్రకాశించు నని నిర్ణయించి భోగంబులు

మనోరథజాతమాత్రంబులు గాని శాశ్వతంబులు గా వని పరీక్షించి నివృత్తుం
డ నై యుద్యోగంబు లేక నిద్రించుచుఁ బ్రారబ్ధభోగంబుల సనుభవించుచు
నుండుదు నివ్వితంబునఁ దనకు సుఖరూపం బైనపురుషార్థంబు దనయందుఁ
గలుగుట యెఱుంగక పురుషుండు శైవాలజాలనిరుద్ధంబు లైనశుద్ధజలంబుల
విడిచి యెండమావులు జలంబు లని పాతెడుమూఢునివడువున సత్యంబు గాని
ద్వైతంబుఁ జొచ్చి ఘోరసంసారచక్రపరిభ్రాంతంబు డై యుండు దైవతంత్రంబు
లైనదేహదులచేత నాత్మకు సుఖంబును దుఃఖనాశంబునుం గోరుచు నిరీశుం డైన
వానిప్రారంభంబులు నిష్ఫలంబు లగు నదియునుం గాక మర్త్యునకు ధనంబు
ప్రాప్తం బయిన నది దుఃఖకరంబు గాని సుఖకరంబు గాదు లోభవంతు లయిన
ధనవంతులు నిద్రాహారంబులు లేక రాజ వోర యాచక శత్రుమిత్రాదిసర్వస్థలంబు
లందును శంకించుచు దానభోగంబులు మఱచి యుందుదురు ప్రాణార్థవంతు
లకు భయంబు నిత్యంబు శోకమోహభయక్రోధరాగశ్రమాదులు వాంఛా
మూలంబులు వాంఛ లే కుండ వలయును. 435

మ. సరఘల్ గూర్చినతేనె మానవులకుఁ శ సంప్రాప్త మైసల్లు లో
భరతుల్ గూర్చినవిత్తముల్ పరులకుం శ బ్రాపించుఁ బ్రాప్తాశి యై
తిరుగం బోనిమహోరగంబు బ్రదుకున్ శ దీర్ఘాంగ మై యుండియుం
జరకాలం బగునానివర్తనము నేఁ శ జింతించి యేకాంతి నై. 436

క. అజగరమును జంటిఁగయు, నిజగురువులుగాఁ దలంచి శ నిశ్చింతండు నై
విజనస్థలిఁ గర్మంబుల, గజవిజి లేకున్నవాడ శ గౌరవవృత్తిన్. 437

సీ. అజనల్కలదుకూలంబరంబులు గట్టి, యైనఁ గట్టక యైన శ నలరు చుండు
నాందోళికారధహయనాగముల నెక్కి, యైన నెక్కక యైన శ నరుగు చుండుఁ
గర్హారచందనకస్తూరికాలేప, మైన భూరజ మైన శ నలఁదికొందు
భర్మశయ్యల నైనఁ శ బర్ణశిలాతృణ, భస్మంబులం దైనఁ శ బండుచుండు

ఆ. మానయుక్త మైన శ మానహీనం బైనఁ, దీయ నైన మిగులఁ శ దిక్త మైనఁ
గుడుతు సగుణ మైన శ గుణవర్జితంబైన, నల్పమైనఁ జాల శ నధికమైన. 438

క. లే దని యెవ్వరి నడుగను, రా దని చింతింపఁ బరులు శ రప్పించినచోఁ
గా దని యెద్దియు మానను, ఘేదము మోదమును లేక శ క్రీడింతు మదిన్.

క. నిందింపఁ బరుల నెన్నడు, వందింప ననేకపీడ శ వచ్చిన మది నా
క్రందింప విభవముల కా,నందింపఁ బ్రకామవర్తనంబున నధిపా. 440

వ. ఇట్లు గోరికలు లేక యొక్కసమయంబున దిగంబరుడనై పిశాచంబుచందంబున
నుండుచుఁ బెక్కుదినంబులంగోలెఁ బెనుఁబాపవర్తనంబుఁ గైకొని నిమిలితలో
చనత్వంబున నేకాంతభావంబున విష్ణునియందుఁ జేర్చి వికల్పంబు భేదగ్రాహకచి
త్తవృత్తులఁ జిత్తంబు సర్వరూపవిభ్రమంబు గలమనంబునందు మనంబును నహం

కారంబునందు నహంకారంబును మాయయందు మాయను నాత్మానుభూతియందు లయింబు నొందించి సత్యంబు దర్శించుచు విరక్తి నొంది స్వానుభవంబున నాత్మస్థితుండ నై యుండుదు నీవు భగవత్పరుండవు గావున రహస్యం బైనపరమ హంసధర్మంబు (స్వానుభవగోచరం బైన తెఱంగున నీకు హృగ్గోచరం బగునట్లు) సెప్పితి ననిన విని.

441

క. ఘను సజగరమునివల్లభు, దనుజేంద్రుడు పూజసేసి శతగ వీడ్కొని నె
మృనమున సంతోషించుచు, జనియె నిజగేహమునకు శిశికులతిలకా.

442

ప. అనిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె.

443

క. ననుబోటిజడగృహస్థుడు, మునివల్లభ యిట్టిపదివి శ్రమోదంబున నే
యనువునఁ జెందును వేగమ, వినిపింపుము నేడు నాకు శ్రవిజ్ఞాననిధి.

444

ప. అనిన నారదుం డి ట్లనియె గృహస్థుం డయినవాడు నానుదేవార్పణంబుగా గృహోచితక్రియ లనుసంధించుచు మహామునుల సేవించి నారలవలన నారా యణదిన్యావతారకథాకర్ణనంబు సేయుచు సయ్యైవిహితకాలంబుల శాంత జనులం గూడి మెలంగుచుఁ బుత్రమిత్రకళతాద్రిసంగంబులు గలవంటి వని యెఱుంగుచు లోపల నానక్తి లేక సక్తునికై వడి వెలుపలఁ బురుషకారంబు లొనర్చుచుఁ దగులంబు లేక విత్తంబు లిచ్చి జనక సుత సోదర సఖ జ్ఞాతిజనుల చిత్తంబులు సమృదాయత్తంబులు గావించుచు ధనధాన్యనిధానైవలబ్ధంబుల వలన సభిమానంబు మాని యనుభవించుచు గృహత్వేత్తంబులఁ జొచ్చి యుడిర పూరణమాత్రంబు దొంగిలినవాని దండింపక భుజగమృగమూషికమర్కట మక్షికాఖరోష్ఠింబుల హింసింపక పుత్రులభంగి నీక్షించుచు దేశకాలదైవం బులకొలందిని ధర్మార్థకామంబులఁ బ్రవర్తించుచు శునకపతిత చండాలాదులకై స భోజ్యపదార్థంబులు దగినభంగి నిచ్చుచు నిజవృత్తిలబ్ధంబు లగుసకనాదులచేత దేవఋషిపితృభూతమానవుల సంతర్పించుచుఁ బంచమహాయజ్ఞావశేషంబుల సంతర్వామిపురుషయజనంబును నాత్మజీవనోపాయంబును సమర్పించుచు నుండ వలయు.

445

ఆ. జనకగురుల నైనఁ శ్ర జంపు సర్థమునకై, ప్రాణ మైన విడుచు శ్ర భార్యకొఱకు
సట్టిభార్యఁ బురుషుఁ శ్ర డతిధిశుశ్రూష సేయించి గెలుచు నజితు శ్ర నీశు నైన.

ఆ. పరముఁ డీశ్వరుండు శ్ర బ్రాహ్మణముఖమున, నాహరించి తుష్టుఁ శ్ర డయినభంగి
నగ్నిముఖమునందు శ్ర హవ్యరాసులు గొని, యెనఁ దుష్టి నొందఁ శ్ర డనఘచరిత.

ప. కావున గృహస్థుండు బ్రాహ్మణులందును దేవతలందును మర్త్యపశుప్రముఖ జాతులందును సంతర్వామియు బ్రాహ్మణాననుండును నై సత్వేత్తజ్ఞునందు సయ్యై కొరికలు సమర్పించి సంతర్పణంబు సేయ వలయు భాద్రపదంబునఁ గృష్ణ పక్షంబునందును దక్షిణోత్తరాయణంబులందును రేయంబగలు సమ మైనకా

లంబులందును వ్యతీపాతంబులందును దినక్షయంబులందును సూర్యచంద్ర గ్రహణంబులందును శ్రవణద్వాదశియందును వైశాఖశుక్లతృతీయయందును గార్తీకశుక్లసవమియందును హేమంతశిశిరంబులలోని వాలు గష్టకలందును మాఘశుక్లసప్తమియందును మాసనక్షత్రంబులతోడం గూడినపున్నమలందును ద్వాదశితోడం గూడినయుత్తరాత్రయశ్రవణానూరాధలందును నుత్తరాత్రయ సహితంబు లయినయేకాదశులయందును జన్మనక్షత్రయుక్తదివసంబులందును మఱియుఁ బ్రశస్తకాలంబులందును జననీజనకబంధుజనులకు శ్రాద్ధంబులును జప హోమస్నానవ్రతంబులును దేవబ్రాహ్మణసమారాధనంబులును నాచరింప వలయు భార్యకుఁ బుంసవనాదికంబును నపత్యంబునకు జాతకర్తాదికంబును దనకు యజ్ఞదీక్షాదికంబును బ్రేతజనులకు దహనాదికంబును మృతదివసంబున సాంవత్సరికంబును జరప వలయు.

448

మ. విను మేదేశముల^క దయాగుణతపోవిద్యాన్వితం బైనవి
ప్రసిక్తాయంబు వసించు నేనలముల^క ర భాగీరథముఖ్యవా
హిను లుండు^క హరిపూజ లెయ్యెడల భూయిష్ఠప్రకారంబులం
దనరు^క భూవరి యట్టిచోటులఁ దగు^క ర ధర్మంబులం జేయఁగన్.

449

క. హరియందు జగములుండును, హరిరూపము సాధుపాత్రమం దుండు శివం
కర మగుపాత్రము గలిగిన, నరయఁగ నది పుణ్యదేశ ర మనఘచరిత్రా.

450

వ. మఱియుఁ గురుక్షేత్రంబును గయాశీర్షంబును బ్రయాగంబును బులహాశ్ర
మంబును నైమిశింబును శాల్మనంబును సేతువును బ్రభానంబును గుశస్థలి
యును నారణాసియు మధురాపురియును బంపాబిందుసరోవరంబులును నారా
యణాశ్రమంబును సీతారామాశ్రమంబును మహేంద్రమలయాదు లైన
కులాచలంబులును హరి ప్రతిమార్చనప్రదేశంబులును (హరిసేవాపరు లైనపరమ
భాగవతులు వసించెడుపుణ్యక్షేత్రంబులును) శుభకాముం డైనవాఁడు సేవింప
వలయు.

451

ఆ. భూవరేంద్ర యిట్టిపుణ్యప్రదేశంబు, లందు నరుండు సేయ్యనట్టిధర్మ
మల్ప మైన నది సహస్రగుణాధిక, ఫలము నిచ్చు హరికృతపావశమున.

452

వ. వినుము చరాచరం బయినవిశ్వ మంతయు విష్ణుమయం బగుటంజేసి పాత్రనిర్ణ
యనిపుణు లైనవిద్వాంసులు నారాయణుండు ముఖ్యపాత్రం బని పలుకుదురు
దేవఋషులును బ్రహ్మపుత్తు లైనసనకాదులును నుండ భవదీయరాజసూయం
బున సగ్రపూజకు హరి సమృతుం డయ్యె ననేకజంతుసంఘాతినంకీర్ణం బైన
బ్రహ్మాండపాదపంబునకు నారాయణుండు మూలంబు దన్నిమిత్రంబు నారా
యణసంతర్పణంబు నకలజంతుసంతర్పణం బని యెఱుంగుము ఋషినరతిర్యగ
మరశరీరంబులు పురంబులు వానియందుఁ దారతమ్యంబులతోడ జీవరూపం

బున భగవంతుం డయినహరి వర్తించుటంజేసి పురుషుం డనఁ బ్రసిద్ధుం డయ్యె నందుఁ దిర్యగ్జాతులకంటె నధికత్వంబు పురుషునియందు విలసిల్లుటంజేసి పురు షుండు పాత్రంబు పురుషులలోన హరితను వైనవేదంబును ధరించుచు సంతోషవిద్యాతపోగరిష్ఠుం డైనబ్రాహ్మణుండు పాత్రంబు బ్రాహ్మణులలోన నాత్మజ్ఞానపరిపూర్ణుం డయినయోగి ముఖ్యపాత్రం బని పలుకుదురు పరస్పర పాత్రంబులకు నహింపనిమనుష్యులకుఁ బూజనార్థంబుగాఁ ద్రేతాయుగంబు నందు హరిప్రతిమలు గల్పింపంబడియెఁ గొందఱు ప్రతిమార్చనంబు సేయుదురు పాత్రపురుషద్వేషు లైనవారలకు నట్టిప్రతిమార్చనంబు ముఖ్యాంశప్రదంబు గాదు మందాధికారులకుఁ బ్రతిమార్చనంబు పురుషార్థప్రదం బగును. 453

ఆ. అఖిలలోకములకు శ్రీ హరి దైవతము సూడ, హరికి దైవతము ధర్మరాధినాథ పదపరాగలేశశ్రవం క్తిచేఁ ద్రైలోక్య, పావనంబు సేయురబ్రాహ్మణుండు. 454

వ. అట్టి బ్రాహ్మణజనులందుఁ గర్మనిష్ఠులుఁ దపోనిష్ఠులు వేదశాస్త్రనిష్ఠులు జ్ఞాన యోగినిష్ఠులు నై కొందఱు పర్తింతు రందు జ్ఞాననిష్ఠునికి నసంతోషలకామి యైన గృహస్థుండు పితృజనుల నుద్దేశించి కవ్యంబులును దేవతల నుద్దేశించి హవ్యం బులును బెట్టుట ముఖ్యంబు దైవకార్యంబునకు నిరువుర నైన నొకరి నైనఁ బితృ కార్యంబునకు మువ్వర నైన నొకరి నైన భోజనంబు సేయింప వలయు ధనవంతుని కైనను శ్రాద్ధవిస్తారంబు గర్తవ్యంబు గాదు దేశకాలప్రాప్తకంద మూలఫలాదికం బయినహరినై వేద్యంబున విధిచోదితప్రకారంబుగా శ్రీధ తోడఁ బాత్రంబునందుఁ బెట్టినయన్నంబు గామదం బయి యక్షయఫలకారి యగు ధర్మ తత్త్వవేది యైనవాఁడు శ్రాద్ధంబులందు మాంసప్రదానంబు సేయక భక్షింపక చరింపవలయుఁ గందమూలాదిదానంబున నయ్యెడిఫలంబు పశుహింస నంబున సంభవింపదు ప్రాణిహింస సేయక వర్తించుటకంటె మిక్కిలి ధర్మంబు లేదు యజ్ఞవిదు లై నిష్కాము లయినప్రోడలు గౌహ్యకర్మంబులు విడిచి యాత్మజ్ఞానదీపంబులందుఁ గర్మమయంబు లయినయజ్ఞంబుల నాచరింతురు.

క. పశువులఁ బారిగొని మఖములు, విశదములుగఁ జేయుబుధుని శ్రీ వీక్షించి తమున్ విశననము సేయునో యని, క్రశిమన్ బెగ డొందు భూతశ్రగణము నరేంద్రా.

వ. అది గావున ధర్మవేది యయినవాఁడు దైవప్రాప్తంబు లయినకందమూలాది కంబులచేత నిత్యనైమిత్తికక్రియలఁ జేయ వలయు నిజధర్మబాధకం బయిన ధర్మంబును బరధర్మప్రేరితం బయినధర్మంబును నాభాసధర్మంబును బాపండ్ ధర్మంబును గపటధర్మంబును ధర్మజ్ఞుం డయినవాఁడు మానవలయు నైసర్లిక ధర్మంబు దురితశాంతిసమర్థం బగు నిర్ధనుండు ధర్మార్థంబు యాత్ర సేయుచు నైన ధనంబు గోర వలవదు జీవనోపాయంబునకు నిట్టబ్బుఁ దిరుగక కార్పణ్యంబు లేక జీవించుచు మహాసర్పంబు తెఱంగున సంతోషంబున నాత్మారాముండై యెద్ది

యుం గోరక బ్రదికెడినుగుణునికిం గలసుఖంబు గామలోభంబుల దశదిశలం
 బరిధావనంబుసేయువానికి సిద్ధింపదు పాదరక్షలు గలవానికి శర్కరాకంటకాదుల
 వలనభయంబు లేక మెలంగ నలవడుభంగి గామంబులవలన నివృత్తి గలవానికి
 నెల్లకాలంబును భద్రం బగునుపస్థమునకును జిహ్వదైన్యంబునకును బురుషుండు
 గృహపాలకశునకంబుకై వడి సంచరించుచు సంతృప్తి లేక చెడు సంతోషి గాని
 విప్రునివిద్యాతపోవిభవయశంబులు నిరర్థకంబు లగు నింద్రియలోలత్వంబున
 విజ్ఞానంబు నశించు సకలభూలోకభోగంబులు భోగించియు దిగ్విజయంబు సేసి
 యు బుభుక్షాపిపాసలవలనఁ గామపారంబును హింసవలనఁ గ్రోధపారంబును
 జేరుట దుర్లభంబు సంకల్పవర్జనంబునఁ గామంబును గామవర్జనంబునఁ గ్రోధం
 బును సర్థానర్థదర్శనంబున లోభంబును నద్వైతానుసంధానంబున భయం
 బును నాత్మనాత్మ్యవివేకంజున శోకమోహంబులును సాత్త్వికసేవనంబున
 దంభంబును మానంబున యోగాంతరాయంబును శరీరవాంఛ లేమిని హింస
 యు హితాచరణంబున భూతజం బయినదుఃఖంబును సమాధిబలంబున దైవిక
 వ్యధయుఁ బ్రాణాయామాదికంబున మన్మథవ్యధయు సాత్త్వికాహారంబుల నిద్ర
 యు సత్త్వగుణంబున రజస్తమంబులును నుపశమంబున సత్త్వంబును గురు
 భజనకుశలుఁ డై (శీలంబున) జయింపవలయు.

457

క. హరిమహిమ దనకుఁ జెప్పిన, గురువున్ సరుఁ డనుచుఁ దలఁచి శ కుంతితభక్తిం
 దిరుగుపురుషుశ్రీమ మెల్లను, గరిశౌచముక్రియ నిరర్థకం బగు నధిపా.

458

ఉ. ఈవనజాతనేత్రుఁ బరశమేశు మహాత్ముఁ బ్రధానపూరుషున్

దేవవరేణ్య సజ్జనవిధేయు సనంతుఁ బురాణయోగినం

సేవితపాదపద్మఁ దమశ్చిత్తములన్ సరుఁ డంచు లోకు లి

చ్ఛావిధిఁ జూచు చుండుదురు శ సన్మతి లేక నరేంద్రచంద్రమా.

459

వ. వినుము పండిత్యంబులలోన నొకటియందుఁ దత్పరు లై యిచ్ఛాపూరణ
 విధానంబులఁ జరితార్థుల మైతి మనువారలు ధారణాభ్యాససమాధియోగం
 బుల సాధింప లేరు కృషిప్రముఖంబులు సంసారసాధనంబులు గాని మోక్షసా
 ధనంబులు గావు కుటంబసంగంబునఁ జిత్తవిక్షేపం బగుఁ జిత్తవిజయప్రయత్నం
 బున సన్న్యసించి సంగంబు వర్జించి మితం బయినభిక్షాన్నంబు భక్షించుచు
 శుద్ధవివిక్తసమప్రదేశంబున నొక్కరుండు నాసీనుం డై సుస్థిరత్వంబునఁ బ్రాణ
 వోచ్ఛారణంబు సేయుచు రేచకపూరకకుంభకంబులఁ బ్రాణాపానంబుల నిరో
 ధించి కామహతం బయినచిత్తంబునఁ బరిశ్రమణంబు మాని కామవిసర్జనంబు
 సేసి మరలునంతకు నిజసాక్షానిరీక్షణంబు సేయుచు నివ్విధంబున యోగా
 భ్యాసంబు సేయువానిచిత్తంబు గాఢరహితం బయినవహ్నితెఱంగున శాంతిం
 జెందుఁ గామాదులచేత వేధింపబడక ప్రశాంతసమస్తవృత్తం బయినచిత్తంబు

- బ్రహ్మసుఖసమృద్ధ్యనంబున లీనం బై మఱియు నెగయ నేరదు. 460
- మ. ధరణీదేవుడు సన్న్యసించి యతి యై ధర్మార్థకామంబులం
బరివర్జించి పునర్విలంబమునఁ దగ్ధాత్పరంభి యా నేని లో
భరతిం గ్రక్కినకూడు మంచి దనుచున్ ధక్షించి జీవించుదు
ర్నరుచందంబున హాస్యజీవనుఁ డగున్ ధనానాస్రకారంబులన్. 461
- క. మలమునఁ గ్రిమియును బడుక్రియ, నిలఁబడునొడ లాత్తగాదుఁడేహయం బనుచుం
దలఁతురు తజ్జులు వొగడుదు, రలనత నొడ లాత్త యనుచు ధన్యు లితేశా.
- ఆ. వ్రతము మానఁ దగదుఁడవడుగుఁగుట్టునికిని, గ్రియలుమానఁ దగదుఁగృహగతునికి
దపసి కూర నుండఁ ధర్మదగదు సన్నాస్యసికి, నరుణితోడిసొత్తు ధర్మదగదు తగదు.
- సీ. రథముమే నెల్ల సారథి బుద్ధి యింద్రియ, గణము శుష్టుములు పగ్గములు మనము
ప్రాణాదిదశవిధఃపవనంబు లిరుసు ధర్మార్థార్థగతులు రథాంగకములు
బహుళతరం బై నభబంధంబు చిత్తంబు, శబ్దాదికములు సంఘాతభూము
లభిమానసంయుతుం ధర్మదయినజీవుడు రథి, ఘనతర ప్రణంబు ధర్మకార్మకంబు
- తే. శుద్ధజీవుండు బాణంబు ధర్మ శుభదమైన, బ్రహ్మ మంతలత్వంబు ధర్మ పరులు రాగ
భయమద ద్వేషశోకలోభప్రమోహ, మానమత్సరముఖములు ధర్మ మానవేంద్ర.
- న. ఇట్లు మనుష్యశరీరరూపం బయినరథంబు దనవశంబు సేసికొని మహాభాగవత
చరణకమలసేవానిశితం బయినవిజ్ఞానఖడ్గంబు ధరియించి శ్రీమన్నారాయణాకరు
ణావలోకనబలంబున రాగాదిశత్రునిర్మూలనంబు గావించి ప్రణవబాణాసనంబున
శుద్ధజీవశరంబును సంధించి బ్రహ్మ మనియెడిగుఱియందుఁ బడవేసి యహంకార
రథికుండు రథికత్వంబు మాని నిజానందంబున నుండ వలయు నట్టివిశేషంబు
సంభవింపనిసమయంబున బహిర్ముఖంబు లయినయింద్రియఘోటకంబులు బుద్ధి
సారథిసహితంబు లై స్వాభిమానరథికునిప్రమత్తత్వంబు దెలిసి ప్రవృత్తిమార్గం
బు నొందించి విషయశత్రుమధ్యంబునం గూల్చిన. 465
- ఆ. విషయశత్రు లెల్ల ధర్మ విక్రాంతితోడ సారథిసమేతుఁ డయినరథికుఁ బట్టి
యుగ్మతిమిరమృత్యుత్మయిత మగుసంసార, కూపమధ్యమందుఁ ధర్మ గూల్తు రధిప.
- ప. వినుము వైదికకర్తంబు ప్రవృత్తంబును నివృత్తంబును నన రెండుదెఱంగులయ్యె
నందుఁ బ్రవృత్తంబునఁ బునరావర్తనంబును నివృత్తంబున మోక్షంబును సిద్ధిం
చుఁ బ్రవృత్తకర్తంబులోన నిష్టాపూర్తంబు లన రెండుమార్గంబులు గల వందు
హింసాద్రవ్యమయకామ్యరూపంబు లయినదర్శ పూర్ణమాన పశు సోమయాగ
వైశ్యదేవ బలిహరణప్రముఖంబు లైనయాగాదికంబు లిష్టంబులు దేవతాలయ
వన కూప తటాకప్రముఖంబులు పూర్తంబులు ప్రవృత్తకర్తంబున దేహంబు
విడిచి దేహంతరారంభంబు నొందుదేహి హృదయాగ్రంబు వెలుంగ వాని

తోడ నింద్రియంబులం గూడి భూతసూక్ష్మయుక్తుం డై ధూమదక్షిణాయన కృష్ణపక్షరాత్రి దర్శంబులవలన సోమలోకంబుఁ జేరి భోగావసానంబున విలీన దేహుం డై వృష్టిద్వారంబునఁ గ్రమంబున నోషధిలతాన్నశుక్లరూపంబులం బ్రాపించి భూమియందు జన్మించు నిది పునర్భవరూపం బయినపితృమార్గంబు నివృత్తకర్మనిష్ఠుం డయినవాఁడు జ్ఞానదీప్తంబు లయినయింద్రియంబులందుఁ గ్రియాయజ్ఞంబుల యజించి యింద్రియంబుల దర్శనాదిసంకల్పమూలం బయిన మనంబునందు వికారయుక్తం బయినమనంబును వాక్కునందు విద్యావిలక్షణ యయినవాక్కును వర్ణ సముదాయంబునందు వర్ణ సముదాయంబును నకారాది స్వరత్రయాత్మకం బయినయోంకారంబునందు నోంకారంబును బిందువందు బిందువును నాదంబునందు నాదంబును బ్రాణంబునందుఁ బ్రాణంబును బ్రహ్మ మందు నిలుప వలయును దేవమార్గం బయినయత్తరాయణ శుక్లపక్ష దివా ప్రాణా పూర్ణిమా రాకలవలన సూర్యద్వారంబున బ్రహ్మలోకంబునందుఁ జేరి భోగావసానంబున స్థూలోపాధి యైనవిశ్వం డై స్థూలంబును సూక్ష్మంబునందు లయించి సూక్ష్మోపాధి యైనజైజనుండు సూక్ష్మంబును గారణంబునందు లయించి కారణోపాధి యైనప్రాణం డై కారణంబును సూక్ష్మస్వరూపంబునందు లయించి తుర్యుండు సూక్ష్మలయంబునందు శుద్ధాత్ముండు యివ్వధంబున ముక్తుండగును.

ఆ. అమరనిర్మితంబు ౩ లై యొప్పపితృదేవ, సరణు లెవ్వఁ డెఱుంగు ౩ శాస్త్రదృష్టి నట్టివాఁడు దేహి ౩ యై మోహమున నొందఁ, డతిశయించి బుద్ధి ౩ నవనినాధ.

వ. వినుము దేహాదులకుఁ గారణత్వంబున నాదియందును ననధిత్వంబున సంతమం దును గలుగుచు బహిరంగంబున భోగ్యంబును సంతరంగంబున భోక్తయుఁ బరంబు నపరంబును జ్ఞానంబును జ్ఞేయంబును వచనంబును వాచ్యమును నప్రకా శమును బ్రకాశంబును నైనవస్తువునకు వేఱొండు లేదు ప్రతిబింబాదికంబు వస్తు త్వంబునంజేసి వికల్పితంబై తలంపబడుభంగి నైంద్రియకంబైనసర్వంబును సర్వ త్వంబున వికల్పితం బగు తోచుం గాని పరమార్థంబు గాదు దేహాదికంబులు మిథ్యాత్మకంబులు నానికి హేతువు లయినక్షీతిప్రముఖంబులకును మిథ్యా త్వం బగుట సిద్ధంబు పరమాత్మకు నవిద్యచేత నెంతదడవు వికల్పంబు దోచు నంతదడవును భ్రమంబునం దోచు నవిద్యానివృత్తి యైన సర్వంబును మిథ్య యని శాస్త్రవిధినిషేధంబులు కలలోపల మేలు గన్నతెఱుం గగు భావాద్వైతక్రియాద్వైతగ్రన్థాద్వైతంబులు మూఁడు గల వందుఁ బటతంతు న్యాయంబునఁ గార్యకారణంబులందు వస్త్యేకత్వాలోచనంబు సేసి వికల్పంబు లే దని భావించుట భావాద్వైతంబు మనోవాక్కాయకృతంబు లైనసర్వకర్మంబులను ఫలభేదంబు సేయక పరబ్రహ్మార్పణంబు సేయుట క్రియాద్వైతంబు పుత్రమిత్రకళతాగ్రాదిసర్వప్రాణులకుం దనకును దేహంబునకుం

బంచభూతాత్మకత్వంబున భోక్త యొక్కం డనుపరమార్థత్వంబున సర్వకామం
బులయెడ నైక్యదృష్టిఁ జేయుట ద్రవ్యావైతంబు నేర్పున నాత్మతత్త్వానుభవం
బున సద్వైతత్రయంబును విలోకించి వస్తుభేదబుద్ధియుఁ గర్మభేదబుద్ధియు స్వ
కీయపరకీయబుద్ధియు స్వప్నంబులుగాఁ దలంచి ముని యైనవాఁడు మాన వలయు.

క. వాదములు వేయు నేటికి, వేదోక్తవిధిం జరించు విబుధుఁడు గృహమం
దాదరమున నారాయణ, పాదంబులు గొలిచి ముక్తిపదమున కేఁగున్. 470

శా. భూపాలోత్తమ మీరు భక్తిగరిమఁగూర్చి సరోజేక్షణ
శ్రీపాదాంబుజయుగ్మము నియతు లై యసేవించి కాదే మహా
గ్రాపత్సంఘములోనఁ జిక్కక సమస్తాశాంతనిర్జేత లై
యేపారంగ మఖంబు సేసితివి దేవేంద్రప్రభావంబునన్. 471

— ఓ నారసునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము. ఓ —

వ. వినుము పోయినమహాకల్పంబునందు గంధర్వులలోన నుపబర్హణుం డనుపేర
గంధర్వుండ నైన నేను సౌందర్యచూఢుర్యగాంభీర్యాదిగుణంబుల సుందరులకుఁ
బ్రియుండ నై కీడించుచు నొక్కనాఁడు విశ్వస్రష్ట లైన బ్రహ్మలు దేవసత్త్వి
మనియెడియాగంబులోన నారాయణకథలు గానంబు సేయుకొఱకు సస్పరో
జనులను గంధర్వులనుం జీరిన. 472

ఆ. క్రతువులోని కేఁగుఁగంధర్వగణముతోఁ, గలసి పోయి విష్ణుఁగాధ లచటఁ
గొన్ని పాడి సతులఁ గూడి మోహితుండ నై, తలఁగి చనితి నంత యధరణినాథ.

క. వారిజగంధులపొత్తున, వారిం గైకొనక తలఁగి యవచ్చిన బుద్ధి
వా రెఱిగి శాప మిచ్చిరి, వారింపఁగ రానిగోషఁవశమున నధిపా. 474

ఆ. పంకజాక్షు నిచటఁ గబాడక కామినీ, గణముఁ గూడి చనినకల్మషమున
జగ్ధకాంతి వగుచు యధరణీతలంబున, శూద్రజాతినతికి యనుతుండ వగుము. 475

వ. అని యిట్లు విశ్వస్రష్టలు శపించిన నొక్కబ్రాహ్మణదాసికిఁ బుత్రుండ నై జన్మిం
చి యందు బ్రహ్మవాదు లయినపెద్దలకు శుశ్రూష సేసినభాగ్యంబున నిమ్మహా
కల్పంబునందు బ్రహ్మపుత్రుండ నై జన్మించితి. 476

ఆ. కాశలమున మోక్షగతికి గృహస్థుఁడే, ధర్మ మాచరించి యతగిలి పోవు
నట్టిధర్మ మెల్ల యనివిశదంబు గాఁ, బలుకబడియె నీకు యభవ్యచరిత. 477

మ. అఖిలాధారుఁ డజాదిదుర్లభుఁడు బ్రహ్మం బైనవిష్ణుండు నీ
మఖమం దర్చితుఁడై నివాసగతుఁడై యమర్రాకృతిఁ సేవ్యుఁడై
సఖి యై చారకుఁడై మనోదయితుఁడై యసంబంధి యై మంత్రి యై
సుఖదుం డయ్యె భవన్మహామహిమ దా యజోద్యంబు ధాత్రీశ్వరా. 478

వ. అని యిట్లు నారదుండు సెప్పినవృత్తాంతం బంతయు విని ధర్మనందనుండు ప్రేమ
విహ్వలుం డై వాసుదేవునిం బూజించె వాసుదేవధర్మనందనులచేతఁ బూ

జితుం డై నారదమునియు దేవమార్గంబునం జనియె నని శుకయోగీంద్రుండు
పాండవపౌత్రునకుం జెప్పె నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన. 479

క. రాజీవసదృశలోచన, రాజీవభవాదిదేవరరాజవినుత వి

భ్రాజితకీర్తిలతావృత, రాజీవభవాండభాండ శ్ర రఘుకులతలకా. 480

మాలిని. ధరణిదుహితృరంతా శ్ర ధర్మమాగ్ధానుగంతా

నిరుపమనయవంతా శ్ర నిర్జరారాతిహంతా

గురుబుధసుఖకర్తా శ్ర కుంభినీచక్రభర్తా

సురభయపరిహర్తా శ్ర సూరిచేతోవిహర్తా. 481

గద్యము. ఇది శ్రీమదమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజపాం
డిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణం
బునందు ధర్మనందనునకు నారదుండు హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపుల పూర్వజన్మవృ
త్తాంతంబు సెప్పటయు హిరణ్యకశిపుదితిననాదంబును సుయజ్ఞోపాఖ్యానం
బును యమసల్లాపంబును బ్రహ్మవరలాభగరిత్వం డై నహిరణ్యకశిపుచరిత్రం
బును బ్రహ్మదవిద్యాభ్యాసకథయును బ్రహ్మదహిరణ్యకశిపులసంవాదంబును
బ్రహ్మదువచనంబు ప్రతిష్ఠింప హరి సరసింహరూపంబున నావిర్భవించి హిరణ్య
కశిపుని సంహరించి ప్రహ్లాదునకు నభయం బిచ్చి నిఖిలదేవతానివహప్రహ్లాదాది
స్తూయమానుం డై తిరోహితుం డగుటయుఁ ద్రిపురాసురవృత్తాంతంబును
సీశ్వరుండు ద్రిపురంబుల దహించుటయు వర్ణాశ్రమధర్మవివరణంబును బ్రహ్మ
దాజగరసంవాదంబును స్వధర్మప్రవర్తకుం డగుగృహస్థుండు ముక్తుం డగుమా
ర్గంబు నారదుండు ధర్మజునకుఁ దెలుపుటయు నారదునిపూర్వజన్మవృత్తాంతం
బును ననుకథలం గలసప్తమస్కంధము. 482

ఓం త త్స న్మహార్పణ మస్తు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మదాంధ్ర మహాభాగవతము.

అష్టమ స్కంధము.

—❀—

మన్నామ పయోగ

శ్యామ ధరాభృల్లలామః జగదభిరామా

రామాజనకామ మహా

ద్దామ గుణస్తోమధామః శశరధరామా.

1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

2

క. వినఁబడియెను స్వామంభువ, మనువంశము వర్ణధర్మమర్యాదలతో మనుజులకనుజులవేల్పుల, జననంబులు స్రష్ట లెల్ల శ జని యంచుటయున్.

3

ఉ. ఏమనుకాలమందు హరి శ యీశ్వరుఁ డేటికి సంభవించె నే మేమి యొనర్చె నమ్మనువు శ లే రతఁ డేక్రియఁ జేయు చున్ననాఁ డేమి నటించు మీఁగ గత శ మెయ్యది సజ్జను లైనవాగు ము న్నే మని చెప్పు చుందురు మునీశ్వర నా కెఱిగింపవే యన్.

4

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

5

క. ఈకల్పంబున మనువులు, ప్రాకటముగ నార్వ రైరి శ పరావలపురణోణోకములజనులప్పువు, లాకధతిము లయ్యె వరుస శ నఖిలము ల నృపా.

6

వ. ప్రధమమను వైనస్వామంభువునకు నాకూతిదేవహూతు లనుచువుగుగూతులు గలరు వారికిఁ గ్రమంబునఁ గపిలయజ్ఞనామంబుల ణోకంబులకు ధర్మజ్ఞాన బోధంబు సేయకొఱకు హరి పుత్రత్వంబు నొందె నందుఁ గపిలునిచరిత్రంబు మున్న చెప్పంబడియె యజ్ఞనిచరిత్రంబు సెప్పెద వినుము.

7

మ. శతరూపాపతి గామభోగవిరతిఁ శ సంత్యక్తభూభారుఁ డై సతీయుం దానును గాన కేగి శతవక్షర్వంబుల్ సునందానదిఁ న్నతి యై యేకపదస్థుఁ డై నియతుఁడై శ నాచంయమస్ఫూర్తితో గతదోషుండు దపంబు సేసె భువనకళ్యాతంబుగా భూవరా.

8

1 వసంబు కేగి. 2 వాక్యంయమ.

- వ. ఇట్లు తపంబు సేయుచు స్వాయంభువమనువు దనమనంబులోన. 9
- సీ. సృష్టిచే నెవ్వడు 1 చేతనపడ కుండు, సృష్టి యెవ్వనిచేతచే జనించు
జగములు నిద్రింప 2 జాగరూకత నొంది, యెవ్వడు బ్రహ్మాండ 3 మెఱుంగుచుండు
నాత్మ కాధారంబు 4 నఖిలంబు నెవ్వడే, నెవ్వనినిజధనం 5 బింతవట్టు
బొడగాన రా కుండ 6 బొడగను నెవ్వడే, నెవ్వనిదృష్టికి 7 నెదురు లేదు
- ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతిఁ జెందక, యెవ్వఁ డెడల కుండు 8 నెల్ల యెడలఁ
సన్నహత్త్వతత్త్వసంజ్ఞ నెవ్వఁడు దాన, విశ్వరూపుఁ డనగ 9 విస్తరిల్లు. 10
- వ. అని మఱియు నిరహంకృతుండును నిర్గతబుద్ధుండును నిరాశియుఁ బరిపూర్ణుండును
ననన్యప్రేరితుండును సృశితోపరుండును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖిలధర్మ
భావనుండును నైనపరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద నని యపనిషత్సర్గంబులు
పలుకు చున్నమనువుం గనుంగొని. 11
- క. రక్కసులు దినఁగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామవిష్టుఁడు నారిం
జక్కడిచేఁ జక్రధారల, మిక్కుటముగ వేల్పు తెల్ల 12 మే లని పొగడన్. 13
- వ. ఇది ప్రధమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 13
- సీ. స్వారోచిషుం డన 1 సప్తార్చిబిడ్డఁడు, మనువు నానికి నాద్యుమత్సుషేణ
రోచిష్మదాదు లా 2 రూఢపుత్రులు ధాత్రి, నేలీరి రోచనుఁ 3 డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తుషితాదుఁలమరు బార్హస్పత్యంబు, ముఖ్యులాధ్యులున 4 ప్తమునులు నాఁడు
వేదశిరుం డను 5 విప్రునిదయితకుఁ, దుషితకుఁ బుత్రుఁ డై 6 తోయజాత్యుఁ
- ఆ. డవతరించెను విభుఁ 7 డన నశీత్యప్తన, హస్తమునులు 8 ధికు 9 లయినవాగు
ఘను లనుగ్రహింపఁ 10 గౌమారక బ్రహ్మచారియగుచు నతఁడు 11 సలి ప్తత్రము. 15
- వ. తదనంతరంబు. 15
- సీ. మనువుమూఁడవవాఁడు 1 మనుజేంద్రయు త్తముం, డనఁ బ్రియ వ్రతునకు 2 నాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్లఁ 3 బవనస్పంజయయజ్ఞ, హోత్రాదు లాతనిపుత్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠునికొడుకులు ప్రమథాదు, లైరి స 4 ప్తియులు 5 నమరవిభుఁడు
సత్యజి త్తమవాఁడు 6 సత్యభద్రాద్యులు, సురలు ధన్యునికిని 7 సూనృతకును
- అ. బుట్టి సత్యనియతిఁ 8 బురుషో త్తముఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్టశీలయుతుల
దనుజయక్షపతుల 9 దండించె సత్యజి, నిత్రుఁ డగుచు జగము 10 మే లనంగ.
- ఐగ జేంద్రమౌక్షిక ధాత్రాసరంధము. —
- వ. చతుర్థమనువుకాల(ప్రసంగ)ంబు వివరించెద. 17
- సీ. మానవాధీశ్వర 1 మనువు నాలవవాఁడు, తామసుం డనఁగ నుత్తమునిభాత
పుణిపతులు కేతుఁవృషనరఖ్యాత్యాదు, లతనిపుత్రులు పద్మ 2 రధికబలులు
సత్యకహరివీరసంజ్ఞలు వేల్పులు, త్రిశిఖనామమువాఁడు 3 దేవవిభుఁడు

మునులుజ్యోతిర్వ్యోమముఖ్యులుహరిపుట్టె, హరిమేధునకుబ్రీతిహరిణియందు.

అ. గ్రాహబద్ధుఁ డయినగజరాజు విడిపించి, ప్రాణభయమువలనఁ గ బాపి కాచె
హరి దయాసముద్రుఁ గ డఖలలోకేశ్వరుఁడనిన శుకునిఁ జూచి క యవనివిభుఁడు.

క. నీరాటవరాటములకుఁ, బోరాటం బెట్లు గలిగెఁ గ బురుషోత్తముచే
నారాట మెట్లు మానెను, ఘోరాటవిలోనిభద్ర కుంజరమునకున్. 19

క. మునినాథ యీకథాస్థితి, వినిపింపుము వినఁగ నాకు గ వేడుక పుట్టెన్
వినియెడఁ గల్గేంద్రియముల, పెనుబండుపు సేయ మనముఁ గ బ్రీతిం బొందన్.

క. ఏకథలయందుఁ బుణ్యశ్లోకుఁడు హరి సెప్పఁబడును గ సూరిజనముచే
నాకథలు పుణ్యకథ లని, యాకర్ణింపుదురు పెద్ద గ లతిహర్ష మునన్. 21

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రాయోపవిష్టం డైనపరీక్షిన్న రేండ్తుండు బాదరాయణి నడిగె
నని చెప్పి సభాసదు లయినమునుల నవలోకించి సూతుండు పరమహర్ష సమే
తుం డై చెప్పి నట్లు శుకుండు రాజున కిట్లనియె. 22

సీ. రాజేంద్ర విను సుధాగ్రాశిలో నొకపర్వతము త్రికూటం బనఁ గ దనరుచుండు
యోజనాయుత మగునన్నతత్వంబును, నంతియవెడలుపు గ నతిశయిల్లుఁ
గాంచనాయస్సారకలఘోతమయములై, మూఁడుశృంగంబులు మొనసియుండుఁ
దటశృంగబహురత్న గ్రథాతుచిత్రితము లై, దిశలు భూసభములుఁ గ దేజరిల్లు
తే. భూరిభూజలతాకుంజకపుంజములును, మోగిసిపిఱ పించు సెలయేటి మొత్తములును
మరగితిరిగెడుదివ్యవిమానములును, జలులఁ గ్రీడించుకిన్నరకచయముఁ గలిగి.

వ. అది మఱియును మాతులుంగ లవంగ లుంగ చూత కేతకీ భల్లాతి కాన్త్రాతక
సరళి పసన బదరీ వకుళ వంజుళి వట కుటజ కుండ కురవక కురంటక కోవిదార
ఖిన్జూర నారికేళ సిందువార చందన పించుమంద మందార జంబూ జంబీర
మోధవీ మధూక తాల తక్కిల తమాల హింతాల రసాల సాల ప్రియాళు
బి ల్యామలక క్రముక కదంబ కరవీర కదళీ కపిత కాంచన కందరాళి శిరీష
శింశు పాశోక పలాశ నాగ పున్నాగ చంపక శతపత్త్రి మరువక మల్లి కామత్రిలి కా
ప్రముఖనిరంతరవసంతసమయసౌభాగ్యసంపదకురితి ! పల్లవి త కోరకిత కుసుమితి
ఫలితలలితవిటపవిటవీచినివహలంకృతంబును ! మణిపాలుకానేకవిమలపులిన
తరంగిణీసంగతవిచిత్ర (విస్త్రమ) లతామహాద్యానశుకపికనికరనిశితసమంచితచం
చూపుటనిర్దళిత శాఖిశాఖాంతర పరిపక్వఫలరంధ్రప్రవర్షితరసప్రవాహ బహుళం
బును ! గనకమయసలిలకాసార కాంచనకుముడకన్లరకమలపరిమళమిళితకబళా
హారసంతతాంగీకారభారపరిశ్రాంతకాంతానమాలింగితకుమార మత్తమధుకర
విటసముదయసమీపసంచారసముదంచిత శకుంత కలహంస స్కందవ జల
కుక్కుట చక్రవాక బక బలాక కోయష్టికముఖరజలవిహంగపసరవివిధకోలా
హలబధిరీభూతభూసభోంతరాళంబును ! గుహినకర కాంతమరకత కమలరాగ వజ్ర

వైడూర్య (నీలగోమేధిక పుష్కరాగ మనోహర)కనక కలధాతమయూనేకశిఖర
తటదరీవిహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధి చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర
కింపుగుషమిధునసంతతసరససల్లాపసంగీత ప్రసంగమంగళాయతినంబును గంధగజ
గవయ గండభేరుండ ఖడ్గకంఠీరవ శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ
సాలావృక వరాహ మహిష మర్కట మహారగ మార్జాలాదినిఖలమృగ
నాథసమూహ సమరసన్నాహసంరంభ సంచకితశరణాగతశమంకికరంబు నై
యొప్పనప్పర్వతసమీపాబునందు. 24

క. భిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లక ఫణి ఖడ్గ గవయ శ్రవలిముఖ చమరీ
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లద్భుత కాక ఘూకశ్రమయ మగునడివిన్. 25

శా. అన్యాయోకనభీకరంబులు యతాశానేకపానీకముల్
వస్త్యేభంబులు గొన్ని మత్తతను లై శ్రవ్యావిహారాగతో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదర్శిద్వారంబులం దుండి సౌ
జన్యక్రీడల నీరుగాలి పడి కాశారావగాహరి మై. 26

ఆ. అంధకారి మెల్ల శ్రవద్రిగుహంతర, వీధులందు బగలు శ్రవెఱచి డాగి
యెడరు వేచి సంద్యోనినుండు వృద్ధతనున్న, వెడలెననగ గుహలు వెడలెగరులు.

క. తలగపు కొండల కై నను, మలగపు సింగముల కై శ్రవార్కనుకడిమిం
గలగపు పిడుగుల కై నను, నిల బలసంపన్నవృత్తి శ్రవేనుగుగున్నల్. 28

సీ. పులులమొత్తంబులు ప్రాదరిండ్లలోడూఱు, ఘోరభల్లూకముల్ శ్రవహుసాచ్చు
భూదారములు నేలబొటియలలో డాగు, హరిదంతముల కేగుహరిణచయము
మడుపులజొర బాఱుమహిషసంఘంబులు, గండశైలంబుల కేగుహరిణచయము
వల్మీకములు సాచ్చు శ్రవనభుజంగంబులు, నీలకంఠంబులు శ్రవనిగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు శ్రవినకు వాల, చామరంబుల విహరణశ్రమముపాయ
భయదపరిహేల విహరించు శ్రవన్తకరుల, గాలి వాతినమాత్రాన శ్రవాలి బొంది.

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకముల ద్రావి శ్రవకుపులు నిండం
బొడలుచు దుమ్మెడకొడమల, కదుపులు జంజు మ్మటంచు శ్రవనము సేసెన్. 30

క. తేటి యొకటి యొరుప్రియకును, మాటికిమాటికిని నాగశ్రవదజలగంధం
బేటి కని తన్ను బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోటుడనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగనా, తంగీమదగంధ మగుచు శ్రవదయు వేడ్క
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రాను శ్రవెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాటి మునుపడ, వల్లభ మని ముసరిరేని శ్రవారణదానం
బొల్లక మృగకరవల్లభు, లుల్లంబుల బొంది రెల్లశ్రయల్లాసంబుల్. 33

ప. అప్పుడు. 34

- మ. కలభంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఁఘ్రాఁగించి మట్టాడుచుఁ
ఫలభూజంబులు రాయుచుం జివురుజొంపంబుల్ వడిఁ మేయుచుం
బులులం గాతెనుపోతులఁ మృగములం శబో నీక శిక్షించుచుం
గొలఁకుల్ సాచ్చి కలంచుచుఁ గిరులపై శ గొబ్బిళ్లు గోరాడుచున్. 35
- క. తుండంబుల మదజలవృత, గండంబులఁ గుంభములను శ ఘట్టన సేయం
గొండలు దలక్రిం దై పడు, బెండుపడుఁ దిశలు సూచి శ బెగడుఁ జగముల్.
క. ఎక్కడఁ జూచిన లెక్కకు, నెక్కువ యై యడివి నడుచు శ నిభయూధములొ
నొక్కకరినాఁడుఁ డెడతెగి, చిక్కె నొకక రేణుకోటి శ సేవింపంగన్. 37
- ప. ఇట్లు వెనుక ముందట నడుమ నుభయపార్శ్వంబులఁ దృపార్దితంబు లై యగు
గుండెంచునేనుంగుగములం గానక తెఱంగు తప్పి తొలంగుడుపడి యీశ్వరా
యత్తం బైనచిత్తంబు సంవిత్తంబు గా కుండుటంజేసి తానును దనక రేణుసము
దయంబును నొక్కజెరు వై పోవుచు. 38
- నీ. పల్వలంబుల లేతశపచ్చిక మచ్చికఁ, జెలుల కందిచ్చు నశచ్చికము లేక
నివురుజొంపములఁగ్రోవ్వెలయపూఁగొమ్మలఁ, గ్రాణవల్లభలకుఁ శ బాలువెట్టు
ఘనదానశీతలకర్ణతాళంబుల, నయితలచెమ టార్చుఁ శ దనువు లరసి
మృదువుగాఁ గొమ్ములశమెల్లన గళములు, నివురుచుఁ బ్రియలతో శ నెఱపువలపు
తే. పిఱుదుచక్కట్ల డగ్గఱిప్రేమతోడ, డాసి మూర్ఖునిదివికిఁ దొండంబుసాచు
వెద వివేకించుఁ గ్రిడించుకవిశ్రమించు, మత్తమాతంగమల్లంబుశమహిమతోడ.
నీ. తనకుంభములపూర్ణశతకు డిగ్గి యువతుల, కుచములు పయ్యెదకొంగు లీఁగఁ
దనయానగంభీరశతకుఁ జాల కబలల,యానంబు లందెల శ నండగొనఁగఁ
దనకరశ్రీఁ గని శ తలఁకి బాలలచిటు, దొడలు మేఖలదీప్తి శ దోడు పిలువఁ
దనదంతరుచి కోడి శ తిగుణులనగవులు, ముఖచంద్రదీప్తుల శ ముసుగు దిగువఁ
తే. దనదులావణ్యరూపంబుఁ శ దలఁచి చూడ, నంజనాభ్రముకపిలాదిహరిదిభంగ్ర
దయితలందఱుఁదనవెంటఁదగిలినడవఁ, గుంభివిభుఁడొప్పె నొప్పలశకుప్పవోలె.
ప. మఱియు నానాగహనవిహరణమహిమతో మదగజేంద్రంబు మార్గంబుఁ దప్పి
పిపాసాపరాయత్తచిత్తంబున మత్తక రేణువులమొత్తంబునుం దానునుం జనిచని.
మ. అట కాంచెం గరిణీవిభుండు నవపుల్లంభోజకష్టఃకముఁ
నటదిందీవర వారముం గమరమీసగ్రాహదుర్వారముఁ
వట హింతాల రసాల సాల సుమనోవల్లీకుటీతీరముం
జటులోద్ధూతమరాళచక్రబకసంఘారంబుఁ గాసారమున్. 42
- ప. ఇట్లనన్యపురుషసంచారం బైన నిష్కళంకం బైన యప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని.

వైడూర్య (నీలగోమేధిక పుష్కరాగ మనోహర)కనక కలభాతమయూనేకశిఖర
తటదరీవిహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధి చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర
కింపురుషమిధునసంతతసరససల్లాపసంగీత ప్రసంగమంగళాయతినంబును గంధగజ
గవయ గండభేరుండ ఖడ్గకంఠీరవ శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ
సాలావృక వరాహ మహిష మర్కట మహారోగ మార్జ్వాలాదినిఖలమృగ
నాథసమూహ సమరసన్నాహసంరంభ సంచకితశరణాగతిశమంకింకరంబు నై
యొప్పనప్పర్వతసమీపాబునండు. 24

క. భిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లుక ఫణి ఖడ్గ గవయ శ్రవలిముఖ చమరీ
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లద్భుత కాక ఘూకాశ్రమయ మగునడవిన్. 25

శా. అన్యాయోకనభీకరంబులు యతాశానేకపానీకముల్
వస్త్రేభంబులు గొన్ని మత్తతను లై శ్రవణ్యవిహారాగణో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదరీద్యారంబులం దుండి సా
జన్యక్రీడల సీరుగాలి పడి కాకసారావగాహర్చి మై. 26

ఆ. అంధకారి మెల్ల శ్రవద్రిగుహంతర, వీఘలందు బగలు శ్రవెఱచి డాగి
యెడరు వేచి సంధ్యనినుడు నృగతనున్న, వెడలెననగ గుహలు వెడలెగరులు.

క. తలగవు కొండల కై నను, మలగవు సింగముల కై శ్రవాయోనుకడిమిం
గలగవు పిడుగుల కై నను, నిల బలసంపన్నవృత్తి శ్రవేనుగుగున్నల్. 28

సీ. పులులమొత్తంబులు ప్రాదరిండ్లలోదూఱు, ఘోరభల్లూకముల్ గుహలుసొచ్చు
భూదారములు నేలబొఱియలలో డాగు, హరిదంతములకేగుహరిణచయము
మడుపులజోర బాఱుమహిషసంఘంబులు, గండకైలంబులకేగుహరిణచయము
వల్మీకములు సొచ్చు శ్రవనభుజంగంబులు, నీలకంఠంబులు శ్రవనిగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు శ్రవనకు వాల. చామరంబుల విహరణ శ్రమముపాయ
భయదపరిహేల విహరించు శ్రవస్తకరుల, గాలి వాతినమాత్రాన శ్రవాలి బొంది.

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకముల ద్రావి శ్రవకుపులు నిండం
బొదలుచు దుమ్మెదకొదమల, కదుపులు జంజు మ్మటంచు శ్రవనము సేసెన్. 30

క. తేటి యొకిటి యొరుప్రియకును, మాటికిమాటికిని నాగమదజలగంధం
బేటి కని తన్ను బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోటుండనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగన్నా, తంగీమదగంధ మగుచు శ్రవగయు వేడ్క
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె వ్రాను శ్రవెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాటి మునుపడ, వల్లభ మని ముసరిరేని శ్రవారణదానం
బొల్లక మృగకరవల్లభు, లుల్లంబుల బొంది రెల్లయల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

- మ. కలభంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఁఘ్రాశించి మట్టాడుచుఁ
ఫలభూజంబులు రాయుచుం జివురుజొంపంబుల్ వడిఁ మేయుచుం
బులులం గాతెనుపోతులఁ మృగములం శబో నీక శిక్షించుచుం
గొలకుల్ సొచ్చి కలంచుచుఁ గిరులపై శ గొబ్బిళ్లు గోరాడుచున్. 35
- క. తుండంబుల మదజలవృత, గండంబులఁ గుంభములను శ ఘట్టన సేయం
గొండలు దలక్రిం దై పడు, బెండుపడుఁ దిశలు సూచి శ బెగడుఁ జగముల్.
క. ఎక్కడఁ జూచిన లెక్కకు, నెక్కువ యై యడవి నడుచు శ నిభయూధములొ
నొక్కకరినాథుఁ డెడతెగి, చిక్కె నొకక రేణుకోటి శ సేవింపంగన్. 37
- వ. ఇట్లు వెనుక ముందట నడుమ నుభయపార్శ్వంబులఁ దృపార్దితంబు లై యగు
గుండెంచు నేనుంగుగములం గానక తెఱంగు తప్పి తొలంగుడుపడి యీశ్వరా
యత్తం బై నచిత్తంబు సంవిత్తంబు గా కుండుటంజేసి తానును దనక రేణుసము
దయంబును నొక్కఁజేరు వై పోవుచు. 38
- సీ. పల్వలంబుల లేతరపచ్చిక మచ్చిక, జెలుల కందిచ్చు నరచ్చికము లేక
నివురుజొంపములఁగ్రోవ్వెలయపూఁగొమ్మల, గ్రాణవల్లభలకుఁ శ బాలువెట్టు
ఘనదానశీతలకర్ణతాళంబుల, నయితలచెమ టార్చుఁ శ దనువు లరసి
మృదువుగాఁ గొమ్ములశమెల్లన గళములు, నివురుచుఁ బ్రియలతో శ నెఱపువలపు
తే. పిఱుదుచక్కట్ల డగ్గఱిప్రేమతోడ, డాసి మూర్ఖునిదివికిఁ దొండంబుసాచు
వెది వివేకించుఁ గ్రిడించుకవిశ్రమించు, మత్తమాతంగమల్లంబుశమహిమతోడ.
- సీ. తనకుంభములపూర్ణతకు డిగ్గి యువతుల, కుచములు పయ్యెదకొంగు లీఁగఁ
దనయానగంభీరతకుఁ జాల కబలల, యానంబు లందెల శ నండగొనఁగఁ
దనకరశ్రీఁ గని శ తలఁకి బాలలచిఱు, దొడలు మేఖలదీప్తి శ దోడు పిలువఁ
దనదంతరుచి కోడి శ తిగుణులనగవులు, ముఖచంద్రదీప్తుల శ ముసుగు దిగువఁ
- తే. దనదులావణ్యరూపంబుఁ శ దలఁచి చూడ, నంజనాభ్రముకపిలాదిహారిదిభంగ్ర
దయితలందఱుఁదన వెంటఁదగిలినడవఁ, గుంభివిభుఁడొప్పె నొప్పలకకుప్పవోలె.
- వ. మఱియు నానాగహంవిహరణమహిమతో మదగజేంద్రంబు మార్గంబుఁ దప్పి
పిపాసాపరాయత్తచిత్తంబున మత్తక రేణువులమొత్తంబునుం దానునుం జనిచని.
- మ. అట కాంచెం గరిణీవిభుండు నవపుల్లంబోజకష్టారముఁ
నటదిందీవర వారముం గమరమీసగ్రాహదుర్వారముఁ
వట హింతాల రసాల సాల సుమనోవల్లీకుటీతీరముం
జటులోద్ధూతమరాళచక్రబకసంఘారంబుఁ గాసారమున్. 42
- వ. ఇట్లనన్యపురుషసంచారం బై నిష్కళంకం బై నయప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని.

- సీ. తోయజగంధంబు శ్రవోగినచల్లని, మెల్లనిగాడ్పుల శ్రమేను లలరఁ
గమలనాళాహారవిమలవాక్కాలహంస, రవములు సెవులపండువులు సేయ
పుల్లదిందీవరాంభోరుహమోదంబు, ఘ్రాణరంధ్రంబుల శ్రగారవింప
నిర్మలకల్లోలశనిర్గతాసారంబు, వదనగహ్వరములరవాడు దేర్చు
- తే. ద్రిజగదభివసాభాగ్యదీప్త మైన, విభవ మిక్షణములకును శ్రవింపసేయ
నరిగిపంచేంద్రియవ్యవహారములను, మఱచిమత్తేధయాధంబుగమడుఁగుసాచ్యె.
- క. తుండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు శ్రగళిగళిరవముల్
మెండుకొన వలుదకడుపులు, నిండె వేదండకోటి శ్రీనిటెం ద్రావెన్. 45
- వ. అప్పుడు. 46
- మ. ఇథలోకేంద్రుడు హస్తరంధ్రముల నీ శ్రరెక్కించి పూరించిచు
డభమార్గంబున కెత్తి నిక్కివడి నుడ్డాడించి పింజంప నా
రభటికే సీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్రగ్రాహపారీనముల్
నభమం దాడెడుమీనకర్కటముల శ్రస్పృశ్యై సురల్ మాన్వడిన్. 47
- వ. మఱియు నగ్గజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48
- సీ. కరిణీకర్ణోద్భూతకంకణచ్ఛటఁ దోగి, సెలయేటిసిలాద్రిశ్చెలువుఁ డగడు
హస్తినీహస్తవిన్యస్తపద్మంబుల, వేయిగన్నులవానిశవెరపు సూపుఁ
గలభీసముత్కీర్ణకన్ధరరజమునఁ, గనకాచలేంద్రంబు శ్రఘనతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితకమునకాండంబుల, సణిరాజమండనశ్రవణ వహించు
- అ. మదకరేణుముక్తకషాక్తికశుక్తుల, మెఱుఁగుమొగిలుతోడ శ్రమేలమాడు
నెదురు లేనిగరిమ శ్రనిభరాజమల్లంబు, వనజగేహకేళి శ్రన్తాలునపుడు. 49
- వ. మఱియు నాసరోవరలక్ష్మి మదగజేంద్రవివిధవిహారవ్యాకులితనూతనలక్ష్మీవిభవ
యై యనంగవిద్యావిరూఢపల్లవప్రబంధపరికంపిత శరీరాలంకార యగుకుసుమ
కోమలియునుంబోలె న్యాకీర్ణచికురమత్తమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమల
యు నిజస్థానచలితకుచరథాంగయుగళయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై
యుండె నంత. 50
- సీ. భుగభుగాయితభూరిబుద్ధుడచ్చటలతోఁ, గదలుచో దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరకపూత్కారరవమున, ఘోరనక్రగ్రాహకోటి బెగడ
వాలవిత్తేపదుశ్రవారఝంఝానిల, వశమున ఘుమఘుమారవర్త మడరఁ
గల్గోలజాలసంఘట్టనంబులఁ దటి, తరు లమూలంబు లై శ్రధరణిఁ గూల
- తే. సరసిలోనుండి పొడగని శ్రనంధ్రమింది, యుదరి కుప్పించి లంఘించిశహంకరించి
భానుఁ గబళించి పట్టుస్వశ్శానుపగిది, నొక్కమకరేంద్రుడిభరాజున నొడిసిపట్టె.
- క. వడిఁ దప్పించి కరీంద్రుడు, నిడుదకరం బెత్తి వ్రేయ శ్రనీరాటంబుం
బొడ వడఁగినట్లు జలములఁ, బడి కడువడిఁ బట్టె బూర్వోపదయుగళంబున్. 52

- చ. పదములఁ బట్టినం దలఁకుఁబాటాకయింతయు లేక శూరతఁ
మదగజపల్లభుండు ధృతిగమంతుఁడు దంతయుగాంతఘట్టనం
జెనరఁగ జిమ్మె నమ్మకరిరచిప్పలు పాదులు దప్ప నొప్పఱన్
వదలి జలగ్రహంబు కరిగనాలముమూలముఁ జీరఁ గోఱలన్, 53
- క. కరిఁ దిగుచు మకరి సరసికిఁ, గరిదరికిని మకరిఁ దిగుచుఁ గరకరి బెరయం
గరికి మకరి మకరికిఁ గరి, భర మనుచును నతలకుతలభటు లరుదుపడన్. 54
- వ. ఇట్లు కరిమకరంబులు రెండును నొండొండ సముద్దడదండంబు లై తలపడి
నిఖిలలోకాలోకసభీకరంబు లై యన్యోన్యవిజయశ్రీవశీకరంబు లై సంక్షోభిత
కమలాకరంబు లై హరిహరియును గిరిగిరియునుం దాఁకి పిఱుతివియక పెనంగు
జెఱంగున నీరాటం బయినపోరాటంబునం బట్టుచు వెలికి లోనికిం దిగుచుచు
గొలంకు గలంకం బొండఁ గడువడి నిట్టట్టుబడి తడఁబడి బుడబుడానుకారంబులై
బుగులుబుగుల్లనుచప్పళ్లతో నురువులు గట్టుచు జలంబు లుప్పరంబెగయం జప్ప
రించుచుఁ దప్పక వననగహ్వరంబుల నప్పళించుచు నిశితనితాంతదురంతదంత
కుంతంబుల నింతింతలుతునియ లయి నప్పళంబునం బునుకచిప్పలు గుమల్లుడప్పి
రక్తంబులు గ్రమ్ముదేర హుమ్మని యెక్కుమ్మడిం జమ్ముచు నితనేతరసమాకర్ష
ణంబులం గదలక పదంబులమొదలిపట్టు వదలక కుదు గై వర్తించుచుఁ బరి
భ్రమణవేగంబున జలంబులం దిరుగుచు మకరకమరకర్కటగండకమండూకాది
సలిలనిలయంబులప్రాణంబులు శ్రీణంబులుగా నొండొంటిం దాఁకురభసంబున
నిక్కలువడ మ్రక్కం గ్రొక్కుచు మెండుచెడి బెండుపడి నాచుగుల్లసిప్పతండం
బులఁ బరస్పరతాడనంబులకు నడ్డంబుగా నొడ్డుచు నోల మాన గొనక గెలుపు
దలంపులు బెట్టిదంబు లై రెట్టింప నహోరాత్రంబులుంబోలె గ్రమక్రమ
విజృంభమాణంబు లై బహుకాలకలహవిహారంబు లై నిర్గతనిద్రాహారంబు లై
యవక్రపరాక్రమఘోరంబు లై పోరు చున్నసమయంబున. 55
- క. జవమును జలమును బలమును, వివిధములు గఁ బోరుకరటిర వీరతకు భువిన్
దివి మకరమీనకర్కట, నివహము లొక్కటన మిత్రనిలయముఁ బొందెన్. 56
- శా. ఆటోపంబునఁ జమ్ము. ణొమ్మగల వశ్రజాభీలదంతంబులం
దాటించున్ మెడఁ గట్టి బిట్ట హరిదోర్దండభశుండూహతిన్
నీటన్ మాటికి మాటికిం దిగువఁగా నీనీరాటము స్నీటిపో
రాట 4నోటమిపాటుఁ జూపుట కరగణ్యాటంబు వాచాట మై. 57
- వ. అప్పుడు. 58
- ఆ. మకరితోడఁ బోరు నమాతంగవిభుని నొ, క్కరుని డించి పోవఁ గాళ్లు రాక
శీరి చూచుచుండఁ గ గుంజరీయాథంబు, మగలు దగులుగారె నమగువలకును.

వ. అంత.

60

ఆ. జీవనంబువనకు శ్రీజీవనం బై యుంటు, నలవుఁ జలము నంత శ్రకంత కెక్కి
మకర మొప్పె డస్సె శ్రమ త్తేభమల్లంబు, బహుళపక్షశీతభానుపగిది. 61

మ. ఉఱుకుం గుంభయుగంబుపై హరిక్రియన్ శ్ర హుమ్మంచుఁ బాదంబులన్
1 నెఱయం గంఠము వెన్ను దన్ను నెగయు శ్ర స్థేలాగతిన్ వాలముం
జఱచున్ నుగ్గు గఁ దాఁకు ముంచు మునుఁగున్ శ్ర శల్యంబులున్ దంతముల్
విఱుగన్ వేయించుఁ బొంచి పొంచి కదియున్ శ్ర వేదండయాథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానంబడ కుండ డాఁగు వెలికిం శ్ర 2 బోవంగఁ దా నడ్డ మై
పొడిసూపుం జరణంబులు బెనఁగొనుం శ్ర బోరాక రారాక బె
గ్గడిలం గూలంగఁ దాఁచు లేచుతటి నుగ్ధాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీకుం దలఁగున్ మలంగు నొడియున్ శ్ర వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్రచక్రంబయి నిర్వక్రవిక్రమంబున నల్పహృదయజ్ఞానదీపంబు నతి
క్రమించుమహామాయాంధకారంబునుం బోలె నంతకంతకు సుత్సహకలహ
సన్నాహబహువిధజలావగాహం బయిన గ్రాహంబు మహాసాహసంబున. 64

శా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ శ్ర బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతికున్ శ్ర మారాకు 4 పాత్తించి ని
ష్ఠేన బ్రహ్మపదావలంబనరతిం శ్ర గ్రీడించుయోగీంద్రుమ
ర్యాగన్ సక్రమ విక్రమించె గరిపాదాక్రాంతినిర్వక్ర మై. 65

ఆ. వనగజంబు నెగచు శ్ర వనచారిఁ బొడగని, వనగజంబకాన శ్ర వక్రిగజము
వెల్ల నై సురేంద్రు శ్ర వేచి సుధాంధులు, పట్టఁ బట్ట సీక శ్ర బయలు వ్రాకె. 66

ఉ. ఊహ గులంగి జీవనపురోలమునం బడి పోగుచున్ మహా
మోహలతానిబద్ధపదమున్ విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందు దేహక్రియ శ్ర దీనదశన్ గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖరాగ్రశల్య మై. 67

వ. ఇవ్విధంబున.

68

క. అలయక సాలయక వేసట, నాలయక కరి మకరితోడ శ్ర నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బో రొక్కవేయి శ్ర సంవత్సరముల్. 69

మ. పృథుశక్తి గజ మాజలగ్రహముతోఁ శ్ర బె క్కెండ్లు పోరాడి సం
శిథిలం బై తనలావు వైరిబలముం శ్ర జింతించి మిథ్యామనో
రథ మిం కేటికి దీని గెల్వ సరిఁ బోరం జాల రా దంచు న
వ్యథ మై యి ట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదిగ్విజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

- శా. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁక 1 దేవెంటఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రట్ల మిఁక నిశ్చయిస్తచారోత్తమున్
వారింపం దగునారి లెవ్వ రఖిలశ్యాపారపారాయణుల్
లేరే మొక్కెడ దిక్కుమాలినమొ తాఁలింపం బ్రహ్మజ్ఞాత్ముల్. 71
- శా. నానా నేకపర్యాధముల్ వనములోనం బెద్దకాలంబు న
న్మానింపఁ దశలక్షకోటికరిణీనాథుండ నై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచండసలతాంత్రచ్చాయలం దుండ లే
కీసీరాశ ని తల వచ్చితి భయం శ బెల్లో కదే యీశ్వరా. 72
- ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ శ మెవ్వనిలోపల నుండు లీన మై
యెవ్వనియందు డిందుఁ బరశమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయుఁ శ డెవ్వఁడు సర్వముఁ దాన యైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు శ నీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్. 73
- క. ఒకపరి జగములు వెలి నిడి, యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు శ నుభయముఁ దా నై
సకలారసాక్షి యగున, య్యకలంకుని నాత్మమూలు శ నరిఁ దలంతున్. 74
- క. లోకంబులు లోకేశులు, లోకస్థులుఁ దెగినఁ దుది నశ్లోకం బగుపెం
జీకటి కవ్వల నెవ్వం, జేకాకృతి వెలుగు సతని శ నే నేవింతున్. 75
- క. సర్వకునిభంగిఁ బెక్కగు, మూర్తులతో నెవ్వఁ డాడు శ మునులు దివిజులుం
గీర్తింప నేర రెవ్వని, వర్తన మొరు లెఱుంగ రట్టివాని నుతింతున్. 76
- ఆ. ముక్తనంగు లై నమనులు దిగ్బతులు, సర్వభూతిహితులు శ సాధుచిత్తు
లసశ్వశ న్రతాధ్యు శ లై కొల్తు రెవ్వని, దివ్యపదము నాఁడు శ దిక్కు నాకు. 77
- సీ. భవము దోషంబు రూపంబుఁగర్మంబు నా, హ్వయములు గుణము నెవ్వనికి తక
జగములఁగలిగించునమయించుకొఱకునై, నిజమాయ నెవ్వఁడీన్నియునుదాల్చు
నాపరేశునకు నశనంతశక్తికి బ్రహ్మ, కిద్దరూపికి రూపహీనునకును
జుత్రిచారునికి సాక్షికి నాత్మరుచికిని, బరమాత్మునకుఁ బరబ్రహ్మమునకు
ఆ. నూటల నెఱుకల శ మనములఁ జేరంగఁ, గానిశుచికి సత్యగమ్యుఁ డగుచు
నిపుణుఁ డైనవానినిష్కర్మతకు మెచ్చు, వాని కే నొనర్తు శ వందనములు. 78
- సీ. శాంతున కపవర్గసౌఖ్యసంవేదికి, నిర్వాణభర్తకునిర్విశేషు
నకు ఘోరునకు గూఢునకు గుణధర్మికి, సౌమ్యున కధికవిజ్ఞానమయున
కఖలేంద్రియద్రష్ట శ కధ్యక్షునకు బహు, జ్యేష్ఠజ్ఞునకు దయాసంధుమతికి
మూలప్రకృతి కాత్మమూలున కఖలేంద్రి, యజ్ఞాపకునకు దుఃఖాంతకృతికి
ఆ. నెఱి నసత్య మనెడినీడతో వెలుగుచు, నుండు నెక్కటికి మఃహాత్మరునకు
నిఖలకారణునకు శ నిష్కారణునకు స, మస్కరింతు నన్ను శ మనుచుకొఱకు. 79

- క. యోగాగ్నిదగ్ధకర్ములు, యోగీశ్వరు లేమహాత్ముల నొం డెఱుంగక న
ద్యోగవిభావితమనముల, బాగుగ వీక్షింతు రట్టిపరముభజింతున్. 80
- సీ. సర్వాగమామ్నాయజలధికి నపవర్గమయనికి నుత్తమమందిరునకు
సకలగుణారణిచ్ఛన్నబోధాగ్నికె, దనయంత రాజ్ఞుధన్యమతికి
గుణలయోద్దీపితగురుమానసునకు సం, వర్తితికర్మనిర్వర్తితునకు
దిశ లేనినాబోటిపశువులపాపంబు, లడచువానికి సమస్తాంతరాత్ముల
- ఆ. డై నెలుంగువాని కచ్చిన్నునకు భగ, వంతునకుఁ దనూజపశునివేశ
దారసక్తు లయినవారి కందఁగ రాని, వాని కాచరింతు ల వందనములు. 81
- వ. మఱియును. 82
- సీ. వరధర్మకామార్థవర్జితకాములై, విబుధు లెవ్వని నెవించి యిష్ట
గతిఁ బొందుదురు చేరికాంక్షించువారి క, వ్యయదేహ మిచ్చు నెవ్వఁడుకరుణ
ముక్తాత్ము లెవ్వని మునుకొని చింతింతు, రానంగవాగ్ధిమగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని నేషియుఁ గోరక, భద్రచరిత్రంబుఁ గాడు చుంగు
- ఆ. రామహేళు నాద్యుల నవ్యక్త సభ్యాత్మ, యోగగమ్యుల బూర్ణుల నున్నతాత్ము
బ్రహ్మ మయినవానిఁ బరము నతీంద్రియు, నీశు స్థూలు సూక్ష్మ ల నే భజింతు.
- వ. అని మఱియు నిట్లని వితర్కించె. 84
- సీ. పావకుం డచ్చుల భానుండు దీప్తుల, నెబ్బంగి నిగిడింతు లెట్లడఁతు
రాక్రియ నాత్మకకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల సఖిలజంతు
గణముల జగముల లుననామరూపభేదములతో మెఱుంగుచి లతగ నడంచు
నెవ్వఁడు మనము బుద్ధింద్రియంబులుఁ దానయై గుణసంప్రవాహంబు నెఱపు
- తే. స్త్రీసపుంసక పురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదనదనత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువభుఁ దలంతు.
- క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు లగలఁదో లేదో. 86
- సీ. కలుగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ, గలిమిలేములు లేక ల కలుగువాఁడు
నా కడ్డపడరాఁడె ల నలినసాధువులచేఁ, బడినసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాలుఁ ల జూపులఁ జూడక, చూచువారలఁ గృప ల జూచువాఁడు
లీలతో నామొ తాల్లింపఁడే మొఱుగుల, మొఱులెఱుంగుచుఁ దన్ను మొఱుగు
- తే. అఖిలరూపముల్ దనరూప ల మైనవాఁడు [వాఁడు
¹ఆదిమధ్యాంతములు లేక ల యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులపాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపఁడె ల వేగ రాఁడె. 87

- క. విశ్వకరువిశ్వదూరుని విశ్వాత్మని విశ్వవేద్యుఁ ఁ విశ్వ సవిశ్వఁ
శాశ్వతు నజు బ్రహ్మప్రభు, నీశ్వరునిం బరఁగుపురుషుఁ ఁ నే భజయింతున్. 88
- వ. అని పలికి తనమనంబున నగ్గజేంఱుం ఁ డీశ్వరసన్నిధానంబు గల్పించుకొని
(యిట్లనియె.) 89
- శా.లా వొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విహీలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
తావుల్ దప్పెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దనువున్ ఁ డస్సెన్ శ్రమం బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితిఃపరం బెఱుంగ మనన్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షింపు భద్రాత్మకా. 90
- క. విను దఁట జవులమాటలు, నను దఁట చనరానిచోట్ల ఁ శరణార్థులన్
యను దఁట పిలిచిన సర్వముఁ, గను దఁట సందేహ మయ్యెఁ గరుణావాధీ. 91
- ఉ. ఓకమలాస్త్ర యోవరద ఁ యోస్త్రపక్షవిపక్షదూర కు
య్యోకవియోగివంద్యసుగుఁడోత్తమ యోశరణాగతామరా
నోకహ యోమునీశ్వరమనోహర యోవిమలప్రభావ రా
వే కరుణింపవే తలఁపఁవే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే. 92
- వ. అని పలికి మఱియు నరక్షితరక్షకుం ఁ డైనయీశ్వరుం ఁ డపన్నుం ఁ డైననన్నుఁ
గాచుఁ గాక యని నింగి నిక్కి చూచుచు చిట్టాల్పులు నిగిఁగించుచు బయ లాల
కించుచు నగ్గజేంఱుండు మొఱు సేయు చున్నసమయంబున. 93
- ఆ. విశ్వమనుత లేమి ఁ వినియు నూరక యుండి, రంబుజాసనాచు ఁ లడ్డపడక
విశ్వమయుండు విభుండు ఁ విష్ణుండు ఁ షష్ఠుండు, భక్తియుతున కడ్డఁపడఁ గలంచె. 94
- మ. అల వైకుంఠపురంబులో నగరిలో ఁ నామాలసాధంబుదా
పల మందారవనాంతరామృతసరఁ ప్రాంతేందుకాంతోఁ గో
తేలపర్యంకరమావినోది యగునాపన్నుసన్నుండువి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యనఁ గు ఁ య్యాలించి సంగంభి యై. 95
- మ. సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం ఁ జేరోయి సంధింపఁ జే
పరివారంబునుజీగఁ డభ్రగపతిం ఁ బన్నింపఁ జాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వినోదప్రౌఢత్రీకుచో
పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహి యై. 96
- వ. ఇట్లు భక్తజనపాలనపరాయణుండును నిఖిలజంతుహృదయారవిందనదాయ
నుండును నగువారాయణుండు గరికులేంద్రవిజ్ఞాపితనానావిధదీనాలాపంబు లా
కర్ణించి లక్ష్మీకాంతావినోదంబులం దనివి సాలించి సంభ్రమించి దిశలు
నిరీక్షించి గజేంద్రరథౌపరత్వంబు సంగీకరించి నిజపరికరంబు మరల నవధరించి
గగనంబున కుద్రమించి వేంచేయునప్పుడు. 97

మ. తనవెంటా సిరి లచ్చి వెంటనవరోధనాతమున్ దానివె
 న్కను బక్షిండ్లుడు వానిపొంతను ధనుఃకౌమోదకీశంఖచ
 క్రినికాయంబును నారదుండు ధ్వజనీకాంతుండు రా వచ్చిరో
 య్యన వైకుంఠపురింబునం గలుగువా ఓ రాబాలగోపాలమున్. 98

వ. తదనంతరంబ ముఖారవిందమకరందబిందునంగోహపరివ్యంధనానందదిందిరి
 యగునయ్యిందిరా దేవి గోవిందకరారవిందసమాకృప్యమాణసంన్యాసచేలాంచల
 యయి పోవుచు. 99

మ. తనవేంచేయుపదంబుఁ బేర్కొనఁ డనాధస్త్రీజనాలాపముల్
 వినెనో ముచ్చులు ముచ్చిలించిరో ఖలుల్ ఓ వేదప్రపంచంబుల్
 దనుజానీకము దేవతానగరిపై ఓదండెత్తెనో భక్తులం
 గని చక్రాయుధుఁ డేడి చూపుఁ డని ధీక్కారిం చినో దుర్జనుల్. 100

వ. అని వితిర్కించుచు. 101

శా. తాటంకాచలనంబుతో భుజనట్రధమ్మిల్లబంధంబుతో
 శాటీము క్తకుచంబుతో నదృఢచంద్రచత్కాంచితో శీర్ణలా
 లాటాలేపముతో మనోహరకరాళగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
 గోటిందు ప్రభతో నురోజభరసంక్రోచద్వలగ్నంబుతోన్. 102

క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను, నడిగినఁ దను మగుడ నుడువఁడని నడ యుడుగున్
 వెడవెడ సిడిముడి తడఁబడ, నడు గిడు నడు గిడదు జడిమనడుగిడు నెడలన్. 103

సీ. నిటలాలకము లంట ఓ నిపుర జంజమ్మని, ముఖసరోజము నిండ ఓ ముసనుఁడేండ్లు
 నళులఁ జోపఁగఁజల్కఁగల్గ నల్లన చేరి, యోషబింబమృతు ఓలోడియ నులుకు
 శుకములఁ దోలఁ జగ్గునీసములకు మం, దాకినీపాగీనలోక మెనఁగు
 మీనపంక్తుల దాట ఓ మెరుదీఁగతో రాయ, శంపాలతలు మింట ఓ సరణిగట్టు

ఆ. శంపలను జయింపఁ ఓ జక్రవాకంబులు, కుచయుగంబుఁ దాకి ఓ క్రొవ్వ సూపు
 మెలత మొగులుపిఱిఁదిఁ మెఱుంగుఁదీవయుఁబోలె, జలవవస్థవెనుకఁ జరుగునపుడు.

మ. వినవీధిఁ జనుదేరఁ గాంచి రమకుల్ ఓ విష్ణున్ సురారాతిజీ
 వనసంపత్తినిరాకరిష్టుఁ గరుణావర్ధిష్టు యోగీంద్రహృ
 ద్వనవర్తిష్టు సహిష్టు భక్తజనబృందప్రాధనాలంకరి
 ష్టు సవోధోల్లసదిందిరాపరిచరిష్టుఁ జిష్టు రోచిష్టునిన్. 105

వ. ఇట్లు వొడగని. 106

మ. చనుదెంచెఁ ఘనుఁ డల్లవాఁడె హరిపక్షం గంటిరే లక్ష్మీ శం
 ఖనినాదం బదె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ నాఁడె క్ర
 న్నన యెఁదెంచె నటంచు వేల్పులు నమోనారాయణాయేతిని
 న్నను లై మ్రొక్కిరి మింట హస్తదురవస్థావక్రికిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యవసరంబునఁ గుంజరేంద్రపాలనపారవశ్యంబున దేవతాసమస్కారంబు
 లంగీకరింపక మనస్సమానసంచారుం డై పోయి పోయి కొంతదూరంబున శింశు
 మారచక్రంబునుంబోలె గురుమకరకుశీరమీనమిఘనం బై కిన్నరేంద్రునిభాండా
 గారంబునుంబోలె స్వచ్ఛవరకచ్ఛపం బై భాగ్యవంతునిభాగధేయంబునుంబోలె
 సరాగజీవనం బై వైకుంఠపురంబునుంబోలె శంఖచక్రకమలాలంకృతం బై
 సంసార ప్రకరంబునుంబోలె ద్వంద్వసంకులపంకసంకీర్ణం బై యొప్పనప్పంక
 జాకరంబుఁ బొడగని.

108

మ. కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరముఁ క్షింఁడింపఁగాఁ బంపె న
 త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహోద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
 పరిభూతాంబరశుక్రముఁ బహువిధప్రస్థాండభాండచ్ఛటాం
 తరనిర్వక్రముఁ గాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్.

109

న. ఇట్లు వంచిన.

110

శా. అంభోజాకరమధ్యనూతననలిన్యాలింగసక్రీడనా
 రంభం డైనవెలుంగుతేవిచెలు వానరన్ వచ్చి నీట గుభుల్
 గుంభధ్వానముతోఁ గొలంకువు కలంకం బొండఁగాఁ జొచ్చి దు
 స్తాంభోవర్తి వసించుచక్కటికి డాఁయం బోయి హృద్వేగ మై.

111

శా. భీమం బై తలఁద్రుంచి ప్రాణములఁ బాపెం జక్ర మాశుక్రియన్
 హేమశ్మోధరదేహముం జకితనశ్శ్యేభేంద్రసందోహముం
 గామక్రోధనగేహమున్ గరటిరక్తస్త్రావగాహంబు ని
 స్సీమోత్సాహము వీతిదాహము జయశ్రీమోహమున్ గ్రాహమున్.

112

న. ఇట్లు నిమిషస్పర్శనంబున సుదర్శనంబు మకరితలఁ ద్రుంచునవసరంబున.

113

క. మకర మొకటి రవిఁ జొచ్చెను, మకరము మఱియొకటి ధనదుర్మాఁబున డాఁగెన్
 మకరాలయమునఁ దిరిగెడు, మకరంబులు కూర్మరాజుమఱువున కరిగెన్.

114

మ. తమముం బాసినరోహిణీవిభుక్రియన్ కదర్పించి సంసారదుః
 ఖము వీడ్కొన్నవిరక్తచిత్తునిగతిన్ క్రాహంబుపట్టాడ్చి పా
 దము లల్లార్చి కరేణికావిభుఁడు సౌందర్యంబుతో నొప్పె స
 భ్రమదాశాకరిణీకర్ణోష్ఠతసుధాంధసాన్నినవిశ్రాంతుం డై.

115

శా. పూరించె హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసౌజన్యమున్
 భూరిధ్వానచలాచలీకృతమహోభూతప్రచైతన్యమున్
 సారోదారశితప్రభాచకితపర్జన్యాదిరాజన్యమున్
 దూరీభూతవిపన్నఁడై న్యమును నిర్ధూతద్విషఁడై న్యమున్.

116

మ. మొరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్ జలకుహోమోదంబు లై వాయువుల్
 దిరిగెం బువ్వులవానజల్లు గురిసెన్ కదేవాంగనాలాస్యము

- ల్వరఁగెఁ దిక్కులయందు జీవజయశ్రద్ధాభావముల్ నిండె నా
గర ముప్పొంగెఁ దరంగచుంబితనభోగంగముఖాంభోజ మై. 117
- క. నిడుద యగుకేల గజమును, మడువున వెడలంగఁ దిగిచి శ్ర మదజలరేఖల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుకుచు, నుడిపెఁ విష్ణుండు దుఃఖ శ్ర ముర్వీనాథా. 118
- క. శ్రీహరికరసంస్పర్శను, దేహము దాహంబు మాని శ్ర ధృతిఁ గరిణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహనఘీంకారశబ్దములతో నొప్పెన్. 119
- క. కరముల మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున నొరసి శ్ర కలయంబడుచుం
గరి హరికతమున బ్రదికినఁ, గరపీడనఁ మాచరించె శ్ర గరిఁబలు మరలన్. 120
- నీ. జననాధ దేవలశాపవిముక్తుఁడై, పలుతిరగాగ్రహరూపంబు మాని
ఘనుఁడు హూహూనామగంధగ్ధుఁడప్పుడు, దనతొంటినిర్మలతనువుఁ చాల్చి
హరికి నవ్యయునకు శ్ర నతిభక్తితో మ్రొక్కి, తవిలి కీర్తించి గీతములు వాడి
యాదేవుకృప నొంది శ్ర యండంద మఱియును, వినతశిరస్సుఁడై శ్రవేడ్కతోడ
- ఆ. నళితపావుఁ డగుచుఁ శ్ర దనలోకమున కేఁగె, నపుడు శౌరి గేల శ్ర నంటి తడవ
హస్తీలోకనాథుఁడజ్ఞానరహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచు శ్ర వెలుంగు చుండె.
- మ. అవసీనాధ గజేంద్రుఁ డామకరితో శ్రనాలంబు గావించె ముఁ
ద్రవిశాధీశుఁ డతండు పుణ్యతముఁ డింద్రద్యుమ్ననాముండు వై
ష్ణవముఖుండు గృహీతిమానియతిఁ శ్ర సర్వాత్మ నారాయణుఁ
నవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్రభాగంబునన్. 122
- మ. ఒకనాఁ డానృపుఁ డచ్యుతుఁ మనములో శ్ర నూహించుచుఁ మాని యై
యకలంకస్థితి నున్నచోఁ గలశుజం శ్ర డచ్చోటికిఁ వచ్చి లే
వక పూజింపక యున్నమానిఁ గని నశ్రవ్యక్రోధుఁడై మూఢలు
బ్ధ కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాశ్వతం బిచ్చె భూవల్లభా. 123
- క. మునిపతి నవమానించిన, ఘనుఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుఁడు శ్ర శాంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యవమానింపఁ దగదు శ్ర ఘనపుష్కలకున్. 124
- క. కరినాథుఁ డయ్యె నాతండు, కరు లైరి భటాదు లెల్ల శ్ర గజ మై యుండిఁ
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు నధికము క్తి శ్ర గలిగె మహాత్మా. 125
- ఆ. కర్మతంత్రుఁడగుచుఁ శ్ర గమలాక్షుఁ గొల్చుచు, నుభయనియతవృత్తినిండుచుండఁ
జెడును గర్మ మెల్ల శ్ర శిథిల మై మెల్లన, ప్రబల మగుచు విష్ణుభక్తి సెడదు. 126
- క. చెడుఁ గరులుహరులుధనములుఁ, జెడుదురు నిజనతులుసుతులుఁజెడుచెనఁటులకుం
జెడక మను నెఱసుగుణులకుఁ, జెడనిపదార్థములు విష్ణుశసేవానిరతుల్. 127
- వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగునప్పరమేశ్వరుండు దరహాసితముఖకమల యగున
క్కమల కిట్లనియె. 128

- క. బాలా నావెనువెంటను, హేలక్ వినువీధినుండి యేతెంచుచు ని
చేలాంచలంబుఁ బట్టుట, కాలో నే మంటి నన్ను నంభోజముఖి. 129
- క. ఎఱుగుదు తెఱవా యెప్పుడు, మఱవను సకలంబు నన్ను నమఱచినయెడలక్
మఱతునని యెఱింగిమొఱుగక, మఱవక మొఱయిడిరయేనిమఱియన్యములన్ .
- వ. అని పలికిన సరవిందమందిర (యగునయ్యిందిరాదేవి) మండస్మితచంద్రకా
సుందరవదనారవింద యగుచు ముకుందున కిట్లనియె. 131
- క. దేవా దేవరయడుగులు, భావంబున నిలిపి కొలుచుకొని నాని గా
కోవల్లభ యే మనియెడ, నివెంటను విచ్చుచుంటి ననిఖిలాధపతి. 132
- క. దీనులకు య్యాలింపను, దీనుల రక్షింప మేలుకదీవని బొందక్
దీనావన నీకోప్పును, దీనపరాధీన దేవదేవ మహేశా. 133
- వ. అని మఱియును సముచితసంభాషణంబుల సంకించు చున్నయప్పురమనైష్ఠవీ
రత్నంబును సాదరసరససల్లాపమండహాసపూర్వకంబుగా నాలింగనంబు గావించి
సపరివారుం డై గరుడగంధర్వసిద్ధవిబుధగణజేగీయమానుం డై (గరుడ రూఢుం
డగుచు)హరి నిజనదనంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.
౪. సరనాధ నీకును నాచేతి వివరింపఁ, బడినయొక్కష్టానుభావ మైన
గజరాజమోక్షణికధ వినునారికి, యశము లిచ్చును గల్గ్రహాపహంబు
దుస్స్వప్ననాశంబు నదుఃఖిలంహారంబు. బ్రద్ధున మేల్కొంచి నపూరితవృత్తి
నిత్యంబుఁ బరియించు నీనిర్మలాత్మకు లైన, విప్రీలకును బహువిధవ మమరు
తే. సంపదలు గల్గు బీడలు నశాంతి బొందు
సుఖము సిద్ధించు వర్ధిల్లు నశోభనములు
మోక్ష మఱచేతి దై యుండు నీ ముదము సేరు
ననుచు విష్ణుండు ప్రీతుఁ డై నయాన తిచ్చె. 135
- వ. అని మఱియు సప్తరమేశ్వరుం డిట్లని యాన తిచ్చె నెవ్వరేనియు సరరా
త్రాంతంబున మేల్కొంచి సమాహితమనస్కులయినన్నును నిన్నును నీసరోవరం
బునుశ్వేతద్వీపంబును నాకుం బ్రయం బైననుధాసాగరంబును హేమనగంబును
నిగ్గరికండరకాననంబులను వేత్రకీచకవేణులతాగుల్మసురపాదపంబులను నేనును
బ్రహ్మాయు ఛాలలోచనండును నివసించి యుండునక్కొండశిఖరంబులను శౌ
మోదకీకౌస్తుభ సుదర్శన పాంచజన్యంబులను శ్రీదేవిని శేష గరుడ వాసుకి ప్ర
హ్లాదనారదులను మత్స్యకూర్మవరాహోద్భవతారంబులను దదవతారకృత్కార్యం
బులను సూర్యసోమపావకులను బ్రణవంబును ధర్మతపస్సత్వంబులను వేదంబును
వేదాంగంబులనుశాస్త్రంబులను గోభూసురసాధుపతివ్రతాజనంబులను జంద్రకా
శ్యపజయాసముదయంబును శారీ గంగా సరస్వతీ కాళిందీ సునందాప్రముఖపు
ణ్యతరంగిణీనిచయంబును నమరులను నమరతరువులను నై రావతంబును నమృతం

బును ధువుని బ్రహ్మర్షినివహంబును బుణ్యశ్లోకు లగునమానవులను సమాహిత చిత్తులై తలంతును వారలకుఁ బ్రాణావసానకాలంబున మదీయం బగువిమలగతి నిత్తు నని హృషీ కేశుండు నిగ్రహించిశింఖంబు పూరించి(సకలామరవందితచరణార వింగుం డై) విఁ గపరివృథావాహనం డై వేంచేసె విబుధానీకంబు సంతోషించె నని చెప్పి శుకుండు రాజున కిట్లనియె.

136

క. గజరాజమోక్షణంబును, నిజముగఁ బరియించునట్టినియతాత్మలకుఁ గజరాజవరదుఁ డిచ్చును, గజతురగస్యందనములుఁ గై వల్యంబున్.

137

క. తామసుతమ్ముండు రై వత, నామకుఁ డై వెలసె మనువు శనలుపురమిఁదఁ భూమికిఁ బ్రతివింధ్యాక్షున, నామాదులు నృపులు మనువునందనులు నృపా.

సీ. మునులు హిరణ్యరోముండు నూర్ధ్వబాహుండు, వేదశీర్షుం డనువీరుమొదలు నమరులు భూతరయాదులు శుభ్రుని, పత్ని వికుంఠాఖ్యు శ పరమనాధ్యి యాయుగ్దజకుఁ బుత్రుఁ గై తనకళితో, వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి శ నారిజాక్షుఁ డవనిపై వైకుంఠ శ మనియెడిలోకంబుఁ, గల్పించె నెల్లలోకములు మొక్కి

తే. రమయెదుర్కొలు సేకొనెరరాజముఖ్య, తదనుభావంబుగుణములుడలఁపనరుడ యీధరాఠేణుపటలంబునెఱుంగవచ్చు, గాని రాదయ్యహరిగుణగణముసంఖ్య.

వ. తదనంతరంబ.

140

సీ. చక్షుస్తనూజుండుఁచాక్షుషుం డనువీరు, జాటవమను వయ్యె శ నవనినాథ భూమిశ్వరులు పురుఃపురుషసుద్యుమ్నాదు, లాతినినందను శ లమరవిభుండు మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డశమర్త్యు లాప్యదీకు, లాహవిష్కద్వీరకాదిఘనులు మును లందు విభుండు సంభూతికి వైరాజునకుఁ బుట్టి యజతుండుఁనాఁగనొప్పె

ఆ. నతఁడ కాండ కూర్మమై మందరాగంబు, నుదధిజలములోనననుండి మోచె నతఁడ చువ్వె దివిజు శ లర్థింప నమృతాబ్ధి, న్రచ్చి యిచ్చె నాసుధారసంబు.

— శ్రీరసాగరిమథనకథాప్రారంభము. —

వ. అని పలికినం బరీక్షిన్న రేంద్రుండు మునీంద్రుని కిట్లనియె.

142

మ. విను మున్నేటికిఁ న్రచ్చె పాలకడలి శ విష్ణుండు గూర్తాకృతిఁ వనధిం జొచ్చి య డ్లె మోచె బలుగ్రవ్యం బై నశైలంబు దే వనికాయం బమృతంబు నెల్లు వడసె శ నారాశి నేమేమి సం జనితం బయ్యె మునీంద్ర చోద్యము గదా శ సర్వంబుఁ జెప్పం గదే.

143

క. అప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెదుభగవత్కథావిశేషంబులు నా కెప్పుడుఁ దనివి జనింపదు, సెప్పఁ గదే చెవులు నిండ శ శ్రీహరికృతముల్.

144

వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁ డై యతని నభినందించి హరిప్రసంగంబు సెప్ప నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కిట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.

- క. కసిమనఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగవ నసువులు వెడలం
బనఁ జెడిరి పడిరి కెడసిరి, యసమసమరవిలసనముల నను వెడలి నృపా. 146
- క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖ్యులు గొందఁ జరిగి న సురశైలముపై
సురనుతుఁ డగునఁగ ని యా, సురనుష్కృతిఁ జెప్పి రపుడుఁసాలయచు నతులై.
- క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగము లెల్ల ననిశ్చీకము లై
పర్వతరిపుతోఁ గూడ న, పర్వము లయి యుండె హతసురపర్వావళు లై. 148
- వ. అప్పుడు. 149
- ఆ. నెలవు వెడలి వచ్చి న నిస్తేజు లైనట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి న వేల్పుఁజెన్ద
పరమపురుషుఁ దలఁచిఁ ప్రణతుఁడై సంపుల్ల, పద్మనయనుఁడగుచుఁ బలికెదెలియ.
- క. ఏనును మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్ల తాన్త్రుమస్వేదజముల్
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదుము గాక న గవఁగ నేలా. 151
- క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, నాధ్యుఁడు మాన్యుఁ డని లేక నర్హత్రాణ
వధ్యాను లొనర్చునతఁ, డధ్యంతవిధానమునకు నన్యుఁడు మనకున్. 152
- క. వరదునిఁ బరము జగద్గురుఁ, గరుణాపరతంత్ర మనము న గనుఁగొన దుఃఖ
జ్వరములు సెడు నని సురలకు, సరిసిజజని చెప్పి యజితుఁడనంబునకున్. 153
- వ. తానును దేవతాసమూహంబును సత్తిరయంబునం జని వినయంబునఁ గానం
బడనియవ్యభు నుద్దేశించి దైవికంబు లగువచనంబుల నియతేంద్రియం డై
యిట్లని స్తుతియించె. 154
- సీ. ఎవ్వనిమాయకు న నింతయు మోహించు, దటిమి యెవ్వనిమాయఁదాట రాను
తనమాయ నెవ్వఁ డింతయు గెల్చినట్టివాఁ, డెవ్వనిఁ బొడగాన న రెట్టిమునులు
సర్వభూతములకు నమవృత్తి నెవ్వఁడు, చరియించు దనచేత నజనిత మయిన
ధర్మి పాదములు చిత్తము సోముఁ డగ్నిము, ఖంబుగన్నులు సోమకమలహితులు
- తే. సెవులు దిక్కులు రేతంబు న సిగ్ధజలము
మూఁడుమూర్తులపుట్టిల్లు న మొదలి నెలవు
గర్భ మఖిలంబు మూర్ధంబు న గగన మగుచు
మలయు నెవ్వఁడు వాని నశమస్కరింతు. 155
- వ. మఱియు నెవ్వనిబలంబున మహేంద్రుండును బ్రసాదంబున దేవతలును గోపం
బున రుద్రుండును బరుషంబున విరించియు నింద్రియంబులవలన వేదంబులును
మునులును మేధ్రింబునఁ బ్రజాపతియును వక్షంబున లక్ష్మీయు ఛాయవలనఁ బితృ
దేవతలును స్తనంబులవలన ధర్మంబును బృథ్వీంబులవలన సధర్మంబును శిరంబు
వలన నాకంబును విహాసంబువలన నప్పరోజనంబులును ముఖంబువలన విప్రులు
ను గుహ్యం బైన బ్రహ్మంబును భుజంబులవలన రాజులును బలంబును నూరువుల
వలన వైశ్యులును వైపుణ్యంబును బదంబులవలన శూద్రులును నవేదంబును

నధరంబున లోభంబును నుపరిరదచ్చదంబువలనఁ బ్రీతియు నాసాపుటంబు
వలన ద్యుతియు స్పర్శంబునఁ గామంబును భూయుగళంబున యమంబును
బక్షంబునఁ గాలంబును సంభవించె నెవ్వనియోగమాయాజవితంబులు ద్రవ్య
వయాకర్మగుణవిశేషంబులు చతుర్విధభూతసర్గం బెవ్వనియాత్మతంత్రం బెవ్వని
వలన సిద్ధించి లోకంబులును లోకపాలురున్ బ్రదుకు చుందురు పెరుగు చుం
దురు దివిజాలకు నాయువు సంధంబు బలంబు నై నగంబులకు నీశుం డై ప్రజ
లకుఁ బ్రజనుం డై (ప్రజావన)క్రియాకాండనిమిత్తసంభవుం డగుజాతవేసుం డై
యంతస్సముద్రంబున ధాతుసంఘాతంబులం ¹ బ్రపంచించుచు బ్రహ్మమయుం డై
ముక్తికి ద్వారం బై యమృతమృత్యుస్వరూపుం డై చరాచరప్రాణులకుఁ బ్రాణం
బై యోజస్సహోబలవాయురూపంబు లై నప్రాణేంద్రియాత్మానుశరీర కేతనుం డై
పరమవిభూతి యగునప్పరమేశ్వరుండు మాకుం బ్రసన్నుం డగుం గాక యని
మఱియును.

156

క. మొదల జల మిడిన భూజము,దుది నడుమను జల్లఁదనము న దొరకొనుమాడ్కిన్
మొదలను హరికిని మ్రొక్కిన, ముద మొందుదు మెల్ల వేల్పుఁమాఁకలునేనున్.

క. ఆపన్ను లగుదిదృక్షుల, కోపుణ్య భవన్ముఖాబ్జ న మొయ్యన తఱితోఁ

బాగ్రిపంఁ జేయు సంపద, నోపరమవయానివాస న యజ్జ్వలతేజా

153

వ. అని యిట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేకవిధంబులం గీర్తించుచు నున్నసరమేష్టి
యందుఁ గరుణించి దయాగర్థిఁ డగువిశ్వగర్భుం డావిర్భవించె.

159

మ. ఒకవేయర్కులు గూడి గట్టికరు నై న యుద్యత్ప్రభాభూతితో

నొకరూ పై చనుదెంచుమాడ్కి హరి దా నొప్పారె నావేలుపులో

వికలాలోకను లై విషణ్ణమతు లై న విభ్రాంతు లై మోలఁ గా

నక శంకించిరి కొంతస్త్రాద్ధ విభుఁ గానం బోలునే నారికిన్.

160

వ. అప్పుడు.

161

సీ. హరికిరీట కేయూరకుండలపాద, కటక కాంచీలతాకంకణాది

కొస్తుభోపేతంబుఁ న గౌమోదకీశంఖ, చక్ర శరాసనసంయుతంబు

మరకతశ్యామంబు న సరసిజనేత్రంబుఁ, గర్జాభరణకాంతిగండయుగముఁ

గలితకాంచనవర్ణ కౌశేయవస్త్రంబు, శ్రీవనమాలికానీపేతంబు

ఆ. నై మనోహరంబు నై దివ్యసౌభాగ్య, మైనయతనిరూపు న హర్ష మెసఁగఁ

జూచిబ్రహ్మహరుఁడునెరులును దానును, బొంగినముగ్ధగుఁచుఁబొగడఁదొడఁగె.

క. జననస్థితిలయదూరుని, మునినుతు నిర్వాణసుఖసముద్రుని సుగుణుం

దనుతనునిఁ బృథులపృథులుని, ననఘాత్ము మహానుభావు న భినందింతున్.

163

- క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనకపంక్తుల కెల్లన్
స్థిరవై దిక్యోగంబున, వరుసను మీయంద కానక వచ్చెను మాకున్. 164
- క. మొదలును నీలో దోచెను, దుదియును నటఁ దోచె నడుము క దోచెను నీవే
మొదలునడుముదుది సృష్టికిఁ, గదియఁగ ఘటమునకుమన్నుగతియగుమాడ్కిన్.
- క. నీమాయచేత విశ్వము, వేమాటు సృజింతు వనుచు క విష్ణుఁడ వనుచున్
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణుఁ డైననీనుఁ గాంతు రొగిన్. 166
- ఆ. అన్న మసనియందు క నమృతంబు గోవులయందు వహ్నిసమిధకలందు నరులు
యోగవశతః బొందుకనోజను బుద్ధిచే, నగును నిన్నుఁ గాంతు క రాత్మఘనులు.
- మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవికపన్నచిత్తుల మైతి మే
మెట్టకేలకు నిన్నుఁ గంటి మకభిషిత్కార¹మ నంచుఁ బె
న్వెట్ట యైనదవానలంబున క వేఁగునేనుఁగుమొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల క నీగు గాంచినచాడ్పునన్. 168
- మత్తకోకిలము. నీకు నే మని విన్నవించుము క నీవు సర్వమయుండ వై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ క లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును క లోకపాలకు లేను నీ
నాకనాసులు నీవ వహ్నిఁ నకనచ్చుకేతుతత్త్వియన్. 169
- వ. అని కమలసంభవప్రముఖులు వినుతి సేసి రని చెప్పి నరేంద్రునకు శుకుం డిట్లనియె.
- శా. ఈరీతిం జతురాసనాదినుతుఁ డై క నె పార జీమాంతిగం
భీరం బైనరనంబునం బలిక సంప్రీతాత్ముఁ డై యీశ్వరుం
డ రోమాంచితకాయులన్ నవవిముక్తాపాయులం బ్రేయులం
గ్రారభోగ్రమహార్ణవోన్మధనపాంశానల్పులన్ వేల్పులన్. 171
- క. ఓనలువ యోసురేశ్వర, యోనిటలతటాక్ష యోసుకరోత్తములారా
దానవులతోడ నిప్పుడు, మానుగఁ బోరామి గలిగి క మను పీ యొప్పున్. 172
- వ. అది యెట్లంటిరేని. 173
- క. ఎప్పుడు ననకును సత్త్వము, సాష్టడు సందాక రిపులఁ క జూచియుఁ దనమైఁ
గప్పికొని యుండవలయును, నొప్పుగ నహి మాషికమున క కొదిఁగినభంగిన్.
- క. అమృతోత్పాదనయత్నము, విమృష్టమతిఁ జేయు టొప్పు క వేల్పులు వినుఁడి
యమృతంబుఁ ద్రావి జంతువు, లమృతగతిన్ బ్రతుకుచుండు క నాయుర్వృద్ధిన్.
- సీ. పాలమున్నీటిలోపల సర్వతృణలతో, షధములు దెప్పించి క చాల వైచి
మందరశైలంబు క మంథానముగఁ జేసి, తనర వాసుకిఁ దరిత్రాడు సేసి
నాసహాయంబున క నలి నింగఱును మీరు, తరువుఁడు వేగ మకతంద్రు లగుచు
ఫలము మీఁదయ్యెడు కబహుళదుఃఖంబులఁ, బడుదురు దైత్యులు కపాపమతులు

ఆ. అలస తేమి లేక క్షయఖలార్థములుఁ గల్గు, విషధిలోన కొక్కవిషము వుట్టు
గలఁగి వెఱవ వలదు క్ష కామరోషంబులు, వస్తుచయమునందు క్ష వలదు చేయ
వ. అని యాదేశించి. 177

క. అంతాదిరహితుఁ డచ్యుతుఁ, డంతర్ధానంబు నొందె క్ష నజఘాలాక్షుల్
సంతోషంబునఁ దమతమ, కాంతాలయములకుఁ జనిరి క్ష గౌరవ మొప్పన్. 178

క. కయ్యంబు సేయ నొల్లక, నెయ్యంబున నతులు వెట్టి క్ష నిర్జరనికరం
భియ్యప్పనములు వెట్టుచు, దియ్యంబునఁ గొల్పె బలిని క్ష దేవద్యేషిన్. 179

క. పస సెడి తనకును వశ మై, సుసరపుగతిఁ గొల్పుచున్న క్ష సురసంఘముల¹
గసిమనఁగి చంపఁ బూనిన, నసురుల వారించె బలియు క్ష నశినయయు క్తిన్. 180

వ. అట్లు వారించి వైరోచని రాక్షససముదయంబున కిట్లనియె. 181

క. పగవారు శరణు చొచ్చిన, మగతనములు నెఱవఁ దగునె క్ష మగవారలకుం
దగునమయ మెఱుంగ వలదే, మగఁటిమిఁ బాటింప వల దక్రమ ద్వ్యులతోడన్. 182

వ. అని పలికి కొలువుకూటంబున సురనికరపరివృత్తుం డై నిఖిలలోక రాజ్యలక్ష్మీసహి
తుం డై యఖిలవిబుధవీరవిజయాహంకారనిజాలంకారుం డై సుఖంబునం గొలు
వున్న విరోచననందనుం గని శచీవిభుం డుత్తమసచివుండునుంబోలె సాంత్యన
వచనంబుల శాంతిం బొందించి పురుషోత్తమశిష్యుల బైననీతిమార్గంబున శంబ
రునికిం బ్రియంబు సెప్పి యరిష్ట నేమి ననునయించి త్రిపురవాసు లగుదానవుల
నొడంబఱిచి జంభునినమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి
నముచితారకబాణాదులతో నఖ్యంబు నెఱపి విప్రచిత్తికిం బొత్తు హత్తించి
శకుని విరోచన ప్రహేతులకుఁ బోరామి సూపి మయ మాలి సుమాలి ప్రముఖు
లకు మైత్రి యెఱింగించి కుంభనికుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పోలోమకాల
కేయనివాతకవచాదులయెడ శాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్ర¹ వశుం డై
యితరదానవదైత్యసమూహంబువలన నతిన్నేహంబు సంపాదించి మనకు నక్క
సెలియండ్రబిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేక కార్యపరత్వంబున నడ్డంబు లేక
బ్రదుకుద మన్యోన్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి
మిది మొఱలు దనుజదివిజనముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన
మందఱ మతనిపంపు సేయం గలవార ముభయకులంబును వర్ధిల్లునట్టియుపాయం
బెఱింగింతు నని యమృతజలధిమథనప్రారంభకథనంబు దెలియం జెప్పె నట్లు
సురాసురయూధంబులు బలిబలరాతిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున
సుధాసంపాదనాయ త్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున
మందరనగంబునకుం జని

183

- సీ. వాసవవర్ధకి శ్రవాణిగాఁ జటచిన, కుద్దాలముఖములఁ శ్రగొంత ద్రవ్వ
ముసలాగ్రములు సొన్ని శ్రమొదలిపాఁ తగలించి, దీర్ఘపాశంబుల శ్రద్రిండు సుట్టి
పెకలించి బాహులఁ శ్రబీడించి కదలించి, పెల్లార్చితమతమరపేరు వాడి
పెటికి మీఁదికి నెత్తి శ్రపృథులహస్తంబులఁ, దలల భుజంబులఁ శ్రదరల కుండ
తే. నాని మెల్లన కుటుదప్పటడుగు లిడుచు, భారమధికంబు¹ మఱవక శ్రవట్టుడనుచు
మందరాగంబుఁ దెచ్చి రఘుమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశిశ్రతెరువు వట్టి.
క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱుపైఁ బడియె నదియు శ్రనతిచోద్యముగాఁ
గొండఱు నేలం గలిసిరి, గొండఱు నుగ్గయిరి చనిరి శ్రగొండఱు భీతిన్. 185
క. ఏలా హరికడ కేగితి, మేలా దొరఁకొంటి మధికశ్రహేలన శ్రైలో
స్మూలనము సేసి తెచ్చితి, మేలా పెక్కండ్రు మడిసి శ్రరేలా నడుమన్. 186
క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికిఁ దమబోటివారి శ్రకింతలు పను లిం
కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటి కుపేక్షించె మఱవ శ్రనేటికి మనలన్. 187
ప. అని కులకుధరపతనజన్యం బగుదైత్యంబు సహింప నోపక పలవించు చున్నదివిజ
దితిజాలభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగుహరి దత్సమీపంబున.
మ. గరుడాఁగోహకుఁ డై గదాదిధరుఁ డై శ్రకారుణ్యసంయుక్తుఁ డై
హరికోటిప్రభతో నొహా² వెఱవకుం శ్రడంచుం బ్రదీపించి త
ద్గిరిఁ గేలన్ నవకుండకందుకముమాడ్కిం బట్టి క్రీడించుచు
స్వరుణాలోకసుధన్ సురాసురులప్రాణంబుల్ సమర్థించుచున్. 189
క. వారలు గొలువఁగ హరియును, వారాన్నిధి కరుగు మనఁగ శ్రవసుధాధరమున్
వారిజనయనునిఁ గొంచు న, వారితగతిఁ జనియె విహగశ్రవల్లభుఁ డఱుతన్. 190
క. చని జలరాశితటంబున, వనజాక్షుని గిరిని డించి శ్రవందనములు స
ద్వినుతులు సేసి ఖగేంద్రుఁడు, పనివినియెను భక్తి నాత్మభవనంబునకున్. 191
ప. అప్పుడు. 192
సీ. భూనాథ వినవయ్య శ్రభోగీంద్రు వాసుకిఁ, బిలిపించి యతనికిఁ శ్రబ్రియము సెప్పి
ఫలభాగ మీ నొడఁగబడి సమ్మతునిఁ జేసి, మెల్లన చేతుల శ్రమేను నివిరి
నీవ కా కెవ్వరు శ్రనేర్తు రీపని కియ్యకొ మ్మని యతనికై శ్రకోలు వడిసి
కవ్వంపుఁగొండ నిశ్శక్తుకంబుగఁ జేసి, శ్రఘర్షించి యతనిభోగంబుఁ జాట్టి
ఱ. కడఁగి యమృతజలధిఁ శ్రగలశంబుఁ గావించి, త్రచ్చునచ్చలమునఁదలఁపులమర
గద్దవస్త్రకేశభారు లై యారెండు, గములవారు తరువఁ శ్రగదిసి రచట. 193
ప. తదనంతరంబ. 194
క. హరియును దేవానీకము, నురగేంద్రునితలలు పట్ట శ్రనుద్యోగింపఁ
హరిమాయాపరవశు లై, సురవిమతులు గూడి పలుకఁ శ్రజొచ్చిరి కడిమిన్. 195

- మ త్తకోకిలము. స్వచ్ఛ మైనఫణంబు మీరలు శ సక్కఁ బట్టి మధింపఁగాఁ
బుచ్చ మేటికి మాకుఁ బట్టఁగఁ శ బూరుషత్వము గల్గి మే
మచ్చ మైనతపోబలాధ్యయనాన్వయంబులవార మై
1యిచ్చయింతుమె తుచ్చవృత్తికి శ నిండు మాకు ఫణాగ్రముల్. 196
- వ. అని పలుకుదనుజలం జూచి. 197
- క. విస్మయముఁ బొంది దానవ, ఘస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁ శ గైకొని యసురుల్
సస్మితములు లై యార్చి ర, విస్మృతతఁ గొనిరి సురలు శ వీఁకం దోఁకన్. 198
- వ. ఇట్లు సమాకర్షణస్థానభాగనిర్ణయంబు లేర్పటచుకొని దేవతలు పుచ్చంబును
బూర్వదేవతలు ఫణంబులుం బట్టి పయోరాశిమధ్యంబునం బర్వతంబు వెట్టి పర
మాయ త్తచిత్తు లై యమృతార్థంబు త్రచ్చు చున్న సమయంబున. 199
- క. విడువిడుఁ డని ఫణి పలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుదురుగలుగమి 2గెడవై
బుడబుడరవమున నఖిలము, వడవడ వడఁకఁగ మహాద్రి శవనధి మునింగెన్. 200
- ఉ. గౌరవ మైనభారమునఁ శ గవ్వపుఁగొండ ధరింప లేక దో
స్సారవిహీను లై యుభయశస్త్రినికులుం గడుసిగ్గుతో నకూ
పారతటంబునం బడిరి శ పౌరుషముగ జెడి పాండవేయ యె
వ్వారికి నేరఁ బోలు బలవంతపుదైవము నాక్రమింపఁగన్. 201
- క. వననిధిజలములలోపల, మునిఁ గెడిగిరిఁ జూచి దుఃఖమునఁ జింతాబ్ధి
మునిఁగెడివేల్పులఁ గనుఁగొని, వనజాశ్నుడు వార్ధినడుమ శ వారలు సూడన్.
- కూర్మావతారకథాప్రారంభము.-
- నీ. సవర నై లక్షయోజనములవెడలుపై, కడుఁగోరము నైననగర్పరమును
నద నైనబ్రహ్మాండ శ మైన నాహరించు, ఘనతరం బగుముఖశగహ్వరంబు
నకలచరాచరశబ్దతురాసుల నెల్ల, మ్రింగి లోఁగొనునట్టిశమేటికడుపు
విశ్వంబుపై వేఱువిశ్వంబు పైఁబడ్డ, నాఁగినఁ గదలనిశయట్టికాళ్లు
తే. వెలికి లోనికిఁ జనుదెంచునవిపులతుండ, మంబుజగులులఁ బోలెడునక్షియగము
సుందరంబుగ విష్ణుండుసురలతోడి, కూర్మిసెలువొంద నొకమహాకూర్మమయ్యె.
మ. కమరం బై జలరాశిఁ జొచ్చి లఘుముశక్తాశుక్తి చందంబునన్
సమదదీంద్రము నెత్తె వాసుకిమహానాగంబుతో లీలతో
సమరేంద్రాదులు మాళికంపములతో శ నా నాఁ గదే బాపురే
కమలాక్షౌ శరణంచ భూదిశలు నాకాశంబును మోయఁగన్, 204
- వ. ఇవిధంబున. 205
- క. తరిగాండ్రలోన నొకఁ డఁట, తరిగడవకుఁ గుదురు నాకశ్రత్రా డఁట చేరుల్
దరిగవ్వంబును దా నఁట, హరిహరి హరిచిత్రలీల శ హరియే యెఱుఁగున్. 206

ఆ. జలధిఁ గడవ సేయ శ్రైలంబుఁ గవ్వంబు, సేయ భోగిఁ ద్రాడు సేయఁ దరువ
సిరియునుధయుఁబడయ శ్రీవల్లభుఁడుదక్క, నొరుఁడుశక్తిమంతుఁడొకఁడుగలఁడె.

ఆ. గొల్లవారిబ్రదుకు శ్రీ గొఱఁ తన వచ్చునె, గొల్లరీతిఁ బాలకుప్పఁ ద్రచ్చి
గొల్ల లైరి సురలు శ్రీ గొల్లయ్యె విష్ణుండు, సేటు లేనిమందు శ్రీ సిరియుఁ గనిరి.

వ. ఇట్లు సురాసురయూధంబులు హరిసనాథంబు లయి కవచంబులు నెట్టబులు
వెట్టికొని పుట్టంబులు పిరిచుట్లు సుట్టికొని కరంబులు గరంబుల నప్పలించుచు
భుజంబులు భుజంబుల నొరయించుచు లెండు లెండు దరువఁదొడంగుఁడు (రం డని
యమండగతిం) బెరుగుఁ ద్రచ్చుమందగొల్లలచందంబున మహార్ణవమధ్యంబున
మంథాయమానమందరమహీధరవిలగ్నభోగిభోగాద్యంతంబులం గరంబులం దె
మల్చుచుఁ బెనుబొబ్బలం బ్రహ్మాండోకుడ్యంబు నిబ్బరం బయి గుబ్బుగు బ్బని
యురులఁ గొండకవ్వంబుగుత్తి జఱజఱం దిరుగు వేగంబున ఛటచ్చటాయమా
నంబు లయి బుగులుబుగుల్లనుచప్పుల్లుప్పరం బెగసి లెక్కకు మిక్కిలిచుక్కల
కోమ్మలచెక్కల నిక్కలువడుమిసిమిగలమిఁదిమిఁగడపాల తేటనిగ్గుఁదుంపరలప
రంపరలవలన నిజకర్తృమృతమాకర్షణపరిభ్రాంతఫణిఫణాగర్భసముద్భూతనిర్భ
రవిషకీలీకీలాజాలంబుల నప్పటప్పటికి నుప్పతిల్లి నడప్పిం గొండొక మందగతిం
జెందక యకూపార వేలాతెటకుటజకుసుమగుచ్ఛపిచ్చిలస్వచ్ఛమకరందసుగంధ
గంధవహంబులం గ్రొండెమటనిటి పెనువఱదగము లొడల్ల నిగుర నొం
డొరులం బరిహసించుచుఁ బేనువాడి విలసించుచు మేలుమే లని యగించుచుఁ
(గాదు కా దని భంగించుచు) నిచ్చ మెచ్చనిమచ్చరంబులవలన వనధివలమాన
వై శాఖవసుంధరాధరపరివర్తనసముజ్జనితఘమఘుమారావంబును మధనగుణా
యమానమహాపీఠంద్రముఖముహుర్ముహురుచ్చరితభూరిఘోరఘాత్కారఘోషం
బును గులకుధరపరిక్షేపణక్షోభితసముల్లంఘితసమాకులితంబు లై వెఱ
చఱచి గుబురుగుబురు లై యొరలుకమరకర్కటకాకోదరమకరతిమితిమింగిలమ
రాళచక్రవాకబలాకభేకసారసానీకంబులమొఱలునుం గూడికొని ముప్పిరిగొని
దనుజదివిజభటాట్టహాసతర్జనగర్జనధ్వనులు నలుపురి యై మొత్తిన టైన దిశదిగం
తభిత్తులును బేఁ తెత్తి పెల్ల డుల్లం ద్రుళ్లుచుఁ గిరురు పొడుచుచు నొకఁ డొకని
కంఠెవడియునుం ²గడవునుం గలుగఁ ద్రచ్చుచుఁ బంతంబు లిచ్చుచు సుధాజన
నంబుఁ జింతించుచు సూతనపదార్థంబులకు నెదుల్లి సూచుచు నెంతదడవు ద్రిత్తు
మని హరి నడుగుచు నెడపడనితమకంబుల సంతకంతకు మురుపుడింపక త్రచ్చు
నమయంబున.

- క. అప్పలవెల్లిలోపల, నప్పటి కప్పటికి మందరరాగము దిరుగం
జప్పుడు నిండె నజాండము, సెప్పెడి దే మజుచెవులు శ సిందటగొనియెన్ . 210
- వ. అంత నప్పయోరాశిమధ్యంబున. 211
- క. ఎడమఁ గుడి మునుపు దిరుగుచుఁ,గుడి నెడమను వెనుకఁ దిరుగుకులగిరి గడలిం
గడలెడల సురులునసురులుఁ,దొడిఁగొడిఁగణిఁగణముమొదలుఁద్రదుదియునుదిగువన్ .
- క. వడిగొని కులగిరిఁ దిరుగఁగ, జడనిధి ఖగమకరకమరగ్రుషఁగణముల్
సుడివడఁ దడఁబడుఁ గెలఁకులఁ,బడు భయపడి నెగసి బయలఁబడు నురలిపడున్ .
- క. అమరాసురకరవిపరి,భృమణధరాధరవ కేంద్రబంధృమణము దాఁ
గమరేంద్రప్రేవుతీటను, శమియింపఁగఁ జాల దయ్యె శ జగతీనాథా. 214
- వ. తదనంతరంబ. 215
- క. ఆలోలజలధిలోపల, నాలో నహి విడిచి సురలు శ నసురలుఁ బఱవం
గీలాఁగోలాహల మై, హాహాలవిషము పుట్టె శ నవనీనాథా. 216
- వ. అదియునుం బ్రళయకాలాభీలఫాలలోచనలోచనానలశతంబుచందంబున నమందం
బై విలయదహానహస్తంబుకై వడి వడి యై కడపటిపట్టపగలింటివెలుంగుల
లక్ష తెఱంగున దుర్లక్షితం బై తుదిరేయి వెలింగినమొగిలుగములనలనం బడు
బలుపిడుగులవడువున బెడిదం బై పంచభూతంబులుం దేజోరూపంబు లైనచా
డ్పున దుస్సహంబై భుగభుగాయమానంబు లైనపొగలును జటచిటాయమానం
బు లైనవిస్ఫులింగంబులును ధగధగాయమానంబు లైనయెఱుమంటలును 'గలిగి
మహార్ణవమధ్యంబువ మందరనగం బమంధరంబుగం దిరుగునెడ జనియించి
పటాపటాయమానం బై నింగికి నుప్పొంగి దిశలకుం దీఁగలు సాఁగి బయల్లు ప్ర
బ్బికొని తరిగవ్వంపుఁగొండ నండగొనక నిగిడి కడలినలుగడలకుం బఱచి దను
ల కుటికి సురాసురసముదయంబులన్ దరికొని గిరివరగుహాగహ్వరంబుల సుడివ
డక కులశిఖరిశిఖరంబుల నెరగలివడి గహనంబుల దహించి కుంజమంజరీపుంజం
బుల భస్మంబుసేసి జనపదంబు లేర్పి నదీనదంబు లెరియించి దిక్కుంభికుంభంబు
లు నిక్కులువడ నిక్కి తరణితారామండలంబులపై మిట్టించి మహర్లోకంబు సంటు
కొని యుపరిలోకంబునకు మాటుగొన లిడి సుడివడి మునరుకొని బ్రహ్మాండగో
ళంబు సిటిలిపడన్ దాఁటి పాతాళాదిలోకంబులకు వేల్లువాటి సర్వలోకాధికం
బై శక్యంబు గాక యెక్కడఁ జూచినం దానయై కురంగంబుక్రియం శ్రేష్టులుకుచు
భుజంగంబువిధంబున నొడియుచు సింగంబుభంగి లంఘించుచు విహంగంబుపగిది
నెగయుచు మాతంగంబుపోలికి నిలువంబడుచు నిట్లు హాహాలదహనంబు జగం
బులం గోలాహలంబు సేయుచున్న సమయంబున మెలంగ మిడుకం జాలక సీతైన
దేవతలును నేలం గూలినరక్కసులును దుల్లినతారకంబులును గీటదంగినక్కిన్నర
మిథునంబులును గమరినగంధర్వవిమానంబులును జీకాకుపడినసిద్ధచయంబులు,

ను జక్కువడిన గ్రహంబులును ¹జందటవందట లయినవర్ణాశ్రమంబులును నిగిరి
పోయిననదులును నింకినసముద్రంబులును గాలినకాననంబులును బొగిలినపురంబు
లును బొనుగుపడినపురుషులును బొక్కి పడినపుణ్యాంగనాజనంబులును బగిలి
పడినపర్వతంబులును భస్మంబు లైనప్రాణిసంఘంబులును వేడినలోకంబులును
వివశ లైనదిశలును నొడ్డగెడవు లైనభూజచయంబులును నటవట లైనభూము
లును నై యకాలవిలయకాలం బైన తోచు చున్నసమయంబున. 216

క. ఒడ్డారించి విషంబున, కడ్డము చనుడెంచి కావ శనధికులు లేమిన్
గొడ్డేటి మ్రంది రా లన, బిడ్డన నెడ లేక జనులు పృథ్వీనాథా. 217

వ. అప్పుడు. 218

మ. చని కైలాసముఁ జొచ్చి శంకరునివాసద్వారముం జేరి యీ
సున దావారికు లడ్డపెట్టఁ దల మంచుం జొచ్చి కుయ్యో మొఱ్ఱ
విను మాలింపుము చిత్తగింపుము దయన్ శ్రవీక్షింపు మం చంబుజా
నసముఖ్యుల్ గని రా ర్తరక్షణకళాసంరంభునిన్ శంభునిన్. 219

క. వారలు దీనత వచ్చుటఁ, గూరిమితో నెఱిగి దత్తుకూతురుఁ దాను
బేరోలగమున నుండి డ, యారతుఁ డై చంద్రజాటుఁ 2 డవసరి మిచ్చెన్.

వ. అప్పుడు భోగిభూషణునకు సాష్టాంగదండస్రణామంబు గావించి ప్రజాపతి
ముఖ్య లిట్లని స్తుతియించిరి. 221

సీ. భూతాత్మ భూతేశ శ్రీభూతిభావనరూప, దేవ మహాదేవ శ్రీదేవవంద్య
యీలోకముల కెల్ల శ్రీనివ్వరుండివు నీవ, బంధమోక్షములకుఁ శ్రీబ్రభుండినీవ
యీ ర్తశరణ్యుండ శ్రీవగుగుండివు నిన్నుఁ, గోరి భజింతురు శ్రీకుశలమతులు
సకలస్పృహస్థితిసంహారక ర్త వై, ప్రహ్లాదిష్టుశివాఖ్యుఁ శ్రీబరంగు నీవు

ఆ. ఎరమగుహ్య మయినశ్రీబ్రహ్మంబు నదనత్త, మంబు నీవ శ్రీక్షీరమయుండ వీవ
శబ్దయోని వీవ శ్రీజగదంతరాత్మీవు, నీవ ప్రాణ మరియ శ్రీనిఖిలమునకు. 223

క. నీయంద సంభవించును, నీయంద వసించి యుండు శ్రీనిఖిలజగములున్
నీయంద లయముఁ బొందును, నీయుదరము సర్వభూతినిలయము రుద్రా. 224

సీ. అగ్ని ముఖంబు పరరావరాత్మక మాతృ, కాలంబు గలి రిత్నగర్భ పదము
శ్వసనంబు నీయూర్పు శ్రీరసన జలేశుండు, దిశలు గర్ణంబులు శ్రీదివము నాభి
సూర్యుండు గన్నులు శ్రీశుక్లంబు నలిలంబు, జరరంబు జలధులు శ్రీనదలు శిరము
సర్వాషధులు రోమచయములు శల్యంబు, లద్దులు మానస శ్రీమమృతకరుండు
తే. ఛందములు ధాతువులు ధర్మసమితి హృదయ
మాస్యపంచక ముపనిషదాహ్వాయంబు

నయినసీరూపు పరతత్త్వ మై శ శివాఖ్య

మై స్వయంజ్యోతి యై యొప్పు శ నాడ్య మగుచు.

225

క. కొందఱు గలఁ డందురు నినుఁ, గొందఱు లేఁడందు రతఁడు శ గుణిగాఁ డనుచుం
గొందఱు గలఁ డని లేఁ డని, కొందల మందుదురు నిన్నుఁగూర్చి మహేశా.

సీ. తలఁపఁ బ్రాణేంద్రియశ్రవ్యగుణస్వభా, వుండవు కాలక్రతుశ్రవులును సీవ
సత్యంబు ధర్మ మక్షరము ఋతంబును, సీవ ముఖ్యుండవు శ నిఖలమునకు
ఛందోమయుఁడవు శ సత్త్వరజస్తమ, శ్చక్షుండ వై యుందు శ సర్వరూప
కామపురాధ్వరశ కాలగరాదిభూ, త ద్రోహభయము చోడ్యంబు గాదు

తే. లీల లోచనవహ్నిస్ఫులింగశిఖిల, సంతకాదులఁ గాల్చినత్రయట్టిసీకు
రాజఖండావతంస పురరాణపురుష, దీనరక్షక కరుణాత్మ శ దేవదేవ, 227

ఆ. మూఁడుమూర్తులకును శ మూఁడులోకములకు

మూఁడుకాలములకు శ మూల మగుచు

భేద మగుచుఁ దుది సభేద మై యొప్పారు

బ్రహ్మ మనఁగ సీవ శ ఫాలనయన.

228

క. నదనతత్త్వపరావర, నదనం బగునిన్నుఁ బొగడ శ జలజభవాచుల్
పెదవులు గదలుప వెఱుతురు, వదలక నినుఁ బొగడ నెంతిశనారము చుద్రా.

మ త్తకోకిలము. బాహుశక్తి సురాసురుల్ సని శ పాలవెల్లి మధింప హ
లాహలంబు జనించె నేరి కశలంఘ్య మై భువనంబు గో
లాహలంబుగఁ జేసి చిచ్చును శ లాగముం గొని ప్రాణిసం
దోహమున్ బ్రదికింపవే దయ శ దొంగలింపఁగ నీశ్వరా. 230

క. లంపటము నివారింపను, సంపదఁ గృపసేసి జయము శ సంపాదింపం
జంపెడివారి హరింపను, సాం పారఁగ నీక చెల్లు శ సామార్థధరా. 231

క. నీకంటె నొం డెఱుంగము, నీకంటెం బరులు గావ శ నేరరు జగముల్
నీకంటె నొడయఁ డెవ్వఁడు, లోకంబుల కెల్ల నిఖిలలోకస్తుత్యా. 232

వ. అని మఱియు సభినందించు చున్నప్రజాపతిముఖ్యులం గని సకలభూతనముం
డగు సద్దేవదేవుండు దసప్రియసతి కి ట్లనియె. 233

—ఘోషండు దేవప్రార్థితుం డై హాలాహలమును బాసము సేయుట. ఘోష—

క. కంటే జగములదుఃఖము, వింటే జలజనితవిషముశ వేడిమి ప్రభు వై
యుంటకు నాన్తులయాపద, గెంటించుట ఫలము దానఁ శ గీర్తి మృగాక్షి. 234

క. ప్రాణేచ్ఛ వచ్చి పొచ్చిన, ప్రాణుల రక్షింప వలయుఁ శ బ్రభువుల కెల్లం
ప్రాణుల కిత్తురు సాధులు, ప్రాణంబులు నిమిషభంగురము అని మగువా. 235

- క. పరహితము సేయ నెవ్వఁడు, పరమహితుం డగును భూతప్రపంచకమునకుం
బరహితమె పరమధర్మము, పరహితునకు నెదురు లేదు ఓ సర్వేందుముఖి. 236
- క. హరి మది నానందించిన, హరిణాక్షి జగంబు లెల్ల ఓ నానందించు
హరియును జగములు మెచ్చుగ, గరళము వారించు టొప్పఁ ఓ గమలదళాక్షి.
- క. శిక్షింతు హాలహలమును, భక్షింతును మధురసూక్ష్మఫల¹రసముక్రియన్
రక్షిగోకుఁ గ్రాణికోట్లను, వీక్షింపుము నీవు నేడు ఓ వికచాబ్జముఖి. 238
- వ. అని పలికిన ప్రాణవల్లభునకు వల్లభ దేవా దేవరచిత్తంబుకొలంది నవధరింతు
గాక యని పలికె ననిన నరేంద్రుం డిట్లనియె. 239
- మ. అమరన్ లోకహితార్థ మంచు నభవుం ఓ డౌఁ గాక యం చాడఁ బో
యమగు² భీతిని మ్రొగవే యనిరి వో ఓ యంభోజగర్భాదులుం
2దమ కేమీ హర లెమ్ము లెమ్మనిరి వో ఓ తాఁ జూచి కన్గట న
య్యమ ప్రాణేశ్వరు న్నెల్ల మ్రొగు మనె నయ్యుగ్రనలజ్వాళులన్. 240
- వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 241
- క. మ్రొగెడువాఁడు విభుం డని, మ్రొగెడిదియు గరళ మనియు ఓ మే లని ప్రజకున్
మ్రొగు మనె నర్వమంగళ, మంగళసూత్రంబు నెంత ఓ మది నమ్మినదో. 242
- మ. తనచుట్టన్ సురసంఘముల్ జయజయధ్వానంబులన్ బొ బ్బిడన్
ఘనగంభీరరవంబుతో శివుఁడు లోకద్రోహి హుం పోకు ర
మ్మని కెంగేలఁ దెమల్చి కూర్చి కడిగా ఓ నంకించి జంబూఫలం
బని నర్వంకషమున్ మహావిషము నాహరించె హేలాగతిన్. 243
- వ. అయ్యవిరళ(మహా)గరళదహనపాననమయంబున. 244
- మ. కదలం బాటవు పావపేగు లొడలన్ ఓ ఘర్మాంబుజాలంబు వు
ట్టదు నేత్రంబుల కెట్ట రాదు నిజజూటారేండుఁడుం గందఁడున్
వదనాంభోజము వాడ దావిషము నాహరించుచో జాయుచో
బదిలుం డై కడి సేయుచో దిగుచుచో ఓ భక్షించుచో మ్రొగుచోన్. 245
- క. ఉదరము లోకంబులకును, నదనం బగు తెఱిగి శివుఁడు ఓ చాలులవిమాగ్నిం
గుదురుకొనఁ గంరబిలమునఁ, బదిలంబుగ నిలిపె సూక్ష్మఫల¹రసముక్రియన్.
- క. మెచ్చిన మచ్చిగ గలిగిన, నిచ్చిన నీ వచ్చు గాక ఓ యిచ్చ నొరులకుం
జచ్చు గడిగొనఁగ వచ్చునె, చిచ్చటచూ పచ్చుపడినశివునకుఁ దక్కన్. 247
- ఆ. హరుఁడు గళమునందు ఓ హాలాహలము వెట్టఁ, గప్పుగలిగి తొడవురకరణి నొప్పె
సాధురక్షణంబు ఓ సజ్జనులకు నెన్న, భూషణంబు గాదె ఓ భూవరేంద్ర. 248
- వ. తదనంతరంబ. 249

క. గరళంబుఁ గంతబిలమున, హరుఁడు ధరించుటకు మెచ్చి యా నా ననుచున్
హరియు విరించియు నుమయును, సురనాథుఁడుఁ బొగడి రంత్రసుసిరమతితోన్.

క. హాలాహలభక్షణకథ, హేలాగతి నైన విన్న య నెలమిఁ బరింపన్
స్వాభావపుష్పకముల, పాతై చెడ రెట్టిజనులు య భయవిరహితై. 251

వ. మఱియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు న్రచ్చునెడ. 252

— థ పాలకడలిం దరుచునెడ నై రావతాదులు జనించుట. థ —

క. తెల్లనిమేనును సమృతము, జిల్లున జల్లించుపొదుఁగు య శితశృంగములుం
జెల్లుగ నర్థుకోర్కులు, వెల్లిగొలుపుమొదపు పాలనెల్లిం బుట్టెన్. 253

ఆ. అగ్నిహోత్ర యనుచు య నాసురభిని దేవ, మునులు పుచ్చికోనిరి య మున్నె యడిగి
విబుధసంఘములకుఁ వెరవుతో నధ్వర, హవులు వెట్టుకొలుకు య నవనినాథ. 254

వ. మఱియు నాజలరాశియందు. 255

క. సచ్చంద్రపాండురంబై, యుచ్చైశ్శ్రీవ మసంగఁ దురగ య మొగి జనియించెం
బుచ్చికోనియె బలిదైత్యుం, డిచ్చగొనం డయ్యె నింద్రుం య డివ్వరశిక్షన్. 256

క. ఒక పగునురమును బిలుఁదును, నెఱిఁదోకయుముఖము సిరియఁగినిర్మలఖరముల్
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నులు, దఱ చగుకందంబుఁ జూడఁ య దగు నాహరికిన్. 257

వ. అంత నప్పాలకుప్పయందు. 258

క. దంతచతుష్టాహతి శై, లాంతంబులు విఱిగి పడఁగ య నవదాతకుభృ
త్కాంతం బగునై రావణ, దంతావళ ముద్భవించె య ధరణీనాథా. 259

క. తడ లేనినడపువడి గల, యొడ్లను బెనునిడువకరము య నురుకుంభములున్
బెడఁ గై యువతులమురిపపు, నడపులకున్ మూలగురు వనన్ గజ మొప్పెన్. 260

వ. మఱియు నత్తరంగిణీవల్లభ మధించునయ్యెడ. 261

ఆ. ఎల్లఋతువులందు య నెలరారి పరువ మై, యింద్రవిరులతోఁట య కేపు దెచ్చి
కోరి వచ్చువారికోర్కుల నీనెడ, వేల్పుమాని పాలనెల్లిం బుట్టె. 262

వ. మఱియును గొండకవ్వంబునం గడలి గిలకరింప నప్పురోజునంబు జనించె నంత. 263

క. కొక్కిక్కారుమెఱుఁగుమేనులు, గ్రిక్కిఱిసినచన్నుగవలు య గ్రిస్సిననడుముల్
సిక్కిటిలి యున్నతుఱుములు, జక్కనిచూపులును దివిజనతులకు నొప్పెన్. 264

వ. వెండియు నారత్నాకరంబునందు (సుధాకరుం డుద్భవించి విరించియనుమతం
బునఁ దనయథాస్థానంబునం బ్రవర్తించు చుండె నంత.) 265

క. తొలుకారుమెఱుఁగుకై వడి, దళతళ మని మేను మెఱవ య ధగధగ మనుచుం
గలుముల నీనెడుచూపుల, జెలువంబులమొదలిఁబెంకి య సిరి వ్రుట్టె నృపా. 266

సీ. పాలమున్నీటిలోఁగలిమిఁదిమిఁగడ, మిసిమిజిడ్డునఁజేసి య మేను వడసి
కొక్కిక్కారుమెఱుఁగులకొనలక్రొత్తకుల, మేనిచే గలనిగ్గుమెఱుఁగు సేసి

నాటినాటికి బోదనవకంపుదీవల, నునుబోద నెయ్యంబు శ్రమలుకొలిపి
క్రొవ్వారు కెందమిక్కిలొలతునఁ బ్రొద్దునఁ, బొలసినవలపులఁ శ్రబోది వెట్టి
తే. పసిడిచంపక దామంబు బాగుఁ గూర్చి, వాలుక్రొన్నెల¹ చెలువున శ్రవాడి దీర్చి
జాణతనమునఁ జేతులఁజడ్డు విడిచి, నలువ యీకొమ్మ నొగి జేసికనాడు నేడు.
క. కెం పారెడునధరంబును, జం పారెడినడుము నతికి శ్రంపారుచులఁ
సాం పారుమోముఁ గన్నులు, జెం పారుచు నొప్పు గొప్పకసిలుదును గుచముల్.
న. అని జనులు వొగడు చుండ.

269

సీ. తరుణికి మంగళశస్నానంబు సేయింత, మని పెట్టె నింద్రుఁ డశనర్థ మైన
మణిమయపీఠంబు శ్రమంగళవతు లైన, వేలుపుగరితలు శ్రవిమలతోయ
పూర్ణంబు లై యున్నపుణ్యాహకలశంబు, లిడిరి పల్లవముల శ్రనిచ్చె భూమి
గడిమి గోవులు పంచగవ్యంబులను నిచ్చె, మలసి వసంతుండు శ్రమధు వొనంగె
తే. మునులు గల్పంబుఁజెప్పిరి మొగిలుగములు, పణవగోముఖకాహళపటహమురజ
శంఖవల్లకీవేణునిస్వనము లిచ్చె, శాడి రాడిరి గంధర్వపతులు సతులు.

270

క. పండితసూక్తులతోడుతఁ, దుండంబులు సాచి తీర్థతోయము లెల్లం
గుండముల ముంచి దిగ్వే, దండంబులు జలక మాఝె శ్రదరుణీమణికిన్.

271

సీ. కట్టంగఁ బచ్చనిపట్టుబుట్టపుదోయి, ముదితకుఁ జెచ్చి సకమున్రుఁ డిచ్చె
మత్తాళినికరంబు శ్రమధు వాన మూఁగిని, వై జయంతీమాల శ్రవరుణుఁ డిచ్చె
గాంచనకేయూరశ్రకంకణకింకిణీ, కటకాదులను విశ్వకర్మ యిచ్చె

భారతి యొకమంచితారహారము నిచ్చె, బాణిపద్మము నిచ్చె శ్రబన్మభవుఁడు
ఆ. గుండలిన్రజంబు శ్రగుండలముల నిచ్చె, శ్రుతులు భద్ర మైనశ్రుతులు సేసె
నెల్లలోకములకు శ్రనేలికసాని వై, బ్రదికె దనుచు దిశలు శ్రవలికె నధిప.

272

వ. మఱియును.

273

సీ. పలుకుల నమృతంబు శ్రసిలుక నెవ్వనితో, భాషించె వాడెపో శ్రబ్రహ్మ యనఁగ
నెలయించి కెంగేల శ్రనెవ్వని వరియించె, వాడె లోకములకు శ్రవల్లభుండు
మెయిదీఁగె నెవ్వనిశ్రమేనితోఁ గదియించె, వాడె పో పరమసర్వజ్ఞమూర్తి
నెలఁతుక యెప్పుడు శ్రనివసించె నేయింట, నాయిల్లు పర మగునమృతపదము

ఆ. నింతిచూపు వాతె శ్రనెచ్చోటి కచ్చోటు, జిష్ణుధనదధర్మజీవితంబు
గొమ్మపిన్నసగవు శ్రగురుతరదుఃఖని, వారణంబు సృష్టికారణంబు.

274

వ. మఱియు సకొమ్మ నెమ్మనంబున.

275

సీ. భావించి యొకమాట శ్రబ్రహ్మాండ మంతయు, నాటలబొమ్మరి శ్రల్లని తలంచు
బోలించియొకమాట శ్రభువనంబు లన్నియు, దనయింటిలోదొంతులని తలంచు

బాటించి యొకమాటు శ్రీ బ్రహ్మాది¹సురులను, దనయింటిలో బొమ్మలని తలంచు
గానకొని యొకమాటు శ్రీ కుంభినీచక్రంబు, నలవడ బొమ్మపీఠని తలంచు
అ. సాలసి యొక్కమాటు శ్రీ సూర్యేందురోచుల, నచటిదీపకళిక శ్రీ లని తలంచు
భామ యొక్కమాటు శ్రీ భారతీదుర్గల, నాత్మసఖు లటంచు శ్రీ నాదరించు. 276
వ. తదనంతరంబు. 277

ఆ. చంచరీకనికర శ్రీ ధుంకారనినదంబు, దనరునుత్పలములశ్రీదండఁ బట్టి
మేఘకోటినడిమిశ్రీ మెఱుంగుఁబు త్తడిమాడ్కి, సురలనడుమ నిల్చె శ్రీ సుందరాంగి.
క. ఆకన్నులు నాచన్నులు, నాకురు లాపిఱుదు నడుము శ్రీ నాముఖ మాన
వ్యాకారముఁ గని వేల్పులు, నీకాకునఁ బడిరి కలఁగి శ్రీ శ్రీహరి దక్కన్. 279
వ. అట్లు నిలిచి దశదిశలం బరివేష్టించి యున్నయక్షిరక్షస్సిద్ధసాధ్యదివిజగరుడగం
ధర్వచారణప్రముఖనిఖలయాధంబులం గనుంగొని యప్పురాణప్రాధికన్య
కారత్నంబు దనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 280

నీ. ఐదువ నై యుండ శ్రీ నలవడ దొకచోట, నొకచోట నవతితో శ్రీ నోర్వరాదు
తగ నొకచోట సంతతవై భవంబు గా. దొకచోట వేడిమి శ్రీ నుండఁ బోల
దొకచోటఁ గరుణ లే శ్రీ దొక్కింత వెదకిన, నొకచోట డగ్గటియుంట బెట్ట
నెఱయంగ నొకచోట శ్రీ నిలుకడ సాలదు, చర్చింప నొకచోట శ్రీ జడత గలకు
ఆ. కొన్నిచోట్లు కామశ్రీగుణగరిష్ఠంబులు, శ్రోధసంయుతములు శ్రీ గొన్నియెడలు
గొన్ని మోహలోభశ్రీకుంఠితంబులు గొన్ని, ప్రమదమత్సరానుభావకములు.
వ. అని సకలసత్పురుషజననవర్తనంబులు మానసించి పరిహరించి. 282

నీ. అమర ముత్తైదువ శ్రీ నై యుండవచ్చును, వరుసకు సవతు లెవ్వరును లేరు
వెలయంగ నశ్రాంతశ్రీవిభవ మీతనియిల్లు, శృంగారచందనశ్రీతలుండు
గలఁగఁ డెన్నఁడు శుద్ధకారుణ్యమయమూర్తి, విమలుండు గదిసి సేవింప వచ్చు
నెఱి నాడి తిరుగఁడు శ్రీ నిలుకడ గలవాఁడు, సకలకార్యములందు శ్రీ జడత లేను
ఆ. సాధురక్షకుండు శ్రీ షడ్వర్గరహితుండు. నాధుఁ డయ్యెనేని శ్రీ నడప నోపు
నితఁడె భర్త యనుచు శ్రీ నింతి సరోజాక్షుఁ, బుష్పదామకమునఁ శ్రీ బూజ సేసె.

క. ఇందీవరదామమున ముకుందునిఁ బూజించి తనకుఁ శ్రీ గూడి వసింపక
మందిరముగఁ దద్వక్షము, నందంద సలజ్జన్మప్తి శ్రీ నాలోకించెన్. 284

ఆ. మోహరుచులవలన శ్రీ ముద్దియ దల యెత్తు, సిగ్గువలన బాల శ్రీ శిరము వంచు
నింతి వెఱుగువలన శ్రీ నెత్తదు వంపదు, తనదుముఖము ప్రాణదయితుఁ జూచి.

క. హరి సూచిన సిరి సూడదు, సిరి సూచిన హరియుఁ జూడ శ్రీ సిగ్గునఁ బొందుకొ
హరియును సిరియును దమలో, సరిఁ జూపులఁ జూడ మరుఁడు శ్రీ సందడివెట్టెన్.

- చ. జగములతిండియై తనగుశౌరి జగంబులతల్లి నిందిరం
దగ నురముందు దాల్చె నటఁ గదల్కగుణారసదృష్టిచేఁ బ్రజల్
మగుడఁగఁ దొంటిభంగి నతిశ్రమంగళసాధ్యపతిత్వసంపదన్
నెగడినలోకముల్ గని రిక్తకేశుభంబులఁ బొంది రత్తిటిన్ . 287
- వ. (అట మున్న యభిరాజు ననయందు నున్నయమూల్యం బయినకొస్తుభంబుపేరిటి
యసర్థ మణిరాజంబు నయ్యంబుజాక్షునికు నమర్పించిన దానిం దినవత్సస్థలం
బున ధరియించె నప్పు డయ్యాదిలక్ష్మీయు శ్రీవత్సకొస్తుభవై జయంతీవసమాలి
కాతారహారాద్యలంకృతం బైనపుండరీకాక్షువత్సస్థలంబున వసియించె నయ్యవ
సరంబున.) 288
- శా. మ్రోసెన్ శంఖమృదంగ వేగువముల్ కమున్నాడి పంజికముల్
వాసెన్ నర్తనగానలీలల సురల్ క భాసిల్లి రామ్యుల్ జగ
ద్వాసుల్ విష్ణుని బ్రహ్మరుద్రముఖుల్ కదల్లింగమంత్రబులు
బ్రాసక్తిన్ వినుతించి రుల్లసితపుష్పశ్రేణి వర్షించుచున్ . 289
- క. ఆపాలవెల్లికూతురు, గీపులచూపులను గోగి క తిలకించి ప్రజల్
చేపట్టిరి సంపదలను, గ్రాసించెను మేలు జగము క బ్రదికె నరేంద్ర. 290
- క. పాలేటిరాచకన్నియ, మేలారెడుచూపు లేక క మిడుమిడు కంచుం
జాలిం బురపురం బొక్కుచు, దూలిరి రక్కసులు కీడు క గోచిన నధిప. 291
- క. వారిధి దరువఁగ నంతట, వాడూ యన నొక్క కన్య కెచ్చిన నసురుల్
వారిజలోచనునమ్మతి, వారై కైకొనిరి దాని క వారిజనేత్రన్ . 292
- వ. మఱియుఁ దరువం దరువ నప్పయోరాశియందు. 293
- సీ. తగుఁబండు గీర్థగోర్ధండుండు గంబుకం,ధరుడు పీతాంబరధారి స్రగ్వి
లాసితభూషణాలంకృతుం డరుణాక్షుఁ, డున్నతోరస్కుఁ డత్యుత్తముండు
నిలకుంఛిత కేశశనివహుండు జలధర, శ్యాముండు మృగరాజసత్త్వశాలి
మణికుండలుఁడు రత్నమంజీరుఁ డచ్యుతు, నంశాంశసంభవుం క డమలమూర్తి
ఆ. భూరియాగభాగభోక్త ధన్వంతరి, యనఁగ నమృతకలశహస్తఁ డగుచు
నిఖిలవైద్యశాస్త్రనిపుఁడు నయిచ్చెడి, వేల్పువెజ్జ గడలి క వెడలి వచ్చె. 294
- వ. తదనంతరంబ. 295
- ఆ. అతనిచేత నున్నయమృతకుంభము సూచి, కెరలు వొడిచి సురలఁ క గికురువెట్టి
పుచ్చికొనిరి యసురకపుంగవు లెల్లను, మాటు లేనిబలిమి క మానవేంద్ర. 296
- వ. వెండియు. 297
- ఆ. చావు లేనిమందు క చక్కఁగ మన కబ్బె, ననుచుఁ గడవ నసురు క లాచికొనిన
వెఱచిసురలుహరికిఁ మొఱలువెట్టిరి సుధా, పూర్ణఘటమువోయెఁ గ బోయ ననుచు.

—శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీస్వరూపంబు నొందుట.—

వ. ఇట్లు శరణాగతులైన వేల్పులదైన న్యంబు వొడగని భృత్యజనకామదుం డగునప్పర మేశ్వరుండు మింఱలు దుఃఖంపవలవ దేను నామాయాబలంబునంజేసి మీయ రంబు మరల సాధించెద నని పలికె దత్తమయంబున నయ్యమృతపూగంబు నేమ త్రావును మని తమకించుదై త్యదానవజనంబులలోపల నమంగళం బగుకలి సంభ వించినకతంబునఁ బ్రబలు లగురక్కసులు విలోకించి సత్త్రియాగంబు(నందు నడ చు)చందంబునఁ దుల్యప్రయాసహేతువు లగుసురలును సుధాభాగంబున కర్ణు లగుదురు గావునఁ బంచి కుడుచుట కర్తవ్యం బిది సనాతనం బగుధర్మం బగుటం జేసి యియ్యమృతకుంభంబు విడువుం డని దుర్బలు లగునిశాచరుల(జాతిమత్సరులై తమవారల) వారించు చున్నసమయంబున. 299

ఆ. ఒకనిచేత నుండ శ నొకఁడు బలిష్ఠుడై, పుచ్చికొనిన వానిఁ శ బొదుగఁ బట్టి యంతకంటె నధికుఁడైతమృతకుంభమునెత్తికొంచుఁబాటెఁ బరులుగఁగుయ్యడంగ.

వ. అంతి.

300

సీ. మెత్తనియడుగులు శ మెఱుఁ గారుజానువు, లరఁటికంబములగో శ యైనతొడలు ఘన మగుజఘనంబుఁ శ గడులేతనడుమును, బల్లవారుణకాంతిఁపాణియుగముఁ గడుగొడ్డపాలిండ్లుఁ శ గంబుకంఠంబును, బింబాధరముఁ జంద్రశింబముఖముఁ దెలిగన్నుఁగవయును శ నలికుంతలంబులు, బాలేందునన్నిభశాలతలము

తే. సమరఁ గుండలకేయూరశహారకంక, ణాదు లే పార మంజీర శ నాద మొప్పు
1 నల్లనవ్వులఁ బద్మదశశాతుఁ డెసుర, పతుల నడఁగింప నాఁడురూపంబు దాల్చి.

వ. అయ్యవసరంబున జగన్మోహనాకారంబున.

303

సీ. పాలిండ్లపై నున్నశివయ్యెడి జాతించు, గాతించి మెల్ల శ చక్క నొత్తుఁ
2 దళిపిదళినుగండశఫలకంబు లొలయించు, నొలయించి కెంకెలశనుజ్జగించుఁ గడుమెఱుంగులు³వాఱు శ కడకన్ను లల్లార్చు, నల్లార్చి తెప్పల శ నండగొలుపు సవరనిదరహాసశచంద్రికఁ జలికించుఁ, జలికించి కెమ్మోవిఁ శ జక్కుపఱచు

తే. దళితధమ్మిల్లకుసుమగంధమ్ము నెఱవుఁ, గంకణాదిరుణంకృతుల్ శ గడలుకొలుపు నొడలికాంతులు పట్టు లే శ కులుకఁబాటు, 4 సన్నవలిపెంపుఁబయ్యెదశశాకశింప.

వ. ఇవ్విధంబున నక్తపటయువతీరత్నంబు జగన్మోహనదేవతయునుంబోలె నెమ్మొ గంబుతావికి మత్తిల్లినతేటిమొత్తంబుల⁵ గెలిచి చిగురుజొంపంబుల నెడ గలుగ జడియుచు మురియు చుండ రాక్షసవరులు గనుంగొని. 305

సీ. బొంగదే లావణ్య శ మాంగదే మాధుర్య, మాంగదే సతి నవయూవనాంగి యెటనుండి వచ్చితి శ వే మిచ్చగించెద, నీనామ మెయ్యది శ నీరజాక్షి

- యమరగంధర్వవిరద్యాధరచారణ, మనుజకన్యలకు నీరమహిమ గలదె
ప్రాణచిత్తేంద్రియపరిణామదాయి యై, నిర్మించె బో విధి శ నిన్నుఁ గరుణ
తే. వనిత కశ్యపుసంతతివార మేము, భ్రాతృలము¹గృతసమయత్నపౌరుషులము
జ్ఞాతులకు మాకు నేకార్థసంగతులకుఁ, బాలుదేజనియర్థంబునవచ్చియున్ను. 306
- క. సభ యై యుండెద మిందఱు, మభయంబున వచ్చుకొలది శ సమృతంబునుని
విభరాజగమన తప్పక, విభజంపు విపక్షపక్షవిరహితమతి వై. 307
- వ. అని నిమంత్రించుదైత్యులం గని మాయాయువతీరూపుం డగుహరి తనవాఁడి
వాలుఁజూపుటంపటవలన వారలతాలుముల నగలించి చిటునగవు లెగయ మొగ
మెత్తి యిట్లనియె. 308
- క. సుందరు లగుపురుషులఁ గని, పొందెడునాయందు²నిజము శ వృట్టునె మీకుఁ
బృందారకరిపులారా, చెందరు కామినుల విశ్వేసింపరు పెద్దల్. 309
- క. సెలుకులు మధురనధారలు, దలఁపులు నానాప్రకారరదావాసలముల్
సెలుములు సాలావృకములు, సెలువల సమ్మృటలు వేదశిద్ధాంతము లే. 310
- క. నానేర్చుకొలది మీకును, మానుగ విభజించి యిత్తు శ మానుఁడు శంకం
గా నిం డనవుడు నిచ్చిరి, దానవు లమృతంపుఁగడవఁ శ దరుణీమణికిన్. 311
- క. ఆశాంతాలోకనములు, నాశీతలభాషణములు శ నాలాలితముల్
రాశిపరంపర లగుచుం, శాశము లై వారినోట్లి శ బంధించె నృపా. 312
- వ. ఇట్లు సుధాకలశంబు కేల నందికొని మందస్మితభాషణంబుల సుందరీరూపుం
డగుముకుందుండు మేలు గీడనక యేను బంచి(యిచ్చి)న తెఱంగున సంగీకరించుట
కర్తవ్యం బనవుడు నగుం గాక యని సురాసురదైత్యదానవసమూహం బుపవ
సించి కృతస్నానులై హోమంబు లాచరించి విపులకు గోభూషిరణ్యాది
దానంబులు సేసి తదాశీఃప్రవచనంబులు గైకొని ధవళపరిధానులై గంధ
మాల్యధూపదీపాలంకృతం బగుకనకరత్నశాలామధ్యంబునఁ బ్రాగ్గ్రకుశపీఠంబు
లం బూర్వదిశాభిముఖు లై పంక్తులు గొని యున్నసమయంబున. 313
- క. శ్రోణీభరకుచయుగభర, వేణీభరములను డస్సి శ వివిధాభరణ
కావణ యయి యువిద వచ్చెను, గాణినరోజమున సమృతభాండముఁ గొంచున్. 314
- క. భాసురకుండలభాసిత, నాసాముఖకర్ణగంధనయనాచల యై
శ్రీసతి యగుసతిఁ గని దే, వాసురియూధిరబు మోహ శ మందె నరేంద్రా. 315
- వ. అప్పుడు. 316
- క. అసురుల కమృతము వోయుట, వొనఁగదు పాములకుఁ బాలురవోసినమాడ్కిన్
దొనఁ గగు నంచును వేటొక, దెనఁ గూర్చుండంగఁబెట్టె శ దేవాహితులన్. 317
- వ. ఇట్లు రెండుపంక్తులుగా నేర్పరించి. 318

సీ. వేగిరపడకుండి శ్రీ వినుడు దానవులార, తడవుసేయక వత్తు శ్రీ దైత్యులార
 యటు సక్కఁ గూర్చుండుఁడని కన్ను లల్లార్చి, చనుఁగవపయ్యెదఁజాఱఁదిగిచి
 'వది నెమఱుందులకావులు కల్పించి, మర్మంబు తెడలించి శ్రీ మఱుఁగు సేసి
 మెల్లనినగవుల శ్రీ మేనులు మఱపించి, కడుజాణమాటలఁ శ్రీ గాకుపఱిచి
 ఆ. యసురవరుల నెల్ల శ్రీ నడకించి సురలను, దడవు సేయ వలదు శ్రీ ద్రావుఁ డనుచు
 వచ్చుకొలఁది నమృతశ్రవారి విభాగించె, దరుణి దివిజు తెల్లఁ శ్రీ దనిసి పొగడ.
 వ. అయ్యవనరంబున. 320

సీ. మనకు వేల్పులకును శ్రీ మందట లేకుండఁ, బంచి పెట్టెద నని శ్రీ పడఁతి పూనెఁ
 దా నేల తప్పను శ్రీ దప్పదు తరళాక్షి, గాక ర మృదుచు వేగఁబ చీర
 మఱుమాట లాడదో శ్రీ మఱి చూడకుండునో, చనుఁగవఁ గప్పనోకాలుననుచు
 నొండెడ కేఁగునో శ్రీ యొక్కింత సొలయునో, మనయెడఁ గందునో శ్రీ మగువ య
 ఆ. నెలఁతచూడ్కిగముల శ్రీ నీ రై కరంగుచుఁ [నుచు
 బ్రణయభంగభీతిబద్ధు లగుచు
 నూర కుండ్రి గాని శ్రీ యువిద తే తెమ్మని
 యడుగఁ జాలరైరి శ్రీ యసురవరులు. 321

వ. అప్పడు. 322

మ. అమరవ్రాతములోనఁ జొచ్చి దివిజుం శ్రీ డై రాహు పీయూషపా
 నము సేయం గని చంద్రభాస్కరులు సకన్నల్ సేయ నారాయణుం
 డమరారాతిశిరంబు చక్రహతిఁ దున్నాడెక్ సుధాసిక్త మై
 యమరత్వంబును జెందె మూర్ధము దదీరయాంగంబు నేలం బడెన్. 323

ఆ. అజుడు వానిశిరము శ్రీ సంబరవీధిని, గ్రహము సేసి పెట్టి శ్రీ గారవించె
 వాడు పర్వములను శ్రీ వైరంబు దప్పక, భానుచంద్రములను శ్రీ బట్టు చుండు.

క. ఒకబొట్టుఁ జిక్క కుండఁగ, సకలసుధారసము సమరశ్రీసంఘంబులకుం
 బ్రకటించి పోసి హరి దన, సుకరాకృతిఁ దాల్చె ససురశ్రుభటులు బెగడన్.

మ. అమరుల్ రక్కసులుం బ్రయాసబలసకత్వార్థాభిమానంబులక్
 సములై లబ్ధవికల్పులైరి యమరుల్ శ్రీ సంశ్రేయముం బొంది ర
 య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ గనిరి తా శ్రీ మత్యంతదోర్లద్దులై
 కమలాక్షుక్ శరణంబు వేడనిజనుల్ శ్రీ గల్యాణసంయుక్తులే. 326

—ఛిదేవాసురయుద్ధము—

క. దానవు లమృతము ద్రావం, బూని యయోరాశిఁ ద్రచ్చి శ్రీ పొగిలినమాడ్కిక్
 శ్రీ నాథపరాజ్ముఖు లగు, హీనులు మౌదంగఁ జాల శ్రీ రిష్టార్థంబుల్. 327

క. శోధించి జలధి నమృతము, సాధించి నిలింపవై రిశచక్షుర్గతులక్

- రోధించి సురల కిడి హరి, బోధించి ఖగేంద్రు నెక్కి ఓ పోయె నరేంద్రా, 328
- క. శుద్ధముగ సురల కమృతము, సిద్ధించిన నసురవరులు ఓ సిడిముడిపడుచుం
గుద్ధులు నానాయుధన, స్పద్ధులు నయి యుద్ధమునకు ఓ నడచిరి బలిమిన్. 329
- క. ధన్యులు వై రోచనిశత, మన్యుప్రముఖులు మదాభిమానులు దమలో
నన్యోన్యరణము బాహా, సిన్యాసంబులను బేర్చి ఓ చేసిరి కడిమిన్. 330
- మ. అరుదై కామగ మై మయాసురకృతం ఓ బై లోకితాలోక్య మై
వరశస్త్రాస్త్ర సమేత మై తరశ మై ఓ వై హాయసం బై మహా
సురయోధాన్విత మైనయానమున సంశోభిల్లఁ బూర్ణేందుసు
స్థిరకాంతి బలి చామరధ్వజచమూద్రదీప్తిప్రతిభా ముందటన్. 331
- వ. మఱియు నముచి శంబర బాణ ద్విమూర్ధ కాలనాథ శకుని జం భాయోముఖ
ప్రహేతి హేతి భూతసంత్రాస హయగ్రీవ కపి లేల్వ లోత్కల మేఘదుండుభి
మయ త్రిపురాధిప విప్రచిత్తి విరోచన వజ్రదంష్ట్ర తారకారి ష్టారిష్టనేమి శుం
భ నిశుంభ శంకుశిరఃప్రముఖులును జాలోమ కాలేయులును నివాతకవచప్ర
భృతులును దక్కినదండయోధులునుం గూడికొని యరదంబులం దురగంబుల
మాతంగంబుల హరిణంబుల హరి కిరి శరభ మహిష గవయ ఖడ్గ గండభేరుండ
చమరీ జంబుక శార్దూల గో వృషాదిమృగంబులను గంక గృధ్ర కాక కుక్కుట
బక శేన్యన హంసాదివిహంగంబులను దిమి తిమింగిలాదిజలచరంబులను నరులను
నసురసురనికరవికృతవిగ్రహరూపంబు లగుజగతువులను నారోహించి తమకు నడి
యాలంబు లగుగొడుగులు పడగలు జోడుఁగైదువులు పక్కెరలు బొమిడికం
బులు మొదలగుపోటుముట్లాయితంబుగఁ గైకొని వేటువేట మొనలై విరో
చననందనుం డగుబలిముందట నిలువంబడిరి దేవేంద్రుండును నై రావతారూఢుం
డై వై శ్వానరవరణవాయుడండధరాద్యనేకనిర్జరవాహినీసందోహంబును దాను
నెదురుపడి పిఱుతివియక మోహరించె నట్లు సంరంభనన్నాహసముత్సాహంబు
ల రెండుదెజంగులవారునుం బోరాడువేడుకల మీఁటగుమాటల సందడించు
చున్నసమయంబున. 332
- సీ. వజ్రదంష్ట్రాంచితశ్రవ్యజనంబులును బర్హ, చామరంబులు సితశచ్ఛత్రములును
జిత్రవర్ణధ్వజశచేలంబులును వాత, చలితో త్రోష్ణోష్ణోష్ణజాలములును
జస్వల్ల నెనగుభూషణకంకణంబులు, జండాంశురోచులశత స్త్రములును
వివిధభేటకములు ఓ వీరమాలికలును, బాణపూర్ణము లైనశతూణములును
- ఆ. నిండి పెచ్చు రేగి ఓ నిర్జరాసురవీర, సైన్యయుగ్మకంబు ఓ సాల నొప్పె
గ్రాహతతులతోడఁ ఓ గలహంబునకు వచ్చు, సాగరములభంగి ఓ జనవ రేణ్య.
- క. భేరీభాంకారంబులు, వారణశ్రీంకారములును ఓ వరహరిహేషల్
భూరిరథ నేమిరవములు, ఘోరము లై పెల్లగించె ఓ గుల్శైలములన్. 334

వ. ఇవిధిధంబున నుభయబలంబులును మోహరించి బలియునిండ్రుండును దారకుండును గుహుండును హేతియు వరుణుండును బ్రహేతియు మిత్రుండును గాలనాభుండును యముండును మయుండును విశ్వకర్మయు శంబరుండును ద్వష్టయు విరోచనుండును సవితయు సముచియుఁ బరాజితుండును వృషపర్వుండును సశ్వీ దేవతలును బలిసుతబాణాదిపుత్రశతంబును సూర్యుండును రాహువును సోముండును బులోముండును ననిలుండును శుంభనిశుంభులును భద్రకాళీదేవియు జంభుండును వృషాకపియును మహిషుండు విభావసుండును నిల్వలనాతాపులును బ్రహ్మపుత్రులును దుర్మర్షుండునుఁ గామదేవుండును నుత్కలుండును మాతృకాగణంబును శుక్రుండును బృహస్పతియు సరకుండును శనైశ్చరుండును నివాతకవచులు మరుత్తులును గాలేయులును వసువులు నమరులును జాలోములును !విశ్వేదేవగణంబును గ్రోధవశులును దుష్టులును నివిధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయుచు మఱియు రధికులు రధికులను పదాతులు పదాతులను (నాహనారూఢులు వాహనారూఢులనుం) దాకి సింహనాదంబులు సేయుచు నట్టహాసంబు లిచ్చుచు నాహ్వనంబు లొసంగుచు నన్యోన్యతిరస్కారంబులు సేయుచు బాహునాదంబుల విజృంభించుచుఁ బెనుబొబ్బల నుబ్బి రేగుచు హుంకరించుచు సహంకరించుచు ధనుస్సణంబులఁ డంకరించుచు శరంబుల నాటించుచుఁ బరశువుల నఱకుచుఁ జక్రంబులం జెక్కుచు శక్తులం దునుముచుఁ గళలం బెట్టుచుఁ గురారంబులఁ బొడుచుచు గదల నడుచుచుఁ(గరంబులఁ బొడుచుచుఁ) గరవాలంబుల వేయుచుఁ బట్టినంబుల నొంచుచుఁ బ్రాసంబులం ద్రెంచుచుఁ బాశంబులం గట్టుచుఁ బరిఘంబుల మొత్తుచు ముసలంబుల మోడుచు ముద్గరంబులఁ జళిపించుచు ముష్టివలయంబుల ఘట్టించుచుఁ దోమరంబుల నుఱుముచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సఖింబులం జీరుచుఁ దరుశైలంబుల ఋవుచు నుల్లుకంబులం జూడుచు నిట్లు బహువిధంబులం గలహవిహారంబులు సలుపు నవసరంబున భిన్నంబు లైన సశిరంబులును విచ్ఛిన్నంబు లైన నకపాలంబులును వికలంబు లైన నకపోలంబులును జిక్కువడిన కేశబంధంబులును భగ్నంబు లైనదంతంబులును గృత్తంబు లైన సభుజంబులును ఖండితంబు లైన నకరంబులును విదళితంబు లైన సమధ్యంబులును వివృతంబు లైన నవదనబింబంబులును వికలంబు లైన సయనంబులును వికీర్ణంబు లయిన నకర్ణంబులును విశీర్ణంబు లైన నాసికలును విఱిగి పడిన యూరుదేశంబులును వినంధు లయిన పదంబులును జిరిగిన కంకటంబులును రాలిన భూషణంబులును ప్రాలిన కేతనంబులును గూలిన ఛత్త్రంబులును మ్రొగిన గజంబులును నుగ్గియిన రథంబులును నుఱు మైన హయంబులును జింద

1 సకీర్ణంబు లైన సుద్రవిశ్వదేవతలును గ్రోధంబు లైన తక్కినరక్కసులును దక్కినసురలను దాకి

అవందట తై నభటసమూహంబులును నొరతెడుకొఱప్రాణంబులును నుబ్బి యా
డెడుభూతంబులును బాతెడురక్తప్రవాహంబులును గట్టలు గొన్నమాంసంబు
లును నెగసి తిరిగెడికబంధంబులును గలకలంబులు సేయకంకగృధ్రాదివిహంగం
బులు నయి యొప్పునప్పో రతిఘోరం బయ్యె నప్పుడు. 335

శా. నాకాధీశుఁ బదింట మూఁట గజముఁ న నాల్గింట గుట్టంబులఁ
ఏకాస్త్రంబున సారథిం జొనిపె దైత్యేంద్రుండు దా నావియ
ల్లోకాధీశుఁడు ద్రుంచి యన్నిటిని దోడ్తో నన్నిభల్లంబులఁ
రా కుండఁ 1 రిపువర్ణముం దునిమె గీర్వాణారి యగ్నింపఁగన్. 336

సీ. తనతూపు లన్నియుఁ న దర మిడి శక్రుండు, నఱకిన జోదువిన్ననుపు మెఱసి
బలి మహాశక్తి చేఁ న బట్టిన నదియును, నతఁడు ఖండించె నశత్రుదృక్పథముగ
మఱి ప్రాసశూలతోమరములు గైకొన్నఁ, దోడ్తోడ నవియును న దునిమి వైచె
నంతటఁ బోకయ్యెయ్యది వాఁడు సారింపఁ, దొడరి తా నదియునుదమురుసేసె

ఆ. ససురభర్త విరఘఁ న డై పోయి పగఱకుఁ, గానఁబడక వివిధకపటవృత్తి
నేర్పు మెఱసి. మాయ న నిర్మించె మింటను, వేల్పుగములు గూడినవెఱఁగుపడఁగ.

వ. ఇట్లు దానవేంద్రునిమాయావిశేషవిధానంబున సురానీకంబుపైఁ బర్వతంబులు
వడియె దావాగ్నిదండహృమానతరువర్షంబులు గురిసె సటంకశిఖరనికరశిలా
సారంబులు గప్పె మహారగదండశూకంబులు గఱచె వృశ్చికంబులుఁ బూ
తె నరాహవ్యాఘ్రసింహంబులు గదిసి విదళింపఁ దొరఁగొనియె వనగజంబులు
మట్టి మల్లాడం జొచ్చె శూలహస్తలు దిగంబరులు నై రండు రం డని బలురక్క
సులు శతసహస్రసంఖ్యలు భేదనచ్చేదనభాషణంబు లాడం దొడంగిరి వికృత
వధనులు గదాదండధారులు నాలంబితకేశభారులు విపాశులు నై యనేకరా
క్షసవీరులు పోసికు పోసికుఁడు తునుము తునుముం డని వెనుతగిలిరి పరుషగం
భీరనిర్ఘాతసమేతంబు లయినజీమూతసంఘాతంబులు (వాతాహతంబు లై)
యుప్పతిల్లిన నిష్పలకుప్పలు మంటలప్రోవులుం గురిసె మహాపవనవిజృంభితం
లైనకార్పిచ్చు ప్రళయానలంబుచందంబునం దరికొనియెఁ బ్రచండఝంఝానిల
ప్రేరితసముత్తుంగతరంగావర్తభీషణం బయినమహార్ణవంబు సెలియలికట్ట దాఁటి
వెల్లివిరిసిన ట్లయి యుండె నానమయంబునం బ్రళయకాలంబునుంబోలె మిన్ను
మన్నును రేయుం బగలు నెఱుంగ రా దయ్యె నయ్యవనరంబున. 338

క. ఆయసురేంద్రునిబహుతర, మాయాజాలంబులకును న మా తెఱుంగక వ
జ్రాయుధముఖరాదిత్యు ల, పాయంబునఁ బొంది చిక్కు న వడిరి నరేంద్రా. 339

వ. అప్పుడు. 340

క. ఇయ్యసురులచేఁ జిక్కితి, మెయ్యది వెర వెందుఁ జొత్తు న మిటు వాలయఁ గడే

యయ్యా దేవ జనార్దన, కుయ్యో కుయ్యో యటంచుఁ శ గూయిడి రమరుల్.

వ. అయ్యెడ.

342

మ. విహగేంద్రాశ్వనిరూఢుఁ డై మణిరమారవిభ్రాజితోరస్కుఁ డై
బహుశస్త్రాస్త్రమహాభుజాకలితుఁ డై శ భాస్వత్కిరీటాదిదు
స్సహుఁ డై నవ్యపిశంగవస్త్రధరుఁ డై శ సంఘల్లపద్మాక్షుఁ డై
విహితాలంకృతితోడ మాధవుఁడు దా శ వేంచేసె నచ్చోటికిన్.

343

చ. అనురులమాయ లన్నియును శ నబ్జదళాక్షుఁడు వచ్చినంతట
గసివిన లై నిరర్థమయి శ గ్రక్కునఁ బోయెను నిద్ర నొంది సం
తనమున మేలుకొన్నగతిఁ శ దాల్చి చెలంగిరి వేల్పు లందఱుం
బన సెడ కేల యుండు హరిపాదపరిష్కృతి సేయ నాపదల్.

344

వ. అయ్యెడ.

345

ఆ. కాలనేమిఘోరకంఠీరవము నెక్కి, తాన్మృశిరము శూలరధారఁ బొడువ
నతనిపోటుముట్టు శ హరి గేల నంకించి, దానఁ జావఁ బొడిచె శ దానవునిని.

346

క. పదపడి మాలినుమాలులు, బెదరించినఁ దలలు ద్రుంచె శ బృథుచక్రహతిన్
గదఁ గొని గరుడునితెక్కలు, సెదరించినమాల్యవంతుశిరమున్ ప్రేసెన్.

347

వ. ఇట్లు పరమపురుషుం డగుహరికరుణాపరత్వంబునం బ్రత్యుపలబ్ధమనస్కు
లై వరుణవాయువాసవప్రముఖులు పూర్వంబున నెవ్వ రెవ్వరితోఁ గయ్యంబు
సేయుదురు వారు వారలం దలపడి నొప్పించి రయ్యవనరంబున.

348

క. బాహుబలంబున నింద్రుఁడు, సాహసమున బలిని గెలువ శ సమకట్టి సము
త్సాహమున వజ్ర మెత్తిన, హాహానినదంబు సేసి శ రఖిలజనములున్.

349

వ. ఇట్లు సముద్యతభిదురహస్తుం డై యింద్రుండు దనపురోభాగంబునం బృరాక్ర
మించు చున్నవిరోచననందను నుపలక్షించి యి ట్లనియె.

350

మ. జగతిన్ వైరి మొఱంగి గెల్చుట యిసీ శ శౌర్యంబె ధైర్యంబె తా
మగవాఁ డయ్యును దన్నుఁ దా నెఱిగి సామర్థ్యంబునుం గల్గియున్
బగవానిం గని డాఁగెనేని మెయి సూరపం జాలఁ డేనిం గటా
నగరే బంధులు దిట్టరే బుధులు గగన్యల్ గూర్తురే దానవా.

351

శా. మాయల్ సేయఁగ రాదు పో నగవులే శ మాతోడిపోరాటముల్
దాయూ చిక్కితి వ్రక్కలించెద వడిన్ శ దంభోళిధారాహతిన్
నీయిష్టార్థము లెల్లఁ జూడుము వెనక్ శ నీవారలం గూడుకో
నీయాటోపము నిర్జరేంద్రుఁ డడఁచున్ శ నేఁ డాజిలో దుర్గతీ.

352

వ. అని యుపాలంభించిన విని విరోచననందనుం డి ట్లనియె.

353

శా. నీవే పోటరివే సురేంద్ర జగతిన్ శ నీ కేల గెల్పొటముల్
లేవే యెవ్వరిపాలఁ బోయినవి మే శ ల్గిడుల్ విరించాదులుం

ద్రోవం జాలుదు రెవ్విధానమున సంఘోషింప శోకింప నా

దైవం బేమి కరస్థలామలకమే శ దర్శిక్తులుం బాడియే.

354

ఆ. జయము లవజయములు శ సంపద లాపద, లనిలచలితదీప్రికాంచలములు

చంద్రకళలు మేఘశయములు దరంగలు, మెఱుంగు లమరవర్య శ మిట్టిపడకు.

వ. అని యిట్లాక్షేపించి.

356

క. వీరుడు దానవనాథుడు, నారసముల నింద్రమేన శ నాటించి మహా

ఘోరాయుధకల్పము లగు, శూరాలాపములు సెవుల శ జొనిపెక్ మఱియన్.

వ. ఇట్లు తిధ్యవాది యైనబలిచే నిరాకృతుం డై.

358

క. శత్రువునాక్షేపంబున, దోత్రాహతగజముభంగి శ ద్రుష్టుచు బలి నా

వృత్తారి వీచి వైచిన, గోత్రాకృతి సతడు నేల శ గూత సరేంద్రా.

359

వ. అప్పుడు.

360

క. చెలికానిపాలు గనుగొని, బలిసఖుఁ డగుజంభుఁ డతులగ్రాహశక్తిం

జెలితనము సాల నెఱపుచు, నిలు నిలు మని వీఁక దాకె శ నిర్జరనాథున్.

361

క. పంచాననవాహనుండై, చంచద్గద జంభుఁ డెత్తి శ శైలారిని దా

కించి సురేభంబును నొ, ప్పించి విజృంభించి యార్చి శ పేర్చెం గడిమిన్.

362

క. వీఁక సెడి ఘనగదాపాతి, దోఁకయుఁ గదలింప లేక శ దుస్సహపీడ

మోఁకరిలఁ బడియె నేలను, సోఁ కోర్వక దిగ్గజంబు శ సుడిసుడిగొంచున్.

363

వ. అయ్యెడ.

364

క. సారథి వేయుహయంబుల, తే రాఘవపఱిచి తేర శ దేవేంద్రుడు దా

నారోహించెను డైత్యుఁ డు,దారతి మాతలిని శూలగ్రధారం బొడిచెన్.

365

ఆ. శూలనిహతి నొంది శ స్త్రుక్కక యార్చిన, సూతు వెఱకు మంచు శ సురవిభుండు

వానిశిరముఁ దునిమె శ వజ్రఘాతంబున, దైత్యసేన లెల్ల శ దల్లడిల్ల.

366

చ. చని సురనాథుచే గలన శ జంభుఁడు సచ్చుట నారదుండు సె

ప్పిన విని వానిభ్రాతలు గ్రభీరబలాధికుఁ డాబలుండు పా

కనముచు లాపురందరుని శ గాంచి ఖరోక్తులఁ దూల నాడుచు

ఘనజలధారల నగము శ గప్పినచాడ్పునఁ గప్పి రమ్ములన్.

367

సీ. విబుధలోకేంద్రుని శ వేయగుఱ్ఱంబుల, సన్నికోలల బలుఁ గడదర నేసె

నిన్నూట మాతలి శ నిన్నూట రథమును, నారీతి నింద్రప్రత్యంగకమును

వేధించె బాకుండు శ వింట వాడ స్త్రంబు, లేయుట దొడుగుటయెఱుంగరాదు

కనకపుంఖంబులకాండంబు లొక పది, గేనింట సముచియు శ నేసి యార్చె

ఆ. బలిమి నిట్లు ముగురు శ పగవాని రథనూత, సహితు ముంచి రస్త్రజాలములను

వనజలోకసఖుని శ వానకాలంబున, మొగిలుగములు మునుంగ శ ముంచునట్లు.

వ. అయ్యవనరంబున.

369

- మ. అమరాఠాఠులబాణజాలములపాశ్రయేపోయితే చెల్లలే
యమరాధీశ్వర యంచు ఖన్నతరులై యంభోధిలోఁ జంచల
త్వమునం గ్రుంకువణిగ్దనంబులక్రియకై యైత్యాధిపహ్వాహమ
ధ్యమునం జిక్కిరి వేల్పు లందఱు విపరీత్యానంబులం జేయుచున్. 370
- వ. అంతి. 371
- శా. ఓహో దేవతలార కు య్యుడకుఁ డే య నున్నాఁడ నం 1 చంబుభృ
ద్వాహుం డాశరబద్ధపంజరము సంరతం జించి తేజంబునక
వాహో పేతరథంబుతోడ వెలికికై యవచ్చెన్ నిశాంతోల్లస
న్మాహాత్మ్యంబునఁ దూర్పునం బొడుచునాశమాంతాండుచందంబునన్. 372
- వ. ఇట్లు వెలువడి. 373
- చ. విజిగినసేనఁ గాంచి సురకవీరుఁ డాహో యని బిట్టు చీరి క్ర
మముఁ బురికొల్పి పాకబలము సక్తముల్ నిశితాస్త్రధారలక
నెఱసినతీక్షణవజ్రమున య నేలకు వ్రాల్చెను వానిచుట్టముల్
నెఱచిరితచ్చమూపతులు య విహ్వలులై చెడి పాటి రార్తితోన్. 374
- వ. అప్పుడు సముచి నిలువంబడి. 375
- మ. తనచుట్టంబులఁ జంపె వీఁ డనుచు నురద్యతోక్రిధశోకాత్ముఁ డై
కనకాంతంబును సత్సారమయముకై య ఘంటాసమేతంబునై
జనదృగ్దస్సహ మైనశూలము నొగింకై య సారించి వైచే సురేం
ద్రునిపై దీని హతుండ వౌ దని మృగేంద్రం బోలి గర్జించుచున్. 376
- శా. అకాశంబున వచ్చుశూలమును జంభారాతి ఖండించి నా
నాకాండంబుల వానికంఠము దెగ య న్దంభోళియుకై వైచె న
స్తోకేంద్రాయుధముకై సురారిగళముం య ద్రుంపంగ లేదయ్యె నాఁ
డాకంపింపక నిల్చె దేవవిభుఁ డత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 377
- వ. ఇట్లు నిలిచి యున్నసముచిం గనుంగొని వజ్రంబు ప్రతిహతం బగుటకు శంకించి
బలభేది దనమనంబున. 378
- సీ. కొండలతెక్కలు య ఖండించి వైచుచో, వజ్ర మెన్నఁడు నింత్రవాడి సెడదు
వృత్రాసురాదుల య విదళించుచో నిది, దిరుగ దెన్నఁడు పని య దీర్చికాని
యింద్రుండఁగానొకోయేను దంభోళియు, గాదొకో యిది ప్రయోగంబునెడనొ
దనుజాధముఁడు మొనకతాఁకుఁ దప్పించెనో, భిదురంబు నేఁ డేల యెందుపడియె
- ఆ. ననుచు వజ్ర వగవ య నార్ద్రాశుష్కంబులఁ, జావ కుండఁ దపము య నలిపె నీతఁ
డితర మెద్ది యెన యనింద్ర ప్రయోగింపు, వైశ మనుచు దివ్యవాణి వలికె. 379
- వ. ఇట్లు దేశించినదివ్యవాణిపలుకు లాకర్ణించి (పురందరుండు) 380

- ఆ. ఆత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యార్ద్రాంబు శుష్కంబు, గానిసాధనంబు శ్రేణ మనుచు
నది యమర్చి దాన శ్రమమరులు మెచ్చంగ, నముచిశిరముఁ ద్రుంచె శ్రీ నాకవిభుఁడు.
- వ. అయ్యవసరంబున. 382
- సీ. పురుహూతు నగ్గించి శ్రీ పుష్పాంజలులు సేసి, మునులు దీవించిరి శ్రీ ముదముతోడ
గంధర్వముఖ్యులుఁ ఘనుఁడు విశ్వావసుఁ, డును బరావసుఁడు నిర్ఘ్నేనయఁ గాడి
రమరాంగనాజను శ్రీలాడిరి దేవతా, మందుభులును మోసె శ్రీ దురములోన
వాయుగ్ని సమవర్తివరుణాదులును బ్రతి, ద్వంద్వల గెల్చి రుద్రుడవృత్తి
తే. నల్పమృగముల సింహంబులెల్ల తోలి, రమరవర్షులు దనుజుల శ్రీ నడఁగు వాయు
నజుఁడు పుత్రేర నారదుఁడగుఁడెంచె, దైత్యహరణంబు వారింప శ్రీ ధరణినాథ.
- వ. వచ్చి సురలకు నారదుం డిట్లనియె. 384
- శా. సిద్ధిఁచెన్ సురలార మీ కమృతమున్ శ్రీనాథసంప్రాప్తు లై
వృద్ధి బొందితి రెల్లవారలును విశ్వేషుల్ మృతిం బొంది రీ
యృద్ధం బేటికి నింకఁ జాలుఁ బని లేక దోహా పురే యంచు సం
బద్ధాలాపము లాడి మాన్చె సురలం శ్రీ బాండవ్యవంశాగ్రణి. 385
- ప. ఇట్లు నారదవచననియుక్తు లై రాక్షసులతోడిసంగ్రామంబు సాలించి నకలదేవ
ముఖ్యులును ద్రివిష్టపంబునకుం జనిరి హతేశేషు లై నదైత్యదానవులు విష్ణుం
డైనబలిం బోడ్కొని పశ్చిమశిఖిరిశిఖరంబుఁ జేరిరి విధ్వంసమానకంధరు లై విన
ప్రదేహు లగుసూమిసీచరుల నెల్లను శుక్రుండు మృతసంజీవని యైనతనవిద్య
పెంపునంజేసి బ్రదికించె బలియును భర్గవానుగ్రహంబున విగతశరీర వేదనుం
డై పరాజితం డయ్యును లోకకాలవిచక్షుం డగుటంజేసి దుఃఖపడక యుండె
నని చెప్పి రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 386
- సీ. కైలాసగిరిమీఁద శ్రీ ఖండేందుభూషణుం, డొకనాడు గొలువున శ్రీ నున్న వేశ
నంగన యై విష్ణుఁ శ్రీ డసురుల వంచించి, సురలకు నమృతంబు శ్రీ సూట లిడుట
విని దేవియును దానుకృప యేన్ద్రగమనుండై, కడువేడ్క భూతసంఘములుగొలువ
మధుసూదనుం డున్నమందిరంబున కేగి, పురుషోత్తమనిచేతఁ శ్రీ బూజ వడసి
- తే. తానుగూర్చుండిపూజించెదనుజవైరిఁ, గుశలమేమీకు మాకునుగుశలమనుచు
మధురభాషలహరిమీఁద శ్రీమైత్రి నెఱపి, హరుఁడుపద్మాక్షుఁజూచియిట్లనియెఁబ్రీతి.
- సీ. దేవ జగన్మయ శ్రీ దేవేశ జగదీశ, కాలజగద్వ్యాపకస్వరూప
యఖిలభావములకు శ్రీ నాత్మయు సేతువు, నై నయీశ్వరుండ వాద్యంతములకు
మధ్యంబు బహియును శ్రీ మఱి లోపలయు లేక, పూర్ణ మై యమృతమైభూరితత్య
మానందచిన్మాత్ర శ్రీ మవికార మాగ్య మ, నన్య మశోకంబు శ్రీ నగుణ మఖిల
- తే. సంభవస్థితిలయమూల శ్రీ దంభకంబు, నై నబ్రహ్మంబు నీవ నీరయంఘ్రియుగము
నుభయసంగవిస్మయ లై యున్న మునులు, గోరి కై వల్యకాము లై శ్రీకొల్తురెపుడు.

- సీ. భావించి కొందఱు శ్రీ బ్రహ్మాంబు నీ వని, తలపోసి కొందఱు శ్రీ ధర్మ మనియుఁ జర్చించి కొందఱు శ్రీ సదసదిశ్వరుఁ డని, సరవిఁ గొందఱు శ్రీ క్తిసహితఁ డనియుఁ జింతించి కొందఱు శ్రీ చిరతరుం డవ్యయుఁ, డాత్మతంత్రుఁడు పరుండధికుఁడనియుఁ దొడరి యూహింతురు శ్రీ తుది నడ్వయద్వయ, సదసద్విశిష్టసంశ్రయఁడ వీవ
- తే. తలఁప నొక్కింతవస్తుభేదంబుగలదె, కంకణాదులుఁ బసిఁడి యొక్కటియ కాదె కడలుపెక్కినవార్ధియొక్కటియ కాదె, భేద మంచును నినువి కల్పింపవలదు.
- సీ. యద్విలాసము మరీచిచ్చాదు లెఱుంగరు, నెన్నఁడుఁ జెడకుండు శ్రీనేను నెఱుంగ యన్యాయ సంఘు లై శ్రీ యమరాసురాదులు, వనరెద రట యున్నవార లెంత యేరూపమునఁ బొంద శ్రీ కేపారుదువు నీవు, రూపి వై సకలంబు శ్రీరూపు సేయ రక్షింపఁ జెఱుపఁ గారణ మైననచరాచ, రాఖ్య మై విలసిల్లు శ్రీ దంబరమున
- తే. ననిలుఁ డేరితి విహరించు శ్రీ నట్ల నీవు, గలసి వర్తింతు సర్వాత్మకత్వ మొప్పు జగములకు నెల్ల బంధమోక్షములు నీవ, నీవ సర్వంబు దలపోయ శ్రీ సీరజాక్ష.
- మ. ఘనతత్వ నీమగపోడుముల్ పలుమఱుం శ్రీ గన్నారమున్ వేమఱున్ నిను విన్నారముఁ జూడ మెన్నఁడును మున్ శ్రీ నీయాఁడుఁజండంబు మో హిని వై దైత్యులఁ గన్నఁబ్రామి యమృతం శ్రీ బింద్రాదిదేవా? కి చ్చినసీరూపముఁ జూపుమా కుతుకముం శ్రీ జిత్తంబునం బుట్టెడిన్. 391
- క. మగనాఁడ వయ్య జగములఁ, దగులం జిక్కులను బెట్టుదంటకు నీకున్ మగువతనంబున జగములఁ, దగులము బొందింప ¹నెంతదడవు ముకుందా. 392
- వ. అని పలుకు చున్నశూలపాణిచే నపేక్షితుం డై విష్ణుండు భావగంభీరం బగునవ్వ నివ్వటిల్ల నవ్వామదేవున కి ట్లనియె. 393
- శా. శ్రీకంఠా నిను నీవ నేమఱకుమీ శ్రీ చిత్తంబు రంజించెదన్ నాకద్యేషుల డాగురించుటకు నై శ్రీనాఁ డేను గైకొన్నకాం తాకారంబు జగన్నిమజ్జనము నీ శ్రీ వై చూచెదే జూపెదం గైకో నర్హము లంధ్ర కాముకులు సంకల్పప్రభూతాత్మముల్. 394
- అశ్రుహరి దనమోహిసీరూపంబుచే నీశ్వరుని మోహింపఁ జేయుట. అశ్రు—
- వ. అని పలికి కమలలోచనుం డంతర్హితం డయ్యె నయ్యమాసహితం డయిన భవుండు విష్ణుం డెట్లు వోయెనో యెందుఁ జొచ్చెనో యని దశదిశలం గలయ నవలోకించు చుండం దనపురోభాగంబున. 395
- సీ. ఒకయెలదోటలో శ్రీ నొకవీధి నొకనీడఁ, గుచకుంభములమీఁదికొంగు దలఁగఁ గబరికాబంధంబు శ్రీ గంపింప నుడుటిపైఁ, జికురజాలంబులు శ్రీ సిక్కువడఁగ ననుమాన మై మధ్య శ్రీ మల్లాడఁ జెక్కులఁ, గర్జకుండలకాంతి శ్రీ గంతు లిడఁగ నారోహభరమున శ్రీ నడుగులు దడఁబడ, దృగ్దీప్తిసంఘంబు శ్రీ దిశలఁ గప్పు

తే. వామకరమున జాతీనశ్రవలునఁ బట్టి, కనకనూపురయుగళంబు ౧ గల్లనంగఁ
గంకణంబులర్ఘణర్ఘణాత్కార మెసఁగ, బంతిచే నాడుప్రాయంపుటెంతిఁ గనియె.
వ. కని మున్ను మగువ మరగి సగ మయినమగవాఁ డమ్మగువవయోరూపగుణ
విలాసంబులు దన్ను సూరింపం గనుతెప్ప వ్రేయక తప్పక చూచి మెత్తనయిన
చిత్తంబున. 397

శా. ఈకాంతాజనరత్న మెవ్వరిదొకో ౧ యీయాడురూపంబు ము
న్నేకల్పంబులయందుఁ గాన మజుఁ డీశయింతి సృజింపంగఁ దా
లే కుం తెల్ల నిజంబు వల్లభత నీలీలావతిం జేరఁగా
నేకాంతుండు గలండ్ల క్రీడలకు నాశ్రయింతి సిద్ధించునే. 398

వ. అని మఱియుం జెఱకువిలుతునిమెఱవడిఁ దరసిన నెఱబిరుదు వెఱంగుపడం దెఱవ
దుఱిమిగొనినతుఱుముబిగిముడి వడలి కడలి భుజముల మెడల నొడల నదిరి చెదరి
సకురులు నొసలిమ్మగమదతిలకంపుటసలు మసలిస విసవిస నగుమొగముమెఱుం
గులు దశదిశలం బసలుకొలుపఁ జఱునగవు మెఱయ నునుఁజెమటం దడంబడి
పులకరములు కులకరములు గొన హృదయాసందకందం బగుకందుకంబు గరార
విందంబునం దమర్చి యక్కునం జేర్చి చెక్కున హత్తించి చుబుకంబు మోసి చూ
చుకంబులం గదియించి నఖంబుల మీటుచు మెల్ల (మెల్లన) గెల్లాడుకర (కమలం
బుల) కనకమణివలయంబులు ర్ఘణర్ఘణ యనం గుచకలశంబు లొండొంటి
నొరయ నెడమఁ గుడిం దడంబడఁ గ్రమమ్మున నెగురఁ జిమ్ముచు నెగురఁజిమ్మితన
కుఁ దా నె కొన్ని చిన్ని పన్నిదంబులు సేసికొని బడుగునఱుము బెడఁకి వడవడ వడం
క నఱితిసరులు గలయంబడఁ దిరుగుచు (తిరుగునెడఁ) బెనఁకువలుగొనఁ జెవులతో
డవులరుచులు¹ గటముల నటనములు సలుపఁ బరితిరిగియొడియుచు నొడిసి కెలం
కులకు² జడియుచు జడిసి జడనుపడక వలువ నెలవెడలి దిగంబడం² గటిసలంబునఁ
గాంచీకనకమణికింకిణులు మొరయఁ జరణకటకమ్ములు గల్లుగల్లుమనం గరకంక
ణమణిగణములు మెఱయ వెనుకొని యుటికి పట్టుచుఁ బట్టి పుడమిం బడవైచి
పాటువెంటన మింటి కెగసి కెంటక కరంబునం గరంబు దిరం బయి పలుమఱుమర
ల నడుచుచు నెగయునెడం దిగంబడుతఱిని నీలంపుమెఱుంగునిగ్గుసోగపగ్గంబుల
వలులు వైచి రాఁ దిగించినపగిది వెనుకొనంగ విలోకనజాలంబులు నిగిడించుచు మగి
డించుచుఁ గరలాఘవంబున నొకటి పది నూఱు వేయి సేసి నేర్పు వాటించుచు
నరుణచరణకమలరుచుల నుదయశిఖరిశిఖరతరణికరణి సేయుచు ముఖచంద్రచం
ద్రికలఁ జంద్రమండలంబులు గావించుచు నెడనెడ నురోజదుర్గనిర్గతచేలాంచలం
బుఁ జక్కనొత్తుచుఁ గపోలపాలికాలోలఘర్త జలబిందుబృందంబుల నఖాంకు
రంబుల నోసరించుచు నధరబింబఫలభాంజినమాగతరాజకీరంబులం జోవుచు

ముఖసరోజపరిమళాన క్తమ త్తమధుకరంబుల నివారించుచు మందగమనాభ్యాస కుతూహలాయ త్తమరాశేయుగళంబులకుం దలంగుచు విలాసవీక్షణానందితమ యూరమిధునంబులకు నెడగలుగుచుఁ బొదరిండ్ల యీటములకుం బోక మలంగు చు సరసకిసలయాస్వాద కాముకకలకంఠదంపతులకు దూరించుచుఁ దీగయుయ్యె లల నూఁగుచు మాధవీమండపంబు లెక్కుచుఁ గుసుమ రేణుపటలంబులగుబృథ్వి న్రాకుచు మకరందస్యందబిందుబృందంబు నుత్తరించుచుఁ గృతకశైలంబులఁ బొడసూపుచు నున్నత కేతకీ స్తంభంబుల నొరగుచుఁ బుష్పనళఖచితవాతాయనం బులందొంగిచూచుచుఁగమలకాండపాలికల నాలంబించుచుఁజంపక దేహళీమధ్య బుల నిలువంబడుచుఁ గదళికాప త్రిక వాటంబుల నుద్ఘాటించుచుఁ బరాగనిర్మితి సాలభంజికానివహంబుల నాగరించుచు మణికుట్టిమంబుల మురియుచుఁ జంగ్ర కాంతవేదికల నొలయుచు రత్నపంజర శారికానివహంబులకుం జదువులు సెప్పు చుఁ గోరినక్రియం జూచుచుఁ జూచినక్రియ మెచ్చుచు మెచ్చినక్రియ వెఱుగు పడుచు వెఱుగుపడినక్రియ మఱచుచు మఱవక యేకాంతం బగునవ్వనాంతం బున ననంతవిభ్రమంబుల జగన్మోహిని యై విహరించుచు నున్ననమయంబున.

ఆ. వాలుఁగంటివాఁడీనాలారుఁజూపుల, శూలి ధైర్య మెల్లఁ శ గొలుపోయి
తఱలి యెఱుక లేక శ మఱచె గుణంబుల, నాలి మఱచె నిజగణాలి మఱచె.

వ. అప్పుడు.

401

ఆ. ఎగుర వైచి పట్ట శ నెడలేమిఁ జే దప్పి, న్రాలుబంతిఁ గొనఁగ శ వచ్చు నెడను
బడఁతివలువ వీడి శ పడియె మారుతహతిఁ, జంగ్రధరునిమనము శ సంచలింప.

మ. రుచిరాపాంగిని వ స్త్రబంధనపరఁ శ రోమాంచవిభ్రాజితం

గుచభారానమితం గరద్వయపుటీగసూఢీకృతాంగిం జల

త్కచబంధం గని మ స్తథాతురత నాశకంపించి శంభుండు ల

జ్జ చలింపం దనకాంత సూడఁ గదిసెం శ జంద్రాస్య కేల్దమ్మికిన్.

403

ఆ. పదము సేర వచ్చుఁఫాలాక్షుఁ బొడగని, చీర వీడి పడినశ సిగ్గుతోడ
మగువ నగుచుఁ దరులఁమాటున డాఁగెను, వేల్పుతేఁడు నబలఁవెంటఁ బడియె.

మ. ప్రబలోద్యత్కరిణిం గరీంధ్రుండు రమింశపఁ వచ్చులీలఁ శివుం

డబలా పోకుము పోకవే యనుచు డాఁయం బాటి కెంఁగేలఁ ద

త్కబరీబంధము వట్టి సంభ్రమముతోఁ శ శాఁగిల్ల నోలార్చె సం

తఃపహఃప్రక్రియ నెట్టకేనిఁ గదియం శ దద్భాహునిర్ముక్త యై.

405

సీ. వీడి వెన్నున నాడురవేణీభరంబుతో, జఘనభారాగతశ్రాంతితోడ

మాయావధూటియై శ మరలిచూచుచుఁబాటు, విష్ణు నద్భుతకన్తు శవెంటఁ దగిలి

యీశాను మరల జరయించె మరుం డనఁ, గరిణి వెన్నునుకరికరణి దాల్చి

- కొండలు నేలులుఁ గొలఁతులు వనములు, హరుఁడు దాటి సనంగఁ నమ్మహాత్ము
తే. నిరలామోఘ రేతంబుఁ నేలమీఁదఁ, బడినచో టెల్ల వెండియుఁ న్ బసిఁడియయ్యె
ధరణీవీర్యంబువడఁ దన్నుఁదా నెఱింగి, దేవమాయాజడత్వంబుఁ దెలిసెహరుఁడు.
- క. జగదాత్మకుఁ డగుశంభుఁడు, మగిడెను హరి నెఱిగి తనదుఃమాహాత్మ్యమునఁ
విగతత్రపుఁడై నిలిచెను, మగువతనం బుడిగి హరియు న్ మగవాఁడయ్యెన్. 407
- ఆ. కాముగెలువవచ్చుఁ గాలారి గావచ్చు, మృత్యుజయముగలిగి న్ మెఱయవచ్చు
నాఁడువారిచూపుటంపట గెలువంగ, వశము గాదు త్రిపురకైరి కై న. 408
- వ. ఇట్లు పుగుషాకారంబు వహించినహరి హరున కి ట్లనియె. 409
- సీ. నిఖలదేవోత్తమ న్ నీవొక్కఁడు, దక్క, నెవ్వఁడు నామాయ న్ నెఱుంగ నేర్పు
మానిని యైననామామాయచే మునుఁగక, ధృతమోహితుండ వై న్ తెలిసి తీవు
కాలరూపంబునఁ న్ గాలంబుతోడ నా, యందును నీమాయ న్ యధిపసించు
నీమాయ సన్ను జన్మంప నేరదు నిజ, మకృతాత్ములకు నెల్ల న్ ననుపలభ్య
- తే. నేడు నీనిష్ఠపెంపున న్ నిలిచి తనుచు, సత్కరించిన సఖ్యంబు న్ సాల నెఱిపి
దక్షసుతయునుగఁములుఁదన్నుఁగొలువ, భవుఁడువిచ్చే సెఁదగనిజగభవనమునకు.
- శా. పారావారిము దర్చుచో గిరిసముద్రద్భారాథ మై కచ్చపా
కారుం డైనరమేశువర్తనము నానకర్ణింపఁ గీర్తింప సం
సారాంభోనిధిలో మునుంగక జనుల్ న్ సంశ్రేయముం బొంది వి
స్తారోదారసుఖంబుఁ జెందుదురు తత్సత్యం బెంతయున్ భూవరా. 411
- మ. ఎలమిన్ దైత్యుల నాఁడురూపమున మోహింపించి పీయాషముం
జలితాపన్నులకున్ సురోత్తములకుం న్ జక్కన్ విభాగించి ని
ర్మలరేఖల్ విలసిల్లు శ్రీవిభునిఁ దనన్మాయావధూరూపముం
దలఁతున్ మ్రొక్కుదు నాత్మలోన దురితకర్మాంతోగ్రదీపంబుగన్. 412
- వ. అని చెప్పి శకుం డి ట్లనియె. 413
- తే. సరవరాధీశ యిప్పుడు న్ నడచు చున్న, వాఁడు సప్తమనువు వై న్ వస్వతుండు
శ్రాన్ధదేవుండు నందురు న్ జనులు వానిఁ, బదురు నందను లతనికిఁ న్ బ్రకటబలులు.
- వ. వార లిక్ష్వాకుండును సభగుండును ధృష్టుండును శర్యాతియు సరిష్టతుండును
నాభాగుండును దిష్టుండును గరూశకుండును బృషద్ధుండును వసుమంతుండు
ను ననువారు పదుగురురాజులు పురందరుం డనువాఁ డింద్రుం డాదిత్యమరుడశ్వై
వసురుద్రసంజ్ఞలు గలవారు దేవతలు గౌతమకశ్యపాత్రివిశ్వామిత్రజమదగ్నిభర
ద్వాజవసిష్ఠులనువారు సప్తర్షు లయి యున్నవా రందఁ గశ్యపున కదితిగర్భం
బున విష్ణుండు వామసరూపుం డై జనియించి యింద్రావరజుం డయ్యె నిష్ఠా
డేడుమన్వంతరంబులు సెప్పంబడియె రాఁ గలమన్వంతరంబులును (శిహరిపరా
క్రమంబునుం) జెప్పంబడియెడు(దత్తావధానుండ వై) విను మని శుకుం డిట్లనియె.

- సీ. జననాథ సంజ్ఞయు శ ఛాయము ననువాగు, గల రక్కనకు విశ్వకర్మతనయ
లిరువురు వల్లభ శ లిట మున్న చెప్పితిఁ, బరఁగుఁ దృతీయయు శబడబ యనఁగ
సంజ్ఞకు యముఁడును శ శ్రాద్ధదేవుఁడును, యమునయుఁ బుట్టిరి శ హర్ష మెనఁగ
ఛాయకుఁ దపతియు శ సావర్ణియును శనై, శ్చరుఁడును గలిగిరి శ సంవరణుఁడు
తే. దపతి నాలిఁగఁ గైకొనఁగదా వరించి, యశ్వయుగశంబు బడబకు శ నవతరించె
వచ్చునప్తమవసువు సాశనర్ణి వాఁడు, తపము సేయుచు నున్నాఁడు శ ధరణినాథ.
- క. ఒకపరి సూచిన నుండియు, నొకపరి సూడంగ లేక శ యుండుసిరులకై
యొకనొకనిచేటువేళకు, నొకఁ డొక్కఁడు మనువుఁ గాచి శ యుండు నరేంద్రా.
- వ. సూర్యసావర్ణి మన్వంతరంబున నతనితనయులు నిర్దోహవిరజస్కాద్యులు రాజు
లును సుతపోవిరజోమృతప్రభు లనువారు దేవతలును గాఁ గలరు గాలవుండు
ను దీప్తిమంతుండును పరశురాముండును వ్రోణపుత్రుం డగునశ్వత్థామయుఁ
గృవుండును మజ్జనకుం డగుబాదరాయణుండును ఋశ్యశృంగుండును నప్తస్థు
లయ్యెదరు వార లిప్పుడు గమతమయోగబలంబుల నిజాశ్రమమండలంబులం
జరియించు చున్నవారు విరోచననందనుం డగుబలి యిందు శిం డయ్యెడు నని
చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 418
- సీ. బలి మున్ను నాకంబు శ బలిమిమైఁ జేకొన్న, వామనుం డై హరి శ వచ్చి వేడఁ
గాదత్రయం బిచ్చి శ భగవన్నిబద్ధుం డై, సురమందిరముకంటె శ సుభగ మైన
సుతలలోకంబున శ సుస్థితి నున్నాఁడు, ¹వెత లేక యటమీఁద శ వేదగుహికి
నాసరస్వతికిఁ దా శ నట సార్వభౌముండు, నాఁ బ్రభు వయి హరి శ నాకవిభునిఁ
- ఆ. బదవిహీనుఁ జేసి శ బలిఁ దెచ్చి నిలుపును, బలియు నిర్జలేంద్రుఁడనము నొందు
నింద్రపదము హరికి శ నిచ్చినకతిమున, దానఫలము సెడను శ ధరణినాథ. 419
- వ. అట మీఁదిటికాలంబున వరుణనందనుం డగుదక్షసావర్ణి తొమ్మిదవమను వ
య్యెడు నతనికొడుకులు ధృతకేతుదీప్తకేతుప్రముఖులు రాజులును బరమరీచిగ
గ్గాదులు నిర్జరులును నద్భుతం డనువాఁ డింద్రుండును ద్యుతిమత్ప్రిభృతు లగు
వారలు ఋషులును నయ్యెద రందు. 420
- ఆ. దనుజహరణుఁ డంబురధార కాయస్కంతు, నకు జనించి రక్షణంబు సేయ
మాఁడులోకములనుశ్రమోదంబుతో నేలు, నద్భుతాఖ్యనొప్పు శ నమరవిభుఁడు.
- వ. మఱియు నుపశ్లోకసుతుం డగుబ్రహ్మసావర్ణి దశమమను వయ్యడిఁ దత్పుత్రులు
భూరిపేణాదులు భూపతులును హవిష్కర్తృముఖులు మునులును శంభుం డను
వాఁ డిందు శిండును విబుధాద్యులు నిర్జరులును నయ్యెద రందు. 422
- ఆ. విశ్వసృజనియింట శ విభుఁడు విఘాచికి, సంభవించు సంశయసహితుఁ డగుచుఁ
జెలిమి శంభుతోడ శ జేయువిష్వక్సేనుఁ, డనఁగ జగముఁ గాచు శ నవనినాథ.

- వ. మఱియుం దదాగమిష్యత్కాలంబున ధర్మసావర్ణి పదునొకండవమను వయ్యెడి మనుతనూజులు సత్యధర్మాదులు పదుండుధరణిపతులును విహంగమకామగమన నిర్వాణరుచు లనువారు సురలును వైధృతుం డనువాఁ డింద్రుండును నరుణాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 424
- ఆ. అంబుజాతనేత్రుఁ య డానూర్యసూనుఁ డై, ధర్మసేతు వనఁగఁ య దగ జనించి వైభవాఘ్నఁడగుచునై ధృతుఁ ¹డలరంగఁ, గరుణఁ ద్రిజగములనుగ్రావఁగలఁడు.
- వ. మఱియుఁ దద్భవిష్యత్సమయంబున భద్రసావర్ణి పండ్రెండవమను వయ్యెడి సతనినందనులు దేవవదుపదేవదేవజ్యేష్ఠాదులు వసుధాధిపతులును ఋతుధాముం డనువాఁ డింద్రుండును హరితాదులు వేల్పులును దపోమూర్తితపాగ్నిధి గాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 426
- ఆ. జలజలోచనుండు య సత్యతపస్సాన్య, తలకు సంభవించుఁ య దనయుఁ డగుచు ధరణిఁ గాచు నంచితస్వధామాఖ్యుఁ డై, మనువు సంతసింప య మానవేంద్ర.
- వ. మఱియుం దదేష్యత్కాలంబున నాత్మవంతుం డగుదేవసావర్ణి పదుమూఁడవ మను వయ్యెడి మనుకుమారకులు చిత్రసేనవిచిత్రాదులు జగతీనాయకులును సుకర్మసుత్రామనంజులు గలవారు బృందారకులును దివస్పతి యనువాఁ డింద్రుండును నిర్మోహతత్త్వదర్శాద్యులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 428
- ఆ. ధరణి దేవహోత య దయితకు బృహతికి, యోగవిభుఁడు నాఁగ య నుద్భవించి వనజనేత్రుఁ డాదిరవస్పతి కెంతయు, సౌఖ్య మాచరించు య జగతినాథ. 429
- వ. మఱియు నట వచ్చుకాలంబున నింద్రసావర్ణి పదునాలవమను వయ్యెడి మనునందనులు గంభీరవస్వాదులు రాజులును బవిత్రచాక్షుషు లనువారు దేవగణంబులును శుచి యనువాఁ డింద్రుండును నగ్ని బాహుశుచిశుక్రమాగధాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 430
- తే. తనర సత్రాయణునకు విరతానయందు, భవమునొందెడిహరిబృహద్భానుఁడనగఁ విస్తరించుఁ గ్రియాతంత్రునిసరములును, నాక వాసులు ముద మందఁగనరవరేణ్య.
- క. జగతీశ త్రికాలములను, బాగ ఁందుమను ప్రకారములు సెప్పఁబడెం దగఁ బదునలుపురుమనువులు, దెగ యుగములు వేయ నడవఁదివ మజునకగున్.
- వ. అనినఁ బరీక్షిన్న రేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుఁ కి ట్లనియె. 433
- ఆ. ఈపదంబు లందు య సీమనుప్రముఖుల, నెవ్వ రనుచు వార య లేమికళన నధికవిభవు లైరి య హరి యేల జనియించె, నెఱుంగఁ బలున్
- వ. అనినం బారాశర్యకుమారుం డి ట్లనియె.
- సీ. మనువులుమునులును య మనుసుతు లింద్రులు, నమరూ యాజ్ఞాదు లందఱు య హరిపౌరుషాకృతు, లామనువులు

- జగముల నడపుదు శ రొగి నాల్గుయుగముల, కడపటఁ గాలనంగ్రస్త మైన
నిగమచయంబును శ నిజతపోబలముల, మరలఁ గాంతురు ఋషివరులు దొంటి
తే పగిది ధర్మంబు నాలుగుశపాదములును, గలిగి వ ర్తిల్లు మనువులు శగమలనేత్రు
నాజ్ఞఁదిరుగుదు రేలుదుశ్రవనిపతులు, జగతి భాగించి తమతమశసమయములను.
వ. మఱియుం బ్రాప్తు లయినవారల నింద్రపదంబులను (బహుప్రకారంబుల దేవ
పదంబులను) హరి ప్రతిష్ఠించు చుండు వారలు విహితకర్మంబుల జగత్త్రయం
బునుం బరిపాలింతురు లోకంబులు సువృష్టు లై యుండు. 437
- సీ. యోగీశరూపుఁ డై శయోగంబుఁ జూపుచు, మానిరూపమునఁ గర్మంబు దాల్చు
సర్గంబు సేయుఁ బ్రజాపతిరూపుఁ డై, యింద్రుఁ డై దైత్యుల శ నే పడంచు
జ్ఞానంబు నెఱిగించుఁ శ జతురసిద్ధాకృతిఁ, గాలరూపమునఁ బాశకంబు సేయు
నానావిధాకారశామగుణంబులఁ, గర్మలోచనులకుఁ శ గలఁడు లేఁడు
ఆ. చనినరూపములను శ జనురూపముల నింకఁ, జనఁగ నున్నరూపశచయము నతఁడు
వివిధుఁ డై యనేకకృత్యుల వెలిగించు, విష్ణుఁ డవ్యయుండు శ విమలచరిత.

—ఓ వామనచరిత్రకథాప్రారంభము. ఓ

- వ. అనిన భూవరుం డి ట్లనియె. 439
- మ. బలి సంభోరుహనేత్రుఁ డేమిగొఱ కై శ పాదత్రయిన్ వేఁడె ని
శ్వలుఁడున్ బూర్ణుఁడు లబ్ధకాముఁడు రమాశనంపన్నుఁ డై తాఁ బర
సలికిన్ దీనునిమాడ్కి నేల చనియెం శ న ప్పేమియున్ లేక ని
ష్కలుషున్ బంధన మేల చేసెను వినం శ శౌతూహలం బయ్యెడిన్. 440
- వ. అనిన మునినందనుం డి ట్లనియె. 441
- సీ. పురుషూతుచే నొచ్చి శ పోయి భార్గవులచే, బలి యెట్టకేలకు శ బ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాఁ గొల్చి శ శిష్యుఁ డై వ ర్తింప, వారు నాతనిభక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజిద్యాగంబు శ విధితోడఁ జేయింప, భవ్యకాంచనపట్టభగ్ధరథము
నర్కవాజులఁ బోలునహరులుఁ గంఠీరవ, భవ్యజను మహాదివ్యభద్రువుఁ బూర్ణ
తే. తూణయుగశంబుఁగవచంబుఁగదొలుతహోమ, పావకుండిచ్చెనన్లునానపగ్మమాలఁ
²గలుషహరుఁ డగుతనతాత్రకరుణానానె, సోమసంకాశశంఖంబుశకుక్రుడిచ్చె.
- వ. ఇవ్విధంబున. 443

“నియుఁ గృపాణియుఁ, దూణియు ధన్వియును స్రగ్వి శ తురగియు దేహ
నిమత, ప్రాణియు మణికనకవలయశ్రాణియు నగుచున్. 444

౦ దనిపి తదృచ్ఛోక్తులం బొంది పె
, దేవతల సంకతర్భక్తిఁ బూజించి ని
రి సమృశిరుఁ డై శ రాజద్రథాపూఢుఁ డై.

మలజం డిచ్చె నతనికిఁ గరుణతోడ.

వెలిగెదానవధర్త శైలశిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్నిప్రభన్. 445

క. దండితమృత్యుకృతాంతులు, ఖండితసురసిద్ధసాధ్యగంధర్వాదుల్
పిడితదిశు లమరాహిత, దండాధీశ్వరులు సములు శ దన్నుం గొలువన్. 446

క. చూపుల గగనము మ్రింగుచు, నేపున దివి భువియు నాత శ్రీతల సేయన్
రూపించుచు దనుకేంద్రుడు, ప్రాపించెను దివిజనగరశ్రవణము నరేంద్రా. 447

వ. ఇట్లు బలవంతుం డగుబలి సురేంద్రుని సాధింప సమకట్టి దండగమనంబు సేసి
నిడుగ్గపయనంబులం జని చని. 448

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమున్ విగతరోగస్వప్నపీడాన్నఖా
దనసంశోకముఁ బుష్పపల్ల వఫలోద్దామదుగ్రీమానీకమున్
స్వనితోద్ధూతపతాకముం బ్రవిచరద్వైమానికానీకమున్
ఘనగంగానలితైకమున్ మఘవయ్యుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్. 449

వ. కని రక్కసులజేడు వెక్కనం బై చాల్పు గలవేల్పుల నెలవులం దటియం జొచ్చి
చెచ్చెర ముందటికిం జనిచని ముందట నెడపడక మొన మోసి యిగురుచు చిగురు
తలిరాకుజొంపంబు నన మొగుడుమొగ్గ యరవిరి నెఱవిరి గుత్తి పిందె పూచ
దోరగాయ పండు గెలకతండంబులవ్రేంగు లాంగ లేక మూఁగివీఁగి వ్రేక లగు
మాఁకులప్రోకలకుఁ బేట లగుపెందోటలును దోటల గాటంబు లై నివ్వటి
ల్లుమవ్వంపుఁ గ్రొవ్విరులకుఁ గవలు వివ్వక కసిమసలు గలిగి ముసరికొసరి పూని
పోని తేనియలాని వినరు గొని మసగు కవిసి క్రొవ్వి శిరిమ్మగొని జమ్ము జమ్మనుచు
జంజాటించు తేటిదాటులును దాటువడక నాటుకొని పూవిడుచుకూడి జోడువీ
డక క్రొమ్మాపులకమ్మనికొమ్మ, నిమ్మలముసరి మిసిమి గలకినలయమ్ములువొసంగ
మెసంగి కిసరువడక కసరు సెడి బిట్టరట్టడితనంబు లలమి మిగో కరాళించుకో
లలమొత్తంబులును మొత్తంబులై చిత్తంబుల నగుత న
నొయ్యనఁ దియ్యసిపండ్లకుఁ గ్రయ్యంబడి నయ
బులుగాఁ గొని వాసి కెక్కి పలుబాస లాడ
లును గీరంబులకు సరి గడచి మింట నంట నెగసి ఎట్టు
నెట్టుకొని నెలవుల నాలుచు నింపు గలరవమ్ములు గ
రవమ్ములలరం దొలంకులకొలంకుల కెలంకులఁ గడంక
దొమ్మిసేసి యెలదమ్మిత్తూడుల వాడులగుచంచువుల
లికలకలం బడుచు నలబలంబులు సేయుకలహంస
సముల వికవిక నగుచుం బస గలిగి మినమిన మెఱ
దిరమ్ములచందమ్ములుగ నందమ్ము లగుకొలం
వడవడ వడంకుచు నల్లిబిల్లులు గొని సాఁగినతీ

ములు సెడి వలువిరులకమ్మవలపులవ్రేగునం దూగలేక యీడిగిలంబడుగాడ్పు
లును గాడ్పులవలన నెగసి గగనమున విరిసి పలువన్నెలం జెన్నగుమేలుకట్టఁబు
ట్టంబులతెఱంగున దట్టంబు లునునకునునుపరాగంబులును బరాగంబుల సరా
గంబు లగువాఁగువ్రంతలచెంతలగుంపులుగొనిగఱికిజొంపంబులబంపులు దిని మం
పులుగొని పెల్లునెమ్మస్సు వెట్టుచు నొదుఁగులపొదుగులు గదల వాడలవాడలజాడ
లం బరుగులిడుదూడలక్రీడల వేడుకలం గూడుకొని యిండ్లవాకిండ్లకుం జేరి పారు
లకోరికల కనుసారిక లగుచు నమృతంబు గురియుకామధేనువులును గామధేనువు
లకు నిలువనీడ లగుచు నడిగినజనమ్ములకు ధనమ్ములు ఘనమ్ముగఁ బుడుకుకల్ప
తరువులును గల్పతరువులపల్లవమంజరులఁ గుంజరులకు విజిచి యిచ్చుచు మచ్చిక
లకలిమి నిచ్చుమెచ్చుచుఁ గృతకగిరులచఱుల సిరులనడరుపడఁతులనడలకుగురువు
లగుచు మెఱయుమురువుల నొత్తరించుమత్తేభంబులును నిభంబుల సరస నొరసి
కొని వరుసఁ బరుసఁదనము తెడలి సుకరము లగుమకరతోరణస్తంభంబులు
ను దోరణస్తంభంబులచేరువ నిలిచి చెఱకువిలుతుం జొఱవెఱకిన బెడిదములగు
నవకంపుమెఱుఁగుంజగురుటడిదములతెఱంగున నిలుకడసంపదలు గలుగుశంపల
సాంపునం గరచరణాదిశాఖలు గలచంద్రరేఖలపోడిమిని వాహిని గలమోహిని
విద్యల గ్రద్దనఁ జూపులకుం దీపు బొదవించుచు మర్మకర్మంబులవశంబు లరయు
యశంబులు గలిగి యనూనంబు లగుపిచూనంబు లెక్కి చచ్చివచ్చినసచ్చరితు
లకుం జెచ్చెర నెమరుచని తూకొని తోకొనిపోవురంభాదికుంభికుంభకుచలకల
కలంబులును గలహంసకారండవకోకసారసబృందసుందరసుందరియు నిందీవ
రారవిందనందదిందిందిరయు నభంగయు సభంగయు నగుగంగ నింగికిం బొంగె
నోయని మిగ నిగులుపడఁ బొగడ్తల కెక్కినయగడ్తలును నగడ్తల మిన్నేటి

నూటిచల్లులాటల పేటికి టలువలు గొనుచు నేచిన

చారవనితాసుస్త్రాజితవిరాజితదేహభిపాటవంబు లగు

... ప వేదికాఘటితమణిగణకిరణోదారంబు లగునిం

ను గంభీరవిమలకమలరాగపాలికామూలికావారంబులగు

వ్యారదేశంబులచావిల్లం గావ ఖ్లండి ప్రొద్దు వోక

య్యంబులు నెయ్యంబులం జెప్పికొను చున్నయస్త్ర

నయినమహాద్వారపాలకవీరులును వీరరవజలధి

సుధస్ఫటికబద్ధమహోత్తాలసోపానసుకుమారంబులును

చ్చంబులు నగువస్త్రంబులును వప్రోపరివజ్రకుడ్మ

మకరకిరణముఖరంబు లగుసాలశిఖరంబులును

ంబులును ధారకారమణిశిలాకతోరంబు లగు

- ఆ. నీదురాత్మకునకు శ నెవ్వఁడు దోడయ్యె, నింక వీని గెల్వ శ నేది త్రోవ
యేమి సేయువార శ మెక్కుడుమగఁటిమి, నెదురు మోహరింప శ నెవ్వఁడోపు.
- క. మ్రింగెడు నాకాశంబును, బొంగెడు నమరాద్రికంఠఁ శ బొడవై వీఁడుఁ
మ్రింగెడుఁ గాలాంతకుక్రియ, భంగించును మరలబడఁ శ బంకజగర్భున్. 456
- క. ఈ రాదు రాజ్య మెల్లను, బో రాదు రణంబు సేయఁ శ బోయితి మేనిఁ
రా రాదు దనుజచేతను, జారా దిటమీఁద సేమిజాడ మహాత్మా. 457
- వ. అనిససురరాజునకు సురాచార్యుం డిట్లనియె. 458
- సీ. వినవయ్య దేవేంద్ర శ వీనికి సంపద, బ్రహ్మవాదులు భృగుప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి రాక్షసు శ నెదుర సంచారింప, హరి యీశ్వరుఁడు దక్క శ నన్యజనులు
సీవును సీసముల్ శ నీకంఠె ఘనులును, జాలరు రాజ్యంబు శ సాలు సీకు
విడిచి పోవుట సీతి శ విబుధనివాసంబు, విమతులు సలఁగెడుశ వేళ సూచి
- తే. మరలి మఱునాఁడు వచ్చుట శ మామతంబు, విప్రబలమున వీనికి శ వృద్ధి వచ్చె
వారిఁగై కొన కిటమీఁద శ వాఁడిసెడును,దలఁగుమందాఁకరిపు పేరుడడవవలదు.
- క. పరు గెలువ వలయు నొండెను, సరిఁ బోరఁగ వలయునొండె శ జావలెనొండెన్
సరిగెలుపు మృతియు దొరకమి, సరసంబుగ మున్న తొలఁగిఁచనవలెనొండెన్.
- వ. అనినఁ గార్యకాలప్రదర్శి యగుబృహస్పతివచనంబులు విని కామరూపులై దివి
జులు త్రివిష్టపంబు విడిచి తమతమపొందుపట్లకుం జనిరి బలియునుం బ్రతిభట
వివర్జిత యగుదేవధాని నధిష్ఠించి జగత్త్రయంబునుం దనవశంబు సేసికొని విశ్వ
విజయుం డై పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేయు చుండె శిష్యవత్సలు లగుభృగ్వా
దు లతనిచేత శతాశ్వమేధంబులు సేయించిరి తత్కాలంబున. 461
- శా. అర్థుల్ వేడరు దాతలుం జెడరు సర్వారంభముల్ పండు బ్ర
త్యుక్తుల్ లేరు మహాత్మనంబులను దేవగారముల్ పొల్పుఁ బూ
ర్ణాదుల్ విప్రీలు వర్షముల్ గురియుఁ గాఢార్హంబు లై ధాత్రికిఁ
సార్థం బయ్యె వసుంధరాత్వ మసురేంద్రాధీశురాజ్యంబునన్. 462
- వ. అంత. 463
- సీ. తనతనూజులప్రోలు శ దనుజులు గొనుటయు, వేల్పులెల్లను జాఁగఁవెడలుటయును
భావించి సురమాత శ పరితాపమునఁ బొంది, వగ ననాథాకృతి శ వనరు చుండ
నాయువ్వ పెనిమిటి శ యగుకశ్యపబ్రహ్మ, మఱి యొకనాఁడు సగమాధి మాని
తనకుటుంబిని యున్న ధామంబునకు నేఁగి, నాతిచే విహితార్చనములు వడసి
- ఆ. వంది వాల్మీకి కుంది శ వాడినయిల్లాలి, వదనవారిజంబుగవడువుఁ జూచి
చేరఁ దిగిచి మగువశచిబుకంబు వుడుకుచు, వారిజాక్షి యేల శ వగచె దనుచు.
- వ. అమృహాత్మం డిట్లనియె. 465

- మ. తెఱవా విపులు పూర్ణులే జరగునే శ దేవార్చనాచారముల్
తఱితో వేలుతురే గృహస్థులు సుతుల్ శధర్మానుసంధానులే
నఱి సభ్యాగతికోటి కన్న మిడుదే శ నిరంబునుం బోయుదే
మఱి లే కగుల దాసులన్ సుజనులన్ శ మన్నింపుదే పైనలీ. 466
- ఆ. అన్న మైనఁ దక్ర శ మైనఁ దోయం బైన, శాక మైనఁ దనకు శ జరగుకొలఁది
సతిధిజనుల కడ్డ శ మాడక యిడరేని, లేమ వారు కలిగి శ లేనివారు. 467
- వ. మఱియు. 468
- ఆ. నెలఁత విష్ణునకును శ నిఖిలదేవాత్మన, కాననంబు శిఖయు శ నవనిసురులు
వారుదనియఁ దనియు శ వసజాతలోచనుఁడతఁడు దనియ జగము శ లన్ని డనియు.
- క. బిడ్డలు వెఱతురే నీ కొఱ, గొడ్డెంబులు సేయ కెల్లకోడండ్రును మా
తొడ్డరింపక నడతురే, యెడ్డము గా కున్నదే మృగగేఱుణ యింటన్. 470
- వ. అని పలికినం బతికి సతి యిట్లనియె. 471
- ఉ. ప్రేమ యొకింత లేక దితిబిడ్డలు బిడ్డలబిడ్డలు మహా
భీమబలాఘ్యులై తనమశబిడ్డల నందఱఁ దోలి సాహసా
క్రామితవైరులయ్య నమశరావతి నేలుచు నున్నవారు నీ
కే మని విష్ణువింశి హృదయేశ్వర మేలు దలంచి చూడవే. 472
- క. అక్కాచెల్లెం డ్రయ్యును, దక్కదు నాతోడిపోరు శ దానును దితియున్
రక్కసులు సురల మొత్తఁగ, నక్కట వల దనదు చూచు శ నౌనౌననుచున్.
- సీ. ఎండక న్నెఱుగని శ యింద్రునియిల్లాలు, పలుపంచలును జాలిఁబడియె నేడు
త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబుఁ గోల్పోయి, దేవేంద్రుఁ డడవులఁ గదిరిగె నేడు
గలిమి గారాబుబిడ్డలు జయంతాదులు, శబరార్చకులవెంటఁ శ జనిరి నేడు
నమరుల కాధార శ మగునమరావతి, యసుకుల కాటప శ ట్టయ్యె నేడు
- ఆ. బలి జగముల నెల్ల శ బలియుచు నున్నాడు, వాని గెలువ రాదు శ వాసపునకు
యాగభాగ మెల్ల శ సతఁ జాహరించును, గడఁగి సురల కొక్కకడియు నేడు.
- క. ప్రజలకు నెల్లను సముడవు, ప్రజలను గడు పారఁ గన్నబ్రహ్మపు నయ్యు
బ్రజలందు దుష్టమతులను, నిజముగ శిక్షింప వలదె శ నీవు మహాత్మా. 475
- మ. సురలన్ సభ్యుల నార్తులన్¹ విరథులన్ శ శోకంబు వారించి ని
ర్జరధానిన్ నిలువంగ రాత్రిచరులన్ శ శాసింప సత్కార్య మీ
వెర బవేరితి ఘటిల్లు నట్టిక్రమమున్ శ వేగంబ చింతింపవే
కరుణాలోక² సుధార్పురిం దనుపవే శ కల్యాణసంధాయకా. 476
- వ. అనిన మనోవల్లభపలుకు లాకర్ణించి ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి విజ్ఞాన
దృష్టి నవలంబించి భావికాలకార్యంబు విచారించి కశ్యపబ్రహ్మ యిట్లనియె.

- . జనకుం డెవ్వఁడు జాతుఁ డెవ్వఁడు జనిశ్ఠానంబు లెచ్చోటు సం
జననం బెయ్యది మేను లేకొలది సంసారంబు లేరూపముల్
వినుమా యింతయు విష్ణుమాయ దలఁపన్ ౧ వే తేమియున్ లేదు మో
హనిబంధంబు నిధాన మింతటికి జాగ్రూ విన్నఁబో నేటికిన్ . 478
- వ. అగు నయిననుం గాలోచితకార్యంబు సెప్పెద. 479
- మ. భగవంతుం బరముం జనార్దనుఁ గృపాప్రసాదీని సర్వాత్మకున్
జగదీశున్ హరి సేవ సేయు మతఁడున్ ౧ సాంగత్యముం బొంది నీ
కగునిష్ఠార్థము లెల్ల నిచ్చు నిఖిలాశ్రరావాప్తి సేకూరెడిన్
భగవత్సేవలఁ బొంద రాదె బహుసోభాగ్యంబులం బ్రేయసీ. 480
- వ. అనిన గృహస్థునకు గృహీణి యి ట్లనియె. 481
- క. నారాయణుఁ బరమేశ్వరు, నేరీతిఁ దలంతు మంత్ర ౧ మెయ్యది విహితా
చారంబు లేప్రకారము, లారాధనకాల మెద్ది ౧ యానతి యీవే. 482
- వ. అనివం (గళ్యప్) ప్రజాపతి నతికిఁ బయోభక్షణం బనున్రతం బుపదేశించి తత్కా
లంబును దన్మంత్రంబును దద్విధానంబును దదుపవాసదాసభోజన ప్రకారంబు
లును నెఱింగించిన నదితియును ఫాల్గునమాసంబున శుక్లపక్షంబునఁ బ్రథమదివ
సంబునన్ దొరఁకొని పండ్రెండుదినంబులు హరిసమర్పణంబుగా న్రతంబు సేసి
న్రతాంతంబున నియత యై యున్నయెడఁ జతుర్వహుండును బీతనాసుండును
శంఖచక్రగదాధరుండును నై నేత్ర(ంబులక)గోచరుం డైనారాయణదేవుండు
ప్రత్యక్షం బైనం) గనుంగొని. 483
- క. కన్నులసంతోషాశ్రులు, చన్నులపైఁ బటవఁ బులకకజాలము లెనఁగన్
సన్నతులును సన్నతులును, నున్నతకుచఁ జేసె నిటలఁయుక్తాంజలి యై. 484
- క. చూపుల శ్రీపతిరూపము, నాపోవక త్రావి త్రావి ౧ హస్తోగత యై
వాపుచ్చి మందమధురా, లాపంబులఁ బొగడె నదితి ౧ లక్ష్మీనాథున్. 485
- సీ. యజ్ఞేశ విశ్వంభ ౧ రాచ్యుత శ్రవణమం, గళనామధేయ లోకస్వరూప
యాపన్నభక్తజనార్తివిఖండన, దీనలోకాధార ౧ తీర్థపాద
విశ్వోద్యవస్థితీవిలయకారణభూత, 1సంతతానంద శ్రవ్యద్విలాస
యాయువు దేహంబు ౧ ననుపమలక్ష్మియు, వసుధయు దివముఁ ద్రివక్తములును
తే. వైదికజ్ఞానమును ముక్తిరైవైరిజయము, నిన్నుఁ గొలువనినరులకున్ నెలయఁ గలదె
వినుతమందార గుణహార ౧ వేదసార, ప్రణతవత్సల పద్మాక్ష ౧ పరమపురుష.
ఆ. అసురవరులు సురల ౧ నదలించి బెదరించి, నాక మేలు చున్ననాటగుండి
కన్నకడుపు గాన ౧ కంటఁ గూరుకురాదు, కడుపుఁబొక్కు మాన్పి ౧ కావవయ్య.
వ. అనిన విని దరహసితవదనుం డయి యాశ్రితకామధేను ౧ కైంకర్యమేర్పరమేశ్వరుం

డి ట్లనియె.

488

వా.నీకోడండ్రును నీకుమారవరులు^౧ శ నీనాథుడు^౨ నీవు సం
 శ్లోకింప^౩ నతులుం బతుల్ మిగుల సరమ్మాదింప రాత్రించరుల్
 శోకింప^౪ భవదీయగర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెద^౫
 నాకు^౬ వేడుక పుట్టు నీసుతుడ నై శ సర్వించి వర్తింపఁగాన్. 489

మ. బలిమి^౧ దైత్యులఁ జంప రాదు వినయోపాయంబునం గాని సం
 చలనం బొందకు నేను నీనియతికి^౨ శ సద్భక్తికి^౩ మెచ్చితి^౪
 బలివిద్యేషణుడు^౫ నిలింపగణముం శ జాలోమియు^౬ మెచ్చ దై
 త్యులరాజ్యంబు హరింతు నింద్రునికి నిత్యు^౭ దుఃఖ మిం కేటికిన్. 490

క. నీరమణుని సేవింపుము, నారూపము మానసించి శ నలి నీగర్భా
 గారంబు వచ్చి చొచ్చెద, గారామునఁ బెంప వమ్ము శ కరుణ^౧ నన్నున్. 491

క. ఏలింతు దివము సురలను, బాలింతు మహేంద్రయువతిభాగ్యశ్రీలం
 దూలింతు దానవుల ని, హూలింతు రిపుప్రియాంగఁములభూషణముల్. 492

వ. అని యిట్లు భక్తజనపరతంత్రం డగుపురాణపురుషుం డాన తిచ్చి తిరోహితుం
 డయ్యె నయ్యదితియుఁ గృతకృత్య యై సంతోషంబునఁ దనమనోవల్లభుం డగు
 కశ్యపు నాశ్రయించి సేవించు చుండె నంత నొక్కదినంబున. 493

ఆ. ఘనసమాధినుండి శ కశ్యపుఁ డచ్యుతు, నంశ మాత్మ నొలయ శ నదితియందుఁ
 దనదువీర్య మధికతరము సేర్చెను గాలి, శిఖిని దారువందుఁ శ జేర్చినట్లు. 494

వ. ఇట్లు కశ్యపచిరతరతపస్సంభృతవీర్యప్రతిష్ఠగర్భ యై సురలతల్లి యుల్లంబున
 నుల్లసిల్లుచు నుండె నంత. 495

క. చలచల నై పిదపిద నై, ¹గలలం బై కరుడు గట్టి శ గళనాశముతోఁ
 దల యేర్ప^౨ గర్భం బై, నెలమనలం జీరచిక్కె శ నెలతకు నధిపా. 496

క. నెలతకు^౧ జూలై నెల రె, న్నెల లై మఱి మూడు నాల్గునెల లై వరుస^౨
 నెల లంత కరత కెక్కఁగ, నెలలును డగ్గటియై నసురనిర్మూలతకున్. 497

క. మహితతరమేఘమాలా, పిహితాయుతచండభానుశింబప్రభతో
 విహితాంగంబులఁ గశ్యపు, గృహిణీగర్భమున శిశువు శ గ్రీడించె నృపా. 498

క. తనక^౧ ననొక యిటుమునఁ, గొనకొనిజగములును నిముడుకొనుపెనుముదుకం
 డనిమిషులజననికడుపునఁ, దనుగతిఁ గడు నడఁగి ముడిఁగి శ తనరెడు బెడఁగై. 499

వ. అంత సక్రాంతాతిలకంబు క్రమక్రమంబున. 500

మ. నిలిపె^౧ తెప్పల బృందిమ^౨ విశదిమ^౩ శ నేత్రంబులం జూచుకం
 బుల నాకాళిమ మేఖలం ^౪ద్రధిమ నెరమ్మా మారఁగాఁ బాండిమ
 న్బలిమిం జన్ను^౫ శ్రోణిపాలి ^౬బ్రధిమ శ స్తధ్యంబున^౭ బృంహిమ

- స్థలితాత్మ లఘిమ మహామహిమ మేన గర్భదుర్వార యై. 501
- క. పెట్టుదురు నుదుట భూతిని, బొట్టిదుదురు మేనఁ బట్టుఁబుట్టపుదోయిం
బెట్టుదురు వేల్పులమ్మకుఁ, గట్టుదురు సురక్ష పడఁతిగర్భంబునకున్. 502
- వ. ఇవిధంబున. 503
- తే. విశ్వగర్భుఁడు దనగర్భవివరమందుఁ, బూటపూటకుఁ బూర్ణుడై య పొటకరింప
వ్రేకచూలాలితనమున య వేల్పుఁబెద్ద, పొలఁతి మెల్లన నీళ్లాడఁ బ్రొద్దు లయ్యె.
వ. తదనంతరంబునం జతురాననుం డరుగుడెంచి యదితిగర్భపరిధ్రమవిధ్రముం
డగునప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి యిట్లని స్తుతియించె. 505
- సీ. త్రిజగజ్జయోన్నత య దేవ యురుక్రమ, పృథులాత్మ శిశివిష్ట య పృశ్నిగర్భ
స్తీత త్రిణాథ త్రిప్రప్య జగంబుల, కాద్యంతమధ్యంబు య లరయ సీవ
జంగమస్థావరజననాదిహేతువు, నీవ కాలుంబ వై య నిఖిల మాత్మ
లోపల ధరియింతు య లోనిజంతుల నెల్ల, స్తోతంబులోఁ గొని య సుందరతమము
తే. బ్రహ్మలకు నెల్ల సంధవశ్రధవన మీవ, దివమునకుఁ బాసి దుర్దశ య దిక్కులేక
శోకవార్ధి మునింగినసురల కెల్ల, దేల నాధార మగు చున్న శిశువు వీవ.
క. విచ్ఛేయు మదితిగర్భము, చెచ్చెర వెలువడి మహాత్మ య చిరకాలంబు
విచ్ఛలవిడి లే కమరులు, ముచ్చటపడి యున్నవారు య ముద మందింపన్. 507
- ❖ వామనమూర్త్యావిర్భావఘట్టము. ❖
- వ. అని యిట్లు కమలసంధవుండు వినుతి సేయునయ్యవసరంబున. 508
- మ. రవి మధ్యాహ్నమునం జరింప గ్రహతారాచంద్రాద్య
శ్రవణద్వాదశివాఁడు శ్రోణ నభిజిత్సంజ్ఞాతలగ్నంబున
భువనాధీశుఁడు వుట్టె వామనగతిం య బుణ్య నతోపేతకు
దివిజాధీశ్వరుమాతకుం బరమపాత్రిత్రత్యవిఖ్యాతకున్. 509
- వ. మఱియు నద్దేవుండు శంఖచక్రగదాకమలకలితచతుర్భుజుండు విశంగవర్ణవ
స్త్రిండును మకరకుండలమండితగండభాగుండును శ్రీవత్సవంతును నలిన
చతుండును నిరంతరశ్రీవిరాజితరోలంబకదంబవిలంబితవనమనోహరపరిష్కృ
తుండును కనకకంకణకాంచీకీరీటవలయాంగదనూపురాలంకృతుండును మనీయ
కంఠకౌస్తుభాభరణుండును నిఖిలజనమనోహరణుండును నై య ననమ
యంబున. 510
- శా. చింతం బాసిరి యక్షతార్యసుమనస్సిద్ధోరగాధీశ్వరుల్
సంతోషించిరి సాధ్యచారణమునీశ బ్రహ్మవిద్యాధరుల్
గాంతిం జెందిరి భానుచంద్రములు రంగగద్గీతవాద్యంబుల్
గంతుల్ వైచిరి మింటఁ గింపురుషులుల్ య గంధర్వుల్ 511
- క. దిక్కులకావిరి వాసెను, నెక్కుడునిర్మలత నొందె

విదుఁ డబ్బాత్తుఁడు సూక్ష్మరూపమున నాశవేశించె నిశ్శ్వాసరం

ధృదిశఁ బైత్యహృదంతరాళమునఁ బ్రత్యక్షక్రియాభీరుఁడై.

561

వ. అంత నద్వైత్యవల్లభుఁడు వైష్ణవాలయంబు సొచ్చి వెదకి హరిం గానక కోపంబు

మానక మిన్ను మన్ను నన్వేషించి త్రిదివంబున నరసి దిశలం బరికించి భూవివ

బులు వీక్షించి సముద్రంబులు వెదకి పురంబులు శోధించి వనంబులు విమర్శిం

చాతాళంబు వీక్షించి జగంబున నదృష్టశత్రుం డై మార్గణంబు సాలించి

ట్లనియె.

562

ఉడియ నోపును, దెగఁడేనియు నెదురుపడఁడె శ దేహధరులకుం

గఱమీఁదను, బగ గొనఁ దగ దనుచు నుడిగెఁ శ బ్రాభవశక్తిన్.

మామహుం డతనిగుణంబు లనేకంబులు గల వని యట్లుండనిమ్ము.

పు, హూతాదులు దన్ను వేడె శ నొగిఁ గొనుఁ డనుచున్.

పు, నేతన్మాత్రుఁడవె నీవు శ నీలోకమునన్.

565

నోలితి వింద్రాదిసుఖలఁ శ దొల్లిటివారిం

చి విశాచరాక్షసుల రక్షింపన్.

566

567

లకును యీచకులకు శ భూమిసురులకున్

బులు దానిజన్మధన గేహంబుల్.

568

చి భువనేశుం డనుచు

బెట్టు మనుచు శ నీంద్రము సేయన్.

మేర యిమ్ము సొమ్ముమేర యెల్లఁ

నకుఁకుకసాంద్ర శ దాసవేంద్ర.

570

ట్లనియె.

571

త్యగతులు వృద్ధసమ్మతింబు

, దాతపెంపుసొంపుఁడలఁప వలదె.

573

నాంధించితో వాజులన్

వీక్షించి కాంక్షించితో

ంబు లీపాటి గా

యల్పంబు నీ నేర్పునే.

574

కలొత్త గృహమేధికి మేధావి యి ట్లనియె.

నాకకున్ ముంజియో దండమో

వడుగం డెక్కడ భూము లెక్కడ కరుల్ శ వామాత్తు లశ్వంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ మదాకాంతామితం బైనమూఁ
డడుగుల్ మేరయ తోవ కిచ్చు టది బ్రహ్మాండంబు నాపాలికిన్.

576

వ. అదియునుం గాక.

577

క. వ్యాప్తి బొందక వగవక, ప్రాప్తం బగులేశ మైనఁ బదివే లనుచుం
దృప్తి జెందనిమనుజుఁడు, సప్తద్వీపముల నయినఁ బక్కంబడునే.

578

శా. ఆశాపాశము దాఁ గడున్ నిడుపు లే దంతంబు రాజేంద్రీవా

రాశిప్రావృతమేదిసీవలయసామ్రాజ్యంబు సేకూరియున్

గాసిం బొందిరి గాక వైస్యగయభూతాంతాదులు స్వర్గకా

మాశక్ బాఁయఁగ నేర్చిరే మును నిజాశాంతంబులం జూచిరే.

579

సీ. సంతోషుఁ డీమూఁడుఁజగములఁ బూజ్యుండు, సంతోషి కెప్పుడు శ జరగుసుఖము
సంతోషి గా కుంట శ సంసార హేతువు, బ్రహ్మతనంబున ముక్తి సతియు దొరకుఁ
బూటపూటకు జగంబుల యదృచ్ఛాలాభ, తుష్టిని దేజంబు శ దోస పెరుగుఁ
బరితోపహీనతఁ శ బ్రభ సెడిపోవును, జలధార ననలంబు శ సమయునట్లు

ఆ. నీవు రాజ వనుచు శ నిఖిలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకుఁ శ దగినకొలది

యేను వేడికొనినగయీపదత్రయమును, జాల దనక యిమ్ము శ చాలుఁ జాలు.

వ. అని యిట్లు పలుకు చున్నఖర్వునకు నుర్వీదానంబు సేయం దలంచి కరకలిత
సలికలశుం డై నయవ్వితరణగుణముఖునిం గని నిజవిచారయుక్తదనుజరాజ్య
చక్రం డగుశుక్రం డి ట్లనియె.

581

సీ. దనుజేంద్ర యీతఁడు శ ధరణీసురుఁడు గాఁడు, దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు
హరి విష్ణుఁ డవ్యయుం శ డదితిగర్భంబునఁ, గశ్యపసూనుఁ డై శ కలిగినాఁడు
ఎఱుంగ వీతనికోర్కి శ నిచ్చెద నంటివి, దైత్యసంతతి కుపగ్రవము వచ్చె
నీలక్ష్మిఁ దేజంబు శ క్షేపు నైశ్వర్యంబు, వంచించి యిచ్చు దా శ వాసవునకు

ఆ. మొనసి జగములెల్ల శ మూఁడుపాదంబుల, నఖిలకాయుఁ డగుచు శ నాకమించు

సర్వధనము విష్ణుశంసర్జనము సేసి, బడుగుపగిది నెల్లు శ బ్రదికె దీవు.

582

క. భిక్కుపదంబున భూమియు, నొక్కటఁ ద్రిదివంబుఁ ద్రొక్కి యున్నతమూర్తి
దిక్కులు గగనముఁ దా నై, వెక్కన మై యున్న నెందు శ వెడలెదు చెవుమా.

సీ. ఇచ్చెద నని పల్కి శ యీకున్న సరకంబుఁ, దోవ నీవును సమర్థుడవు గావ
యేదానమున నాశ శ మే తెంచు నదియును, దానంబు గా దండ్రు శ తత్త్వవిదులు
దానంబుయజ్ఞంబుఁ శ దపముఁ గర్మంబును, దా విత్తవంతుఁ డై శ తలఁపవలయుఁ
దనయింటఁ గలసర్వసర్వధనమును నైదుభాగములుగా విభజించి శ కామమునకు

ఆ. సర్వమునకు ధర్మయశముల కాశ్రిత, బృందములకు సమతఁ శ బెట్టునట్టి

పుష్కంధుఁడిందునందుఁబూర్ణుడై మోదించు, దన్ను మాని చేత శ దగవు గాదు,

వ. అదియునుం గాక యీయర్థంబునందు బహుభంగి బహ్వృచగీతార్థంబు గల దొక్కటి సావధానుండ వై యాకర్ణింపుము. 585

సీ. 1 అంగీకరించిన శ నఖిలంబుఁ బోవుచో, ననృతంబు గాదు లేక దనిస్క నధిప యాత్మవృక్షముమూలగమనృతంబునిశ్చయమనృతమూలముగల్గినాత్మసెడదు పుష్పఫలములాత్మభూజంబునకు సత్య, మామ్రాను బ్రదుకమిరనదియై జెడును ఫలపుష్పములు లేక శ సన సెడి వృక్షంబు, మూలంబుతో వృద్ధిఁబొందిదుఁగాదె తే.

చేలఁ గొఱతయు లఘిమయుఁ శ జెందకుండ

నిచ్చుపురుషుండు సెడ కుండు శ నిధచరిత

కాక యంచితసత్యసంగతి నటంచు

నిజధనం ఒర్ధి కిచ్చిన శ సీకు లేదు.

586

ఆ. సర్వ మయినచోట శ సర్వధనంబులు, నడుగ లే దటంచు శ ననృత మాడొచ్చెనఁటిపంద నేమి శ సెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవము వాడు వానిజన్మ మేల. 587

వ. మఱియు నిం దొక్కవిశేషంబు గలదు వివరించెద. 588

ఆ. వారిజాక్షులందు శ వై వాహికములందు, బ్రాణవిత్తమానశభంగమందుఁ జకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు, బొంక వచ్చు నఘము శ వొంద దధిప. 589

మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపు మీఁకుబ్బుండు విశ్వంధరుం డలఁతిం బోడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁ శ డై నిండు బ్రహ్మాండముం గలఁడే మాన్ప నొకండు నాఁకుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులన్ వల దీదానము గీనముం బనుపుమా శ వర్ణిక్ వదాన్యోత్తమా. 590

న. అని యిట్లు హితంబు వలుకు చున్నకులాచార్యునకు క్షణమాత్రనిమిలితిలోచ నుం డయి యశస్వి యి ట్లనియె. 591

సీ. నిజ మానతిచ్చితి శ సీవు మహాత్మక, మహితగృహస్థధర్మంబు నిదియ యర్థంబుఁ గామంబు శ యశమును వృత్తియు, నెయ్యగి ప్రార్థింప శ నిత్తు ననియు నరలోభంబున శ నర్థిం బొమ్మను తెట్లు, పలికి లే దనుకంటె శ బాప మెద్ది యెట్టిదుష్కర్ముని శ నే భరించెదఁ గాని, సత్యహీనుని మోవఁ శ జాల ననుచుఁ తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవి శ బ్రహ్మాతోడ, సమరమం దడ్లు తిరుగకరచచ్చుకంటెఁ బలికి బొంకక నిజమునఁబరఁగుకంటె, మానధనులకుభద్రంబునమఱియుఁగలదె.

క. ధాత్రిని హలికునకును సు,క్షేత్రము బీజములు నొకటఁ శ జేకులుభంగిం జిత్రముగ దాత కీవియు, బాత్రము సమకూరునట్టిభాగ్యము గలదే. 593

శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే శ గర్వోన్నతిం బొందరే

వా రేరీ సిరి మూట గట్టికొని పోవం జాలిరే భూమిపైఁ

బే రైసం గలదే శిబిప్రముఖులుం శ బీతి యశఃకాము లై

- యీరే కోర్కులు వారల మఱచిరే యిక్కాలము భార్గవా. 594
- క. ఉడుగనిక్రతువులఁ దపములఁ బాడగనఁ జననట్టిపాడవు శ పాడవునఁ గుఱు నై
యడిగెడి నట ననుబోటికి, నిడ రాదె మహానుభావ శ యిష్టార్థంబుల్. 595
- శా. ఆదిక్ శ్రీసతికొప్పపైఁ దనువుపై శ నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపాలతటిపైఁ శ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిం దగుట మీఁ శ దై నాకరం బుంట మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యము సతతమే శ కాయంబు నాపాయమే. 596
- మ. నిరయం బైన నిబంధ మైన ధరణీనిర్మూలనం బైనదు
ర్మరణం బైనఁ గులాంత మైన నిజము శ రానిమ్ము కా నిమ్ము పో
హరి యైన హరుఁ డైన నీరజభవుం శ డభ్యాగతుం డైన నోఁ
దిరుగ్ నేరదు నాడుజహ్వ వినుమా శ ధీవర్య వే యేటికిన్. 597
- ఆ. నొడివినంతవట్టు శ నునలక యిచ్చుచో, నేల కట్టు విష్ణు శ డేటిమాట
గట్టేనేని దాన శ కరుణించి విడునును, విడువ కుండనిమ్ము శ విమలచరిత. 598
- క. మేరువు దలక్రిందైనను, బారావారంబు లింకఁ శ బాటిన లోలో
ధారుణి రజ మై పోయినఁ, దారాధ్యము బద్ధ మైనఁ శ దప్పక యిత్తున్. 599
- మ. త్కోకిలము ఎన్నడుం బరు వేడఁ బోఁ డట శ యైకలం బట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లే రట శ యన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠి న్నెఱింగినప్రాడగు జ్జట శ చేతు లొగ్గి వసింప నీ
చిన్నిపాపని ద్రోసి పుచ్చుగఁ శ జిత్త మెత్తదు సత్తమా. 600
- ప. అని యిట్లు సత్యపదవీప్రమాణతత్పరుండును ! వితరణకుతూహలసత్యరుండును
విమలయశస్కుండును దృఢమనస్కుండును నియతసత్యసంధుండును సర్థిజన
కమలబంధుండును నై సబలిం జూచి శుక్రుండు గోపించి మదీయశాసనం బతిక్ర
మించుటంజేసి శీఘ్రకాలంబునఁ బదభ్రష్టుండవు గ మ్మని శాపం బిచ్చె బలి
యును గురుశాపతప్తం డయ్య శివసృతమార్గంబున కభిముఖుండు గా కుండె
నప్పుడు. 601
- ఆ. బ్రదుక వచ్చు గాక శ బహుబంధనము లైన, వచ్చు గాక లేమి శ వచ్చు గాక
జీవధనము లైన శ జెడుఁగాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగలేరు శ మానధనులు. 602
- ప. (అయ్యవసరంబున.) 603
- ఆ. దనుజలోకనాధుడయిత వింధ్యావళి, రాజవదన మదమర్రాళగమన
వల్లునికాట్లు గడుగ శ్శవర పేమఘటమున, జలము దెచ్చె భర్తరంబుమేరగాదె
- ప. అయ్యవసరంబునఁ గవటవటునకు సద్దానవేంద్రం డిట్లునియె. వారి నేడువలదు.
- క. రమ్మా! నుగ్గివల్లి తమ, లెమ్మా నీవాంఛితంబు శ లేదఁ 640

దెమ్మాయడుగుల నిలు రా, నిమ్మా కడుగంగవలయు శ నేటికిఁ దడయన్. 606
వ. అనిన విని. 607

మ. బలిదై తేన్ద్రకరద్వయీకృతజలప్రత్యాశనివ్యాప్తికి
జలజాతాక్షుడు నాచె యోగిసుమనస్సంప్రాప్తికిఁగముం
గలితానమ్రరమాలలాలపదవీకస్తూరికాశాదమున్
నలినామోదము రత్ననూపురితనానావేదముం బాదమున్. 608

క. సురలోకసముద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణ మఖిలశనిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె శ నసురోత్తముఁడున్. 609

వ. ఇట్లు ధరణీసురదక్షిణచరణప్రత్యాశనంబు సేసి వామపాదంబు గడిగి తత్పావన
జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని వార్చి దేశకాలాదిపరిగణనంబు సేసి. 610

శా.విప్రాయ ప్రకటనప్రతాయ భవతే శ విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్య¹విదే త్రిపాదధరణిం శ దాస్యామి యంతుం గ్రియా
క్షిప్తుం డై దనుజేశ్వరుండ వడుగుం శ జే సాచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీతమ్మని దార వోసె భవనం శ బాశ్చర్యముం బొందగన్. 611

(వ. తత్కాలంబున. 612

ఆ. నిరధారఁ బడఁగ శ నీక యడ్డంబుగాఁ, గలశరంధ్ర) మాఁపఁ శ గాను దెలిసి
హరియుఁ గావ్యుచేత్ర శ మటఁ గుశాగ్రంబున, నడువ నేక నేత్రుఁ శ డయ్యె నతఁడు. 613

వ. అంతి.) 614

మ. అమరాంతిక రాక్షతోష్ఠి తపవిశ్రాంతభాకణశ్రేణికిం
గమలాధీశ్వరుఁ డొడ్డె ఖండితదివోకస్సాన్నిమిజన్మస్తముం
గమలాకర్షణసుప్రశస్తము రమాశ్రకాంతకచోపాస్తమున్
విమలశ్రీకుచశాలచూచుకలీకీర్తివిన్యస్తమున్ హస్తమున్. 615

క. మునిజననియమాధారను, జనితాసురయువతిసేత్రజలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను, వనజాక్షుడు గొనియె బలివివర్జితధారన్. 616

ఆ. కమలనాభు నెఱిగి శ కాలంబు నుంబు
నెఱిగి శుక్రమాట శ లెఱిగి నాశ
మెఱిగి పాత్ర మనుచు శ నిచ్చె దానము బలి
మహి వదాన్యుఁ డొరుఁడు శ మఱియుఁ గలఁడె. ✓ 617

క. బలి సేసినదానమునకు, నలినాక్షుడు నిఖిలభూతనాయకుఁ డగుటం
చుని దశదిక్కులు, బలిబలి యని పొగడె భూతనాథపంచక మనఘా. 618
మిచ్చునతఁడును, నతికాంక్షఁ బరిగ్రహించునతఁడును దురిత
వత్సరములు, శతమఖిలోకమునఁ గ్రిడ శ నలుపుదు రెలమిన్.

వ. అట్లు గావున నేదానంబును భూదానంబునకు సదృశంబు గానేరదు గావున వసుం
ధరాదానం బిచ్చితి పుభయలోకంబులం గీర్తిసుకృతంబులు పడయు మని పలికి య
మృగామావటుం డిట్లనియె. 620

క. ఇది యేమి వేడి తని నీ, మది వగవక ధార వోయుమా సత్యము పెం
పొదవగఁ గోరినయర్థం, బిది యిచ్చుట ముజ్జగంబు శలిచ్చుట మాకున్. 621

వ. అని పలికినవటునిపలుకులకు హర్షనిర్భరచేతస్కుం డై వైరోచనండు. 622

ఆ. పుట్టి నేర్చుకొనెనొ శ పుట్టక నేర్చెనో, చిట్టిబుద్ధు లిట్టిపాటివడుగు
పొట్ట నున్నవెల్ల శ బ్రామెలు నని నవ్వి, యెలమి ధరణిదాన శ మిచ్చె నపుడు.)
—ఐహవనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విజృంభించుట. ఐ— 623

ఆ. గ్రహమునీంద్రసింధుగంధర్వకిన్నరి, యక్షపక్షి దేవతాహిపతులు
పొగడి రతనిపెంపుఁ శ బుష్పవర్షంబులు, గురిసె దేవతూర్యకోటి మొరసె.

వ. ఇట్లు ధారాప్రతిగ్రహంబు సేసి. 625

శా. ఇంతిం వై వటుఁ డింత యై మఱియుఁ దా శనిం వై నభోవీధిపై
నం వై తోయేదమండలాగ్రమున క శల్లంవై ప్రభారాశిపై
నం వై చంద్రుని కంత యై ధ్రువునిపై శ నం వై మహర్వాటిపై
నం వై సత్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండంతనంవర్ధి యై. 626

మ. రవిబింబం బుపమింపఁ బాత్ర మగుభ్రత్రం బై శిరోరత్న మై
శ వణాలంకృతి యై గళాభరణ మై శ సౌవర్ణ కేయూర మై
భ్రత్రంకణ మై కటిస్తలి నునంశచద్దంట యై నూపుర
ప్రసంగము దా శ బ్రహ్మాండము నిండుచోన్. 627

వ. ఇట్లు నుండఁ బ్రయాణమున విశ్వరూపంబు ధరియించిన భువియును
నభంబును దివంబును దిశెలును గలంబులును సముగంబులును

ఖలభూతనివహంబులుం దాన

నకుం బొడవై భువగ్లోకంబు

గ్లోకంబు దాటి జనోలోక

కంబుకంటె నొన్నత్యంబు

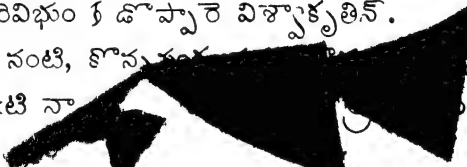
కుండ నిండి మహాదేహము

మహియును జంఘల ము

నూరువల నింద్ర సేనము

బురందరాదిదేవతలును గర్జంబుల దిశలును శిరంబున నాకంబును శిరోజంబుల
మేఘంబులును నాసాపుటంబున వాయువును నయనంబుల సూర్యుండును వద
నంబున వహ్నియు వాణి నఖిలచ్ఛందస్సముదయంబును రసజ్ఞును జలేశుం
డును భూయుగళంబున విధినిషేధంబులును తెప్పల సహారాత్రంబులును
లలాటంబున మన్యువును సధరంబున లోభంబును స్వర్గంబునఁ గామంబును
రేతంబున జలంబును బృష్ఠంబున సధర్మంబును గ్రమణంబుల యజ్ఞంబులును
ఛాయల మృత్యువును సగవులవలన సనేకమాయావిశేషంబులును రోమంబుల
నోషధులును నాడీప్రదేశంబుల నదులును నఖింబుల శిలలును బుద్ధి నజుం
డును బ్రాణంబుల దేవర్షిగణంబులును గాత్రంబున జంగమస్థావరజంత్రసంఘం
బులును గలవాఁ డయి జలధరనినదశంఖశార్ఙ్గ సుదర్శనగదాదండఖడ్గాక్షయబాణ
తూణీరవిభ్రాజితుండును మకరకుండలకిరీట కేయూరహారకటకకంకణకౌస్తుభమ
ణిమేఖలాంబరవనమాలికావిరాజితుండును సునంద నంద జయ విజయప్రముఖ
పరిచరవాహినీసందోహపరివృతుండును సమేయతేజోవిలసితుండును నై బ్ర
హ్మాండంబు దనమేవికప్పుఁజెఱంగున నుండ విజృంభించి. 628

మ. ఒకపాదంబున భూమిఁ గప్పి దివి వేరఁజూంటఁ నిరోధించి యొం
డొకటఁ మీఁదిజగంబు లెల్లఁ దొడి నొండ్రిదొంటిఁ విలంఘించి ప
ట్టక బ్రహ్మాండకటాహముం ¹బెటిలి ²వేరఁడ్రం బై పగుల్ గాన రా
నొకఁ డై వాగ్ద్యుగలభ్యుఁ డై హరివిభుం శ దొప్పారె విశ్వాకృతిన్. 629

ఆ. ఒకపదంబుక్రింద శ నుర్వి పద్మము నంటి, కొన్నవంశమున నున్న
నొకటిమీఁదఁ దమ్మిఁకొదిలినతేటి నా మున. 631

శ్రీ మదాంధ్ర మహాభాగవతము

సఖరచం ద్రరచంద్రికలను

దివనకరునిరుచుల శ దివియభంగి.

రంబులు సేయుకథునులు రాజు

గీంద్రు శలచట నెపుడు

స్నాయనియ మేతిహాసధర్మ

శయును శ గలుగునట్టి

ని మొక్కి శ రధికభక్తిఁ

నేడుకామగో సుచు.

వినువీదిం ¹బ్రవహించె దేవనది నా శ్రీవిశ్వాత్మకీర్తిప్రభన్.

634

వ. తత్సమయంబున.

635

సీ. యోగమార్గంబున శ్రీచూహించి బహువిధపుష్పదామంబులఁ బూజ సేసి
దివ్యగంధంబులు శ్రీదెచ్చి సమర్పించి, ధూపదీపములఁ దోర్జింప నిచ్చి
భూరిలాజాక్షతంబులు సల్లి ఫలములు, గానిక లిచ్చి రాగమునఁ బొంది
శంఖాదిరవములఁజయఘోషములుఁ జేసి, కరుణాంబునిధి త్రివిక్రమ యటంచు

అ. బ్రహ్మ మొదలు లోకప్రాలురు గొనియాడి, రెల్లదిశల వనచర రేశ్వరుండు
జాంబవంతుఁ డరిగి శ్రీచాతె భేరిధ్వని, వెలయఁజేసి విష్ణురవిజయ మనుచు. 636

క. అన్నిజగంబులఁ దా నై, యున్నజగన్నాథుఁ జూడ శ్రీనాగి భావింపం
గ న్నందక మన మందక, సన్నుతులం జేసి రపుడు సభ్యులు బలియున్. 637

వ. అంత నాయ్యన పూర్వాకారంబున నున్నవామనునిం గని పదత్రయవ్యాజంబున
నితండు సకలమహీమండలంబు నాక్రమించె గపటవటరూపతిరోహితుం (డగు
విష్ణుం) డని యెఱుంగక మనదానవేంస్తుండు సత్యసంధుండు గావున మాట ది
రుగక యిచ్చెనతనివలన నేరంబు లే దీకుజ్జుం (డప్రతిహత తేజఃప్రభావంబున)
²సజ్జకంబుగా నిజగంబులం బరిగ్రహించి పర్జన్యాదులకు విసర్జనంబు సేయం ద
లంచి యున్నవాఁడీపాటునిం చూటి పాట నీక నిర్జించుట కర్జం బని తర్జనంబులును
గర్జనంబులును జేయుచు నజ్రాయుధాదిమరుజ్జేత లగుహేతిప్రహేతివిప్రచిత్తి
ముఖ్యుల యిసరక్కసులు పెక్కం ద్రుక్కు మిగిలి యుద్ధంబునకు సన్నద్ధులై
పరశుపట్టినభల్లాదిసాధనంబులు ధరియించి కసిమనంగి ముసరికొని దశదిశలం
బ్రసరించిన జూచి హరిహరిచరులు సునంద నంద జయ జయంతవిజయప్రబలో
ద్బల కుముద కుముదాక్ష తార్క్ష్య పుష్పదంత విష్వక్సేన శ్రుతదేవ సాత్వతప్రము
ఖు లగుదండనాథు లయితవేదండసముగ్ధండబలులు దమతమయూధంబుల నా
యుధంబులతోడం గూర్చుకొని దానవానీకంబులఁ బరలోకంబున కనుచువార
లై వారల నెదుర్కొని కదనంబునకు బరవసంబు సేయు చున్నం గనుంగొని
శుక్రశాపంబుఁ దలంచి దనుజవల్లభుం డిట్లనియె. 638

సీ. రాక్షసోత్తములార శ్రీరండు పోరాడక, కాలంబు గాదిది శ్రీకలహమునకు
సర్వభూతములకు శ్రీసంపదాపదలకు, బ్రభువై నదైవంబుఁ శ్రీబరిభవింప
మన మోపుదుమె తొల్లిరమనకు రాజ్యంబును, సురలకు నాశంబు శ్రీసారిది నిచ్చి
విశేతముగఁ జేయరవేల్పు నే మందము, మనపాలిభాగ్యంబురమహిమ కాక

తే. వెలసె పలుమాటుఁ బాతెడిరవిష్ణుభటులు, మిమ్మునెగచుట దైవంబురమేరగాదె
మనకు నెడమరై వంబురమంచినగును, నాఁడుగెలుతము పగవారిరనేడువలదు.

వ. అదియు.

640

- క. బలుదుర్గంబులు సచివులు, బలములు మంత్రోపధములు శ్రీ బహుశేముషియుం
గలిగియు సామోపాయం, బులఁ గాల మెటింగి నృపుఁడు శ్రీ వోరుట యొప్పన్.
- ప. అట్లు గావున రణంబున శత్రులకిప్పు డెదురు మోహరించుట కార్యంబు గాదుమ
నకు నుట వగుకాలంబున జయంతము నలంగక తొలంగుం డనినఁ గలంగి భాగ
వతభటపలాయితులై చిక్కి రక్కసులు రసాతలంబునకుం జని రంత హృదయం
బెటింగి తార్ద్రనందనుండు యాగసుత్యాహంబున వారుణపాశంబుల నసుర
వల్లభుని పట్టించెనరేత. 642
- క. బాహులుఁ బదములుఁ గట్టిన, శ్రీహరికృప గాక యేమి శ్రీ సేయును నని సం
దేహింపక బలి నిలిచెను, హాహారవ మెసఁగె దశదిగంతములందున్. 643
- క. సంపద సెడియును దైన్యముఁ, గంపంబును లేక తొంటికంటెను బెంపుం
దెంపును నెఱుకయు ధైర్యము, వంపని సురవైరిఁ జూచి శ్రీ వటుఁ డిట్ల నియెన్.
- సీ. దానముత్రిపదభూతల మిట్లు నంటివి, ¹తగుణచంద్రార్కు లెంద్రాదాక నుందు
రంతభూమియు నొక్కరయడుగయ్యెనాకును, స్వర్లోకమునునొక్కరచరణమయ్యె
నన్న నీసామ్యు రెండడుగులఁ గలసెను, గడమపాదమునకుఁ శ్రీ గలదె చోటు
నిచ్చెన నన్నర్థ శ్రీ మీనిమరాత్తుండు, నిరయంబుఁ బొందుట శ్రీ నిజముగాదె
- తే. కాన దుర్గతికిని గొంతరకాల మరుగు, కాక యిచ్చెద వేని వేగంబ నాకు
నివుడు మూడవపదమునశిమ్ముఁజూపు, బ్రాహ్మణాధీనములుద్రోవరబ్రహ్మవశమె.
- ప. అని యిట్లు వామనుండు వలుక సత్యభంగసం దేహావిషదిగ్ధశల్యనికృత్తహృద
యుం డయ్యును విషణ్ణుండు గాక వైరోచని ప్రసన్నవదనంబుతోడఁ జిన్నిపోడ
వడుగున కిట్లనియె. 646
- క. సూనృతంబు గాని శ్రీ సుడియమ నాజిహ్వ, బొంకఁ జాల నామ శ్రీ బంకు లేదు
సీత్యతీయపదము శ్రీ నిజము నాశిరమున, నెలపు సేసి పెట్టు శ్రీ నిర్మలాత్మ. 647
- క. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తనిగ్రహంబునకును, బదవిహీనతకును శ్రీ బంధనమున
కర్థభంగమునకు శ్రీ నౌవ్యననమునకు, వెఱవ దేవ బొంక శ్రీ వెఱచినట్లు. 648
- ప. అదియునుం గాక. 649
- సీ. తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములుఁ జెలికాండ్రు, గురువులు శిష్యింపఁ శ్రీ గొఱఁతవడు నె
పిదప మే లగుఁగాక శ్రీ పృథుమదాంధులకును, దానవులకు మాకుఁ దదటి యెటింగి
విభ్రంశచక్షువు శ్రీ వెలయ నిచ్చుటఁ జేసి, గురువులలో నాదిగగురువ వీవ
నీవు బంధించిన శ్రీ నిగ్రహమో లజ్జ, యో నష్టియో బాధశ్రయో తలంప
- తే. నిన్ను నెదిరించి పోరాడి శ్రీ నిర్జరారు
లాదియోగీంద్రు లందెడునట్టిటెంకి
నందరే తొల్లి పెక్కండు శ్రీ హర్షమూర్తి

- త్రిదశగణముఁ గన్నయదితి గానుపు దీఱఁ, జిన్ని మేటివడుగుఁ గన్నయట్లు.
 వ. ఇట్లు దేవేంద్రుండు వామనభుజపాలితం బగుత్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబున రల
 నంగీకరించె నప్పుడు బ్రహ్మయు శర్వుండును గుమారుండును భృగు
 లయినమునులును బితృదేవతలును దక్షాది ప్రజాపతులును సిద్ధులును వై
 కులును మఱియుం దక్కినవారలు నద్భుతప్రకారుం డైనవిష్ణుని ప్రచారంబులక
 నాశ్చర్యంబు నొందుచుఁ బ్రశంసించుచు నాడుచుం బాడుచుఁ దమతమనివా
 సంబులకుం జని రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. *U End m. 4 pu* 690
 తే. మనుజునాథ త్రివిక్రముఁ మహిమకొలఁది, యెఱుంగఁదర్కింపఁ తక్కింపఁ నెవ్వఁ యోవుఁ
 గుంభిని రేఘకణములు కగులుతు వెట్లు, వాఁడు నేరఁడు దక్కిన నవారివశమె.
 క. అద్భుతవర్తనుఁ డగుహరి, నద్భావిత మైనవిమలఁచరితము వినవాఁ
 డుద్భటవిక్రముఁ డై తుది, నుద్భాసితలీల బొందు కను త్రమగతులన్. 692
 తే. తగిలి నూనుషపై తృకర్దైవకర్త, వేళెలందుఁ ద్రివిక్రమఁ వికృమంబు
 లక్కడెక్కడఁ గీర్తింతు క రెవ్వరేని, బొందుదురు నిత్యసౌఖ్యంబు భూవరేంద్ర.
 మ. 1 జడు లై నాకము గోలుపోవు సురలం క జంభారినిం బోనఁగా
 వడు గై భూమిఁ బదత్రయం బిడుటకై క వైరోచనిక వేడి రెం
 డడుగుల్ సాచి త్రివిక్రమస్ఫురణ బ్రహ్మాండంబుఁ దా నిండుచుం
 గడు మోదంబున నుండువామనున కేకకాలంబునక మ్రొక్కెదన్. 694

— ధృతశ్వానతారకథాపారంభము. —

- వ. అని యిట్లు శుకుండు రాజునకు వామనావతారచరితంబు నెప్పె నని సూతుండు
 మునులకుం జెప్పిన విని వార లతని కిట్లనిరి. 695
 నీ. విమలాత్మ వినమాకుఁగ వేడ్కయయ్యెడి మున్ను, హరిమత్స్యమైనవృత్తాంతమెల్లఁ
 గర్త బద్ధునిభంగి క ఘనుఁ డీశ్వరుఁడు లోక, నిందితం బై తమో నిలయ మైన
 మీనరూపము నేల క మే లని ధరియించె, నెక్కడ వర్తించె క నేమి సేసె
 నాద్యమై వెలయునశ్రయ్యవతారమునకు నె, య్యది కారణంబు గాకర్యాంశమెట్లు
 ఆ. నీవు దగుదు మాకు కనిఖలంబు నెఱిగింపఁ, దెలియఁ జెప్పవయ్య క దేవదేవు
 చరిత మఖలలోకకసాభాగ్యకరణంబు, గాదె విస్తరింపు క క్రిమముతోడ. 696
 వ. అని మునిజనంబులు సూతు నడిగిన నతం (డిట్లనియె) మీర లడిగినయీయరం
 బుఁ బరీక్షింప రేంద్రుం డడిగిన భగవంతుం డగు బాదరాయణి యిట్లనియె. 697
 నీ. విభుఁ డీశ్వరుఁడు వేదకవిప్రగోసురసాధు, ధర్మార్థములఁ గావఁగ దనువుఁ దాల్చి
 గాలిచందంబున కఘనరూపములయందుఁ, దనురూపములయందుఁ దగిలియుండు
 నెక్కువదక్కువ క లెన్నఁడు నొందక, నిర్గుణత్వంబున క నెఱయుఘనుఁడు
 గురుతయుఁ గొఱతయుఁ గుణసంగతివహించు, మనుజేశచోద్యమేమత్స్యమగుట

తే. విన్నవించునకల్పాంతరవేళఁ దొల్లి, న్రవిశదేశపురాజు నశత్యవ్రతుండు
 పుచ్చుచు హరిఁగూర్చి నిష్ఠతోడఁ, దపముఁగావించెనొక యేటిరతుమునఁడు.
 యు నొక్కనాఁ డమ్మేదిసీకాంతుండు గృతమాలిక యనునేటిపొంత హరిసమ
 ర్పణంబుగా జలతర్పణంబు సేయుచున్నసమయంబున నారాజుదోసిట నొక్కమీ
 నుపిల్ల దవిలి వచ్చిన నులికిపడి మరలం దరంగిణీజలంబునందు శకులశాబకంబు
 విడిచె నట్లు విడివడి నీటిలోనుండి జలచరపోతంబు భూతలేశ్వరున కి ట్లనియె.

మ త్తకోకిలము. పాటు వచ్చినజ్ఞాతిఘాతులు శ పాపజాతిర్పుషంబు లీ

యేటఁ గొండాకమీనుపిల్లల శ నేటి పట్టి హరింప ని

చ్చోట నుండక నీదుదోసిలి శ సొచ్చి వచ్చిననన్ను ఎ

ట్టేటఁ గ్రోవఁగఁ బాడిగా కృప శ యింత లేక గయ్యానిన్.

700

ఆ. వలలు దారు నింక శ వచ్చి జాలరివేట, కాటు లేటు గలఁచి శ కార వెట్టి
 మిడికి పోవ నీక శ మెడఁ బట్టుకొనియెద, రప్పు డెందుఁ జొత్తు శ ననఘచరిత.

క. భక్షించు నొండె ర్పుషములు, శిక్షింతురు ధూర్తు లొండఁ శ జెడ కుండఁగ నౌ
 రక్షింపు దీనవత్సల, స్రక్షిణులఁ గాచుకంటె శ భాగ్యము గలదే.

702

వ. అనిన విని కరుణాకరుం డగునవ్విభుండు మెల్లన యమ్మినడింభకంబును
 గమండలు(జలంబు)నం బెట్టి తననెలవునకుం గొనిపోయె నదియు నొక్కరాత్రం
 టునం గుండిక నిండి తనకు నుండ నిమ్ము సాలక రాజన్యన కిట్లనియె.

703

క. డండ నిది గొంచె మెంతయు, నొండాకటిం దెమ్ము భూవక్తరోత్తమ యనుడు
 గండకముఁ దెచ్చి విడిచెను, మండలపతి కలశసలీలమధ్యమున సృపా.

704

వ. అదియును ముహూర్తమాత్రంబునకు మూఁడుచేతులనిడుపై యుదంచనంబు
 నిండి పట్టు లేక వేటొండు దె మ్మనవుడు నారాచపట్టి కరుణాగుణంబునకు నాట
 పట్టు గావున గండకంబు నొండాక్కచిటుతమడుఁగున నునిచె నదియు నాసరో
 వర(జల)ంబునకు సగ్గలం బై తనకు సంచరింప నది గొంచెం బని పలికినం బుడమి
 తేఁడు మంచివాఁ డగుటంజేసి యాకంచరంబు నుదంచితజలాస్పదం బై సహ
 దంబునందు నిడియె నదియు నాజలాశయంబునకు సధికం బై పెరుఁగ నిమ్ము
 సాల దనిచెప్పికొనిన సప్పుణ్యం డొప్పెడినడవడిం దప్పనివాడై నకతంబున నమ్మ
 హామీనంబును మహార్ణవంబున విడిచె నదియును మక రాకరంబునం బడి రాజు
 న కి ట్లనుఁ బెనుమొసళ్లు ముసరికొని కసిమసంగి ప్రింగెడి నింతకాలంబు నడపి
 కడపట దిగవిడువకు వెడలఁ దిగువు మని యెలుంగింప నన్నీటిపొడవునకుం
 బుడమితేఁడు దెలిసి యి ట్లనియె.

705

సీ. ఒకదినంబున శత్రయోజనమాత్రము, విస్తరించెదు నీవు శ వినము చూడ
 మిటువంటిర్పుషముల శ నెన్నడు నెఱుఁగము, మీనజాతుల కిట్టిరమేను గలదె
 యేమిటి కెవ్వడ శ వేల త్రిప్పించెదు, కరుణ నాపన్నులఁ శ గాన వేడి

- యంభశ్చరం బై నశహరివి నే నెఱిగితి, నవ్యయ నారాయణాభిధాన
తే. జననసంస్థితసంహారరచతురచిత్త, దీనులకు భక్తులకు మాకు శ్రీ దిక్కు నీవ
నీదులీలావతారంబు శ్రీ నిఖిలభూత, భూతి హేతువు మ్రొక్కెడఁ శ్రీ బురుషవర్య.
- క. ఇతరులము ¹గాము చిత్సం, గతులము మాపాల నీవు శ్రీ గలిగితి భక్త
స్థితండ వగునిన్ను నెప్పుడు, నతి సేసినవాని కేల శ్రీ నాశము గలుగున్. 707
- క. శ్రీలలనాకుచవీధిని, గోళీపరతంత్రబుద్ధి శ్రీ గ్రీడించుసుఖా
లోలుడవు దామసాకృతి, నేలా మత్స్యంబ వైతి శ్రీ వెఱిగింపు హరీ. 708
- న. అని పలుకునత్యవ్రతమహారాజునకు నయ్యుగంబుకడపటఁ బ్రశ్రియసమయసము
గ్రంబున నేకాంతజనప్రియుం డయి విహరింప నిచ్చయించుమీనరూపధగుం
డైనహరి యిట్లనియె. 709
- నీ. ఇట మీఁద నీరాత్రి శ్రీ కేడివదినమునఁ, బద్మగంభీర కొక్కపెగలు నిండు
భూర్భువాదికజగంబులు మూఁడు విలయాబ్ధిలోన మునుంగు నాఁలోనఁ బెద్ద
నావ నేరఁగ వచ్చు శ్రీ నాపంపుపెంపున, దానిపై నోషధిశ్రతులు బీజ
రాసులు నిడి పయోరరాశిలో విహరింపఁ, గలవు న ప్తరులు శ్రీ గలిసి తిరుగ
- ఆ. మ్రోలఁ గాన రాక శ్రీ ముంచుపంజీకటి, ²మినుకుచుండు మునులరమేనివెలుగు
దొలకుచుండు జలధి శ్రీ దోధూమామాన మై, నావ చేలు చుండు శ్రీ నరవరేణ్య.
- వ. మఱియు నన్నావ మున్నీటికరల్లికు లోనుగాకుండ నిరుగెలంకుల వెనుక ముం
దట నేమటకుండఁ బెన్నెలు లగునాగలుల³ జడియుచుఁ బొడువ వచ్చినజల
గ్రహంబుల నొడియుచు సంచరించెద నొక్కపెనుఁబాము చేరువ (నాయను
మతిం) బొడసూపెడు దానంజేసి సుడిగాడ్పులకతంబున నావ ³వడిందిరుగంబడ
కుండ నాకొమ్ముతుదిం బదిలముగా లంకించి నీకును నపసులకును నలజడి సెంద
కుండ మున్నీట నిప్పాటం దమ్మిచాలిరేయి వేగునంతకు మెలంగెద నది కారణం
బుగా జలచరరూపంబుఁ గయికొంటి మఱియునుం బ్రయోజనంబు గలదు నామ
హిమ పరబ్రహ్మం బని తెలియుము నిన్ను ననుగ్రహించితి నని సత్యవ్రతుండు
సూడ హరి దిరోహితుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 711
- ఆ. మత్స్యరూపి యై నశమాధవునడుగులు, దలఁచికొనుచు రాచశ్రతిపసి యొక్క
దర్భశయ్యఁ దూర్పు శ్రీ దలగడగాఁ బండి, కాచి యుండ నాటికాలమునకు.
- వ. అంతఁ గల్పొంతంబు డాసిన. 713
- క. డల్లసితమేఘపంక్తులు, జల్లించి మహోగ్రవృష్టి శ్రీ జడిగొని కురియన్
వెల్లి విరిసి జలరాసులు, సెల్లెలికట్టలకు దాటి⁴నీమల ముంచెన్. 714
- వ. తదనంతరంబ. 715
- తే. మున్నుపోయినకల్పాంతమున నరేంద్ర, బ్రాహ్మమనఁగ నై మిత్తికప్రశయమైన

నింగిపై ¹నిట్టటోలకుమున్నీటిలోనఁ, గూతె భూతాళి జగములకొలఁదు తెడలి.

వ. అంత నమృహా రాత్రియందు.

717

మ. నెఱి నెల్లప్పుడు నిల్చి ప్రాణిచయమున నిర్మించి నిర్మించి పీ

పిటియన్ నిల్లుచు నావులించుచు నజం న డేనృప్తియున్ మాని మే

నొటగన్ తెప్పలు మూసి కేల్ దలగ డై న యుండంగ నిద్రించుచున్

గుఱువెట్టం దొడఁగెం గలల్ గనుచు నిశ్శోషించుచున్ భూవరా.

718

ఆ. అలసి సాలసి నిమర న నందినపరమేష్ఠి, ముఖమునందువెడలె న మొదలిశ్రుతులు

నపహరించెనొకహా యగ్రీవుడనుదైత్యభటుఁడు దొంగదొడరఁబరులవశమె.

క. చదువులు దనచేపడినం, జదువుచు బెన్బయల నుండ న శంకించి వడిం

జదువులముదుకఁడు గూరుకఁ, జదువులతన్నరుఁడు సొచ్చె న జలనిధికడుపున్ .

వ. ఇట్లు వేదంబులు దొంగిలి దొంగరక్కనుండు మున్నీట మునింగిన వాని

జయింప వలసియు మ్రానుదీఁగెల విత్తనంబుల పొత్తరలు పెన్నీట నాని చెడ

కుండ నునుప వలసియు నెల్లకార్యంబులకుం గావలి యగునాపురుషోత్తముం

డప్పెను రేయిచొరుగలయందు.

721

క. కుఱుగఱులు వలుడనిసాసలు, చిఱుదోకయుఁ బసిఁడియొడలునెరి గలపొడలున్

నెఱిమొగము నొక్కకొమ్మును, మిఱుచూపులుఁ గలిగి యొక్కమీనంబయ్యెన్ .

వ. అట్లు లక్షయోజనాయతం బయినపారీనం బై విశ్వంభరుండు జలధి సొచ్చి. 723

సీ. ఒకమాటు జలజంతు యూధంబుతోఁ గూడు

నొకమాటు దరులకు న నుటికి వచ్చు

నొకమాటు మింటికి న నుదరి యుల్లంఘించు

నొకమాటు లోపల న నొదిగి యుండు

నొకమాటు వారాళి న నొడలు ముంపమిఁ జూచు

నొకమాటు బ్రహ్మాండ న మొరయఁ దలంచు

నొకమాటు ఝషకోటి న నొడిసి యాహరించు

నొకమాటు జలముల న నుమిసివైచు

తే. గఱులు సారించు మీసల న గడలు నిపురుఁ

బొడలు మెఱపించుఁ గన్నులనపొలప మార్పు

నొడలు జలిపించుఁ దళుకున న నొలయుమీస

వేషి పెన్నీట నిగమగనవేషి యగుచు.

724

వ. అంతకు మున్న సత్యవ్రతండు మహార్ణవంబులు మహివలయంబు ముంచునవ

సరంబున భక్తపరాధీనుం డగుహరిం దలంచుచు నుండ నారాయణప్రేరిత యై

యొక్కనావ వచ్చినం గనుంగొని.

725

- మ. చని సత్యవ్రతమేదిసీవిభుఁడు నోజం బూని మాగ్నిఁగెవి
త్తనముల్ పెక్కులు నావపై నిడి హరిభ్యానంబుతో దానిపై
మునిసంఘంబులు దాను నెక్కి వెఱతో క్రమున్నీటిలోఁ దేలుచుం
గనియెన్ ముందట భక్తలోకహృదలంకరీణమున్ మీనమున్. 726
- వ. కని జలచరేంద్రునికొమ్మున నొక్కపెనుఁబాఁపత్రాట నన్నావఁ గట్టి సంతసించి
డెందంబు నిపురుకొని తపస్వులుం దాను నారాచపెద్ద మీనాకారుం డగువేల్పు
తేని ని ట్లని పొగడె నపుడు. 727
- మ. తమలోఁ బుట్టునవిద్య గప్పికొనుడుం క దన్ములసంసారవి
భ్రము లై కొండలు దేలుచుం గలఁగుచున్ కబల్యెంటలన్ దైవయో
గమునం దేవరమేశుఁ గొల్చి ఘను లై కైవల్యసంప్రాప్తులై
ప్రమదం బందుదు రట్టిసీపు కరుణం క బాలింపు మ మ్మిశ్వరా. 728
- ఉ. కన్నులు లేనివాఁడు మఱి క కాననివానికిఁ ద్రోవఁ జూపఁగాఁ
జన్న తెఱంగు మూఘున కకసస్మతి దా గురుఁ డౌట సూర్యుడే
కన్నులు గాఁగ భూతములఁ క గాంచుచు నుండురమేశ మాకు ను
ద్యన్నయమూర్తి వై గురువ క వై యలసగ్గతిజాడఁ జూపవే. 729
- క. ఇంగలముతోడిసంగతి, బంగారము వన్నెగలుగుభంగిని క్షత్వే
వాంగీకృతులయఘంబులు, భంగంబులఁ బొందు ముక్తి క ప్రాపించు హరీ. 730
- క. హృదయేశ నీప్రసన్నత, పదివేలవపాలిలేశభాగము కతసం
ద్రిదశేంద్రత్వము గల దఁట, తుదినిను మెప్పింప నేది క నారకదు శ్రీశా. 731
- క. పెఱవాఁడు గురుఁ డటంచును, గొఱగానిపదంబు సూపఁగ గుజనుం డగు నీ
నెఱత్రోవ నడవ నేర్చిన, గఱగొఱ లేకున్నపదము క గలుగు దయాభీ. 732
- మ. చీలి వై చుట్టమ వై మనస్థితుఁడ వై క చిన్మూర్తి వై యాత్మ వై
వల నై కోర్కులపంట వై విభుఁడ వై క వర్తిల్లుని న్నొల్లకే
పలువెంటం బడి లోక మక్కట వృధాబద్ధాశమై పోయెడిన్
నిలువన్ నేర్చునె హేమరాశిఁ గనియన్ నిర్భాగ్యుఁ డంభశ్శయా. 733
- ఆ. నీరరాశిలోన క నిజకర్త బద్ధ మై, యుచితనిద్రఁ బొంది క యున్నలోక
మేమహాత్ముచేత క నెప్పటి మేల్కాంచు, సట్టిసీపు గురుఁడ క వగుట మాకు. 734
- క. ఆలింపుము విన్నప మిదె, వేలుపుగమితేని నిన్ను క వేడికొనియెదన్
నాలోనిచిక్కు మానిచి, నీలోనికిఁ గొంచుఁ బొమ్ము క నిఖిలాధీశా. 735
- వ. అని యిట్లు సత్యవ్రతుండు వలికిన సంతసించి మత్స్యరూపంబున మహాసముద్రం
బున విహరించుహరి పురాణపురుషుం డగుటంజేసి సాంఖ్యయోగక్రియాసహిత
యగుపురాణసంహిత నుపదేశించె నమృహారాజు మునిసమేతుం డై భగవన్నిగ
దితంబై ననాతనం బగుబ్రహ్మస్వరూపంబు విని కృతాత్ముం డయ్యె సతం డిమ్మహా

కల్పంబున వివస్వంతుం డనంబరంగినసూర్యునకు శ్రాద్ధ దేవుండన జన్మించి శ్రీహరి
కృపావశంబున నేడవమను వయ్యె నంత నవ్విధంబునం బెనురేయి నిండునంతకు
సంచరించి జలచరాకారుం డగునారాయణుండు దన్ని శాంతనమయంబున. 736

మ. ఉట కంభోనిధి రోసి వేదములకుఁయ్యుఁ డైస్యముం జూచి వే
గఱు లల్లార్చి ముఖంబు సాచి బలువీరకం దోఁక సారించి మే
న్మెఱయఁ దాడలు దీటి మీస లదరఁ మీనాకృతిఁ విష్ణుఁ డ
క్కఱటిం దాఁకి వధించె ముష్టిదళితఁగ్రావుఁ హయగ్రీవునిన్. 737

వ. అంతం బ్రశయావసాననమయంబున. 738

సీ. ఎప్పుడు వేగునం శ చెదురుసూచుచునుండు, మునులడెందంబులు శ ముదముకొంగఁ
దెలివితోఁ బ్రక్కనిద్రొందుభారతి లేచి, యోరపయ్యెడఁ జక్కనొత్తికొనఁగ
మలిన మై పెనురేయి శ మ్రక్కిన తేజంబు, దొంటిచందంబునఁ శ దొంగలింపఁ
గ్రాణులసంచితభాగధేయంబులు, గన్నులకొలుకులఁ శ గానబడఁగ
తే. నవయవంబులు గడలించి శ యావులించి

నిదురఁ దెప్పితే మేల్కొంచి శ నీల్లి మలఁగి

యొడలు విఱుచుచుఁ గనుఁగవ శ లుసుముకొనుచు

ధాత గూర్చుండె నృప్తిసంధాతె యగుచు. 739

వ. అయ్యవసరంబున. 740

ఆ. వాసవారిఁ జంపి శ వానిచేఁ బడియున్న, వేదకోటిచిక్కు శ విచ్చి జెచ్చి
నిదుర మాని యున్న సీరజాసనునకు, నిచ్చెఁ గరుణ విష్ణుఁ శ డీశ్వరుండు. 741

క. జలగుహనాభునికొట కై. జలతర్పణ నూచరించి శ సత్యవ్రతుం డా
జలధి బ్రదికి మను వయ్యెను, జలజాత్యునిఁ గొలువ రేని శ సంపద గలదే. 742

ఆ. జనవిభుండు దపస్వి శ సత్యవ్రతుండును, మత్స్యరూపి యైనమాధవుండు
సంచరించినట్టి సదమలాఖ్యానంబు, వినినవాడు బంధరవిరహితుండు. 743

క. హరిజలచరావతారము, బరువడిఁ బ్రతిదినము జదువఁ శ బరమపదంబు
నరుఁ డొందు వానికొర్కులు, ధరణీశ్వర సిద్ధి బొందుఁ శ దధ్యము సుమ్మి.

మ. ప్రశయాంభోనిధిలోన మేన్మఱచి నిద్రం జెందువాణీశుమో
ములవేదంబులు గొన్నదై త్యుని మృతిం శ బొందించి సత్యవ్రతుం
డలరఁ బ్రహ్లాదు మూటలం దెలిపి సర్వాధారుఁ డై మీస మై
జలధిం గ్రుంకుచుఁ దేలుచుఁ మెలఁగురాజస్మూర్తికిఁ మ్రొక్కెదన్. 745

వ. అని చెప్పి. 746

క. రాజేంద్రుడై త్యదానవ, రాజమహాగహనదహన శ రాజస్తుత్యా
రాజావతంస మానిత, రాజధర్పితగుణాధ్య శ రాఘవరామా. 747

మాలిని. దివిజరిపువిదారీ శ దేవలోకోపకారీ

భువనభరనివారీ శ పుణ్యరక్షానుసారీ

ప్రవిమలశుభమూర్తీ శ బంధుపోషప్రవర్తీ

ధవళబహుళకీర్తీ శ ధర్మనిత్యానువర్తీ.

748

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకగుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసవమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయినశ్రీమహాభాగవతపురాణం బనుమహా ప్రబంధంబునందు స్వాయంభువ స్వారోచి షోత్తమ తామసమనువులచరిత్రం బును గరిమకరంబులయుద్ధంబును గజేంద్రరక్షణంబును రైవతచాక్షుషమను వులవర్తనంబును సముద్రమథనంబును గూర్జావతారంబును గరళభక్షణం బును సమృతాదిసంభవంబును దేవాసురకలహంబును హరి గపటకామిని రూపంబున నసుగుల వంచించి దేవతల కమృతంబు వోయుటయు రాక్షసవధం బును హరిహరసల్లాపంబును హరికపటకామినిరూపవిభ్రమణంబును వైవస్వత సూర్యసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి భద్రసావర్ణి దేవసావర్ణి ర్ణింద్రసావర్ణి మనువులవృత్తాంతంబులును బలియుద్ధయాత్రయును స్వర్గవర్ణనంబును దేవపలాయనంబును వామనావతారంబును శుక్రబలిసంవాదంబును ద్రివిక్రమవిస్ఫురణంబును రాక్షసులసుతలగమనంబును సత్యవ్రతోపాఖ్యానంబును మీనావతారంబును ననుకథలు గలయష్టమస్కంధము.

749

ఓం త త్స ద్భ్రహ్మార్పణ మస్తు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచంద్రాయ పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభాగవతము.

స వ మ స్కంధము.

—❀—

రాజిత మునిపూజిత

వారిధిగర్వాతిరేకవారణానా

సూరిత్రాణమహోజ్వల

సారయశస్సాంద్ర రామశచంద్రసరేంద్రా.

1

వ. మహానీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరిసమేతుం డయినసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయినపరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని.

2

సీ. మనువులనడవట్లు శమర్యాదలును వింటి, మన్వంతరంబుల శమాధవుండు దిరిగినజాడలు శదెలిసె సత్యవ్రతుం, డనురాజు ద్రవిళదేశశాధిపుండు పోయినకల్పాంతశమున విష్ణు సేవించి, విజ్ఞానమునఁ బొంది శ వెలుంగుతేని కతఁడు వైవస్వతుం శ డై పుట్టి మను వయ్యె, సతనికి నిత్యోకుం శ డాది గాఁగఁ తే. బదురు గొడుకులు గల రంటి శ పరఁగ వారి, వంశ మేరీతి వర్తిలై శ వారిలోనఁ జనినవారిని జనువారి, శ జననివారి, జెప్పవే వ్యాసనందన శ చిత్తగించి.

3

క. చెవులార నేఁడు వినియెద, రవివంశమునందుఁ గలుగుశరాజులక్ష్మీన్తుల్ వివరింపు వరుసతోడను, భువిఁ బూర్వులక్మీర్తి వినినఁ శ బుణ్యము గాదే.

4

వ. అనినం బరాశరమునిమనుమం డిట్లనియె.

5

ఆ. వినుము మనువుకులము శ వేయినూతెండ్లును, బరఁగ విస్తరించి శ పలుక రాదు నాకుఁ దోచినంత శ సరనాధ వేగంబ, యెఱుకపడఁగ నీకు శ నేర్పరింతు.

6

క. ఎక్కువదక్కువపొడవుల, కెక్కుటి పొడ వయినపురుషుం శ డింతయుఁ జెడఁ దా నొక్కఁడుఁ గల్పొంతంబున, నక్కజ మై యుండి విశ్వ శ మంతయు నిల్పున్.

7

సీ. భూమిశ యమ్మహాశ్రురుషునినాభిమ,ధ్యమున బంగారుఁగెండ్లమ్మి మొలచె నాతమ్మిపూవులో శ నటమిఁదఁ దనయంత, నాలుగుమోములనలువ వుట్టె

నా బ్రహ్మమనమున శ నట మరీచి జనించె, గశ్యపుం డతనికిఁ శ గలిగె నంత
నాకశ్యపునికి దక్షతౌత్మజ కదిలికి, గొమరుఁ డై చీకటిగొంగ వొడమె

తే. జలజబంధునిపెండ్లాము శ సంజ్ఞయందు

శ్రాద్ధదేవుండు మనువు సంజాతుఁ డయ్యె
మనువునకు శ్రద్ధ యనియెడిమగువయందుఁ
బడురు గొడుకులు గలిగిరి శ భద్రయశులు.

8

వ. వార లిశ్వాకుండును నృగుండును శర్యాతియు దిష్టుండును ధృష్టుండును
గరూశకుండును సరివ్యంతుండును బృషద్ధుండును సభగుండును గవియు నస
నెగడి రట మున్నమనువు గొడుకులు లేనివాఁ డై మిత్రావరుణుల నుద్దేశించి.

సీ. మనువు నిడ్డలు పుట్ట శ మఖమాచరించుచో, సతనిభార్యయు హోత శ నాశ్రయించి
కూతురు పుట్ట నాకుం జేయు మని పల్కి, వరభక్తితోఁ బయోనృతముసలిపె
నాసతి సెప్పిన శట్టధ్వర్యుండును ¹హోత, నగుఁ గాక వేలువు శ మనుచుఁ బలికె
హవి నందుకొని కూతు శ రయ్యెడు మని నషట్కారంబు సెప్పుచుఁగదిసి వేల్వ

తే. హోతపెడఁచేత నిల యనునవిదపుట్టె, దానిఁ బొడగని మనువు సంఘతాపమంది
కొడుకు మేల్ గాక యేటికిఁ గూతు రకట, చెప్పవే యని పోయె వశిష్ఠకడకు.

వ. చని యిట్లనియె.

11

క. అయ్య కొడుకులకొట్టె, యయ్యగము నియనుజ్ఞ శ నే జేయం గా
నియ్యుండు దేల పుట్టెను, మీయంతలవారి కిండుమేరలుఁ గలవే.

12

వ. అదియునుం గాక మీగు బ్రహ్మవాదులగు మంత్రవాదులగు వేదవాదులగు
శాపంబు లందకుండం జేయువార లిది యేమి యనవుడు మాతాత వసిష్ఠుండు
హోతృవ్యభిచారం బెఱింగి మనువున కిట్లనియె.

13

తే. అధిప, సంకల్పవైషమ్య శ మగుటఁజేసి, హోతకల్లదనంబున శ నువిద గలిగె
నై నఁ గలిగింతు నీకుఁ బ్రియాతృజునిని, నీవు మెచ్చంగఁ జూడు నాశనేర్పుబలిమి.

వ. అని పలికి (భగవంతుం డగు)వసిష్ఠుండు (గీర్తితత్పరుండు గావున) మనువుకొమ
రాలిమగతనంబుకొటకు నేకచిత్తింబున నాదిపురుషుం డగుసారిం బొగడిన స
ప్పర మేశ్వరుండు మెచ్చి తపసికోరినవరిం నిచ్చె నది నిమిత్తంబుగా నిలాకస్యక
సుద్యముం డనుకుమారుం డయి రాజ్యంబు సేయుచు.

15

సీ. ప్రొద్దు వో కొకనాఁడు శ పోయి పేరడవుల, వెంట వేఁ టాడెడివేడ్కతోడఁ
గొందఱుభృత్యులు శ గూడి రా సైంధవ, బయినగుఱ్ఱము నెక్కియడవికేఁగి
బలువిల్లుఁగొవ్వఁడిభాణంబులును దాల్చి, పెనుమెకంబులవెంటఁబడిఱుసతోడ
నుత్తరదిశకు, మఘోగ్రుఁ డై చనిచని, మేరువుపొంతఁ గుఱమారవనముఁ

తే. 'జేరె నందు మహేశుండు శివయు నెపుడు

రతి సలుపు చుందు రందు జోరంగఁ బోవ

నాఁడు దయ్యెను రాజు రాజానుచరులుఁ

బడఁతు లైరి లదశ్వంబు శ బడబ యయ్యె.

16

వ. ఇట్లు మగతనంబు సెడి మగువలై యొండొరుల మొగంబులు సూచి ²మఱుంగు చుండి రనిన విని శుకునకు రా జిట్లనియె.

17

ఆ. రాజుఁ దోడివారు శ రమణు లై రంటివి, కాంత లగుట కేమి కారణంబు

³నిట్టిదేశ మెఱుంగ శ మెన్నఁ జాకధ యెల్ల, వేడ్క దీరి నాకు శ విస్తరింపు.

18

వ. అదియునుం గాక.

19

ఆ. మగువతనము మాని శ మగవాఁడు గా వచ్చు, గాక పేరుఁ బెంపు శ గాసిగాఁగ మగతనంబు మాని శ మగువ గా వచ్చునె, మానవంతుఁడై నగమానవునకు.

20

వ. అని యడిగిన నట్లునపొత్తునకు వ్యాసపుత్రుం డిట్లనియె.

21

సీ. పురవైరి కొకనాఁడు శ పొడసూపువేడుకఁ, దద్దయు దిక్కులశతమము లెల్లఁ దమతమవెలుఁగులు శ దగిలి గొందులు సారఁ, గొందఱుపథికులుగొలిచిరాఁగఁ

గ్రాణేశుతోడలపై శ భాసిల్లునంబిక, వారలఁ జూచి మై శ వలువ లేమి

సిగ్గు పుట్టిన లేచి శ చీరఁ గట్టినఁ జూచి, దేవియు దేవుండు శ దీర్ఘ లీల

తే. నొంటి దమలోనఁ గ్రిడించు శ చున్నవారు

మనకు సమయంబు గా దని శ మరలి మునులు

నరుఁడు నారాయణుండు నగనారతంబు

మెలఁగుచోటికి నడచిరి శ మేదిసీశ.

22

వ. అది కారణంబుగా భగవంతుం డగుశివుండు దనప్రియురాలి వేడుకలకొఱకు.

క. ⁴ఈనెల వెవ్వఁడు సొచ్చిన, మానిని యగు ననినతోంటిమాటకతమునన్

మానవుండు మగువపోడిమి, మానక పేరడవులందు శ మఱియుం దిరిగెన్.

24

వ. ఇట్లు చెలికత్తియలమొత్తంబులుం దానును నారాచపూబోడి వాఁడిచూపుల నాఁడుపోడిమి నెఱపుచు దైవయోగంబున సోమసుతుండును భగవంతుండును నగుబుధునియాశ్రమంబు సేరి మెలంగు చున్నయెడ.

25

ఆ. రాజుగోడుకుఁ జూచె శ రాజీవదళనేత్ర, రాజవదనఁ జూచె శ రాజుపట్టి

దొంగకాముఁ డంతఃదొందడిఁ జగురాకు, వాలు వెఱికి యుటికి శ వారి మోఁదె.

వ. ఇట్లు పూవుండుపులు గలనెఱబిరుదుచిగురుటడిదంబుమొనకు నోహటించి వార లిరువురుం బైపడి వేడుకలకుం జొచ్చిన వారలకుం బురూరపుం డను కుమారుండు పుట్టె నివ్వధంబున.

27

1 'చేరె నవ్వేళ శంభుండు శివయుఁ దాను, నందుఁ గ్రిడింపఁ జొచ్చినయంతమాత్ర, నాఁడు దయ్యెను'—ప్రా. ప్ర. 2 నగుచు. 3 నిట్టి దే మెఱుంగ. 4 ఈసే రెవ్వఁడు.

- ఆ. మనుసుతుండు ఘనుడుమగనాలితనమునఁ, గొడుకుఁ గాంచి విసివిగకుంది కుంది
చింతఁ బొంది గురు వశస్థిని భావించె, నతనితలఁపుతోన శయతఁడు వచ్చె.
- వ. వచ్చి సుద్యముండు మగవాఁ డగుకొఱకు నమ్మనిపుంగవుండు శంకరు నారా
ధిప నీశ్వరుండును దపసిప్రయాసంబునకు మెచ్చి యిట్లనియె. 29
- మ. తన మున్నాడినమాటయుఁ నిజముగాఁ శ్రదన్మోనికిం బ్రీతిగా
మనుజుండు నెల నో నెలం బురుషుఁడై శ్రమాసాంతరం బైనఁ గా
మిని యై యీగతి వీడుపాటమర భూమిం దాన రక్షించుఁ బా
మ్మనినఁ వచ్చె వసిష్ఠుఁ డామనుసుతుం శ్రదారీతి రాజ్యముఁడై. 30
- ఆ. మగువ యగుచు మరలమగవాఁడు నగుచును, నవనిఁగొంతకాల మాతఁడేతఁ
బ్రజలు సంతసింప శ్రబాహాబలముతోడ, గురునికరుణఁజేసి శ్రకువలనె శ. 31
- వ. ఆతనికి నుత్కిలుండును గయండును విమలుండును ననుకొడుకులు మువ్వరు
గలిగి ధర్మపరులై యుత్తరాపధంబునకు రాజులయిరిసుద్యముండు ముదుసలి
యై ప్రతిష్ఠానపురంబు విడిచి పురూరపునకు భూమి యిచ్చి వసంబునకుం జని
యె నివ్వధంబున. 32
- సీ. కొడుకుసుద్యముండు శ్రఘోచటవుల కేగ, వందుచు మనువు వైశవస్వతుండు
దనకు బిడ్డలు గల్గఁ శ్రదప మాచరించెను, హరిఁగూర్చి నూతేండ్లుకయమునలోన
హరియును నిత్యాకుఁడొదిగాఁ బదురు పుత్రిల నిచ్చె మనువుతోడొరయువారి
నందులోనఁబ్రవృద్ధిఁడనునాడుగురునాజ్ఞ, విమలధర్మంబుగా శ్రవెలయఁబూని
తే. పసులకదువులఁ గాచుచుఁబలుమొగిల్లి, వచ్చి నడుచు బోరున శ్రవాన గురియ
మందవిడియించిచ్చు నేమటకయుండె, నడవి మెకములుసారకుండఁనరసికొనుచు.
- వ.(అంత.) 34
- క. ప్రబ్బికొనిన పంజీఁకటి, నిబ్బరముగ నడికి నడికి శ్రనిగికి వడితో
గొబ్బున నెగసి తటాలున, బెబ్బలి మందావుఁ బట్టెఁ 2 బెలుకుటి యటవన్.
- క. డెల్లములు గలఁగి మొదవుల, వెల్లువ లన్నియును లేచి శ్రవిచ్చలవిడితోఁ
జెల్లాచెద రై పాతెను, బెల్లుగ నంభా యటంచు శ్రబెబ్బలిగాలిన్. 36
- వ. అయ్యవసరంబున. 37
- శా.ఆపంజీఁకటి మ్రోల గాన కడిదం శ్రబంకించి శాస్త్రుల మం
చాపుల్లాపుశిరంబుఁ ద్రుంచి తెగదో శ్రయంచుం బులిఁ వెండియున్
వాపోవం దెగ వ్రేసి భూవరుడు దోవన్ ఖడ్గర క్తంబు చే
బై పై గీటుచు వచ్చి చూచెఁ దల ద్రైవ్వంబడ్డయద్దేనువున్. 38
- వ. చూచి దుఃఖితుం డై యున్నపుషధ్ధానిం గని కులగురుం (డగువసిష్ఠుండు)
కోపించి నీవు రాజత్వంబునకుఁ బాసి యీయపరాధంబున శూద్రుండవు గ మ్మని

శపియించె నతండును గృతాంజలి యై తనకులాచార్యునివలన మరిలం గైకొలు
వడసి యతనియనుమతంబున. 39

సీ. అఖిలాత్ముఁ డగు చున్న హరియందుఁ బరునందు, భక్తితోఁ జాలఁ దత్పరతఁజేసి
యూర్ధ్వ రేతస్కుఁడై క్రయస్సప్రాణుల కెల్ల, నాప్తుఁడై సర్వేంద్రియములు గెల్చి
సంగంబునకుఁ బాసి క్షాంతుఁడై యపరిగ్రహంబు నై కోరక క్రయండి తనకు
వచ్చినయదియ బీవనము గావించుచు, దినుఁ దాన నిలుపుచు క్ష ధన్యబుద్ధి

తే. జడుని తెఱఁగున సంధునిశచందమునను

జెవిటిభంగిని మహి నెల్లఁ క్ష జెల్లఁ దిరిగి

యడవులకు నేగి కార్పిచ్చునందుఁ జొచ్చి

చిక్కి నియతుఁడై బ్రహ్మంబుఁ క్ష జెందె నతఁడు. 40

క. కవి యనుకడపటికొమరుఁడు, భవనము రాజ్యంబు విడిచి క్ష బంధులతో నేఁ
గి వనమునఁ బరమపురుషుని, బ్రవిమలమతిఁ దలఁచితలఁచి క్ష పరముంబొందెన్.

వ. మఱియుఁ గరూశుఁ డనుమానపునివలనం గొందఱు కారూశులు క్షత్రియులు
గలిగి ధర్మంబుతోడ ప్రయంబున బ్రహ్మణ్య లై యుత్తరాపధంబునకు రాజులై
రి ధృష్టునివలన ధార్మిం బనునంశంబు గలిగి భూతలంబున బ్రహ్మణం బై నెగడి
శృగునివంశంబున సుమతి పుట్టె నతనికి భూతజ్యోతి పుట్టె నతనికి వసువు జనించె
వసువునకుం బ్రతీతుండు గలిగెఁ బ్రతీతునికి నోఘవంతుండు జనించె నతని
కూఁతు నోఘవతి యనుదాని సుదర్శనుండు వినాహం బయ్యె సరిష్కంతుం
డనుమనుపుత్రునికి క్రత సేనుం డావిభునకు దత్తుం డాపుణ్యునకు మీఠ్వాంసుం
డాసుజనునికి శర్మం డమ్మహాత్మునికి నింద్ర సేనుం డారాజునకు వీతిహాత్ముం
డాసుమతికి సత్యశ్రవుం డాఘనునికి నురుశ్రవుం డావీరునకు దేవదత్తుం డాపండితు
నకు నగ్ని వేశుండు సుతు లయి జనియించి రయ్యగ్ని వేశుండు గానీనుం డన నెగడి
జాతకర్ణుం డనుమహర్షి యై వెలసె నతనివలన నాగ్ని వేశ్యానంబు నాఁ బరఁ
గు బ్రహ్మకులంబు గలిగె నివ్వధంబున. 42

క. తెలుపఁబడె సరిష్కంతుని, కుల మెల్లను నీకు దిష్టకులమును వరుసం

దెలిపెద రాజేంద్రోత్తమ, తెలియుము సర్వంబు నీకుఁ క్ష దేటపడంగన్. 43

వ. దిష్టునికొడుకు నాభాగుం డనువాఁడు కర్మవశంబున వైశ్యత్వంబు నొందె
నానాభాగునికి హలంధనుండు గలిగె నతనికి వత్సప్రీతియు వత్సప్రీతికిఁ బ్రాంశువు
నతనికిఁ బ్రమతియుఁ బ్రమతికి ఖమిత్రుండు ఖమిత్రునికిఁ జాతుషుండు నతనికి
వివింశతియు వివింశతికి రంభుండు రంభునికి ధార్మికుం డై నఖినేత్రుండు నతనికిఁ
గరంధనుండుఁ గరంధనున కవిక్షిత్తు నాయవిక్షిత్తునకు మరుత్తుండు జనియించి
రామరుత్తుండు చక్రవర్తి యయ్యె నతనిచరిత్రంబు వినుము. 44

- సీ. ¹అంగిరస్సుత్తుడు మరహాయోగి సంవత్సర, డతనియాగమునకు శ్రయాజకుండు
దిరిగి యుండెడివారు శ్రమరుదాఖ్యగణములొ, ప్సారువిశ్వేదేవు శ్రలవటిసభ్యు
లధికదక్షిణల బ్రాహ్మణోటిఁ దనిపెను, సోమపానంబున శ్రసురవరుండు
మత్తిల్లి బంగారుశ్రమయము గావించెను, యాగవస్తువు లెల్ల శ్రనధికనియతి
తే. నామరుత్తుడు సేసినశ్రయట్టిభంగి, ధీరభావంబుఁ జాగంబుఁదెంపుఁ గలిగి
మఖముసేసినవారిని శ్రమటియు నెఱుంగ, మెల్లలోకములందు సశరేంద్రముఖ్య.
వ. ఆమరుత్తునకు దముండును దమునకు రాజవర్ధనుండును రాజవర్ధనునకు సుధృ
తియు సుధృతికి సౌధృతేయుండును సౌధృతేయునకు గేవలుండును గేవలు
నకు బంధుమంతుండును సతనికి వేదవంతుండును వేదవంతునికి బంధుండును
బంధునకు దృణబిందుండును సంభవించి రంత. 46
- క. అచ్చరకన్య యలంబున, గ్రచ్చఱఁ దృణబిందుఁ జూచి శ్రకామించి తుదిం
బచ్చవిలుతుపుపుటమ్ముల, ముచ్చిచ్చున వెచ్చి పొందె శ్రమోహతుర యై. 47
- వ. ఆదంపతులకు నిలబిల యనుకూతురు జన్మించె నాకొమ్మను విశ్రవసుండు వొం
దిన నై లబిలుం డనం గుబేరుండు పుట్టె మఱియు నాత్మిణబిందునకు విశాలుం
డును శూన్యబంధుండును ధూమ్రకేశుండును ననువారు మువ్వరుగొడుకులు
గలిగి రందు విశాలుండు వంశవర్ధనుం డై వై శాలి యనునగరంబు నిర్మించె నా
రాజునకు హేమచంద్రుం డానరేంద్రునకు ధూమాత్ముం డాపుడమితేనికి సహ
దేవుం డాబలిష్ఠునకుఁ గృశాశ్వుం డతనికి సోమదత్తుండు జనించె నతండు. 48
- ఆ. అమరవిభుఁడు మెచ్చ శ్రనశ్వమేధము సేసి, భూరిపుణ్యగతికిఁ శ్రబోయె నెలమి
సోమదత్తుకొడుకు శ్రసుమతికి జనమేజ, యుం డనంగఁ గొమరుఁ శ్రమప్పతిల్లె. 49
- వ. వీరలువై శాలురసం బరఁగి తృణబిందుని²ర్తివహించి రాజ్యంబుసేసిరి మఱియును.
- సీ. శశ్యాతి యనురాజు శ్రజనియించె బ్రహ్మపరుం ²డై నమనువుకు శ్రయాథితోడ
నతఁ డంగిరునినత్రమందు రెండవనాటి, విహితకర్మము లెల్ల శ్రవెలయఁ జెప్ప
నతనికూతురు సుకశన్యక యనుపేరిటి, వనజాక్షి తండ్రితో శ్రవనము కేఁగి
చ్యవనాశ్రమముఁ జేరి శ్రసఖులును గానును, ఫలపుష్పములుగోయఁబాఱఁదిరిగి
ఆ. యొక్కపుట్టలోన శ్రనొప్పారుజోతుల, రెంటిఁ గాంచి వాఁడిముంటఁ బొడిచె
గన్యముగుడ మఱచి శ్రఖద్యోతయుగ మంచు, డైవవశముకతనఁగదమకియగుచు.
- క. జ్యోతుల ముంటం బొడిచిన, వాతుల నెత్తురులు గురిసె శ్రవసుధేశభట
వ్రాతముల కెల్ల నచ్చట, నాతఱి మలమూత్రబంధ శ్రమయ్యె నరేంద్రా. 52
- వ. వారలం జూచి రాజర్షి యగుశశ్యాతి విస్మితం డై మీర లియ్యాశ్రమంబున
నకృత్యంబు సేయ నోపుదు రది కారణంబు గా మీ కీనిరోధంబు సిద్ధించె నని
పలుకునవనరంబునఁ దండ్రికి సుకన్య కయి ట్లనియె. 53

- తే. అయ్య యీపుట్టచేరువ శ్రీ నాడి యాడి, యిందులో రెండుజోతుల శ్రీ నేను గాంచి
కంటకంబునఁబొడువ రశ్ర క్తంబు గురిసె, నేవిధంబునఁ గురిసెనోయెఱుఁగుమీపు.
- వ. అనిన విని శ్రాత్రి భీతుండై కూతుం దోడ్కొని వల్మీకంబుకడకుం జని యందు
లోఁ దపంబు సేయు చున్నచ్యవనమునిం గని తననేర్పున నతనివలనఁ బ్రసన్నత
వడసి తపసిచిత్తంబు నెఱింగి తనపుత్రిక నిచ్చి యెట్టకేలకుఁ బ్రదికినవాఁడై
మునీశ్వరుని వీడ్కొని పురంబునకుం జనియె నంత. 55
- ఆ. పరమకోపుఁ డయినభార్గవుఁ బతిఁ జేరి, మిగులఁ బనులయెడల శ్రీ మెచ్చఁదిరిగి
యతనిపర్ణశాల శ్రీ నాసుకన్యక యను, మగువ గొన్నియెండ్లు శ్రీ మనువు మనియె.
- వ. అంత నొక్కనాఁ డయ్యాశ్రమంబునకు వేల్పువెజ్జు లైననానత్వ లిద్దఱు వచ్చిన
నారలం బూజించి తనముదిమి సూసి చ్యవనం డిట్లనియె మీకు మున్ను యాగ
భాగంబుల లేనిసోమపానంబు నేను గల్పించి యిచ్చెద సోమపానమయంబునఁ
బానపాత్రంబు మీకు నందిచ్చెద నాముదిమి మానువుం డని యిట్లనియె. 57
- క. నవకం బగుప్రాచంబున, జవరాండ్రఁ గరంగఁ జేయురచక్కఁడనంబుఁ
శివకరముగఁ గృప సేయుఁడు. దివిజాధిపవైద్యులార శ్రీ దీవింతు మిమున్. 58
- వ. అనిన శివదేవతలు సంతోషించి సిద్ధిర్మితం బయినయీమడుఁగున మునుఁగు
మని పలికి. 59
- సీ. ముసలితాపసుఁ బట్టిరమ్మిగెత్తుకొని పోయి, ముగురునామడుఁగున శ్రీ మునిగి లేచి
వనితాజనుల నెల్ల శ్రీ వలపించునార లై, సుందరమూర్తులై శ్రీ సుభగు లగుచుఁ
గమలమాలికలతోఁ శ్రీ గనకకుండలముల, తో మంచిచీరలతోడఁ దుల్య
లై సూర్యతేజస్కులై యున్నవారల, మువ్వరఁ బొడగాంచి శ్రీ ముగున బాల
తే. యిందుఁ జెనిమిటి వీఁ డని శ్రీ యెఱుఁగ లేక, గరిత గావున నిజనాథుఁడ గానఁగోరి
సుభగమతులారనానాథుఁడజాపుఁడనుచు, శివదేవతలకప్పు డశయ్యబలమై క్కె.
- వ. వార లాపత్రిత శివజమరితనంబునకు మెచ్చి వయోరూపనంపన్నుం డయిన
చ్యవనం జూపి దంపతుల వీడ్కొని విమానారూఢులై వేలుపులప్రోలికిం జనిరంత.
- సీ. యాగంబు సేయంగ శ్రీ నర్థించి శ్రాత్రి, చ్యవనమునీంద్రు నాశ్రమముకడకుఁ
గూఁతు నెల్లునిఁ దోడుకొని పోవువేడుక, వచ్చి పుత్రికకుఁ బార్శ్వంబునందు
సూర్యతేజంబున శ్రీ సాం పారువకుఁ గని, వీఁ డెవ్వఁడో దీనిరవిభుఁడు గాఁడు
చెల్లరే యని పుత్రి శ్రీ సేసిసప్రియములు, మ్రొక్కులు నొల్లక శ్రీ మోము వాంచి
తే. మాఱుమాటాడ దీవింపరమనసు రోసి, చ్యవనుఁ డధికుండు మునిజనన త్తముండు
భువనసన్నతుడతఁడెందుఁబోయెనాతఁ, డెల్లువంచింపఁబడియె వీఁడెవ్వఁడబల.
- మ. తగవే ధర్మమే శీలమే కులజ వై శ్రీ దప్ప వినోదింప నా
జగదారాధ్యునిఁ బుణ్యశీలుఁ దపసిఁ శ్రీ సాధ్వీమనస్సమ్మతుఁ

మగనిక మాని భుజంగుఁ బొందఁ దగునే శ మానంబు వాటింపఁగాఁ

దగదే దుర్గతిఁ దోచితే కఠిన వై శ తేంద్రిం బతిం గూతురా.

63

ఆ. ప్రమదనయన మగఁడు శ స్రాయంపువాఁ డైనఁ, గాపువెట్టి కోంతఁ శ గావనేర్చుఁ
1గడఁగి ముసలితపసి శ గావంగ నేర్చునే, యువతి ముదుకఁ గూర్చునొప్పడెందు.

వ. అని పలికిన నప్పరమపతివ్రతాలలామంబు చిటునగవు సెక్కుటద్దంబులఁ జిడిముడి
పడఁ దండ్రి కిట్లనియె.

65

క. నీయల్లుఁ డితఁడు భార్గవుఁ, డయ్యా జారుండు గాఁడు శ హర్ష ముతోడఁ

నెయ్యంబు సల్పు మంచును, దొయ్యలి నర్వంబుఁ దండ్రితో వినిపించెన్.

66

వ. అంత శర్యాతియు నప్రమత్తుం డై కూతుం శాఁగిలించుకొని గారవంబున నయి
దువపు గ మ్మని దీవించె (నంత భార్యాసహితం డై) చ్యవనుండు (సని) తనమా
మకు యాగంబు సేయించి యొక్కపాత్రంబున సోమభాగంబుఁ బట్టి నిజతపో
బలంబున నశ్వీదేవతల కర్పించినం జూచి.

67

క. కోపముతోడను వాసవుఁ, దేవున ముని వైవ వశ్ర శ మెత్తిన మరలం

దాపనుండు వజ్రభుజమున, నాపవి నిలిపెన్ జగంబు శ లాశ్చర్యపడన్.

68

వ. ఇవ్విధంబున నశ్వీదేవత లిద్దఱు వైద్యు లై సోమభాగంబు లేనివా రయ్యుఁ జ్య
వనుసామర్థ్యంబునఁ బ్రాప్తభాగు లయి చనిరి శర్యాతికి నుత్తాసబద్ధియు నాన
ర్తుండును భూరిపేణుండు ననుమువ్వుడు గొడుకులు గలిగి రందు.

69

సీ. ఆనర్తునకు రై వ్రతాహ్వయుం డుదయించె, నతఁడు కుశస్థలి శ యనుపురంబు

నీరధిలోపల శ నిర్మించి యందులో, నానర్తముఖవిషయంబు లేలఁ

గనియెఁ గకుద్రిముఖ్యం బైననందన, శతము రై వతుండు విశళాలయశుండు

దనకూతు రేవతి శ ధాత ముందటఁ బెట్టి, తగువరు నడిగెడితలఁపుతోడఁ

తే. గన్యః దోడ్కొని బ్రహ్మలోకమున కేగి, యచట గంధర్వకిన్నరు శ లజునిమ్మోల
నాటపాటలునలుపఁగక్షింపనరంబు, గాక నిలుచుండె నతఁ డొక్కక్షణముతడవు.

వ. అంత నవనరం బయిన నజునికనమస్కరించి రై వతుండు దేవతంజూపి యిట్లనియె.

ఆ. చాల ముద్దరాలు శ జవరాలుఁ గొమరాలు, నీశుభాత్మురాలి శ కెవ్వఁ డొక్కొ
మగఁడు సెప్పు మనిన శ మదిఁ జూచి పకపక, నవ్వి భూమిపతికి శ నలువ వలికె.

సీ. మనుజేశ దీని కై శ మదిలోనఁ దలఁచిన, వార లెల్లను గాలగ్రవశతఁ జనిరి

వారలబిడ్డల శ వారలమనుమల, వారలగోత్రంబురవారి నైన

వినము మేదినిలోన శ వెలయ నీవచ్చిన, యీలోన నిరువదిరయేడుమాఱు

లొండొండ నాలుగుయుగములుఁ జనియె నీ, వటుగాన ధరణికినరుగు మిపుగు

తే. దేవదేవుండు హరి బలదేవుఁ డనఁగ, భూమిభారంబు వారింపఁ శ బుట్టినాఁడు
నకలభూతాత్మకుండునిజాంశంబుతోడ, యువతిమణినిమ్మ జనమణికున్న తాత్మ.

వ. అని యానతిచ్చినబ్రహ్మకు నమస్కరించి భూలోకంబునకుఁ (జనుదెంచి) సోదర స్వజనహీనం బగుతననగరంబున కారాజు వచ్చి బలభద్రుం గాంచి రేవతీకన్య నతని కిచ్చి నారాయణాశ్రమం బగుబరరికావనంబునకు నియమంబునఁ దపంబు సేయం జనియె. 74

క. నభగుఁ డనుమానవునకును, శుభమతి నాభాగుఁ డనఁగ న సుతుఁ డుదయించె బ్రభు లై కవి యనుతలఁపున, విభజించిరి భ్రాత లతనివీటిఁడిధనముల్. 75

వ. అంత నాభాగుండు బ్రహ్మచారి యై తనతోడంబుట్టువులను ధనంబుపా లడిగిన వారలు దండ్రిచెప్పినక్రమంబున నిచ్చెద మనిన నాభాగుండు తండ్రి యగునభగు కడకుం జని విభాగంబు సేయు మని పలికిన నతం డిందు నంగిరసులు మేధగల వార లయ్యును సత్రయాగంబు సేయఁచు నాటవదినంబున నర్హకర్మంబులు దోఁ పక మూఁఘు లయ్యెదరు వారలకు నీవు వైశ్వదేవసూక్తంబులు రేగ డెఱింగించినఁ గవి యనం బ్రసిద్ధి కెక్కెదవు దానంజేసి వారు కృతకృత్యులై స్వర్గంబు నకుఁ బోవుచు సత్ప్రపరిశేషం బైనధనంబు నీ కిచ్చెద రని పలికినం దండ్రి వీడ్కొని నాభాగుండు నని యల్లు సేసిన నంగిరసులు సత్ప్రపరిశేషధనంబు లతని కిచ్చి నాకంబునకుం జని రంత. 76

క. అంగిరసు లిచ్చుపైఁడికి, మంగళమతిఁ జేరున్మపుని న మానిచి యొకఁ డు త్కంఠుఁడు గృష్ణాంఠుఁడు డగ, ముంగల నిలు చుండి వి త్తముం జేకొనియెన్.

వ. వానిం జూచి మానవుండు డనకు మును లిచ్చుటంజేసి తనధనం బని పలికిన నమృహాపురుషుండు మీతండ్రి సెప్పినక్రమం బకర్తవ్యం బనిన నాభాగుండు నభగు నడిగిన నతండు యజ్ఞమందిరగతం బై యుచ్చిష్టం బగుధనంబు దొల్లి మునులు రుద్రున కిచ్చి రది గారణంబుగా నాదేవుండు సర్వధనంబునకు నర్హుం డనిన విని వచ్చి మానవుండు మహాదేవునకు నమస్కరించి దేవా యీధనంబు నీయధీనం బని మాత్రంఁడి నాకుం జెప్పె నే నపరాధంబు సేసితి నహింపు మనవుడు భక్తవత్సలుం డగునమృహాపురుషుండు నభగుసత్యవచనంబునకు నా భాగునినిజంబునకు మెచ్చి నీవు దప్పక పలికితివి కావున సత్ప్రపరిశేషం బగు ధనంబు నీకు నిచ్చితి నని పలికి యంతర్దర్శిత్వంబును సనాతనం బగుబ్రహ్మజ్ఞా నంబును నుపదేశించి తిరోహితుం డయ్యె నివ్వధంబున. 78

క. భువిలో నాభాగునికధ, తవిలి మతిఁ రేపు మాపుఁ గడలఁచినమాత్రం గవి యగు మంత్రజ్ఞుం డగుఁ, బ్రవిమలగతిఁ బొందు నరుఁడు న భద్రాత్మకుఁడై.

వ. అంత నాభాగునకు నంబరీషుండు జనియించె నతనియందు జగద ప్రతిహతం బైన బ్రాహ్మణశాపంబు నిరర్థకం బయ్యె ననిన విని యేమికారణంబున దురంతం బైన బ్రహ్మాండంబువలన నతండు విడువంబడియెననిన నప్పడమితేనికి శుకుం డిట్లనియె.

అంబరీషాఖ్యానము.

- శా. సప్తద్వీపవిశాలభూభరము దోర్నస్తంభంబునం బూన్చి సు
ప్రాప్తశ్రీయుతుఁడై మహావిభవసంపచ్చాతురిం గల్గిదు
ర్వాప్తి జెందక వైష్ణవార్చనలమేరం గాలముం బుచ్చుచు^క
సుప్తి బొందక యొప్పు సర్వణగరిష్ఠుం డంబరీషుం డిలన్. 81
- సీ. చిత్తంబు మధురిపురశ్రీపాదములయంద, పలుకులు హరిగుణాపరనమంద
కరములు విష్ణుమందీరమార్జనములంద, చెవులు మాధవకధాశ్రవణమంద
చూపులు గోవిందరూపవీక్షణమంద, శిరము శేషవనమస్మృతులయంద
పదము లీశ్వరశేహాపరిసర్పణములంద, కామంబు చక్రికైంకర్యమంద
తే. సంగ మచ్యుతజనతనుసంగమంద, ఘాగ్రా మసురారిభక్తాంఘ్రికమలమంద
రసన దులనీదళములంద రరతులుపుణ్య, సంగతులయంద యారాజరచంద్రమునకు. 82
- వ. మఱియు నమ్మహీవిభండు. 83
- సీ. ఘనవైభవంబున గల్గెషడూరుఁడై, యజ్ఞేశు నీశు నశ్వాక్షుఁ గూర్చి
మొనసి వసిష్ఠాదిగమునివల్ల భులతోడఁ, దగిలి సరస్వతీతటమునందు
మేధతో బహువాజిరమేధంబు లొనరించె, గణుతింప రానిదక్షిణలు వెట్టి
సమలోష్ఠహేముఁడై సరస్వకర్మంబులు, హరిపరంబులుగాఁగ సవని యేలె
ఆ. విష్ణుభక్తులందు సవిష్ణువునందుఁ గ, లంక యెడల మనసు సలంకె వెట్టి
విహితరాజ్యవృత్తి విడువనివాఁడునై, యతఁడు రాచతపసి సయనగ నొప్పె.
వ. వెండియు నమ్మహాభాగవతుండు. 85
- క. హరి యని సంభావించును, హరి యని దర్శించు నంబు సనాఘాగించున్
హరి యని రుచిగొనఁ దలంచును, హరి హరిఘను సంబరీషు సలవియె పొగడన్.
వ. ఇట్లు పుణ్యచిత్తుండు నీశ్వరాయత్తుండు నై యధికరాజ్యంబు సేయ చున్నసమ
యంబున. 87
- ఆ. ఆతని కిహ మానె స హరులందుఁ గరులందు, ధనములందుఁ గేలిశవనములందుఁ
బుత్తులందు బంధుమిత్రులయందును, బురమునందు సంతిపురమునందు. 88
- వ. అంతఁ గొంతకాలంబున కమ్మేదిసికాంతుండు సంసారంబువలనితగులంబు విడిచి
నిర్మలుం డై యేకాంతంబున భక్తిపరవశుం డయి యుండ నారాచతపసికి భక్త
లోకవత్సలుం డగుపురుషోత్తముండు ప్రతిభటశిక్షణంబును నిజజనరక్షణంబును
నిఖిలజగదవక్రంబును నగుచక్రంబు నిచ్చి చనియె సంత. 89
- క. తనతోడినీడకై వడి, ననుగూపగుణాఢ్య యైనయాత్మమహిషితో
జనవిభుఁడు ద్వాదశీవ్రత, మొనరఁగ హరిఁ గూర్చి చేసె స నొకయేఁ డధిపా.
వ. ఇట్లు వ్రతంబు సేసి యావ్రతాంతంబునం గార్తికమాసంబున మూడురాత్రు
లుపవసించి కాళిందీజలంబుల స్నాతం డయి మధువసంబున మహాభిషేకవి

ధానంబున విహితపరికరసంపన్నుండయి హరి సభిషేకంబు సేసి మనోహరంబు
లయిన గంధాక్షతంబులు సమర్పించి యభినవామోదంబు లైనపుష్పంబులం
బూజించి తదనంతరంబు. 91

శా.పా లే తై ¹పటవంగ డగ్గలుచు లేఁబ్రాయంబు లై రూపము
లేమై ధూర్తలు గాక వెండిగొరిజ క్షేమోరుశృంగంబులుం
గ్రాలం గ్రేపులయట్టు నాతుచును రంగగచ్ఛాయ లై యున్నమఁ
దాలక న్యర్బునపట్కు మిచ్చె విభుఁ డుద్యద్వద్వేదిక శ్రేణికిన్. 92

క. పెక్కంపువిప్రవరులకు, గ్రుక్కున సతిభ క్తితోడఁ క గడుపులు నిండం
జొక్కపుటన్నం బిడి విభుఁ డొక్కెడఁ బారణము సేయ క నుద్యోగించెన్. 93

వ. అయ్యవసరంబున. 94

క. భాసురనిగమపదోప, న్యాసుఁడు సుతిపోవలొసుఁ క డనుపమయోగా
భ్యాసుఁడు రవిభాసుఁడు దు, ర్వాసుఁ డతిథి యయ్యెఁ డన్నివాసంబునకున్. 95

వ. (అట్లతిథి యై వచ్చిన) నమ్మునివల్ల భునకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి కూర్చుండ గద్దయ
యిడి పాదంబులు గడిగి పూజించి సేమం బరసి తనయింట నన్నంబు గుడుపు మని
సమస్కరించిన నమ్ముహోత్మండు సంతిసించి భోజనంబునకు నంగీకరించి నిర్మలంబు
లగుకాళిందీజలంబులం బరమధ్యానంబు సేయుచు మునిగి లేచి రాక తడవు
సేసిన ముహూర్తా ధావశిష్ట యగుద్వాదశియందుఁ బారణ సేయ వలయుటఁ
జంతించి బ్రాహ్మణాతిక్రమదోషంబునకు శంకించి విద్యజ్ఞసంబుల రావించి
వారల నుద్దేశించి. 96

క. ముని సీరు సొచ్చి వెడలఁడు, చనియెడుద్వాదశియు నింతఁ క జనియెను నిలో
నన పారణసేయ వలయు, ²వినిపింపుం డర్హధర్మవిధ మెట్టిదియో. 97

వ. అని పలుకురాజునకు బుధజను లిట్లనిరి. 98

ఆ. అతిథి వోయి రామి క నధిప యీద్వాదశి, పారణంబు మానఁ క బాడి గాదు
గుడువ కుంట గాదు క కుడుచుటయును గాదు, సలిలభక్షణంబు క సమ్మతంబు.

వ. అని ధర్మసం దేహంబు నాపిన నారాజుర్ని శ్రేష్ఠండును మనంబున హరిం దలంచి
సీరపారణంబు సేసి జలంబుల మునిగినతపసిరాక కెదురుచూచు చున్న సమ
యంబున. 100

సీ. యమునలోఁ గృతికృత్యుఁ కడై వచ్చి రాజుచే, సేవితం డై రాజుచేష్టింబు
బుద్ధిలో నూహించిరబామముడి మొగముతో, నదరెడి మేనితో క నాగ్రహించి
రెట్టించి యాకలి క గొట్టు మిట్టాడంగ, సీసంపదున్మత్తు క సీసృశంసు
సీదురహంకారు క నిండఱుఁ గంటిరే, విష్ణుభక్తుఁడు గాఁడు క వీఁడు సన్నఁ
తే. గుడువరమ్మనిమునుముట్టఁ గుడిచివాఁడు, ధర్మభంగంబు సేసి దుష్కర్మకడయ్యె

1 'ప్రవహింప నంగరుచులం బ్రాయం' అ. ప్ర. 2 'వినుఁ డర్హం బైనధర్మ' వ్రా. ప్ర.

నయిన నిప్పుడ చూపెదనన్నిదిశల, నేను గోసింప మాన్పువాఁడెవ్వఁ డనుచు.

చ. పెట పెటఁ బండ్లు గీటుచును శ్రీభీకరుఁ డై కనుఁగ్రేవ నిప్పుకల్
పొటపొట రాల గండములు శ్రీపొంగ ముసింద్రుఁడు హుంకరించుచున్
జట మొద లంటఁగాఁ బెటికి శ్రీ చక్కన దానన కృత్య నాయుధో
త్కట¹వలమానహస్తయుతఁ శ్రీ గా నొనరించి నయించె రాజుపైన్. 102

వ. (అంత.) 103

క. కాలానలనన్నిభ యై, శూలాయుధహస్త యగుచు శ్రీసుటసుట స్త్రుక్కన్
నేలఁ బదంబులఁ ద్రొక్కుచు, వాలి మహాకృత్య మనుజువల్లభుఁ జేరెన్. 104

ఆ. ఆప్రకార మెఱిగి శ్రీహరి విశ్వరూపుండు, వెఱ్ఱితపసి సేయ్యవేడబంబుఁ
జక్కఁబెట్టు మనుచుఁ శ్రీజక్రంబుఁ బంచిన, వచ్చె నదియుఁ బ్రళయవహ్నిపగిది.

వ. వచ్చి మునిసేసినకృత్యను నహించి తనివి సనక మునివెంటం బడిన మునియును
మేరగుహ సొచ్చిన నదియు నురగంబు వెనుకొనునవానలంబు తెఱంగునఁ దోస
చొచ్చి మఱియును. 106

మ. భువిఁ దూఱన్ భువిఁ దూఱు నబ్ధిఁ జోర నబ్ధుల్ సొచ్చు నుద్వేగి యై
దివిఁ బ్రాకకన్ దివిఁ బ్రాశు దిక్కులకుఁ బో శ్రీ దిగ్విఘ్నం బోవుఁ జి
క్కి వెసం గ్రుంగినఁ గ్రుంగు నిల్వ నిలుచుం శ్రీ గేడింపఁ గెడించు నొ
క్కవడిన్ దాపసువెంట నంటి హరిచక్రం బన్యదుర్వక్ర మై. 107

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁ బడి తో శ్రీ నేతెంచుచక్రానల
జ్వాలల్ నూనుపువారు లేమిఁ జని దేవజ్యేష్ఠు ²లోకేశు నాఁ
డలోకించి విధాత విశ్వజననవ్యాపారపారీణరే
ఖాలీలేక్షణ చూడవే కరుణఁ జక్రంబున్ నివారింపవే. 108

వ. అనిన బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 109

మ. కర మర్థిన్ ద్విపరార్థసంజ్ఞ గలయీశకాలంబుఁ గాలాత్ముఁ డై
సారిదిన్ నిండఁగఁ జేసి లోకములు నాశచోటున్ విభుం డెవ్వఁడో
పరిపూర్తిన్ గనుఁగ్రేవఁ గెంపు గొలుపన్ శ్రీభస్మంబు లై పోవు నా
హరిచక్రానలకీల కన్యఁ డొకరుం శ్రీ డడ్డంబు గా నేర్చునే. 110

ఆ. ఏనుభవుఁడుగఱుఁగడిం ద్రాదులును బ్రజా, పతులుభృగుండు భూతరపతులు శిరము
లందుఁ దాల్తు మతనిగ్రయాజ్ఞ జగదీతం, బంచ భూరికార్య శ్రీమతుల మనుచు.

వ. కావున సుదర్శననివారణంబునకు నోప నని పలికిన సంచలించి దుర్వాసుండు
గైలానంబునకుం జనుదెంచి శర్వు నాలోకించి చక్రిచక్రానుసారంబు తెఱంగె
ఱింగించిన నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 112

సీ. వినవయ్య తండ్రి యేవిశ్వేశ్వరునియందు, జతురాస్యజీవకోశములు పెక్కు

1 'వరశూలహస్తయుత' ఆ. ప్ర. 2 'బహుక్ బుధుం డాలో. 3 హతుల మగుచు.

- వేలసంఖ్యలు గూడి ఓ వేళతో నిబ్బంగి, నగు చుండుఁ జనుచుండు ఓ నదియుఁగాక
యెవ్వనిచే భ్రాంతి ఓ నే మందు చున్నార, మేను దేవలుఁ డనుకరేంద్రసుతుఁడు
నారదుఁ డజుఁడు సకనత్కుమారుఁడు ధర్ముఁ, డాకపిలుఁడు మరీచివ్యాదు లస్య
- ఆ. పారవిదులు సిద్ధపతులు నెవ్వనిమాయ, నెఱుంగలేము దాన ఓ నింత వడుదు
మట్టినిఖలవాఘనాయుధశ్రేష్ఠంబుఁ, దొలంగఁజేయ మాకు ఓ దుర్లభంబు. 113
- వ. మునీంద్రా నీవు నమ్మహాత్మునిశరణంబు వేడు మతండు మేలు సేయం గలవాఁ
డని పలికిన నీశ్వరునివలన నిరాశుండై దుర్వాసుండు వైకుంఠనగరంబునకుం జని.
- శా. అవైకుంఠములోనిభర్తృమణిసౌభాగ్యంబుపై లచ్చి దాఁ
గ్రేవఁ మెల్లన నర్మభాషణములం ఓ గ్రీడించుపుణ్యుఁ హరిఁ
దేవాధీశ్వరుఁ గాంచి యోవరద యోదేవేశ యోభక్తర
తావిద్యాఫరతంత్ర మానుపగదే ఓ చక్రానలజ్వాలన్. 115
- ఉ. నీమహిమార్ణవంబుతుది ఓ నిక్కముగా నెఱుంగంగ లేక నీ
ప్రేమకు నచ్చుదాసులకుఁ ఓ గ్రించుతనంబున నెగ్గు సేసితిఁ
నామజపుఁ సహింపు మట ఓ నారకుఁ డైన మనంబులో భవ
న్నామము చింత సేసిన నశనంతసుఖసితి నొంద కుండునే. 116
- వ. అని పలికి పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి లేవక యున్నదుర్వాసునిం గని హరి
యిట్లనియె. 117
- చ. చలమున బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నాహృదయంబు లీల దొం
గిలి కొని పోవు చుండుదు రణిల్చిషభ క్తిలతాచయంబులఁ
నిలువఁగఁ బట్టి కట్టుచురు ఓ నేరువుతో మదకుంభికై వడిఁ
వలలకుఁ జిక్కి భక్తజనశవత్సలతం జను చుండుఁ దాపసా. 118
- ఆ. నాకు మేలు గోర ఓ నాభక్తులక కాని, భక్తజనుల కేన ఓ పరమగతియు ,
భక్తుఁ డెందు జనినఁ ఓ బఱఁతెంతు వెనువెంట, గోవువెంటఁ దగులుకోడెభంగి.
- వ. అదియునుం గాక. 120
- ఆ. తనువు మనువు విడిచి ఓ తనయులఁ జుట్టాల, నాలి విడిచి సంపదాలి విడిచి
నన్నకాని యస్య ఓ మెన్నఁడు నెఱుంగని, వారి విడువ నెట్టివారి నైన. 121
- క. పంచేంద్రియములజెరువుల, వంచింది మనంబులందు ఓ వరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి వహింతురు నన్నను, మంచిపతిం బుణ్యసతులు ఓ మరగించుక్రియన్.
- క. సాధులహృదయము నాయది, సాధులహృదయంబు నేను ఓ జగముల నెల్లఁ
సాధుల నేన యెఱుంగుదు, సాధు లెఱుంగుదురు నాదుశచరితము విప్రా. 123
- ఆ. భారుణీసురులకుఁ ఓ దపము విద్యయు రెండు, ముక్తిసేయు చుండుకముదముతోడ
దుర్విసేతు లగుచు ఓ దుర్జను లగువారి, కివియుఁ గీడు సేయ ఓ కేల యుండు. 124
- క. నాతేజము సాధులలో, నాతత మై యుండు వారి ఓ నలఁచుజనులకుఁ

హేతిక్రియ భీతి నిచ్చుం, జేతోమోదంబుఁ జెలుచు శ సిద్ధము సుమ్మి. 125
క. అదె పో బాహ్మణ నీకును, నదయుఁడు నాభాగసుతుఁడు శ జనవినుతగుణా
స్వదుఁ డిచ్చు నభయ మాతని, మది సంతసపఱిచి వేడుకమా శరణంబున్.

మ. అని శ్రీవల్లభుఁ డానతిచ్చిన మహోద్యచ్ఛక్రకీలావళీ
జనితాయాసుఁడు నిర్వికాసుఁ డుదితశ్వాసుండు దుర్వాసుఁ డ
ల్లన యేతెంచి సుభక్తిఁ గాంచె గరుణాశలావణ్యవేషు విదో
షు సయోదారమనీషు మంజుమితభాషు న్నంబరీషు వెనన్. 127

వ. కని దుఃఖతుం డయి యమృహీవల్లభపాదంబులు వట్టివిడువ కున్న నానరేంద్ర
చంద్రుండు చరణస్పర్శనంబునకు నోడుచుఁ గరుణారసపీడితహృదయుం డయి
హరిచక్రంబు నిట్లని స్తుతియించె. 128

నీ. నీవ. పావకుండవు శ నీవ సూర్యుండవు, నీవ చంద్రుండవు శ నీవ జలము
నీవ నేలయు నిగి శ నీవ సమీరంబు, నీవ భూతేంద్రియశనికరములును
నీవ బ్రహ్మంబును శ నీవ సత్యంబును, నీవ యజ్ఞంబును శ నీవ ఫలము
నీవ లోకేశులు శ నీవ సర్వాత్మయు, నీవ కాలంబును శ నీవ జగము
తే. నీవ బహుయజ్ఞభోజివి శ నీవ నిత్య,మూలతేజంబు నీకు నే శ మ్రొక్కువాఁడ
నీరజాక్షుండు చాల మగ్నించునట్టి, శత్రుముఖ్యమ కావవే శ చాలు మునిని.

మ. హరిచే నీవు విసృష్ట మై చనఁగ ము శ న్నాలించి నీధారలన్
ధరణిన్ నాల్గుట నిక్క మంచు మునుపే శ దైత్యేంద్రమధ్యంబులో
శిరముల్ పాదములున్ భుజోరుయుగముల్ శ చేతుల్ నిజాంగంబు లం
దురులం బ్రాణసమీరముల్ వెడలు నీయ్యుద్ధంబులం జక్రమా. 130

ఆ. కలఁగి నిద్ర వోవఁ శ గలబోన వచ్చిన, నిన్నుఁ జూచి దీర్ఘ నిద్ర వోడు
శసురవరులు శయ్యలం దున్నసతులు ప్రభాతమందు లేచి శ కలవరింప. 131

ఉ. చీకటిఁ బాపుచున్ వెలుఁగు శ సేయుచు సజ్జనకోటి నెల్ల స
శ్రీకులఁ జేయు నీరుచులు శ సెల్వుగ ధర్మసమేత లై నినున్
వాకున నిట్టి దట్టి దని శ వర్ణన సేయ విధాతి నేరఁ డ
1 స్తోకము నీదురూపు గలగ్రదుం దుది లేడు పరాత్పరాద్య మై. 132

ఆ. కమలలోచనుండు శ ఖలుల శిక్షింపంగఁ, బాలు సేయ నీవు శ పాలు వడితి
వైన నింకఁ జాలు శ నాపన్నుఁడై యున్న, తపసిఁ గావు మీవు శ ధర్మవృత్తి.
వ. అని వినుతించి చేదమ్మిదోయి నొసలం బొసంగించి యిట్లనియె. 134

ఆ. ఏ నమస్కరింతు శ నింద్ర శాత్రవధూమ, కేతువునకు ధర్మసేతువునకు
విమలరూపమునకు శ విశ్వగోపమునకుఁ, జక్రమునకు గుప్తశక్రమునకు. 135

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 136

- ఆ. విహితధర్మమందు ఓ విహరింతునేనియు, నిష్ట మైనద్రవ్య ఓ మిత్తునేని
ధరణిసురుడు మాకు ఓ దైవతం బగునేని, విప్రునకు శుభంబు ఓ వెలయుఁ గాక.
- క. అఖిలగుణాశ్రయుఁ డగుహరి, సుఖ యై నాకొలుపువలనఁ ఓ జొక్కెడినేని^క
నిఖిలాత్మమయుం డగుటను, సుఖ మందుం గాక భూమిసురుఁ డివ్వేళన్. 138
- వ. అని యివ్వధంబునం బొగడుపుడమితేనివలన మన్నించి తపసిని దాహంబు నొం
దింపక రక్కసులగొంగచక్రంబు తిరిగి చనియె సంత దుర్వాసుండు శాంతిం
బొంది మెల్లనిమేలిమాటల నారాజు^క దీవించి యిట్లనియె. 139
- మ. సరనాథోత్తమ మేలు సేసితి కదా ఓ నాతప్పు మన్నించి శ్రీ
హరిపాదాబ్జము లింత ముట్టఁ గొలుతే ఓ యాశ్చర్య మా నెన్నుచో
నరుఁ డండ్ర నినుబోటిసాధునకుఁ దా ఓ నై యిచ్చుటల్ గాచుటల్
సారిది^క నైజగుణంబు లై సరస వశ్చుం గాదె మిత్రాకృతిన్. 140
- వ. అదియునుంగాక. 141
- మ. ఒకమా టెవ్వనిపేరు కర్ణములలో ఓ నొయ్యార మై సోకిన^క
సకలాఘంబులు పల్లటించి పిలగు^క ఓ సంభాంతితో నట్టిన
త్సకరు^క మంగళతీర్థపాదు హరి విశ్ణు^క దేవదేవేశుఁ దా
రకలంకసితిఁ గొల్చుభక్తులకు లే దడ్డంబు రాజాగ్రణి. 142
- మ. త్తకోకిలము. తప్పు లోఁగొని చక్రపావకదాహముం బెడఁబాపి తో
నొప్పు నొప్పు భవద్దయారస ఓ మోసరేశ్వర ప్రాణముల్
సెప్పవు^క మును వోయి క్రమ్మఁ^క ఓ జేరె ధన్యుడ నైతిని
కెప్పుడు^క శుభ మేను గోరెద ఓనింక బోయెద భూవరా. 143
- క. అనినవిని రాజమఖ్యుడు, మునివల్లభపాదములకు ఓ మ్రొక్కి కడు^క మ
న్నన సేసి యిష్టభోజన, మనువుగఁ బెట్టించె దృష్టుఁ ఓ డయ్యె నతండున్. 144
- వ. మఱియు నమ్మునీంద్రుం డిట్లనియె. 145
- శా. కంటి^క నేటికి నిన్ను నీవచనముల్ ఓ కర్ణద్యయిం బ్రీతిగా
వింటి న్నన్నముఁ గొంటి నీగృహమున^క ఓ వేడ్క^క ఫలం బబ్బె నే
మంటిం బోయెద నీచరిత్ర మమరుల్ ఓ మర్దుల్ సుఖాసీను లై
మింట^క మేదిని సన్నుతింపఁ గల రీతిమిఁద^క నరేంద్రాగ్రణి. 146
- వ. అని చెప్పి దుర్వాసుం డంబరీషుని దీవించి కీర్తించి మింటితెరువున బ్రహ్మలో
కంబునకుం జనియె మునీశ్వరుండు వచ్చి మగుడం జనువేళకు నొక్కవత్సరం
బు నిండి న్రతంబు పరిపూర్ణం బయ్యె నై న. 147
- ఆ. అవనిసురుడు గుడువ ఓ నతిపవిత్రం బైన, వంటకంబు భూమిసరుడు గుడిచె
దపసి నెగులుమాస్పదానెంతవాఁ డను, హరికృపామహత్త్వమనుచుఁ దలచి.
- వ. మఱియును, 149

క. హరిఁ గొల్పు చుండువారికిఁ, బర మేష్ఠిపదంబుమొదలు ౧¹పదభోగంబుల్
నరకసమము లనుతలఁపున, ధరణీరాజ్యంబుతోడితగులము మా నెన్. 150

వ. ఇట్లు విరక్తుం డై. 151

ఆ. తనకు సదృశు లై నతనయుల రావించి, ధరణిభరము వారిఁ గదాల్చు బంచి
కాననంబు సొచ్చెఁ గామాదివిజయుం డై, నరవిభండు హరిననాధుఁ డగుచు.

క. ఈయంబరీషుచరితముఁ, దీయంబున విన్నఁ జదువఁ గ ధీసంపన్నుం
డై యుండును భోగపనుం, డై యుండును సరుండు పుణ్యుఁ గడై యుండు సృపా.

వ. విను మయ్యంబరీషునకు విరూపుండును (గేతుమంతండును శంభుండును సను
వారు మువ్వరు గొడుగు లందుఁ గేతుమంతండును శంభుండును హరిం గూర్చి
తపంబు సేయువారై వనంబునకుం జనిరి) విరూపునికిఁ బృషదశ్వుండును బృష
దశ్వునకు రథీతరుండును గలిగి రమృహాత్మునికి సంతతి లేకున్న సంగిరసుఁ డను
ముసింద్రుం డతనిభార్యయందు బ్రహ్మతేజోనిధు లయినకొడుకులం గనియె.
వారలు రథీతర గోత్రులు నాంగిరసు లనుబ్రాహ్మణులు నై యితగులందు ముఖ్యు
లయి ప్రవర్తిల్లి రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 154

❖❖❖ ఇత్వోక్తువంశానుక్రమము. ❖❖❖

క. ఒకనాఁడు మనువు దుమ్మిన, వికలుండు గా కతనిఘాతాగ్రవివరమువెంటం
బ్రకటయశుం డిత్వోక్తుం, డకలంకుండు పుట్టై రవికుశలాధీశుం డై. 155

సీ. ఇత్వోక్తునకుఁ బుత్రు గ లెలమిఁ బుట్టిరి నూర్వు, రమర వికుక్షియుగ్నిమియు నండ
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వ రా, ర్యావ ర్తమందు హిమచలంబు
వింధ్యాద్రిమధ్య ముగ్రీవమండలము గొంత, యేలిరి యిరువదిగణేపు రొక్క
పొందున నాతూర్పుభూమి పాలించిరి, యందలు పడమటి గ కధిపు లైరి
తే. యున్న నలువదియేడ్వారు గను త్తరోర్వి, దక్షిణోర్వియుఁ గాచిరి గ తండ్రియంత
నప్తకాశాగ్ధ మొనరింతు గ ననుచు నగ్ర, సుతు వికుక్షి నిరీక్షించి గ శుగ్ర మైన
మాంసఖండంబు దె మ్మన గ మహితయశుండు. 156

మ. అగుఁ గా కంచు వికుక్షి వేట సని ఘోరరారణ్యభూమిం దగ్గ
మృగసంఘంబులఁ జంపి బిట్టలసి తా గ మే నొల్లఁబో నాకటక్
సగ మై యొక్కశశంబుఁ బట్టి తిని శేషం బైనమాంసంబు శీ
ఘ్రగతిం దండ్రికిఁ దెచ్చి యిచ్చె నకలంకసూర్తి వర్తిల్లఁగాన్. 157

తరలము. కులగురుండు వసిష్ఠుఁ డంత వికుక్షి కుండెలు దింట లో
పల నెఱింగి యనర్హ మెంగిలి గ పైతృకం బొనరింపఁగా
వలదు వీడు దురాత్మకుం డన గ వానితండ్రియు వానిఁ జెం
తలఁ జరింపఁగ నీక దేశము గ దాఁటి పో నడిచెన్ వడిన్. 158

ఆ. కొడుకుఁ వెడలఁ గొట్టి శ్ర గుణవంతుఁ డిత్వాకుఁ, జావసింఘఁ డేమి శ్ర యానతిచ్చె
నదియుఁ జేసి యోగిర్దైవనంబునఁ గళే, బరము విడిచి ముక్తిపదము నొందె.

చ. జనకుఁడు ముక్తి కేఁగ నయశశాలి వికుక్షి శశాదుఁ డంచు భూ
జనులు నుతింప సిధరణిచక్ర మశేషము నేలి యాగముల్
గొనకొని చేసెఁ బ్రీతి హరిఁ గూర్చి పురంజయుఁ బుత్రుఁ గాంచె బే
ర్కొనియె సురేంద్ర వాహుఁడుఁ గళకుత్స్నఁడు నంచును వాని లోకముల్. 160

సీ. కృతయుగాంతంబున శ్ర దితిసుతామరులకు, రణమయ్యె నందులో శ్ర రాక్షసులకు
నమరవల్లభుఁ డోడి శ్ర హరితోడఁ జెప్పిన, జలజనేత్రుఁడు పురంజయునియందు
వచ్చి నే నుండెన శ్ర వాసవ వృషభంబ, వై మోపు మని పల్క శ్ర నమరవిభుఁడు
గోరాజమూర్తిఁ గళకుత్స్నదేశంబున, నాపురంజయు మోచె శ్ర నంత నతఁడు

తే. విష్ణుతేజంబు దనయందు శ్ర విస్తరింప, దివ్యచాపంబు చేఁ బట్టి శ్ర దీర్ఘనిశిత
బాణములఁ బూని వేల్పులు శ్ర ప్రస్తుతింప, నంతఁ గాలాగ్నిచాడ్చున శ్ర ననికి నడచె.

చ. నడచి శరావళిఁ దనుజనాథులమేనులు సించి కంఠముల్
దొడిఁదొడిఁ ద్రుంచి కాలుపురిత్రోవకుఁ గొండఱఁ బుచ్చి కొండఱఁ
వడి నురగాలయంబున నిశవాసము సేయఁగఁ దోలి యంత నూ
ఱడక నిశాచరేంద్రులపురంబులు గూల్చెఁ బురంజయాఖ్యతన్. 162

వ. ఇవిధంబున శశాదపుత్రుండు రాక్షసులపురంబులు జయించినకతనం బురంజ
యుండును వృషభరూపుం డైనయింద్రుండు వాహనం బగుటంజేసి యింద్ర వాహ
నుండును నతనిమూఁపురం బెక్కి రణంబు సేసినకారణంబున గళకుత్స్నండును
నన నీమూఁడునామంబులం బ్రసిద్ధి కెక్కి దైత్యులధనంబుల నింద్రున కిచ్చె
నప్పురంజయునిపుత్రుం డనేనసుం డతనిపుత్రుండు పృథుండు వానికొడుకు విశ్వ
గంధుండు వానినందనుండు చంద్రుండు వానిసుతుండు యవనాశ్వండు వాని
తనూభవుండు శవస్తుం డతండు శావస్తినామనగరంబు నిర్మించె వానితన
యుండు బృహదశ్వండు వానికిఁ గువలయాశ్వండు జనించె వాసరేంద్ర
చంద్రుండు. 163

క. లావు మెఱసి యిరువదియొక, వేపురు నందనులుఁ దాను శ్ర వీరుఁ డతఁడు భూ
దేవుఁ డుదంకుఁడు వనుప దు, రావహుఁ డై చంపె ధుంధు శ్ర నమరాబంధున్.

వ. అది కారణంబుగా ధుంధుమారుం డన నెగడె నయ్యసురముఖానలంబునఁ గువ
లయాశ్వకుమారు లందఱు భస్మంబై రందు దృఢాశ్వండును గపిలాశ్వండును
భద్రాశ్వండును సనువారలు ముగ్గురు సిక్కి రందు దృఢాశ్వనకు హర్యశ్వం
డును హర్యశ్వనకు నికుంభండును నికుంభనకు బర్హిణాశ్వండును బర్హిణాశ్వ

1. 'వాసరేంద్రచంద్రుఁ డెకవిశంతినహస్రసంఖ్యు లగుపుత్రులతోడఁ గూడి యుదంకునకుఁ బ్రయార్థంబుగా ధుంధు వసురాక్షసుని వధియించె నది గారణంబుగా ధుంధుమారుం డన' వ్రా. ప్ర.

నకుఁ గృతాశ్వుండును గృతాశ్వునకు సేనజిత్తును సేనజిత్తునకు యువనాశ్వుం
డును జనించి రయ్యువనాశ్వుండు గొడుకులు లేక సూర్యులు భార్యలుం దానును
నివ్వెటపడి యుండ నారాజునకు మునులు గృప చేసి యింద్రునిఁ గూర్చి సంతతి
కొఱకు నైఁగ్రయాగంబు సేయించి రందు. 165

- సీ. భూమిశుభార్థకు శ్రీ బుత్రలాభమునకై, పోయితలంపున శ్రీ భూమిసురులు
జలములు మంత్రించి శ్రీ జలకలశము దాచి, నియమంబుతోఁ గూడి శ్రీ నిద్రవోవ
ధరణీశ్వరుండు పేరుదప్పితో నారాత్రి, ధృతి లేక యజ్ఞమండరముఁ జొచ్చి
యాసీరు ద్రావిన శ్రీ సంత మేల్కనివార, లెవ్వఁడు ద్రావె నీ శ్రీ రెండుఁ బోయె
ఆ. ననుచు రాజు ద్రావుటంతయు భావించి, యెఱిగి చోద్యమంది శ్రీ యీశ్వరాజ్ఞ
యెవ్వఁడోపుఁ గడవ శ్రీ నీశ్వరునకు నమ, స్కార మనుచు నేదిశ్శకార్య మనుచు.
వ. వారలు గుఱుఁచు చుండునంతఁ గొంతదడవునకు యువనాశ్వునికడుపు న్రక్క
లించుకొని చక్రవర్తిచిహ్నంబులు గలకుమారుండు జన్మించి తల్లి లేనికతంబు
నఁ గడుపునకు లేక యేడ్చుచుండ నింద్రుండు వచ్చి శిశువునకు నాఁకలి దీటు
కొఱకు వానినోరం 1 దనదేశిని నిడినం ద్రావినకతంబున వానిపేరు మాంధాత
యని నిర్దేశించి చనియె నివ్వధంబున. 167

- ఆ. కడుపు వగుల ముద్దుకొడుకు జన్మించినఁ, దీఱఁ డయ్యెఁ డండ్రి శ్రీ దేవవిప్ర
కరుణ యట్లకాదె శ్రీ కడిదిదై వములావు, గలుగువాఁడు బ్రదుకుఁగొక చెడునె.
వ. ఇట్లు బ్రదికి యున్నయువనాశ్వుండు గొంతకాలంబునకుఁ దపంబు సేసి సిద్ధి
బొందె సంత. 169

- సీ. పడమటఁబాడ మెడుశరణులచంద్రునిమాడ్కి, బూటపూటకువృద్ధిఁబొందెబాలుఁ
డల్లని పరిపూర్ణశ్రయావనారూఢుఁ డై, రావణాదిరిపుల శ్రీ రాజవరుల
దండించి తనుఁ ద్రసదస్యఁడంచు సురేంద్రుఁడంకింప శూరుఁడై శ్రీ యఖిలదేవ
మయు నతీంద్రియు విష్ణు శ్రీ మాధవు ధర్మాత్ము, నజుని యజ్ఞాధీశు శ్రీ నాత్మఁగూర్చి
తే. చేసెఁ గ్రతువులు భూరిదక్షిణల నిచ్చి, ద్రవ్యయజమానవిధిమంత్రధర్మయజ్ఞ
కాలముత్విక్రదేశముఖ్యంబు లెల్ల, విష్ణురూపంబు లనుచు భావించి యతఁడు.
క. 2 బలిమి నడంచుచు నరులం, జలివెలుఁగు వేడివెలుఁగు శ్రీ జనుచో ట్లన్
జలరుహనయనునికరుణను, జెలువుగ మాంధాత గోలె శ్రీ సిరి నిండారన్. 171
వ. అంత నారాజునకు శశిబిందునికూఁతు రగుబిందుమతియందుఁ బురుకుత్సండు
సంబరీషుండును ముచుకుందుండును ననువారు ముగ్గురు గొడుకులు నేఁబండ్లు
గూఁతులును జనియించి పెరుఁగు చున్నయెడ. 172

- సీ. యమునాజలములోన శ్రీ నధికుండు సౌభరి, తపము సేయుచు జలశ్రవణమునందుఁ
బిల్లులు దనప్రాణవల్లభయును గూడి, మెలఁగ నానందించుమీనరాజుఁ

- గనుఁగొని సంసారశకాంతి యై మాంధాత, నొకకన్య నడుగ నృపోత్తముండు
దరుణి నిత్తును స్వయంవరమునఁ జేకొను, మనవుడు ననుఁ జూచి కయౌవనాంగి
ఆ. యేల ముసలిఁ గోరుక నిట్టట్టు వడఁకెడి, వాడఁ జాల సరసిరనాఁడ నొడల
జగియు బిగియు లేనిశిథిలుండఁ గరఁగింప, బాలఁదిగిచికొనునరపాయ మెల్లు.
వ. అదియునుం గాక. 174
- ఆ. బాల పువ్వుఁబోడి క్ర ప్రాయంపువానిని, జెన్నువాని ధనముఁ క జేర్చువాని
మరగెనేనిఁగొంత క మరగుఁ గా కెదిరిఁ ద, న్నెఱిగి ముసలితపసిక నేల మరగు.
వ. అని విచారించి సౌభరి దనతపోబలంబునంజేసి ముసలితనంబు విడిచి యెలప్రా
యంపుఁగొమరుం డయి యలంకరించికొని ముందట నిలువంబడిన మాంధాత
యుఁ గన్నియలనగరు గాచికొని యున్నవారికి సెలవు సేసిన వా రమ్మసింద్రుని
నారాజపుత్రిక లున్నయెడకుం గొనిపోయి చూపిన. 176
- ఉ. కోమలులార వీడు సలకూబరుడో మరుడో జయంతుఁడో
యేమటి వచ్చె వీనిఁ దడి క వేల వరింతుము నేమ నేమ యం
చామునినాథుఁ జూచి చలితాత్మిక లై సారిదిక్ వరించి రా
భామిను లందఱుం గుసుమభామిఁడు గీ యని ఘంట వేయఁగన్. 177
- వ. ఇట్లు రాజకన్యకల నందఱుం జేకొని సౌభరి నిజతపఃప్రభావంబున సనేకలీలా
వినోదంబులఁ గల్పించి. [లందుఁ
- సీ. గృహరాజములయందుఁ క గృతకాచలములందుఁ, గలువలు విలసిల్లుకొలఁకు
గలకంఠశుభమధురకరనినాదములచే, వర్ణనీయము లై నకవనములందు
మణివేదికలయందుఁ క మహానీయపర్యంక, పీఠలీలాశైలభిలములందు
శృంగారవతు లగుకంచెలువలు పలువురు, తనపంపు సేయ సుకృతములందు
తే. వస్త్రమాల్యానులేపసురవర్ణహార, భారిసంపద నిష్టాన్నభోజి యగుచుఁ
బూటపూటకు నొకవంత్రపాలుపుఁ దాల్చి, రాజకన్యల నందఱురతులఁజేల్చె.
క. పెక్కండ్రరాజముఖులకు, నొక్కఁడు మగఁడయ్యుఁ దనియకకుండ ముసింద్రుం
డెక్కుడుఘృతధారలచే, సక్కజ మై తృప్తి లేనియనలునిభంగిన్. 180
- వ. ఇవిధంబున. 181
- క. ఆరామంబున మునివరు, డారామలతోడ బహువిహారామలుఁ డై
పోరాములఁ దనకిట్టటు, పోరాములు సేసి కొన్నికప్రాద్దులు వుచ్చెన్. 182
- వ. అంత నొక్కనాఁడు మాంధాతృమేదివీవల్లభుండు మునీశ్వరుం డెందుఁ బోయె
గూఁతు లెక్కడ నలజడి పడు చున్నవారలో యని తలంచి వెదక వచ్చి యొక్క
మహాగహనంబున మణిమయసౌధంబులం జక్రవర్తియుంబోలె గ్రీడించు చున్న
తాపసరాజుం గని సంతసించి వెఱఁగువడి మన్ననలం బొంది మెల్లన కూఁతు

లం బొడగని సత్కరించి యుట్లనియె.

183

క. నాతోడులార మీపతి, మీతోడిద పనులయెడల శ్రమేలే యనుడున్

నాతోడిద నాతోడిద, తాతా మేలనుచు ననిరి శ్రతరులు వరుసన్.

184

వ. అంతః గొంతకాలంబునకు బహుభార్యాచర్యం డగుసౌధరి యేకాంతంబునఁ
దన్నఁ దాన చింతించుకొని మీసమిధునసంగదోషంబునం గాపురింబు దనకు
నగపడుట యెఱింగి పశ్చాత్తాపంబున నిట్లనియె.

185

మ. ఉపవాసంబుల డయ్యుటో విషయసంగమోగంబు వర్జించుటో
తపముం బూని చరించుటో హరిపదభ్యాసంబునన్ నిల్పుటో
యవలాపంబున నేల పొందితి హతం శ్రబయ్యెం దపం బెల్లనీ
కపటప్రీతిపరిరంభముల్ మునులకుం శ్రవల్యసంసిగ్ధులే.

186

చ. ముని నట తత్త్వవేది నట శ్రమోక్షమ కాని సుఖంబు లెవ్వియుం
జన వట కాంత లేబ దట శ్రసౌధచయం బట వాసదేశముం
దనయులు నైదువే లట నిదానఘు మీనకుటుంబి సౌఖ్యముం
గనుటట చెల్లరే నగవు శ్రగాక మహాత్ములు సూచి మెత్తురే.

187

ఆ. తపముసేయువాఁడు శ్రద్ధ త్వజ్ఞుఁడగువాఁడు, నెలమి మోక్ష మిచ్చుకొనించువాఁడు
నేకతంబు విడిచి శ్రవేర్పడ నేరఁడు, కాపురంబు సేయు శ్రగఱితిపసి.

188

వ. అని దుఃఖించి తన్నుం దాన నిందించుకొని తనవేడబంబు 'వివేకించుచు నిహపర
సౌధకుం డై కాపురంబు విడిచి సతులుం దానును వాసస్థధర్మంబున నడవికిం
జని ఘోరతపంబు సేసి శరీరంబు గుదియించి యగ్నిసహితండై పరబ్రహ్మంబు
సాచ్చె నంత.

189

క. మునిపతి వనమున కరిగిన, వనితలుఁ దో నరిగి ప్రాణవల్లభగతికిం

జనిరి వెనుతవిలి విడువక, యనలము సన శిఖలు నిలువ శ్రకరిగినభంగిన్.

190

వ. అంత మాంధాతపెద్దకొడు కగునంబరీషుని దత్త్వితామహుం డగుయువ
నాశ్వుండు దనకుఁ బుత్రుండుగా వలయు నని కోరి పుచ్చుకొనియె నయ్యంబరీ
షునకు యౌవనాశ్వుం డతనికి హాదితుండు జనియించి రది కారణంబుగా నంబ
రీషయావనాశ్వహారీతులు మాంధాత్యగోత్రంబునకుఁ బ్రవరులైరి మాంధాతి
రెండవకొడుకు పురుకుత్సు నురగలోకంబునకుఁ గొనిపోయి నాగకుమారులు
దమచెలియలి సర్పద యనుకన్యకను వివాహంబు చేసిరి పురుకుత్సుండు నక్కడ
సనేకగంధర్వనాథుల వధించి తననాగలోకసంచరణంబు దలంచువారికి నురగ
భయంబు లేకుండ వరంబు వడసి తిరిగి వచ్చె నాపురుకుత్సునకుఁ గ్రసదస్యుం
డుఁ ద్రసదస్యునకు ననరణ్యండు నాయనరణ్యనకు హర్యశ్వుండు హర్యశ్వునకు
నరుణుండు నరుణునకుఁ ద్రిబంధనుండుఁ ద్రిబంధనునకు సత్యవ్రతుండును

జన్మించి రానత్యవ్రతుండ శ్రీశంకుం డనం బరంగె నతండు.

191

సీ. గురుశాపవశమునఁ శ్రీ గూలి చండాలుడై, యనఘాత్ముఁ శాశికు శనాశ్రయించి
యతనిలావున దివిజాలయంబున కేగ, మన్నింప కమరులు శ్రమరలఁ ద్రోయఁ
దలక్రిందుగాఁ బడి శ్రదైన్యంబుతో రాగఁ, శాశికుఁ డెప్పటిఘనత మెఱసి
నిలిపె నాకసమున శ్ర నేడు నున్నాడు శ్రీశంకుఁ డాతఁడు హరిశ్చంద్రుగనియె

తే. నాహరిశ్చంద్రుఁ శాశికుఁ శ్ర డర్థి జేరి

యాగదక్షిణామిషమున శ్ర సఖిలధనముఁ

గొల్లగొని మీఁదఁ గులహీనుఁ శ్ర గొలువఁ బెట్ట

బొంక కలజడిఁ బొందె నాశ్రభూవరుండు.

192

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రుండు హరిశ్చంద్రు నెగులుపఱచుట విని వసిష్ఠుండు విశ్వామిత్రుని
¹గృధ్రమ్మపు గమ్మని శపించె విశ్వామిత్రుండును వసిష్ఠుని బకంబపు గమ్మని
శపించె బక్షిరూపు లయ్యును (వైరంబు మానక) యయ్యిరువురును యుద్ధంబు
సేసి రంత హరిశ్చంద్రుండు పుత్రులు లేక నారదునుప దేశంబున (వరుణోపాసనంబు
నతిథి క్రిత) జేయ నావరుణుండు ప్రత్యక్షంబైన నతనికి మొక్కి యిట్లనియె.

ఆ. వరుణదేవ నాకు శ్ర వరవీరగుణముల, కొడుకు వుట్టెనేని శ్ర గొడుకుఁ బట్టి
పశువుఁ జేసి నీవు శ్ర పరిణమింపఁగ వేల్తుఁ, గొడుకు నీఁ గడయ్య శ్ర కొనరు లేక.

వ. అని పలికినం గుమారుండు గలిగెడు మని వరం బిచ్చి వరుణుండు సనియె నంత
హరిశ్చంద్రునకు వరుణప్రసాదంబున రోహితుం డనుకుమారుండు జన్మించె
వరుణుండును హరిశ్చంద్రకుమారు నుద్దేశించి.

195

సీ. పురిటిలోపల వచ్చిపుత్ర వేలుపు మన్న, బురుడువోయినఁగానిరహసఁగదనియెఁ
బలురాకమును వచ్చిబాలువేలుపు మన్న, బండ్లు లేకుంట నశభావ్యుఁ డనియెఁ
బండ్లు రాఁ జూచి డింకభకుని వేలుపు మన్న, బడిపండ్లురామి నశభావ్యుఁ డనియెఁ
బడిపండ్లు వొడమినఁ శ్ర గొడుకు వేలుపు మన్న, బోరుల కొదవక శ్ర పోలఁగనియెఁ

ఆ. దొడరి యిట్లు గొడుకుతోడిమోహంబునఁ, బ్రొద్దు లేడపు చుండఁబుత్రుండపుడు
దండితలఁపుకొలఁది శ్ర దనలోనఁ జింతించి, యింట నుండ కడవి శ్ర కేగె వెఱచి.

వ. ఇట్లు వనంబునకుం జని శరశరాసనధరుం డయి రోహితుండు దిరుగు చుండి
వరుణగ్రస్తుం డై హరిశ్చంద్రుండు ²మహాదరవ్యాధిచే బీడితుండుగా నుండుట
విని పురంబునకుం దిరిగి రా గమకింప నింద్రుండు ముసలితపసి యై వచ్చి యి
ట్లనియె.

197

ఆ. పుణ్యభూము లరుగు శ్ర పుణ్యతీర్థంబులఁ, గ్రుంకు పుణ్యజనులఁ శ్ర గోరి చూడు
పుణ్యకథలు వినుము శ్ర భూపాలనందన, మేలు గలుగు నింటిరమేర వలదు. 198

వ. అని యిట్లు మగిడించినం దిరిగి చని రోహితుం డొక్కయేఁ డవ్వనంబునం దిరిగి

క్రమ్యుఁ జనుదేర నిండుండు వచ్చి తొంటియట్ల నివారించె నివ్వధంబున. 199
 సీ. ఐదేండ్లు మరలించె శ నమరేంద్రుఁ డాబాలు, నాటవయేడు వాఁడడవిఁ బుచ్చి
 యింటికి వచ్చుచు శ నెలమి నజిగర్తు, మధ్యమపుత్ర స్రన్యాన్యచరితు
 ఘను శునశ్శేపుని శ గొని యాగపశువుగ, నాహరిశ్చంద్రున శ కాతఁ డిచ్చెఁ
 బురుషమేధము సేసి శ భూపాలవర్మఁడు, వరుణాదివిఖిలదేవతలఁ గనిపె

తే. హాత కాశికుఁ డధ్వర్యుఁ డొనర భృగువు

బ్రహ్మ జమదగ్ని సామంబు శ పాడువాఁడు

ముని వసిష్ఠుఁ డామఖమున శ ముదముఁ బొంది

కనకరథ మిచ్చె నిండుఁ డామనుజపతికి.

200

వ. శునశ్శేపునిప్రభావంబు వెనుక వివరించెన సంత భార్యాసహితుం డై సహరి
 శ్చంద్రునివలనం బ్రీతుండై విశ్వామిత్రుండు నిరస్తనోషం డై నయతనికి ముఖ్య
 జ్ఞానంబు గృహసేసిన మనం బన్నమయంబు గావున మనంబున నన్న రూపియైన
 పృథివి నెఱింగి పృథివిని జలంబువలన (నడంచి) జలంబుఁ దేజంబువలన (నింకిం
 చి) తేజంబు నాయువువలనం జేరిచి నాయువు నాకాశంబునం గలిపి యాకాశం
 బుఁ దామసాహంకారంబునగుదు లయంబు సేసి యహంకారత్రయంబు మహా
 త్తత్త్వంబునందు డిందించి ¹ పరతత్త్వంబునకు లోకంబులు సృజించెద నను
 తలంపైన మహాత్తత్త్వంబునకు విషయాకారంబు నినర్జించి విషయవివర్జితం
 బైన మహాత్తత్త్వంబుగా నెఱుంగుచు నయ్యెఱుకవలన సంగారసేతు వైనప్ర
 కృతిని భస్మంబు సేసి యయ్యెఱుకను నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబునం బరిహరించి
 సకలబంధవిముక్తుం డై హరిశ్చంద్రుం డనాజ్ఞానసగోచరం బయిననిజరూపంబు
 తో వెలుంగు చుండె నతనికుమారుం డగులోహితునకు హరితుండు పుట్టె హరి
 తునకుఁ జంపనామధేయుఁడు జనియించె నతండుదనపేరఁ జంపనగరంబు నిర్మిం
 చె నాచంపునికి సుదేవుండు సుదేవునికి విజయుండు విజయునకు గురుకుండు
 గురుకునకు వృకుండు వృకునకు బాహుకుండు జనించి రందు బాహుకుండు.

—...సగరచక్రవర్తికథాప్రారంభము...—

సీ. దండించి పగవాగు శ దనభూమిఁ జేకొన్న, నంగనలును దాను శ నడవి కేఁగి
 యడవిలో ముసలి యై శ యాతఁడు నచ్చిన, నాతనిభార్య దా శ ననుగమింపఁ
 గదియుచో నా స్త్రీకి శ గర్భంబు గలుగుట, యూర్యమునీశ్వరుఁ శ డాత్మ నెఱింగి
 వారించె సంత నశ్శవనజాతీ నవతులు, సూలు నిం డారినఁ శ జూడఁ జాల

తే. కర్ణి నన్నంబు గుడుచుచో శ నందుఁ గలిపి

విషము వెట్టిరి పెట్టిన శ విరిసి పడక

గరముతోఁ గూడ నగరుండు శ ఘనుండు పుట్టి

వరయశస్సుర్నితోఁ జక్రవర్తి యయ్యె.

202

శా. చండస్ఫూర్తి నతండు తండ్రిపగకై శ సంగ్రామరంగంబులం
జెండె హైహయబర్హరాదుల వధింఁచె దాశజంఘాదులం
ముండీభూతులుగా నిరంబరులు గా శ మూర్తుల్ సబీభత్స లై.
యుండం జేసె నిజారులన్ సగరనాశమోర్వీవిభుం డల్పుడే.

203

క. ఖగరాజరుచులు గలయిల, పగరాజుల నడచి యేలె శ బాహశక్తిన్
సగరాజధీరు శూరున్, సగరున్ హతవిమతసగరుం శ జను వినుతింపన్.

204

సీ. బౌద్ధుండుసెప్పంగ శ నఖిలవేదాత్మకు, హరి నీశు నమృతు నశనంతుఁగూర్చి
వాజమేధంబులు శ వసుధేశ్వరుండు నేసె, నం దొక్కమఖమునఁహయము విడువ
నగభేది గొనిపోయి శ నాగలోకంబునఁ, గపిలునిచేరువఁ శ గట్టి శాలఁగ

నంత గుఱ్ఱముఁ గాన శ కారాజు దనపుత్ర, నివహంబు దిశలకు శ నెమకఁ బంప
తే. వారు నిలయేడుదీపుల శ వరుస వెంకి, మఖతురంగంబు లేకున్న శ మగిడి రాక
ప్రాథవంబున దోర్దండరబలము మెఱసి, గ్రొచ్చి కోరాడి త్రవ్విరి శ కుతల మెల్ల.

వ. ఇట్లు సుమతికొడుకులు నేలం ద్రవ్వి పాతాళంబునం దూర్పుముట్టియున్నయుత్తర
భాగంబునం గపిలమహామునిపొంత నున్నతురంగంబుఁ గని.

206

చ. ఎఱిగితి మద్దిరయ్య తడ శ వేటికి గుఱ్ఱపుదొంగబంటు నీ
జఱుభునిఁ బట్టి చంపుఁ డతిశసాధుమునింద్రుడపోలె నేత్రము
లైఱవక ¹బాకినోరు మెదఁగలింపక బైసుక ²పట్టె నంచు న
య్యఱువదివేపురు నిజకరాయుధముల్ జళిపించి డాయుచోన్.

207

చ. కపిలుండు నేత్రముల్ దెఱవఁ శ గాఁ దమమేనుల మంట పుట్టి తా
రపగతధైర్యులై పడి యశఘాళికతంబున మూఢచిత్తులై
నృపసుతు లందఱున్ ధరణి శ నీ అయి రాక్షసమంద సాధులం
దపసుల గాసిఁ బెట్టెడిమరదస్ఫురితాత్ములు నిల్వ నేర్తు రే.

208

సీ. కొందఱు కపిలునికోపానలంబున, మ్రందిరి సగరకుఁగూరు లనుచు
నందు రాముని శాంతుఁడొనందమయమూర్తి, తొడరికోపించునే శ కిదువ్వనేలఁ
గాక జన్మించునే శ గగనస్థలంబున, నేసాంఖ్యమతమున శ నిధిమతులు
భవనముద్రము మృత్యుశపదమును లంఘింతు, రాబుద్ధి జేయుపరరాత్మభూతుఁ
తే. డఱులబోధకుఁ డతనికి శ నరసి చూడ, సఖు లమిత్రులు నెవ్వరు శ సగరసుతులు
దాము దమచేయునేరమిఁ శ దనువులందు, ననలకీలలు పుట్టి నీ శ తైరి గాక.

209

వ. మఱియు సగరుండు గేశినియందుఁ గన్నపుత్రుం డనమంజసుం డనువాఁడు సమం
జసగుణంబులు లేక పూర్వజన్మంబున యోగీశ్వరుం డై యుండి సంగదోషంబు
వలన యోగభ్రష్టుం డయి సగరునకు జన్మించి జాతిస్మరజ్ఞానంబు గలిగి లోకం

బువారలకుఁ దమవారలకుఁ నప్రియం బగువర్తనంబునం దిగుగుచు నొక్కనాఁడు.

చ. వరుస నయోధ్యలోనఁ గలకవారల నాడెడుపిన్నవాండ్ర నా
సరయువులోన వైచి జనకసంఘముఁ దండ్రియు బిట్టు దిట్ట నా
డురుమతిఁ గొన్నిసౌధులకు శ యోగబలంబునఁజేసి బాలురం
దిరిగి పురంబులోపలికిఁ శ దెచ్చిన నివ్వెఱఁ గంది రండఱున్. 211

వ. (అయ్యనమంజసునికొడు కంశుమంతుం డనువాఁడు వినీతుం డయి తనయొద్దఁ
బనులు సేయు చుండు) నంత సగరుం డమ్మనుమని కంశుమంతు నశ్వంబు వెడకి
తెమ్మని పంచి నతండు దనతండ్రులచొప్పునం జని వారలు ద్రవ్వినమహాఘా
తంబు సాచ్చి యందు భస్మరాసులసొంత నున్నహయంబుఁ గని గూసమీపం
బునం దున్నకపిలాఖ్యం డయినవిష్ణుదేవునికి దండప్రణామంబు సేసి యిట్లని
స్తుతి మించె. 212

సీ. మతి సిక్కఁ బట్టి సకమాధికారవమున. వ్రాలియుఁ దనకు సకవ్వల వెలుంగు
నినుఁ గానఁ డొకనాఁడు శ నిన్నెఱుంగునె బ్రహ్మ, యజునిమనంబునకనవయవముల
బుద్ధి జన్మించినకభారిజంతువులందు, హీనుల మైనమా శ కెఱుంగ వశమె
తమలోన నీ వుండఁ శ దా మెఱుంగగు నిన్ను, గుణములఁ జూతురుకగుణములైన

తే. గాన రొకవేళఁ జిఁకటి శ గందు రాత్రి
లందుఁ దెలియరు వెలుపల శ నమరుబొందు
లరయుదుర దేహధారు లకత్యంధు లగుచుఁ
గడిచినీమాయ నెన్నఁడుఁ శ గడవ లేక. 213

ప. అని వినుతి సేయుచు గుఱ్ఱంబుమనవి సెప్పక తనతండ్రులు ని ఁగుటం దడివక
మొక్కి నిలు చున్నయంశుమంతునికిఁ గరుణావిపులుం డగుకపిలుం డిట్లనియె.

క. గుఱ్ఱముఁ గొనిపో¹ బుద్ధుల, కుఱ్ఱఁడ మీతాతయొద్దకున్ నీతండ్రుల్
నెఱ్ఱులు నీ తై రదె యీ, మిఱ్ఱున గంగాజలంబు శ మెలఁగ శుభ మగున్

వ. అని పల్కిన సమస్కరించి తురంగంబుఁ గొని వచ్చి యీనగరని కిచ్చిన సగ
రుం డ పశువువలన జన్నంబుకడమ నిండించి యంశుమంతునకు రాజ్యం బిచ్చి
ముక్తబంధనుం డై యశార్వండుసెప్పినమార్గంబున నుత్తమగతికిం జనియె నంత.

క. జనకులు మృగినచోటికి, ననిమిషనదిఁ దెత్తు ననుచు శ నటవీధలికిం
జని తపము సేయఁ జాలక, మనమున వగ లొలయ నంశుమంతుఁడు దీతెన్.

క. ఆతనికొడుకు దిలిపుడు, భూతలమున గంగ దెచ్చి శ పొందించుట కై
ప్రీతిం దపంబు సేయుచు, భాతిం దే లేక కాలకవరవశుఁ డయ్యెన్. 214

క. ఆతనినుతుండు భగీరథుఁ, డతితప మొనరించి కనియె శ నమ్మతాపాంగఁ

- సుతరంగఁ ముఖవనగుహ, రతిభృంగఁ శివజటాగ్రరంగఁ గంగన్. 219
- వ. కని నమస్కరించిని గంగ గృహ చేసి ఎరింబు వేడు మనిని నారాచపట్టి యి
ట్లనియె. 220
- క. మానారిభస్మరాసుల, సీవారిం గలిపికొనుము శ నెఱి మానారల్
సీవారిఁ గలయ నాకము, మానారికిఁ గలుగు నిది ప్రమాణము దిల్లీ. 221
- ఇంద్ర. చెల్లెల్ మదిల్ నిన్ను భజింతు గంగఁ, పుల్లత్తరంగఁ బహుశ్రవణ్యసంగం
గల్గొలలక్షీజత్రకాశమల్లిం, గల్లిల్ సుధీకల్పలతామతల్లిన్. 222
- వ. అని వినుతి సేయు చున్నరాజకుమానునకు లోకపావని యి ట్లనియె. 223
- మ. వినువీదిం బఱఁచెంచి నేలఁ బడు నాశవేగంబునున్ నిల్చు నో
పినవాఁ డెవ్వఁడు మేదిసీతలము నే శ భేదించి పాతాళముం
జనుదుల్ వచ్చితి నేని నాజలములన్ శ సంస్నాతు లై మూసపుల్
ననుఁ బొందించునఘవ్రజం బెచట నే శ నాశంబుఁ బొందించెన్. 224
- వ. అది కారణంబుగా విచారించెద నని పలుకు మన్నలోకమాతకు రాజస్యవర్కుం
డగుభగీరథుం డి ట్లనియె. 225
- మ. పరతత్త్వజ్ఞులు శాంతిచిత్తులు తపోపారీగు లాహ్యుల్ ఘనుల్
పురుషశ్రేష్ఠులు వచ్చి తల్లి భవదంభోగాహముల్ సేయఁ గా
నరసంఘాఘము నిన్నుఁ బొందునె జగన్నాథుండు నానాఘనం
హరుఁ డావిష్టుండు వారిచిత్తములఁ దా శ నై యుంట మందాకినీ. 226
- మ. తనలో నిన్నిజగంబులుం గలుగుటం శ దా నిన్నిటం గల్గుటన్
జనసీ తంతువులందుఁ బర గలయాశచందంబునన్ విశ్వభా
వనుఁ డై యొప్పశివుండు గాక మఱి సీవారిన్ నివారింప నే
ర్చినవా రెవ్వరు నిన్ ధరించుకొఱకై శ శ్రీకంఠునిం గొల్పెదన్. 227
- వ. అని యెఱింగించి వీడ్కొని చని భగీరథుండు మహేశ్వరు నుద్దేశించి గ్రద్దనఁ
దపంబు సేసిన. 228
- ఆ. భక్తవత్సలుండు శ ఫాలాక్షుఁ డాభగీరథుని మెచ్చి నిజశిరంబునందు
శౌరిపాదపూత్రసలిల యై దివి నుండి, ధరకు వచ్చుగంగఁ శ దాల్చె నపుడు.

—అశ్రీపరమేశ్వరజటానిర్గతగంగాప్రవాహమహిమామహవర్ణనము.—

- వ. ఇ ట్లమ్మహానదీస్రవాహంబు పురారాతిజటాజూటరంద్రంబులవలన వెలువడి నిర
ర్గళాయమానం బై నేలకు జల్లించి నెఱసి నిండి పెల్లు వెల్లిగొని పెచ్చుపెరిగి
విచ్చలవిడిం గ్రేపువెంబడి నుఱక క్రేళ్లుఱకుప్రాయంపుఁగామధేనువుచందంబున
ముందఱికి నిగుడుచు ముద్దుఁజందురుతోడి నెయ్యంబున గ్రయ్య నడిచి చొప్పు
దప్పక సాగి చనుఁచునుధార్ణవంబుకై వడిఁ బెంపు గలిగి మహేశ్వరువదనగ
హ్వరంబువలన నొంకారంబుపిఱుంద వెలువడుశబ్దబ్రహ్మంబుభంగి నదభ్రవిభ్ర

మం బై యమ్మహీపాలతిలకంబు వెరువువెంట నంటి వచ్చుచు వెలియేనుఁగుశొం
డంబుల ననుకరించి పఱచువఱద మొంగంబులును వఱద మొంగంబులపిఱుండ నం
దంద క్రందుకొని పొడచూపి తొలంగుబాలశారదాకుచకుంభంబులపగిది కగ్గ
లం బై నబుగ్గులును బుగ్గులనంగడంబునం బారిజాతకుసుమ స్తబకంబులం దెగడు
వెలినురువులును వెలినురువులచెంగట నర్థోదితకర్పూరతరుకినలయంబుచక్కం
దనము గేలిగొనుసుళ్లును సుళ్ల కెలంకుల ధవళజలధర శేఖాకారంబులబొగు మె
చ్చనినిడుదయేఱులును నేఱులం గలసి వాయువశంబున నొండొంటిం దాఁకి
బిట్టు మిట్టించి మీఁది కెగయురుతిభంగంబు లైనభంగంబులును భంగంబుల
కొనల చిన్నభిన్నంబు లై కుప్పించి యుప్పరం బెగసి ముక్తియంపువలలవడుపు
న మల్లికాదామంబులబెడంగునఁ గర్పూరఖండంబులచెలుపున నిందుశకలంబుల
తేజంబునఁ దారకానికరంబులపొలుపున మెఱయుచు ముక్తికన్యావశీకరంబు
లైనశీకరంబులునుం గలిగి మధ్యమార్గకశీకరం బై శీకరంబుఁజెఱంగున విష్ణు
పదంబు ముట్టి విష్ణుపదంబుభాతి నుల్లసితహంసరుచిరం బై రుచిరపక్షంబురీతి
నతిశోభితకువలయం బై కువలయంబుచెన్నున బహుజవనం బై జవనంబులాగున
సుమచోవికాసప్రధానం బై ప్రధానపర్వంబుపొలుపున ననేకచక్రబకభీమమహా
భంగసుభద్రాద్వనిచరిత్రాభిరామం బై రాముచిత్తంబుమెలపునం దననారిలోఁ
జచ్చివదోపాచరుల కభయప్రదానచణం బై ప్రదానచణవర్తనంబుభాతి
సముపాసితమృత్యుంజయం బై మృత్యుంజయహంబుపోలిక విభూతిసుకు
మారం బై కుమారచరిత్రంబురేవను గొంచప్రముఖవిజయం బై విజయర
థంబుబాని హరిహరూమంధరం బై మంధరవిచారంబుగ్గడ్డన మహారామ
గిరివనప్రవేశకామం బై కామకేతనంబుఁజెల్లున నుద్బీతమకరం బై మకరకేతను
గాణంబుకై వడి నిలీనవరవాహినీకలితశంబరం బై శంబరారాతిచిగురుగొంతం
బుసూటి నధ్వగవేదనాశమనం బై శమనదండంబుజాడ నిమ్నోన్నతసమవృ
త్తం బై వృత్తశాస్త్రంబువిధంబున వడి గలిగి సదాగురులఘువాక్యచ్చటాపరి
గణితం బై గణితశాస్త్రంబుకొలదిని ఘనఘనమూలవస్థుమూలసంకలితభిన్న
మిశ్రస్రక్రీణాతభిష్టుం బై భీష్మపర్వంబుపెంపున ననేకభగవద్గీతం బై గీతశా
స్త్రంబు నిలుకడను మహాసుషిరతనుఘననానాశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రంబుమర్యాద
నచ్చువడి వళులు గలిగి మహాభాష్యరూపావతారవృత్తివృద్ధిగుణసమర్థం బై
యథాశాస్త్రంబుమహిమను బహుప్రయోజనప్రమాణదృష్టాంతం బై దృష్టాం
తంబుఁజెఱంగున సర్వసామాన్యగుణవిశేషం బై శేషవ్యాపారంబుకరణిని సుస్థి
గోధరణతత్పరం బై పరబ్రహ్మంబుగరిమ నతిక్రాంతానేకనిగమం బై నిగ
మంబునడవడిని బ్రహ్మవర్ణపదక్రమసంగ్రహం బై గ్రహశాస్త్రంబుపరిపాటిని
గర్కటమీనమిధునమకరరాశిసుందరం బై సుందరీముఖంబుపోడిమిని నిర్మల

చంద్రకాంతం బై కాంతాధరంబురుచిని శోణచ్ఛాయావిలాసం బై విలాస
 వతికొప్పునొప్పునఁ గృష్ణనాగాధికం బై యధికమతికుశలవాదంబుసాంపున నసార
 సరస్వతీవిజయవిభ్రమం బై విభ్రమవతిచనుదోసునటన (నిరంతరపయోవ్యా
 ప్తాఖిలలోకజీవనప్రసక్తుంగభద్రాతిరేఖాసలిలతం బై లలితవతిసగవుమించున
 నపహసితచంద్రభాగధేయం బై భాగధేయవంతునివివాహంబులీల మహామేఖల
 కన్యకావిస్తారం బై తారకెంకేలియొడికంబున నాక్రాంతసూర్యతనయం బై సూ
 ర్యతనయుశరవర్షంబుపోలిక భీమరధ్యాటోపవారణం బై వారణంబుపరుసునం
 బుష్కరోన్నతసంరంధం బై రంధకెమ్మోవిడాలున సురసాతిశయదశం బై
 దశరథతనయుబొమముడిచాడ్చున సింధుగర్వప్రభంజనం బై ప్రభంజనతనయు
 గదపెట్టుమాడ్కిని సమీపగతదుశ్శాసనదూర్మనివారకం బై వారకన్యకముంజే
 తిగతిని ముహుఘ్నమురుచ్చలితకంకణాలంకృతం బై కృతయుగంబునొజ నపం
 కం బై పంకజాసనుముఖంబురొఱపునఁ బ్రభూతముఖ్యవర్ణం బై వర్ణగుణి
 తింబుతెఱకువను బహుదీర్ఘచిందువినసర్గం బై సర్గబంధకావ్యంబువిన్ననువున
 గంభీరభావమధురం బై మధురాపురంబుసాబగున మహానందనందనం బై నందన
 వనంబుపొందున విహారమాణకౌశికం బై కౌశికహయంబురీతి సువర్కృధ్రువంబై
 ధ్రువుతలంపుక్రియం¹ గ్రియాః రిశీలితవిశ్వంధరంబై విశ్వంధగునిశంఖంబురూపున
 దక్షిణావస్తోత్తరం బై యుత్తరావినాశంబుచండంబునఁ బ్రముదితనరం బై నర
 సింహునఖరంబులభాతి నాశ్రితిప్రస్థోదగురువిభవస్రదానం బై దాఁకాండంబు
 సిరిం గామధేనుకల్పలతాద్యభినవం బై నవసూతికాకుచంబు పేర్చిని నిరంతర
 పయోవర్ధనంబై ధనదునిలయంబుసూనికను సంగభృతమకరపద్మమహాపద్మకచ్ఛప
 బై కచ్ఛపకర్పరంబుబలిమిని బతితైత్తలసముద్ధరణంబై ధరశీధరంబుసాటి నుత్తుం
 గతటముఖ్యం బై ముఖ్యవరాహంబుగమనిక నున్నతక్షమం బై త్తమాసుర
 హస్తంబుగరగరికను సత్త్వివ్రతమనోభీరామం బై రామచంగ్రుభాణంబుకడింది
 నభ్యాగతఖరదూషణమదాపహరణముఖరం బై ముఖరరామకుగారంబురీతిని
 భూభృన్ములచ్ఛేదనప్రబలం బై బలరామహాలంబుభాతిని బ్రతికూలనన్నికర్షణ
 ప్రబుద్ధం బై బుద్ధదేవునిమేనియొఱపున సభిచూతిరక్షోదారమనోహరం బై
 హరతాండవంబుమేర నుల్లసితానిమిషం బై యనిమిషావతారంబుకీర్తిని శుక్తి
 మంగళప్రదం బై ప్రదాతయ్యాగినూటి సర్థపరంపరావామనం బై వామనచరణ
 రేఖను బలివంశవ్యవసయం బై సయశాస్త్రంబుమూర్గంబున సామభేదమాయో
 పాయచోరురం బై చోరురాననాండంబుభావంబున నపరిమితభువనజంతుజాలసే
 వ్యమానంబై మానిని యన లోతు సూపక గరితి యన నడిచప్పుడు లేక ముగుడ
 యన బయలుపడక ప్రమదయన గ్రయ్యంబాఱుచుఁ బతివ్రత యన నిట్టట్టుఁజనక

తల్లి యన నెవ్వ యైన లోఁగొనుచు దైవం బన భక్తమనోరథంబు లిచ్చుచు
సంతకంతకు గుటి గడచి యవాఙ్మనసగోచరం బై ప్రవహించి. 230

మ. జగతీరాధురధంబుపజ్జ బహుదేశశంబుల్ వడ్డి దాటి త
త్సగరత్నోపకుమారభస్మములమీఁదఁ ముంచి పాఱు మగు
న్నగరావాసము వారు హందిరి నవీనశ్రీలతో గంగసి
రుగతిం గాక మహాదురంతసుజనద్రోహనలం బాటునే. 231

మ. హరు మెప్పించి మహాతపోనియతుఁడై యాకాశగంగానదిన్
ధరకుం చెచ్చి నితాంతకీర్తిలతికాన్తంభంబుగా నవ్యసు
స్థిరలీలం బితృకృత్య మంతయు నొనర్చెన్ నారితానేకదు
స్తరవంశవృక్షుఁ డాభగీరఘండు నిత్యశ్రీకరుం డల్పుఁడే. 232

క. హరిఁ దమమనములతో నిడి, ప రిపాదాంభోజజనిత యైననదిన్ సు
స్థిరు లై క్రుంకి మునీంద్రులు, హరిఁ గలిసిరి త్రిగుణరహితు యై యవ్వేశన్.
న. అంత నాభగీరఘునకు శ్రుతుండును శ్రుతునకు నాభావగుఁడును నాభావగునకు
సింధుద్వీపుండును సింధుద్వీపునికి నయతాయువును నయతాయువునకు ఋతు
పఞ్చండును జనియించె నతండు. 234

ఆ. నయవిశాలబుద్ధి నలచక్రవర్తితో, సంగడినితనము న సాలఁ జేసి
యక్షహృదయ మతిని నభ్యస్తముగ నిచ్చి, యశ్వవిశ్వ సేర్పే నతనివలన.
న. ఆఋతుపల్లనకు సర్వకాముండును సర్వకామునకు మనయంతీచల్లభుం డైనసుదా
సుండును బుట్టె నారాజశేఖరుని మిత్రనహుండును గ్రామపాదుండు నని
చెప్పుదు రాభూవరుండు వసిష్ఠునిశాంబున రాక్షసుం డయి నకర్మంబున నన
పత్యుం డయ్యె ననిన. విని ఁరీక్షిన్న రేంఱుం డెమికారణంబున సుదాసునకు గురు
శాపంబు ప్రాప్తం బయ్యె నని యడిగిన శుకుం డిట్లనియె. 236

సీ. ఆసుదాసుండు వేఱు నై వనంబున కేగి, గర్వించి యొక్కరక్కసునిఁ జంపి
నానితోఁ బుట్టిననవానిఁ బోవిడిచిన, వాండును దనతోడినానిచావు
వో నీక కపటి యై న భూపాలుగృహమున, నడకాలతనమున నై నర్థి గొలిచి
యుండ వసిష్ఠున నై కుర్వీశుఁ డొక్కనాఁ, డన్నంబు సేయంగ నై ననిఁ బనుప
తే. వాండు మానవమాంసంబునవండి శెచ్చి, మునికివడ్డింపఁగోపించినముని నరేంద్రుఁ
బిలిచిమనుజామిషంబును నై బెట్టెనుచు, నలుకతో రాక్షసుడవుగ నై మునిశపించె.
వ. ఇట్లు శపియించి పదంపడి రాక్షసుండు వండి శెచ్చుటయు సుదాసుం డెఱుంగ
మియుఁ దనమనంబున నెఱింగి వసిష్ఠుండు పండ్రెండ్రు రక్కసుండ వయి
యుండు మని నియమించె నయ్యవసరంబున. 238

మ. గురువు మాలు శపింతు నంచు జలముల్ నై గోపంబుతో గోయిటన్

నరనాథుండు ధరింపఁ దత్సతి పతి శ్రీ న్వారింప మిన్నుం దిశల్
ధరయున్ జీవమయంబ కా నిఖలముం శ్రీ దాఁ జూచి చల్లెన్ ధరా
వరుఁ డాత్మీయపదంబులం గరపుట్రీనాఃపూరముం బొక్కుచున్.

239

వ. ఇట్లు మిత్రసహుండు గావునఁ గళిత్రానుకూలుం డై శపింప నొల్లక సుదా
సుండు రాక్షసభావంబునం గొంది కల్మాషవర్ణంబు లయినపాదంబులతో నడపు
లం దిరుగుచు.

240

క. ఆఁకట మలమల మాఁడుచు, వీఁక నతం డడవిఁ దిగుగురవిప్రమిషునముం
దాకి తటాలున విప్రునిఁ, గూఁకటి చేఁ బట్టి స్రింగఁ శ్రీ గొనిపోవుతఱిన్.

241

వ. అంత నాబ్రాహ్మణుని పండ్లము మోఁదికొనుచుం బెగ్గడిల్లి డగ్గుక్తితోఁ బిరికి
నడ్డంబు వచ్చి యెడ్చుచు రాచరక్కసుప కి ట్లనియె.

242

క. మానుషదేహము గలుగుట, భూనాయక దుర్లభంబు శ్రీ పుట్టినమోఁదన్
దానముఁ బరోపకారము, భూనుతీర్తియును వలదె శ్రీ పురుషున కెందున్.

243

మ. రవివంశాగ్రణి వై సమస్తధరణీరాజ్యానుసంధాత వై
భువనస్తుత్యుడ వై పరార్ధరతి వై శ్రీ పుణ్యానుకూలుండ వై
వివరం బేమియు లేక నాపెనిమిటిన్ శ్రీ విప్రుం దపశ్యేలు స
త్ప్రవహన్ బ్రహ్మవిదున్¹ జగన్నుతిగుఱున్ శ్రీ భక్షింపఁగాఁ జాడిగెన్.

244

శా. తండ్రి మీకు దినేశవంశజలకున్ శ్రీ దైవం బగున్ బ్రాహ్మణుం
డం ద్రమాటలు లేవె భూమిసురగోరూపత్యాభిలాషంబు గై
కొండ్రే మీయకువంటినాధువులు రక్షింభావ మి స్త్రీలమి
తండ్రిం దాతలఁ బూర్వులం కలఁపవే శ్రీ ధర్మంబునం బోఁగదే.

245

శా. అన్నా చెల్లెల నయ్యెన్ విడువు నీ శ్రీ కన్నంబు వెట్టెంతు నా
హృన్నాథున్ ద్విజు² గంగికుట్టి నకటా శ్రీ హింసింప నేలయ్య నీ
వెన్నం డింతులతోడఁ బుట్టవె నిజం శ్రీ బిట్టెన మున్ ముట్ట నా
పన్నన్ నన్ను శిరంబు చుంచి మఱి మరత్పాశేశు భక్షింపవే.

246

క. అని కరుణ వుట్ట నాడుచు, వనితామణి పలవరింప శ్రీ వసుధాదేవుం
దినియె నలఁడు పులి పశువుం, దినుక్రియ శాపంబుకతన శ్రీ ధీరహితుం డై.

వ. అంత నాబ్రాహ్మణి గోపించి కామాతుర నయిన నాదుపెనిమిటిని భక్షించితివి గా
వున నీవు నెలంతలం బొందఁ జేరినవేళ మరణంబుఁ బొందు మని కల్మాషపాదుని
శపించి పతిశల్యంబులతో నగ్నిప్రవేశంబు సేసి సుగతికిం జనియె నంతఁ బం
డ్రిం డేండ్లు సనిన నారాజు మునిశాపనిర్ముక్తుం డై.

248

ఆ. రతులొకటకు నాలి శ్రీ రావింప నదియును, బెదరి విప్రసతిశ్రపించు తెఱిగి

- మగని సడ్డపట్టి మైఘసకర్కంబు, మాన్చె సతలగోష్ఠి మానె సతండు. 249
- క. అది కారణముగఁ బుత్రా, భవ్యనయము లే దాసుదాసభూపాలునకుం
దదనుమతి నవ్వసింపుండు, మదయంతికిఁ గడుపు సేసె నమదన క్రీడన్. 250
- వ. ఇట్లు సుదాసునిభార్య యగుమగయంతి వసిష్ఠువలన గర్భిణి యై యే డెండ్ల గర్భం
లు మోసి నీ ల్లాడ సంకటపడుచున్న వసిష్ఠుండు వాఁడి ¹యగుసశ్యంబున
నాగర్భంబుఁ జీరిన సశ్యకుం డనుకుమారుండు పుట్టె (సతనికి మూలకుండు పుట్టె)
నతండు. 251
- క. వీరుఁ డగుపరశురాముండు, ఘోరికుఠారమున స్వపులఁ గ గూలుచు వేశణ్
నారీజనములు దాచిన, నారీకవచుం డనంగ నెలి నుతి కెక్కెన్. 252
- వ. ఆనారీకవచుండు నిర్మూలం బునరవివంశంబునకు మూలం బగుటంజేసి మూల
కుం డనం బరఁగె నామూలకునకు ²విశ్వసహుండు పుట్టె విశ్వసహుంకు ఖ
ట్యాంగుండు పుట్టి చక్రవర్తి యయ్యె నతండు. 253
- నీ. అమగులు వేడిన నెనురనాథులఁ జంపి, త్రిదశులతోఁ దనకృపకు కాల
మెం తని యడిగిన ననిద నిండు చున్నది, తడవు లే దే మైన నడుగు మని
వరములు గోరక నరవిమానం బెక్కి, తనపురి కే శించి నెత్తిబుద్ధి
బర మేశ్వరునియంద న భావంబుఁ గీలించి, కులదై వతద్విజయముకంటె
- తే. సంగనాప్రాణరాజ్యపుత్రాను లెల్లఁ
గావు స్ర్రియములు ధర్మంబు నగడచి నాచు
మతి స్రవర్తింప దెన్నఁడు నమది నెఱుంగ
నన్య మాయాశ్వకునిఁ దక్క ననుచు మఱియు. 254
- మ. ఇలమీఁదన్ బ్రదు కేల వేల్పులవరం న పేలా ధనుం బేల చం
చేలగంధర్వపురీవిడంబసము లై నశ్వర్యంబు లేలా జగం
బులఁ బుట్టించుతలంపునం బ్రకృతితోఁ న బా జై తుదిం బాసి ని
ర్మల మై నాజ్ఞానసామితిం బగుపరబ్రహ్మంబు నేఁ జెందెదన్. 255
- వ. అని నిశ్చయించి. 256
- మ. కలసెన్ సంగము లెల్లఁ బాసి నియతిన్ న ఖట్యాంగుఁ డశ్రాంతి మై
కల నయ్యున్ మఱి మీఁద లే దనెడి దై నకల్యాణ మై యాత్మతోఁ
దలఁపం బల్కుగ రాని జై పరమ మై నతత్త్వ లూహించి పృ
జ్జలజాతంబుల వాసుదేవుఁ డని సంస్థాపించునాబ్రహ్మమున్. 257
- వ. అట్టిఖట్యాంగుపుత్రుండు దీర్ఘ బాహుండు దీర్ఘ గాహునకు రఘువు రఘువునకుఁ
బృఘశ్రవుండు బృఘశ్రవునకు సజుండు సజునకు సశరఘుండును బుట్టి రానిశర

1. యగుతాత నయ్యంగనగర్భంబు. 2. దశరథుం డనుకుమారుండు పుట్టె నతనికి నైబలుండును నతనికి విశ్వసహుండు.

ధునకు సురస్థానముం డై పరబ్రహ్మమయుం డైనవారి నాల్గువిధంబులై శ్రీరామ
లక్ష్మణధర్మతత్వమును నామంబుల నిజాంశసంభూతం డై జన్మించె దచ్చరిత్రంబు
వాల్మీకిస్మముఖులైనమునులచేత వర్ణితం బైనది యైననుం జెప్పెడి సావధాన
మనస్కుండ వై యాకర్ణింపుము. 258

— యోశ్రీ రామ చ రి త్ర ము. యో —

మ. అమరేంద్రాశకుఁ బూర్ణచంద్రుఁ డుదితం శ్రీ దైన్య నారాయణం
శమునం బుట్టె మదాంధరావణశిరఃస్సంఘాతసంచేదన
క్రమశోద్ధాముఁడు రాముఁ డగరితకుం శ గౌసల్యకున్ సన్నతా
సమనైర్మల్య కతుల్య కంచితజనుఃస్సంసారసాఫల్యకున్. 259

మ. సవరత్నార్థము దండ్రి వంశం జని విశ్వామిత్రుఁడుం గోడ రా
నవలీలం దునుమాడె రాముఁ డదయుం శ్రీ దై బాలుఁ డై కుంతిల
చ్చవినంపజ్జితహాటకం గపటభాషావిస్ఫురన్నాటకన్
జనభిన్నార్థమఘోటకం గరవిరాజితేటకం దాటకన్. 260

క. గారామునఁ గోకిమఖ, మారాముఁడు గాచి దైత్యుఁ శ సధికు సుభాహున్
ఘోరం జి ద్రుచి తోతెను, మారీచున్ సీచుఁ గపటకమంజులరోచున్. 261

మ. ఒకమున్నూలు గదల్చి తెచ్చినలలాటగోగ్రీకుచాపంబు బా
లకరింగ్రంబు సులీలమై జటకుఁగోలం ద్రుంచుచందంబునన్
సకలోర్వీశులు సూడంగా విడిచె రోశ్యక్తి విదేహాక్షమా
పకగేహంబున సీతకై గుణమణిఃప్రస్థీతకై లీలతోన్. 262

క. భూతలనాథుఁడు రాముఁడు, ప్రీతుం డై పెండ్లి యాడె శ బృథుగుణమణిసం
ఘాతన్ భాగ్యోపేతన్, సీతన్ ముఖకాంతివిజితశీతఖద్యోతన్. 263

క. రాముఁడు నిజగౌహుబల, సేవంబున భంగపడిచె శ దీర కురారో
ద్ధామున్ విదాకృతనృప, భామున్ రణరంగభీము శ భార్గవరామున్. 264

క. దశరథుఁడు మున్ను గైకకు, వశుఁ డై తా నిచ్చినట్టివరముకతన వా
గ్దశ సెడక యడవి కనిచెను, దశముఖముఖకమలతుహినఃప్రధామున్ రామున్.

క. జనకుఁడు పనిచిన మే లని, జనకజయును లక్ష్మణుండు శ సంసేవింపన్
జనపతి రాముఁడు విడిచెను, జనపాలారాధ్య ద్విషదశాధ్య నయోధ్యన్. 266

క. భరతున్ నిజపదసేవా, నిరతున్ రాజ్యమున నునిచి శ నృపమణి యెక్కెన్
సురుచిరరుచివిభావిత. గురుగోత్రాచలముఁ జిత్రకూటాచలమున్. 267

ఉ. పుణ్యుఁడు రామచంద్రుఁ డట శ నోయి ముదంబునఁ గాంచె దండకా
రణ్యముఁ దాపసోత్తమశరణ్యము నుగ్ధతబ్ధి బర్హలా
వణ్యము గౌతమీవిమలవాకణపర్యటన ప్రభూతసా

ద్వైతము నుల్లసత్తరునికుంజవరేణ్యము నగ్రగణ్యమున్.

268

సీ. ఆవనంబున రాముఁ ధ డనుజనమేతుఁ డై, సతితోడ నొకపర్ణశాల నుండ
రావణుచెలియలు ధ రతిఁ గోరి వచ్చిన, మొగి లక్ష్మణుఁడు దానినముక్కు గోయ
నది విని ఖరదూషణాదులు పదునాల్గు, వేలు వచ్చిన రామవిభుఁడు గలన
బాణానలంబున ధ భస్మంబు గావింప, జనకనందనమేనిచక్కఁడనము

తే. విని గళగీవుఁ డంగజరవివశుఁ డగుచు

సరిఁ బగచినఁ బసిఁడిఱ్ఱి ధ యై నటించు

నీచు మారీచు రాముఁడు ధ నెఱి వధించె

సంతలో నీతఁ గొనిపోయె ధ నసురవిభుఁడు.

269

ఉ. ఆయసురేశ్వరుండు వడి ధ సంబరవీధి నిలాతనూజ న

న్యాయము సేసి నిష్కరుణుఁ ధ డై కొనిగోవఁగ నడ్డ మైన ఘో

రాయతహేతిఁ న్నంచె సనకహేయత రామనరేంద్రకార్యద

త్తాయువుఁ బక్షవేగపరిహాసితవాయువు నజ్జటాయువున్.

270

వ. అంత నారామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుం డై వీత వెనక నరుడెంచి నిజకార్యనిహ
తుం డై నజటాయువునకుఁ బరలోకక్రియలు గావించి ఋశ్యమూకంబునకుఁ జని.

క. నిగ్రహము సీకు వల దిఁక, నగ్రజ వాలిక్ వధింతు ధ నని నియమముతో

నగ్రవరుఁ గాఁగ నేలెను, సుగ్రీవుం జరణఘాతకచూర్ణగ్రావున్.

272

క. లీలక్ రామవిభుం డొక, కోలగ గూలంగ నేసె ధ గురునయశాలిక్

శీలిక్ సేవితశూలిక్, నూలిక్ నాలిక్ గళాస్యమానోన్మూలిన్.

273

క. ఇలమీఁగ నీత వెనకఁగ, నలఘుండు రాఘవుఁడు వనిచె ధ హనుమంతు నతి

చ్చలవంతుక్ మతిమంతుక్, బలవంతుక్ శౌర్యవంతుఁ ధ బ్రాధవవంతున్.

274

క. ఆలవాంకులిమి మాగుతి, లలితామితలాఘవమున ధ లంఘించెను శై

వలినీగణసంబంధిక్, జలపూరితధరణిగగనకసంధిం గంధిన్.

275

వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాటి నీతం గని హనుమంతుండు దిరిగి చనుడెంచుచు

నక్షకుమారాదుల వధియించి.

276

క. సముద్రత ననిలనుతుం, డమరాహితనత్తవాలకహస్తాగ్నుల భ

స్మము సేసె నిరాతంకక్, సమదాసురసుభటవిగతశంకక్ లంకన్.

277

వ. ఇట్లు లంకాదహనంబు సేసి వచ్చి వాయుజుండు సీతాకథనంబు సెప్పిన విని

రామచంద్రుండు వనచరనాథయాథంబులుం దానును జనిచని.

278

శా. ఆరాక్షేందుఁడు గాంచె భూరివిధరత్నగారముక్ మీనకుం

భీరగాఢహకరోరముక్ విపులగంధభీరంబు నభగ్రభిమ

ద్వోరానోన్యవిభగ్నభంగభవనిగోషచ్ఛటాంధకణ

- ప్రారుద్ధాంబరపారము లవణపాశరావారముఁ జేరువన్. 279
- వ. కని తనకుఁ ద్రోవ యి మ్మని వేడిన నదియు మార్గంబు సూపక మి న్నందిన నారాచపట్టి రెట్టించినకోపంబున. 280
- క. మెల్లనినగవున నయనము, లల్లార్చి శరంబు విల్లు శ నందినమాత్ర్
గుల్లులు నాఁచులుఁ జిప్పలుఁ, బెల్లులు నై జలధి పెద్దబీడై యుండెన్. 281
- వ. ఇల్లు విపన్నుం డగునముగ్గుండు నదులతోఁ గూడి మూర్తిమంతుం డయి చను దెంచి రామచంద్రనిచరణంబులు శరణంబుఁ జొచ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 282
- శా. ఓకాకుత్స్థకులేశ యోగుణనిధీ శ యోదీనమందార నే
నీకోపంబున కెంతవాడ 1జడధి 2 శ నీ వేమి భూరాజవే
లోకాధీశుడ వాదినాయకుడ వీక్షోకంబు లెల్ల ప్పడు 3
నీకుక్షిం బ్రభవించు నుండు నడఁగు 4 శ నిక్కంబు సర్వాత్మకా. 283
- క. ధాతల రజమున దేవ, నాశ్రమము సన్న్యమున భూతరూశిఁ గమమునన్
జాతులఁగా నొనరించుగు, ణాతీతుడ వీవు గుణగణాలంకారా. 284
- క. కట్టుము నేతువు లంకం, జట్టుము నీగౌణశిఖల శ సురవై రితిలల్
గొట్టుము నేలం బడఁ జే, పట్టుము నీయబల నధికభాగ్యప్రబలన్. 285
- ఆ. హరికి మామ నగుదు శ నట మీఁద శ్రీదేవి, తండ్రి నూర కేల శ 2తా గడింపఁ
గట్టఁ గట్టి దాఁలు శ కమలాస్తకులచంగ్ర, నీయశోలతలకు శ నెలపు గాఁగ. 286
- వ. అని విన్నవించిన రామచంద్రుండు సముద్రుని బూర్వప్రకారంబున నుండు సా మ్మని వీడుకొల్పె నంత. 287
- క. ఘనశైలంబులుఁ గరువులు, ఘనజవమునఁ జెటికి శొచ్చి శ కపికులనాఘల్
ఘనవనరాశిం గట్టిరి, ఘనవాహ ప్రముఖదివిజయగణము నుతింపన్. 288
- వ. ఇల్లు సముద్రంబు దాటి రామచంద్రుండు రావణుతమ్ముం డైనవిభీషణుండు, శరణంబు వేడిన నభయం బిచ్చి కూడుకొని లంకకుఁ జని విడిసి వేడెపెట్టించి లగ్గులు పట్టించిన. 289
- నీ. ప్రాకారములు స్రవ్వి శ పరిఖలు పూడిచి, కోటకొమ్మలు నేలఁ గూలఁ ద్రొచి వస్త్రంబు లగలించి శ వాకిళ్లు వెకలించి, తలుపులు విటిచి యంత్రములు సెటిచి ఘనవిటంకంబులు శ శిఖండించి గోపురం, బులు విప్పి వీసులగపాండుఁ జెటిచి మకరతోరణములు శ మహిఁ గూల్చి కేతనం, బులు సించి సోపానములు గడల్చి
- ఆ. గృహములెల్ల వచ్చి శ గృహరాజములగొచ్చి, భర్తృకుంభచయముఁ పాఱవై చి కరులు కొలను సొచ్చి శ కలఁచినకై వడిఁ, గవులు లంకఁ జొచ్చి శ కలఁచి రపుడు.
- వ. అంత నయ్యసురేంద్రుండు వంచినఁ గుంభ నికుంభ ధూమ్రాక్ష విరూపాక్ష సురాం

1 జడఁడక. 2 'తాడింప' వ్రా. ప్ర. 3 'ఖండించి పడవైచి' గోపురంబులు నేలఁ గూలఁ దన్ని. ఆ. ప్ర.

తిక సరాంతిక డిక్టుఖి ప్రహస్త మహాకాయ ప్రముఖు లగున నుజవీరులు శిరశిరా
సనతోమరగదాఖడ్గశూలభిందిపాలపరశు పట్టినప్రాసముసలాదిసాధనంబులు ధరి
యించి మాతంగతురంగస్యందనసందోహంబుతో బవరంబు సేయ సుగ్రీవ
పవనలినయ పనన గజ గవయ గంధమాదన నీలాంగద కుముద జాంబవదాదు
లారక్కసుల నెక్కటికయ్యంబులందుఁ దరుగిరికరపదాఘాతంబుల నుక్కడంచి
త్తుంచి రంత. 291

క. ఆయెడ లక్ష్మణుఁ డుజ్జ్వల, నాయకములఁ దుగ్రించె శైలసమకాయ సురా
జేయ సనర్థశిమాయో, పాయ్ నయగుణవిధేయుఁ నయ్యతికాయన్. 292

ఆ. రామచంద్రవిభుఁడు శ్రరణమున ఖండించె, మేటికడిమి నీలమేఘవర్ణ
బాహుశక్తి పూర్ణుఁ ఁ బటుసింహనాదనం, కుచితదిగిభకన్ఠుఁ ఁ గుంభకన్ఠు. 293

క. అలపున లక్ష్మణుఁ డాజి, స్థలిఁ గూల్చె మేఘనాదుఁ ఁ జటులూహ్లాదుఁ
బలభేదిజయవినోదుఁ, బలజనితసుపర్వసుభటభావవిషాదున్. 294

వ. అంతి. 295

క. తనవా రండలు మ్రగ్గిన, ననిమిషపతివైరి పుష్పకారూఢుం డై
యనికి నడచి రామునితో, ఘనరాస్త్రముతోడ సంపక్రయ్యము సేసెన్. 296

న. అయ్యవసరంబున. 297

క. సురపతిపంపున మాతిలి, గురుతర మగుదివ్యరథము శ్ర గొని వచ్చిన నా
ధరణివల్లభుఁ డెక్కెను, ఖరకరుఁ డుడయాది నెక్కుకై వడి దోడన్. 298

న. ఇట్లు దివ్యరథారూఢుం డయి రామచంద్రుండు రావణున కిట్లనియె. 299

మ. చలత్వంబున డాఁగి హేమమృగముఁ శ్ర సంప్రీతిఁ బుష్కైంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమాత్రి వై యబల నాశకాంతారమధ్యంబునం
దపలాపించుటయో మదీయశితిదివ్యామోఘబాణాగ్నిసం
తిపనం బేగతి నోర్పువాడపు దురంతం బెంతయుఁ రావణా. 300

క. నీచేసినపాపములకు, నీచాత్మక యముఁడు వలదు శ్ర చే డిట నానా
రాచములఁ ద్రుంచి వైచెద, భేచరభూచరులు గూడి శ్ర క్రీడం జూడన్. 301

వ. అని పలికి. 302

మ. బలువింటఁ గుణటంకృతంబు నిగుడఁ శ్ర బ్రహ్మాండభీమంబుగాఁ
బ్రళియోగ్రానలసన్నిధం బగుమహాశాణంబు సంధించి రా
జలలాముం డగురాముఁ డేసె ఖరభాషాశ్రావణుఁ దేవతా
బలవిద్రావణు వై రిదారజనగర్భసాగ్రావణుఁ రావణున్. 303

క. దశరథసూనుం డేసిన, విశిఖము హృదయంబుఁ దూట శ్ర వివశనశుం డై
దశకంధరుండు గూలెను, దిశవదనంబులను రక్తధారలు దొరగన్. 304

వ. అంత నారావణుండు దెగుట విని.

305

సీ. కొప్పులు బిగి వీడి కుసుమమాలికలతో, సంసభాగంబుల క్క నావరింప

సేసముత్తయములు క్క సెడరం గర్జిత లూడె, గంభీరంగులు క్క గ్రంధుకొనంగ
వదనపంకజములు క్క నాడి నాణెట లెండె, గన్నిల్లవటగ లంగములు గడుప
సన్నపుసడుములు క్క జన్మదేవ గౌలిండ్ల, బరువులు సడుముల క్క బ్రబ్బికొనంగ

ఆ. నెత్తి మోదికొనుచు నెఱి బయ్యెదలు జాట, నట్లు నిట్లు క్క ప్పొరటడుగు లిడుచు
నసురసతులు వచ్చి క్క రట భూతవేతాళి, నదనమునకు ఘోర కడనమునకు. 306

వ. ఇట్లు వచ్చి తమతమసాధులం గని శోకించి రందు మందోగరి రావణుం జూచి
యిట్లని విలపించె. 307

ఉ. హా దనుజేంద్ర హా సురగణాంతక హా హృదయోశ నిర్జరేం

ద్రామల గెల్చి నిపు కుసుమాస్త్రినికోలల కోర్వితేక సో
న్మాదము గో రఘుప్రవరుమానిని నేటికి దెచ్చి తప్పు జే
గా దని చెప్పిన విసక క్క కాలవశంబున బొంది తక్కుటా.

308

ఆ. ఎండెగాయ వెటచు క్కనినుడు వెన్నెలగాయ, వెటచు వినుడు గాలిగీవ వెటచు
లంకమీడి నిట్టికలంకాపురికి మాకు, సధిస విధవభావ క్క మడరె నేడు. 309

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు రెట క్క న నిమిషసౌఖ్యంబులకై
పరవనితాసక్తులకును, బరధనరక్తులకు నిహముఁ క్క బరముం గలదే 310

వ. అని విలపింప నంత విభీషణుండు రామచంద్రునిపంపు వడిసి రావణునకు దహ
నాదిక్రియలు గావించె నంత క్క ఘవేంద్రుండు సశోకవనంబున కేగి శింశుపా
తరుసమీపంబునందు. 311

శా. దైతేయప్రమదాపరీతి సతిభీతక గ్రంధబంధాలక

వ్రాతక నిశ్చయనానిలాశ్రుకణజీవంజీవదారామభూ

జాతక శుష్కకపోలకీలితజరా భ్రాతం బ్రపూతం గృశీ

భూతం బ్రాణసమేత సీతం గనియె క్క భూమిశుఁ డాముందటన్ . 312

వ. కని రామచంద్రుండును దాపంబు నొంది భార్యవలన దోపంబు లే కుండుట
వహ్నిముఖంబునం బ్రకటంబు నేసి దేవతలపంపున దేవిం జేకొని. 313

ఉ. శోషితదానవుండు నృపసోముండు రాముండు రాక్షసేంద్రతా

శేషవిభూతిఁ గల్పసమజీవివి గ మృని నిల్పె నర్థిసం

తోషణుఁ బాపశోషణు సదూషణు శశ్వదరోషణు మితా

భాషణు నార్యపోషణు గృహగుణభూషణు నవ్విభీషణున్ . 314

వ. ఇట్లు విభీషణసంస్థాపనం దై రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుం దై సుగ్రీవ
హనుమదాదులం గూడికొని పుష్పకారూఢుం దై వేల్పులు గురియుపువ్వుల

సోనలం దడియుచు దొల్లి వచ్చిన తెరువుజాడలు సీతకు నెఱింగించుచు మరలి నంది గ్రామంబునకు వచ్చె నయ్యవసరంబున. 315

ఆ. రామచంద్రవిభునిరక వీనుల విని, భరతుఁ డుత్సహించి ఓ పాదుకలను మోచికొనుచు వచ్చిముగముతోఁ బురజను, లెల్లఁ గొలువ నన్న కెదురువచ్చె.
వ. వచ్చి పాదుకల ముదట నిడికొని యెడ నెడ సాష్టాంగదండ్రణామంబులు సేయుచు మెల్లమెల్లన డాసి రామచంద్రనిపాదంబులు దననొసలం గదియించి తచ్చరణరేణువులు దుడిచి శిరంబునం జల్లికొని తనవి సనక మఱియు నప్పదక మలంబు లక్కునఁ జెక్కున నొత్తికొనుచు సంతసంపుఁగన్నీటం గడిగి సేమంబు లరయు చుండె నంత సీతాలక్ష్మణసహితం డై విభుండును దన కెదురు వచ్చిన బ్రాహ్మణజనంబులకు నమస్కరించి తక్కినవారలచేతి మన్ననలు వొంది నారల మన్నించె నయ్యవసరంబున. 317

చ. నృపవర పెక్కునాల్లఁ గొలె ఓ 1నిక గన కుండినయట్టి నేడు మా తపములు పండె నిందఱము ఓ ధన్యుల మైతి మటంచుఁ బుట్టముల్ చపలతఁ ద్రిప్పి పువ్వులవసంతము లాడుచుఁ బాడుచుకొ గతి త్రిపు లయి నూడుచుం బ్రజలు ఓ దద్దయుఁ బండుగు సేసి రెల్లెడన్. 318

సీ. కవ గూడి యిరుదనఁ ఓ గుర్రాజు రాక్షస, రాజు నొక్కటఁ జామగ్రములు వీవ హనుమంతుఁ డతిధవళాతిపత్రముఁ బట్టఁ, బానాలు భరతుండు ఓ భక్తి దేర శత్రుఘ్నుఁ డమ్ములుఁ జాపంబుఁ గొనిరాగ, సౌమిత్రిభృత్యుఁ డైచనవునగాఁ జలపాత్రి చేఁ బట్టి ఓ జనకజ గూడిరాఁ, గాంచనిఖడ్గ మంగదుడు మోవఁ

ఆ. 2బసిడికేడ మర్రి ఓ భల్లుకపతి మోచి కొలువఁ బుష్పకంబు ఓ వెలయ నెక్కి గ్రహము లెల్లఁ గొలువఁ ఓ గడు నొప్పసంపూర్ణ చంద్రపగిది రామచంద్రుఁ డొప్పె. 319

వ. ఇల్లు పుష్పకారూఢుం డై కపిబలంబులు సెరి కొలువ శ్రీరాముం డయోధ్య కుం జనియె సంతకు మున్న యప్పురంబునందు. 320

సీ. వీధులు నున్న గాఢించి తోయంబులు, నల్లి రంభాస్తంభశయము నిలిపి పట్టుఁజీరలు నుట్టి ఓ బహుతోరణంబులు, గలువడంబులు మేలుకట్లుఁ గట్టి వేదిక లలికించి ఓ వివిధరత్నంబుల, మ్రుగ్గులు పలుచందములుగఁ బెట్టి కలయ గోడల రామకథ లెల్ల వ్రాయించి, ప్రాసాదముల దేవభవనములను

తే. గోపురంబుల బంగారుకుండ లెత్తి, యెల్లనాకిండ్లఁ గానిక ఓ లేర్పరించి జనులుగై సేసితూర్యఘోషములతోడ, నెదురునడ తెంచి రారాఘవేంద్రకడక.

క. సమదగజదానధారల, దుమదుమ లై యున్నపెద్దత్రోవలతోడ

- రమణీయ మయ్యై సప్సరి, రమణుడు వచ్చినఁ గరంగురమణీయపోతెన్. 322
- ఆ. రామచంద్రవిభునిర్రాకఁ దూర్యములతో, రథగజాశ్వసుభటర్రాజితోడ
సమరెఁ బరము చంద్రుఁడగుదేర ఘోరిల్లు, జంతుభంగమిళితజలధిభంగి.
- వ. ఇట్లొప్పు చున్నయప్పురంబు స్రవేశించి రాజమార్గంబున రామచంద్రుం డగు
చున్నసమయంబున. 324
- మ. ఇతఁడే రామసరేందుఁడై యబల కాన్యంద్రారి ఖండించె న
ల్లతఁడే లక్ష్మణుఁడై తఁడే కపవహుం యడవొంతవాఁడే మరు
త్సుతుఁడై చెంగట నావిభీషణుఁడటంఁచుం జేతులం జూపుచున్
సతు లెల్లం బరికించి చూచిరి పురీషౌధాగ్రభాగంబులన్. 325
- వ. ఇట్లు సమస్తజనంబులు చూచు చుండ (రామచంద్రుండు) రాజమార్గంబునం
జని చని. 326
- సీ. పటికంపుగోడలఁ య బవడింపునాకిండ్ల, నీలంపుటరుగుల య నెఱయ నొప్పి
కమనయనై ఘోర్యక స్తంభచయముల, మకరతోరణముల య మహిత మగుచు
బడగల మణిక్యబద్ధచేలంబుల, జిగురుతోరణముల య జెలువు మీఱి
పుష్పదామకములభూరినాసనముల, బహుతరథాపదీపముల మెఱసి
- తే. మాఱు వేల్పుల భంగిని య మలయుచున్న, సతులుఁ బరుషులు నెప్పుడునందడింప
గుఱును లిడ రానిధనములకున్న లున్న, రాజసనంబునకు వచ్చెర్రామవిభుడు.
- వ. ఇట్లు వచ్చి. 328
- ఉ. తిల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి తిమకెల్లికి వంసిన మాచరించి య
ల్లల బుధాళికిన్ విసతుఁడై చెలికాండ్రును దమ్ములం బ్రసం
పుల్లతఁ గొంగిలించుకొని య భూవసుఁడొలిఁ గృపారసంబు రం
జిల్లగఁ జాల మన్నులు య సేసె నమాత్యులఁ బూర్వభృత్యులన్. 329
- వ. తత్సమయంబునఁ జల్లులు. 330
- చ. కొడుకులుఁ జెక్కికోడలును య గొబ్బున మ్రొక్కిన నెత్తి చేతులం
బుడుకుచు మోములుం గలలు య బోరన ముద్దులు గొంచు నవ్వఁచుం
దొడలకు వారి రాఁ దిగిచి య తోఁగఁగఁ జేసిరి నేత్రధారలన్
వెడలిన ప్రాణముల్ దగఁ బ్రవిష్టము లయ్యె నటంచు నుబ్బుచున్. 331
- వ. అంత వసిష్ఠుం డగుచుండెంచి శ్రీరామచంద్రునిజటాబంధంబు విడిపించి కులవృద్ధు
లుం దానును సమం త్రకరణంబుగ దేవేంద్రుని మంగళస్నానంబు సేయించుబృహ
స్పతిచందంబున సముద్రనదీజలంబుల సభిషేకంబు సేయించె రఘువరుండును సీ
తాసమేతుం డై జలకంబు లాడి మంచిపుట్టంబులు గట్టికొని కమ్మనిపువ్వులుదుఱిమి
నుగంధంబు లలందికొని తొడవులు దొడిగికొని తనకు భరతుండు సమర్పించిన

రాజసింహాసనంబునం గూర్చుండి యతని మన్నించి కౌసల్యకుఁ బ్రియంబు సేయుచు (జగత్పూజ్యంబుగ) రాజ్యంబు సేయు చుండె నప్పుడు. 332

సీ. కలఁగు తెల్లను మానె న జలధు లేడింటికి, జలనంబు మానె భూచక్రమునకు
జాగరూకత మానె న జలజలోచనునకు, నీనభావము మానె న దిక్పతులకు
మాసి యుండుట మానె న మాతాండవిధులకు, గావిరి మానె దిక్ కటములకును
నుడికి పోవుట మానె న నువ్వీరుహంబుల, కడఁగుట మానె ద్రేతాగ్నులకును
ఆ. గడిదిప్రేగు మానె న గరిగిరికిటినాగ, కమరములకుఁ బ్రజలకలఁక మానె
రామచంద్రవిభుఁడు న రాజేంద్రత్నంబు, ధరణిధరణ రేఖఁ న దాల్చునపుడు.
వ. మఱియును. 334

సీ. పొలఁతులవాలుఁజూఁపులయందఁ చాంచల్య, మబలనడుములయందఁ లేమి
కాంతాలకములందఁ న కౌటిల్యసంచార, మతివలనడపులయందఁ జడిమి
ముగురలపరిరంభములయందఁ వీడన, మంగరాకుచములయందఁ పోగు
పడఁతులరతులందఁ న బంధనద్భావంబు, సతులఁ గాయుటలందఁ న సజ్జ్వరంబు
తే. ప్రియులు ప్రియురాండ్రమనముల న బెరసి తాన్న
లందఁ చౌర్యంబు వల్లభు న లాత్మసతుల
నాఁగి క్రొమ్మల్లు వట్టులం న నక్రమంబు
రఘువరేశ్వరుడు పాలించు రాజ్యమగు. 335

క. తండ్రిక్రియ రామచంద్రుఁడు, తండ్రిల మఱపించి స్రజలఁక నా రక్షింపం
దంష్ట్రుల నంగటు మఱచిరి, తండ్రి గదా రామధర శివ మునుండనుచున్.
వ. మఱియు నారామచంద్రుండు రాజ్యచరితుండును నిజధర్మనిరక్షకుండును నేక
పత్నీనృతుండును సర్వలోకనమ్మతుండును నగుచు ధర్మవిరోధంబు గా కుండఁ
గోరిక లనుభవించుచుఁ ద్రేతాయుగం బైనఁ గృతయుగధర్మంబుఁ గావించుచు
బాలమరణంబు (మొదలగునరిష్టంబులు స్రజలకుఁ) గలుగ కుండ రాజ్యంబు
సేయు చుండె నయ్యెడ. 337

ఆ. సిగ్గు వడుట గల్గి న సింగారమును గల్గి, భక్తి గల్గి చాల న భయముఁ గలిగి
నయముఁ బ్రియముఁ గల్గి న సర రాఘచి త్తంబు, నీత కనకు వశముఁ సేసికొనియె.
వ. అనిన విని రాజిట్లనియె. 339

ఆ. భాగ్యశనులయందఁ న బంధువులందును, బ్రజలయందు రాజభావ మొంది
యెట్లు గాఘనవేశ్వరుం డీశ్వరుఁ, గూర్చి క్రతువు లేల న గోరి చేసె. 340
వ. అనిన నియె. 341

సీ. భగవత్ సమభద్రుండు ప్రితితో, దేవోత్తముని సర్వదేవమయుని
సను యద్రధరములు సేసెను, హోతకు దూతువు న నుత్తరంబు
సా శమనదిగ్భాగంబు, బ్రహ్మకుఁ గ్రమమునఁ న బడమ రెల్ల

నధ్వర్యునకు శేష శ్ర మాచార్యునకు నిచ్చి, సొమ్ములఁ బంచి భూతసురుల కౌసఁగి
తే. తనదురెండుపుట్టుఁబులుఁగదనకు నయిన, మెలఁతమంగళసూత్రంబుమినుకుఁదక్క
వినతుఁడై యుండ నారామునవితరణంబు, పొండవోత్తమ యే మనిరపలుకవచ్చు.

వ. అంత నారామచంద్రునిదానశీలత్వంబునకు మెచ్చి విప్రవరులు నమతమభూ
ములు మరల నిచ్చి యిట్లనిరి. 343

ఆ. ధరణి వలదు మాకుఁ శ్ర నపసుల కేల నీ, వఖిలలోకగురుఁడ శ్ర వైనహారివి
మామనంబులందు శ్ర మలయుచీకటిఁ గాపు, భవదుదారగుచులఁ శ్ర గార్థివేంద్ర.

వ. అని పలికి బ్రహ్మణ్యదేవుం డైనరామచంద్రుని వినయోక్తులం బూజించి ము
నులు సని రిట్లు పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేసి రాఘవేంద్రుం డొక్కదిసంబున.

సీ. వసుధపైఁ బుట్టెడుశ్రవార్త లాకర్ణించు, కొఱకు నై రాముండు శ్ర గూఢవృత్తి
నడురేయి దిరుగుచో శ్ర నాగరజనులలో, నొక్కఁడు ననసతి శ్ర యొప్ప కున్న
నొరునింటఁ గాఁపురం శ్ర బున్నచంచలురాలి, బాయంగ లేక చేరపట్ట నేమి
తా వెట్టి యగురామధరణీశ్వరుండనే, బేల పొ మ్మనుమాట శ్ర బిట్టు నలుక

ఆ. నాలకించి మఱియు శ్ర నామాట చారుల, వలన జగములోనఁ శ్ర గలుగఁ డెలిసి
సీత నిద్ర వోవఁ శ్ర జెప్పక వాల్మీకి, సర్లశాలఁ బెట్టఁ శ్ర బనిచె రాత్రి. 346

వ. అంత సీతయు గర్భిణి గావునఁ గుశలపు లనియెడికొడుకులం గనియె వారికి
వాల్మీకి జాతకర్మంబు లొనరించె లక్ష్మణునకు సంగదుండును జంగ్రకేతుండును
భరతునకుఁ దడుండును బుష్కలుండును శత్రుఘ్నునకు సుబాహుండును
శుతసేనుండును సంభవించి రయ్యెడ. 347

క. బంధురబలుఁ డగుభరతుఁడు, గంధర్వచయంబుఁ ద్రుంచి శ్ర కనకాదుల స
ద్భంధునకు నన్న కిచ్చెను, బంధువులును మాతృజనులుఁ శ్ర బ్రజలు¹ మెచ్చన్.

ఆ. మధువనంబులోన శ్ర మధునందనుం డగు, లవణుఁ జంపి భుజబరలంబు మెఱసి
మధుపురంబు సేసె శ్ర మధుభాషి శత్రుఘ్నుఁ, డన్నరామచంద్రుఁ శ్ర డౌ ననంగ.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు రామచంద్రునికొమారు లయినకుశలపు లిద్దఱును
వాల్మీకివలన వేదాదివిద్యలయందు నేర్పరు లై పెక్కుసభల¹ సతానంబుగా
రామకథాశ్లోకంబులు వాడుచు నొక్కనాడు రాఘవేంద్రునియజ్ఞశాలకుం జని.

మ త్తకోకిలము. వట్టిస్త్రాఁకులు పల్లవింప నశ్వారి యై మధుధార -

నుట్టఁ బాడిన నారిపాటకు శ్ర నుర్వరాధిపుండు² బ్రజల్

బిట్టు సంతన మంది రయ్యెడ శ్ర బ్రీతిఁ గన్నులబాష్పముల్

దొట్ట నొదల లూచి వారలతోడిమక్కువ పుట్టఁగాన్. 351

వ. అంత నారామచంద్రుండు కుమారుల కిట్లనియె. 352

- ఆ. చిన్నియన్నలార శశీతాంశుముఖులార, సశినదళవిశాలనయనులార
మధురభాషులార శమహిమింద నెవ్వరు, దల్లి దండ్రీ మీకు శధన్యులార. 353
- వ. అనిన వార లేము వాల్మీకి¹ పాత్రులము రాఘవేశ్వరునియాగంబు సూడ వచ్చితి
మనవుడు మెల్లన సగి యెల్లిస్తాద్దన మీతింద్రీ నెఱింగెద రుండుం డని యొక్క
నివాసంబునకు సత్కరించి పనిచే మఱునాఁడు సీతం దోడ్కొని కుశలవుల ముం
దట నిడుకొని వాల్మీకి వచ్చి రఘుపుంగవుని గని (యనేకప్రకారంబుల విను
తించి) యిట్లనియె. 354
- ఆ. సీత² ముద్దరాలు శచిత్తవాక్కర్మంబు, లందు సత్యమూర్తి శయమలచరిత
పుణ్యసాధ్య విడువఁబోలదు చేకొను, రవికులాభిచంద్ర శరామచంద్ర. 355
- వ. అని (వాల్మీకి) పలుక రామచంద్రుండు పుత్రార్థి యై విచారించఁ గుశలవులను
వాల్మీకి నొప్పగించి రామచంద్ర వరణధ్యానంబు సేయుచు నిరాశ యై సీత
భూవిపరంబు సొచ్చె నయ్యెడ. 356
- మ. ముదితా³ గోటికి గ్రంథి తీపు మనలో శమోహంబు చింతింపవే
వదనాంభోజము సూపవే మృదువు నిశవాక్యంబు విస్మయవే
శుది సేయం దగ దంచు సీత్యరుండు నై శదుఃఖులచే భూపాలుఁ డా
పద గాదే ప్రియురాలిఁ బాసినతితో శభావింప నెవ్వారికిన్. 357
- వ. అని వగచి రామచంద్రుండు బ్రహ్మచర్యంబు ధరియించి పదుమూడువేలయేం
డైడ తెగ కుండ నగ్నిహోత్రంబులు సెల్లించి తా సీత్యరుండు గావునఁ దనమొ
దలి నెలవునకుం జనియె నివ్వధంబున. 358
- ఆ. ఆదిదేవుఁ డైనయారామచంద్రుని, కబ్ధి గట్టు తెంత శయసురకోటిఁ
జంపు తెంత కపులరసాహాయ్య మది యెంత, సురలకొఱకుఁ గ్రీడ శసూపెఁగాక.
- చ. వశుండు గ మొక్కిక్కెదన్ లవణవార్ధివిజృంభణతానివర్తికిన్
దశదిగధీశమాళిమణిదర్పణమండితదివ్యకీర్తికిన్
దశశతభానుమూర్తికి సురధారుచిభాషికి సాధుపోషికిన్
దశరథరాజపట్టికిని శదైత్యపతిం బొరిగొన్నట్టికిన్. 360
- ఉ. నల్లనివాడు పద్మనయనంబులవాడు మహాశుగంబులున్
విల్లును చాల్చువాడుఁ గడు శవి పుగువక్షమువాడు మేలు పైఁ
జల్లెడువాడు నిక్కినభుజంబులవాడు యశంబు దిక్కులం
జల్లెడువాడు నై సరఘున త్రముఁ డిచ్చుత మా కభీష్టముల్. 361
- ఆ. రామచంద్రుతోడ శరాకలఁ బోకలఁ గదిసి తిరుగువారు శగన్నవారు
నంటికొన్నవారు శనాకోసలప్రజ, లరిగి రాదియోగు శలరుగుగతికి. 362

1 శిష్యులము. 2 'మద్దరాలు' అ. ప్ర. 3 నాకన్నప్రజలుఁ దా, రరిగి.

- క. మంతనములు సద్గతులకుఁ, బొంతనములు ఘనము లైన ప్రభుల్యముల కిదా
 సీంతనపూర్వమహాఘని, కృంతనములు రామనామకృతిచింతనముల్. 363
- ప. ఆరామచంద్రునికుఁ గుశుండును గుశునకు సతిధియు సతిధికి నిషధుండును నిష
 ధునకు సభుండును సభునికిఁ బుండరీకుండును పుండరీకునకు షేమధన్వండును
 షేమధన్వనకు దేవానీకుండును దేవానీకునకు సహీనుండును సహీనునకుఁ బా
 రియాత్రుండును బారియాత్రునకు బలుండును బలునకుఁ జలుండును జలునకు
 సర్కసంభవుం డగువజ్రనాభుండును వజ్రనాభునకు శంఖణుండును శంఖణునకు
 విధృతియు విధృతికి హిరణ్యనాభుండును జనియించి రతిండు జైమినిశిష్యుం డైన
 యాజ్ఞవల్క్యుమునివలన సభ్యాత్మయోగంబు నేర్చి హృదయకలుషంబులం శాసి
 యోగచర్యుం డయ్యె నాహిరణ్యనాభునకుఁ బుష్పండును పుష్పనకు ధ్రువసంధి
 యు ధ్రువసంధికి సుదర్శనుండును సుదర్శనునకు నగ్నివల్లండును నగ్నివల్లనకు
 శీఘ్రుండును శీఘ్రునకు మరు వనురాజశ్రేష్ఠుండును బుట్టి రారాజయోగి సిద్ధుం
 డయి కలాపగ్రామంబున నున్నవాఁడు కలియుగాంతంబున సప్తం బయ్యెడుసూర్య
 వంశంబుఁ గ్రమ్మఱఁ బుట్టింపం గలవాఁ డామరువునకుఁ బ్రశుశ్రుకుండును నాప్ర
 శుశ్రుకునకు సంధియు సతనికి సమర్థుండును నాయమర్థుణునికి మహాస్వంతుం
 డును నామహాస్వంతునకు విశ్వసాహస్యుండును నావిశ్వసాహస్యునకు బృహద్బ
 లుండును జనియించి రాబృహద్బలుండు భారతియుద్ధంబున (మితంశ్రి యగు
 సభిమన్యునిచేత) హతుం డయ్యె వినుము. 364

❦❦❦ సవిష్యగ్రాశేతిహాసము. ❦❦❦

- తే. పరిగ నిత్యోకుండును బృహత్స్పలుండు మొదలు
 నుదయుఁ గాఁ గలరాజులఁ గోడుతోడ
 నెఱుంగఁ జెప్పితి నీవారి కి నింక మీఁగఁ
 బుట్టఁ గలవారిఁ జెప్పెద క భూవంశం. 365
- ప. ఆబృహద్బలునకు బృహద్గణుండును బృహద్గణునకు నురుక్షతుండును నాత
 నికి వత్సప్రీతుండును వత్సప్రీతునకుఁ బ్రతివ్యోముండును ప్రతివ్యోమునకు
 భానుండును భానునకు సహదేవుండును సహదేవునకు బృహదశ్వండును బృ
 హదశ్వనకు భానుమంతుండును భానుమంతునకుఁ బ్రతీకాశ్వండును ప్రతీకా
 శ్వనకు సుప్రతీకుండును సుప్రతీకునకు మేరుదేవుండును మేరుదేవునకు సుతక్ష
 త్రుండును సుతక్షత్రునకు ఋక్షకుండును ఋక్షకునకు సంతరిక్షుండును సంత
 రిక్షునకు సుతపుండును సుతపునకు సమిత్రజిత్తును సతనికి బృహద్వాజయు సత
 నికి బర్హియు బర్హికి ధనంజయుండును ధనంజయునకు రణంజయుండును సతనికి
 సృంజయుండును సృంజయునకు శాకుండును శాకునకు శుద్ధాదుండును శుద్ధా
 దునకు లాంగలుండును లాంగలునకుఁ బ్రసేనజిత్తును సతనికి త్సుద్రకుండును త్సుద్ర

- కునకు ఋణకుండును ఋణకునకు సురభుండును సురభునకు సుమిత్రుండును
బుట్టుదుగు సుమిత్రునియనంతరకాలంబున సూర్యవంశంబు మఱి నాఁగదు వీరలు
బృహద్భలునినుండి క్రమంబునం బుట్టం గలవార లని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.
- సీ. ధన్యుఁ డాఁచుత్వాకుశతనయుఁ డౌనిమి యుగ, మాచరింపఁగఁ గోరియావసిష్ఠు
నా ర్విజృమ్భమునకుఁ దా ననర్థింపఁ గని యాతఁ, డింద్రునిమఖము సేయింప నియ్య
కొనినాఁడ మఱి వత్తుఁ ర్గొదవ లే దన వచ్చి, సంసార మెంతయుఁజంచలంబు
కాలయాపన మేల ర్క్రతువు సేసెద నని, యన్యఋత్విక్కుల ర్నతఁడు గూర్చి
- తే. సేయ నింద్రునిమఖ మంతఁ ర్జెల్లఁజేసి, గురుఁడు సనుడెంచి శిష్యుఁడైఁగోపమెత్తి
యోరి నావచ్చునందాఁకననుండవనుచు, నతనిదేహంబు వడుగాత్రముని శపించె.
- వ. ఇట్లు వసిష్ఠుండు శపించిన నిమియును వసిష్ఠునిదేహంబు వడుఁ గాక యని మ
రల శపియింప నవ్వసిష్ఠుండు మిత్రావదుఁగులవలనఁ గడపట సూర్యునికి జన్మించె
గురుశాపంబున బ్రహ్మజ్ఞుని యైననిమి విగతదేహుం డైన నతనిదేహంబు మునీ
శ్వరులు గంధ¹వస్తువులం బొదివి (దాచి) దొరఁకొన్నినత్రయాగంబు సెల్లిం
చిరి యాగంబుకడపట దేవగణంబులు మెచ్చి వచ్చిన వారలకు నిమిదేహంబు
సూపి బ్రదుకం జేయుం డనవుడు వారలు నిమిప్రాణంబు వచ్చుం గాక యని
పలికిన నిమి దనదేహంబు సార నొల్లక యిట్లనియె. 368
- మ. అతిమోహకులితంబు సాంద్రమమతాహంకారమూలంబు సం
తతనానాసుఖదుఃఖపీడిత మనిత్యం బిట్టిదేహంబునం
కృతి నా కేటికి మీనజీవనముభంగిన్ భీతిబాహుళ్య మం
చితరుల్ పెద్దలు దీనిఁ జేకొనరు సరర్వేశున్ హరిం గొల్చుచున్. 369
- వ. అని పలికిన నిమిమాటలు క్రమ్యజింప నేరక శరీరులు గన్నులు దెఱచినప్పుడును
మూసినప్పుడును నిమి గాన వచ్చుం గాక యని పల్కి దేవతలు చని రంత.
- ఆ. పెద్ద లైనమునులు ర్పృథివీసలికి రాజు, లేమిఁ జూచి నిమిక్రభేరంబు
దరువ నొకడు వుట్టెఁదనయుండు వానిని, జనకుఁ డనుచుఁ బలికెఁజగము లెల్ల.
- వ. మఱియు నతండు విగతదేహుండు గావున వై దేహుం డనియు మధనజాతుండు
గావున మిథిలుం డనియు ననం బరఁగె నమ్మిథిలునిచేత నిర్మితం బయినది మిథిలా
నగరంబు నాఁ బరఁగె నాజనకునకు నుదావసుండును నుదావసునకు నందివర్ధనుం
డును నందివర్ధనునకు సుకేతుండును సుకేతునకు దేవరాతుండును దేవరాతు
నకు బృహద్రథుండును బుట్టి రాతనికి మహావీర్యుండును నతనికి సుధృతియు
నతనికి ధృష్ట కేతుండును నతనికి హర్యశ్వుండును నతనికి మరువును నతనికిఁ బ్రతిం
ధకుండును నతనికిఁ గృతరయుండును నతనికి దేవమీధుండును నతనికి విధృతుం
డును నతనికి మహాధృతియు నతనికిఁ గీర్తిరాతుండును నతనికి మహాఘోముండును

నతనికి స్వర్ణరోముండును నతనికి హాస్వరోముండును నతనికి సీరధ్వజుండును బుట్టిరి. 372

ఆ. అతఁడు మఖము సేయఁగ నవని మన్నింపంగ, లాంగలంబుకొననుఁగ లక్షణాంగి
సీత జాత యయ్యెఁగ సీరధ్వజుం డని, దానఁ జెప్పఁబడియెఁగ ధన్యుఁ డతఁడు.
వ. ఆసీరధ్వజునకుఁ గుశధ్వజుండును గుశధ్వజునకు ధర్మధ్వజుండును ధర్మధ్వజునకుఁ
గృతధ్వజ మితధ్వజు లనువా రిద్దఱుఁ బుట్టి రందుఁ గృతధ్వజునకుఁ గేశధ్వజుం
డుదయించె నతఁడు తన్నుఁ దా నెఱింగెడివిద్యయందు నేర్పరి యయ్యె మిత
ధ్వజునకు ఖండిక్యుం డనువాఁడు జన్మించి తండ్రివలన నెఱుక గలవాఁడై కర్మ
తంత్రంబు నేర్చి కేశధ్వజునివలన భీతుం డై యేగె ఖండిక్యునకు భానుమం
తుండును భానుమంతునకు శతద్యుమ్నుండును శతద్యుమ్నునికి శుచియు శుచికి
సనద్వాజుండు సనద్వాజునకు సూర్యకేతుండును సూర్యకేతునకు నజుండును
నజునకుఁ గురుజిత్తును గురుజిత్తునకు నరిష్టనేమియు నరిష్టనేమికి శ్రుతాయువును
శ్రుతాయువునకుఁ బార్శ్వకుండును పార్శ్వకునకుఁ జిత్తరఘండును జిత్తరఘున
కు డేమాపియు డేమాపికి హేమరఘండును హేమరఘునకు సత్యరఘండును
సత్యరఘునకు నుపగురుండును నుపగురునకు నగ్నిదేవుఁడసాదంబున నుపగుర్వుం
డును నుపగుర్వునకు సావనుండును సావనునకు సువర్చసుండును గల్గి రతాడె
సుభూషణుం డని విసంబడు నాసుభూషణునకు జయుండును జయునకు విజయుం
డును విజయునకు ధృతుండును ధృతునకు ననఘుండును ననఘునకు వీతిహవ్యుం
డును వీతిహవ్యునకు ఛృతియు ధృతికి బహుళాశ్వుండును బహుళాశ్వునకుఁ
గృతియుఁ గృతికి మహావశియును జన్మించిరి వీరలు మైఖిలు లగురాజు లని చె
ప్పంబడుదురు యోగీశ్వరప్రసాదంబున గృహస్థులై యుండియు బంధనిర్ముక్తు
లై యాత్మజ్ఞానంబు గలిగి నిరంతర బ్రహ్మనుసంధానంబు సేయుచు నుండుదురని
పలికి శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 374

— చంద్రవంశ్యు లగురాజులయితహాసము. —

ఆ. చంద్రగౌర మైనచంద్రవంశమునందుఁ, జంద్రకీర్తితోడఁగ జనితు లైన
యట్టిపుణ్యమతులఁగ నైశాదిరాజుల, నింక వినుము మానఁగవేంద్రచంద్ర. 375

సీ. ఒక వేయితలలతోఁగ నుండుజగన్నాథు, బొడ్డుదమ్మిని బ్రహ్మఁగ పుట్టె మొదల
నతనికి గుణములఁగ నతనిఁ బోలినదత్తుఁ, డగునత్రి సంజాతుఁగ డయ్యె నత్రి
కడగంటిచూడ్కులఁగ గలువలసంగడీ, డుదయించి విపులఁగ కోషధులకు

1. నమరఁ దారాతత్తిరకజనివంపున నాథుఁ, డై యుండి రాజసూత్రయంబు చేసి

తే. మూఁడులోకములను గెల్చిఁగ మోఱకమునఁ

జని బ్రహ్మస్పతిపెండ్లముఁగ జారుమూర్తిఁ

దార నిలు సొచ్చి కొనిపోయి శతన్న గురుడు

వేడునందాఁక నయ్యింతి శవిడువఁ డయ్యె.

376

వ. అంత వేల్పులతో రక్కసులకుఁ గయ్యె బృహస్పతితోడివైరంబునం జేసి రాక్షసులుం దానును శుక్రుండు చంద్రుని జేపట్టి సురాచార్యుని బోఁ దోలిన హరుండు భూతగణసమేతుం డై ¹తనగురుపుత్రుం డైనబృహస్పతిం జేపట్టె దేవేంద్రుండు సురగణంబులుం దానును బృహస్పతికి నడ్డంబు వచ్చె నయ్యవనరంబున బృహస్పతిభార్యానిమిత్తంబున రణంబున సురాసురవివాశం బయ్యె నాలోన బృహస్పతితండ్రి యగునంగిరసుండు సెప్పిన విని బ్రహ్మదేవుం డు వచ్చి చంద్రుని దిట్టి గర్భిణి యైనతారను మరల నిప్పించినం జూచి బృహస్పతి దాని కిట్లనియె.

377

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక వెలఁచేడియకై వడి ధర్మకీర్తులఁ

బాగులు సేసి జారు శశిఁ శబాంది కటా కడు పేల సేసికొం

టెగు దలంపఁగా నలఁచె యిప్పుడు గర్భము దించుకొమ్ము నిక

మగ్గఁగఁ జేసెదం జెనఁటి శమానవతుల్ నినుఁ జూచి మెత్తురే.

378

వ. అని కోపించు చుండ నాచెలువకుఁ బసిండిచాయ²మేను గలకుట్టండు పుట్టె వానిం జూచి మోహంబు సేసి బృహస్పతి దనకొడు కనియునుం జంద్రుండు దనకన్నవాఁ డనియును జగడించి రప్పుడు.

379

ఆ. వారివాదు సూచి శ వారింపఁగా వచ్చి, నేర్పరిస లేక శ యెల్లమునులు

నమరవరుల నడుగ శ నావేడుకలకన్త, యెఱుంగు గాని యెత్తు శ లెఱుంగ రనిరి.

వ. ఆపలుకులు విని సిగ్గుపడి యున్నతారం జూచి చిన్నికొడు కిట్లనియె.

381

క. ఇలువరున చెడఁగ బంధులు, దల వంపఁగ మగఁడు రోయఁ శ దల్లి కట్ట

వెలి నేల నన్నుఁ గంటివి, కలిగించినవాఁడు శీతశకరుడో¹ గురుడో.

382

వ. అని పలుకు చున్నకొడుకునకు మఱుమాట లాడ నేరక యూరక యున్నతార నేకాంతంబునకుం జీరి (మంతనంబున) బ్రహ్మ యిట్లనియె.

383

మ. చెలువా నీయెలసిగ్గు వాపి గురుడో శ శీతాంశుడో² యెవ్వఁ డీ

లలితాకారుఁ గుమారుఁ గన్నయతఁ జేలా దావ నీపాటు నీ

తలనే పుట్టెనె వెచ్చ నూర్పకుము కాంతల్ గాముకల్ గారె మా

టల నిం దేమియుఁ బోవ దొండొరులతోడం జెప్ప విన్పింపవే.

384

వ. అని పలికిన బ్రహ్మకు నెదురు మాటాడ వెఱచి మంతనంబున నయ్యింతి చంద్రునికిం గన్నదాన ననవుడు నాబాలకునకు బుధుం డని పేరు వెట్టి చంద్రుని కిచ్చి బ్రహ్మ ననియె సంత.

385

ఆ. బుద్ధిమంతుఁ డయినబుధుఁడు పుత్రుం డైన, మేను వెంచి రాజు శ మిన్న ముట్టె

1 యశని నిమిడికొనియె. 2 మేనితో నొక్కమారుండు, వ్రా. ప్ర.

- బుద్ధి గలసుతుండు శ్రీ పుట్టినచోఁ దండ్రి, మిన్ను ముట్ట కేల శ్రీమిన్నకుండు. 386
- వ. ఆబుధునకుఁ దొల్లి చెప్పినయిశాకన్యకవలనఁ బురూరవుండు పుట్టె నాపురూర
పు(నకుం గల)శౌర్యసౌందర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులు నారదునివలన నింద్రసభ
లోన నూర్వశి విని మిత్రావరుణశాపంబున మనుష్యస్త్రీరూపంబు దాల్చి
భూలోకంబునకు వచ్చి యప్పురూరపుముందట నిలువంబడి. 387
- తరలము. సరసిజాతు మృగేంద్రమధ్య విశశాలవత్సు మహాభుజా
సురుచిరాననచంద్రమండలశోభితౌ సుకుమారు నా
పురుషవద్యుఁ బురూరవుం గని శ్రీ పువ్వుటంపఱతోదుచేఁ
దొరఁగుక్రొవ్విరితూపుల౯ మది శ్రీ దొందడించినభ్రాంతితోన్. 388
- వ. ఊర్వశి నిలుచున్నంత. 389
- ఉ. భావజదీమమో మొగులుఁ శ్రీ బాసి వెలుంగుమెఱుంగొ మోహినీ
దేవతయో ¹నభోరమయ్యో శ్రీ దీనికర గ్రహణంబు లేనిచో
జీవన మేటి కంచు మరుశచేఁ జగురాకడిదమ్ముజమ్ములం
దా వడఁకెం బురూరవుండు శ్రీ దామరపాకుజలంబుకై వడిన్. 390
- వ. ఇట్లారాచపట్టి చెఱకువింటివానిదాడికి నోగువడి యెట్టకేలకు నిలుకడఁ దెచ్చి
కొని సైరణ నచ్చెలువ కి ట్లనియె. 391
- ఉ. ఎక్కడనుండి రాక మన శ్రీకిద్దఱకుం దగు నీకు దక్కితి౯
మృక్కడి వచ్చెనే యలరుముల్కులవాఁ డడిదంబుఁ ద్రిప్పె నే
దిక్కునెఱుంగ నోయబల శ్రీ దేహము దేహముఁ గేలుఁ గేల నీ
చెక్కునఁ జెక్కు మోపి తగుశ్రచెయ్యల నన్ను విపన్నుఁ గావవే. 392
- వ. అనినం బోడచేడియ యి ట్లనియె. 393
- మ. ఇవె నాకూర్పుతగళ్లు రెండు గగ నీ శ్రీ వెల్లప్పడుం గాచె దే
ని వివస్తుండవు గాక నాయెడ సదా శ్రీ నీ వుండుదేని౯ విశే
షవిలాసాధిక నీకు ²నాఘృతము భరత్యం బయ్యెనేని౯ మనో
జవినోదంబుల నిన్నుఁ దేల్చు నగునే శ్రీ చంద్రాన్వయగ్రామణీ. 394
- వ. అని పలికిన వేల్పులవెలయాలిప్రతినమాటల కియ్యకొని తనమనంబున. 395
- క. మంచి దఁట రూపున౯ రతి, నంచిత యట దేవగణిక శ్రీ యట మరుచేత౯
నంచలితచిత్తయై కామించిన దఁట యింతకంటె శ్రీ మేలుం గలదే. 396
- వ. అని నిశ్చయించుకొని. 397
- ఆ. రాజు రాజముఖుని శ్రీ రతిఁ దేల్పె బంగారు, మేడలందుఁ దరులగనీడలందు
³డోలందు రత్నశాలలందును దమ్మి, కొలఁకులందు గిరులకెలఁకులందు. 398
- వ. అంత నయ్యిగఱుం దగులంబు నెలకొని. 399

1 నభోమణియొ. 2. నాభుతము పక్షం బయ్యె. 3 దోటఱందు రత్నకూటంబులందును, గొలఁకు,

- క. ఒకదిక్క కాని చనఁబో, రొకచోటన కాని నిలిచి యుండరు దమలో
నొకటియ కాని తలంపరు, నొకనిమిషముఁ బాయ లేరు శనువిదయు విభుఁడున్.
- క. దయ్య మెఱుంగున్ వారల, నెయ్యంబులు మక్కువలును శ నిజమరితసముల్
వియ్యములును నెడనందిని, బయ్యదకొం గడ్డ మైనఁ శ బ్రాణము వెడలున్. 401
- వ. ఇట్లూర్వశియుం బురూరవుండు నొండొరువులవలనిమక్కువలు చెక్కులొత్తిం
బగళ్లు రేలు నెల్లెడల విహరింప నొక్కనాఁడు దేవలోకంబున దేవేంద్రుండు
గొలు వుండి తనకొలువున సూర్యశి లేకుండుటం జూచి. 402
- క. ఇన్నిదినంబులవలె నా, యున్నసభామధ్యవేది శ యూర్వశి లేమిన్
విన్నదనంబున నున్నది, వన్నె దిటిగి యున్నపసిఁడికివడువున సనుచున్. 403
- వ. ఇంద్రుండు గంధర్వులం బనిచిన వారు నడురేయి సని చీకటి సూర్యశి పెంచు
చున్నయేడికలం బట్టిన నవి రెండును మొఱ వెట్టిన వానిమొఱ విని రతిఖన్నుం
డై మేను మఱచి కూరుకు చున్నపురూరవుకొఁగిట నుండి యూర్వశి యి
ట్లనియె. 404
- మ. అదె నాబిడ్డలఁ బట్టి దొంగలు మహాహంకారు లై కొంచును
నృమ లై పోయెన రడ్డపాటునకు సామర్థ్యంబునఁ హీనుఁ డై
కడలం డీమగపంన కూరుకుగతిం శ గ న్నూసి గు ర్పైట్టెడిం
బ్రిదులం జాలఁడు నాదుకొఁగిలియు సంభ్రతాత్ముఁ డై చెల్లరే. 405
- క. పగతురు దొంగలు నేఁపఁగ, మగఁటిమి వాటింప లేక శ మగతన మెడలన్
మగువలకొఁగిట నడఁగెడు, మగవాడగుకంటె మగఁడు శ మగు వగు హిప్పన్.
- ఆ. అధముఁ డైనవాని శ కా లగుకంటె స,త్యధికునింట దాని శ యగుట మేలు
హీనుఁ బొంది యొని శ హింసింపఁగా నేల, యువతిజనుల కూర శ కుంట లెస్స.
- క. పటిది నీరాచటికం, బాటది మొఱవెట్టఁ బశువు శ లాతురపడ నో
యాట దని లేచి గొంగల, గీటపు వెడలంగ శవముక్రియ నుండె దిదే.
- క. వినియు వినవు రణభీరువు, మనుజాధము నిదురపోతు శ మందుని నకటా
నినుఁ జక్రవర్తిఁ జేసిన, వనజాసనుకంటె వెట్టివాడును గలఁడే. 409
- వ. అని పెక్కుభంగుల నయ్యింతి పరుసనిపలుకు లనుకఱకువాలమ్ములు సెవులఁ
జొనుప నారాజశేఖరుం డంకుశంబుపోట్ల నడరుమదగజంబునందంబునఁ జీర
మఱచి దిగంబరుం డై లేచి వాలు కేల నంకించి యానడురేయి దొంగల సఱకి
వైచి మేషంబుల విడిపించుకొని తిరిగి వచ్చునెడ. 410

1 'నిజగరితసముల్' అనియే వ్రా.ప్ర. కిదియ్యగు లొ నెడ నుందరి, పయ్యద'వ్రా.ప్ర. కిపగ
తురు దొంగల నేఁపఁగ ..మగతనమెల్లన్ కొఁగిటఁ జూపెడుమగవాడు, 4 పటికి నీరాచటికము,
బోటులు మొఱవెట్టఁ బశువు బోరన సమహం-నో, యేటి దనిలేచి దొంగల-వేటల నిచ్చేడిదొంగల-
గీటడఁచవు వెడలి శవముక్రియ నుండె దిదే.

- ఆ. చీర లేనిమగనిఁ గ జెలువ దా నీక్షించి, కన్న మొఱుగి పోవఁ గాన కతఁడు
వెట్టివానిధంగి గ వివశుఁడై పడి లేచి, పొరలి తెరలి స్త్రుక్కి గ పొక్కి పడియె.
- వ. మఱియుఁ బురూరపుండు మదనాతురుండై వెదకుచు సరస్వతీనదీతీరంబునం జెలి
కత్తెలతోఁ గూడియున్నయూర్వాశిం గని వికసితముఖ(కమలుం)డై యిట్లనియె.
- మ. తనుమధ్యా యిట యేల వచ్చి తకటా గధర్మంబె శర్మంబె మున్
మనలో ¹నుంకుగ నాడికొన్న పలుకుల్ గ మర్యాదలుం దప్పెనే
నిను నేఁ బాసినయంతనుండి తనువున్ గ నేలం బడం బాటెడిం
దిను ²గృధ్రాదులు దీని మున్ను గరుణాదృష్టి విలోకింపవే. 413
- వ. అనిన సూర్యశి యిట్లనియె. 414
- క. మగువలకు నింత లోం గెదు, మగవాడవె నీవు పశుపురమాడ్కిన్ వగవం
దగవే మానుషపశువును, మృగములుఁ గని గోయుఁ గాక గ మే లని తినునే.
- వ. అదియునుం గాక. 416
- మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ విభుం డైనపు
వ్వీలుతున్ మెచ్చర యన్యులన్ వలతు రేగవిశ్వాసమున్ లేదు క్రూ
రలు తోడుం బతి నైనఁ జంపుదు రిధర్మర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రక్కడ వారివేడబము లాగవేదాంతసూక్తంబులే. 417
- ఉ. ఇం కొకదేఁడు వోయిన సరరేశ్వర యాతలిరేయి నీవు నా
లంకెకు వచ్చె దాతృజల గ లక్షణవంతులఁ గాంచె దేవీయుం
గొంకక పొమ్ము నావుడును గొమ్మును గర్భిణిఁ గాఁ దలంచుచున్
శంక యొకింత లేక నృపనత్తముఁ డల్లన పోయె వీటికిన్. 418
- వ. ఇట్లు మరలి చని తనపురంబున నొక్కయేఁ డుండి పిదప సూర్యశికడ కేగి
యొక్కరేయి పురూరపుం డయ్యింతికడ నున్న నావెలందియు గంధర్వవరుల
వేడికొనుము న న్నిచ్చెద రనపుడు నతండు గంధర్వవరులం బ్రార్థించిన వార
లతండు వొగడుటకు మెచ్చి యగ్నిస్థాలి నిచ్చిన నయ్యగ్నిస్థాలి సూర్యశిం గాఁ
దలంచుచు దానితో నడవిం దిరుగు చుండి యొక్కనాఁ డది యూర్వాశి గా దగ్ని
స్థాలి యని యెఱింగి వనంబున దిగవిడిచి యింటికిఁ జనుదెంచి నిత్యంబు రాత్రి
దానిన చింతించు చుండఁ ద్రేతాయుగంబు సాచ్చిన నారాజుచిత్తంబునఁ గర్మబో
ధంబు లయి వేదంబులు మూఁడుమార్గంబులం దోచిన నాభూవరుండు స్థాలి
కడకుం జని యందు శమీగర్భజాతం బైనయశ్వత్థంబుఁ (జూచి యాయశ్వత్థంబు)
చేత నరణులు రెండు గావించి ముందటియరణి చానును వెనుకటియరణి
యూర్వాశియును రెంటినడుమ నున్నకాష్ఠంబు పుత్రుండు నని మంత్రంబు
సెప్పుచుం ద్రచ్చు చుండ జాతవేదం డనునగ్ని సంధవించి విహితారాధన

సంస్కారంబునంజేసి యాహవనీయాదిరూపంబుల మూట నెగడి పురూరపునిపు
త్రుం డని కల్పింపంబడియె నాయగ్ని పురూరపునిఁ బుణ్యలోకంబునకుఁ బనుపం
గారణం బగుటంజేసి.

419

క. ఆయగ్నిచేఁ బురూరపుఁ, డాయజ్ఞేశ్వరు ననంతం క హరి వేదమయున్
శ్రీయుతుఁ గూర్చి యజించె గుణాయుతుఁ డూర్వశిఁ గనంగ క నరిగెడుకొత్తై.

ఉ. ఒక్కండ వహ్ని వేల్పు పురుషోత్తముఁ డొక్కండ సర్వవాఙ్మయం
బొక్కండ వేద మాస్మణవ క మొక్కండ వర్ణము నొల్లి త్రేతనుం
డక్కటి మాన్చి మూడుగను క నేర్పఱచెగ దనబుద్ధి పెంపుచే
జక్కంగ నాపురూరపుఁ డశక్తులకున్ సులభంబు ల్లు గన్.

421

ప. ఇల్లు వేదవిభాగంబు గల్పించి యాగంబు సేసి పురూరపుం డూర్వశి యున్నగంధ
ర్వోకంబునకుం జనియె నతనికి చూర్వశిగర్భంబున నాయువు శ్రుతాయువు
సత్యాయువు రయూగు జయుండు విజయుం డన నార్దుకు పుష్కలు గలిగి రండు
శ్రుతాయువునకు ననుమంతుండును సత్యాయువునకు శ్రుతింజయుండును రయు
నకు శ్రుతుండు నేకుం డన నిరువురును జయునకు ననుమంతుండును విజయునకు
భీముండును జనించి రాభీమునకుఁ గాంచనూడు కాంచనునకు హోత్రకుండు
హోత్రకునకు గంగాప్రవాహంబు పుక్కిటం బట్టినజహ్నుండు జహ్నునకుఁ
బూరుండు పూరునకు బాలకుండు బాలకునకు నజకుం డజకునకుఁ గుశుండు
కుశునకుఁ గుశాంబుండు ధూర్తయుండు వసువు కుశేనాభుం డని నలువురును
సంధవించి రందుఁ గుశాంబునకు గాధి యనువాడు గలిగె నాగాధి రాజ్యంబు
సేయు చుండు.

422

సీ. సత్యవతిని గాధిజాతను గన్యను, విప్ర్రిండు ఋచికుండు క వేడికొనిన
గాధియు సుత కీడు క గాఁ డని తెల్లని, నవకంపుమేనులు క నల్లచెవులు
గలగుట్టములు వేయి క కన్యకు నుంకువ, యిచ్చినఁ గూతు నే క నిత్తు ననిన
వసుధామకుండును క వహునికడ కేగి, హరులఁ దెచ్చినఁ గూతు క నాతఁ డిచ్చె

ఆ. నామహోత్సవతియు, క నత్తియుఁ గొడుకులఁ, గోరి యడుగ నియ్యకొని యతండు
విప్రరాజమౌత్త్ర వితేశుల వేల్పించి, చరువు సేసి క్రుంక క నరిగె నదికి.

423

ప. అయ్యెడం దల్లి యడిగిన సత్యవతి బ్రహ్మమంత్రంబులఁ దనకు వేల్పించినచరువు
దల్లి కిచ్చి తొత్త్రమంత్రంబు(లం దల్లికి వేల్పించిన)చరువు దా నందికొని యుండ
నాముని ననుడెంచి చరువు వీడ్వడుట యెఱింగి భార్య కిట్లనియె.

424

ఆ. తల్లిచరువు నీవు క దాల్చి నీచరు వేల, తల్లిపాల నిడితి క తరళనేత్ర
కొమ్మ యింక నీకుఁ క గ్రూరుండు వుట్టుమి, యమ్మ బ్రహ్మవిదుని క ననఘుఁగాంచు.

ప. అనిన నయ్యంతి వెఱచి మొక్కి విసయంబు లాడినం బ్రసన్నుం డై నీకొడుకు
సాధు వై నీమనుమండు కూఁరుం డగుం గాక యని ఋచికుం డనుగ్రహించిన

నాసత్యవతికి జమదగ్ని సంభవించె సత్యవతియుం గాశికీనది యై లోకపావని యై
ప్రవహించె నాజమదగ్నియు రేణువుకూతు రయిన రేణుకను వివాహం బై
వసుమరాదికుమారులం గనియె నందు. 426

క. పురుషోత్తమునంశంబున, ధర జమదగ్నికి జనించి శ ధన్యుడు రాముం
డిరువదియొకమరి నృపతుల, శిరములఁ జ క్కడిచెఁ దనదుశ్చేగొడ్డంటన్ . 427

వ. అనిన విని భూవరుండు శుకున కి ట్లనియె. 428

—... ప ర శు రా ము ని చ రి త్ర ము. ...—

ఉ. ఏటికిఁ జంపె రాముఁ డవశ్రీశుల వేమఱు వారియందుఁ ద
ప్పేటిది విప్రుఁ డయ్య నతఁ శ డేటికి రాజసతామసంబులఁ
వాటముఁ బొందె భూభరము శ వారిత మా టది యేవిధంబు నా
మాటకు మానిచంద్ర మఱుమాట ప్రకాశము గాఁగఁ జెప్పవే. 429

వ. అనిన శకుం డి ట్లనియె. 430

సీ. హైహయాధీశ్వరుం శ డద్భుతం డనువాడు, ధరణీశ్వరులలోనఁ శ దగినవాడు
పురుషోత్తమాంశాంశుఁ శ బుణ్య దత్తాత్రేయు, నారాధనముసేసి శ యతనివలనఁ
బరిపంధిజయమును శ బాహుసహస్రంబు, నణిమాదిగుణములు శ యశము బలము
యోగీశ్వరత్వంబు శ నోజయుఁ దేజంబుఁ, జెడనియింద్రియములు శ సిరియుఁ బడసి

తే. గాలికై వడి సకలలోకంబులందుఁ, దనకుఁ బోరాని రారాని శ తలము లేక
యెట్టిచోనైనఁదనయాజ్ఞ శయేపుమిగుల, ధరణివెలుఁగొందెవినువీడిఁదరణిమాడ్చి .

మ. ఒకనాఁ డామనుజేంద్రుఁ డంగనలతో శ నుద్దాముఁ డై వీట నుం
డక రేవానది కేగి యందుఁ దెలిసికటం జల్లువో రాడి దీ
ర కరాజంబుల నానదీజలములం శ గట్టై వడిన్ నీరు మో
లకుఁ బెల్లుబ్బి రణాగతుం డయినయాశలంకేశుపైఁ దొట్టంగన్ . 432

న. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు వచ్చినరావణుం డారాజుచేకట్టం దొట్టినయేటిసిటికి
సహింపక రోషంబునం బోటరియంబోలె నమ్మేటిమగనితోడిపోటునకుం దొడ
రినఁ బాటింపకఁ దనబాహుపాటవంబున. 433

క. వీరమెయి నతఁడు రావణుఁ, గూఁకటు లగలించి పట్టికొని మోఁకాలం
దాకించి కోఁతికై వడి, నాఁకం బెట్టించె గింకరరావళిచేతన్ . 434

వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబున కేతెంచి. 435

క. ఆరాజేంద్రుడు రావణు, నోరీ యిట మీదఁ సూరకుండుము జగతిఁ
వీరుడఁ ననకుము కాచితిఁ, బోరా యని సిగ్గు పఱిచి శ పుచ్చై మరలన్ . 436

వ. అంత. 437

సీ. ధరణీశుఁ డొకనాఁడు శ దైవయోగంబున, వేటకై కాంతారవీధి కేగి
ఘిరిగివేటలశాంతరదేహుడై జమదగ్ని, మునియాశ్రమముఁజేరికొమ్మినిలువ

- నామునీంద్రుడు రాజ్యసర్వతో¹బ్రాజించి, యారాజునకు రాజ్యననుచుటకుఁ
దనహామధేనువుఁ దడయక రప్పించి, యిష్టాన్నములు గురియింపఁ దడవు
తే. గుడిచి కూర్చుండి మొదవుపైఁ గోర్కిఁ జేసి
2సంపద య దేల యాయావు గ చాలుఁగాక
యిట్టిగోవుల నెన్నడు గ నెఱుంగ మనుచుఁ
బట్టి తెం డని తనయొద్దీర్థటులఁ బనిచె. 438
- వ. పంచిన వారలు దర్పంబునం జని. 439
- క. క్రేపుం బాపకుఁ డంచును, హా పీడం బడితి ననుచు గ సంభా యనుచుం
జూ పోపరు నృపు లంచును, నాపోవక మొదవుఁ గొనుచు గ వచ్చిరి పురికిన్ .
- వ. (అత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబునకు) వచ్చునెడ రాముం డాశ్రమంబున
కేతెంచి తద్వృత్తాంతం బంతయు విని. 441
- ఆ. అద్దిరయ్య యింట గ నన్నంబు గుడిచి మా, యయ్య వల దనంగ గ నాక్రమించి
క్రొవ్వి రాజు మొదవు గొనిపోయినాడట, యే ను రాముఁ డౌట గ యెఱుంగఁ
- వ. అని పలికి. [డాక్టో .
- మ. ప్రళయాగ్నిచ్చటభంగిఁ గుంభి విదళింపం బాఱుసింహాకృతిం
బెలుచక రాముఁ డిలేశువెంట నడచెం గ బృహ్మతలం బెల్ల నా
కుల మై క్రుంగఁ గురారి యై కవచి యై గోదండి యై కాండి యై
ఘరి యై సాహసి యై మృగాజినమనోజ్ఞశ్రోణి యై తూణి యై. 444
- వ. చని మాహిష్మతీపురద్వారంబుఁ జేరి నిలు చున్నసమయంబున. 445
- మ. కనియెక ముందటఁ గార్తవీర్యుడు సమితాత్మాముం బ్రకాముక శరా
సనతూణీరకుతారభీము నతిరోషప్రోచ్చలద్భూయుగా
సననేత్రాంచలనీము నైణపటనానామాలిగోద్ధాము నూ
తనసంరంభనరేంద్రదారశుభసూత్రతామునిక రామునిన్ . 446
- వ. కని కోపించి. 447
4. బాలుఁడు వెట్టిబ్రాహ్మణుఁడు గ బ్రాహ్మణుకై వడి నుంట మాని భూ
పాలురతోడ భూరిబలగ్రభవ్యులతోడ భయంబు దక్కి క
య్యాలకు వచ్చినాఁడు మనస్యం దింకఁ బాపము లేదు లెందు లెం
డేల సహింప భూసురుని గ నేయుండు ప్రేయుండు గూల్పుఁ డిమ్మహిన్ . 448
- వ. అని యదలించి దండనాయకులఁ బురికొల్పిన వారు రథకరిహరిపదాతినమూ
హంబులతో లెక్కకుం బదియే డక్షాహిణు లై యెదురునడచి శరచక్రగదాఖడ్గ
భిందిపాలశూలస్రముఖసాధనంబుల నొప్పించిన నవ్విప్రవరుండు గన్నులకొలు
కుల నిప్పులు గుప్పులుగొన రేట్టించినకట్టల్కు మిట్టపడి యజ్ఞోపవీతంబు సక్కనిడి

కొనికరాళించి బిట్ట నట్టించి కరోరం బగుకురారంబు సారించి మూఁకలపై కుఱికి
 1. శోలకరిమొగంబునం గ్రొచ్చులికప్పునం జెట్టులు గొట్టుకృషీవలుని పొటంగునఁ
 బదంబులు ద్రంచుచు ననటికంబగులులఁ దగనడుచునారామకాసునిపగిది
 మధ్యంబులఁ ద్రంచుచు దాశిఫలంబులు కాల్చునృతారోహకునికై వడి శిరం
 బులు ద్రంచుచు మృగంబుల వండం దుండించుసూపకారునిభంగి నవయవంబు
 లం జెక్కుచు నంతటం దనివి ననక విలయకాలకీలికేలిని మంట లుమియుచు
 విల్లంది యెల్లెడం బిడుగులసోనలు గురియుబలుమొగిల్లవడువున నస్త్రమా
 ణంబు లగుబాణంబులఁ బఱపి నుభటస్త్రవ్యంబుల ధైవ్యంబు నొందించుచు
 (నడ్డంబు లేనియూర్భటంబులు గలబాణవర్షపుతింబులతో) రాహుతులం
 గోపానలంబున కౌహుతులు సేయుచు తురింగంబుల నిరంగంబులఁ గావించుచు
 రథంబుల శ్లేథంబులఁగా నొనగ్గుచు ద్విరదంబుల నరదంబులై పఱవం దోలుచు
 నివ్వధంబున సేవల నంపనానల ముంచి రూపుమావిన. 449

క. మత్తిల్లి భూతిజాలము, చిత్తంబులఁ జొక్కి వెడ్కెఁగ జిందాలు నాఱ్
 జొత్తిల్లి సమిత్తలమున, నెత్తునుమేళంబు పలకనికరం బయ్యెన్. 450

వ. అయ్యవసరంబున. 451

క. మేలీబ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు, నేలం బడఁ గూల్చె సైన్యనిచయము నెల్లఁ
 బాలార్ప నేల యీతనిఁ, దూలించెదఁ గాక నాదుదోర్బలమువడిన్. 452

వ. అని పలికి. 453

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లగ్రత్యుల్లాసి యై తాల్చి వే
 టకయేనూట గుణధ్వనుల్ నిగుడ శాత్రోగ్రాస్త్రముల్ గూర్చి వి
 ప్రకురారంబును నిన్నుఁ గూల్తు ననుచున్ శ భర్జించి పుంఖానుపుం
 ఖకరోరంబుగ నేసి యార్చె జయ జైభాధామునిన్ రామునిన్. 454

క. వడిఁ దూపు లేయ గుడునులు. పడి కాగ్మకపంచశతము శ పరఁగ విభుఁడు సొం
 పడరెఁ బరివేషచయముల, నడుమ ఖరద్యుతుల వెలయునలినా పుక్రియన్. 455

వ. ఇట్లగునుండు బాణవిలాసంబు నూపెన. 456

మ. ధరణీదేవుఁడు రాముఁ డాధ్యుఁడు జగద్రానుష్కరత్నంబు దు
 ష్కరచాపం బొక తెక్కు వెట్టి శరముల్ శ సంధించి పెల్లెసి భూ
 వరుకోదండము లొక్కమాట దునిమెన్ శ నాఁ డంతటం బోక వే
 తరువుల్ టువ్వఁ గురారధార నఱకెం శ దద్బాహుసందోహమున్. 457

క. కరములు దునిసిన నతనికి. శిర మొక్కటి చిక్క శైలశిఖరముభంగిం
 బరశువున వదియఁ ద్రంచెను, బరసూదనుఁ డై నఘనుఁడు శ భార్గవుఁడు వడిన్.

ఆ. తండ్రి వడిన నతనితనయులు పదివేలు, నలఁగిపోయి రతనిఁ శ దాఁక లేక

- పరభయంకరుండు భార్గవుం డంత నా, గోవుఁ గ్రేవుతోడఁ గూడఁ దెచ్చె.
 వ. ఇట్లు హోమధేనువు మరలం దెచ్చి యిచ్చి తనపరాక్రమంబు దండ్రి కెఱిగిం
 చి గోబుట్టువులకు నవరంబుగాఁ జెప్పిన జమగన్ని రామున కిట్లనియె. 460
- క. కలవేల్పు లెల్లఁ దమతమ, చెలువంబులు దెచ్చి రాజుఁ గ జేయుదు రకటా
 బలువేల్పు రాజు వానిం. జలమున ని క్షేల పోయి గ చంకితి పుత్రా. 461
- క. తాలిమి మనకును ధర్మము, తాలిమి ¹మూలంబు మనకు గ ధన్యత్వమునం
 దాలిమి గల దని యీశుం, డేలించును బ్రహ్మపదము గ నెల్ల ² మనలన్. 462
- క. ఊమ గలిగిన సిరి గలుగును, ఊమ గలిగిన వాణి గలుగు గ సౌరప్రభయ్య
 ఊమ గలుగఁ దోచ కలుగును, ఊమ గలిగిన మెచ్చు శౌరి గ నడయఁడు దండ్రి. 463
- క. పట్టపురాజును జంపుట, గట్టలుక ³ విపుఁ జంపుకంటెను గాఁపం
 బట్టి ట్టనకుము నీ వీ, చెట్ట సెడం దీర్థసేవ గ సేయుము ననయా. 464
- క. అని తన్నుఁ దండ్రి పనిచినఁ, బని పూని ప్రసాద మనుచు గ భార్గవుఁడు రయం
 బున నొకయేఁడు ప్రయాణము, సని తీర్థము లెల్ల నాడి గ చనుదెంచె నృపా.
 డి. ఆయెడ నొక్కనాఁడు సర్వలార్థము రేణుక గంగలోనికిం
 బోయి ప్రవాహమధ్యమునఁ గ బొల్పుగ నచ్చర లేమపిండుతోఁ
 దోయవిహారముల్ సలుపుదుర్లభుఁ జిత్తరఘ్ ⁴ సరోజమా
 లాయతుఁ జూచు చుండఁ బరియాజ్ఞ దలంపక కొంతప్రేమతోన్. 466
- వ. ఇట్లు గంధర్వవల్లభునిం జూచుకారణంబునం నడసి. 467
- డి. అక్కట నచ్చి పెద్దతిడ గ సయ్యెడి హోమమువేళ నెప్ప నే
 నిక్కడ నేల యంటి ముని గ నె మనునో యని భీతిచిత్తియై
 గ్రక్కునఁ దోయకుంభము శిరస్థలమం దిడి పెచ్చి యిచ్చి వే
 మొక్కి కరంబు మోడ్చి పతిముండట సల్లన నిల్చె నల్కుచున్. 468
- వ. అప్పుడు. 469
- క. చిత్తమున భార్య నడిసిన, వృత్తాంతం బెఱిగి లెపి గ వేగమ సుతుల
 మత్తం దీనిం జావగ, మొత్తం డన మొత్తి రైరి గ మునుకుచు వారల్. 470
- క. కొడుకులు పెండ్లిముఁ జంపమి, గొడుకుల బెండ్లిముఁ జంప గ గురు ² డానతియీ
 నడుగులకు నెఱిగి రాముం, డడు గిడ కుండంగఁ ద్రుంచె గ నన్నుల నల్లిన్. 471
- శా. తల్లి ³ భ్రాతల నెల్లఁ జంపు మనుచోఁ గ దాఁ జంపి రా కున్నఁ బె
 పెల్లం బోవ శపించు దండ్రి తనపం గ పే జేయుడు ⁴ మెచ్చి నా
 తల్లి ⁵ భ్రాతల నిచ్చు నిక్కము తపోధన్యాత్మకుం డంచు వే
 తల్లి ⁶ భ్రాతలఁ జంపె భార్గవుఁడు లేదా చంపఁ జే యాడునే. 472
- వ. ఇవ్విధంబున. 473

- క. అడ్డము సెప్పక కడపటి, బిడ్డడు రాముండు సుతులఁ గ బెండ్లము నచటన్
గొడ్డంటం దెగ పడిచిన, జడ్డనఁ దల యూచి మెచ్చె గ జమగ్ని మదిన్ .
- క. మెచ్చి పొండ్రిని గినుఁగొని, చెచ్చెర నీపడినవారిజీవంబులు ని
విచ్చితి నను ము మొక్కిన, నిచ్చెన్ వారిలును లేచి గ రెప్పటిభంగిన్ . 475
- ఆ. పడినవారి మరల గ బ్రదికింప నోపును, జనకుఁ డనుచుఁ జంపె గ జామదుగ్నుఁ
డతఁడు సంపె ననుచు గ నన్నలఁ దల్లిన, జనకునాజ్ఞ యైనఁ గ జంపఁ దగదు.
- వ. అంత, 477
- సీ. పరశురాముని కోడి గ పరుగులు వెట్టిన, యజ్ఞనుపుత్రకు గ లాత్మయందుఁ
దండ్రి మృగ్గుటకు సంఘిపు లై వ్రేగుచు, నింతట నంతట గ నెడరు వేచి
తిరిగి యాడుచు నొక్కదీపసమం దారాముఁ, డడవి కన్నలతోడనరుగఁ బరపఁ
బగఁ దీర్చు దటి యని గ పటతెంచి హోమాల, యంబున సర్వేశు గ నాత్మ నునిచి
తే. నిరుపమధ్యానసుఖవృత్తినిలిచియున్న, పుణ్య జమగ్ని నందఱుఁ గబాదుగఁ బట్టి
కుదులకుండంగఁదలఁద్రొంచికొనుచుఁజనిరి, యడ్డమే తెంచిరేమి కయడిచికొనఁగ.
- వ. మఱియును. 479
- మ. జనకుం జంపినవైరముం దలఁచి రాక్షసన్యాతృజుల్ నేడు మీ
జనకుం జంపిరి రామ రామ రిపులన్ గ శాసితం ర మ్మంచు న
మ్మునిపై వ్రాలి లతాంగి మోదికొనియెన్ గ మునోడమూఱుల్ రియం
బున రాముం డరుదెంచి యెన్నికొన నాకపూర్ణాపదాకాంత యై. 480
- వ. అప్పుడు గల్లిమొఱ విని జమగ్నికుమారులు వచ్చి యిట్లని విలపించిరి. 481
- క. వాకిలి వెడలవు కొడుకులు, రా కుండఁగ నట్టినిపు గ రాజసుతులచే
జీకాకు నొంది పోవఁగ, నీకాల్లెట్లాడె దండ్రి గ నిర్జరపురికిన్ . 482
- వ. అని విలపించు చున్నయన్నలం జూచి (రాముం డిట్లనియె). 483
- ఉ. ఏడువ నేల తండ్రితిను గ వేమఱ కుండుడు తోడులార నే
సూ డిదె తీర్తు నంచుఁ బరశుద్యుతిభీముఁడు రాముఁ డుగ్గుఁ డై
యోడక యజ్ఞనాత్మభవు గ లున్నపురంబున కేగి వారు గో
డాడఁగఁ బట్టి చంపె నడి గ నజ్ఞనజాతుల బ్రహ్మఘాతులన్ . 484
- క. ఖండించి రిపులశిరములు, గొండలు గాఁ బ్రోగు లిడియె గ గురురక్తనదుల్
నిండికొని పాట నుబ్బుచు, భండసమున విప్రరిపులు గ భయ మంద నృపా.
- వ. మఱియు సంతటఁ బోక. 486
- ఆ. అయ్యపగకు రాముఁ గ డలయక రాజుల, నిరువదొక్కమాఱు గ నరసి. చంపె
జగతిమీఁద రాక్షసబంబు లేకుండ, సూడు దీర్చ లేనిసుతుఁడు సుతుఁడె.
- వ. మఱియు నారాముండు శతమంతపంచకంబున రాజరక్తంబులం దొమ్మిదిమడుఁ

గులు గావించి తండ్రిశిరంబు దెచ్చి శరీరంబుతో సంధించి సర్వదేవమయుం
డగుదేవుండు దాని కావునఁ నన్ను నుద్దేశించి యాగంబు సేసి హోతకుం
దూర్పును బ్రహ్మకు దక్షిణభాగంబును సద్వ్యర్థనకుం బడమటిదిక్కును నుద్ధా
త్యనకు నుత్తరదిశయు నున్నవారల కవాంతరదిశలును నుపస్తప్త యైనకశ్యపున
కు నార్యావర్తం బనుమధ్యభూమియు సదస్యులకుం దక్కినయెడలును గలయ
నిచ్చి బ్రహ్మనది యైనసరస్వతియుం దవభృథిస్నానంబు సేసి కల్మషంబులం
బాసి మేఘవిముక్తుం డయినసూర్యుండునుంబోలె నొప్పు చుండె నంత. 488

క. ఆ ప్లవః డగుపుత్రువలనను, గ్రాప్తతనం డగుచుఁ దపముబ్రలిమిని మింటఁ
సప్తరిమండలంబున, సప్తముఁ డై వెలుగు చుండెఁ జమదగ్ని నృపా. 489

క. ఆజమదగ్నితనూజుఁడు, రాజీవాక్కుండు ఘనుఁడుఁ గ రాముఁ డధికుఁ డై
యోజను సప్తగులలో, రాజిల్లెడు మీఁదిమనువు గ రా సవ్యేశన్. 490

ఆ. శాంతచిత్తుఁ డగుచు గ సంగవిముక్తుఁ డై, భవ్యుఁడై మహేంద్రగ్ర పర్వతమున
నున్నవాఁడు రాముఁ గ యోజతో గంధర్వ, సిద్ధవరులు నుతులు గ సేయుచుండ.

క. భగవంతుఁడు హరి యీక్రియ, భృగుకులమునఁ బుట్టి యెల్లఁపుధివీతులఁ
జగతీభారము వాయఁగఁ, బగ గొని పలుమాఱుం జంపె గ బనరమున నృపా.

వ. అంత గాధికి నగ్నితేజం డగువిశ్వామిత్రుండు జన్మించి తపోబలంబున రాజ
ధర్మంబు దిగనాడి బ్రహ్మర్షి యై చూర్వగుకొడుకులం గనియె నయ్యెడ భృగుకుల
జాతుం డయినయజ్ఞిగ న్తునికొడుకు శునశ్శేపుండు గల్లింపులచేత హరిశ్చం
ద్రునియాగపశుత్వంబునకు నమ్ముచువడి బ్రహ్మకుల వినుసేయుచు మెప్పించి
దేవతలచేత బంధవిముక్తుం డయిన వానియందుఁ గృత గలిగి చేపట్టుకొని
విశ్వామిత్రుండు పుత్రుల కిట్లనియె. 493

క. కన్నులఁ గంటిని వీనిని, మన్ననకొమరుండు నాకు గ మక్కువమీలో
నన్నన్న యనుచు నీతని, మన్నింపుం డనినఁ జూచిగ్ర మం సంయుతు లై. 494

క. ఇతఁ డన్నఁడు మా కంట కట, కృతకృత్యుల మ ముతి మనుచు గ కేలియొనర్పఁ
సుతులఁ మ్లేచ్ఛులు గం డని, ధృతి లేక శపించె దపసి గ తిరుగుడువడఁగన్.

వ. అయ్యెడ నతనిశాపంబునకు వెఱచి యానూర్వరయందు మధ్యముం డయిన
మధుచ్ఛందుం డేబండ్రు దమ్ములుం దానును నమస్కరించి తండ్రి నీచెప్పిన
తెఱంగున శునశ్శేపుండు మా కన్న యని మన్నింపంగలవార మనవుడు సంత
సించి మంత్రదర్శి యైనశునశ్శేపుని వారలయందుఁ బెద్ద జేసి మధుచ్ఛందున
కిట్లనియె. 496

ఆ. పాడి సెడక వీడె గ నేడు మీకతమునఁ, గొడుకు గలిగె నాకుఁగ గొడుకులార
కడుపు లార మీరు గ గొడుకులఁ గనుఁ డింకఁ, బ్రీతితోడ దేవగ్రాతుఁ గూడి.

వ. అని పలికె నట్లు శునశ్శేపుండు దేవతలచేత విడివడుటంజేసి దేవరాతుం డయ్యె

మధుచ్ఛందుండు మొదలయినయేబండ్లు నాదేవరాతునకుఁ దమ్ములైరి పెద్దలయినయట్టకహారీతజయంతసుమదాదు లేబండ్లును వేతై చని రీక్రమంబున విశ్వామిత్రుకొడుకులు రెండువిధంబు లయినం బ్రవరాంతరంబు గలిగె నని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె నాపురూరపుకొడు కగునాయువునకు నహుషుండును ఓత్త్రీవృద్ధుండును రజయును రంభుండును ననేనసుండును ననువారు పుట్టిరందు • ఓత్త్రీవృద్ధునకుఁ గుమారుం డగుసుహోత్రునకుఁ గాశ్యండుఁ గుశుండు గృత్సమమండు నన ముగ్గురు సంభవించి రాగృత్సమమమనకు శునకుండును శునకునకు శౌనకుండును నమృహోత్తునికి బహ్వృచప్రవరుండును జన్మించి రాబహ్వృచప్రవరుండు దపోనియతుండై చనియెఁ గాశ్యునకుఁ గాశియుఁ గాశికి రాష్ట్రండును రాష్ట్రునికు దీర్ఘతవుండును జనియించిరి. 498

క. ఆదీర్ఘతవుని కధికఁడు, శ్రీ దయితాంశమునఁ బుట్టె నేవృత్తం డాయు ర్వేదజ్ఞఁడు ధన్వంతరి, ఖేదంబులు వాయు నతనికిఁ గీర్తన సేయన్. 499

వ. (నానుదేవాంశసంభూతుం డగు) నాధన్వంతరి యజ్ఞభాగంబున కర్హుం డతనికిఁ గేతుమంతుండుఁ గేతుమంతునకు భీమరథుండు నతనికి దివోదాసుం డనం బరఁ గుమ్యమంతుండు నునియించి రాద్యుమంతునకుఁ బ్రతర్దనుండు జన్మించె నాప్రతర్దనుండు శత్రుజితుండును ఋతిధ్వజుండు నని చెప్పంబడె నాతనికిఁ గువలయూశ్యుండు సంభవించె. 500

ఆ. వసుమతీశ విన కుగవలయాశ్వభూభర్త, లలితపుష్ప ఘను నగలక్కుఁ గనియె నాతఁ డేలె నేల నగవదియాలువే, లేండ్లు వానిభంగి నేలఁ డొకఁడు. 501

వ. అయ్యలక్కునకు సన్నఱియును నతనికి సునీతుండును నతనికి సుకేతనుండును నతనికి ధర్మకేతువును నతనికి సత్యకేతువును నాతనికి ధృష్టకేతువును నాధృష్టకేతువునకు సుకుమారుండును సుకుమారునకు వీతిహోత్రుండును వీతిహోత్రునకు భర్గుండును భర్గునకు భార్గభూమియు జనియించిరి. 502

ఆ. వాఁడు తునయుఁ గాశ్యవసుమతీశుం డాది, యైవవారు కాశు నలనఁగ నెగడి రవనిమీఁద వార నలాక్ష త్రవృద్ధుని, వంశజాతు లగుచు నవంశవర్య. 503

న. మతియు ఓత్త్రీవృద్ధునికి + రెండవకొం కగు (కుశునికిఁ బ్రీతియును వానికి సంజయుండును సంజయునికి జయుండును జయునికిఁ గృతుండును గృతునికి హర్యధ్వనుండును హర్యధ్వనునకు సహదేవుండును సహదేవునికి భీముండును భీమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సంకృతియు సంకృతికి జయుండును జయునికి ఓత్త్రీధర్ముండును బుట్టిరి వీరలు ఓత్త్రీవృద్ధాన్వయులు) రంభునికి రభసుండును రభసునికి గంభీరుండును గంభీరునికిఁ గృతుండును గల్గి రాకృతునికి బ్రహ్మకులం

+ ఈకుండవీకరణములోనిపాఠము 498-వ వచనమున 'ముగ్గురు సంభవించిరి' అనుటకుఁ బిదప వ్రాతప్రతులం జూపట్లేడి.

బు పుట్టె నయ్యనేనునకు శుద్ధుండును శుద్ధునకు శుచియు శుచికి బ్రహ్మసారథి
యైనత్రికకుత్తును జనించి రతనికి శాంతరజుండు పుట్టె నతండు విజ్ఞానవంతుఁడుఁ
గృతకృత్యుండు విరక్తుండు నయ్యె. 504

సీ. రజి యనువానికి శ్ర రాజేంద్ర యేనూఱు, కొడుకులు గలిగిరి శ్ర ఘోరబలులు
వేల్పు లెల్లను వచ్చి శ్ర వేడిన నారజి, దైత్యులఁ బెక్కండ్ర శ్ర ధరణిఁ గూల్చి
నాకంబు దేవేంద్రునకు నిచ్చె నిచ్చిన, రజికాళ్ల కెఱిగి సురప్రభుండు
వెండియు నతనికి శ్ర విబుధగేహము నిచ్చి, సంతోషబుద్ధి నరర్చన మొనర్చె
ఆ. సంత నారజి మృతుఁ శ్ర డైన నతనిపుత్రు, లమరవిభుండు తమ్ము శ్ర నడిగికొనిన
నీక యింద్రలోక శ్ర మేలిరి యాగభాగములు పుచ్చికొనిరి శ్ర గర్వ మంది. 505

క. వేలుపులతెఁడు గురుచే, వేలిమి వేల్పించి బలిమి శ్ర నెలయంగ నిజదం
భోళిని రజిసుతులను నిర్మూలము గావించి నాకశముం గైకొనియెన్. 506

వ. అది య ట్లండె నహుషునకు యతియు యయాతియు సగయాతియు నాయా
తియు వియతియుఁ గృతియు నన నాగ్గురుగొడుకులు దేహికి నింద్రియంబుల
చందంబున సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కగుయతికి రాజ్యం బిచ్చిన సతండు
విరక్తుం డై. 507

క. రాజ్యంబు పాములము, రాజ్యముతో నొడ లెఱుంగ శ్ర రాదు సుమతియున్
రాజ్యమునఁ బూజ్య నెఱుంగఁడు, రాజ్యము గీజ్యమ్ము ముక్తిరతునకు నేలా.
వ. అని పలికి నాఁడు రాజ్యంబునకుం బాసి చనియె. 509

క. ఆనహుషుండు మఖశతమును, మానుగ నొనరించి యింద్రమానిని గవయం
బూని మునీంద్రులు మోచిన, యానముపై నుండి కూలె శ్ర నహియై నేలన్. 510

ఉ. అన్నయుఁ దంద్రియుం జన యయాతి మహీపతి యై చతుర్దిశల్
ప్రన్ననఁ గావఁ దమ్ములకుఁ శ్ర బా లిడి శుక్రునికూతురున్ సుసం
పన్న గుణాభిరామ వృషపర్వునికూతురు నొలి నాంద్ర గా
నన్నయశాలి యై ధరణిచక్రధురంధరుఁ డయ్యె బేర్చితోన్. 511

వ. అనిన విని పరీక్షిన్న కేంద్రం డిట్లనియె. 512

— థియ నూ తి చ రి త్ర ము. థి—

ఆ. పార్థివుండు యయాతి శ్ర బ్రహ్మర్షి భార్గవుఁ, డల్లుఁ డగుట మామయగుట యెల్లు
రాజు రాచకూతు శ్ర రతిసేయఁ దగుఁ గాక, విప్రకన్య నొందరవిహిత మగునె.
వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 514

సీ. దనుజేంద్రకూతురు శ్ర తరళాక్షి శర్మిష్ఠ, పురమున నొకనాఁడు శ్ర ప్రాద్దు వోక
వేవుగుబోటులు శ్ర వెంట రా గురుసుత, యగు దేవయానితో శ్ర నాట మరగి
పూచినయెలదోటప్రాంత జొంపము గొన్న, క్రొమ్మావిసిడల శ్ర కొలఁకుఁ జేరి
యందుఁదమ్ముల తేనెలానిచొక్కుచుమ్రాయు, నశులర్పుంకృతులకుఁ నదిరిపడుచు

- ఆ. వలువ లూడ్చి కొలుకు శవడిఁ జొచ్చి తమలోనఁ, బెల్లు రేఁగి నీటఁ శ జల్లులాడ
నంది నెక్కి మాళి శ నిండుగోచులు పర్వ, తూలి వచ్చెఁ గొండఁచూలితోడ.
- చ. మలహారుఁ జూచి సిగ్గుపడి శ మానిను లంగఱు సంగభ్రమంబునఁ
వలువలు గట్టుచో ననుజరవల్లభుకూతుఁడు దేవఁచూనిను
వ్వలువ ధరించి ముంగిటికి శ వచ్చినఁ జూచి యెఱింగెఱిగి నా
వలు విది యెల్లు గట్టికొన శ వచ్చును దానికి నంచుఁ దిట్టించున్. 516
- వ. దేవయాని యిట్లనియె. 517
- శా. ఆలోకేశుముఖంబునం గలిగె బ్రాహ్మణ్యంబు బ్రహ్మంబు నా
మేలై వైదికమార్గముల్ దెలుపుచు శ మిన్నంది యందుఁ మహా
శీలుర్ భార్గవు లందు శుక్రఁడు సుధీరసేవ్యుండు నే వానికిం
జూలన్ నావలు వెల్లు గట్టితివి రక్షింజాత వై చేటికా. 518
- క. మహిమవతు లై నభూసుర, మహిళలవిత్తిమ్ములు ఎఱిమగువల కగునే
మహిఁ బసిఁడిగొలును లిడినఁ, విహితములే కుక్కలకు హావిర్భాగంబుల్.
- క. మీతండ్రి మాకు శిష్యుఁడు, మాతండ్రి గురుండు గొంతఁమాత్రం బైనం
బ్రీతిం గావింపక పరి, భూతం జేయుమవె తులువఁపోడిమిఁ జెనఁజీ. 520
- వ. అని భర్జించు చున్న దేవయానివలుకులు విని కరాళించి మ్రోగు చున్నభుజంగి
చందంబున నిట్టూర్పులు నిగిడించి పడవులు ²గొలుకుచు శర్మిష్ఠ యిట్లనియె.
- శా. భిక్షుం డై తమతండ్రి మాజనకునిఁ శ భిక్షించి యుండంగ సం
రక్షింపం దుది నింత యై మఱపుతో శ రాజప్రసూతాకృతి
నగ్రోరాజతనూజతో సుగుణతో శ నాతో సమం బాడెడిం
గుక్షిస్ఫోటము గాఁగ దీనిఁ జెలు లీకూపంబునం నోనరే. 522
- వ. అని పలికి. 523
- ఆ. బోటిపిండుచేతఁ శ బాదువంగఁ బట్టించి, రాజసమున దైత్యరాజతనయ
దొడరి దేవయానిఁ శ దోషించె వలు వీక, క్రుంకి నూతిలోనఁ శ ³గుతిలకొనఁగ.
- వ. ఇట్లు సేసి శర్మిష్ఠ వోయినవెనుక యచూతిభూపాలుండు వేటమార్గంబున నడ
విం దిరుగుచు దైవయోగంబున నాదేవయాని యున్ననూని సేరం జనుదెంచి
యందు. 525
- క. బంధువుల నెల్లఁ జీరుచు, ⁴నంధుజలామగ్నమధ్య శ యై వగచుచు ని
ర్బంధమునఁ జిక్కి పీడా, సింధువున మునిగి యున్నచేడియఁ గనియెన్. 526
- వ. కనుంగొని. 527

—ఓదేవయాని యయాతని వరించుట.—

శా. సప్తాంభోనిధిమేఖలావృతమహాసర్వంసహకన్యకా

ప్రాప్తోద్వ్యర్థదక్షదక్షిణకరప్రాసంబముం జేసి పో

త్తి పం జేసి యయాతి గట్టుకొనఁ బైరచేలంబు మున్నిచ్చి ప
ర్యాప్తస్వేదజలాంగి నాళిసముదాయస్వర్గవిక్ భార్గవిన్.

528

వ. ఇట్లు నూయి వెడలించిన రాజునకు రాజవదన యిట్లనియె.

529

మ. సనుఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చితి కదా శ నాభ ర్తవున్ నీవ దై
వనియోగం బిది తప్ప దప్పరుషతాశవాక్యంబు సిగ్ధంబు సౌ
ఖ్యనివాసున్ నినుఁ జేరునాటది పరుం శ గాంక్షింపఁ గా నేర్చునే
వనజం బానెడితేటి యన్యకుసుమాశవాసం బపేక్షించునే.

530

వ. అదియునుం గాక.

531

సీ. సుగుణాఢ్య విను నేను శ శుక్రునికూఁతుర, దేవయానిని దొల్లి శ దేవమంత్రి
తనయుండు కచుఁడు మారతండ్రిచేత మృతసం, జీవనిఁ దా సభ్యునించువేళ
నతనిఁ గామించిన శ నతఁ డొల్ల ననవుడు, నతఁడు నేర్చినవిద్య శ యడఁగి పోవ
నే శపించిన నాతఁడెఱిగి నాభ ర్త బ్రాహ్మణుఁడు గా కుండెడు శ మని శపించె

తే. ఎది నిమిత్తంబు నాకు బ్రాహ్మణుఁడు గాఁడు

ప్రాణనాథుడ వీ వని శ పెడఁతి వలుకఁ

దసదుహృదయంబు నెలఁతపైఁ శ దగులువడినఁ

దమక మొకయింతయును లేక శ తలఁచి చూచి.

532

మత్తికోకిలము, దైవయోగము గాక విప్రసుతత్వ వరించునె నామనం

బేవిధంబున నీశ్వరాజ్ఞయు శ నిట్టి దంచు వరించె ధా

తీవరుండును దేవయానిని శ ధీరబుధులకున్ మనో

భావ మొక్కటియో ప్రమాణ మరభావ్యభావ్యపరీక్షకున్.

533

ప. ఇట్లు వరించి యయాతి సనినవెనుక దేవయాని శుక్రునికడకుం జని శర్మిష్ఠ సేసిన
వృత్తాంతం బంతయుం జెప్ప కన్నిగొ మున్నగు గా నగచిన.

534

క. స్రురాత్ములమందిరములఁ, శాగోహిత్యంబుకంటె శ పాపం బిసఁ

సారముకంటె శిలల్ దిసి, యూరక కాపోతవృత్తి శ నుండుట యొప్పున్.

535

వ. అని వృషపర్వుకడ నుండుట నిందించుచు శుక్రుం శాకూఁతుం దోడ్కొని
పురంబు నెడలి చన సయ్యసురవల్లభుం డెఱింగి శుక్రునివలనం దేవతల గెలువ
దలంచి తెరువున కడ్డంబు వచ్చి పాదంబులపైఁ బడి ప్రార్థించి ప్రసన్నుం జేసిన
నాగోపంబు మాని శుక్రుండు శిష్యున కిట్లనియె.

536

తరలము, చెలులు వేపురుఁ దాను నీసుత శ చేటికై వడి నాసుతం

గొలువఁ బెట్టినఁ దీఱుఁ గోపము శ గొల్వఁ బెట్టెడవేని నీ

వెలఁదిఁ దోకొని వత్తు నావుడు శ వేగ ర మ్మని భార్గవిం

గొలువఁ బెట్టె సురారివద్యుఁడు ॥ గూఁతు నెచ్చెలిపిండుతోన్.

537

మ. చల మిం కే లని తన్నుఁ దండ్రి వనుపన్ ॥ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్యయస్యలు సహస్రంబు స్పృశస్రంబుఁ ద
న్నలమన్ దాసి సుదాసి యయ్యెఁ బగ నాఁయన్ ॥ భూరికోపానలా
కలితగ్లానికి దేవయానికి మహాగర్వోద్యమస్థానికిన్.

538

వ. అంత.

539

ఉ. ఆతత మైనవేడ్క దనుజాధిపమంత్రి సురారివందనో
పేతఁ దనూభవం బిలిచి ॥ పెండ్లియొనర్చె మహావిభూతికిం
బ్రీతి మహోగ్రజాతికి స్రవీతికి సాధువినితికిన్ సిత
ఖ్యాతికి భిన్నదుష్కులహాకార్యభియాతికి సయ్యయాశికిన్.

540

వ. ఇట్లు యయాతికి దేవయాని నిచ్చి శుక్రండు శర్మిష్ఠానంగమంబు సేయకు మని
యతని నియమించి పనిచినపిమ్మట దేవయానియు సయ్యయాతివలన యదుతు
ర్వసు లనుకుమారులం గనియె నొక్కరేయి సెఱంగు మాసి దేవయాని వెలుపల
నున్నయెడ శర్మిష్ఠ యెడరు వేచి యేకాంతంబున యయాతికడకుం జని చెఱకు
వింటిజోదుపువ్వుటంపఱ కోహటించి తనతలంపు సెప్పిన.

541

—శుక్రకూటారులు యయాతికి శాపం గొనంగుట.—

ఉ. ఆజనరాలిఁ జూచి మన ॥ మాపంగఁ లేక ॥ మనోధనాన్తుఁడై
యాజనభర్త మున్ను కవి ॥ యాడినమాట ॥ లంచి యైనఁ జే
తోజసుఖంబుల ॥ దనిపె ॥ గోవగి పచ్చునె డైవయోగముల్
రా జంట నద్రహస్య మంట ॥ రాజకుమారిని మాన నేర్చునే.

542

వ. ఇట్లు యయాతివలన శర్మిష్ఠ గర్భం బై క్రమంబున ద్రుహ్యుండు ననువుఁ బూ
రువు నన మువ్వరుతనయులం గాంచె నంత దేవయాని తద్వృత్తాంతం బంతయు
నెఱింగి కోపించి శుక్రకడకుం జని కోధమూర్ఛిత యై యున్నసమయంబున
యయాతి వెంటం జని యిట్లనియె.

543

ఆ. మామ కేల చెప్ప ॥ మా మా సరోజాక్షి, దినుజతనుజఁ బొంది ॥ తిప్పు వడితిఁ
గామినయిననన్నుఁ ॥ గరుణింపు పతిమాట, ॥ తండ్రి కెఱుంగఁజెప్పఁ ॥ దగవె నతికి.

వ. అని పలికి పాదంబుల కెఱగిన నయ్యంతి యొడంబడక యుండె నంత నది యెఱిం
గి శుక్రం డిట్లనియె.

545

క. నామాటఁ దోచి దానవ, భామను బొందితివి ధరణిపాలక తగవే

యేమాట యేది రూపము, కాముకులకు లోలువులకుఁ ॥ గలవే నిజముల్.

546

వ. అని పలికి నిన్ను వనితాజనహేయం బయినముదిమి వొందెడు మని శపియించిన

౧. 'వీరచేతస్సమాకలితగ్లానికి' వ్రా. ప్ర. 2 తనూభవాధి యై. 3 తల్లిఁ దండ్రి మోపఁ దగునె
అని పారాంతరము.

యయాతి యి ట్లనియె.

547

క. మామా నాపైఁ గోపము, మామా సిపుత్రియందు శ మానవు నాకుం
గామోపభోగవాంఛలు, ప్రేమమున రమించి ముదిమిఁ బిదపం దాల్తున్. 548

వ. అని పలికి యనుజ్ఞ గొని (దేవయానిం దోడ్కొని పురంబునకుం జని) పెద్దకొ
డు కగుయదువుం బిలిచి యయాతి యి ట్లనియె. 549

శా. సితల్లిం గనినట్టిశుక్రవలనఁ శ నేఁ డీజరం బొందితిఁ
నాతండ్రి యదునామధేయ సదయా శ నావృద్ధతం దాల్పువే
సీతాగుణ్యము నాకు నీవె తనివో శ నిం డె రఁ గొన్నేండ్లు నేఁ
జేతోజాతసుఖంబులం దిరిగెదఁ శ శృంగారి నై పుత్రకా. 550

వ. అనిన విని తండ్రికి యదుం డి ట్లనియె. 551

శా. కాంతాహేయము బంధునింద్యము దురాశకంఠాతిమిశ్రంబు హృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము ప్రశస్యేదవ్రణాకంపన
శాంతిస్ఫోటకయుక్త మీముదిమి వాంఛం దాల్చి నానాసుఖో
పాంతం బై నవయోనిధాన మిది యశయా తేర యీ వచ్చునే. 552

వ. అని యదుగ డొడఁబడి కున్న యయాతి దుర్వసుస్రహ్యుల నడిగి న ను
యదువు వలికినట్ల ఎలికినఁ గడగొట్టుకొమరుం డై నపూరువున కి ట్లనియె. 553

ఉ. పన్నపు గాని నీవు కడుఁబెద్దపు బుద్ధులయందు రమ్ము నా
యన్న మదాజ్ఞ నాటపు గ శ దన్న విసీతుఁడ వై నీవు నీ
యన్నలు సెప్పనట్లు పరిహారము సెప్పకు మన్న నాజరఁ
మన్ననఁ దాల్చి సితరుణి¹మం బొనగూర్పుము నాకుఁ బుత్రకా. 554

వ. అనిన విని గురుభక్తిగుణధారుం డయినపూరుం డి ట్లనియె. 555

శా. అయ్యా న న్నిటు వేడ నేల భవదీయజ్ఞాసముల్లంఘనం
బ య్యుండం బరిహారమున్ నొడువ నే శ నన్యాయినే నీజరఁ
నెయ్యం బొప్పంగఁ దాల్చి నాతరుణతఁ శ నీ కిచ్చెదం బంపినం
గ్రయ్యం బొత్తడిపుత్రకుండు క్రిమిసంకశుండు గా కుండునే. 556

వ. అదియునుం గాక. 557

క. మునివృత్తి డయ్య నేటికి, జనపాలక సుగతిఁ గోరునత్పురుషులకుం
దనకన్నతండ్రి సెప్పిన, పని సేసిన సుగతి గొంగురపసిఁడియ కాదే. 558

క. పనుపక చేయుదు రధికులు, పనిచిన మధ్యములు వొందురపటతురు తండ్రుల్
పని చెప్పి కోరి పనిచిన, ననిశము చూతాడుపుత్రు శ లభములు దండ్రి. 559

వ. అని పలికి పూరుండు ముదిమి సేకొని తనలేఁబ్రాయంబు యయాతి కిచ్చె నయ్య
యాతియుం దరుణుం డై. 560

- శా. ఏడువద్యపము లేడువాడలు గ సరస్వేలాతలం బెల్లఁ బె
 న్విడై ¹పోడి గ నేలుచుం బ్రజల సరస్వేషించి రక్షించుచుం
 దోడక్ భార్గవి రా మనోజసుఖసంతోషంబులం దేలుచుం
 గ్రిడించెక్ నియతేంద్రియుం డగుచు ²నాకీడ్ఠిరేకంబులన్. 561
- క. మర్మంబుల సతిసాధ్య, ధర్మంబుల దేవయాని శ దనప్రాణేశుక్
 సర్మముల మనోవాక్తను, కర్మంబుల నొండు లేక శ కడు మెప్పించెన్. 562
- శా. ఆకాశంబున మేఘబృందము ఘనం శ బై సన్న మై దీర్ఘ మై
 యేకం బై బహురూప మై యడఁగున శ ప్లేదేవుగర్భంబులో
 లోక శ్రేణి జనించుచుక్ మెలఁగుచుక్ శ లోపించు నాదేవు సు
 శ్రీ కాంతుక్ హరిఁ గూర్చి యాగములు సేసెన్ నాహుషం డిమ్ములన్. 563
- వ. మఱియును. 564
- మ. చెలికాండ్రక్ భటులక్ రథమ్ములఁ గరిశ్రేణిం దురంగంబులం
 గలలోఁ గన్నధనాళితో సమములం శ గాఁ జూచుచుక్ భార్యతోఁ
 బలువే యెల్ల మనోజ్ఞాగలహరీపర్యాప్తుఁ డై తేలియుక్
 బలుత్పిష్టం గడఁ గాన కింద్రియమహాబంధంబులక్ సుక్రకుచున్. 565
- వ. ఒక్కదినంబున నాత్మజ్ఞానంబునంజేసి కాంతానిమిత్తంబున దనమోసపోవుట
 యెఱింగి యయాతి (యతివిషాదంబు నొంది) దేవయాని కిట్లనియె. 566
- ఐశ్వర్యాది రేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనెడివ్యాజంబు దెలుపుట. —
- క. మనచారిశ్రమువంటిది, విను మితిహాసంబు గలదు శ వృద్ధజనములుక్
 మునులును మెత్తురు నివును, మనమున సంగీకరింపు శ మంజులనాణి. 567
- వ. అది యెట్టి దనిన. 568
- సీ. అది మొక్క డెడవిలో శ సహగుచు దాఁ గర్మఫలమున నూతిలోకపనికి జాణి
 లోఁగడఁగాగ నాలోకంచి కామి యై, కొమ్మున దరిఁ గొంత శ గూలఁ ద్రోచి
 వెడలింప నచ్చాగి శ విభునిఁ గాఁగోరిన, నగుఁగాక యని తాను శ నదియుఁ దిరుగ
⁴నెన్నియనిని దన్ను శ నెంత కామించిన, నన్నిటికిని భర్త శ యై తనర్చి
 తే. నాని నేపొద్దు రతులకు శ వశలఁ జేసి, సారిది గ్రిడించి కీడిగిచి శ చొక్కిచొక్కి
 కాముఁ డనియెడిదుస్సహాగ్రహముకతనఁ, జిత్త మేమఱి మత్తిల్లి శ చెల్లఁ జిక్కి.
- క. వెడలింటివానిచిగురా, కడిదపువేళునకు లోఁగి ²యతిమోహితుఁ డై
 విడువక సతులం దగిలెడు, జడునకు నెక్కడివి బుద్ధిచాతుర్యంబుల్. 570
- వ. అంత నచ్చాగంబు దనపదపం దగిలినఛాగీనివహంబులోపలం జూడ నొప్పెడి
 ఛాగియందుఁ దగిలి క్రీడింపం గని నూతిలోపలం బడి వెలువడినఛాగి తనపతి

1 లోసుగ. 2 'సత్కీర్తి' విశృంభించుచున్' వ్రా. ప్ర. 3 మను మన్నింతురు. 4 నజరేని
 యన్నీచ సంతఁ.

వలనినెయ్యంబు లే కుండుటకు విన్న నై తనమనంబున. 571

క. పలికిన బలుకులు వలుకఁడు, కలయున్ నవకాంతఁ జూచి కడుసంచలుఁ డై
నిలిచినచోటన్ నిలువఁడు, నిలు వెల్లును గల్ల కామి కనిజమరి గలఁడే. 572

వ. అని పలికి విడిచి చనిన నయ్యజవల్లభుండు సురతపరతంత్రుం డై మిసిమిసి యను
శబ్దంబునేయుంచు దచ్చాగివెంటం జని యొడంబఱుపం జాలకుండె నంత దానికి
గర్త యైనశాస్త్రాణుండు గోపంబున రతినమర్థంబు గా కుండ నల్లాడు చుం
డ ఛాగివిభవృషణంబులు ద్రొంచివేసిన నచ్చాగంబు గ్రిందబడి వేడుకొనిన
బ్రయోజనంబు వొడగని యోగవిదుండు గావున శాస్త్రాణ్ తిముండు గ్రమ్మ
ట నయ్యజవృషణంబులు సంధించిన. 573

క. వృషణములు మరలఁ గలిగిన, సుషణుం డై ఛాగివిభుండు కనుంఁగిలోడన్
విషయసుఖంబులఁబొందుచు, దృషతుఁడఁగనడయ్యెబెక్కు దివసము లయ్యున్.

వ. అని యివ్వధంబున యచూచి దేన చూనికి నిజవృత్తాంతంబు గధారూపంబున
నెఱింగించి యిట్లనియె. 575

మ. అబలా నీనిబిడఁతిదుర్జయసల్జ్జాపాంగభల్లంబులం
బ్రబలం బైనమనంబు భగ్నము గ నాప్రాప్త్యాముం గోలుపో
యి బలిష్ఠం డగుకాముబారిఁ బడి నే క నెట్లొగ్గునే బందిక
త్తేబడిం బాపపుదృష్ట 1 యిప్పు డకటా క్ గీర్వాకృతిన్ గొప్పడిన్. 576

క. అదలదు ప్రాణము లదలినఁ, గదలదు సర్వాంగకములుఁ క గలుచు నుండన్
వదలదు బిగువులు వదలినఁ, దుది లే దీత్తిష్ట దీనిఁ క ద్రుంపఁగ నలయున్.

క. వెయ్యేం డ్లయ్యెను నీతోఁ, గ్రయ్యెంబడి యున్నవాడఁ క గామసుఖములం
గ్రయ్య దొకయించు కైన, న్దయ్యచు కొన లిడియెఁ దృష్ట క నవపక్ష్మముఖి.

క. ముదిసెను దంతావలియును, ముదిసెను గేశములు దనువు క ముదిసెం గనకున్
ముదియనివి రెండు సిక్కెను, బ్రతికెడితీపియును విషయకక్షుస్పృహయున్.

క. కడ లే దాశాలతకుం, గడఁ జూడఁగ నేరరాదు క కడఁ గనిరేని
గడుముదమున సంసారము, కడఁ గందురు తత్త్వవిదులు క గమలకళాక్షి. 580

క. మండనహాటకపశువే, దండాశ్వవధూదుకూలభాన్యమ్ములు పె
క్కుండియు నాశాపాశము, ఖండింపఁగ లేవు మఱియుఁ క గడమయ చుమ్మి.

క. కామోపభోగసుఖములు, వేమాఱును బురుషుఁ డనుభవించుచు నున్నం
గామంబు శాంతిఁ బొందునె, ధూమధ్వజుఁ డాజ్యవృష్టి క ద్రుంగుడువకునే.

అ. అక్క తల్లి చెల్లె క లాత్మజ యెక్కిన, పాను పెక్క జనదు క పద్మనయన
2 పరమయోగి కైన కబలిమిని నింద్రియ, గ్రామ మధికపీడఁ క గలుగఁ జేయు. 583

1 'యక్కటకటా' బొందెడిన్. 2 పరమయోగి నైన బలిమాలనింద్రియ, గ్రామ మధిక
మడఁచి కట్టరాగు' వ్రా. ప్ర.

- క. వెంగలివి త్తము తిరుగుచు, గంగానై చెడక ముక్తిఁ గాంక్షించునతం
డంగనలతోడ విడువని, సంగడములు వదల వలయుఁ జలజాతముఖి. 584
- వ. అది గావున నేడుమొదలు తృష్ణాఖండనంబు సేసి నిర్విషయుండ నయి
యహంకారంబు విడిచి మృగంబులం గలసి వసంబున సంచరించెదఁ బరబ్రహ్మం
బునందుఁ జత్తంబు సేర్చెద బ్రహ్మనిష్ఠ మనుష్యులకు నాశానివారిణి యగు
టంజేసి యే నందుఁ దప్పరుండ నై యాహారనిద్రాదియోగంబులం బరిహరిం
చెద నాత్మవిదుం డై సంసారనాశంబులఁ దలంచినవాడై విద్వాంసుం డని పలికి
పూరునియావసం బతని కిచ్చి ముదిమి దాను గైకొని విగతలోభుం డై నిజ
భుజశక్తిపాలితం బగుభూమండలంబు విభాగించి ద్రుహ్యునకుఁ బూర్వభాగంబును
యదువునకు దక్షిణభాగంబును దుర్వసునకుఁ బ్రదీచీభాగంబును ననువునకు
నుదీచీభాగంబును సంరక్షింపుం డని యిచ్చి వారలనమత్తుంబున. 585
- క. నాలుగుచెఱఁగులనేలయు, శాలింపుం డనుచు నగ్రభవులను బంచె
భూలోక మేలు మనుచును, బాలాగ్నీదారుఁ బూరుఁ గ బట్టము గట్టెన్. 586
- వ. ఇట్లు పూరునికి రాజ్యం బిచ్చి పెక్కువర్షంబులందు ననుభూతంబు లయిన
యింద్రియసుఖంబులు వర్జించి. 587
- క. మిక్కిలి సుజ్ఞానంబునఁ, జక్కఁగ ¹దేగ నడిచి వైరిషడ్వర్గంబున్
తెక్కలు వచ్చినవిహగము, గ్రక్కున నీడంబు విడుచుకరణి నుదితుం డై. 588
- క. కారుణికోత్తముఁ డగుహరి, కారుణ్యముకతిన నతఁడు క్రమముం డై గెలిచెం
గ్రూరము లగువిషయంబుల, నూరక గెలువంగ శక్తుఁ గొక్కఁడుఁ గలఁడే. 589
- వ. మఱియు నిర్మూలితసకలసంగుండై సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల దిగనాడి నిర్మలం
బయి పరమం బయినవాసుదేవాభిధానబ్రహ్మంబునందు యాయతిభూపాలుండు
స్వతస్సిద్ధ యయినభాగవతగతిం జెందె సంత. 590
- సీ. ప్రాణేశుఁ డాడినకపలుకులు నగవులు, గాఁ జూడ కంతరంగమున నిలిపి
పథికు లై పోవుచుఁ గ బాసీయశాలల, జల్లగా నుండెడికజనలయట్లు
సంసారమునఁ గర్మసంబంధు లై వచ్చి, యాలుబిడ్డలు మగం గ డనుచుఁ గూడి
యుండుట గాని సంయోగంబు నిత్యంబు, గా దీశమాయాప్రకల్పితంబు
తే. దీని విడుచుట దగ వని గ తెగువ మెఱసి, నిద్ర సాలించి మేల్కొన్ననేర్పు సాలఁ
గలిగి భార్గవి సర్వసంగములవిడిచి, హరిపరాధీన యై ముక్తికరిగె నధిప.
వ. అని యిట్లు యయాతిచరితంబు సెప్పి భగవంతుండును సర్వభూతనివాసుం
డును శాంతుండును వేదమయుండును నైనవాసుదేవునికి నమస్కరించెద నని
శుకుం డి ట్లనియె. 592
- క. భారత నీవు జనించిన, పూరునివంశంబునందుఁ గ బుట్టినవారిం

జారుయశోలంకారుల, ధీరుల వినిపింతు నధికతేజోధనులన్. 593

వ. పూరునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకుఁ బ్రాచిన్వాంసుండు నాప్రాచిన్వాం
సునకుఁ బ్రవిరోధసమన్యపు నతనికిఁ జారువుఁ బుట్టి రాచారువునకు సుద్యువు
సుద్యువునకు బహుగతుండును బహుగతునకు శర్యాతియు శర్యాతికి సం
యాతియు సంయాతికి రాదాశ్వుండును రాదాశ్వునకు ఘృతాచి యను
నచ్చరలేమయందు ఋతేపువుఁ గత్తేపువు స్థలేపువుఁ గృతేపువు జలేపువు సన్న
తేపువు ధర్మేపువు సత్యేపువు వ్రతేపువు వసేపువు ననువారు జగదాత్మభూతుం
డైనప్రాణునకు నింద్రియంబులచందంబునఁ బదుగురు గొడుగులు జన్మించి రందు
ఋతేపువునకు సంతిసారుండును సంతిసారునకు సుమతియు భ్రువుండు సప్రతి
రఘుండు నన మువ్వరు పుట్టి రందు సప్రతిరఘునికిఁ గణ్ఠాండును గణ్ఠానికి మే
ధాతిఁగియు నతనికి బ్రస్కందుండు మొదలగుబ్రాహ్మణజాతులును జన్మించి
రాసుమతికి రైభ్యండు వుట్టె రైభ్యనకు దుష్కంతుండు వుట్టె. 594

క. పారానారిపరీతో, దారధరాభారదక్షిణక్షిణహస్త
శ్రీరాజులఁగ నొకనాఁ, డారాజేంద్రుండు వేటరయం దభిరతుండై. 595

క. గండకకంఠీరవభే, దుండశశవ్యాళకోలగోహిషరుచువే
దండవ్యాఘ్రమృగాదన, చండశరభశల్యభల్లరచమరాటవులన్. 596

క. చప్పడు సేయుచు మృగముల, కొప్పచు నీరములయందు శ రోయుచు వలలం
గ్రిష్ఠుని పడఁగఁ జోపుచు, దప్పక వ్రేయుచును వేటరతమకం బొప్పన్.

క. మృగయాధంబులవెంటను, మృగలాంఛనసన్నిభుండు శ మృగయాతురుండై
మృగయులుగొందఱుగొలువఁగ, మృగరాజపరాక్రమంబురమెఱయుచు వచ్చెన్.

వ. ఇల్లు వచ్చి వచ్చి దైవయోగంబునఁ గణ్ఠామహామునితపోవనంబు సేరం జని.

సీ. ఉరుశరశాంతాహియగళంబులకుఁ బింఛ,ముల విసరడికేకీరముఖ్యములను
గరణ లొల్లనికుంభికలభంబులకుమేత,లిడుచు ముద్దాడుమృగేంద్రములను
ఘనమృగాదనములు శ గాపు గా లేళ్లతో, రతులు సాగించుసారంగములను
నునుపుగా హోమధేనువులకంఠంబులు, దువ్వచు నాడుశాస్త్రాలములను

తే. దారి కలహించునుండురుదంపతులకు, మైత్రు లంకించుమార్దాలమల్లములను
మతిని జాతివై రంబులు శ మాని యిల్లు,గలసిక్రీడించుమృగములఁగొంచెనతిండు.

క. ఇతైఱఁగున మృగజాతుల, పొత్తులు నే మెఱుంగ మనుచు శ భూవల్లభుండుం
జిత్తములోపల నాముని,సత్తమునద్వృత్తమునకు శ సంతసపడుచున్. 601

క. నల్లకబినగుహసరసీ, కల్లోలోత్ఫుల్లయాధాకాగిరిమల్లీ
మల్లీమరువకకురవక, నల్లలితానిలమువలన శ సంతుష్టుండై. 602

వ. దుష్కంతుండు వచ్చునవసరంబున. 603

1 'గరుతో మదియక్తకలభం' అ. ప్ర. 2 మాషిక.

- క. ఇం దిందిరాతిసుండిరి, యిందిందిరిచికుర యున్న ర దిందింద శుభం
బిం దిందువంశ యనుక్రియ, నిందీవరవీధి మ్రాసె ర నిందిందిరముల్. 604
- క. మాకందర్పునిశరములు, మాకందము లగుటఁజేసి ర మాకందంబుల్
మా కందము లన్నకై వడి, మాకందాగ్రములఁ బికనమాజము లులిసెన్. 605
- వ. అంత.
- క. ఇం దున్నకణ్ణమునికిని, వందన మొసరించి తిరిగి ర వచ్చెద ననుచుం
బొందుగ¹ ననుచరులను దా, సందఱ సందంద నిలిపి ర యటఁ జని మ్రోలన్. 606
- శా. ఆకణ్ణాశ్రమమందు సీరజనివారసాంతప్రదేశంబునఁ
మాకందంబులసిడఁ గల్పలతికామధ్యంబునఁ మంజురం
భాకాండాంచితశాలలోఁ గుసుమసంకషన్నస్థలిం జూచె నా
భూకాంతుండు శకుంతల² నవనవరభూపర్యటత్కుంతలన్. 608
- క. దట్టపుఁదులుమును మీఁదికి, మిట్టించినచన్నగవయు ర మిలుమిలుచూడ్కుల్
సట్టాడునడుముఁ దేనియ, లుట్టెడుమోవియును మనము ర నూరింపంగన్. 609
- వ. అంత నారాజకుమారుం డలఁకటమ్ములవిలుకానివెడవింట ఘణఘణాయమాన
లయి మ్రోయుఘంటలకుం బంటించి తనమనంబున. 610
- శా. వన్యాహారముల³ జతేంద్రియతి నాకవాసించునాకణ్ణాఁ డీ
కన్యారత్నము నేగతిం గనియెడిం ర గా దీకురంగాక్ష రా
జన్యాపత్యము గాఁగ నోపు సభిలాషం బయ్యె గా దేని నే
యన్యాప్రియలందుఁ పారవుల కి రట్లాశించునే చిత్తిముల్. 611
- క. అడిగిన నృపసుతఁ గా సని, నొడివెడినొ కదే మనంబు ర నొవ్వ సని విభుం
డుడురాజవదన నడుగఁగఁ, డిడుమునఁ బడికొంతస్త్రాద్దు ర దడఁబడఁ జొచ్చెన్. 612
- వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ దనచి త్తినంచారంబు సత్యంబు గాఁ దలంచి యిట్లనియె.
- క. భూపాలకకన్యక వని, నీపయిఁ దిత్తింబు నాటె ర నీవా రేరీ
నీపే రెవ్వరు నిర్జన, భూపర్యటంబు దగవె ర పూర్ణేందుముఖి. 614
- వ. అని పలుకు చున్నరాజకుమారునివదనచంద్రికారసంబు నేత్రచకోరంబులవలనం
ద్రావుచు నయ్యవిద విభ్రాంత యయి యున్నసమయంబున. 615
- క. కంఠేకాలునిచేతం, గుంఠితుఁ డగు తెట్లు మరుఁడు ర కుసుమాస్త్రంబుల్
లుంఠించి గుణనినాదము, రంర మ్మన బాల నేసె ర రవరవ గదురన్. 616
- వ. ఇట్లు వలరాజువాడిక్రొవ్విరిగోలవేడిమిఁ దాలిమిపోడిమి సెడి యావాలుఁ
గంటి యిట్లనియె. 617
- మ. అనివార్యప్రభ మున్ను మేనకయు విశ్వామిత్రభూభర్తయుం
గని రా మేనక డించి పోయె నడివిం ర గణ్ణండు నన్నింతగా

1 'నన్నల మాస్యల' వ్రా. ప్ర. 2 'నవనటమ్మాపర్యటత్కుంతలన్' అ. ప్ర. 3 దడుమన యొక.

మనిచే సర్వము నామునీంద్రుఁ డెఱుంగుఁ శ్రమద్భాగధేయంబునన్
నినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థ నగుచున్ శ్రనే డీవనాంతంబునన్. 618

క. నీవారము ప్రజ లేమును, నీవారము పూజ గొనుము శ్రనిలువుము నీవున్
నీవారును మాయించును, నీవారాన్నంబు ¹గొనుడు శ్రనేడు నరేంద్రా. 619

న. అని పలికిన దుష్యంతుండు మెచ్చి మచ్చెకంటియిచ్చ యెఱింగి యిట్లనియె.

ఆ. రాజతనయ వగుదు శ్రరాజీవదళనేత్ర, మాట నిజము లోనికమాట లేదు
తనకు సదృశుఁ డయినతరుణునిఁ గైకొంట, రాజసుతకుఁ దగవు శ్రరాజవదన.

వ. అని మఱియుఁ దియ్యని నెయ్యంపుబలుకులవలన నయ్యవిద నియ్యకొలిపి. 622

క. బంధురయశుఁడు జగన్నుత, సంధుఁడు దుష్యంతుఁ డుచితశ్రమయజ్ఞం డై
గంధగజగమన నప్పుడు, గాంధర్వవిధి వరించె శ్రగహనాంతమునన్. 623

—...ధ ర తు ని చ రి త్ర ము...—

వ. ఇవిధిధంబున నమోఘవీర్యుం డగునారాచపట్టి గపసిరాచూలికిఁ జూలు నెక్కి
లిపి మఱునాఁడు తనవీటికిం జనియె న య్యితియుం గొంతకాలంబునకుఁ గొడు
కుం గనినఁ గణ్యమునీంద్రుం డారాచపట్టికి జాతకర్మాదిమంగళాచారంబు లొనర్చె
నాడింభకుండును దినదినంబునకు బాలచంప్రుడునుంబోలె నెదుగుచు. 624

క. కుంతితుండు గాక నాఁ డు, త్కంఠం దనపిన్ననాఁడె శ్రకణ్యపనచర
త్కంఠనముఖ్యంబుల, ²కంఠములం బట్టి యడుచుఁ శ్రగట్టున్ విడుచున్. 625

వ. అంత నాకణ్యమునీంద్రుండు బాలకుం జూచి శకుంతల కి ట్లనియె. 626

ఉ. పట్టపురాజు నీమగఁడు శ్రపాపఁడు సంతకు నెక్కు డన్నిటం

బట్టపుదేవి వై గఱువశ్రీబాగున నుండక పాటువారితో

⁴గట్టువనంబులో నవయఁ శ్రగాఁ బని లే దిటఁ గర్లి పోఁ గదే

• పుట్టినయిండ్ల మానినులు శ్రపోరచి గా ననిశంబు నుంచునే. 627

వ. అని పలికిన. 628

క. ఆపిన్నవాని నతుల, వ్యాపారు నుదారు వైష్ణవాంశోద్భవునిం

జూపెద నంచు శకుంతల, భూపాలునికడకు వచ్చె శ్రబుక్రునిఁ గొనుచున్. 629

వ. వచ్చిదుష్యంతుం డున్నసభామండపంబునకుం జని నిలిచి యున్నయెడ. 630

మ. వలకేల న్నురుచక్ర రేఖయుఁ బదద్రవ్యంద్వంబునం బద్మరే

ఖలు నొప్పారఁగ విందు వచ్చినరమాశ్రకాంతుండు నాఁ గాంతి న

గ్గల మై యున్నకుమారు మారసదృశాకారు విలోకించి తాఁ

బలుకం డయ్యె విభుం డెఱింగి సతి విశ్రాంతాత్మ యై వందురన్. 631

వ. ఆసమయంబున. 632

1. గుడువు. 2 వెంఠారించుం గలంచు విడుచుం గట్టున్. 3 భావన. 4 టట్టు వనంబులందు నవయం బని,

- మ. అదె నీవల్లభ వాఁడు నీసుతుఁడు భార్యపుత్రులం బాత్తులఁ
వదలం గా దలనాఁటికణ్ణవనికార్యవై నాహికారంభముల్
మది నూహింపు శకుంతలావచనముల్ ఓ మాన్యంబు తా భూవరేం
ద్ర దయం జేకొను మంచు మోసెను వియ్యద్యాణీవధూగీతముల్. 633
- వ. ఇట్లశరీరవాణి సర్వభూతంబులకుఁ దేటపడ భరింపు మని పలికిన నాకుమారుండు
భరతుం డయ్యె నంత నారాజు రాజవదన నంగీకరించి తనూభవుం జేకొని కొంత
కాలంబు రాజ్యంబు సేసి పరలోకంబునకుం జనియెఁ దదనంతరంబ. 634
- క. రెండవహరిక్రియ ధరణీ, మండలభారంబు నిజసమంచితశాహ
దండమున నిలిపి తనకును, భండనమున నెదురు లేక ఓ భరతుం డొప్పెన్. 635
- వ. మఱియు నాదాప్యంతి యమునాతటంబున దీర్ఘతపుండు పురోహితుండు గా
డెబ్బదియెనిమిదియును గంగాతీరంబున నేఁబడేనుం గా నిట్లు నూటముప్పది
మూఁ డశ్వమేధయాగంబులు సడక్షిణంబులు గా నొనర్చి దేవేంద్రవిభవంబున
సత్తిశయించి పదుమూఁడువేలు నెనుబదినాలుగింటికదుపుసేరు ద్వంద్వం
బనం బరఁగు సట్టివేయిద్వంద్వంబులపాఁడి మొనవులఁ గ్రేపులతోడ నలం
కారసహితలం జేసి వేపురు బ్రాహ్మణుల కిచ్చి మహ్నాత్మకకులంబున విప్ర
ముఖ్యులకుఁ బుణ్యదినంబునఁ గనకభూషణశోభితంబు లగు ధవళదంతంబులు
గలనల్లనియేనుంగులం బదురాలుగులక్షల నొనఁగె దిగ్విజయకాలంబున శకశ
బరబర్హరకషకిరాతకహూణమ్లేచ్ఛదేశంబులరాజులఁ బీఁచం బడంచి రసాతలం
బున రాక్షసకారాగృహంబులందున్న వేల్పులగరితలం బెక్కండ్ర విడిచించి తెచ్చి
వారలవల్లభులం గూర్చెఁ ద్రిపురదానవుల జయించి నిర్జరుల నిజమందిరంబుల
నునిచె నతనిరాజ్యంబున గగనధరణీతలంబులు ప్రజలు గోరినకోరిక లిచ్చు చుం
డె నివ్వెధంబున. 636
- ఆ. సత్యచరితమందుఁ ఓ జలమంగు బలమందు, భాగ్యమందు లోకప్రతులకంటె
నెక్కు డైనపేర్ని ఓ నిరువదియే డువే, లేండ్లు ధరణి భరతుం ఓ జేత సధిప. 637
- క. అర్థపతికంటెఁ గలిమిఁ గృ, తార్థం డై యతులశౌర్య ఓ మలవడియు నతం
డర్థములను గ్రాణములను, వ్యర్థము లని తలఁచి శాంతంఁ ఓ డయ్యె నరేంద్రా.
- క. భరతునిభార్యలు మువ్వరు, వరుసం బుత్రకులఁ గాంచి ఓ వల్లభుతోడఁ
సరి గా రని తోడ్పడను, శిరములు దును మాడి రాత్మశిశువుల సధిపా. 639
- వ. ఇట్లు విదర్భరాజపుత్రికలు శిశువులం జంపిన భరతుం డపుత్రకుం డై మరుత్ స్తో
మం బనుమాగంబు పుత్రార్థియై చేసి దేవతల మెచ్చించె నయ్యవసరంబున.
- సీ. అన్నయిల్లాలిఁ జూలాలిని మమతాఖ్య, జూచి బృహస్పతి సురతమునకుఁ
దొరఁకొని పై పడ్డఁ ఓ దొల్లి గర్భంబున, నున్న బాలుఁడు భయం ఓ బొడవి వలదు
తగ దని మొఱసేయఁ ఓ దమకంబుతో వాని, సంధుండ వగు మన్ననలిగి వాఁడు

యోనిలోపలివీర్యమురలఁ దన్నిన నేలఁ, బడి బిడ్డఁ డై యున్నఁ గ భాయలేక
 ఆ. నితనిఁ బెంపుకొడుకు క లిరువురు జన్మించి, రనుచు వెలయఁజేయు క మనిన మమతఁ
 బెంపజాల నీవ క పెంపు భరింపు మీ, ద్వాజు ననుచుఁ జనియె క దాని విడిచి.
 వ. ఇట్లు చభ్యునిభార్య యగుమమతయు బృహస్పతియు శిశువుం గని ద్వాజుఁ డైన
 వీని నీవ నీవ భరింపు మని వది నెమఱఁదులు నమలో నొండొరువులం బలికినకార
 ణంబున వాఁడు భరద్వాజుం డయ్యె గర్భస్థం డయినవాఁడు బృహస్పతి
 శాపంబున దీర్ఘ తముం డయ్యెనంత నాబృహస్పతియు మమతయు (నుదయించి
 న)వాని విడిచి నిజేచ్ఛం జనిన మరుత్తులు వానిం బోషించి పుత్రార్థి యయినభర
 తున కిచ్చి రతండు వానిం జేకొనియె వితథం బయినభరతవంశంబునకు నాభర
 ద్వాజుండు వంశక ర్త యగుటఁజేసి విశిధుం డనం బరఁగె నావితథునికి మన్యువు
 మన్యువునకు బృహత్ స్మ త్ర జయ మహావీర్య నర గన్గు లనువా రేగురు సంభ
 వించి రందు నరునికి సంకృతి సంకృతికి గురుండు రంతిదేవుం డన నిరువురు
 జన్మించి రందు.

642

శ్లోకం తి క్తే వు ని చ రి త్ర ము.

నీ. రాజవంశోత్తమ క రంతిదేవునికీర్తి, ¹నెల చెప్పఁగ విను క మిండు నందు
 నారాజు దనసంచికతార్థంబు లన్నియు, నెడపక దీనుల కిచ్చి యిచ్చి
 సకుంబంబుఁ డై ధైర్యసంయుతుం డై పేద, యై కూడు నీరు లే కధమవృత్తి
 నెందేని నలువది క యెనిమిదిదినములో, చరియిం నొకదినసంబు రేపు
 ఆ. నెయ్యి పాయసంబు క నీరును గలిగిన, బహుకుంబభారకథయముతోడ
 నలసి నీరువట్టు క నాఁకలియును మిక్కి, లొగవఁ జూచి కుడువ క నుత్సహించె.
 వ. అయ్యవసరంబున.
 నీ. బతిభిభూసురుఁ డొక్కఁ క శాహర మడిగినఁ, గడపక ప్రియముతో క గారవించి
 హరిసమర్పణ మంచు క నన్నంబుఁగో సగ, మిచ్చిన భుజియించి క నేఁగె నాతఁ
 డంతలో నొకశూద్రుఁ క డశనార్థి యై వచ్చి, పొడనూప లే గనఁ క బోక తనకు
 నున్నయన్నములోన క నొకభాగ మిచ్చిన, సంతృప్తుఁ డై వాఁడు క సనిన వెనుక
 ఆ. కుక్కగమియుఁ దాను క నొక్కఁ డే తేర నా,యన్న శేష మిచ్చి క సన్నయంబు
 లాడి మ్రొక్కి పంప క నోడక చండాలుఁ, డొక్కఁ డరుగుదెంచి క చక్క నిలిచి.
 వ. రాజున కిట్లనియె.

644

646

క. హీనుండఁ జండాలుండను, మానవకులనాధ దప్పి క మానదు నవలం
 బో నేర నీకుఁ జిక్కిన, పానీయము నాకుఁ బోసి క బ్రతికింపఁగదే.
 వ. అనిన వానిదీనాలాపంబులకుఁ గరుణించి రా జిట్లనియె.
 డ. అన్నము లేదు కొన్నిమధుకరాంబువు లున్నవి త్రావు మన్న ²రా

647

648

1 'యెఱమిఁ జెప్పఁగఁబడు నిందు నందు' వ్రా. ప్ర. 2. 'ర మ్మన్న' ఆ. ప్ర.

వన్న శరీరధారులకు శ నాపన వచ్చిన వారియాపదల్

గ్రన్నన మాన్చి వారికి సుఖంబులు సేయుటకన్న నొండుమే

లున్నదె నాకు దిక్కు పురుషోత్తముఁ జొక్కడ చుమ్ము పుల్కసా.

649

వ. అని పలికి.

650

మ. బలవంతం బగునీరువల్లున నిజప్రాణాంత మై యున్నచో

నలయం డేమియు వీనిహృజ్వరము నాయాసంబు భేదంబు నా

జలదాసంబున నేడు మాను ననుచు శ సర్వేశ్వరాధీనుఁ డై

జలముం బోసెను రంతిదేవుడు దయం శ జంజాలపాత్రంబునన్.

651

వ. తదనంతరంబ బ్రహ్మాదిదేవతలు సంతోషించి రంతిదేవునికి మేలు సేయం దలం

చి నిజాకారంబులతో ముంగట నిలువంబడి యారాజ్యధైర్యపరీక్షార్థంబు నమ

చేసినవృషలాదిరూప యగువిష్ణుమాయ నెఱింగించిన నానరేంద్రుం డందఱకు

నమస్కరించి.

652

క. వారల నేమియు పడుగక, నారాయణభక్తి దసమనంబున వెలుగన్

ధీగుం డెతడు మాయా,పారజ్ఞం డగుచుఁ బరమపదమునఁ బొందెన్.

653

క. ఆరాజ్యని గొలిచిన,వా రెల్లఁ దదీయయోగగ్రవైభవమున శ్రీ

నారాయణచింతన లై, చేరిరి యోగీశు లగుచు శ సిద్ధపదంబున్.

654

వ. ఇట్లు రంభిదేవుండు విజ్ఞానగర్భిణి యగుభక్తివలనఁ బరమపదంబునకుం జనియె

నంత గర్గనకు శిని జన్మించె శినికి గాఢ్యండు గలిగె నాతనినుండి బ్రాహ్మణ

కులం బయ్యె మహావీర్యనికి సురక్షయుండును సురక్షయునకుఁ ద్రయ్యారుణి

యుఁ గవియుఁ బుష్కరారుణియు నను మువ్వరు సంభవించిరి వారును బ్రా

హ్మణు లయి చనిరి బ్రహ్మక్షత్తునికి సుహోత్తుండు సుహోత్తునకు హస్త

యు జనించి రాహస్తి దసపేర హస్తిసాపురంబు నిర్మించె నాహస్తికి నజమీ

ఘండును ద్వీమీఘండును బుగుమీఘండును నన మువ్వరు జనియించి రం దజ

మీఘనివంశంబునం బ్రియమేధాదులు గొందఱు పుట్టి బ్రాహ్మణు లయి చని

రయ్యజమీఘనికి బృహదిఘపు నతవిపుత్రుండు బృహద్ధనువు నతనికి బృహ

త్కాయుండు నతనికి జయద్రఘండు నతనికి విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకు సేనజిత్తు

సేనజిత్తునకు రుచిరాశ్వండు దృఢహనువుఁ గాశ్వండు వత్సుండు నన నలుగు

రు జనించి రందు రుచిరాశ్వనకుఁ బ్రాజ్ఞండు నతనికిఁ బృథుసేనుండును బృ

థుసేనునికిఁ బారుండును వానికి నీపుండును నీపునికి నూర్వురు గొడుకులును

బుట్టిరి మఱియును.

655

ఆ. శుకునికూఁతు రై నరసుందరి సత్కృతిఁ, బొంది వేడ్క నీపరభూవిభుండు

నిమలయోగవిత్తు శ విజ్ఞానదీపితో,దారచిత్తు బ్రహ్మాదత్తుఁ గనియె.

656

వ. ఆ బ్రహ్మదత్తుండు జైగిషవోపదేశంబున యోగతంత్రంబునంజేసి¹గోదేవి యను భార్యవలన విష్వక్సేనుం డనుకుమారునిం గనియె విష్వక్సేనునకు నుదక్సేనుం డు నుదక్సేనునకు భల్లాదుండు వీరలు భార్వాదిషవు లనురాజు లైరి ద్విమీఘు నకు యమీసరుండు యమీసరునికిఁ గృతిమంతుండు గృతిమంతునికి సత్యధృతి సత్యధృతికి దృఢనేమి దృఢనేమికి సుపార్శ్వకృత్తు సుపార్శ్వకృత్తునకు సుపార్శ్వండు సుపార్శ్వనకు సుమతి సుమతికి సన్నతిమంతుండు సన్నతిమంతునికొ డుకు కృతి యనువాఁడు హిరణ్యనాభునివలన యోగమార్గం బెఱింగి శోకమో హంబులు విడిచి తూర్పుదేశంబున సామసంహిత పరియించె సతనికి నుగ్రాయుధుం డు నుగ్రాయుధునకు షేమ్యుండు షేమ్యునకు సువీరుండు సువీరునకుఁ బురంజ యుండు బురంజయునకు బహురథుండు జన్మించిరి హస్తీకొడుకు పురుమీఘుని కి సంతతిలే దయ్యె నయ్యజమీఘునికి నళిని యనుభార్యయందు నీలుండు నీలు నికి శాంతియు శాంతికి సుశాంతియు సుశాంతికిఁ బురుషాండుఁ బురుషునికి న ర్ముండు నర్మునికి భర్మ్యశ్వుండు భర్మ్యశ్వునకు ముగ్ధల యవీనర పృహదిషు కాంపిల్య స్పంజయు లనువా రేవురుం బుట్టిరి.

657

క. మించినభర్మ్యశ్వుండు సుతి, పంచకమును జూచి విషయపంచకమును వ ర్జించితిఁ దల మని పల్కినఁ, శాంచాలుగు నాఁగ సుతులు 3 పరిగిరి ధరణీన్.

వ. అంత ముగ్ధునినుండి బ్రాహ్మణకులం బై ముగ్ధులగోత్రంబు నానెగడ భర్మ్య శ్వపుత్రుం డైనయాముగ్ధునిక దివోదాసుండు సహల్య యనుకన్యకయునుం బుట్టి రహల్యయందు గౌలిమునికి శతానందుండు పుట్టె శతానందునికి ధను ర్వేదవిశారదుం డయినసత్యధృతి పుట్టె సతిం డొకవాఁడు వనంబున నూర్వశిం గనిన సతినికి రేతి.పాతిం బై తగ్వీర్యంబు శర స్థంబంబునం బడి మిఘనం బయ్యె నాసమయంబున.

659

క. చపలరతి శంతినుం డను, నృపవరుఁ డడవికిని వేటరనెపమునఁ జనుచుం గృపతోశిశుయుగముంగని, కృపియుఁగృపుండునుచుఁ దచ్చిఁగృహమునఁబెంచెన్.

వ. ఆకృపి ద్రోణునకు భార్య యయ్యె దివోదాసునకు మిత్రాయువు మిత్రాయువు నకుఁ జ్యవనుఁడుఁ జ్యవనునకు సుదాసుండు సుదాసునకు సహదేవుండు సహదేవు నకు సోమకుండు సోమకునకు సుజన్మకృత్తు సుజన్మకృత్తునకు నూర్వరుగొడుకు లుం గలిగిరి వారిలో జంతు వనువాఁడు జ్యేష్ఠుండు కడచూలు పృషతుండు పృ షతునకు ద్రుపదుండు ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నాదు లయినకొడుకులును గ్రామిది యనుకుఁడుగుం గలిగిరి ధృష్టద్యుమ్నునకు ధృష్ట కేతువు పుట్టె నీరీలు పాంచాలరాజు లని యెఱుంగుము మఱియు నయ్యజమీఘునికొడుకు ఋక్షుండు ఋక్షునకు సంవరణుం డాసంవరణుండు తపతి యనియెడిసూర్యకన్యయందుఁ

గురువుం గనియె నాకురువుపేరం గురుక్షేత్రం బయ్యె నాకురువునకుఁ బరీక్షిత్తు
సుధనువు జహ్నువు నిషఘండు ననువారు నలువురు వుట్టి రందుఁ బరీక్షిత్తు
కొడుకులు లేక చనియె సుధనువునకు సుహృత్తుం డతనికిఁ జ్యవనుండు చ్యవ
నునకుఁ గృతి గృతికి వసువు వసువునకు బృహద్రథకుసుంధమత్స్యప్రత్యగ్ర
చేదిషాదులు వుట్టి రందు బృహద్రథునకుఁ గుశాస్రుండు గుశాస్రునికి ఋష
భుండు ఋషభునికి సత్యహితుండు సత్యహితునికిఁ బుష్పవంతుండు పుష్పవం
తునకు జహ్ను వనువాడు మఱియును. 661

సీ. ఆబృహద్రథునకు శ నన్యభార్యాగర్భ, మున రెండు తినుఖండములు జనించె
దునుకలు గని తల్లి శ తొలంగంగ వైచిన, సంధించె నొకటిగా శ జర యనంగ
నొకదైత్యకాంత వాఁ శ డొప్పె జరాసంధుఁ, డన గిరివ్రజపుర శ మాతఁ జేతె
సతనికి సహదేవుఁ శ డతనికి సోమాపి, తనయుఁ శాతనికి శ్రుతశ్రవుండు

తే. జహ్నువుత్తుండు సురభిండు శ జనవ ర్ణ్య, యతనికొడుకు విదూరభుఁడతనిపట్టి
సార్వభాముండు నానికి శసంభవుండు, విను జయత్సేనుఁ డనువాడు శవిమలకీర్తి.

వ. ఆజయత్సేనునికి రథికుండు రథికునకు నయతాయువు నయతాయువుకుఁ గ్రోధ
నుండుఁ గ్రోధనున దేవాతిథియు దేవాతిథికి ఋక్షుండు ఋక్షునికి భీమసేనుండు
వానికిఁ బ్రతీవుండుఁ బ్రతీవున దేవాపి శంతను బాహ్లుకు లన మువ్వరు గొడు
కులు వుట్టి రంగు. 663

సీ. దేవాపి రాజ్యంబు శ నీర్వు నొల్లక వనం, బున కేగెఁ దమ్ముండు శ పూర్వజన్మ
మండు మహాభిషుఁడనియెడువాడు శం,తనుఁ డయ్యె వాఁడె యీశధాత్రి నెల్ల
నేలుచుఁ గరముల శ నేవృద్ధ ముట్టిన, వాఁ డెల్ల నిండుజగవ్వనము నొందు
నతఁడు శాంతిస్త్రావుఁ శ డై యున్న దానఁ బం, డ్రెండేండ్లు వజ్ర వర్షింప కున్న

ఆ. వృష్టి దేనిచొప్పు శ విపుల నడిగిన, నన్న యుండఁ దమ్ము శ డగ్నిహోత్ర -
దారసంగ్రహంబు శ దాల్చినఁ బరివేత్తి,యంపు గాన సీవ శ యతఁడవైతి. 664

వ. అది కారణంబు గా నన్న యుండఁ దమ్ముండు రాజ్యార్థుండు గాడు నిపు పరివే
త్తివు మీయన్నకు రాజ్యం బిచ్చిన సనావృష్టిదోషంబు సెడు సని బ్రాహ్మణులు
వల్కిన శంతనుండు వనంబునకుం జని దేవాపికిఁ బ్రియంబు సెప్పి రాజ్యంబు
నేకొమ్మని పల్కె సంతకు మున్న ¹వానితండ్రి దేవాపిని రాజ్యంబున కన్తుం జే
యం దలంచి విపులం బిలిచిన నావిపులు పాపండమతవాక్యంబులు దేవాపికి
నుపదేశించిన దేవాపి వేదంబుల నిందించిన పాపండుండును దేవదూషకుండును
సయ్యె గావున దేవాపికి రాజ్యంబు లే దని బ్రాహ్మణులు సెప్పిన శంతనుండు
మగిడి వచ్చి రాజ్యంబుఁ జేకొనియె సంత వర్షంబును గురిసె నివ్వధంబున. 665

క. దేవాపి కలాపపురం, బావాసము గాంగ యోగి శ యై యున్నాఁడు

- ర్వీవర కలి నష్టం బగు, జైవాత్మకకులము మీఁద ర సంస్థాపించున్. 666
- వ. బాష్ణికుం డనువానికి సోమదత్తుండు పుట్టె సోమదత్తునకు భూరియు భూరిశ్ర
వసుఁడును శలుండు ననువారు మువ్వరు పుట్టిరి. 667
- క. భాతిగ శంతనునకు గం, గాతటినికి వైష్ణవాగ్ర గణ్యుఁడు ఘోరా
రాతినయననీలోత్పల, భీతికర గ్రీష్మఁ డైనభీష్మఁడు పుట్టెన్. 668
- ఆ. పరశురాముతోడఁ బ్రతిఘటించి జయింప, నన్యు నొకని నెఱుంగఁగఁమఱనిఁ దక్క
వీరయూధపతి విరవేకధర్మజుండు, వేల్పుఁ టేటిపట్టి ర విమలయశుఁడు. 669
- వ. ఆశంతనునకు దాశకన్యక (యైనసత్యవతి)యందుఁ జిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు పుట్టి
రిందుఁ జిత్రాంగదుండు గంధర్వులచే నిహతుం డయ్యె మఱియును. 670
- ఉ. సత్యవతీవధూటి మును ర శంతనుపెండ్లము గానినాఁడు సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు ర గర్భము సేసిన బాదరాయఁడు
డత్యుదితుండు శ్రీహరికళాంశజుఁ డై ¹ప్రభవించె నిత్యముల్
సత్యము లైనవేదముల ర సాంగముల² విభజింప దత్తుం డై. 671
- ఆ. బాదరాయఁడు ర భగవంతుఁ డనఘుండు, పరమగుహ్య మైనభాగవతియు
నండనుండ నయిననాకుఁ జెప్పెను శిష్యజనుల మొఱుగి యేను రజదువుకొంటి.
- వ. ఆవిచిత్రవీర్యునికి గాశిరాజుకూతుల నంబికాంబాలికల భీష్ముండు బలాత్కారం
బునఁ దెచ్చి వివాహంబు సేసిన విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజరాగ
మత్తుం డై చిరకాలంబు నానావిధక్రీడల విహరించుచు రాజయశ్శ్రీపీడితుం డై
మృతుం డయ్యె సంత. 673
- క. అతనిసతులవలన సుతుల, సుత కను మని తల్లి వనుప ర సారిదిం గనియె
ధృతరాష్ట్రపాండువిదురుల, సుతచరితుఁడు బాదరాయఁడు నరేంద్రా. 674
- వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధనాదు లగుకొడుకులు సూర్యు
రును దుశ్యల యనుకన్యకయును జన్మించిరి మృగశాపభయంబునంజేసి భార్యం
బొంద వెఱచినపాండునకుఁ గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రులప్రసాదంబున యు
ధిష్ఠిరభీమాద్భును లనుమువ్వరును మాద్రి దేవివలన నాసత్యప్రసాదంబున నకుల
సహదేవు లనువారిద్దఱును గా నేవురు పుట్టి రయ్యేవురకును ద్రుపదరాజపుత్రియైన
ద్రౌపదియందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివింధ్యుండును శ్రుతసేనుండును శ్రుతకీర్తియు
శతానీకుండును శ్రుతకర్ముండును నన నేవురు పుట్టిరి. మఱియు యుధిష్ఠిరునకుఁ
జౌరవతియందు దేవకుండును భీమసేనునికి హిడింబయందు ఘటోత్కచుండును
గాళియందు సర్వగతుండును సహదేవునికి విజయయందు సుహోత్రుండును
నకులునకు రేణుమతియందు నిరమిత్రుండును సర్జనునకు నులూపి యనునాగక

1 'జనియించె' జోరహృద్దైత్యకరావకృష్ణమిలితస్థితవేదవిభాగదత్తుం డై' వ్రా. ప్ర.

న్యకయందు నిరావంతుండును మణలూరుపతిపుత్రి యయిన చిత్రాంగదయందు
బభ్రువాహనుండును సుభద్రయందు (శౌర్యధైర్య తేజోవిభవంబుల నఖిలరాజుని
కరంబునం బ్రఖ్యాతుం డైన) యభిమన్యుండును జన్మించి రందు బభ్రువాహనుం
డజ్జనునియోగంబున మాతామహునిగోత్రంబునకు వంశకర్త యయ్యె. 675

ఉ. అన్యసుపూజ్య నీజనకుఁ గ్రడై యభిమన్యుఁడు భూవరేంద్రమూ
ర్ధన్యుఁడు ధన్యమార్గణక కదంబవిచారితవై రివీరరా
జన్యుఁడు జన్యభీతకురుశైన్యుఁడు సైన్యసమూహనాధదృ
ష్టాన్యుఁడు మాన్యకీర్తిమహిమం దనరెం గురువంశకర్త యై. 676

వ. ఆయభిమన్యునకు నుత్తరయందు నీవు జన్మించితివి. 677

క. ద్రోణసుతుతూపువేడిమిఁ, బ్రాణంబులఁ బాసి హరికృష్ణపాదరసం
త్రాణంబున బ్రదికితె కా, ఖ్రోణీశ్వర మున్ను నీశేశుత్వమువేశన్. 678

వ. నీకుమారులు జనమేజయశ్రుతసేనభీమసేనోగ్రసేను లనునల్వరు వీరలయందు.

ఆ. నీవు తక్షకాహినిహతుండ వని విని, సకలసర్పలోక క్రంభూతము గ
సర్పయాగ మింక కజనమేజయుఁడు సేయఁగలఁడు పూర్వరోష కలితుఁ డగుచు.

వ. మఱియు నతండు సర్వధరణీమండలంబును జయించి కావపేయుండు పురోహి
తుండు గా నశ్వమేధంబు సేయంగలవాఁడు నానికి శతానీకుండు జనియించి యా
జ్ఞవల్క్యునితోడ వేదంబులు పఠించి కృపాచార్యునివలన విలువిద్య నేర్చి
శౌనకునివలన నాత్మజ్ఞానంబుఁ బడయంగలవాఁ డాశతానీకునికి సహస్రానీకుండు
వానికి నశ్వమేధజం డశ్వమేధజునికి నాసీమకృష్ణుం డాసీమకృష్ణునకు నిచకుం
(ఙానిచకుండు గజాహ్వయంబు నదిచే హృతంబు గాఁ గౌశాంబియందు వసి
యించు) నాతనికి నుప్తం డుప్తనికిఁ జిత్తరఘండు చిత్తరఘనకు శుచిరఘండు
శుచిరఘనికి వృష్టిమంతుండు వృష్టిమంతునికి సుషేణుండు సుషేణునికి సుపీతుం
డు సుపీతునికి నృచక్షువు నృచక్షువునకు సుఖానిలుండు సుఖానిలునికిఁ బరిష్లవుండు
పరిష్లవునకు మేధావి మేధావికి సునయుండు సునయునికి నృపంజయుండు నృపంజ
యునికి దూర్వుండు దూర్వునికి నిమి నిమికి బృహద్రథుండు బృహద్రథునకు సు
దాసుండు సుదాసునికి శతానీకుండు శతానీకునకు దుర్దమనుండు దుర్దమనునికి
విహీనరుండు విహీనరునికి దండపాణి దండపాణికి మితుండు మితునకు ష్మేమకుం
డు ష్మేమకునకు బ్రహ్మక్షత్తుండు¹ వాఁడు నిర్వంశుం డై దేవర్షి సత్కృతుం డై
కలియుగంబునందుఁ జనం గలవాఁడు. 681

క. జగతి నిటమిఁదఁ బుట్టెడు, మగధాధీశ్వరుల నిఖిలమనుజేశ్వరుల
నిగమాంతవిదులఁ జెప్పెద, సుగుణాలంకార ధీర శ్ర సుభగవిచారా. 682

వ. జరాసంధపుత్రుం డైన సహదేవునికి మార్జాలి మార్జాలికి శ్రుతశ్రవుండు శ్రుత

శ్రవనకు సయంతాయువు సయంతాయువునకు నిరమిత్త్రుండు నిరమిత్తునకు సున
క్షుత్త్రుండు సునక్షుత్తునికి బృహత్సేనుండు బృహత్సేనునికిఁ గర్మజత్తు గర్మజత్తు
నకు శ్రుతంజయుండు శ్రుతంజయునకు విప్రుండు విప్రునకు శుచి శుచికి షే
ముండు షేమునికి సువ్రతుండు సువ్రతునకు ధర్మనేతుండు ధర్మనేతునకు
శ్రుతుండు శ్రుతునకు దృఢసేనుండు దృఢసేనునికి సుమతి సుమతికి సుబలుండు
సుబలునకు సునీతుండు సునీతునకు సత్యజత్తు సత్యజత్తునకు విశ్వజత్తు విశ్వజత్తు
నకుఁ బురంజయుండును జన్మించెద రని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 683

ఆ. వినుము మగధదేశక్షత్రియులు జరాసంధ, ¹ ప్రముఖధరణిపతులు శ్రీ ప్రబలయశులు
వీరు కలియుగమున శ్రీ వేదేంద్రులలోపల, బుట్టి గిట్టఁ గలరు శ్రీ భూవరేంద్ర. 684

వ. యయాతికొడు కనువునకు సభాసరుండుఁ జక్షువుఁ బరోక్షుండు సనువారు ము
గ్గురు పుట్టి రందు సభాసరునికిఁ గాలనాథుండు గాలనాథునకు స్పంజయుండు
స్పంజయునకుఁ బురంజయుండుఁ బురంజయునకు జనమేజయుండు జనమేజయు
నకు మహాశాలుండు మహాశాలునికి మహామనసుండు మహామనసునకు నుశీస
రుండు తితిక్షు వన నిరువురు జన్మించి రందు నుశీసరునకు శిబివన్త్రమిదర్పు లన
సలువురు జన్మించి రందు శిబికి వృషదర్ప సువీర మగ్ధ కేకయులు సలువురు
పుట్టిరి తితిక్షునకు గుశన్త్రుఁడు గుశన్త్రుఁడు పేముండు పేమునకు సుతి
పుండు సుతపునకు బలియుఁ బుట్టి రాబలిసలన సంగవంగకలింగసింహపుంగ్రం
ధు) లనుపేళ్లు గలవా రాద్వైట కుమాసులు పుట్టిరి వారలు దూస్సుదేశంబున
కు రాజు లయి దేశంబులకుఁ దమతమనామధేయంబు లిడి దోలిరి సువీరునకు
సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివిరథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకుఁ
పత్మరథుండుఁ బుట్టి రాచిత్రరథుండు గోమపాదుండు నాఁ బరఁగె. 685

క. సంతతి లేనికతంబునఁ, జింతించుచు నుండ సతనిశ్చెలికాఁ డగుధీ
మంతుండు దశరథుఁ డతనికి, సంతతి గానిచ్చె నాత్మజను శాంతాఖ్యన్. 686

వ. అంత గోమపాదుండు దనకూతురు శాంతి యని కైకొని మెలంగు చుండ నా
రాజు రాజ్యంబునఁ గొంతకాలంబు వర్షంబు లేమికిం జింతించి విభాండకసుతుం
డైనఋశ్యశృంగుండు వచ్చిన వర్షంబు గురియు నని పెద్దలవలన నెఱింగి. 687

క. ఆరాజు ఋశ్యశృంగుని, ఘోరతపోనియముఁ దెచ్చుకొంటకై పనిచె
వారసతుల నేర్పుల ను, దారస్తసభారభీరుతరమధ్యగలన్. 688

వ. వారును జని. 689

ఆ. కాంతలార మెకము శ్రీ గన్నది మొదలుగా, నాఁడువారి నెఱుంగఁ శ్రీ డడవిలోన
గోఁచి బిగియఁగట్టుకొనినయావడుగని, మత్రికాని రతికి శ్రీ మరపవలయు. 690

వ. అని పలుకుచు. 691

- క. ఆడుచుఁ జెవులకు నింపుగఁ, బాడుచు నాలోకనిశిత్రబాణౌఘములఁ
వీడుచు డగ్గల నోడుచుఁ, జేడియ లాతబిసివడుగుఁ శ్ర జేరిరి కలఁపన్. 692
- వ. అయ్యవసరంబున వారలం జూచి. 693
- సీ. మిళితాళిసీలధర్మమిల్ల భారంబులు, చారుజటావి శ్రేషంబు లనియు
భర్తాంచలోజ్జ్వలప్రభదుకూలంబులు, తతిచర్మవస్త్ర భేదంబు లనియు
బహురత్నకీలితభాసురదామంబు, లధికరుద్రాక్షమాళలాదు లనియు
మలయజమ్మగనాభిశమహితలేపంబులు, బహువిధభూతిలేపంబు లనియు
- తే. మధురగానంబుశ్రుతియు క్తమంత్రజాతు, లనియువీణలుదండంబులనియు సతుల
మూర్తులెన్నఁచు నెఱుంగనిగ్రముగుడతపసి, వారిఁ దాపసులనిఁడ యశవచ్చిమ్రొక్కె. 695
- వ. ఇట్లు వచ్చి మ్రొక్కినఋశ్యశృంగుం జూచి నగుచు డగ్గటి.
- సీ. సేమమే యని సతుల్ సేతుల గ్రుచ్చి క, ర్మశకుచంబులు మోవఁ శ్ర గౌగిలించి
చిరతపోనియతిడస్మితిగదా యని మోముఁ, గందువయునునాభిఁగలయఁబడికి
క్రాంతదీపన వివి శ్ర గొను మని వీనుల, పొంత నాలుకలఁ జరప్పల్లు చేసి
మావనంబులపండ్లు శ్ర మంచివి తిను మని, పెక్కులడ్డంబులు శ్ర ప్రీతి నొసఁగి
- ఆ. సూతనాజనంబు శ్ర నును పిది మే లని, గోచి విడిచి మృదుదుశకూల మిచ్చి
మాని మరగఁ జేసి శ్ర మాపర్ణశాలకుఁ, బోద మనుచుఁ గొంచుఁ శ్ర బోలు రతని.
- వ. ఇట్లు హరిఁగిసుతుండు కాంతాకటాక్షపాశబద్ధుం డై నారలవెంటం జని రోమ
పాదుకడకుం బోయిన సతండు దసప్రియనందన యైసశాంత నిచ్చి పురంబున ను
నిచికొనియె సమ్మునీశ్వగుండు వచ్చిన (వర్షస్రతిబంధదోషంబు సెడి) వర్షంబు
గురిసె సంత. 697
- ఆ. ఆనృపాలచంద్రుఁ శ్ర డనపత్యుండై యుండ, నెఱిఁగి మునికులేంద్రుఁడంద్రుఁగూర్చి
యిష్టి చేసి సుతుల శ్ర నిచ్చె నాతనికృపఁ, బంక్తిరథుండు పిదపఁ శ్ర బడసె సుతుల.
- వ. ఆరోమపాదునకుఁ జతురంగుండును జతురంగునకుఁ బృథులాక్షుండును బృథు
శాక్షునికి బృహద్రథుండు బృహత్కర్ముండు బృహద్భానుండు ననువారు ము
వ్వరు పుట్టి రందు బృహద్రథునకు బృహస్మననుండు బృహస్మనసునకు జయద్ర
థుండు జయద్రథునకు విజయుండు విజయునకు సంభూతి యనుభార్యయందు
ధృతియు నాధృతికి ధృతవ్రతుండు ధృతివ్రతునకు సత్యకర్ముండు సత్యకర్మునకు
సతిరథుండును జన్మించిరి. 699
- ఆ. కుంతి పిన్ననాఁడు శ్ర గోరి సూర్యునిఁ బొంద, బిడ్డఁ డుదితుం డైన శ్ర బెట్టెఁ బెట్టి
గంగసీట విడువఁ శ్ర గని యతిరథుం డంత, గర్జుల డనుచుఁ గొడుకు శ్ర గారవించె.
- వ. ఇట్లతిరథునకుఁ గానీనుం డైనకర్ణుండుకొడు కయ్యెఁ గర్ణునకు వృషసేనుండు పుట్టె

1 తే. చర్మవస్త్రము వదలించి చర్మకాంతి, మించిచెలఁగుకీతాంబర మిచ్చి శెనసు, మనము
పొక్కంగ సతనిఁ జేకొనఁగ వారి, మఱుఁగునకుఁ జేరు సతఁడు వే మరగి వారి.

నయ్యయాతికొడుకై నద్రహ్యునకు బభ్రుసేతువుబభ్రుసేతువునకు నారబ్బుండు నార
బ్బునకు గాంధారుండు గాంధారునకు ఘర్ముండు ఘర్మునకు ఘృతుండు ఘృతునకు
దుర్మదుండు దుర్మదునకుఁ బ్రచేతసుండు బ్రచేతసునకు నూర్గురు పుట్టి మ్లేచ్ఛపతు
లయి యుద్గిశ నాశ్రయించిరి తుర్వసునకు వహ్ని వహ్నికి భర్గుండు భర్గునకు
భానుమంతుండు భానుమంతునకుఁ ద్రిసానువుఁ ద్రిసానువునకుఁ గరంధముండును
గరంధమునకు మరుత్తుండు నతనికి యయాతిశాపంబున సంతతి లే దయ్యె
వినుము.

701

శ్లోకము గు వం శ చ రి త్ర ము.

చ. అనఘ యయాతి పెద్దకొడు కై నయదుక్షితిపాలునంశెమున్

వినినఁ బరించినన్ నరుండు క్ష వెండియుఁ బుట్టెడు ముక్తికి బొందు స
య్యనుపమమూర్తి విష్ణుండు నరరాకృతిఁ బొంది జనించె గావునన్
వినుము నరేంద్ర నీకు నది క్ష వీనులపండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్.

702

వ. యదువునకు సహస్రజిత్తుఁ గోష్ఠువు నలుండు రిపుండు ననువారు నలువురు సం
భవించి రందుఁ బెద్దకొడు కై న సహస్రజిత్తునకు శతజిత్తు గలిగె నాశతజిత్తునకు
మహాహయ వేణుహయ సేహాయు లనువారు మువ్వురు జనించి రందు హేహ
యునకు ధర్ముండు ధర్మునకు నేత్రుండు నేత్రునకుఁ గుంతి గుంతికి మహిష్మంతుం
డు మహిష్మంతునికి భద్ర సేనుండు భద్ర సేనునకు దుర్మదుండు దుర్మదునికి ధని
కుండు ధనికునికిఁ గృతవీర్య కృతాగ్ని కృతకర్మ కృతౌజు లను నెలుగురు సంధ
వించి రందుఁ గృతవీర్యునికి సద్భునుండు జనియించె నతండు మహాబుద్ధిబలంబున.

నీ. హరికళాసంజాతుఁ క్ష నదత్తాత్రేయు, సేవించి సద్యోగక్షిధిఁ బడసి
బహుయజ్ఞ దానతప్రపంబులు గావించి, సకలదిక్కులు గెల్చి క్ష జయముతోడ
సతతంబు హరినామకసంకీర్తనము సేసి. ధనముల నమ్మ కుకదారవృత్తి
నెనుబదియేను వేర లేండ్లు భూచక్రంబు, 'ఘనకీర్తి దనపేరు క్ష గాఁగ నేలె

ఆ. ముదిమి లేక తరుణ్యమూర్తియై యురుకీర్తి, నమరేగార్తవీర్యుడనఁగ విభుండు
నిజము వానిభంగి క్ష నేల యేలినయట్టి, రాజు నెఱుంగ మెందు క్ష రాజముఖ్య.

వ. అయ్యర్జునునకుం గల వేపురుగొడుకులం బరశురామునిబారికిం దప్పి జయధ్వ
జుండు శూర సేనుండు వృషణుండు మధువు నూర్జితుండు ననువారేపురు బ్రదికిరి
జయధ్వజునకుఁ దాళజంఘుండును దాళజంఘునకు నౌర్వమునితేజంబున నూ
ర్వురు గొడుకులును గలిగి రందుఁ బ్రథముండు వీతిహోత్రుండు మధువునకు
వృక్షుండు వృక్షునకుఁ బుత్రశతంబు పుట్టె నావంశంబువారు మాధవులును బ్ర
థముండు వృష్ణి గాన వృష్ణులు యాదవులు ననం బరఁగిరి యదువురెండవపుత్రుం
డై నకోష్ఠువునకు వృజినవంతుండు వృజినవంతునకు శ్వాహితుండు శ్వాహితు

నకు భేరుశేకుండు భేరుశేకునకుఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశిబిందుండుఁ బుట్టిరి. 705

మ. కృశమధ్యల్ పదివేపు ¹రంగనలతోఁగ్ర గ్రీడం బ్రమోదింప న
త్కుశలుం డై పదివేలక్షలు సుపుర్రుల్ భక్తి సేయం జతు
ర్దశరత్నుండును యోగి నాఁ బరఁగి సత్ ప్రదీపరాజేంద్రుఁ డై
శశిబిందుం డురుక్తి మంత్రుఁ డమరెక్క సత్కాంతిపూర్ణేందుఁ డై. 706

వ. అతనికొడుకులమొత్తంబునకు ముఖరు లయినయార్వరలోఁ బృథుశ్రవుం డను
వానికి ధర్ముండు పుట్టె ధర్మునకు నుశనుండు పుట్టి నూ అశ్వమేధంబులు సేసె
నయ్యుశనునకు రుచికుండు పుట్టె నారుచికునకుఁ బురుజుత్తు రుక్ముండు రుక్మే
షువుఁ బృథువు జ్యోమఖుండు ననువా రేవురు పుట్టి రందు జ్యోమఖుండు. 707

నీ. తొట్టుకొల్పెడుశై బ్యతోడిప్రేమంబున, సనపత్న్యఁ డయ్యును ²నన్యభార్యఁ
గైకొన కొకకొంతకాలంబునకుఁ బోయి, పగవారియింటను ³బలిమిఁ బట్టి
యొకకన్యఁ దేరిపై ⁴ననుచి తోడ్కొరంగ, జననాథుఁ గన్యను ⁵నై బృ సూచి
కొపించి నూనవకుహక యీపడుచును, దెచ్చి యే నుండెడితేరిమోఁడఁ

ఆ. బెట్టివాఁడ వనుచు ⁶బిటుసులు ⁷వలుకంగ, సతఁడు వలికె సంత ⁸నతివతోడ
నాకుఁ గోడ లింత ⁹నమ్ము మిలలితాంగి, సవతి గాదు నికు ¹⁰నత్య మనుచు.

ఎ. అయ్యవసరంబున శై బ్య కొడుకుం గాంచు నని యెఱింగి విశ్వేదేవతలును బిత్తు
దేవతలును సంతసించిరి వారలప్రసాదంబున సంత. 709

క. ¹తననవతి మొఱంగి పెనిమిటి, తనుఁ బొందిన శై బ్య మఱి విగ్రహునిఁ గనియెం
దనయుఁ గని జ్యోమఖుండును, దనతెచ్చినకన్యఁ దెచ్చి ²తనయున కిచ్చెన్.

వ. ఆకన్యకయందు విదర్భునకుఁ గుశుండును గృధుండును రోమపాదుండునుం బుట్టి
రారోమపాదునకు బభ్రువు బభ్రువునకు విభువు విభువునకుఁ గృతి గృతికి నుశి
కుం డుశికునకుఁ జేది చేదికిఁ జై ద్యాదులు పుట్టిరి కృధునకుఁ గుంతి గుంతికి ధృష్టి
ధృష్టికి నిర్వృతి నిర్వృతికి దశార్హుండు దశార్హునకు వ్యోముండు వ్యోము
నకు జీమాతుండు జీమాతునకు వికృతి వికృతికి భీమరథుండు భీమరథునకు
నవరథుండు నవరథునకు దశరథుండు దశరథునకు శకుని శకునికిఁ గుంతి గుంతికి
దేవరాతుండు దేవరాతునకు దేవక్షత్తుండు దేవక్షత్తునకు మధువు మధువున
కుఁ గురువ శుండు గురువశునకు నను వనువునకుఁ బురుహోత్తం డతనికి సంత
శు వతనికి సాత్వతుండు సాత్వతునకు భజమానుండును భజయును దివ్యుం
డును వృష్టియు దేవాప్యథుండును సందకుండును మహాభోజుండును నన నేడ్గురు
వుట్టి రందు భజమానునకుఁ బ్రథమభార్యయందు నిమోచికంకణవృష్ణులు

1 'రంగనలునుం గ్రీడింప మోదించుతత్కుశలుం. 2 వలుకుచు గొడ్డునీఁగఁగాంతుఁగొడుకు
నాకుఁ గోడలయ్యె నమ్ము మిలలితాంగి, సవతిగాదు వినుము నత్యమనియె. 3 తననలువలంతొపెనిమిటి.'

మువ్వురును రెండవభార్యయందు శతజన్తు సహస్రజన్తు సయతజన్తు నన మువ్వురును బుట్టి రందు దేవాప్యధునికి బభ్రువు వీర లిగువురస్రభావంబులఁ జెన్గలు శ్లోకనూపంబునఁ బరిమింతు రట్టి శ్లోకార్థం జెట్టి ననిన.

711

తే. వినుము దూరంబునం దేమి న వినుచు ¹ నుందు

మదియ చూతుము డగ్గఱ న నరుగుదేర

నరులలో బభ్రువుకంటె నున్నతుఁడు లేఁడు

యోజ దేవాప్యధున కెన న యొరుఁడు గలఁడె.

712

క. పదునాలుగువేవురు నఱు, వదియేవురు నరులు ముక్తి న వడసిరి బభ్రువు

డుదితుఁడు దేవాప్యధుఁడును, బదపడి యోగంబుఁ దెలియఁ న బలికనకతనన్.

వ. మహాభోజం డతిధార్మికుండు వానిచంశంబువారు భోజు లని పలుకంబడిరి వృష్టికి సుమిత్రుండు యథాజన్తును జన్మించి రందు యథాజన్తునకు శినియు ననమిత్రుండును జనించి రనమిత్రునికి నిమ్మండు నిమ్మునికి సత్రాజితుండుఁ బ్రసే నుండు నన నిరువురు వుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునికి శిని యనునాఁడు వేఱా కండు గలఁ డతనిపుత్రుండు సత్యకుండును సతనికి యుయుధానుం డనం బరఁగిన సాత్యకియు నాసాత్యకికి జయుండును జయునకుఁ గుణియు నాకుణికి యుగంధరుం డునుం బుట్టిరి మఱియు వనమిత్రునకుఁ బృశ్ని యనువే ఱాకక¹డుకు గలఁడు వా నికి శ్వఫల²చిత్రకులు గలిగి రందు శ్వఫలునకు గాందినియం దక్రూరుండును నసంగుండును సారమేయుండును మృదుకుండును మృదుపచ్చివుండును వర్మ దృక్కును ధృష్టవర్మండును క్షత్తో³పేక్షుండును సరిమర్దనుండును శత్రుఘ్నుం డును గంధమాదనుండును బ్రతిభాహువును ననువారు పన్నిద్దఱు గొడుగులును సుచారు వనుకన్యకయు జనించిరి నారియం దక్రూరునికి దేవలుండు సనుపదేవుం డునుం బుట్టిరి మఱియుఁ జిత్రునకుఁ బృథుండును విహారఘండును మొగలుగాఁ గలవారు పెక్కండు) వృష్టివంశజాతు లైరి భజమానుండు కుకురుఁడు శుచి కంబశబర్హి ఘండు నన నలుపు రంధకునకుఁ బుట్టిరి కురునికి వృష్టి వృష్టికి విలో మతనయుండు విలోమతయునికిఁ గపోతరోముండు గపోతరోమునికిఁ దుంబురున ఖం డైనయనువును సనువునకు దుందుభి దుందుభికి దవిద్యోతుండు దవిద్యోతు నకుఁ బునర్వసువు సతనికి నాహుకుం డనుకుమారుండు నాహుకి యనుకన్యయుం గలిగి రాయాహుకునికి దేవకుం డుగ్రసేనుండు నన నిరువురు జనించి రందు దేవ కునికి దేవలుం డనుపదేవుండు సుదేవుండు దేవవర్ధనుం డన నలుగురు గలిగిరి వారలకు ధృతదేవయు శాంతిదేవయు నుపదేవయు శ్రీదేవయు దేవరక్షితయు సహదేవయు దేవకియు ననఁ బరఁగినకూఁతు లేడ్వరు గలిగిరి వినుము.

714

క. అనదృశలలితాకారలఁ, గిసలయకరతలల దేవకీముఖ్యల నా

¹ నుండు నదియ చూచును డగ్గఱ నరుగుదెంచి,

బినదుహనయనల నందఱు, వసుదేవుఁడు పెండ్లియాడె ॥ వసుధాధీశా. 715

వ. ఉగ్రసేనునకుఁ గంసుండును న్యగోధుండును సునామకుండును గహ్వండును
శంకుండును సుభువును రాష్ట్రపాలుండును విస్తృష్టుండును దుష్టిమంతుండును
ననం గలవారు దొమ్మండు) కొడుకులును గంసయుఁ గంసవతియు సురాభువును
రాష్ట్రపాలికయు ననుకూతులుం బుట్టిరి వారు వసుదేవానుజభార్యలైరి భజ
మానునికి విడూరధుండును విడూరధునికి శినియు నతనికి భోజుండు భోజునికి
హృదికుండునుం గలిగి రందు హృదికునికి దేవమీఁథుండు శతధనువు కృతవర్మ
యు ననుకొడుకులు గలిగి రా దేవమీఁథుండు శూరుండు ననం బడు శూరునికి
మారిష యనుభార్యయందు వసుదేవుండును దేవభాగుండును దేవశ్రవుండును
నానకుండును సృంజయుండును శ్యామకుండును గంకుండును ననీకుండును వత్స
కుండును వృకుండును ననువాగు పదుగురు గొడుకులును బృధయు శ్రుతదేవ
యు శ్రుతకీర్తియు శ్రుతశ్రవనయు రాజాధిదేవియు ననుకూతు లేవుగును
బుట్టి రందు. 716

—❀❀❀ వసుదేవునివంశక్రమానువర్తనము. ❀❀❀—

ఉ. ధీనయశాలి యైనవసుదేవుఁడు వుట్టినవెంట మింటిపై
నానకదుందుభుల్ మొరసె ॥ నచ్యుతుఁ డీతనికిం దనూజుఁ డై
మానుగఁ బుట్టు నంచు గరికమంబున దేవత లుబ్బ రాజపం
చానన తన్నిమి త్తమున ॥ నానకదుందుభి యయ్యె వాఁ డిలన్. 717

క. తనచెలికాఁ డగుకుంతికి, దనయులు లేకున్నఁ జూచి ॥ తనతనయఁ బృథం
దనయఁగ ని మ్మన శూరుండు, దనయందులమైత్రి నిచ్చె ॥ ధరణీనాథా. 718

వ. అయ్యింతి కుంతిభోజునింటం బెరుగు చుండ నొకనాఁడు దుర్వాసుం డరుగు
దెంచిన నమ్మహాత్మునకుఁ గొన్నిదినంబులు 1 పరిచర్యలు సేసి వేల్పులం జేరం
జీరువిద్యం బడసి యావిద్యలా వెలుంగ నొక్కనాఁ డేకాంతంబున వెలుంగుతేని
నాకర్షించిన నాదేవుండు వచ్చినం జూచి వెలుంగుపడి యి ట్లనియె. 719

క. మంత్రపరీక్షార్థం బభి, మంత్రించితఁ గాని దేవ ॥ మదనకీ్డ
తంత్రంబుఁ గోరి చీరను, మంత్రించినతప్పు సైఁచి ॥ మరలు దినేశా. 720

వ. అనిన నయ్యవిడకుఁ బద్మిసీవల్లభుం డి ట్లనియె. 721

మ. తెఱవా 2 సీపలు కట్ల యా ననదులే ॥ దేవోత్తమాహ్వనముల్
మొఱగం బోలునె వేల్పులం బడయుటల్ ॥ మౌఘంబులే నీకు నీ
తఱి గర్భం బగుఁ బుత్రుండుం గలుగు నీరతారుణ్యముం బూజ్య మా
వెఱవం గార్యము లేదు సిగ్గు దగునే ॥ వీడావినమార్గిననా. 722

చ. అని తగ నియ్యకొల్పి లలితాంగికి గర్భము సేసి మింటికిం

జనియె దినేశ్వరుం డవుడు సక్కనిరెండవస / వ్యుఁడో యనం
డనరెడుపుత్రుఁ గాంచి కృప దప్పి జగజ్జన గదభీత యై
తనయుని నీటిలో విడిచి తా నరిగెం బృథ దండ్రియింటికిన్.

723

వ. అయ్యవిదను నీప్రపితామహుం డైనపాండురాజు వివాహం బయ్యె నయ్యంగన
కుఁ బాండురాజువలన ధర్మజభీమాన్జనులు పుట్టి రంతి నమ్ముగుదచెల్లె లగుశ్రుత
దేవ యనుదానిం గారూపకుం డైనవృద్ధశర్మ పెండ్లియాడె నయ్యిద్దఱకు ముని
శాపంబున దంతవక్త్రుఁ డనుదానవుండు జన్మించె దానితోడంబుట్టు వగుశ్రుత
కీర్తిని గేకయరా జైనధృష్టకేతుండు వరించె నాదంపతులకుఁ బ్రతిర్దనాదు లే
వురు పుట్టిరి దానిభగిని యైనరాజాధిదేవిని జయశ్రేనుండు పరిణయం బయ్యె
నామిఘనంబునకు విందానువిందులు సంభవించిరి దానితోఁబుట్టు శ్రుతశ్రవస
ను జేదిదేశాధిపతి యైనదమఘోషుండు పరిగ్రహించె నాయుగశింబునకు శిశు
పాలుం డుదయించె వసుదేవునితమ్ముఁ డైనదేవభాగునికిఁ గంసయందుఁ జత్రకే
తు బృహద్బలు లిరువురు జనించిరి వానిభ్రాత యగు దేవశ్రవుం డనువానికిఁ
గంసవతియందు వీరుండును నిఘమంతుండును నుప్పతిల్లిరి వానిసోదరుం డయిన
కంకునికిఁ గంక యనుదానికి బకుండు సత్యజిత్తుఁ బురుజిత్తు ననువా రుద్భవి
ల్లిరి వానిసహజన్ముం డయిననృంజయునికి రాష్ట్రపాలియందు వృషదుర్మర్షణా
దు లావిర్భవించిరి వానియనుజాతుం డయినశ్యామకునకు సురభామియందు హ
రికేశహిరణ్యాక్షులు ప్రభవించిరి వానితమ్ముం డైనవత్సుండు మిశ్రకేశి యను
సప్సరసయందు వృకాదిసుతులం గనియె వానియవరజుం డైనవృకుండు దూర్వా
క్షియందుఁ దక్షపుష్కరసాశ్వాదుల నుత్పాదించె వానిజఘన్యజుం డయినయ
నీకుండు సుదామని యనుదానియందు సుమిత్రానికబాణాదు లయినకొడుకులం
బడసె వానియవీయుం డైనయానకుండు గర్జికయందు ఋతథామజయులం గాంచె
వసుదేవునివలన రోహిణియందు బలుండును గడుండును సారణుండును విపులుం
డును ధునివుండును గృతాదులును జౌరవియందు సుభద్రుండును భద్రబాహుం
డును దుర్మదుండును భద్రుండును భూతాదులుం గూడఁ బన్నిద్దఱును మదిర
యందు నందోపనందకృతశ్రుతశూరాదులును కౌసల్యయందుఁ గేశియు రోచ
నయందు హస్తహేమాంగాదులును నిశయందు యదుముఖ్య లయినయరువ
ల్కలాదులును ధృతదేవయందుఁ ద్రిపుష్పండును శాంతిదేవయందుఁ బ్రశ్రమప్ర
శ్రితాదులును నుపదేవయందుఁ గల్పవృష్ట్యాదులు పదుండ్రును శ్రీదేవయందు వ
సుహంససుధన్వాదు లాగ్ధరును దేవరక్షితయందు గదాదులు దొమ్మండ్రును స
హదేవయందుఁ బురూఢశ్రుతముఖ్యాదు లెనమండ్రును దేవకియందుఁ గీర్తిమం
తుండును సుషేణుండును భద్రసేనుండును ఋజువును సమదనుండును భద్రుం

- డును సంకర్షణుడును ననువా రేడ్వరును బుట్టిరి మఱియును. 724
- క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు న సేయుకొఱకు నై
యష్టమగర్భమున గుణోత్కృష్టుడు దేవకికి విష్ణురదేవుడు వుట్టెన్. 725
- ఆ. విష్ణుఁ డుదితుఁ డైననెనుక నా దేవకి, భద్రమూర్తి యగుసుభద్రఁ గనియె
నాగుణాఢ్య¹ము త్తరవగు నీకు నన్జను, ధైర్యముత యగుటఁజేసి నధరణినాథ. 726
- క. ఎప్పుడు ధర్మక్షయ మగు, నెప్పుడు పాపంబు వొడము న నీలోకములో
నప్పుడు విశ్వేశుడు హరి, దప్పక విభుఁ డయ్యుడన్నుఁ న దా సృజించున్. 727
- క. తనమాయ లేక పరునకు, ఘనునకు నీశ్వరున కాత్మకర్తకు హరికి
జననములకుఁ గర్మములకు, మనుజేశ్వర కారణంబు న మఱియును గలదే. 728
- క. తలఁపఁగ నెవ్వనిమాయా, విలసనములు జననవృద్ధివిలయంబులకుం
గలిమి కనుగ్రహమోక్షం, బులకును జీవులకు మూలకములు నా నెగడున్. 729
- సీ. అట్టిసర్వేశుని న కరయంగ జన్మాది, పరతంత్రభావ మెకప్పుటఁ గలదు
రాజలాంఛనముల న రాక్షసవల్లభు, లక్షోహిణీశు లై న యవనిఁ బుట్టి
జనుల బాధింపంగ న శాసించుకొఱకు నై, సంకర్షణునితోడ న జనన మంది
యమరులమనముల న కై న లెక్కింపంగ, రాకుండునట్టికర్మములఁ జేసి
తే. కలియుగంబున జన్మింపఁగలుగునరుల, దుఃఖిశోకతమంబును న దొలఁగ జడిసి
నేలవేగి గెల్ల వారించి న నిఖిలదిశల, విమలకీర్తులు వెదచల్లి న నెలసె శౌరి. 730
- సీ. జనకునిగృహమున న జన్మించి మందలోఁ, జెరిగి శత్రుల నెల్లఁ న బీచ మడచి
పెక్కుండుభార్యలఁ బెండ్లియై సుతశతం, బులఁ గాంచి తను నాదిరపుగుఱుఁ గూర్చి
క్రతువులు పెక్కులు న గావించి పాండవ, కౌరవులకు నంతఁ న గలహ మయిన
నందఱ నమయించి న యజ్ఞును గెలిపించి, యుద్ధపునకుఁ దత్త్వ న మొప్పు జెప్పి
ఆ. మగధపాండవసృంజయశ్రమధుద శార్వా, భోజవృష్ణ్యంధకాదినంకపూజ్యుడగుచు
నుర్విభరము నివారించియుండనొల్ల, కామహామూర్తి నిజమూర్తిరయందుఁ బొం
క. మంగళహరికీర్తిమహా, గంగామృత మించు కై నఁ న గర్ణాంజలులన్ [దె.
సంగతము సేసి రేనిఁ గొ, లంగును గర్మంబు లీలావీలం బగుచు నృపా. 732
- క. వనజాక్షునిమందస్మిత, ఘనకుండలదీప్తిగండకలితాననమున్
వనితలుఁ బురుషులుఁ జూచుచు, ననిమిషభావంబు లేమి న కలయుదు రధిపా.
చ. నగుమొగమున్ సుమధ్యమును న నల్లనిదేహము లచ్చికాటవ
ట్టగునురమున్ మహాభుజము న లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గ్రౌఢరసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపుఁగాతఁ గను న మూసినయప్పుడు విచ్చినప్పడున్. 734
- వ. అని చెప్పి. 735

క. జనకసుతాహృచ్చరా, జనకవచోల్బవినిశ్చలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతిశయసంచారా.

736

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహరీ
సుగుణవనవిహరీ శ సుందరీమానహరీ
విగతకలుషపోషీ శ వీరవిద్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ శ సర్వదాసత్యభాషీ.

737

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం 'బయినశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణం
బునందు సూర్యవంశారంభంబును వైవస్వతమనుపుజన్మంబును హైమచంద్ర
కథనంబును సుద్యుమ్నాదిమనుసూనులచరిత్రంబును మరలత్త త్పాణిందు శ
ర్యాతి కకుద్ది సగర నాభాగప్రముఖులచరిత్రంబులును సంబరీషునియందుఁ బ్ర
యోగింపం బడిననుర్వాసునికృత్య నిరర్థక యగుటయు నిత్యాకు వికుక్షి మాం
ధాతృ పురుకుత్స హరిశ్చంద్ర సగర భగీరథప్రముఖులచరిత్రంబులును భాగీరథీ
ప్రవాహవర్ణనంబును గల్మాషపాద ఖట్వాంగప్రముఖులవృత్తాంతంబును శ్రీరా
మచంద్రకథనంబును దదీయవంశపరంపరాగణనంబును నిమికథయును జంద్ర
వంశారంభంబును బుధపురూరపులకథయును జమదగ్నిపరశురాములవృత్తాం
తంబును విశ్వామిత్ర నహుష యయాతి పూర్వు దుష్యంతి భరత రంతిదేవ పాం
చాల బృహగ్రథ శంతను భీష్మ పాండవ కౌరవ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును ఋ
శ్యశృంగవ్రతభంగంబును ద్రుహ్యనుతుర్వసులవంశంబును యదు కార్తవీర్య
శశిబిందు జామగన్ధ్యదులచరిత్రంబును శ్రీకృష్ణావతారకథాసూచనంబును
ననుకథలు గలనవమస్కంధము.

738

ఓం తత్సద్బ్రహ్మర్పణ మస్తు.

